

VI MOŽETE RAZUMJETI BIBLIJU!

**IZAIJA:
PROROK I NJEGOVO VRIJEME
POGLAVLJA 1 - 39**

BOB UTLEY
PROFESOR HERMENEUTIKE
(TUMAČENJE BIBLIJE)

*VODIČ ZA PROUČAVANJE NIZOM KOMENTARA
STAROGA ZAVJETA, TOM 11A*

BIBLE LESSONS INTERNATIONAL, MARSHALL, TEXAS
2010.

Copyright ©2001. od Bible Lessons International, Marshall, Texas (revidirano 2006., 2010.)

Sva su prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije biti reproduciran ni na koji način niti ikojim sredstvima bez pismene dozvole izdavača.

Bible Lessons International
P. O. Box 1289
Marshall, TX 75671-1289
1-800-785-1005

ISBN

Temeljni biblijski tekst korišten u ovome komentaru je:

New American Standard Bible (ažurirano, 1995.)

Copyright ©1960., 1962., 1963., 1968., 1971., 1972., 1973., 1975., 1977., 1995. od

The Lockman Foundation

P. O. Box 2279

La Habra, CA 90632-2279

Podjele odlomaka i sažetak naslova kao i izdvojeni izričaji su iz:

1. The New King James Version, Copyright ©1979., 1980., 1982. od Thomasa Nelsona, Inc. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
2. The New Revised Standard Version of the Bible, Copyright ©1989. od Division of Christian Education of National Council of the Churches of Christ u SAD-a. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
3. Today's English Version korištena s dozvolom vlasnika copyrighta, The American Bible Society, ©1966., 1971. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.
4. The New Jerusalem Bible, copyright ©1990. od Dartona, Longmana & Todda, Ltd. te Doubledayja, podjela od Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc. Korišteno s dozvolom. Sva su prava pridržana.

www.freebiblecommentary.org

SADRŽAJ

Kratka objašnjenja tehničkih izvora korištenih u ovome nizu komentara Staroga zavjeta	i
Kratke odredbe hebrejskih glagolskih oblika koji utječu na egzegezu	ii
Skraćenice korištene u ovome komentaru	vii
Riječ autora: kako vam ovo tumačenje može pomoći?	ix
Vodič dobroga biblijskog čitanja: osobno traganje za dokazljivom istinom	xi

Komentari

Uvod u Knjigu proroka Izaije	1
Izaija 1	9
Izaija 2	33
Izaija 3	45
Izaija 4	54
Izaija 5	59
Izaija 6	74
Izaija 7	84
Izaija 8	91
Izaija 9	102
Izaija 10	109
Izaija 11	117
Izaija 12	125
Izaija 13	129
Izaija 14	136
Izaija 15	147
Izaija 16	152
Izaija 17	157
Izaija 18	163
Izaija 19	168
Izaija 20	177
Izaija 21	180
Izaija 22	186
Izaija 23	195
Izaija 24	201
Izaija 25	210
Izaija 26	217
Izaija 27	227
Izaija 28	234
Izaija 29	243
Izaija 30	252
Izaija 31	263
Izaija 32	268
Izaija 33	277
Izaija 34	285
Izaija 35	292
Izaija 36	297
Izaija 37	303
Izaija 38	314
Izaija 39	321

DODACI

Dodatak jedan: Uvod u hebrejsku poeziju	324
Dodatak dva: Uvod u proročanstvo Staroga zavjeta.....	327
Dodatak tri: Kratki povijesni pregled.....	331
Dodatak četiri: Karte.....	337
Dodatak pet: Doktrinarna izjava	347

KNJIGA PROROKA IZAIJE POPIS SADRŽAJA POSEBNIH TEMA

Imena za Božanstvo, 1:1	11
Bobove evanđeoske predrasude, 1:3.....	15
Izbor /predestinacija i potreba za teološkom ravnotežom, 1:3	15
Pravednost, 1:4.....	16
Posvećenje, 1:4	19
Gospodin nebeskih vojska, 1:9	21
Ostatak, tri značenja, 1:9.....	21
Istočnjačka književnost, 1:16-17	24
Savez, 1:19.....	26
Biblijski stavovi prema alkoholu i alkoholizmu, 1:22	27
Vatra, 1:31.....	31
Ovo doba i dolazeće doba, 2:2.....	35
Zašto su događaji na kraju vremena tako prijeporni, 2:2.....	36
Sudac, osuda i pravda (שפט) u Knjizi proroka Izaije, 3:1	47
Slava, 3:8.....	49
Štovanje Mjeseca, 3:18	52
Isus Nazarećanin, 4:2.....	56
Dvije Božje Knjige, 4:3	57
Stare blisko-istočne težine i zapremnine (metrologija), 5:10	64
Gdje su mrtvi?, 5:14.....	66
Običaji pokopa.....	71
Bog opisan kao čovjek (jezik antropomorfizama), 6:1	76
<i>Serafini</i> , 6:2.....	77
Svet, 6:3	78
Trojstvo, 6:8.....	81
Pokajanje u Starome zavjetu, 6:10.....	82
Žene u Bibliji, 8:3	93
Ugaoni kamen, 8:14-15.....	98
Simbolički brojevi u Pismu, 11:12.....	122
Sotona, Okvirni uvidi u poglavlje 14.....	137
Pojmovi korišteni za visoke/snažne ratnike ili skupine naroda, 14:9	142
Obredi žalovanja, 15:2-3.....	150
Ljubaznost/blagost/dobrota (<i>hesed</i>), 16:5	154
Štovanje plodnosti u drevnome Bliskom Istoku, 17:8.....	160

Znati/poznati (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac), 19:21	175
Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (מאן), 22:23	191
Apokaliptička književnost, Proučavanje pozadine, 24	202
Kopno, država, zemlja (ארץ), 24:1	203
Starješina, 24:23.....	209
Predivne stvari (פלא), 25:1	212
Pojmovi za Božje otkrivenje (korišteni u Ponovljenome zakonu i Psalmima), 26:8.....	221
Rogovi korišteni od Izraela, 27:13.....	232
Otkupnina/iskupljenje, 29:22	249
Sjena kao metafora za zaštitu i brigu, 30:2	254
Prorok (različiti hebrejski pojmovi), 30:10.....	257
Zauvijek (' <i>olam</i>), 32:17	273
Osobnost Duha, 32:15-20	274
Mir (<i>shalom</i>), 32:17	275
Spasenje (ישועה), 33:2	280
Demon (nečisti duh), 34:11-15	289
Zastupnička molitva, 37:21.....	308
Anđeo Gospodnji, 37:36	312
Riječi za oprost	319

Kratka Objašnjenja Tehničkih Izvora Korištenih U Ovome Nizu Komentara Staroga Zavjeta

I. Leksički

Za drevni hebrejski dostupno je nekoliko izvrsnih leksikona:

- A. *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* od Francisa Browna, S. R. Drivera, i Charlesa A. Briggsa. Temeljen je na Njemačkome leksikonu od Williama Geseniusa. Poznat je pod skraćenicom BDB.
- B. *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* od Ludwiga Koehlera i Waltera Baumgartnera, prevedenog od M. E. J. Richardsona. Poznat je pod skraćenicom KB.
- C. *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* od Williama L. Holladaya i temeljen je na gore navedenome Njemačkom leksikonu.
- D. Novi studij teoloških riječi u pet tomova naslovljen *The New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis*, izdao Willem A. Van Gemeren. Poznat je pod skraćenicom NIDOTTE.

Tamo gdje postoji znakovita leksička različnost, naveo sam nekoliko engleskih prijevoda (NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB) od oba prijevoda i od “riječ-za-riječ” i “dinamički ekvivalent” (usp. Gordon Fee i Douglas Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 28-44).

II. Gramatički

Gramatičko prepoznavanje uobičajeno je temeljeno na *Analytical Key to the Old Testament* u četiri toma od Johna Josepha Owensa. Ovo je uspoređeno s *Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon of the Old Testament* od Davidsona.

Još jedan koristan izvor za gramatičke i sintaktičke osobitosti koji je korišten u većini tomova SZ-a od niza “You Can Understand the Bible” [“Vi možete razumjeti Bibliju”] je “The Helps for Translators Series” [“Niz pomoći za prevoditelje”] od United Bible Societies. Naslovljeni su “A Handbook on _____” [“Priručnik za _____”].

III. Tekstualno

Opredijeljen sam nadahnutosti hebrejskoga teksta sa suglasnicima (ne masoretskim samoglasničkim mjestima i komentarima). Kao i u svima rukom prepisivanima, drevnim tekstovima, postoje neki upitni odlomci. To se događa uobičajeno zbog sljedećega:

- A. *hapax legomenon* (riječi korištenih samo jednom u hebrejskome SZ-u)
- B. idiomskih pojmova (riječi i izričaji čija se doslovna značenja izgubljena)
- C. povijesnih neizvjesnosti (naš nedostatak obavijesti o drevnome svijetu)
- D. više-semitskoga semantičkog polja hebrejskoga ograničenog rječnika
- E. poteškoća povezanih s kasnijim pisarima koji su ručno prepisivali drevne hebrejske tekstove
- F. hebrejskih pisara obučavanih u Egiptu koji su se osjećali slobodnima osuvremeniti tekstove što su prepisivali kako bi ih učinili potpunima i razumljivijima njihovom vremenu (NIDOTTE, vol 1, str. 52-54).

Postoji nekoliko izvora hebrejskih riječi i tekstova izvan masoretskoga pisanog nasljeđa:

1. samarijsko Petoknjižje
2. svici s Mrtvoga mora
3. neki kasniji kovani novci, pisma, i ostraka (razlomljeni komadi nepečene keramike [glinene pločice – op. prev.] korištenih za zapise). Ali za najveći dio, ne postoje rukopisni skupovi u SZ-u kao oni u grčkim rukopisima NZ-a. Za dobar kratki [obavijesni – op. prev.] članak o tekstualnoj pouzdanosti Masoretskoga teksta (900.-ih godina) vidi “The Reliability of the Old Testament Text” od Bruca K. Waltkea u NIDOTTE, tom 1, str. 51-67.

Korišten hebrejski tekst je *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS) od German Bible Society [Njemačko biblijsko društvo], 1997., temeljen na Lenjingradskome kodeksu (1009. godine). Po potrebi, bile su savjetovane drevne verzije (grčka Septuaginta, aramejski Targum, sirijska Pešita, i latinska Vulgata) ako je hebrejski višeznačan ili očito zbunjujući.

Kratke Odredbe Hebrejskih Glagolskih Oblika Koji Utječu Na Egzegezu

I. Kratak povijesni razvitak hebrejskoga

Hebrejski je dio semitske (Semiti) obitelji jezika jugozapadne Azije. Ime (dato od suvremenih znanstvenika) dolazi od Noinovog sina, Šema (usp. Post 5:32; 6:10). Šemovi potomci popisani su u Knjizi Postanka 10:21-31 kao Arapi, Hebreji, Sirijci, Aramejci, i Asirci. U stvarnosti, neki su semitski jezici bili korišteni od naroda popisanih u Hamovoj lozi (usp. Post 10:6-14), Kanaan, Fenicija, i Etiopija.

Hebrejski je dio sjeverozapadne skupine ovih semitskih jezika. Suvremeni znanstvenici imaju uzorke ove drevne skupine jezika od:

- A. Amorejaca (*Mari pločice* iz XVIII. st.pr.Kr. na akadskome)
- B. Kanaanaca (*Ras Šamra pločice* iz XV. st. na ugaritskome)
- C. Kanaanaca (*Pisma iz Amarne* iz XIV. st. na kanaanskome akadskome)
- D. Feničana (hebrejski koristi fenički alfabet)
- E. Moabaca (Mešin kamen, 840. g.pr.Kr.)
- F. Aramejaca (službeni jezik Perzijskoga Carstva korišten u Post 31:47 [2 riječi]; Jer 10:11; Dn 2:4-6; 7:28; Ezra 4:8-6:18; 7:12-26 i govoren od Židova u prvome stoljeću naše ere u Palestini).

Hebrejski je jezik nazvan “usna [jezik] Kanaana” u Knjizi proroka Izaije 19:18. Prvi je puta nazvan “hebrejski” u prologu Knjige Propovjednika (Mudrost Ben Siraha) oko 180. g.pr.Kr. (i nekim drugim ranijim mjestima, usp. *Anchor Bible Dictionary*, tom 4, str. 205 i dalje). To je najbliže povezano s Moapcima i jezikom korištenim u Ugaritu. Primjeri drevnoga hebrejskoga nađeni izvan Biblije su:

1. Gezerski kalendar, 925. g.pr.Kr. (škola pisanja za mladiće)
2. Siloamski natpisi, 705. g.pr.Kr. (zapisi u tunelu)
3. Samarijska ostraka, 770. g.pr.Kr. (porezna izvješća na razlomljenoj lončariji)
4. Lakiška pisma, 587. g.pr.Kr. (ratna prijepiska)
5. Makabejske kovanice i pečati
6. neki tekstovi svitaka s Mrtvoga mora
7. brojni natpisi (usp. “Jezici [hebrejski]”, ABD 4:203 i dalje).

On je, kao svi semitski jezici, obilježen riječima sastavljenima od tri suglasnika (tro-suglasnički korijen). To je krut jezik. Tro-korijenski suglasnici nose osnovno značenje riječi, dok prefiksni, sufixni, ili unutarnji dodaci pokazuju sintaktičku djelatnost (samoglasnici dodani kasnije, usp. Sue Groom, *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*, str. 46-49).

Hebrejski rječnik pokazuje razliku između proze i poezije. Značenja riječi povezana su s narodnim etimologijama (ne jezičnim podrijetlima). Igre riječi i igre zvukova posve su uobičajeni (*paronomasia*).

II. Vidovi iskaza

A. GLAGOLI

Prirodan očekivani red riječi je GLAGOL, ZAMJENICA, SUBJEKT (s parametrima [riječima koje pobliže označuju – op.prev.]), OBJEKT (s parametrima). Temeljni ne-jak oblik GLAGOLA je *Qal*, PERFEKT, MUŠKI ROD, JEDNINA. Tako su uređeni hebrejski i aramejski leksikoni.

GLAGOLI su sprežani kako bi pokazali:

1. broj – jednina, množina, dvojina
2. rod – muški ili ženski (ne srednji)
3. način – indikativ, konjunktiv, imperativ (odnos djelovanja prema stvarnosti)
4. vrijeme (vid):

- a. PERFEKT, koji označava završeno, u smislu početnoga, nastavljaćega, i zaključnoga nekog djelovanja. Uobičajeno je ovaj oblik bio korišten za prošlo djelovanje, stvari koje su se dogodile.
- J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, kaže:
 “Pojedinačna cjelina opisivana perfektom isto je tako bila smatrana kao izvjesna. Imperfekt može oslikavati stanje kao moguće ili željeno ili očekivano, ali perfekt ga vidi kao istinsko, stvarno, i sigurno” (str. 36).
- S. R. Driver, u *A Treatise on the Use of the Tenses in Hebrew*, opisuje to kao:
 “Perfekt je uporabljen kako bi naznačio djelovanja ostvarenja koja zapravo leže u budućnosti, ali odnosi se kao ovisan o takvoj nepromjenjivoj odlučnosti volje da može biti izrečen kao da se to uistinu dogodilo: tako je rješenje, obećanje, ili proglas, posebice Božanskoga, učestalo obznanjeno u perfekt glagolskome vremenu” (str. 17, npr. proročki perfekt)
- Robert B. Chisholm, Jr. u *From Exegesis to Exposition*, određuje taj glagolski oblik kao:
 “... gledišta stanja izvana, kao cjeline. Kao takav izražava jednostavnu činjenicu, ili neko djelovanje ili stanje (uključujući stanje bivanja ili uma). Kad je upotrijebljen za djelovanja, često vidi djelovanje kao dovršeno s retoričke točke gledišta govornika ili pripovjedača (ili to jeste ili nije stvarno dovršeno ili stvarnost nije prijeporna). Perfekt se može odnositi na neko djelovanje/stanje u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti. Kao što je navedeno gore, vremenski okvir, koji utječe na to kako će netko prevesti perfekt u glagolsko vrijeme smjerenog jezika poput engleskoga, mora biti određen iz okvira” (str. 86)
- b. IMPERFEKT, koji označava neko djelovanje u napretku (nedovršeno, ponavljajuće, neprekidno, ili moguće), često kretanje prema cilju. Uobičajeno ovaj je oblik bio korišten za sadašnje i buduće djelovanje.
- J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, kaže:
 “Svi IMPERFEKTI predstavljaju nedovršena stanja. Oni su ili ponavljani ili razvijajući ili mogući. Drugim riječima, ili djelomice razvijeni, ili djelomice sigurni. U svim slučajevima oni su djelomični u nekom smislu, tj. nedovršeni” (str. 55).
- Robert B. Chisholm, Jr., u *From Exegesis to Exposition*, kaže:
 “Teško je svesti srž imperfekta na jednostavnu zamisao, jer obuhvaća oboje i vid i način. Ponekad je imperfekt upotrijebljen u indikativnome [izričnome – op. prev.] načinu i čini objektivni iskaz. Drugi put on gleda na neko djelovanje više subjektivno, kao hipotetski, slučajno, moguće, i tako dalje” (str. 89)
- c. dodani *waw*, koji povezuje GLAGOLE s djelovanjem prethodnog (prethodnih) GLAGOLA
- d. IMPERATIV, koji je temeljen na htijenju govornika i mogućega djelovanja slušatelja
- e. u drevnome hebrejskom jedino širi okvir može odrediti autorova-namjeravana vremenska smjerenja.

- B. Sedam glavnih sprežućih oblika i njihova osnovna značenja. U stvarnosti ovi oblici djeluju u povezanosti jedan s drugim u okviru i ne moraju biti odvojeni.
1. *Qal (Kal)*, najuobičajeniji i osnova svih oblika. Obilježava jednostavno djelovanje ili stanje bivanja. Ne postoji podrazumijevana uzročnost ili pojedinost.
 2. *Niphal*, drugi najuobičajeniji oblik. Uobičajeno je PASIV, ali taj oblik djeluje isto tako kao recipročan [uzajamni – op. prev.] i refleksivan [povratan – op. prev.]. Isto tako nema podrazumijevane uzročnosti ili pojedinost.
 3. *Piel*, ovaj je oblik djelatan i izražava prouzročnost dovođenja nekog djelovanja u stanje bivanja. Osnovno značenje *Qal* osnove razvijeno je ili prošireno u stanje bivanja.
 4. *Pual*, to je PASIVNI dvojnik *Pielu*. Često je izražen PARTICIPOM.
 5. *Hithpael*, koji je reflektivna ili recipročna osnova. Izražava učestalo ili trajno djelovanje *Piel* osnovi. Rijedak PASIVNI oblik nazvan je *Hothpael*.
 6. *Hiphil*, aktivni oblik uzročne osnove u suprotivosti s *Piel(om)*. Može imati odobravajući vid, ali uobičajeno upućuje na uzrok događaja. Ernst Jenni, njemački hebrejski gramatičar, vjerovao je da *Piel* obilježava nešto dolazeće u stanje bivanja, dok je *Hiphil* pokazivao kako se to dogodilo.

7. *Hophal*, PASIVNI dvojniki *Hiphil*(u). Ove zadnje dvije osnove najmanje su bile korištene od sedam osnova.

Veći dio ovog izvješća dolazi iz *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*, od Brucea K. Waltkea i M. O'Connora, str. 343-452.

Karta posrednika i uzročnosti. Jedan ključ razumijevanja sustava hebrejskoga GLAGOLA je vidjeti ga kao uzorak STANJA međusobnih odnosa. Neke su osnove u oprečju s drugim osnovama (tj. *Qal* - *Niphal*; *Piel* - *Hiphil*).

Karta dolje pokušava predočiti osnovnu djelatnost GLAGOLSKIH osnova glede uzročnosti.

stanje ili subjekt	bez drugotnoga posrednika	djelatan drugotni posrednik	pasivni drugotni posrednik
AKTIV	<i>Qal</i>	<i>Hiphil</i>	<i>Piel</i>
SREDNJI PASIV	<i>Niphal</i>	<i>Hophal</i>	<i>Pual</i>
REFLEKSIVNI/ RECIPROČNI	<i>Niphal</i>	<i>Hiphil</i>	<i>Hithpael</i>

Ova je karta uzeta iz izvrsne raspre o GLAGOLSKOME sustavu u svjetlu novoga istraživanja Akadaña (usp. Bruce K. Waltke, M. O'Connor, *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*, str.354-359).

R. H. Kennett, u *A Short Account of the Hebrew Tenses*, dao je potrebno upozorenje:

“U učenjima često sam našao, da je glavna poteškoća učenika hebrejskih glagola doseći značenje koje su glagoli prenijeli u umove samih Hebreja; to će reći, postoji sklonost pripisivanja ekvivalenata svakome hebrejskome glagolskom vremenu određenog broja latinskih ili engleskih oblika kojima to određeno glagolsko vrijeme može biti uobičajeno prevedeno. Ishod je grješka u uočavanju mnogih od ovih finih nijansi značenja, koje daju takav život i snagu jeziku Staroga zavjeta.

Poteškoća u uporabi hebrejskih glagola leži isključivo u točki gledišta, tako potpuno različitoj od naše vlastite, iz koje su Hebreji promatrali djelovanje; *vrijeme*, što je nama prvo promišljanje, kao posebna riječ, ‘glagolsko vrijeme’ pokazuje, postaje za njih pitanje drugotne važnosti. To je, dakle, srž koju studenti moraju jasno shvatiti, ne toliko latinske ili engleske oblike koji su mogli biti upotrijebljeni u prevođenju svakoga hebrejskoga glagolskog vremena, nego radije vid svakoga djelovanja, kao što je ono samo bilo predstavljeno hebrejskome umu.

Ime ‘glagolska vremena’ kao primijenjeno na hebrejske glagole navodi na pogrešno razmišljanje. Takozvana hebrejska ‘glagolska vremena’ ne izražavaju *vrijeme* nego tek *stanje* djelovanja. Doduše ono nije postojalo zbog zbrke koja bi mogla uskrsnuti izravnom primjenom pojma ‘stanje’ i na imenice i na glagole, zato bi ‘stanja’ bila daleko bolja oznaka negoli ‘glagolska vremena’. Uvijek se mora imati na umu kako je nemoguće prevesti hebrejski glagol na engleski bez korištenja ograničenja (predočavanje vremena) kojeg uopće nema u hebrejskome. Drevni Hebreji nikad nisu mislili na djelovanje kao prošlost, sadašnjost, ili budućnost, nego jednostavno kao *perfekt*, tj. dovršeno, ili *imperfekt*, tj. u smjeru razvoja. Kad mi kažemo da određeno hebrejsko glagolsko vrijeme odgovara perfektu, pluskvamperfektu, ili futuru u engleskome, ne mislimo da su Hebreji o njemu razmišljali kao o perfektu, pluskvamperfektu, ili futuru, nego samo da to tako mora biti prevedeno u engleskome. *Vrijeme* nekog djelovanja Hebreji nisu namjeravali izraziti ikojim glagolskim oblikom” (predgovori i str. 1).

Za drugo dobro upozorenje, Sue Groom, u *Linguistic Analysis of Biblical Hebrew*, podsjeća nas:

“Ne postoji način spoznaje je li suvremena znanstvena rekonstrukcija semantičkih polja i značenja povezala u drevnome mrtvom jeziku samo odraz njihove vlastite intuicije, ili njihova vlastitoga materinjeg jezika, ili jesu li ta polja postojala u klasičnome hebrejskom” (str. 128).

- C. Načini (koji su samo analogije izvučene iz suvremenih zapadnjačkih jezika)
1. Dogodilo se, događa se (INDIKATIV), uobičajeno koristi PERFEKT glagolsko vrijeme ili PARTICIPE (svi PARTICIPI su INDIKATIVI).
 2. Dogodit će se, može se dogoditi (KONJUNKTIV):
 - a. koristi označeno IMPERFEKT glagolsko vrijeme:
 - (1) KOHORTATIV (dodano h), prvo lice IMPERFEKT oblika koje obično izražava želju, molbu, ili samo-ohrabrenje (tj. djelovanja željena od govornika)
 - (2) ZAPOVJEDNI NAČIN (unutarnje promjene), treće lice IMPERFEKTA (može biti drugo lice u niječnim rečenicama) koji obično izražava molbu, dozvolu, ukor, ili pouku
 - b. koristi PERFEKT glagolsko vrijeme s *lu* ili *lule*
Ove rečenične građe slične su DRUGOME RAZREDU KONDICIONALNA rečenica u koine grčkom. Kriva izjava (protaza) ishodi u krivome zaključku (apodoza)
 - c. koristi IMPERFEKT glagolsko vrijeme i *lu*
Okvir i *lu*, kao i buduće usmjerenje, označava ovu uporabu KONJUNKTIVA.
Neki primjeri od J. Wash Watta, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament* su Knjiga Postanka 13:16; Ponovljeni zakon 1:12; I. Kraljevima 13:8; Psalam 24:3; Izaija 1:18 (usp. str. 76-77).
- D. *Waw* – suprotno/uzastopno/odnosno. Ova jedinstvena hebrejska (kanaanska) sintaktička osobina prouzročila je veliku pomutnju tijekom godina. Bila je upotrebljavana na različite načine često temeljene na književnoj vrsti. Razlog pomutnje je taj što su rani znanstvenici bili Europljani i pokušavali su tumačiti u svjetlu svojih vlastitih materinjih jezika. Kad se ovo dokazalo teškim oni su okrivili poteškoću postojanja hebrejskoga “tobožnjega” drevnoga, arhaičkoga jezika. Europski su jezici GLAGOLSKO VRIJEME (vrijeme) temeljeno GLAGOLIMA. Neki od podvrsta i gramatičkih suzvučja bili su poblize označeni slovima WAW dodanima osnovama PERFEKT ili IMPERFEKT GLAGOLA. Ovo je promijenilo način na koji je djelovanje bilo viđeno.
1. U povijesnoj pripovijetki GLAGOLI su bili povezani zajedno u lanac sa standardnim uzorkom.
 2. Prefiks *waw* pokazivao je poseban odnos s prethodnim GLAGOLOM (GLAGOLIMA).
 3. Širi okvir uvijek je ključ za razumijevanje lanca GLAGOLA. Semitski GLAGOLI ne mogu biti raščlanjeni odvojeno.
- J. Wash Watts, u *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, bilježi izrazitost hebrejskoga u njegovoj uporabi *waw* ispred PERFEKTA i IMPERFEKTA (str. 52-53). Osnovna zamisao PERFEKTA je prošlost, dodatak *waw(a)* često ga prenosi u vid budućega vremena. To je isto tako i za IMPERFEKT čija je osnovna zamisao sadašnjost ili budućnost; dodatak *waw(a)* smješta ga u prošlost. To je taj neuobičajeni vremenski pomak koji objašnjava dodavanje *waw(a)*, ne promjenu u osnovnome značenju sâmoga glagolskoga vremena. *Waw* PERFEKTI dobro djeluju s proročanstvom, dok *waw* IMPERFEKTI dobro djeluju s pripovijetkama (str. 54, 68).
- Watts nastavlja svoju odredbu:
- “Za temeljnu razliku između *waw* poveznika i *waw* posljedičnog, bila su ponuđena sljedeća tumačenja:
1. *waw* poveznik pojavljuje se uvijek kako bi naznačio usporednicu
 2. *waw* posljedični pojavljuje se uvijek kako bi naznačio slijed događaja. To je jedini oblik *waw(a)* korištenog s posljedičnim imperfektima. Odnos između imperfekta povezanog njime može biti privremeni slijed, logička posljedica, logički uzrok, ili logička suprotivost. U svim slučajevima postoji slijed događaja” (str. 103).
- E. INFINITIV – Postoje dvije vrste INFINITIVA:
1. INFINITIVNI APSOLUTI, koji su “jaki, neovisni, upadljivi izričaji korišteni za dramatični učinak... kao subjekt, obično nema pisanog glagola, glagol ‘biti’ postaje razumljiv, naravno, ali riječ stoji dramatično sama”, (J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Hebrew Old Testament*, str. 92)
 2. INFINITIVNA GRAĐA, koja je “povezana gramatički na rečenicu prijedlozima, posvojnim zamjenicama, i gradbenim odnosom” (str. 91).
J. Weingreen, *A Practical Grammar for Classical Hebrew*, opisuje gradbeno stanje rečenice kao:

“Kad su dvije (ili više) riječi tako usko spojene da zajedno tvore jednu složenu zamisao, zavisna riječ (ili riječi) je (su) rečena da bude u gradbenom stanju” (str. 44).

F. UPITNE ČESTICE

1. One se uvijek pojavljuju prve u rečenici.
2. Značenje tumačenja:
 - a. *ha* – ne očekuje odaziv
 - b. *halo* – autor očekuje “da” odgovor.

NIJEČNE

1. One se uvijek pojavljuju ispred riječi koje niječu.
2. Najuobičajenija niječnost je *lo*’.
3. Pojam *’al* ima suzvuk zavisnosti i korišten je s KOHORTATIVIMA i ZAPOVJEDNIM NAČINIMA.
4. Pojam *lebhilti*, u značenju “zato da ...ne”, korišten je s INFINITIVIMA.
5. Pojam *’en* korišten je s PARTICIPIMA.

G. ZAVISNE REČENICE

1. Postoje četiri vrste zavisnih rečenica koje su u osnovi usporedne u koine grčkom:
 - a. nešto se pretpostavlja da će se dogoditi ili se misli kao da je ispunjeno (PRVI RAZRED u grčkome)
 - b. nešto se suproti činjenici čije je ispunjenje nemoguće (DRUGI RAZRED)
 - c. nešto što je moguće ili čak vjerojatno (TREĆI RAZRED)
 - d. nešto što je manje vjerojatno, prema tome, ispunjenje je dvojbeno (ČETVRTI RAZRED).
2. GRAMATIČKE OZNAKE
 - a. pretpostavljeno da bude istinito ili stvarno uvjetovano uvijek koristi INDIKATIVNI PERFEKT ili PARTICIP i obično je uvedena protaza pomoću:
 - (1) *’im*
 - (2) *ki* (ili *’asher*)
 - (3) *hin* ili *hinneh*
 - b. suprotno činjenici stanje uvijek koristi PERFEKT vid GLAGOLA ili PARTICIP s uvodnim PARTICIPOM *lu* ili *lule*
 - c. vjerojatnije stanje uvijek koristi IMPERFEKT GLAGOLA ili PARTICIPE u protazi, uobičajeno su *’im* ili *ki* bili korišteni kao uvodni PARTICIPI
 - d. manje vjerojatno stanje koristi IMPERFEKT KONJUNKTIVA u protazi i uvijek koristi *’im* kao uvodni PARTICIP.

SKRAĆENICE KORIŠTENE U OVOME KOMENTARU

- AB *Anchor Bible Commentaries*, izdao William Foxwell Albright i David Noel Freedman
- ABD *Anchor Bible Dictionary* (6 tomova), izdao David Noel Freedman
- AKOT *Analytical Key to the Old Testament*, John Joseph Owens
- ANET *Ancient Near Eastern Texts*, James B. Pritchard
- BDB *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, F. Brown, S. R. Driver i C. A. Briggs
- BHS *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, GBS, 1997.
- DSS Svitci s Mrtvoga mora
- IDB *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (4 toma), izdao George A. Buttrick
- ISBE *International Standard Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao James Orr
- JB *Jerusalem Bible* [Jeruzalemska Biblija]
- JPSOA *The Holy Scriptures According to the Masoretic Text: A New Translation* (The Jewish Publication Society of America [Židovsko izdavačko društvo Amerike])
- KB *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Ludwig Koehler i Walter Baumgartner
- LAM *The Holy Bible From Ancient Eastern Manuscripts* (Pešita), George M. Lamsa
- LXX *Septuagint* ([Septuaginta], grčko-engleska) od Zondervana, 1970.
- MOF *A New Translation of the Bible* od Jamesa Moffatta
- MT *Masoretic Hebrew Text*
- NAB New American Bible Text [Novi američki biblijski tekst]
- NASB *New American Standard Bible*
- NEB *New English Bible*
- NET *NET Bible: New English Translation*, drugo Beta izdanje
- NIDOTTE *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis* (5 tomova), izdao Willem A. VanGemeren
- NIV *New International Version*
- NJB *New Jerusalem Bible*
- NRSV *New Revised Standard Bible*

OTPG *Old Testament Passing Guide*, Todd S. Beall, William A. Banks i Colin Smith

REB *Revised English Bible*

RSV *Revised Standard Version*

SEPT *The Septuagint* (grčko-engleska), Zondervan, 1970.

TEV *Today's English Version* od United Bible Societies

YLT *Young's Literal Translation of the Holy Bible*, Robert Young

ZPBE *Zondervan Pictorial Bible Encyclopedia* (5 tomova), izdao Merrill C. Tenney

Riječ Autora: Kako Vam Ovo Tumačenje Može Pomoći?

Biblijsko tumačenje jeste razumski (umni) i duhovni postupak koji nastoji shvatiti drevnoga nadahnutog pisca na takav način da Božja poruka može biti razumljiva i primjenjiva u našoj današnjici.

Duhovni postupak od presudne je važnosti ali teško ga je odrediti. On obuhvaća našu podatljivost i otvorenost prema Bogu. Mora postojati glad: (1) za Njim, (2) za spoznajom Njega, i (3) za služenje Njemu. Takav postupak uključuje molitvu, ispovijed i voljnost za promjenom načina života. U postupku tumačenja od presudne je važnosti Duh, ali tajna je zašto iskreni i bogobojažni kršćani različito shvaćaju Bibliju.

Razumski postupak lakše je opisati. Moramo biti dosljedni i nepristrani prema tekstu i ne biti pod utjecajem osobnih, kulturoloških, ili denominacijskih predrasuda. Svi smo mi povijesno uvjetovani. Nitko od nas nije objektivni, neutralan tumač. Ovo tumačenje nudi pomni razumski postupak obuhvaćajući tri načela tumačenja ustrojena tako da nam pomognu nadvladati naše predrasude.

Prvo načelo

Prvo načelo jeste ustanoviti povijesnu pozadinu u kojoj je biblijska Knjiga napisana i posebno povijesne prilike za njeno autorstvo (ili kad je uređena). Izvorni je pisac morao navijestiti svrhu i poruku. Tekst ne može značiti nešto nama što nije nikad značio izvornome, drevnome, nadahnutom piscu. Njegova nakana – ne naša povijesna, emocionalna, kulturološka, osobna ili denominacijska potreba – jeste ključ. Primjena je sastavni sudionik tumačenja, ali primjeni uvijek mora prethoditi ispravno tumačenje. Neprestano mora biti ponavljano da svaki biblijski tekst ima jedno i samo jedno značenje. To značenje je ono što je izvorni biblijski pisac namjeravao kroz vodstvo Duha navijestiti svome vremenu. To jedno značenje može imati više mogućih primjena na različite kulture i okolnosti. Sve te primjene moraju biti povezane sa središnjom istinom izvornoga pisca. Zbog toga razloga, ovaj vodič za tumačenje osmišljen je tako da omogućiti kratak uvod u svaku Knjigu Biblije.

Drugo načelo

Drugo načelo jeste odrediti književne jedinice. Svaka biblijska Knjiga je jedinstveni spis. Tumači nemaju pravo izdvojiti jedan vid istine isključujući druge. Stoga, prije negoli tumačimo pojedinačne književne jedinice moramo stremiti razumjeti svrhu čitave biblijske Knjige. Pojedinačni dijelovi – poglavlja, odlomci, ili stihovi – ne mogu značiti ono što čitava jedinica ne znači. Tumačenje se mora pomaknuti s deduktivnoga pristupa cjelini na induktivni pristup pojedinim dijelovima. Stoga, ovaj vodič za tumačenje napravljen je da pomogne svakome učeniku raščlaniti građu svake književne jedinice podjelom na odlomke. Odlomak, kao i poglavlje, to jest podjele nisu nadahnuti, ali oni nam pomažu u prepoznavanju kroz jedinice.

Tumačenje na razini poglavlja – ne na razini rečenice, članova, izričaja ili riječi – jeste ključ za slijeđenje nakane biblijskoga pisca. Odlomci su temeljeni na jedinstvenome predmetu, često nazvanome tema ili tematska rečenica. Svaka riječ, izričaj, član i rečenica u odlomku povezani su nekako s tom jedinstvenom temom. Oni je ograničavaju, proširuju je, objašnjavaju, i/ili preispituju. Stvarni ključ za pravilno tumačenje je slijeđenje izvorne piščeve misli od-odlomka-do-odlomka temeljeno na pojedinačnim književnim jedinicama koje čine biblijsku Knjigu. Ovaj vodič za tumačenje osmišljen je da pomogne učeniku to napraviti usporedbom suvremenih engleskih prijevoda. Ovi su prijevodi izabrani jer koriste različite teorije prevođenja:

- A. *The New King James Version* (NKJV) je riječ-po-riječ doslovno prevođenje temeljeno na tradicionalnome grčkom rukopisu (manuskriptu) poznatome kao *Textus Receptus*. Njihove podjele na odlomke su dulje nego kod drugih prijevoda. Takve dulje jedinice pomažu učenicima uočiti jedinstvenost glavnih tema.
- B. *The New Revised Standard Version* (NRSV) izmijenjeni je prijevod riječ-za-riječ. On oblikuje središnju misao između narednih dviju suvremenih verzija. Njegove podjele na odlomke od velike su pomoći u utvrđivanju subjekata.
- C. *The Today's English Version* (TEV) dinamički je ekvivalent prijevodu izdanome od United Bible Society. On nastoji prevesti Bibliju na takav način da suvremeni engleski čitatelj ili govornik može razumjeti značenje izvornoga teksta.

- D. *The Jerusalem Bible* (JB) - dinamički je ekvivalent prijevoda temeljenog na Francuskome katoličkom prijevodu. S europskoga gledišta on je velika pomoć kod usporedbe podjele na odlomke.
- E. Tiskani tekst ažuriran 1995. je *New American Standard Bible* (NASB), koji je prijevod riječ-za-riječ. Stih po stih komentari slijede ovu podjelu na odlomke.

Treće načelo

Treće načelo jeste čitanje Biblije u različitim prijevodima kako bi se dohvatio najširi mogući smisao (semantičko polje) kojeg mogu imati biblijske riječi ili izričaji. Često se izričaj ili riječ može razumjeti na nekoliko načina. Takvi različiti prijevodi iznose ove mogućnosti te pomažu ustanoviti i objasniti rukopisne razlike. Oni ne utječu na doktrinu, ali pomažu nam da se pokušamo vratiti na izvorni tekst zapisan od nadahnutoga drevnog pisca.

Četvrto načelo

Četvrto načelo mora zabilježiti književni žanr. Izvorno nadahnuti autori odabiru objavu svoje poruke u različitim oblicima (tj. povijesna pripovijetka, povijesna drama, pjesma, proročanstvo, Evanđelje [parabola - usporedba], pisma, apokaliptički). Ovi različiti oblici imaju posebne ključeve za tumačenje (vidi Gordon Fee i Doug Stuart, *How to Read the Bible for All Its Worth*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr., *Cracking Old Testament Codes*, ili Robert Stein, *Playing by the Rules*).

Ovaj komentar nudi učenicima brz način provjere njihovih tumačenja. On nije osmišljen kao konačan, nego prije kao obavijestan i onaj koji navodi na razmišljanje. Često, druga moguća tumačenja pomažu nam da ne budemo tako ograničeni, dogmatski, i denominacijski nastrojani. Tumači trebaju imati širi raspon mogućnosti tumačenja da prepoznaju kako drevni tekst može biti višeznačan. Zapanjujuće je kako ima malo suglasja među kršćanima koji Bibliju proglašavaju svojim izvorom istine.

Ova načela pomogla su mi nadvladati mnoge moje povijesne uvjetovanosti tjerajući me boriti se s drevnim tekstom. Nadam se da će i vama to biti blagoslov.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27. lipanj 1996. god.

Vodič Dobroga Biblijskog Čitanja: Osobno Traganje Za Dokazljivom Istinom

Možemo li znati istinu? Gdje je pronaći? Možemo li je logički dokazati? Postoji li konačan autoritet? Postoje li apsoluti [bezuovjetnosti] koji mogu voditi naše živote, naš svijet? Je li tamo smisao života? Zašto smo ovdje? Kuda idemo? Ta pitanja – pitanja o kojima svi razumni ljudi promišljaju – proganjala su ljudski um od početka vremena (Prop 1:13-18; 3:9-11). Mogu se sjetiti vlastite potrage za središnjom poveznicom mog života. Vjernikom u Krista postao sam u mladoj dobi, prvenstveno temeljem svjedoka istaknutih članova obitelji. Kako sam rastao do zrele dobi, tako su rasla i pitanja o meni samome i mome svijetu. Jednostavni kulturološki i religijski obrasci nisu me doveli do iskustava o kojima sam čitao ili bio suočen. Bilo je to vrijeme zbnjenosti, traganja, čežnje, i često osjećaja beznađa u dodiru s bezosjećajnošću, tvrdim svijetom u kojem sam živio.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na ova konačna pitanja, ali nakon proučavanja i razmatranja otkrio sam da su njihovi odgovori temeljeni na: (1) osobnim filozofijama, (2) drevnim mitovima, (3) osobnim iskustvima, ili (4) psihološkim projekcijama. Trebao sam neki stupanj potvrde, neki dokaz, neku razumnost na kojoj ću temeljiti svoj pogled na svijet, moju središnju poveznicu, moj razlog za život.

To sam pronašao u svome proučavanju Biblije. Započeo sam tražiti dokaz za njenu pouzdanost, što sam pronašao u: (1) povijesnoj oslonjivosti Biblije kao potvrđene arheologijom, (2) u točnosti proročanstava Starog zavjeta, (3) jedinstvenosti biblijske poruke pisane više od tisuću šesto godina, i (4) osobnih svjedočanstava ljudi čiji su životi bili trajno promijenjeni kroz dodir s Biblijom. Kršćanstvo, kao jedinstven sustav vjere i vjerovanja, ima sposobnost baviti se sa složenim pitanjima ljudskoga života. Ne samo da mi je ono dalo razumsku okosnicu, nego mi je iskustveni vid biblijske vjere donio emocionalnu radost i stabilnost.

Mislio sam da sam pronašao središnju poveznicu za svoj život – Krista, kao što sam razumio kroz Pismo. To je bilo opojno iskustvo, jedno emocionalno oslobođenje. Međutim, još se uvijek mogu prisjetiti zapanjenosti i bola kad mi je počelo svitati kako je zagovarano mnogo različitih tumačenja te Knjige, ponekad čak i unutar istih crkava i škola za proučavanje. Utvrđivanje nadahnutosti i pouzdanosti Biblije nije bio kraj, već samo početak. Kako da dokažem ili osporim raznovrsna i sukobljena tumačenja mnogih teških odlomaka u Pismu od onih koji su svojatali njegov autoritet i pouzdanost?

Taj je zadatak postao moj životni cilj i put kroz život vjere. Znao sam da mi je moja vjera u Krista: (1) donijela velik mir i radost. Moj je um čeznuo za nekim apsolutima u okružju relativnosti moje kulture (postmodernizam); (2) dogmatizam sukobljenih religijskih sustava (svjetske religije); i (3) denominacijsku oholost. U mome traganju za ispravnim pristupima tumačenja drevne književnosti, bio sam iznenađen otkrićem vlastitih povijesnih, kulturoloških, denominacijskih i iskustvenih predrasuda. Često sam čitao Bibliju jednostavno zato da učvrstim svoja vlastita gledišta. Koristio sam je kao izvor dogme da napadnem druge u vrijeme potvrđivanja svoje vlastite nesigurnosti i nedoraslosti. Kako je bolna za mene bila ta spoznaja!

Iako ne mogu nikada biti potpuno nepristran, mogu postati boljim čitateljem Biblije. Svoje predrasude mogu ograničiti prepoznajući ih i spoznajući njihovu prisutnost. Još nisam slobodan od njih, ali sukobio sam se s vlastitim slabostima. Tumač je često najgori neprijatelj dobroga čitanja Biblije!

Dozvolite mi dati vam popis pretpostavki koje sam unio u svoje proučavanje Biblije kako biste ih vi, čitatelji, mogli preispitati zajedno sa mnom.

I. Pretpostavke

- A. Vjerujem da je Biblija nadahnutu isključivo samo-otkrivenjem jednoga istinskog Boga. Prema tome, ona mora biti tumačena u svjetlu nakane izvornoga Božanskog Autora (Duha) posredstvom ljudskoga pisca u osobitoj povijesnoj pozadini.
- B. Vjerujem da je Biblija pisana za običnu osobu – za sve ljude! Bog je prilagodio Sâm Sebe kako bi nama jasno govorio unutar povijesnoga i kulturološkog okvira. Bog nije skrio istinu – On želi da je mi razumijemo! Stoga, ona mora biti tumačena u svjetlu toga vremena, a ne našega. Biblija nam ne bi smjela značiti ono što nikad nije značila onima koji su je prvi čitali ili čuli. Ona je razumljiva prosječnome ljudskome umu i koristi uobičajene ljudske komunikacijske oblike i tehnike.

- C. Vjerujem da Biblija ima jedinstvenu poruku i svrhu. Ne proturječi sama sebi, iako sadržava teške i paradoksalne odlomke. Tako, najbolji tumač Biblije jeste Biblija sama sebi.
- D. Vjerujem da svako poglavlje (isključujući proročanstva) ima jedno i samo jedno značenje, temeljeno na nakani izvornoga, nadahnutog autora. Premda ne možemo nikad biti potpuno sigurni, mi znamo izvornu piščevu nakanu, mnogi pokazatelji ukazuju u njenome smjeru:
1. žanr (književna vrsta) odabran kako bi izrazio poruku
 2. povijesna pozadina i/ili određena okolnost objelodanjena spisom
 3. književni okvir čitave Knjige kao i svake književne jedinice
 4. tekstualni dizajn (u osnovnim crtama) književnih jedinica kao što se one odnose prema čitavoj poruci
 5. posebne gramatičke značajke uporabljene za naviještanje poruke
 6. riječi odabrane za predstavljanje poruke
 7. usporedni odlomci.

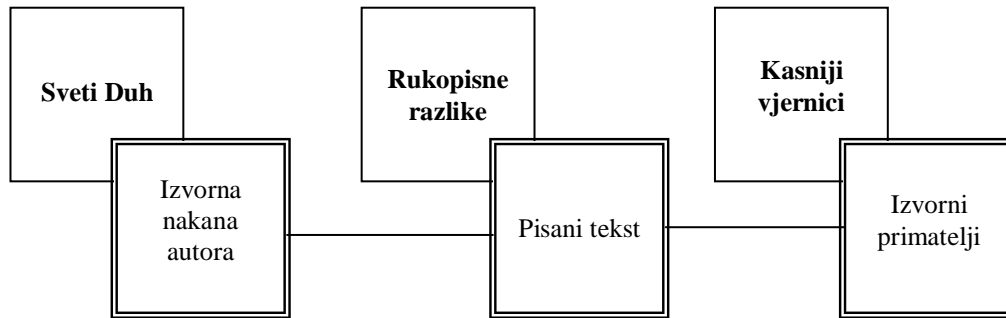
Proučavanje svakoga tog područja postaje predmetom našeg proučavanja poglavlja. Prije negoli objasnim svoju metodologiju dobrog čitanja Biblije, dopustite mi u glavnim crtama opisati neke od neprimjerenih metoda korištenih danas koje uzrokuju tako mnogo različitosti u tumačenju, i čijih se posljedica valja kloniti:

II. Neprimjerene metode

- A. Zanimarivanje književnoga okvira biblijske Knjige i uporaba svake rečenice, rečeničnoga dijela, ili čak pojedinačne riječi kao izjave istine koje se ne odnose na piščevu nakanu ili širi okvir. To se često naziva “proof-texting” [dokaz – od riječi do riječi – op.prev].
- B. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige zamjenjivanjem pretpostavljene povijesne pozadine koja ima malo ili nema potporu od samoga teksta.
- C. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige i njeno čitanje kao jutarnjih gradskih novina pisane prvenstveno za suvremenoga pojedinačnog kršćanina.
- D. Zanimarivanje povijesne pozadine Knjige alegoriziranjem teksta pretvarajući ga u filozofijsko/teološku poruku u potpunosti nepovezanu s prvim slušateljima i s izvornom autorovom nakanom.
- E. Zanimarivanje izvorne poruke zamjenjivanjem jednim vlastitim teološkim sustavom, omiljenom doktrinom, ili suvremenim rješenjem koje nema veze s izvornom autorovom nakanom i iznesenom porukom. Ova pojava često prati početno čitanje Biblije kao sredstvo uspostavljanja govornikovog autoriteta. To je često određeno kao “odaziv čitatelja” (“što-tekst-znači-meni” tumačenje). Najmanje tri pripadajuće komponente mogu biti nađene u svakome ljudskom pisanom priopćenju:

U prošlosti, različite tehnike čitanja bile su usredotočene na jednu od tri komponente, ali za istinsku potvrdu jedinstvene nadahnutosti Biblije, prikladniji je promijenjeni dijagram:

U postupak tumačenja zapravo moraju biti uključene sve tri komponente. U svrhu potvrde, moje se tumačenje usredotočuje na prve dvije komponente: izvorni autor i tekst. Ja vjerojatno reagiram na zlorabe koje sam opazio: (1) alegoriziranje ili produhovljavanje teksta i (2) “odaziv čitatelja” tumačenja (što-to-znači-meni). Zloraba se može dogoditi na svakoj razini. Uvijek moramo provjeriti naše pobude, predrasude, tehnike, i primjene. Ali kako ih provjeriti kad ne postoje granice tumačenja, nema ograničenja, nema mjerila? Tu mi autorova nakana i tekstualna građa osigurava neko mjerilo za ograničavanje dosega mogućih valjanih tumačenja.

U svjetlu tih neprimjerenih tehnika čitanja, koji su neki mogući pristupi dobrog čitanja i tumačenja Biblije što nude stupanj potvrde i dosljednosti?

III. Mogući pristupi dobrom čitanju Biblije

Na ovoj točki ne raspravljam o jedinstvenim tehnikama tumačenja posebne književne vrste nego o općim načelima hermeneutike koja vrijede za sve vrste biblijskih tekstova. Dobra knjiga za posebne pristupe književnoj vrsti je *How to read The Bible For All Its Worth*, autora Gordona Feeja i Douglasa Stuarta, izdavač Zondervan te *Cracking Old Testament Codes* od D. Brenta Sandyja i Ronalda L. Gieseja, Jr., izdavač Broadman i Holman.

Moja metodologija usredotočuje se početno na čitatelja dopuštajući Svetome Duhu osvijetliti Bibliju kroz četiri kruga osobnoga čitanja. To čini Duh, tekst i čitatelj prvenstveno, ne drugotno. Ovo također štiti čitatelja da bude neopravdano pod utjecajem tumača. Čuo sam da je rečeno: “Biblija baca mnogo svjetla na komentare.” To ne znači prijezirno davati opaske o pomoćnim sredstvima za proučavanje, nego radije isprika za primjereno vrijeme njihove uporabe.

Moramo biti sposobni podržati naša tumačenja sâmmim tekstom. Najmanje ograničenu provjeru osigurava tri područja:

1. autorova izvorna:
 - a. povijesna pozadina
 - b. književni okvir
2. izvorni autorov odabir:
 - a. gramatičke građe (sintaksa)
 - b. suvremene uporabe riječi
 - c. žanra
3. naše razumijevanje primjerenih:
 - a. odgovarajućih usporednih odlomaka
 - b. odnosa između doktrina (paradoks).

Iza naših tumačenja moramo biti sposobni osigurati razloge i logiku. Biblija je naš jedini izvor vjere i primjene. Žalosno, kršćani se često ne slažu s onim što ona uči ili tvrdi. Samo-poražavajuće je tvrditi nadahnutost za Bibliju i potom za vjernike ne biti sposobnim složiti se o tome što ona uči i zahtijeva!

Četiri kruga čitanja osmišljena su kako bi osigurali sljedeće uvide u tumačenje:

- A. Prvi krug čitanja:
 1. čitajte Knjigu jednostavno odjednom. Pročitajte je ponovno u drukčijem prijevodu, po mogućnosti radenom prema drukčijoj teoriji prevođenja:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)

- b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
2. tražite središnju svrhu cjelokupnoga pisanja. Odredite njegovu temu
 3. izdvojite (ako je moguće) književnu jedinicu, poglavlje, odlomak ili rečenicu koja jasno izražava središnju svrhu teme
 4. odredite prevladavajuću književnu vrstu:
 - a. Starog zavjeta
 - (1) hebrejska pripovijetka
 - (2) hebrejska poezija (mudrosna književnost, psalmi)
 - (3) hebrejsko proročanstvo (proza, poezija)
 - (4) kôdeks Zakona
 - b. Novoga zavjeta:
 - (1) pripovijesti (Evangelja, Djela apostolska)
 - (2) parabole (Evangelja)
 - (3) pisma/poslanice
 - (4) apokaliptička književnost.
- B. Drugi krug čitanja:
1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, tražeći odredbu glavnih tema ili subjekata
 2. skicirajte glavne teme i u jednostavnome obrazloženju kratko objasnite njihove sadržaje
 3. provjerite vaše obrazloženje i proširite skicu s pomagalima za proučavanje.
- C. Treći krug čitanja:
1. čitajte ponovno čitavu Knjigu, iz sâme biblijske Knjige tražite odredbu povijesne pozadine i posebne okolnosti za pisanje
 2. popišite povijesne pojedinosti spomenute u biblijskoj Knjizi:
 - a. autora
 - b. nadnevak (vrijeme pisanja)
 - c. primatelje
 - d. posebne razloge za pisanje
 - e. vidovi kulturološke pozadine povezani sa svrhom pisanja
 - f. pozivanje na povijesne ljude i događaje
 3. proširite vašu skicu na razinu odlomka za onaj dio biblijske Knjige kojeg tumačite. Uvijek odredite i skicirajte književnu jedinicu. To može biti nekoliko poglavlja ili odlomaka. To vam omogućava slijeđenje izvorne autorove logike i tekstualne osmišljenosti
 4. provjerite vašu povijesnu pozadinu uporabom pomagala za proučavanje.
- D. Četvrti krug čitanja:
1. čitajte ponovno određenu književnu jedinicu u nekoliko prijevoda:
 - a. riječ-za-riječ (NKJV, NASB, NRSV)
 - b. dinamički ekvivalent (TEB, JB)
 - c. parafrazirani (Suvremena Biblija, Proširena Biblija)
 2. tražite književnu ili gramatičku građu:
 - a. ponovljeni izričaji, Poslanica Efežanima 1:6.12.13
 - b. ponovljena gramatička građa, Poslanica Rimljanima 8:31
 - c. oprečne zamisli
 3. popišite sljedeće pojedinosti:
 - a. značajni pojmovi
 - b. neuobičajeni pojmovi
 - c. važne gramatičke građe
 - d. posebno teške riječi, rečenični dijelovi, i rečenice
 4. tražite odgovarajuća usporedna poglavlja:
 - a. potražite najjasniji odlomak za proučavanje vašega subjekta kojeg koristite:
 - (1) knjige “sustavne teologije”

- (2) biblijske reference
- (3) konkordance
- b. tražite moguće paradoksalni par između vaših subjekata. Mnoge biblijske istine predstavljene su u dijalektičkim parovima; mnogi denominacijski sukobi dolaze iz polovičnoga dokazivanja “proof-textinga” biblijske napetosti. Sve je u Bibliji nadahnuto, i mi moramo potražiti njenu potpunu poruku radi osiguravanja ravnoteže Svetoga pisma za naše tumačenje
- c. tražite usporednice unutar iste Knjige, istoga autora, ili iste književne vrste; Biblija je svoj najbolji tumač zato jer ima jednoga Autora, Duha
- 5. koristite pomagala za proučavanje kako biste provjerili vaša zapažanja o povijesnoj pozadini ili okolnosti:
 - a. proučavajte Biblije
 - b. biblijske enciklopedije, priručnike i rječnike
 - c. biblijske uvode
 - d. biblijske komentare (na ovoj točki vašega proučavanja, dopustite vjerujućoj zajednici, prošloj i sadašnjoj, da pomogne i ispravi vaše osobno proučavanje).

IV. Primjena tumačenja Biblije

Na toj se točki okrećemo primjeni. Morate uzeti vremena kako biste razumjeli tekst u njegovoj izvornoj pozadini; sad ga morate primijeniti na vaš život, vašu kulturu. Ja biblijski autoritet određujem kao “razumijevanje što je izvorni biblijski autor rekao u svoje vrijeme i primjenjivanje te istine na naše vrijeme.”

Primjena mora slijediti tumačenje izvorne autorove nakane i u vremenu i u logici. Ne možemo primijeniti poglavlje Biblije na naše vrijeme dok ne znamo što je bilo rečeno za ondašnje vrijeme! Biblijsko poglavlje ne može značiti ono što nikad nije značilo!

Vaša podrobna skica, na razini odlomka (treći krug čitanja #3), bit će vaš vodič. Primjena bi morala biti napravljena na razini odlomka, ne na razini riječi. Riječi imaju značenje samo u okviru; kratke rečenice imaju značenje samo u okviru; rečenice imaju značenje samo u okviru. Jedina nadahnuta osoba uključena u postupak tumačenja jeste izvorni autor. Mi samo slijedimo njegovo vodstvo prosvjetljenjem Svetoga Duha. Ali prosvjetljenje nije nadahnuće. Za reći “tako je rekao Gospodin”, moramo ostati u izvornoj autorovoj nakani. Primjena se mora odnositi posebno na opću nakanu čitavoga pisanja, na posebnu književnu jedinicu i razinu odlomka misaonog razvoja.

Nemojte dozvoliti da današnje prilike tumače Bibliju; dozvolite Bibliji neka govori! To od nas može zahtijevati izvlačenje načela iz teksta. To je valjano ako tekst podupire načelo. Nažalost, često su naša načela samo to, “naša” načela – ne načela teksta.

U primjenjivanju Biblije, važno je podsjetiti se da je (osim u proročanstvu) valjano jedno i samo jedno značenje za određeni biblijski tekst. To je značenje vezano na nakanu izvornoga autora kako je on naslovio krizu ili potrebu njegovog vremena. Iz toga jednoga značenja mogu biti izvedene mnoge moguće primjene. Primjena će biti temeljena na potrebama primatelja, ali ona mora biti povezana s izvornim autorovim značenjem.

V. Duhovni vid tumačenja

Dosad sam razmatrao logički postupak uključen u tumačenje i primjenu. Sad mi dozvolite kratko razmotriti duhovni vid tumačenja. Od pomoći bio mi je sljedeći popis provjere:

- A. Molitva za pomoć Duha (usp. I. Kor 1:26 - 2:16).
- B. Molitva za osobno oprostjenje i očišćenje od znanoga grijeha (usp. I. Iv 1:9).
- C. Molitva za većom čežnjom za spoznajom Boga (usp. Ps 19:7-14; 42:1 nadalje; 119:1 nadalje).
- D. Trenutačna primjena na vaš vlastiti život svake nove spoznaje.
- E. Ostati ponizan i poučljiv.

Tako je teško održati ravnotežu između logičkoga postupka i duhovnoga vodstva Svetoga Duha. Uravnotežiti to dvoje pomogli su mi sljedeći navodi:

- A. od Jamesa W. Sireja, *Scripture Twisting*, str. 17-18:
 “Prosvjetljenje dolazi do umova ljudi Božjih – ne samo do duhovne elite. U biblijskome kršćanstvu ne postoji razred gurua, niti prosvjetljeni, ni ljudi preko kojih mora doći svo mjerodavno tumačenje. I tako,

dok Sveti Duh daje posebne darove mudrosti, znanja i sposobnosti duhovnoga razumijevanja, On neće dati tim darovitim kršćanima da budu jedini autoritativni tumači Njegove Riječi. Do svakoga je pojedinoga Njegovog čovjeka da uči, sudi i raspoznaje pozivajući se na Bibliju koja stoji kao autoritet čak i onima kojima je Bog dao posebne sposobnosti. Sažeto, drskost što činim kroz cijelu knjigu je ta da je Biblija Božje istinsko otkrivenje čitavome čovječanstvu, da je ona naš konačan autoritet o svim stvarima o kojima govori, i nije potpuna tajna nego može biti dovoljno razumljiva običnim ljudima u svakoj kulturi.”

B. od Kierkegaarda, nađeno u *Protestant Biblical Interpretation*, str. 75, od Bernarda Ramma:

Prema Kierkegaardu gramatičko, leksičko, povijesno proučavanje Biblije bilo je neophodno ali i pripremno za istinsko čitanje Biblije. “Onaj tko čita Bibliju *kao Božju riječ* mora ju čitati sa srcem u svojim ustima, od korice do korice, s gorljivim očekivanjem, u razgovoru s Bogom. Čitanje Biblije bezbrižno ili nemarno ili akademski ili profesionalno nije čitanje Biblije kao Riječi Božje. Kad ju netko čita kao što se čita ljubavno pismo, onda ju taj čita kao Riječ Božju.”

C. H. H. Rowley u *The Relevance of the Bible*, str. 19:

“Ne tek umno razumijevanje Biblije, koliko god ono bilo potpuno, može posjedovati sva njena bogatstva. Ne prezire se takvo razumijevanje, jer je ono bitno za potpuno razumijevanje. Ali ono mora biti vođeno duhovnim razumijevanjem duhovnih bogatstava te Knjige ako želi biti potpuno. A za takvo duhovno razumijevanje potrebno je nešto više od umnoga opreza. Duhovne stvari duhovno su raspoznatljive, i učenici Biblije trebaju stav duhovnoga shvaćanja, gorljivost za pronalaženje Boga koju će potpuno pokoriti Njemu, ako je prešao iznad svoje znanstvene studije prema bogatijoj baštini te najveće od svih Knjiga.”

VI. Metoda ovog komentara

Vodič *Study Guide Commentary* osmišljen je kao pomoć vašem načinu tumačenja na sljedeće načine:

A. Kratki povijesni pregled uvodi svaku Knjigu. Nakon što ste proveli “treći krug čitanja #3” provjerite tu zabilješku.

B. Na početku svakoga poglavlja napravljeni su tekstualni uvodi. Oni vam pomažu vidjeti postavljenu građu književne jedinice.

C. Na početku svakoga poglavlja ili glavne književne jedinice podijeljenoga odlomka i njihovih opisnih naslova dato je nekoliko suvremenih prijevoda:

1. *The New American Standard Bible*, ažurirano 1995. (NASB)
2. *The New King James Version* (NKJV)
3. *The New Revised Standard Version* (NRSV)
4. *Today's English Version* (TEV)
5. *The New Jerusalem Bible* (NJB).

Podjele na odlomke nisu nadahnute. One moraju biti utvrđene iz okvira. Usporedbom nekoliko suvremenih prijevoda iz različitih teorija prevođenja i teološkoga stajališta, sposobni smo raščlaniti pretpostavljenu građu izvorne autorove misli. Svaki odlomak ima jednu glavnu istinu. To je nazvano “glavna rečenica” ili “središnja zamisao teksta”. Ta jedinstvena misao je ključ valjanoga povijesnoga, gramatičkoga tumačenja. Nitko ne bi smio nikad tumačiti, propovijedati ili učiti na manje od odlomka! Također nemojte zaboraviti da je svaki odlomak vezan na okolne odlomke. Zbog toga je pregled čitave Knjige na razini odlomka tako važan. Moramo biti sposobni slijediti logički tijek subjekta kojeg je odredio izvorni nadahnuti autor.

D. Bobove bilješke slijede stih-po-stih pristup tumačenju. To nas prisiljava slijediti izvornu autorovu misao. Zabilješke osiguravaju izvješća iz nekoliko područja:

1. književni okvir
2. povijesni, kulturološki uvidi
3. gramatičke obavijesti
4. proučavanja riječi
5. odgovarajućih usporednih odlomaka.

- E. U određenim točkama komentara, tiskani tekst *New American Standard Version* (ažuriran 1995.) bit će dopunjen prijevodima nekoliko drugih suvremenih verzija:
1. *The New King James Version* (NKJV), koja slijedi rukopise “Textus Receptus” teksta
 2. *The New Revised Standard Version* (NRSV), što je riječ-za-riječ revizija od *National Council of Churches of the Revised Standard Version*
 3. *The Today’s English Version* (TEV), što je dinamički ekvivalent prijevoda od *American Bible Society*
 4. *The New Jerusalem Bible* (NJB), koja je engleski prijevod temeljen na Francuskome katoličkome dinamičkom ekvivalentnome prijevodu.
- F. Za one koji ne čitaju izvorne jezike, može pomoći uspoređivanje engleskih prijevoda kako bi se utvrdile poteškoće u tekstu:
1. rukopisne razlike
 2. moguća značenja riječi
 3. gramatički teški tekstovi i građa
 4. višeznačni tekstovi.
- Iako engleski prijevodi ne mogu riješiti te poteškoće, oni ih označuju kao na mjesta za dublje i temeljitije proučavanje.
- G. Na završetku svakoga poglavlja postavljena su odgovarajuća pitanja za raspravu koja nastoje ciljati na glavnu problematiku tumačenja toga poglavlja.

UVOD U KNJIGU PROROKA IZAIJE

I. UVODNE IZJAVE

- A. Izaija je navođen u NZ-u više negoli ikoji drugi prorok (preko 411 puta). Njegova je poruka bila jedna od korjenskoga sveopćeg monoteizma i nauma iskupljenja za svo Stvorenje:
1. jedan Bog
 2. jedan svijet
 3. jedna vjera.
- B. Izaija je začudno mesijanski:
1. posebna djeca Novoga doba, poglavlja 7 – 14
 2. Pjesme Sluge, 41:1-4; 42:1-9; 49:1-7; 50:4-11; 52:13 - 53:12 (moguće 61:1-3)
 3. buduće mesijansko Kraljevstvo (Novo doba), poglavlja 56 – 66. Pad iz Knjige Postanka 3 nije zadnja riječ!
- C. E. J. Young, u *An Introduction to the OT*, izjavljuje:
1. “Knjiga Izaije s pravom je smatrana najvećom od SZ-nih proročanstava”, str. 168.
 2. “Od svih proroka Izraela, Izaija je razumio najpotpunije Božju misao i Njegov naum za vjekove”, str. 171.
 3. “U duhovnome uvidu on je nenadmašan u čitavome SZ-u”, str. 172.

II. IME KNJIGE

- A. Knjiga je imenovana nakon njenog proročanskoga govornika.
- B. Ime znači “spasenje od YHWH” ili “YHWH spasava”. Hebrejska imena što završavaju na “iah” kratice su od YHWH, kao što su mnoga imena u engleskome koja započinju s “j” i samoglasnikom, primjerice Jošua i Joel.

III. KANONIZACIJA

- A. Ovo je prvi od četiri svitaka kasnijih proroka:
1. Izaija
 2. Jeremija
 3. Ezekiel
 4. dvanaestorica (mali proroci).
- B. Bio je rano i u potpunosti prihvaćen u sveta pisanja Izraelaca.

IV. ŽANR

- A. Izaijine književne vještine nadmašuju sve SZ-ne proroke. Njegove igre riječi i poezija veličanstveni su i intrigantni. Knjiga je većinom hebrejska poezija (vidi Dodatak jedan).
- B. Teško je sjesti i čitati svega Izaiju odjednom. Teško je napraviti opći pregled Knjige. To je zato što je Izaija bio propovjednik, ne samo autor ili uređivač teksta. Njegova Knjiga objavljuje njegove govorene poruke kroz dugo vremensko razdoblje. Ove su povezane zajedno, ponekad:
1. temom
 2. kronologijom
 3. događajima koji se tiču Izraela

4. kulturološkim mjerilima drevnoga Bliskog Istoka, koja su tako različita od naših vlastitih
5. uglavnom ključnim riječima i igrama riječi.

V. AUTORSTVO

A. Židovska stajališta o autorstvu

1. Talmudov *Baba Bathra* 15a rekao je da su Ezekija i njegovi ljudi pisali (tj. uređivali ili sastavljali) Knjigu Izaije, Izreke, Propovjednika, i Pjesmu nad pjesmama.
2. Ben Sirah, u *Propovjedniku* 49:17-25, pisanom oko 185. g.pr.Kr., rekao je: "Izaija, sin Amosov", napisa Knjigu (1:1; 12:1; 13:1).
3. II. Knjiga Ljetopisa 32:32 ovjerava Izaijino viđenje, kao što čine usporednice u Knjigama o Kraljevima (II. Kr 18:19 - 20:19 govori nam o čovjeku):
 - a. on je bio iz bogate plemićke obitelji u Jeruzalemu, moguće čak bratić kralja Uzije:
 - (1) neka očiglednost da je "iah" (kao završetak imena), što je kratica od YHWH, bio primjenjivan gotovo isključivo među Judinim kraljevskim dostojanstvenicima
 - (2) Izaijin pristup kralju Uziji također daje podršku njegovoj mogućoj obiteljskoj povezanosti
 - (3) vidi Talmud, "Meg" 10b
 - b. on je oženio proročicu (8:3):
 - (1) prvi sin, "Šear Jašub", što znači "ostatak će se vratiti"
 - (2) drugi sin, "Maher-šalal-haš-bas", što znači "brz grabež, hitar plijen"
 - c. Izaija je imao jednu od najduljih proročkih službi od ik kojih SZ-nih proroka. On je bio Božji glasnogovornik u Judi od vladavine Jotama (742.-735. g.pr.Kr.) do one Ezekije (715.-687. g.pr.Kr.) s mogućnošću dohvaćanja čak vladavine Manašea (687.-642. g.pr.Kr.); Manaše je moguće bio su-vladar iz 696. g.pr.Kr.
 - d. ako II. Ljetopisa 26:22 upućuje na Izaiju, onda je on bio službeni pisar i čuvar kraljevskih ljetopisa kralja
 - e. predaje kažu da je on bio viđen stavljenim u dvije klade (usp. *Assumption of Isaiah*) tijekom Manašeeve kraljevine (usp. Heb 11:37).
4. Mojsije ben Samuel Ibn Gekatilla, oko godine 110., rekao je da su poglavlja 1 – 39 Izaijina, ali da su poglavlja 40 – 46 bila pisana tijekom razdoblja drugoga Hrama (razdoblje Perzije, 538.-430. g.pr.Kr.).
5. Ibn Ezra (godine 1092.-1167.) slijedio je Gekatillov navod i porekao, ili u najmanju ruku doveo u pitanje, kako su poglavlja 40 – 46 iz osmoga stoljeća Izaijina.

B. Suvremena znanstvena stajališta o autorstvu

1. Dobar povijesni sažetak nađen je u *Introduction to the OT* od R. K. Harrisona, Eerdmans, 1969.
2. Dobra raspra o tehničkim razlozima za potvrđivanje dva autora može biti nađena u *Introduction to the Literature of the OT* od R. Driversa, ponovno tiskano 1972.
3. Nikad nisu nađeni nikakvi hebrejski ili grčki (LXX) rukopisi koji pokazuju podjelu između poglavlja 1 – 39 i 40 – 66:
 - a. postoji dvostruki razmak na kraju poglavlja 33 u svitcima s Mrtvoga mora. To podrazumijeva podjelu na toj točki, ne poglavlje 39
 - b. postoji izgleda usporedna građa između 1 – 33 i 34 – 66. Ova dvostruka građa temeljena na autorovom vlastitom vremenu i onda na budućnosti, bila je uobičajena kod hebrejskih proroka (usp. Ezekiel, Daniel i Zaharija).
4. Suvremena znanost nije jednoglasna o tome koliko je autora ili gdje podijelilo Knjigu.

C. Neki razlozi za jedinstvenost Knjige Izaije

1. Nađeno je dvadeset i pet pojmova u oba dijela Izaije koji nisu nađeni nigdje drugdje u SZ-u (NIV, Uvod u Izaiju, str. 1014).
2. Naslov "Svetac Izraelov" pojavljuje se 13 puta u poglavljima 1 – 39 i 14 puta u poglavljima 40 – 66 i samo šest puta u svima ostalim SZ-nim Knjigama.

3. Isus, u Evanđelju po Ivanu 12:38.40, navodi iz Izaije 53:1 i 6:10 te oboje pripisuje Izaiji.
4. Odlomci iz Izaije 40 – 66 pripisani su Izaiji u Evanđelju po Mateju 3:3; 8:17; 12:17; Luki 3:4; 4:17; Ivanu 1:23; Djelima apostolskim 8:28; i Poslanici Rimljanima 10:16-20.
5. Ne postoji rukopisni dokaz o podjeli Knjige kod poglavlja 39 (MT, DSS, ili LXX).
6. Ne postoji povijesno spominjanje velikoga proroka (Deutero-Izaija) u VI. stoljeću.

R. K. Harrison, u *Introduction to the OT*, o ovome predmetu komentira:

“Dokazi iz književnoga stila bili su uvelike omiljeni krajem devetnaestoga stoljeća, ali u svjetlu mnogo šireg znanja o jezicima drevnoga Bliskoga Istoka oni su sada zauzeli mnogo manje važan položaj. Čista subjektivnost stilskega razmatranja ima veliku pritužbu za pristaše Graf-Wellhausenove teorije književne raščlambe, koja ne vidi proturječnost nigdje u ispitivanoj građi pripisanoj biblijskome autoru, a potom mu osporava dijelove toga posebnog tijela jer se književni oblik i rječnik svakoga poglavlja nije dogodio tako da bude istovjetan. Očito to se nije dogodilo onima ranim istražiteljima budući da je bilo jedino moguće izvesti neku zamisao stila drevnoga autora kao ishod pozornoga proučavanja sve građe pripisane njemu, te budući da naknadno odbacivanje dijela ili sve od toga tijela može jedino biti ovjereno na temelju nekoga strogog vanjskoga nadzora” (str. 776).

D. Neki razlozi za višestruko autorstvo Izaije

1. U poglavljima 40 – 66 ime “Izaija” nije spomenuto.
2. Poglavlja 40 – 66 ne uklapaju se u Izaijinu povijesnu okolnost.
3. Postoji očito mješavina Izaijinih upućivanja na:
 - a. najezdu Asirije, izgnanstvo, i osudu
 - b. najezdu Babilona, izgnanstvo, i osudu.
4. Postoje neki razlozi za teoretiziranje o višestrukome autorstvu:
 - a. promjena povijesne okolnosti:
 - (1) pred-najezda Jude, 1 - 39
 - (2) izgnanstvo, 40 - 55
 - (3) Juda poslije izgnanstva, 56 – 66
 - (4) u Izaiji 1 – 39 Hram neće nikad pasti, dok u 40 – 66 on je već očito pao. Izgleda kako je autor u izgnanstvu
 - b. promjena pojmova za opis Božjega odabira:
 - (1) mesijansko dijete
 - (2) Pateći Sluga
 - (3) Izrael kao:
 - (a) žena, 50:1
 - (b) sluga YHWH-ine, 54:17.
5. Suvremeni konzervativni znanstvenici
 - a. E. J. Youngova izjava o poglavljima 56 – 66 je korisna: “još jedna mogućnost jeste ta da je Duh-vodio, uređivač-skupljao proročanstva od različitih proroka Izaijine škole oko osnovnih tema ovoga dijela”, (str. 188)
 - b. R. K. Harrison izjavljuje: “Postojeći pisac drži se stajališta da Izaija, kao i većina drugih sadašnjih proročkih pisanja, predstavlja antologiju [zbirku – op.prev] iskaza datih u različitim vremenima, i kao takvo djelo zaslužuje ne različitiju obradu od one predlagane drugima velikim SZ-nim proročanstvima. U vezi s time važno je zabilježiti da su činjenice temeljene na različitostima stila ili književnoga izričaja odmah poništene ovim pristupom, budući da antologija može biti uzeta posve dobro kao predstavljajući potpunoga autorova stila kroz različita razdoblja njegove stvaralačke djelatnosti. Obrana za opisivanje djela kao antologije u najboljem smislu toga pojma opravdano je uvodnim stihom proročanstva, koji tvori zaglavlje za djelo, i govori izričito o građi otkrivenja koju je Izaija sin Amosov primio u viđenjima glede Jude i Jeruzalema u danima Uzije, Jotama, Ahaza, i Ezekije. Kao i sa svim antologijama dobro je pokazano da knjiga sadržava samo odabir valjanih proročkih pretkanjanja i govora, i vrlo je

vjerojatno da je Izaija izradio znatno više građe negoli je opstalo u njegovoj knjizi. Narav proročanstva kao antologije unaprijed je pokazana prisutnošću natpisa u Izaiji 2:1 i 13:1, koji su morali predstaviti, ili biti upereni na točku nazočnosti, ranije zbirke proročkih izjava”, (str. 780).

6. Književni stil poglavlja 40 – 66 različit je od stila poglavlja 1 – 39.

E. Zaključni osvrti o autorstvu

1. Bogobožni znanstvenici nastavljaju se ne slagati o tome kako je naša SZ-na Knjiga Izaije došla do toga da bude u svome sadašnjem obliku (usp. DSS i MT). Glavni naglasak mora biti stavljen na njenu nadahnutost i pouzdanost u otkrivanju YHWH-ine naravi i svrha.
2. Moramo odbaciti sve predrasude koje poriču Božje vjerodostojno otkrivenje kroz Izaiju. Ovo isto tako uključuje a priori odbacivanje pretkazujućeg proročanstva i smanjenje SZ-a na isključivo ljudsko, suvremeno, povijesno izvješće.

VI. NADNEVAK

A. Izaija je dio proroka iz VIII. stoljeća:

1. Jona, Amos, i Hošea u Sjevernome kraljevstvu (Izrael), tijekom kraljevanja Jeroboama II. (786.-640. g.pr.Kr.)
2. Izaija i Mihej u Južnome kraljevstvu (Juda).

B. On je bio rođen u 760.-oj g.pr.Kr. te pozvan u proročku službu oko 742. g.pr.Kr. u godini Uzijine smrti (6:1). Uzija je bio zvan i Azarja (783.-742. g.pr.Kr.).

C. Izaija je imao dugu službu od završne godine Uzije (783.-742. g.pr.Kr.) kroz Jotama (742.-735. g.pr.Kr.), Ahaza (735.-715. g.pr.Kr.), Ezekiju (715.-687. g.pr.Kr.), i u vladavini Manašea (687.-642. g.pr.Kr.) jer Izaija pretkazuje/objavljuje Sanheribovu smrt u 37:38 (tj. 681. g.pr.Kr.).

D. R. K. Harrison izjavljuje da je Knjiga antologija proročkih pisanja i govora kroz mnoge godine tijekom nekoliko judejskih kraljeva. Konačno je bila sastavljena i uređena nakon prorokove smrti, oko 630. g.pr.Kr.

VII. POVIJESNA OKOLNOST OSMOGA STOLJEĆA PROROKA

A. Biblijska građa nađena je u:

1. II. Knjizi o Kraljevima 14:3 - 17:6
2. II. Knjizi Ljetopisa 25 - 28
3. Knjizi proroka Amosa
4. Knjizi proroka Jone
5. Knjizi proroka Hošee
6. Knjizi proroka Izaije
7. Knjizi proroka Miheja.

B. Najjednostavniji sažetak iskaza o idolatriji među Božjim narodom može biti viđen u Hošei:

1. 2:18: “neće Me više zvati Baal”
2. 4:12-14: “. . . kćeri igraju bludnice . . .”
3. 4:17: “Efrajim se pridruži idolima; pusti ga samog”
4. 13:2 “čovjek ljubi telad!” (obred).

C. Društvena okolnost

1. To je bilo vrijeme privrednoga napretka i vojnoga širenja i za Izraela i za Judu. Međutim, taj je napredak bio dohodovan samo za bogati sloj. Siromašni su bili iskorištavani i zlostavljani. Gotovo izgleda da su “dolar i puška” postali idoli!

2. Društvena stabilnost i napredak i Izraela i Jude povezani su s nekoliko uzroka:
 - a. dugim i uspješnim kraljevanjem Jeroboama II. (786.-746. g.pr.Kr.) u Sjevernome kraljevstvu te Uzije (783.-742. g.pr.Kr.) u Južnome kraljevstvu
 - b. asirijskim porazom Sirije od Adad-Nirarija III. godine 802. pr.Kr.
 - c. izostankom sukoba između Izraela i Jude
 - d. oporezivanjem i iskorištavanjem trgovačkih putova od sjevera prema jugu kroz kopneni most Palestine uzrokovanih naglim privrednim rastom, čak rasipnošću za bogati sloj.
3. “Ostraka iz Samarije”, datiranih tijekom kraljevine Jeroboama II., izgleda potiče administrativnu uredbu sličnu Salomonovoj. Ovo izgleda potvrđuje širenje jaza između “imati” i “ne imati išta”.
4. Nepoštenje bogatih jasno je opisano u Knjizi proroka Amosa, koji je bio nazvan “prorokom društvene pravde”. Podmićivanje sudstva i krivotvorenje trgovačkih utega dva su jasna primjera zlorabe koja je bila uobičajena izgleda i u Izraelu i u Judi.

D. Religijska okolnost

1. To je bilo vrijeme velike izvanjske religijske djelatnosti, ali vrlo malo istinske vjere. Kanaanški kultovi plodnosti bili su stopljeni u religiju Izraela. Narod je bio idolatrijski ali oni su to zvali YHWHizmom. Sklonost Božjega naroda prema političkim savezima uključila ih je u pogansko štovanje i provedbe.
2. Idolatrija Izraela izrijekom je navedena u II. Knjizi o Kraljevima 17:7-18:
 - a. u stihu 8 oni su slijedili provedbe štovanja Kanaanaca:
 - (1) štovanje plodnosti (usp. Lev 18:22-23):
 - (a) visoka mjesta [uzvišice], stihovi 9.10.11
 - (b) sveti stupovi (Baal), stihovi 10.16
 - (c) Ašere, stih 16, ovo su bili drveni simboli ženskoga ortaka Baala. Oni su bili ili izrezbareni kolci ili živa drveća
 - (2) gatanje, stih 17. Ovo je bilo osuđeno u Levitskome zakoniku 19 - 20 i Ponovljenome zakonu 18
 - b. u stihu 16 oni su nastavljali štovanje dva zlatna teleta, simbolizirajući YHWH-u, Jeroboam I. uspostavio je Dan i Betel (I. Kr 12:28-29)
 - c. u stihu 16 štovali su astralna božanstva Babilona: Sunce, Mjesec, zvijezde, i zvijezda
 - d. u stihu 18 štovali su feničkoga vatrenog boga plodnosti, *Moleka*, žrtvovanjem svoje djece (usp. Lev 18:21; 20:2-5). Ova je provedba nazvana *molek*; to nije bilo ime boga.
3. Baalizam [štovanje Baala – op.prev.] (usp. W. F. Albrightovu *Archaeology and the Religion of Israel*, str. 82 i dalje):
 - a. naš najbolji arheološki izvor je “Baalov ep iz Ugarita”:
 - (1) opisuje Baala kao sezonski umirućega i uskrsavajućega boga. Bio je poražen od *Mota* i ograničen na podzemni svijet. Sav je život na Zemlji prestao. Ali, pomognut od ženske boginje (*Anat*), on uskrsava i poražava *Mota* svako proljeće. On je bio božanstvo plodnosti štovan oponašanjem magije
 - (2) bio je također poznat kao Hadad
 - b. *El* je vrhunsko božanstvo kanaanskoga panteona, ali Baalova popularnost zauzela je njegovo mjesto
 - c. Izrael je više bio pod utjecajem baalizma Tira kroz Jezabelu koja je bila kćer tirkoga kralja. Ona je bila odabrana od Omrija za njegovog sina, Ahaba
 - d. u Izraelu Baal je bio štovan na mjesnim uzvišicama. Bio je simboliziran podignutim kamenom. Njegova ortakinja, Ašera, bila je simbolizirana izrezbarenim kolcem simbolizirajući stablo života.
4. Spomenuto je nekoliko izvora i vrsta idolatrije:
 - a. zlatna telad u Betelu i Danu postavljena od Jeroboama I. za štovanje YHWH
 - b. štovanje tirkoga boga i boginje plodnosti na mjesnim uzvišicama
 - c. nužna idolatrija bila je uključena u političke saveze toga vremena.

E. Kratak sažetak najezda Asirije i Babilona tijekom osmoga stoljeća koje su pogodile Palestinu

1. Četiri proroka osmoga stoljeća bili su djelatni tijekom uzdizanja Tigris-Eufratskoga Carstva Asirije. Bog će upotrijebiti okrutni narod kako bi sudio Svome narodu, napose Izraelu:

- a. Poseban slučaj bilo je osnivanje transjordanijskoga političkoga i vojnog saveza poznatog kao "Siro-efrajimski savez" (735. g.pr.Kr.). Sirija i Izrael pokušavali su prisiliti Judu da im se pridruži protiv Asirije. Umjesto toga Ahaz je poslao pismo Asiriji za pomoć. Prvi snažan kralj moćnoga Asirijskoga Carstva, Tiglat-Pileser III. (745.-727. g.pr.Kr.), odazvao se vojnome izazovu i napao Siriju.
 - b. Poslije, asirijski kralj marioneta, Hoša (732.-722. g.pr.Kr.), u Izraelu se također pobunio, molećivo se obratio Egiptu. Salmanasar V. (727.-722. g.pr.Kr.) ponovno je napao Izraela. On je umro prije negoli je Izrael bio pokoren ali njegov nasljednik, Sargon II. (722.-705. g.pr.Kr.), zauzeo je glavni grad Izraela Samariju 722. g.pr.Kr. Asirija je prognala više od 27.000 Izraelaca tom prilikom kao što je Tiglat-Pileser izgnao tisuće prije 732. g.pr.Kr.
2. Nakon Ahazove smrti (735.-715. g.pr.Kr.) osnovana je još jedna vojna koalicija zemalja Transjordanije i Egipta protiv Asirije (714.-711. g.pr.Kr.). Poznata je kao "Ašdodska pobuna". Mnogi su judejski gradovi bili uništeni kad je Asirija ponovno napala. U početku je Ezekija podupro ovu koaliciju, ali kasnije je povukao svoju potporu.
 3. Međutim, još je jedna koalicija pokušala uzeti prednost od smrti asirijskoga snažnoga kralja, Sargona II., 705. g.pr.Kr., zajedno s mnogim drugim pobunama koje su se dogodile diljem Asirijskoga Carstva:
 - a. Ezekija je u potpunosti sudjelovao u toj pobuni. U svjetlu toga izazova Sanherib (705.-681. g.pr.Kr.) upao je (701. g.pr.Kr.) u Palestinu i utaborio se blizu grada Jeruzalema (II. Kr 18 - 19; Iz 36 - 39), ali njegova je vojska bila čudnovato uništena od Boga.
 - b. Među znanstvenicima postoje neka pitanja kao o tome koliko je puta Sanherib napao Palestinu (tj. John Bright ima jednu najezdu 701. g.pr.Kr. i drugu moguću 688. g.pr.Kr. , usp. *The History of Israel*, str. 270).
 - c. Ezekija je pošteđen od asirijskoga preuzimanja vlasti, ali zbog njegova preponositog pokazivanja riznica Jude babilonskome izaslanstvu, Izaija je pretkazao pad Jude pod Babilon (39:1-8). Jeruzalem je pao pod Nebukadnezara 587.-586. g.pr.Kr.
 4. Izaija je izričito pretkazao obnovu Božjega naroda pod Kirom II., vladarom Medo-Perzije (41:2-4; 44:28; 45:1; 56:11). Niniva (glavni grad Asirije) pala je 612. g.pr.Kr. pod Babilon, ali grad Babilon pao je 539. g.pr.Kr. pod Kirovom vojskom. U 538. g.pr.Kr. Kir je izdao proglas da se sav izgnani narod, uključujući Židove, može vratiti doma. On je čak osigurao fondove iz svoje riznice za ponovnu izgradnju narodnih hramova. On je bio praznovjerna osoba i želio je da mu svi bogovi budu naklonjeni.

VIII. KNJIŽEVNE JEDINICE

- A. Kratak pregled
 1. Poglavlja 1 - 39, prorok i njegovo vrijeme
 2. Poglavlja 40 - 66 (ili moguće 40 - 55 i 56 - 66), Novo doba
- B. Poglavlja 1 - 39, povijesna okolnost u Izaijinom vremenu (pred-izgnaničko)
 1. Poglavlja 1 - 6, pod kraljevima Uzijom i Jotamom
 2. Poglavlja 7 - 14, pod kraljem Ahazom
 3. Poglavlja 15 - 39, pod kraljem Ezekijom (poglavlja 36 – 39 usporedna su s II. Kr 18:13 - 20:19)
- C. Poglavlja 40 - 66, razdoblje izgnanstva i poslije izgnanstva, vrste su budućega kraljevstva
 1. Kao poglavlja 1 – 39 odražavaju Izaijino propovijedanje i očito su usmeni prikazi, poglavlja 40 – 55 odražavaju novu okolnost. Božji je Sud došao i sad je obnova glavna tema. Postoji također stilistički nagovještaj da ova poglavlja nisu toliko usmena koliko pisana.
 2. Poglavlja 1 – 39 očito se bave asirijskom prijetnjom i babilonskom prijetnjom u vrsti, poglavito u poglavljima 13 - 14, 21 i 39. Poglavlja 40 – 55 bave se razdobljem Perzije i obnovom Božjega naroda u Obećanoj zemlji.
 3. Kasnija su Izaijina poglavlja, 56 - 66, eshatološka, koristeći povijesne metafore iz drevnoga Bliskoga Istoka za pretkazanje sveopćega monoteističkoga svjetskog štovanja YHWH.

D. Poteškoće s izradbom kratkoga pregleda Knjige Izaije

1. Većina suvremenih znanstvenika dijeli Knjigu u najmanje dva dijela: poglavlja 1 - 39 i 40 - 66. R. K. Harrison: poglavlja 1 - 33 i 34 - 66 zbog razmaka u DSS tekstu. Ova je očigledna podjela u DSS između poglavlja 33 i 34 dala da iznikne prijedlog kako je Knjiga Izaije bila napravljena od njegovih sljedbenika u dva toma. W. H. Brownlee predložio je dva toma zrcalno odražavaju jedno drugo u građi.

	Tom 1	Tom 2
poglavlja 1 - 5	ruševina i obnova	poglavlja 34 - 35
poglavlja 6 - 8	životopisna građa	poglavlja 36 - 40
poglavlja 9 - 12	sredstva Božanskoga blagoslova i suda	poglavlja 41 - 45
poglavlja 13 - 23	proroštva protiv stranih sila	poglavlja 46 - 48
poglavlja 24 - 27	sveopće spasenje i oslobođenje Izraela	poglavlja 49 - 55
poglavlja 28 - 31	etičke propovijedi	poglavlja 56 - 59
poglavlja 32 - 33	obnova naroda	poglavlja 60 - 66

2. Neki se pregledi usredotočuju na povijesnu okolnost, dok se drugi usredotočuju na mesijanski sadržaj

	NIV	Leupold
poglavlja 7 - 12	“Proročanstva prouzročena aramejskom i izraelskom ugrozom protiv Jude”	“Emanuelovom knjiga”
poglavlja 28 - 33	“Šest zala: Pet o nevjeri u Izraelu i Jedno nad Asirijom” (Ugaoni kamen)	“Knjiga Siona”

3. Neki primjeri o neizvjesnosti književnih jedinica (poglavlja 1 - 12):

- a. pregled poglavlja 1 - 12 od E. Y. Younga, str. 211-214:
- (1) 1:1 - 12:6 Proročanstva glede Jude i Jeruzalema:
 - (a) 1:1-31 Velika optužba
 - (b) 2:1 - 4:6 Mesijina kraljevina i Sud nad ljudima
 - (c) 5:1-30 Prevladavajuće nepravde Jude
 - (d) 6:1-13 Izaijino viđenje Gospodina
 - (e) 7:1 - 12:6 Proročanstva izrečena tijekom Ahazove kraljevine
- b. pregled poglavlja 1 - 12 od R. K. Harrisona, str. 764:
- (1) proročanstva o ruševini i obnovi Jude, poglavlja 1 - 5
 - (2) poziv Izaiji; životopisna građa, poglavlja 6 - 8
 - (3) prisutna svjetska carstva i njihove uloge, poglavlja 9 - 12
- c. pregled poglavlja 1 - 12 od *The NIV Study Bible*, str. 1016:
- (1) poglavlja 1 - 6:
 - (a) uvod: optužbe protiv Jude za kršenje Saveza, poglavlje 1
 - (b) buduća stega i slava Jude i Jeruzalema, poglavlja 2 - 4:
 - i budući blagoslovi Jeruzalema (2:1-5)
 - ii Gospodinova stega Jude (2:6 - 4:1)
 - iii obnova Siona (4:2-6)
 - (c) osuda naroda i izgnanstvo (poglavlje 5)
 - (d) Izaijino jedinstveno ovlaštenje (poglavlje 6)
 - (2) poglavlja 7 - 12:
 - (a) Ahaz je upozoren da se ne boji aramejskoga i izraelskog saveza (poglavlje 7)
 - (b) Izaijin sin i Davidov sin (8:1 - 9:7)
 - (c) Sud protiv Izraela (9:8 - 10:4)

- (d) Asirijsko Carstvo i Davidovsko Kraljevstvo (10:5 - 12:6):
 - i uništenje Asirije (10:5-34)
 - ii ustoličenje Davidovskoga kralja i njegova kraljevstva (poglavlje 11)
 - iii pjesme radosti za oslobođenje (poglavlje 12)

IX. GLAVNE ISTINE

- A. Izaija je zahtijevao od Jude odanost Davidovskome Savezu (II. Sam 7), ali on se isto tako vraća izvornoj svrsi Abrahamskoga Saveza (Post 12:1-3), što je bilo Božje odabiranje Izraela kako bi odabrao svijet (tj. Izl 19:5-6). Kakav je šok morala biti ova opća kraljevina YHWH. Bog neće obnoviti samo Izraela, nego će proširiti Božji iskupiteljski naum na čitav svijet!
- B. Izaija izričito pretkazuje kretanje svjetskih zbivanja u svome vlastitom vremenu i u budućnosti, vodeći do obnove Davidovskoga Kraljevstva kroz Božjega Mesiju (tako također, [prorok – op.prev.] Mihej). Ovo je Kraljevstvo sveto i sveopće (tako također, Mihej). Ovo su oba vida Izaijina monoteističkoga, svetoga, iskupiteljskog Božanstva.
- C. Izaija jasno pokazuje beskorisnost Božjega naroda koji se pouzdaje u svjetovna, pala, ljudska sredstva. Oslobođenje će doći jedino od YHWH!
- D. Izaija otkriva tri najsnažnije osobine Božjega iskupiteljskog nauma:
 - 1. dolazeći Mesija
 - 2. Mesija kao Pateći Sluga
 - 3. sveopće kraljevanje Mesije.

IZAIJA 1

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA*

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pobuna Božjega naroda		naziv		naslov
1:1-3 (2-3)	1:1 bezbožnost Jude	1:1 prvi nizovi proročanstava	1:1 Bog kori Svoj narod	1:1 protiv nezahvalnoga naroda
1:4 (4)	1:2-4 (2-3) (4)	1:2-31 (2-3) (4)	1:2-3 1:4-6	1:2-9 (2-9)
1:5 (5-6)	1:5-9 (5-6)	(5-6)	1:7-9	
1:7-9 (7-9)	(7-9)	(7-9)		
Bogu je bilo dosta				protiv licemjerja
1:10-15 (10-15)	1:10-17 (10-11) (12-15)	(10-17)	1:10-14 1:15-17	1:10-20 (10) (11-17)
1:16-17 (16-17)	(16-17)			
hajdemo se suditi				
1:18-20 (18-20)	1:18-20 (18-20)	(18-20)	1:18-20	(18-20)
Sion pokvaren, mora biti iskupljen	izopačen grad		grješan grad	naricaljka Jeruzalema
1:21-23 (21-23)	1:21-23 (21-23)	(21-23)	1:21-23	1:21-28 (21) (22-23)
1:24-26 (24-26)	1:24-31 (24-26)	(24-26)	1:24-26	(24) (25) (26)
1:27-31 (27-31)	(27-31)	(27-31)	1:27-28 1:29-31	(27-28) protiv posvećenih stabala 1:29-31 (29-31)

*Premda nije nadahnuta, podjela odlomaka ključ je za razumijevanje i praćenje izvorne autorove nakane. Svaki suvremeni prijevod podijelio je i sažeo podjele na odlomke kako ih je razumio. Svaki odlomak ima jednu glavnu temu, istinu ili misao. Svaka izvedba izdvaja određenu temu na svoj vlastiti način. Dok čitate tekst, upitajte se koji prijevod bolje odgovara vašem razumijevanju teme i podjeli stihova.

U svakom poglavlju prvo moramo čitati Bibliju i probati utvrditi njegovu temu (odlomci), zatim usporediti svoje razumijevanje sa suvremenim izvedbama. Tek kada razumijemo izvornu autorovu nakanu slijedeći njegovu logiku i predstavljanje na stupnju odlomka uistinu možemo razumjeti Bibliju. Samo je izvorni autor bio nadahnut — čitatelji nemaju pravo mijenjati ili preinačiti poruku. Čitatelji Biblije imaju odgovornost primjenjivanja nadahnute istine u svome vremenu i svojim životima.

Zapazite da su svi tehnički izrazi i kratice u potpunosti objašnjeni u dodacima jedan, dva, i tri.

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Proroci su slikovito koristili tri standardna metaforička književna oblika kako bi navijestili svoje poruke:
 1. sudski slučaj (usp. stihove 2.18)
 2. pogrebna naricaljka (usp. stihove 24-26)
 3. obećavajuće proroštvo.
- B. Začuđujuće je što je poziv Izaiji zabilježen u poglavlju 6. Postoji samo kratak uvod u stihu 1. Međutim, ovaj kratak uvod kazuje o duljini i vremenu Izaijine službe. Očito da je zabilježeno samo nekoliko odabranih viđenja, spjevova, i otkrivenja Izaiji, ili od njega samoga kasnije u njegovoj službi ili od sljedbenika nakon njegove smrti. R. K. Harisson naziva Knjigu antologijom.
- C. Poglavlje 1 može biti sažetak čitave Knjige. Kroz Izaijina pisanja ponavljane su iste teme. Najistaknutije viđenje Judinih grijeha je kroz:
 1. hotimični prekršaji Saveza
 2. pouzdanje u formalizam i liturgiju
 3. društvenu nepravdu
 4. idolatriju.Posljedice Levitskoga zakonika 26 i Ponovljenoga zakona 28 moraju se podnijeti ako je Bog vjeran Svojoj riječi! Posljedice znanoga grijeha su stvarne kao i obećanja YHWH-ine ljubavi, brige, i zaštite. Postoje dvije strane jednoga Saveza! Zapamtite svrha osude bila je obnova prisnoga zajedništva, kao Edenski vrt prije Pada, prije negoli su slika i sličnost Božja bili razoreni!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:1-3

¹Videnje Izaije sina Amosova glede Jude i Jeruzalema, kojeg on vidje za vrijeme kraljevanja Uzije, Jotama, Ahaza i Ezekije, kraljeva Jude.

²Slušajte, o nebesa, i čuj, o zemljo;

Jer GOSPODIN govori:

"Sinove koje sam Ja uzgojio i othranio,

Ali oni su se pobunili protiv Mene.

³Vol poznaje svoga vlasnika,

I magarac svoga gospodara jasje,

Ali Izrael ne zna,

Moj narod ne razumije."

1:1 "Videnje" Ovaj pojam (BDB 302) korišten je u smislu "otkrivajuća poruka" (usp. 29:7; Mih 3:6). Pojam "viđenja" i "snovi" usporedna su u 29:7 (usp. Dn 7:1). Uobičajeno se snovi događaju noću a viđenja i danju i noću. Pojavljuje se kako bi opisalo promijenjeno stanje svijesti čime Bog, kroz metafore, idiome, i fizičke predmete, navješćuje posebno otkrivenje. Ove su istine Božanske, ne ljudske. Izaija je vjerojatno oblikovao poruke, ali sadržaj je bio od Boga! Teško je opisati mehanizme nadahnuća, ali ishodi su Božanska, autoritativna poruka.

Ovdje, u ovome okviru otvaranja stiha, pojam je upotrijebljen kao naslov za Izaijine poruke (usp. 2:1; 13:1; Am 1:1; Mih 1:1; Hab 1:1).

▣ **"Izaije" [Izaija]** Ime (BDB 447) znači "YHWH spasava" ili "spasenje je od YHWH" (ne postoji GLAGOL). Kad se "iah" pojavi na kraju hebrejskoga imena, to podrazumijeva kraljevsku osobu i isto tako stoji za zavjetno Božje ime, YHWH (usp. Izl 3:14).

POSEBNA TEMA: IMENA ZA BOŽANSTVO

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Izvorno značenje općenitoga drevnog pojma za božanstvo je neizvjesno, iako mnogi znanstvenici vjeruju da dolazi od akadskoga korijena, "biti jak" ili "biti moćan" (usp. Post 17:1; Br 23:19; Pnz 7:21; Ps 50:1).
2. U kanaanskom panteonu najviši bog je *El* (tekstovi iz Ras Šamre).
3. U Bibliji *El* uobičajeno nije složenica s drugim pojmovima. Ove su složenice postale način davanja osobina za Boga:
 - a. *El-Elyon* ("Bog Previšnji", BDB 42 i 751 II), Knjiga Postanka 14:18-22; Ponovljeni zakon 32:8; Knjiga proroka Izaije 14:14
 - b. *El-Roi* ("Bog koji vidi" ili "Bog koji otkriva Sâm Sebe", BDB 42 i 909), Knjiga Postanka 16:13
 - c. *El-Shaddai* ("Bog Svemogući" ili "Bog svakoga milosrđa" ili "Bog planine", BDB 42 i 994), Knjiga Postanka 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Izlazak 6:3
 - d. *El-Olam* ("Vječan Bog", BDB 42 i 761), Knjiga Postanka 21:33. Ovaj je pojam teološki povezan na Božje obećanje Davidu, II. Knjiga o Samuelu 7:13.16
 - e. *El-Berit* ("Bog Saveza", BDB 42 i 136), Knjiga o Sucima 9:46.
4. *El* je istovjetno s:
 - a. YHWH u Psalmu 85:8; Knjiga proroka Izaije 42:5
 - b. *Elohim* u Postanku 46:3; Jobu 5:8, "Ja Jesam *El, Elohim* vašeg Oca"
 - c. *Shaddai* u Knjizi Postanka 49:25
 - d. "ljubomoran" u Knjizi Izlaska 34:14; Ponovljenome zakonu 4:24; 5:9; 6:15
 - e. "milosrdan" u Ponovljenome zakonu 4:31; Knjizi Nehemije 9:31
 - f. "vjeran" u Ponovljenome zakonu 7:9; 32:4

- g. “velik i strašan” u Ponovljenome zakonu 7:21; 10:17; Knjizi Nehemije 1:5; 9:32; Knjizi proroka Daniela 9:4
 - h. “spoznaja, znanje” u I. Knjizi o Samuelu 2:3
 - i. “moje jako utočište” u II. Knjizi o Samuelu 22:33
 - j. “moj osvetnik” u II. Knjizi o Samuelu 22:48
 - k. “sveti” u Knjizi proroka Izaije 5:16
 - l. “moćan” u Knjizi proroka Izaije 10:21
 - m. “moje spasenje” u Knjizi proroka Izaije 12:2
 - n. “velik i silan” u Knjizi proroka Jeremije 32:18
 - o. “odmazda” u Knjizi proroka Jeremije 51:56.
5. Složenice svih glavnih SZ-nih imena za Boga nađene su u Knjizi o Jošui 22:22 (*El, Elohim, YHWH*, ponavljano).
- B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)
1. Osnovno značenje je “visok”, “uzvišen” ili “uzdignut” (usp. Post 40:17; I. Kr 9:8; II. Kr 18:17; Neh 3:25; Jer 20:2; 36:10; Ps 18:13).
 2. Korišteno je u usporednom smislu za nekoliko drugih imena/naslova Božjih:
 - a. *Elohim* – Psalam 47:1-2; 73:11; 107:11
 - b. *YHWH* – Knjiga Postanka 14:22; II. Samuelova 22:14
 - c. *El-Shaddai* – Psalam 91:1.9
 - d. *El* – Knjiga Brojeva 24:16
 - e. *Elah* – korišteno često u Knjizi proroka Daniela 2 - 6 i Knjizi Ezre 4 - 7, povezano s *illair* (aramejski za “Previšnji Bog”) u Danielu 3:26; 4:2; 5:18.21.
 3. Često je korišten od ne-Izraelaca:
 - a. Melkisedek, Knjiga Postanka 14:18-22
 - b. Balaam, Knjiga Brojeva 24:16
 - c. Mojsije, govoreći o narodima u Ponovljenome zakonu 32:8
 - d. Evanđelje po Luki u NZ-u, pisano za ne-Židove, također koristi grčku istoznačnicu *Hupsistos* (usp. 1:32.35.76; 6:35; 8:28; Djela 7:48; 16:17).
- C. *Elohim* (MNOŽINA), *Eloah* (JEDNINA), prvenstveno korišten u poeziji (BDB 43, KB 52)
1. Ovaj pojam nije nađen izvan Staroga zavjeta.
 2. Ova riječ može označiti Boga Izraelovog ili bogove naroda (usp. Izl 12:12; 20:3). Abrahamova obitelj bila je mnogobožačka (usp. Jš 24:2).
 3. Može upućivati na izraelske suce (usp. Izl 21:6; Ps 82:6).
 4. Pojam *elohim* korišten je i za druga duhovna bića (anđele, demone) kao u Ponovljenome zakonu 32:8 (LXX); Psalmu 8:5; Knjizi oJobu 1:6; 38:7.
 5. U Bibliji to je prvi naslov/ime za Božanstvo (usp. Post 1:1). Isključivo je korišten do Knjige Postanka 2:4, gdje je složenica s YHWH-om. U osnovi (teološki) upućuje na Boga kao stvaratelja, hranitelja, i davatelja svega života na ovoj Zemlji (usp. Ps 104).
To je istoznačnica s *El* (usp. Pnz 32:15-19). Može se također usporediti YHWH kao što je Psalam 14 (*Elohim*) što je točno kao Psalam 53 (YHWH), osim za promjenu u božanskim imenima.
 6. Iako je MNOŽINA i korištena je za druge bogove, ovaj pojam često označava Boga Izraela, ali uobičajeno ima SINGULARNI GLAGOL za označavanje jednobožačke uporabe.
 7. Ovaj pojam nađen je u govoru ne-Izraelaca kao ime za božanstvo:
 - a. Melkisedek, Knjiga Postanka 14:18-22
 - b. Balaam, Knjiga Brojeva 24:2
 - c. Mojsije, kad govori o narodima, Ponovljeni zakon 32:8.
 8. Neobično je da je uobičajeno ime za monoteističkoga Boga Izraela MNOŽINA! Premda ne postoji izvjesnost, evo teorija:
 - a. hebrejski ima mnogo MNOŽINA, često korištenih za naglašavanje. Usko vezano na ovo je kasniji hebrejski gramatički član nazvan “množina Veličanstva”, gdje je MNOŽINA korištena za uvećavanje poimanja

- b. ovo može upućivati na anđeosko vijeće, s kojim se Bog susreće u Nebu i koje vrši Njegove zapovijedi (usp. I. Kr 22:19-23; Job 1:6; Ps 82:1; 89:5.7)
- c. čak je i moguće da ono odražava NZ-no otkrivenje jednoga Boga u tri Osobe. U Knjizi Postanka 1:1 Bog stvara; Postanku 1:2 Duh lebdi, a iz NZ-a Isus je posrednik Boga Oca u stvaranju (usp. Iv 1:3.10; Rim 11:36; I. Kor 8:6; Kol 1:15; Heb 1:2; 2:10).
- D. YHWH (BDB 217, KB 394)
1. Ovo je ime koje odražava Božanstvo kao Bogom-učinjen Savez; Bog kao Spasitelj, Iskupitelj! Ljudi su prekršili Saveze, ali Bog je vjeran Svojoj riječi, obećanju, Savezu (usp. Ps 103).
Ovo je ime prvi puta spomenuto u složenici s *Elohim* u Postanku 2:4. U Knjizi Postanka 1 – 2, ne postoje dva izvješća, nego dva naglaska: (1) Bog kao Stvoritelj svemira (fizički) i (2) Bog kao poseban Stvoritelj čovječanstva. Postanak 2:4 – 3:24 počinje posebnim otkrivenjem o povlaštenome položaju i svrsi čovječanstva, kao i s poteškoćom grijeha te pobunom povezanom s jedinstvenim položajem.
 2. U Knjizi Postanka 4:26 rečeno je “čovjek je počeo zazivati ime GOSPODINOVO” (YHWH). Međutim, Knjiga Izlaska 6:3 daje naslutiti da su rani zavjetni ljudi (patrijarsi i njihove obitelji) poznali Boga jedino kao *El-Shaddai*. Ime YHWH objašnjeno je samo jednom u Izlasku 3:13-16, posebice u stihu 14. Međutim, Mojsijeva pisanja često tumače riječi narodnom igrom riječi, ne etimološki (usp. Post 17:5; 27:36; 29:13-35). Postoji nekoliko teorija o značenju toga imena (uzeto iz IDB, tom 2, str. 409-411):
 - a. iz arapskog korijena, “pokazati vatrenu ljubav”
 - b. iz arapskog korijena “puhati” (YHWH kao olujni Bog)
 - c. iz ugaritskoga (kanaanskoga) korijena “govoriti”
 - d. slijedeći fenički natpis, UZROČNI PARTICIP znači “Onaj koji održava” ili “Onaj koji utemeljuje”
 - e. iz hebrejskoga *Qal*-oblika “Onaj koji jeste”, ili “Onaj koji je prisutan” (u budućem smislu, “Onaj koji će biti”)
 - f. iz hebrejskoga *Hiphil*-oblika “Onaj koji uzrokuje biti”
 - g. iz hebrejskoga korijena “živjeti” (tj. Post 3:20), što znači “uvijek živi, jedini živi Bog”
 - h. iz okvira Izlaska 3:13-16 igra s oblikom IMPERFEKTA korištenim u smislu PERFEKTA, “Ja ću nastaviti biti što Ja moram biti” ili “Ja ću nastaviti biti što sam uvijek bio” (usp. J. Wash Watts, *A Survey of Syntax in the Old Testament*, str. 67). Puno ime YHWH često je izraženo u kraticama ili moguće u izvornome obliku:
 - (1) *Yah* (npr. Hallelu – yah, BDB 219, usp. Izl 15:2; 17:16; Ps 89:9; 104:35)
 - (2) *Yahu* (“iah” završetak imena, npr. Isaiaha [Izaija – op.prev.])
 - (3) *Yo* (“Jo” početak imena, npr. Jošua ili Joel).
 3. U kasnijem je judaizmu ovo zavjetno Ime postalo tako sveto (četveroslovno) da su ga se Židovi bojali izreći kako ne bi prekršili zapovijed iz Izlaska 20:7; Ponovljenoga zakona 5:11; 6:13. Tako su zamijenili hebrejski oblik za “vlasnik”, “gospodar”, “muž”, “gospodin” – *adon* ili *adonai* (moj gospodin). Kad su u svojim čitanjima SZ-nih tekstova došli na YHWH oni su izgovarali “gospodin”. Zato se YHWH u engleskim prijevodima piše GOSPODIN.
 4. Kao s *El*, YHWH je često složen s drugim pojmovima kako bi se naglasile određene osobine Izraelovog Boga Saveza. Budući postoji mnogo mogućih složenih pojmova, evo nekih:
 - a. *YHWH – Yireh* (YHWH će providjeti, BDB 217 i 906), Knjiga Postanka 22:14
 - b. *YHWH – Rophekha* (YHWH je tvoj iscjelitelj, BDB 217 i 950, *Qal* PARTICIP), Knjiga Izlaska 15:26
 - c. *YHWH – Nissi* (YHWH je moj stijeg, BDB 217 i 651), Knjiga Izlaska 17:15
 - d. *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH Onaj koji te posvećuje, BDB 217 i 872, *Piel* PARTICIP), Knjiga Izlaska 31:13
 - e. *YHWH – Shalom* (YHWH je Mir, BDB 217 i 1022), Knjiga o Sucima 6:24
 - f. *YHWH – Sabbaoth* (YHWH nebeskih vojska, BDB 217 i 878), I. Knjiga o Samuelu 1:3.11; 4:4; 15:2; često u Prorocima
 - g. *YHWH – Ro’I* (YHWH je moj pastir, BDB 217 i 944, *Qal* PARTICIP), Psalam 23:1

h.	<i>YHWH – Sidqenu</i> (YHWH je naša pravednost, BDB 217 i 841), Knjiga proroka Jeremije 23:6
i.	<i>YHWH – Shammah</i> (YHWH je tamo, BDB 217 i 1027), Knjiga proroka Ezekielia 48:35.

▣ **“Amosova” [Amos]** Ova osoba (BDB 55) spomenuta je jedino u vezi s Izaijom. Osnovni korijen znači “snaga”, “jak”, ili “moćan”.

▣ **“on vidje”** Ovaj je GLAGOL, (הוֹדִיעַ, BDB 302, KB 301, *Qal* PERFEKT) iz istoga korijena, “viđenja” (הוֹדִיעַ) i isti kao “vidjelac” (הוֹדִיעַ). Upotrebljavan je opetovano u Knjizi proroka Izaije (usp. Mih 1:1).

▣ **“Uzije” [Uzija]** Predaja kaže da je Izaija bio u srodstvu s Uzijom (“YHWH je moja snaga”). Ovo ne može biti potkrijepljeno, nego pokazne točke u tome usmjerenju. Ovaj pobožan kralj umro je od gube 742. g.pr.Kr. U Bibliji on je također poznat kao Azarja (“YHWH je moja pomoć”).

▣ Za nadnevke ovih kraljeva i njihove odnose s kraljevima Izraela, vidi Dodatak četiri.

1:2 “Slušajte, o nebesa, i čuj, o zemljo” Ova dva IMPERATIVA od različitih su korijena, ali istoga osnovnoga značenja:

1. slušajte, BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV, usp. stihove 10.15.19; 6:8.9 (dva puta).10. itd.
2. čuj, BDB 24, KB 27, *Hiphil* IMPERATIV, usp. 1:2.10; 8:9; 28:23; 32:9; itd.

To je bio izvanredno jak način potresanja Njegovog naroda da priznaju svoju pobunu. YHWH je pokrenuo sudski slučaj protiv Svoga vlastitog naroda! Ovaj je uvod sličan Miheju 1:2, judejskome proroku Izaijinu suvremeniku.

Ovo postavlja pozornicu za poglavlje 2, koje je također sudska pozornica. Bog uzima Svoj narod na sudski proces. To je uobičajena književna tehnika u Prorocima (tj. Mih 6:6-8; Jer 2:1 i dalje; Rim 8:31 i dalje). To je u SZ-u uobičajen postupak osiguravanja dva svjedoka za potvrdu svjedočenja (usp. Pnz 4:26; 30:19; 31:28; 32:1; Ps 50:4).

“Nebesa” (BDB 1029) ovdje upućuju na atmosferu iznad Zemlje koja su bila dio izvornoga stvaranja (usp. Post 1). U ovome okviru to ne upućuje na “Božje prebivalište”.

▣ **“Jer GOSPODIN govori”** Ovo je zavjetno ime za Izraelovo Božanstvo. Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

▣ **“Sinove koje sam Ja uzgojio i othranio”** Ovdje je ponovo Bog opisan u antropomorfičkim, obiteljskim pojmovima kao ljubeći roditelj iz Knjige proroka Hošee 11:1-4 (također zabilježite Izl 4:22; Pnz 32:6; Jer 3:4; 31:9, vidi Posebnu temu u 6:1). Najbolje ljudske analogije za shvaćanje YHWH-ine naravi i djelovanja su: (1) roditelj; (2) bračni drug; i (3) srodnik iskupitelj.

▣ **“pobunili”** Ovaj GLAGOL (BDB 833, KB 981, *Qal* PERFEKT) podrazumijeva djelatnu, nasilnu, svjesnu, osobnu pobunu (usp. 1:28; 43:27; 46:8; 53:12; 59:13; 66:24).

▣ **“Mene”** Grijeh je prvenstveno prekršaj protiv Boga (usp. Post 39:9; II. Sam 12:13; Ps 41:4; 51:4). Norman H. Snaith, u *The Distinctive Ideas of the Old Testament*, kaže: “(proročka) misao o tome (grijeh) kao pobuni radije negoli prijestup” (str. 65). Grijeh je izopačenost Božanske slike i sličnosti Božje u ljudstvu (usp. Post 1:26.27). Bog želi svijetu da Ga upozna! On je odabrao osobu (Abram), obitelj (Jakov), i narod (Izrael) kako bi Sâm Sebe otkrio svemu ljudstvu (vidi Posebnu temu u 1:3), ali Izrael je podbacio u odražavanju YHWH-ine svetosti i suosjećajnosti. Oni su se pobunili protiv Njega “otvorenih očiju”. Srž grijeha jeste “ja/meni”, više za mene pod ikoju cijenu!

1:3 Ovaj je stih morala biti dobro poznata, kulturološka izreka. Čak ni nijeme životinje ne grizu ruku koja ih hrani, ali Juda to čini!

▣ **“Izrael ne zna”** GLAGOL “zna” (BDB 393, KB 390, *Qal* PERFEKT) ne podrazumijeva činjenice o subjektu, nego osobnu spoznaju o nekome (usp. Post 4:1; Jer 1:5). Izrael nije znao njihovoga vlastitog Stvoritelja, Spasitelja, i Zaštitnika jer oni nisu htjeli slušati (usp. 5:12.13; 6:9-13; 30:9).

▣ **“Moj narod”** Ovo je jezik Saveza (usp. Hoš 1–3.11). Mora biti upamćeno da je u SZ-u, izbor Božji prvobitan početni odabir Abrahama i Izraela. Postoji razmjerna odgovornost nakon Božjega prvotnoga odabira znanog kao Savez. Ovo uključuje odgovornost jedne i druge strane.

POSEBNA TEMA: BOBOVE EVANĎEOSKE PREDRASUDE

Moram priznati tebi čitatelju da sam bio pristran na ovoj točki. Moja sustavna teologija nije kalvinizam ili dispencionalizam, nego Veliko evangelizacijsko poslanje (tj. Mt 28:18-20; Lk 24:46-47; Djela 1:8). Vjerujem da je Bog imao vječni naum za iskupljenje sveg čovječanstva (npr. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Jer 31:31-34; Ez 18; 36:22-39; Djela 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rim 3:9-18.19-20.21-31), svih onih stvorenih na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Svi SZ-ni Savezi ujedinjeni su u Kristu (usp. Gal 3:28-29; Kol 3:11). Isus je Božja Tajna, skrivena ali sad otkrivena (usp. Ef 2:11-3:13)! NZ-no Evandjelje, ne Izrael, ključ je Pisma.

Ovo pred-razumijevanje daje boju svima mojim tumačenjima Pisma. Pročitao sam sve njegove tekstove! To je zasigurno predrasuda (svi ih tumači imaju!), ali to je Pisamsko-izvještajna pretpostavka.

POSEBNA TEMA: IZBOR /PREDESTINACIJA I POTREBA ZA TEOLOŠKOM RAVNOTEŽOM

Izbor je predivna doktrina. Međutim, to nije poziv na pristranost [favoritizam], nego poziv za biti kanalom, oruđem ili sredstvom iskupljenja drugih! U Starome zavjetu pojam je prvenstveno korišten za služenje; u Novome zavjetu prvenstveno je korišten za spasenje koje proizlazi iz služenja. Biblija nikad ne usklađuje prividno oprečje između Božje suverenosti i slobodne volje čovječanstva, nego potvrđuje oboje! Dobar primjer biblijske napetosti o Božjemu suverenom izboru moglo bi biti Poslanica Rimljanima 9 te o potrebi neophodnoga odgovora čovječanstva Rimljanima 10 (usp. 10:11.13).

Ključ ove teološke napetosti može biti nađen u Poslanici Efežanima 1:4. Isus je Božji izabrani čovjeka i svi su mogući izbori u Njemu (Karl Barth). Isus je Božji “da” potrebi palog čovječanstva (Karl Barth). Efežanima 1:4 također pomaže razjasniti sporno pitanje dokazivanjem da cilj predestinacije nije Nebo, nego svetost (Kristo-sličnost). Mi smo često privučeni koristima Evandjelja i zanemarujemo odgovornosti! Božji poziv (izbor) jeste za sada kao i za vječnost!

Doktrine dolaze u vezu s drugim istinama, ne kao pojedinačne, nepovezane istine. Dobra analogija mogla bi biti zvijezde nasuprot pojedinačnoj zvijezdi. Bog predstavlja istinu u istočnjačkoj, ne u zapadnjačkoj, književnoj vrsti. Ne moramo pomaknuti napetost uzrokovanu dijalektalnim (paradoksalnim) parovima doktrinarnih istina:

1. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
2. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
3. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
4. bezgrješnost (perfekcionizam) nasuprot griješenju manje
5. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
6. kršćanska sloboda nasuprot kršćanskoj odgovornosti
7. Božja transcendentnost nasuprot Božjoj imanentnosti
8. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot Bogu kao spoznatljivome u Pismu
9. Kraljevstvo Božje kao sadašnjost nasuprot budućem dovršetku
10. pokajanje kao dar od Boga nasuprot pokajanju kao neophodnost ljudskoga zavjetnog odaziva
11. Isus kao Božanski nasuprot Isusu kao čovjeku
12. Isus istovrijedan s Ocem nasuprot Isusu kao podređenome Ocu.

Teološki okvir “Saveza” ujedinjuje Božju suverenost (koji uvijek poduzima prvi korak i postavlja raspored) s početnim i neprekinutim pokajanjem kojeg nalaže, odaziv vjere od ljudi. Budite pozorni u dokazivanju teksta [proof-texting] jedne strane paradoksa i zapostavljanja druge strane! Budite pozorni u dokazivanju samo vaše najvažnije doktrine ili sustavne teologije!

▣ “ne razumije” Ovaj GLAGOL (BDB 106, KB 122, *Hithpalel* PERFECT) u toj osnovi znači “biti nehajan”. Poteškoća nije bila manjak znaja, nego njihova nevoljkost da poslušaju (usp. 6:9.10; Pnz 4:6; 32:29). Oni su bili zadovoljni fasadom religioznosti (obredi Izraela), ali bez potrebitosti za doživotnom vjerom, pokajanjem, i osobnim pouzdanjem! Njihova prava narav opisana je u 5:18-23, posebice stih 21 (usp. Mih 4:12). Oni su bili zavjetni narod u naslovu, ali ne zavjetni narod u srcu (usp. Rim 2:28-29; 9:6)!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:4

⁴Jao, grješni narode,
Ljudi pritisnuti nepravdom,
Potomstvo zlotvora,
Sinovi koji rade pokvareno!
Oni su napustili GOSPODINA,
Oni su prezreli Sveca Izraela,
Oni su se okrenuli od Njega.

1:4 “Jao” USKLIK (BDB 222) uvodi očitovanje osude (usp. 10:5; 17:12; 28:1; 29:15; 31:1; 45:9.10; Am 5:18; 6:1).

▣ “grješni narode” Uobičajen pojam “grješni” (BDB 306, KB 305, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) znači “promašiti cilj”. Pojam “narode” je *goy* (BDB 156). Ovaj pojam često je korišten za pogane, ali može upućivati na Izraela (usp. Izl 19:5-6). Izrael je trebao biti sveti narod (usp. Izl 19:5-6), ipak on se preokrenuo da bude grješan narod. Kakav preokret očekivanja!

▣ “Ljudi pritisnuti nepravdom” Ovaj pojam “biti tvrd” ili “težak” (BDB 458) još je jedna metafora za opis grijeha kao teret na leđima čovječanstva (usp. Mt 11:28). Sve od hebrejskih riječi za grijeh povezane su s iskrivljenošću ili bivanjem tvrdim (tj. promašiti cilj) jer hebrejski pojam za pravednost korišten za Boga znači “mjerna trska” ili “ravvalo”.

POSEBNA TEMA: PRAVEDNOST

“Pravednost” je tako ključna tema da učenici Biblije moraju napraviti osobno proučavanje zamisli.

U SZ-u Božja je narav opisana kao “pravičan” ili “pravedan” (BDB 841). Sam mezopotamijski pojam dolazi od riječne trstike koja je bila upotrebljavana kao građbeno oruđe za procjenu vodoravno točnih zidova i bedema. Bog odabire pojam da bude korišten metaforički za Njegovu osobnu narav. On je ravna oštrica (ravvalo) kojom su sve stvari procijenjene. Ova zamisao potvrđuje Božju pravednost kao i Njegovo pravo na suđenje.

Čovjek je bio stvoren na sliku Božju (usp. Post 1:26-27; 5:1.3; 9:6). Čovječanstvo je bilo stvoreno za zajedništvo s Bogom. Svo Stvorenje je pozornica ili pozadina za uzajamno djelovanje Boga i čovječanstva. Bog je želio da Ga Njegovo vrhunsko Stvorenje, čovječanstvo, poznaje, ljubi Ga, služi Mu, i bude kao On! Odanost čovječanstva bila je ispitana (usp. Post 3) i prvotni par pao je na ispitu. To je ishodilo raskolom međusobnoga odnosa Boga i ljudstva (usp. Post 3; Rim 5:12-21).

Bog je obećao da će popraviti i obnoviti zajedništvo (usp. Post 3:15). On to čini kroz Svoju vlastitu volju i Svoga vlastitog Sina. Ljudi su bili nesposobni obnavljati prijelom (usp. Rim 1:18 - 3:20).

Nakon Pada, Božji prvi korak prema obnovi bila je zamisao Saveza temeljena na Njegovu pozivu te pokajničkome, iskrenome odazivu čovječanstva. Zbog Pada, ljudi su bili nesposobni primjereno djelovati (usp. Rim 3:21-31; Gal 3). Osobno je Bog morao poduzeti početni korak kako bi obnovio ljude koji su prekršili Savez. On je to učinio:

1. objavljujući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. sudska pravednost)
2. slobodno dajući čovječanstvu pravednost kroz Kristovo djelo (tj. pripisana pravednost)
3. osiguravajući obitavajućeg Duha koji proizvodi pravednost (tj. Kristo-sličnost, obnova Božje slike) u čovječanstvu.

Međutim, Bog zahtijeva zavjetni odgovor. Bog određuje (tj. besplatno daje) i osigurava, ali ljudi se moraju odazvati i neprestano se odazivati u:

1. pokajanju
2. vjeri
3. načinom života poslušnosti
4. ustrajnosti.

Pravednost je, stoga, zavjetno, uzajamno djelovanje između Boga i Njegova vrhunskog Stvorenja. Temeljena na Božjoj naravi, Kristovom djelu, i ovlaštenju Duha, kome se svaki pojedinac mora osobno i neprekinuto primjereno odazvati. Zamisao je nazvana “opravdanje po vjeri”. Zamisao je otkrivena u Evanđeljima, ali ne u ovim pojmovima. Prvotno ju je odredio Pavao, koji koristi grčki pojam “pravednost” u njegovim raznovrsnim oblicima više od 100 puta.

Pavao, koji je bio školovan rabin, koristi pojam *dikaionē* u njegovu hebrejskome smislu pojma *SDQ* uporabljenog u Septuaginti, ne iz grčke književnosti. U grčkim pisanjima pojam je povezan s nekim tko se prilagodio očekivanjima božanstva i društva. U hebrejskome smislu uvijek je građen u pojmovima Saveza. YHWH je pravičan, etički, moralan Bog. On želi da Njegovi ljudi odražavaju Njegovu narav. Iskupljeno čovječanstvo postaje novo stvorenje. Ova novina ishodi

novim načinom života pobožnosti (rimski katolicizam usredotočuje se na opravdanje). Otkad je Izrael bio teokracija nije bilo jasnog obrisa između sekularnog (društvena mjerila) i svetog (Božja volja). Ova razlika izražena u hebrejskim i grčkim pojmovima prevodila se u engleskome kao “pravda” (u odnosu na društvo) i “pravednost” (u odnosu na religiju).

Isusovo Evanđelje (Radosna vijest) je to da je palo čovječanstvo bilo obnovljeno za zajedništvo s Bogom. To je bilo potpuno dovršeno kroz Očevu ljubav, milosrđe, i milost; Sinov život, smrt, i uskrsnuće; snubljenje te privlačenje Duha ka Evanđelju. Opravdanje je besplatno Božje djelo, ali ono mora ishoditi u pobožnosti (Augustinov stav, koji odražava oboje i naglasak Reformacije na slobodi Evanđelja te naglasak Rimokatoličanstva na promijenjenom životu ljubavi i vjernosti). Za reformatore je pojam “Božja pravednost” padež OBJEKTA GENITIV (tj. djelo činjeno od grješnog čovječanstva prihvatljivo Bogu [položajno posvećenje], dok je za katolike padež SUBJEKTA GENITIV, koji je postupak postajanja sve sličniji Bogu [iskustveno napredujuće posvećenje]. U stvarnosti je to zasigurno oboje!!).

Prema mome stajalištu sve u Bibliji od Postanka 4 – Otkrivenja 20 jest objava Božjeg obnavljanja edenskoga zajedništva. Biblija započinje s Bogom i čovječanstvom u zajedništvu u zemaljskoj okolnosti (usp. Post 1 – 2) i Biblija završava s istom okolnošću (usp. Otk 21 – 22). Božja slika i svrha bit će obnovljeni!

Za potkrijepiti gornju raspravu zabilježite sljedeće odabrane NZ-ne odlomke koji slikovito prikazuju grčku skupinu riječi:

1. Bog je pravedan (često povezano s Bogom kao Suceom)
 - a. Poslanica Rimljanima 3:26
 - b. II. Poslanica Solunjanima 1:5-6
 - c. II. Timoteju poslanica 4:8
 - d. Otkrivenje 16:5
2. Isus je pravedan
 - a. Djela apostolska 3:14; 7:52; 22:14 (naslov Mesije)
 - b. Evanđelje po Mateju 27:19
 - c. I. Ivanova poslanica 2:1.29; 3:7
3. Božja volja za Njegovo Stvorenje je pravednost
 - a. Levitski zakonik 19:2
 - b. Evanđelje po Mateju 5:48 (usp. 5:17-20)
4. Božje sredstvo osiguravanja i stvaranja pravednosti
 - a. Poslanica Rimljanima 3:21-31
 - b. Poslanica Rimljanima 4
 - c. Poslanica Rimljanima 5:6-11
 - d. Poslanica Galaćanima 3:6-14
 - e. dano od Boga
 - 1) Poslanica Rimljanima 3:24; 6:23
 - 2) I. Poslanica Korinćanima 1:30
 - 3) Poslanica Efežanima 2:8-9
 - f. primljeno vjerom
 - 1) Poslanica Rimljanima 1:17; 3:22.26; 4:3.5.13; 9:30; 10:4.6.10
 - 2) II. Poslanica Korinćanima 5:21
 - g. kroz Sinova djela
 - 1) Poslanica Rimljanima 5:21
 - 2) II. Poslanica Korinćanima 5:21
 - 3) Poslanica Filipljanima 2:6-11
5. Božja volja je da Njegovi sljedbenici budu pravedni
 - a. Evanđelje po Mateju 5:3-48; 7:24-27
 - b. Poslanica Rimljanima 2:13; 5:1-5; 6:1-23
 - c. I. Timoteju poslanica 6:11
 - d. II. Timoteju poslanica 2:22; 3:16
 - e. I. Ivanova poslanica 3:7
 - f. I. Petrova poslanica 2:24
6. Bog će suditi svijetu pravednošću
 - a. Djela apostolska 17:31
 - b. II. Timoteju poslanica 4:8.

Pravednost je osobina Boga, besplatno dana grješnom čovječanstvu kroz Krista. To je:

1. Božja odluka
2. Božji dar
3. Kristovo djelo.

Ali to je isto tako postupak postajanja pravednim što se mora odlučno i postojano njegovati, i koji će jednog dana biti dovršen pri Drugome dolasku. Zajedništvo s Bogom je obnovljeno spasenjem ali napreduje kroz čitavi život da dođe do susreta licem-u-lice kod smrti ili *Parousia* [Parusija]!

Ovdje je dobar navod za zaključak ove rasprave. Uzet je iz *Dictionary of Paul and His Letters* od IVP:

“Kalvin, toliko više negoli Luther, naglašava odnosni vid Božje pravednosti. Lutherov pogled na Božju pravednost izgleda sadrži vid odrješenja [oslobađanja osude – op.prev]. Kalvin naglašava čudesnu narav navješćivanja ili kazivanja Božje pravednosti nama” (str. 834).

Za mene vjernikov odnos s Bogom ima tri vida:

1. Evanđelje je Osoba (naglasak Istočne crkve i Kalvina)
2. Evanđelje je istina (naglasak Augustina i Luthera)
3. Evanđelje je promijenjen život (katolički naglasak).

Svi su oni istiniti i moraju se držati zajedno za zdravo, ispravno, biblijsko kršćanstvo. Ako je bilo koji od njih prenaplašen ili podcijenjen, nastaju poteškoće.

Moramo dati dobrodošlicu Isusu!

Moramo vjerovati Evanđelju!

Moramo težiti Kristo-sličnosti!

▣ “Potomstvo zlotvora,

Sinovi koji rade pokvareno ” Ovo je izgleda povezano s Knjigom Izlaska 20:5 gdje je zao način života roditelja prenijet na djecu.

Zabilježite usporednost:

1. grješan narod, stih 4
2. pritisnut nepravdom, stih 4
3. potomstvo zlotvora, stih 4
4. sinovi koji rade pokvareno, stih 4.

Također zabilježite usporedne kratke rečenice što slijede:

1. oni su napustili (BDB 736, KB 806, *Qal* PERFEKT) Gospodina
2. oni su prezreli (BDB 610, KB 658, *Piel* PERFEKT) Sveca Izraela
3. oni su se okrenuli (BDB 266, KB 267, *Niphal* PERFEKT) od Njega.

Sve govore o djelovanjima obaviještenoga, ali pobunjenoga, zavjetnoga naroda (zabilježite broj različitih slikovnih riječi za grijeh). Svojim djelovanjima i odabirima oni su odbacili YHWH-u! Ove PERFEKT osnove obilježavaju ustaljeni stav!

Ovi su ljudi morali biti blagoslovljeno “sjeme” (BDB 282) Abrahama (usp. Post 12:7; 13:15.16; 16:10; 22:17.18; 24:7; 26:3.4.24; 28:13.14; 32:12), ali oni su postali “sjeme” zlotvora! Kakva tragedija protraćenoga otkrivenja i prilike (usp. Lk 12:48)!

▣ “Sveca Izraela” Ovo je omiljen naslov za Božanstvo u Knjizi Izaije (usp. 1:4; 5:19; 10:17.20; 12:6; 17:7; 29:19.23; 30:11.12.15; 31:1; 37:23; također i u drugome dijelu Izaije, 40:25; 41:14.16.20; 43:3.14.15; 45:11; 47:4; 48:17; 49:7; 54:5; 55:5; 60:9.14). Zato što On jeste “svet”, Njegov narod treba biti svet (usp. Lev 19:2; Mt 5:48; I. Pt 1:16).

Ovaj naslov, u smislu, izražava nemoguću napetost grješnih, palih ljudi u skladu sa svetim mjerilom. Mojsijevki Savez bilo je nemoguće održati (usp. Djela 15; Gal 3; Heb). Stari savez bio je način pokazivanja nemogućnosti ljudi da se pridržavaju Božjega mjerila, ipak On je bio s njima, za njih, pripremajući ih za Svoj odgovor za njihovo palo stanje. On nije snizio Svoje mjerilo, nego ga omogućio kroz Svoga Mesiju. Novi savez (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) jeste Savez vjere i pokajanja, ne ljudske izvedbe, premda on ishodi u Kristo-sličnosti (usp. Jak 2:14-26). Bog želi ljude koji odražavaju Njegovu narav narodima (usp. Mt 5:48).

POSEBNA TEMA: POSVEĆENJE

NZ tvrdi da kad se grješnici okrenu Isusu u pokajanju i vjeri, oni su trenutačno opravdani i posvećeni. To je njihov novi položaj u Kristu. Njegova im je pravednost bila pripisana (usp. Rim 4). Oni su proglašeni pravednima i svetima (Božji forenzički čin).

Ali NZ isto tako poziva vjernike na svetost ili posvećenje. To je oboje teološki položaj u dovršenome djelu Isusa Krista i poziv za biti Kristo-sličan u stavu i djelovanjima u svakodnevnome životu. Kao što je spasenje besplatni dar i svekoštajući način života, tako je također, posvećenje.

početni odaziv

Djela apostolska 20:23; 26:18
Rimljanima 15:16
I. Korinćanima 1:2-3; 6:11
II. Solunjanima 2:13
Hebrejima 2:11; 10:10.14; 13:12
I. Petrova 1:12

napredujuća Kristo-sličnost

Rimljanima 6:19
II. Korinćanima 7:1
Efežanima 1:4; 2:10
I. Solunjanima 3:13; 4:3-4.7; 5:23
I. Timoteju 2:15
II. Timoteju 2:21
Hebrejima 12:14
I. Petrova 1:15-16

▣ **“Oni su se okrenuli od Njega”** Ovo je doslovno “okrenuti se unazad” (BDB 30, usp. 44:25). Rekli bismo: “oni su Mu voljno okrenuli svoja leđa” (usp. stih 2).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:5-6

⁵Gdje ćeš ponovno biti udaren,
Kad nastavljate u svojoj pobuni?
Čitava je glava bolesna
I čitavo je srce malaksalo.
⁶Od tabana noge čak do glave
Nema ničega zdravoga u njemu,
Samo modrice, ožiljci i surove rane,
Ne istiskane ili povezane,
Ne omekšane uljem.

1:5 Ovdje su Božji ljudi personificirani kao fizički bolesni pojedinci. To je dobar primjer fizičke bolesti kao metafore za grijeh (usp. 53:4-6; Ps 103:3; Hoš 5:13). Fizičko liječenje nije dio obećanja pomirenja, ali puno i potpuno oprostjenje jeste! Grijeh i bolest su povezani (usp. Iv 9:2; Jak 5:5).

▣ **“Gdje”** NKJV, NRSV, TEV, NIV, RSV, i ASV ispravno prevode ovo kao “zašto” (BDB 752 II), što se usredotočuje na razlog za takvu nastavljajuću pobunu.

▣ **“Kad nastavljate u svojoj pobuni”** Ovaj GLAGOL (BDB 414, KB 418, *Hiphil* IMPERFEKT) označava ponavljanje, nastavljajući stav pobune protiv Božje jasno otkrivene volje.

▣ **“čitava (je) glava. . . čitavo (je) srce”** Ova usporednost označava čitavu osobu (misli, pobude, i djelovanja). Drugi izričaj također je nađen u Knjizi proroka Jeremije 8:18 i Tužaljka 1:22, što pokazuje da je to bio uobičajeni idiom.

1:6 “zdravoga” [zdravo stanje] Ova IMENICA (BDB 1071) označava “cjelovitost”, “nedužnost”, ili “čestitost”. U ovome okviru to djeluje kao metafora:

1. života bez čestitosti (usp. Post 20:5.6; Ps 78:72; 101:2)
 2. nezdrave osobe (usp. Ps 38:3).
- Ostatak stiha 6 opisuje drevne medicinske postupke:
1. istiskati

2. povezane
3. omekšane uljem (ulje kao lijek, usp. Lk 10:34; Jak 5:14).

Osoba (ili narod) čija rana nije bila valjano očišćena i povezana nije se mogla nadati oporavku (usp. Hoš 6:1).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:7-9

⁷ Vaša je zemlja opustošena,
 Vaši su gradovi spaljeni vatrom,
 Vaša polja – tudinci ih proždiru u vašoj prisutnosti;
 To je pustoš, kao opustošena od tudinaca.
⁸ Kćer Siona je ostavljena kao sklonište u vinogradu,
 Kao stražareva koliba u polju krastavca, kao opkoljen grad.
⁹ Da nam GOSPODIN nebeskih vojska
 Nije ostavio nekolicinu preostalih,
 Bili bismo kao Sodoma,
 Bili bismo kao Gomora.

1:7 Ovo odražava izgnanstvo, po svoj prilici ili napad Asirije 701. g.pr.Kr. i najezdu na Izraela 723. g.pr.Kr. ili moguće najezdu Babilona na Judu 586. g.pr.Kr. Zapamtite da je Izaija, Knjiga, kompilacija njegovih poruka. Točna povijesna okolnost nije izrečena. Često njegovi spjevovi mogu uputiti na različite upade. One su čak mogle biti izgrađene za namjeravanu višeznačnost. To odražava prokletstva Ponovljenoga zakona 28.

NASB, NKJV	“ tudinci ”
NRSV	“ stranci ”
TEV, NJB	“ tudinci/stranci ”

Ovaj PARTICIP (BDB 266, KB 267, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, dva puta) označava nekoga iz drukčije obitelji, plemena, naroda (usp. 25:2.5; 29:5; 61:5), uobičajeno neprijatelja zavjetnoga naroda. YHWH sudi Svoj narod uporabom poganskih neprijatelja (usp. 10:5).

1:8 “Kćer Siona” Osnovna zamisao roditelj-dijete započela je u stihu 2. Ovdje je ona nastavljena u metaforu koja će se ponavljati u proročkoj književnosti:

1. kćer Siona, Knjiga Izaije 1:8; 10:32; 16:1; 37:22; 52:2; 62:11; Jeremija 4:31; 6:23; Tužaljke 1:6; 2:1.4.8; 2:18; Mihej 4:8.10.13; Sefanija 3:14; Zaharija 2:10; 9:9
2. kćer Jeruzalema, Izaija 37:22
3. kćer Jude, Tužaljke 2:2.5.13.15; Mihej 4:8
4. kćer Tira, Psalam 45:12
5. kćer Babilona, Psalam 137:8; Izaija 47:1 (kćer djevica); Jeremija 50:42; 51:33; Zaharija 2:7
6. kćer Moga naroda, Izaija 22:4; Jeremija 4:11; 6:26; 8:11.19.21.22; 9:1.7; Tužaljke 2:11; 3:48; 4:6.10
7. kćer djevica, Izaija 23:12; 37:22; Jeremija 14:17; 46:11; Tužaljke 1:15; 2:13
8. kćer Egipta, Jeremija 46:24
9. kćer Edoma, Tužaljke 4:21.22
10. kćer Taršiša, Izaija 23:10
11. kćer Kaldejaca, Izaija 47:1.5
12. bezvjerna kćer, Jeremija 31:22.

Očito ovo je bio nježan idiom upućivanja na stanovnike naroda, područja, ili grada.

▣ **“Kao stražareva koliba u polju krastavca”** Ovo upućuje na vrlo krhku, slabu građu (usp. 24:20) koja je bila podignuta tijekom vremena žetve kao sklonište za stražare da zaštite ljetinu od kradljivaca. Bez Boga Njegov narod nije imao zaštitu ili nadu (usp. stih 9).

1:9 “GOSPODIN nebeskih vojska” Vidi Posebnu temu što slijedi.

POSEBNA TEMA: GOSPODIN NEBESKIH VOJSKA

Ovaj naslov, "GOSPODIN nebeskih vojska" napravljen je od:

- A. zavjetnoga imena za Boga, YHWH. Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1
- B. pojma "nebeske vojske" (BDB 838) koji može označavati:
 1. anđele općenito (usp. Neh 9:6)
 2. nebesku vojsku anđela (usp. I. Sam 17:45; Dn 8:10; Lk 2:13)
 3. anđeosko vijeće (usp. I. Kr 22:19; Dn 7:10)
 4. ljudsku vojsku (tj. Br 2:4.6; Suci 8:6; 9:29)
 5. svjetla na noćnome nebu misleći da su duhovne sile (tj. babilonsko astralno štovanje, usp. Pnz 4:19; 17:3; II. Kr 17:16; 21:3.5; 23:4-5; II. Ljet 33:3.5; Jer 8:2; 19:13)
 6. to je postalo naslov za YHWH-u u Knjizi proroka Amosa 4:13; 5:27 (s ČLANOM u Am 3:13; 6:14; 9:5 i bez ČLANA u I. Kr 5:14.15.16; 6:8; 19:10.14). Obilježava YHWH-inu borbu u Izraelovu korist
 7. postoji posebna uporaba u Knjizi o Jošui 5:14-15, koja može upućivati na Mihaela anđeoskoga zaštitnika Izraela. Ovo je na neki način usporedno s Anđeo Gospodnji kao prikaz Sámoga Božanstva.

▣ "Nije ostavio nekolicinu preostalih" Ovo upućuje na strašnu osudu Asirije i/ili babilonsko progonstvo Božejga naroda iz Obećane zemlje.

To označava zamisao "vjernoga Ostatka" vjernika (usp. 10:20-22; 11:11.16; 37:4.31.32; 46:3, vidi Posebnu temu dolje), na kojeg upućuje Pavao i širi kako bi uključio pogane u Poslanici Rimljanima 9:19-29! Neće svatko biti iskupljen!

POSEBNA TEMA: OSTATAK, TRI ZNAČENJA

SZ-na zamisao "vjernoga Ostatka" ponavljana je tema Proroka (uglavnom u osmome stoljeću proroka i Jeremije). Korištena je u tri značenja:

1. oni koji prežive progonstvo (npr. Iz 10:20-23; 17:4-6; 37:31-32; Jer 42:15.19; 44:12.14.28; Am 1:8)
2. oni koji ostanu vjerni YHWH-i (npr. Iz 4:1-5; 11:11.16; 28:5; Joel 2:32; Am 5:14-15; Mih 2:12-13; 4:6-7; 5:7-9; 7:18-20)
3. oni koji su dio eshatološke obnove i ponovnoga stvaranja (npr. Am 9:11-15).

▣ "Sodoma...

Gomora" Ovo je povijesni nagovještaj na Božju osudu zabilježenu u Knjizi Postanka 18 – 19. Ovi kanaanski gradovi postali su izrekom za oboje i za zlo i Božju osudu zla.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:10-15

¹⁰Slušajte riječ GOSPODINOVU,

Vi vladari Sodome;

Poslušajte uputu našega Boga,

Vi narode Gomore.

¹¹"Što su vaše umnožene žrtve Meni?"

Kaže GOSPODIN.

"Dosta Mi je prinosa paljenica ovnova

I sala hranjene stoke;

I ne uživam u krvi bikova, janjaca ili koza.

¹²Kad dođete da se pojavite preda Mnom,

Tko od vas zahtijeva ovo gaženje Mojih dvorišta?

¹³Ne donosite više vaših bezvrijednih prinosa,

Kád Mi je odvratnost.

Mlađak i subota, poziv na okupljanja –

Ja ne mogu podnijeti nepravdu i svečano okupljanje.

¹⁴Ja mrzim vaše *blagdane* mlađaka i vaše propisane svetkovine,

Oni su Mi postali breme;
Ja sam umoran podnositi ih."

¹⁵Dakle kad širite svoje ruke u molitvi,
Ja ću skriti Svoje oči od vas;
Da, čak iako množite molitve,
Ja neću slušati.
Vaše su ruke prekrivene krvlju."

1:10-15 Izraelova obrana protiv Božjih naloga stihova 2-6 jeste njegova religioznost!

1:10 "Slušajte..."

Poslušajte" Dva IMPERATIVA stiha 2 ponovljena su.

▣ "Vi vladari Sodome..."

Vi narode Gomore" Juda je kao Sodoma i Gomora, i njeni vođe i narod moralno su pokvareni. Ovaj je izričaj bio šokantna ljaga na zavjetni narod, kao što je i *goy* stiha 4.

▣

NASB	"uputu"
NKJV	"zakon"
NRSV, TEV	"učenje"

Ovaj je pojam Tora (BDB 435). Zabilježite moguća suzvučja. U ovome okviru može upućivati na: (1) Pismo; (2) propovijedanje proroka; ili (3) učenja svećenika. Oni su znali Božju otkrivenu volju, ali odabrali su ne je slijediti.

1:11 "Što su vaše umnožene žrtve Meni" Mora biti zapamćeno, ovo nije napad na žrtvu kao takvu, nego stavove u kojima ljudi donose svoje žrtve (usp. 29:13; Hoš 6:6; Am 5:21-27; Mih 6:6-8). Obred može biti suvisao ako je praćen pravim stavom prema Bogu (usp. Ps 50). Vidi *Hard Sayings of the Bible*, str. 207-208, 274-275.

▣ "Dosta Mi je" Ovaj GLAGOL (BDB 959, KB 1302, *Qal* PERFEKT) znači nadut ili presit.

▣ "prinosa paljenica" Ovo upućuje na potpuno spaljene žrtve koje predstavljaju potpunu posvećenost Bogu.

▣ "sala hranjene stoke" Ovo upućuje na žrtve kad je bio samo jedan dio životinje (salo ili donja utroba) ponuđen na oltar a ostatak je bio dat svećeniku ili osobi koja je donijela žrtvu da se jede kao zajedničko jelo s Bogom i obitelji, prijateljima, i bližnjima. Meso od velikih životinja nije moglo biti očuvano i moralo je biti brzo pojedeno.

▣ "ne uživam u" Ovaj GLAGOL (BDB 342, KB 339, *Qal* PERFEKT) obilježava YHWH-ino prihvaćanje žrtve. Uobičajeni idiom bio je "umirujuć miomiris" (usp. Post 8:21; Izl 29:18.25). Međutim, YHWH je odbacio ovo ljudsko štovanje (usp. stihove 10-15).

1:12 "da se pojavite preda Mnom" Ovo upućuje na osobnu prisutnost jednom u Šatoru/Hramu (tj. Izl 23:17). Oni nisu dolazili zbog istinskoga štovanja, nego zbog obredne liturgije!

1:13 "bezvrijednih prinosa" Ovaj pojam (BDB 996) znači "prazno", "isprazno", "ništa". Može upućivati na:

1. idolatriju (Jona 2:8; Ps 31:6)
2. prinose (ovdje)
3. zao narod (Iz 5:18)
4. uporabu Božjega Imena (Izl 20:17; Pnz 5:11; Ps 139:20)
5. riječi laganja (Iz 59:4).

▣ "Kâd Mi je odvratnost" Pojam "kâd" (BDB 882) znači "ono što uzlazi". Stoga, to može upućivati na:

1. dim žrtava

2. miris kâda (uobičajeno začini stavljeni na vrh žrtve) ili dim od kâda oltara pred unutrašnjim zastorom Šatora/Hrama.

Ovo su snažne riječi! Podsjećaju me na Jeremijine "hramske propovijedi" iz Knjige Jeremije 7. Obred i liturgija zamijenili su pokajanje i vjeru. Oni su bili slijepi i gluhi (usp. Iz 6:9-10). Imali su oblik pobožnosti, ali odbacili su istinsku vjeru (usp. II. Tim 3:5). Tragedija je to što su oni mislili da su u pravilnome odnosu s Bogom! Oni su mislili da su Njegov narod! Oni su bili u krivu, kao što je tako mnogo religioznih, običnih, djelatnih pobožnjaka u svakome dobu.

Pojam "odvratnost" ("BDB 1072) korišten je prvenstveno u Ponovljenome zakonu, Izrekama, i Knjizi proroka Ezekiela. Opisuje Božji odaziv na mnogo toga:

1. homoseksualnost, Levitski zakonik 18:22
2. ostale seksualne grijeha, Levitski zakonik 18:26.27.29.30
3. idolatriju, Ponovljeni zakon 7:25.26; 12:31; 14:3; 17:4; 27:15; 32:16; II. Knjiga o Kraljevima 16:3; 23:13; Knjiga proroka Jeremije 32:35
4. žrtve životinja s manom, Ponovljeni zakon 17:1
5. okultne provedbe, Ponovljeni zakon 18:9.12
6. miješanje spolova, Ponovljeni zakon 22:5
7. svetu prostituciju, Ponovljeni zakon 23:18; I. Knjiga o Kraljevima 14:24
8. ponovnu ženidbu nakon rastave, Ponovljeni zakon 24:4
9. trgovačko varanje, Ponovljeni zakon 25:16; Izreke 11:1; 20:10.23
10. pogubljenog čovjeka, Izreke 3:32; 6:16; 8:7; 11:20; 12:22; 15:26; Knjiga proroka Jeremije 7:10
11. žrtvovanje pokvarenih, Izreke 15:8.9; 21:27
12. ponos, Izreke 16:5
13. bahate vođe, Izreke 16:12
14. podmitljive suce, Izreke 17:15
15. obredni prinos kâda bez način života vjere, Knjiga proroka Izaije 1:13.

▣ **"Mladak i subota, poziv na okupljanja"** Upamtite da su Hebreji koristili lunarni kalendar. Svaka je subota bila značajna i svaki Mladak (usp. Br 28:11-15; II. Kr 4:23; Iz 66:23) imao je religijsko usmjerenje kao i tri godišnja Blagdana naznačenih u Mojsijevom zakonu (usp. Izl 23:14-17; 34:18-26; Lev 23; Pnz 16:1-17).

1:14 Hebrejska sintaksa ovdje je prekinuta zbog jakoga osjećaja izraženog od Izaije u korist Boga. Ova prva tri GLAGOLA su svi PERFEKTI (dovršeno).

1:15 "širite svoje ruke u molitvi" Zabilježite da je "u molitvi" u kurzivu, što znači da to nije u hebrejskome tekstu. Širenje ruku (usp. Izl 9:29.33; I. Kr 8:38.54; II. Ljet 6:12) i podizanje očiju prema nebu (usp. Iv 11:41; 17:1) bili su uobičajeni židovski položaji za molitvu. Bog odbija slušati (usp. 8:17; 54:8; 59:2; Pnz 31:17; Jer 11:11; Ez 8:18) molitvu grješnih Judejaca u njihovome vremenu potrebe jer su oni dolazi k Njemu u molitvi kao što su Mu dolazili u žrtvovanju. Obzirom na to, mnoge žrtve nisu dopirale do YHWH, niti mnoge molitve bez srca-ispunjenog vjerom i pokajanjem.

▣ **"Vaše su ruke prekrivene krvlju"** Ovo upućuje na nasilno ubojstvo ili ubojstvo s predumišljajem nedužnoga.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:16-17

¹⁶"Operite sami sebe, očistite se;
Otklonite zlo vaših djela iz Moga vidokruga.
Prestanite činiti zlo,
¹⁷Učite činiti dobro;
Tražite pravdu,
Korite okrutnost,
Štitite siročje,
Zalažite se za udovicu."

1:16-17 Prorok izražava YHWH-ino srce u nizu zapovijedi:

1. operite sami sebe, BDB 934, KB 1220, *Qal* IMPERATIV
2. očistite se, BDB 269, KB 269, *Hithpael* IMPERATIV
3. otklonite zlo, BDB 693, KB 747, *Hiphil* IMPERATIV

4. prestanite činiti zlo, BDB 292, KB 292, *Qal* IMPERATIV
5. učite činiti dobro, BDB 540, KB 531, *Qal* IMPERATIV
6. tražite pravdu, BDB 205, KB 233, *Qal* IMPERATIV
7. korite okrutnost, BDB 80, KB 97, *Piel* IMPERATIV (moguće “korite tlačitelja”)
8. branite/štitite siročje, BDB 1047, KB 1622, *Qal* IMPERATIV
9. zalažite se za udovicu, BDB 936, KB 1224, *Qal* IMPERATIV.

Zabilježite da je YHWH-ina volja izražena u pojmovima pravednih djelovanja suosjećaja osobe (usp. Mt 25:31-46). Netko ne može biti u pravilnome odnosu s Bogom i biti pun mržnje i nemaran prema svome zavjetnome bratu/sestri.

Često postoji zbunjenost o biblijskoj vjeri. Je li ona temeljena na Božjoj naravi (tj. milosti, milosrđu) ili na djelovanjima vjernika? I odgovor je “da”! Dobar primjer zavjetne uzajamnosti (uvijek potaknute od Boga) jeste uspoređivanje Knjige proroka Ezekijela 18:31 s Ezekielom 36:26-27 (također zabilježite Ef 2:8-9.10)!

POSEBNA TEMA: ISTOČNJAČKA KNJIŽEVNOST

Velika slika – biblijski paradoksi

1. Ovaj uvid bio mi je osobno od velike pomoći kao nekome koji ljubi i vjeruje Bibliji kao Riječi Božjoj. U pokušaju uzimanja Biblije ozbiljno postaje očitim kako različiti tekstovi otkrivaju istinu na odabrane, ne sustavne načine. Jedan nadahnuti tekst ne može poništiti ili podcijeniti drugi nadahnuti tekst! Istina dolazi u poznavanju čitavoga Pisma (čitavo je Pismo, ne samo neko, nadahnuto, usp. II. Tim 3:16-17), ne navođenju pojedinačnog odlomka (proof-texting [vidi Kazalo – op.prev.]!)
2. Većina biblijskih istina (istočnjačka književnost) predstavljena je u dijalektalnim ili paradoksalnim parovima (zapamtite da su autori NZ-a, osim Luke, hebrejski mislioci, pisali na uobičajenome grčkom. Mudrosna književnost i poetska književnost predstavljaju istinu u usporenim redcima. Oprečan paralelizam djeluje kao paradoks. (Ovaj sintetički paralelizam djeluje kao usporedni odlomci.) Nekako su oboje istiniti! Ti su paradoksi teški/bolni za naše njegovane, pojednostavljene predaje!
 - a. predestinacija nasuprot ljudskoj slobodnoj volji
 - b. sigurnost vjernika nasuprot potrebi za ustrajnošću
 - c. izvorni grijeh nasuprot voljnome grijehu
 - d. Isus kao Bog nasuprot Isusu kao čovjeku
 - e. Isus kao jednak Ocu nasuprot Isusu kao podložnome Ocu
 - f. Biblija kao Riječ Božja nasuprot ljudskome autorstvu
 - g. bezgriješnost (perfekcionizam, usp. Rim 6) nasuprot griješenju manje
 - h. početno trenutačno opravdanje i posvećenje nasuprot napredujućem posvećenju
 - i. opravdanje vjerom (Rim 4) nasuprot opravdanju potvrđenome djelima (usp. Jak 2:14-26)
 - j. kršćaninova sloboda (usp. Rim 14:1-23; I. Kor 8:1-13; 10:23-33) nasuprot kršćaninove odgovornosti (usp. Gal 5:16-21; Ef 4:1)
 - k. Božja transcendentnost nasuprot Njegovoj imanentnosti
 - l. Bog kao konačno nespoznatljiv nasuprot spoznatljivosti u Pismu i Kristu
 - m. Pavlove brojne metafore za spasenje:
 - (1) posinjenje
 - (2) posvećenje
 - (3) opravdanje
 - (4) iskupljenje
 - (5) proslavljenje
 - (6) predestinacija
 - (7) izmirenje
 - n. Božje kraljevstvo kao sadašnjost nasuprot budućem dovršenju
 - o. pokajanje kao dar Božji nasuprot pokajanju kao naredbenome odazivu za spasenje (usp. Mk 1:15; Djela 20:21)
 - p. SZ je trajan nasuprot SZ-u koji je prošao te je bez vrijednosti (usp. Mt 3:17-19 nasuprot 5:21-48; Rim 7 nasuprot Gal 3)
 - q. vjernici su sluge/robovi ili djeca/nasljednici.

1:17	
NASB	“korite okrutnost”
NKJV	“korite tlačitelja”
NRSV	“spasiti potlačenog”
TEV	“pomoći onima koji su potlačeni”
NJB	“ukoriti nasilnika”
LXX	“oslobiditi njega što pati krivo”
Pešita	“činiti dobro potlačenome”

MT ima “dotjerati tlačitelja” (nađeno jedino ovdje), ali GLAGOL znači “nazvan blagoslovljenim” ili “dotjerati” (BDB 80, KB 97, *Piel* IMPERATIV), što ne pothranjuje ovaj okvir. Vjerojatno je bolje promijeniti samoglasničke točke MT-a od “tlačitelja” na “one koji su potlačeni” (tj. *Qal* PARTICIP, BDB 330).

▣ “siročće...

udovicu” Ovaj je par označje svih potlačenih i društveno obespravljenih ljudi (usp. Izl 22:21-22; Pnz 24:17.19.20.21; Job 24:3; Ps 68:5; Jer 7:6; Tuž 5:3; Ez 22:7; Zah 7:10; Mal 3:5). Oni su korišteni zajedno često u Ponovljenome zakonu kao predmet YHWH-ine osobne brige i pozornosti (tj. Pnz 10:18; Ps 10:14.18; 68:5; Jer 49:11).

Na drevnome Bliskome Istoku posebno je ured kralja bio onaj odgovoran za društvenu pravdu i pravednost!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:18-20

¹⁸“**Dođite sad, hajdemo se suditi zajedno**”,

Kaže GOSPODIN,

“Iako su vaši grijesi kao skrlet,

Oni će biti bijeli kao snijeg;

Iako su crveni kao grimiz,

Oni će biti kao vuna.

¹⁹**Ako pristanete i poslušate,**

Vi ćete jesti najbolje od zemlje;

²⁰**Ali ako odbijete i pobunite se,**

Vi ćete biti proždrijeti mačem.”

Zaista, usta su GOSPODINOVA govorila.

1:18-20 “Dođite sad, hajdemo se suditi zajedno” Prorok je upotrijebio književnu metaforu “sudske pozornice” (tj. YHWH daje rastavu braka Svome narodu) za navješćivanje poruke osobne odgovornosti i njenih posljedica! Ova se analogija sudske dvorane nastavlja.

YHWH je spreman oprostiti ako će se Njegov narod pokajati i poslušati! Ako odbiju, posljedice poslušnosti Savezu će doći (usp. Lev 26; Pnz 28).

Postoje dva GLAGOLA koja izražavaju Božji poziv za Judu da razgovara s Božanskim Sucem:

1. dođite sad (doslovno “hodati”, “ići”), BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV

2. hajdemo se suditi zajedno, BDB 406, KB 410, *Niphal* KOHORTATIV, usp. Knjiga o Jobu 23:7.

Zabilježite ishod ako (prva “ako” zavisna rečenica, stih 19) se odazivlju primjereno (tj. pristanu i poslušaju, stih 19):

1. grijesi oprošteni (od skrletnih do bijelih kao snijeg)

2. grijesi oprošteni (od crvenih do bijele vune)

3. jest će najbolje od zemlje.

Zabilježite ishod (druga “ako” zavisna rečenica) ako odbiju (BDB 549, KB 540, *Piel* IMPERFEKT) i pobune se (BDB 598, KB 632, *Qal* PERFEKT). Oni će biti proždrijeti (BDB 37, KB 46, *Qal* PASIVNI IMPERFEKT).

Zanimljivo je kako Suvereni Bog poziva Svoj zavjetni narod na primjereni odaziv. Ovo je tajnovitost predestinacije i slobodne volje. Oboje je istinito. Oni oblikuju osnovno usmjerenje zavjetnoga odnosa potaknutoga Bogom, ali zahtijevaju odaziv na dijelu Njegova naroda. Zajedništvo Knjige Postanka 1 – 2 obnovljeno je u iskupljenju, zavjetnome odnosu. Učinci Pada mogu biti okrenuti (čak unutar vremena). Vidi Posebnu temu: Savez u 1:19.

▣ **“Iako su vaši grijesi kao skrlet”** Upamtite da obojana tkanina u drevnome svijetu nije mogla biti promijenjena (tj. oni nisu imali bjelilo). Božji oprost (i zaboravljivost) jeste čudesan ali moguć (usp. Ps 103:11-14; Iz 38:17; 43:25; 44:22; Mih 7:19)! Kad Bog oprašta, On zaboravlja! Vau!

Crvena boja kao metafora za grijeh može doći iz prethodnoga izričaja “ruke su pune prolivene krvi” spomenutog u stihu 15.

1:19 Postoji igra riječi između stiha 19: “poslušnost će otvoriti vrata za obilje” (doslovno: “jesti najbolje od zemlje”; GLAGOL [BDB 37, KB 46, *Qal* IMPERFEKT], što je uvijek bila volja Božja) i isti GLAGOL u stihu 20 preveden kao “proždrijeti” (*Qal* PASIVNI IMPERFEKT ili *Pual* IMPERFEKT), ako se ne pokaju i poslušaju. Postoje blagoslovi i odgovornosti sukladno Savezu i oni su povezani (usp. Lev 26; Pnz 27 - 29)!

▣ **“Ako pristanete i poslušate”** Upamtite Savezi u SZ-u su oboje i uvjetovani i neuvjetovani. Oni su neuvjetovani što se tiče Božjih obećanja, ali oni su uvjetovani odazivom čovječanstva (usp. Lk 6:46; Jak 2:14-26).

POSEBNA TEMA: SAVEZ

SZ-ni pojam *berith* (BDB 136), savez, nije lako odrediti. Ne postoji odgovarajući GLAGOL u hebrejskome. Svi pokušaji izvođenja etimološke odredbe dokazali su se neuvjerljivima. Međutim, očito središte zamisli prisiljavalo je znanstvenike na preispitivanje uporabe riječi kako bi se pokušalo odrediti njezino djelatno značenje.

Savez je sredstvo kojim se jedan pravi Bog bavi Svojim ljudskim Stvorenjem. Zamisao Saveza, dogovorno, ili sporazuma ključna je za razumijevanje biblijskoga otkrivenja. Napetost između Božje suverenosti te ljudske slobodne volje jasno je vidljiva u zamisli Saveza. Neki su Savezi temeljeni isključivo na Božjoj naravi i djelovanjima:

1. stvaranje sâmo (usp. Post 1 - 2)
2. poziv Abrahama (usp. Post 12)
3. Savez s Abrahamom (usp. Post 15)
4. očuvanje i obećanje Noi (usp. Post 6 - 9).

Međutim, posebna narav Saveza zahtijeva odaziv:

1. vjerom Adam mora poslušati Boga i ne jesti sa stabla usred Edena
2. vjerom Abraham mora ostaviti svoju obitelj, slijediti Boga, i vjerovati u buduće potomstvo
3. vjerom Noa mora izgraditi veliku lađu daleko od vode i okupiti životinje
4. vjerom Mojsije mora izvesti Izraelce iz Egipta na goru Sinaj te primiti posebne smjernice za religijski i društveni život s obećanjima blagoslova i prokletstava (usp. Pnz 27 - 28).

Ova ista napetost koja uključuje Božji odnos prema ljudstvu naslovljena je u “Novome savezu”. Napetost može biti jasno vidljiva u usporedbi Knjige Ezekijela 18 s Ezekielom 36:27-37 (djelovanje YHWH). Je li Savez temeljen na Božjim milosrdnim djelima ili naredenome ljudskom odazivu? Ovo je goruće pitanje Staroga saveza i Novoga. Ciljevi oba su isti: (1) obnova zajedništva izgubljenog u Postanku 3 i (2) ustroj pravednog naroda koji odražava Božju narav.

Novi savez u Jeremiji 31:31-34 rješava napetost odstranjivanjem ljudskoga vršenja kao sredstva dobivanja prihvaćanja. Božji Zakon postaje unutarnja žudnja umjesto vanjskoga zakonskog kôda. Cilj pobožnoga, pravednog naroda ostaje isti, ali mijenja se način. Palo čovječanstvo dokazalo je sebe neprikladnim biti Božjom odražavajućom slikom. Poteškoća nije bila Božji Savez, nego ljudska grješnost i slabost (usp. Rim 7; Gal 3).

Ista napetost između SZ-nih neuvjetovanih i uvjetovanih Saveza ostaje u NZ-u. Spasenje je potpuno besplatno u dovršenome djelu Isusa Krista, ali ono zahtijeva pokajanje i vjeru (oboje i početno i neprekidno). To je pravno proglašenje i poziv Kristo-sličnosti, izrična izjava prihvaćenosti te imperativ na svetost! Vjernici nisu spašeni zbog svoga djelovanja, nego pod poslušnošću (usp. Ef 2:8-10). Pobožno življenje postaje dokaz spasenja, ne sredstvo spasenja. Međutim, vječni život ima vidljive osobine! Ova je napetost jasno vidljiva u Poslanici Hebrejima.

1:20 “Zaista, usta su GOSPODINOVA govorila” Riječ Božja će se ostvariti (usp. Iz 24:3; 25:8; 40:8; 55:10-11; Mt 5:18; 24:35; Lk 16:17)!

Vjernikova nada počiva na:

1. nepromjenjivoj Božjoj naravi
2. milosrdnoj Božjoj naravi

3. pouzdanosti Njegovih obećanja
4. točnosti Njegova otkrivenja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:21-23

- ²¹Kako je vjeran grad postao bludnicom,
Ona koja bijaše puna pravde!
Pravednost jednom obitavaše u njoj,
Ali sad ubojice.
- ²²Vaše srebro postalo je troska,
Vaše piće razrijeđeno vodom.
- ²³Vaši su vladari buntovnici
I drugari lopovi;
Svatko voli mito
I juri za nagradama.
Oni ne brane siročće,
Niti udovičina parnica dolazi pred njih.

1:21-23 Ovaj se dio bavi Jeruzalemom Izaijinih dana, posebnim mjestom gdje je YHWH uzrokovao da obitava Njegovo Ime (usp. Pnz 12:5.11.14). Ono je postalo nevjerno i ne ispunjava odredbe sukladno Savezu (usp. stih 23). Ovaj je dio obilježen hebrejskom naricateljskom stopom ili ritmovima, što je još jedno uobičajeno proročko književno oruđe (tj. pogrebna tužaljka).

Zabilježite njegove zavjetne prekršaje:

1. ubojice (usp. Izl 20:13, s predumišljajem, namjeravano uzimanje života, BDB 953, KB 1283, usp. Jer 7:9; Hoš 4:2)
2. vladari kao buntovnici
3. vladari kao drugari lopovima
4. ljubitelji mita (usp. 5:23; Izl 23:6.8; Pnz 16:19; I. Sam 8:3; Ps 26:10; Am 5:12; Mih 3:11; 7:3)
5. lovci nagrada
6. ne branitelji siročeta
7. ne molitelji za udovice (usp. Izl 22:21-24; Jer 5:28; 7:6; 22:3; Ez 22:7; Zah 7:10).

Ovo su prekršaji Mojsijevskoga Saveza sažeti u Ponovljenome zakonu. Zabilježite da je Juda osuđena za prekršaje Saveza, ne za idolatriju u ovome okviru (osim ako riječ “bludnicom” u stihu 21 podrazumijeva kanaansko štovanje plodnosti).

1:21 “vjeran” Vidi Posebnu temu: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (מא) u 22:23.

1:22 Ovo su dvije metafore za Judinu moralnu iskvarenost. Ona je bila prvotno čista, ali sad je postala pokvarenom svojim vlastitim odabirima i djelovanjima!

NASB “piće”
NKJV, NRSV, TEV, NJB “vino”

Ovo nije običan pojam za vino (vidi Posebnu temu što slijedi). Ovaj SINGULARNI ŽENSKI ROD pojavljuje se samo ovdje. Zbog povezanoga srodnog korijena u akadskome, može upućivati na pivo, pivo koje je bilo razblaženo (tj. upropašteno) vodom.

POSEBNA TEMA: BIBLIJSKI STAVOVI PREMA ALKOHOLU I ALKOHOLIZMU

- I. Biblijski pojmovi
 - A. Stari zavjet
 1. *Yayin* – To je općeniti pojam za vino (BDB 406), upotrijebljen 141 puta. Etimologija je nesigurna zato što ne potječe iz hebrejskoga korijena. Uvijek znači fermentirani voćni sok, obično grožđe. Neki posebni odlomci su Knjiga Postanka 9:21; Izlazak 29:40; Brojevi 15:5.10.
 2. *Tirosh* – To je “novo vino” (BDB 440). Zbog klimatskih uvjeta na Bliskome Istoku,

- fermentacija započinje najmanje šest sati nakon izlučivanja soka. Taj pojam upućuje na vino u tijeku fermentacije. Vidi neke posebne odlomke u Ponovljenome zakonu 12:17; 18:4; Knjizi proroka Izaije 62:8-9; Hošei 4:11.
3. *Asis* – To je očito alkoholno piće (“slatko vino”, BDB 779, npr. Joel 1:5; Iz 49:26).
 4. *Sekar* – To je pojam za “jako piće” (BDB 1016). Hebrejski korijen korišten je u pojmu “pijan” ili “pijanica”. Ima nekakve dodatke da bude više opojno. Usporedno je s *yayin* (usp. Izr 20:1; 31:6; Iz 28:7).
- B. Novi zavjet
1. *Oinos* – grčki ekvivalent pojmu *yayin*.
 2. *Neos oinos* (novo vino) – grčki ekvivalent pojmu *tirosh* (usp. Mk 2:22).
 3. *Gleuchos vinos* (slatko vino, *asis*) – vino u ranome stupnju fermentacije (usp. Djela 2:13).
- II. Biblijska uporaba
- A. Stari zavjet
1. Vino je dar od Boga (Post 27:28; Ps 104:14-15; Prop 9:7; Hoš 2:8-9; Joel 2:19.24; Amos 9:13; Zah 10:7).
 2. Vino je dio žrtvenoga prinosa (Izl 29:40; Lev 23:13; Br 15:7.10; 28:14; Pnz 14:26; Suci 9:13).
 3. Vino je upotrebljavano kao lijek (II. Sam 16:2; Izr 31:6-7).
 4. Vino može biti stvarna poteškoća (Noa – Post 9:21; Lot – Post 19:33.35; Samson – Suci 16:19; Nabal – I. Sam 25:36; Urija – II. Sam 11:13; Amnon – II. Sam 13:28; Eli – I. Kr 16:9; Ben Hadad – I. Kr 20:12; vladara – Amos 6:6; i dame [nemoralne žene – op.prev.] – Am 4).
 5. Vino može biti zlorabljeno (Izr 20:1; 23:29-35; 31:4-5; Iz 5:11.22; 19:14; 28:7-8; Hoš 4:11).
 6. Vino je bilo zabranjeno određenim skupinama (svećenicima na dužnosti, Lev 10:9; Ez 44:21; nazarenima, Br 6; i vladarima, Izr 31:4-5; Iz 56:11-12; Hoš 7:5).
 7. Vino je korišteno u eshatološkoj okolnosti (Am 9:13; Joel 3:18; Zah 9:17).
- B. Međubiblijski
1. Umjerenost u vinu od velike je pomoći (Prop 31:27-30).
 2. Rabini kažu: “Vino je najveće od svih medicina, a tamo gdje vino nije dovoljno, potrebni su lijekovi.” (BB 58b).
- C. Novi zavjet
1. Isus je promijenio veliku količinu vode u vino (Iv 2:1-11).
 2. Isus je pio vino (Mt 11:18-19; Lk 7:33-34; 22:1 i dalje).
 3. Na dan Pedesetnice Petar je bio okrivljen za pijanstvo zbog “novoga vina” (Djela 2:13).
 4. Vino može biti korišteno kao lijek (Mk 15:23; Lk 10:34; I. Tim 5:23).
 5. Vođe ga ne smiju zlorabiti. To ne znači potpuna apstinencija (I. Tim 3:3.8; Tit 1:7; 2:3; I. Pt 4:3).
 6. Vino je korišteno u eshatološkim okolnostima (Mt 22:1 i dalje; Otk 19:9).
 7. Pijanstvo je za žaliti (Mt 24:49; Lk 12:45; 21:34; I. Kor 5:11-13; 6:10; Gal 5:21; I. Pt 4:3; Rim 13:13-14).
- III. Teološki uvid
- A. Dijalektičke napetosti
1. Vino je dar od Boga.
 2. Pijanstvo je velika poteškoća.
 3. Vjernici u nekim kulturama moraju ograničiti svoje slobode radi Evanđelja (Mt 15:1-20; Mk 7:1-23; I. Kor 8 – 10; Rim 14).
- B. Stremljenje da se ide preko datih granica
1. Bog je izvor svih dobrih stvari.
 2. Palo čovječanstvo zlorabilo je sve Božje darove uzimajući ih preko Bogom-danih granica.
- C. Zloporaba je u nama, ne u stvarima. Nema ničega zloga u fizičkome stvorenju (usp. Mk 7:18-23; Rim 14:14.20; I. Kor 10:25-26; I. Tim 4:4; Tit 1:15).
- IV. Prvo stoljeće židovske kulture i fermentacija
- A. Fermentacija započinje vrlo brzo, otprilike 6 sati nakon tiskanja grožđa.

- B. Židovska predaja kaže da kad se pojavi neznatna pjena na površini (znak fermentacije), tada se obvezno mora izdvojiti desetina vina (*Maaseroth* 1:7). To se naziva “mlado vino” ili “slatko vino”.
 - C. Prvotna burna fermentacija bila je dovršena nakon tjedan dana.
 - D. Druga fermentacija traje otprilike 40 dana. Na tome stupnju ono se smatra “zrelim vinom” i moglo bi biti ponuđeno na žrtvenik (*Edhuyyoth* 6:1).
 - E. Vino što je odležalo na svome talogu (staro vino) smatralo se dobrim, ali moralo je biti dobro procijeđeno prije uporabe.
 - F. Vino se smatralo primjerene starosti obično nakon jedne godine fermentacije. Najdulje vremensko razdoblje u kojem bi se vino moglo sigurno uskladištiti bilo je tri godine. Ono se nazivalo “staro vino” i moralo se razrijediti vodom.
 - G. Fermentacija se odgađa samo u zadnjih 100 godina i to sa sterilnom sredinom i kemijskim dodacima. Stari svijet nije mogao zaustaviti tijek fermentacije.
- V. Završne izjave
- A. Budite sigurni da vaše iskustvo, teologija, i biblijsko tumačenje ne podcjenjuju Isusa i prvo stoljeće židovsko/kršćanske kulture! Oni očigledno nisu bili potpuni apstinenti.
 - B. Ja ne zagovaram društvenu uporabu alkohola. Štoviše, mnogi su pretjerali biblijski stav o tome predmetu i sad zahtijevaju vrhunsku pravednost temeljenu na kulturološko/denominacijskoj zabludi.
 - C. Za mene, poslanice Rimljanima 14 i I. Korinćanima 8 – 10 osigurale su uvid i nit vodilju temeljeno na ljubavi i poštovanju braće vjernika te objavu Evanđelja u našoj kulturi, a ne na osobnoj slobodi ili osuđujućem kriticizmu. Ako je Biblija jedini izvor vjere i primjene, onda možda svi moramo ponovno razmisliti o tome pitanju.
 - D. Ako proguramo potpunu apstinenciju kao Božju volju, kako ćemo razumjeti ono što se odnosi na Isusa, kao i sve suvremene kulture koje redovito koriste vino (npr. Europa, Izrael, Argentina)?

1:23

NASB, NKJV, LXX, Pešita “nagradama”

NRSV, TEV, REB “darovima”

NJB “poklonima”

Ovaj pojam (BDB 1024) pojavljuje se jedino ovdje u SZ-u. BDB kaže da znači “nagrade” ili “mito” (usporedno s mitom [BDB 1005] u prethodnome retku). Osnovni korijen može biti povezan s: (1) *shalom* (BDB 1024), “mir”, “zdravlje”, “cijelost”, ili (2) “naknada” (BDB 1024, usp. 59:18; NIDOTTE, tom 4, str. 143). U Jeruzalemu je isključivi mir bio za pokvarene, bogate, snažne skupine u društvu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:24-26

²⁴Stoga Gospodin BOG nebeskih vojska,
Svemogući Izraela, objavljuje:

"Ha, Ja ću biti oslobođen od Svojih suparnika
I osvetit ću se Sâm na Svojim neprijateljima.

²⁵Ja ću isto tako okrenuti Svoju ruku protiv vas,
I rastopit ću vašu trosku kao s lužinom,
I ukloniti svu vašu slitinu.

²⁶Onda ću Ja obnoviti vaše suce kao prije,
I vaše savjetnike kao u početku;
Nakon toga bit ćete nazvani gradom pravednosti,
Vjernim gradom.

1:24-26 YHWH govori o Svojim budućim naumima obnove Svoga naroda (usp. stih 26) nakon osude nad pokvarenim vodstvom:

1. “Ja ću biti oslobođen od Svojih suparnika”, stih 24, BDB 636, KB 688, *Niphal* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
2. “osvetit ću se Sâm na Svojim neprijateljima”, stih 24, BDB 667, KB 721, *Niphal* KOHORTATIV
3. “Ja ću isto tako okrenuti Svoju ruku protiv vas”, stih 25. BDB 996, KB 1427, *Hiphil* KOHORTATIV
4. “rastopit ću vašu trosku kao s lužinom”, stih 25, BDB 864, KB 1057, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
5. “ukloniti svu vašu sltinu”, stih 25, BDB 693, KB 747, *Hiphil* KOHORTATIV
6. “obnoviti vaše suce”, stih 26, BDB 996, KB 1427 *Hiphil* KOHORTATIV
7. “[obnovit ću] vaše savjetnike”, stih 26 (isto kao #6, jedan GLAGOL, dva OBJEKTA; ovo se mora odnositi na razdoblje Izlaska).

Zabilježite da je svrha osude obnova (usp. stih 27)!

1:24 Zabilježite dva Božanska Imena u stihu 24!:

- 1.-2. Gospodin BOG nebeskih vojska (*adon*, YHWH, usp. Ps 110:1; NIDOTTE, tom 4, str.1297-1298)
3. Svemogućí Izraela (usp. Post 49:24; Ps 132:2.5; Iz 49:26; 60:16).

1:25-26 “**vas... vašu**” Ova dva stiha koriste ŽENSKJE JEDNINE kako bi obilježile naslovljavanje nevjernoga glavnog grada Jude, Jeruzalema, sa svim njezinim privrednim, vojnim, i religijskim jakim ustrojima.

Kao što stihovi 19 i 20 koriste isti GLAGOL u oprečnim načinima, tako su isto, stihovi 25 i 26 s:

1. Ja ću okrenuti Svoju ruku protiv vas, BDB 996, KB 1427, *Hiphil* KOHORTATIV
2. Ja ću obnoviti, BDB 996, KB 1427, *Hiphil* KOHORTATIV.

Isti je pojam upotrijebljen u stihu 27, “povratnici” [doslovno u stihu: “pokajnik” – op.prev.] (BDB 996, KB 1427, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) za opis onih koji su bili dotaknuti Božjom pravdom i pravednošću.

1:26 “**Vjernim gradom**” Je li ovo očit preokret sarkazma stiha 21? Jeruzalem nije više “bludnica”, nego obnovljena, vjerna Žena (tj. “grad” je ŽENSKOGA RODA). Ona je konačno postala istinita sukladno svome naslovu, vjerna Bogu, vjerna Njegovu Savezu, i vjerna jedan prema drugome!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 1:27-31

- ²⁷Sion će biti iskupljen pravdom
I njegov pokajnik pravednošću.
- ²⁸Ali prekršitelji i grješnici bit će zdrobljeni zajedno,
I oni koji napuste GOSPODINA doći će kraju.
- ²⁹Jamačno ćete biti posramljeni zbog hrastova kojih ste žudjeli,
I bit ćete zbunjeni kod vrtova koje ste odabrali.
- ³⁰Jer vi ćete biti kao hrast čiji list iščezava
Ili kao vrt koji nema vode.
- ³¹Jak muškarac postat će guba,
Njegovo djelo isto tako iskra.
Tako će obojica gorjeti zajedno
I tamo neće biti nikoga da *ih* ugasi.

1:27-28 Zabilježite paralelizam:

1. stih 27, ljudi obnovljenoga grada (stih 26 redovi 3 i 4) bit će obilježeni “pravdom” i “pravednošću”
2. stih 28, onaj koji se odbije pokajati (odbaci) bit će “zdrobljen(i)” i “doći će kraju”.

Prema tome, postoji istoznačni paralelizam unutar stihova 27 i 28, ali oprečan paralelizmu između stihova 27 i 28.

Postoji neko pitanje o stihu 27. Opisuje li on to što Bog radi i što će raditi ili opisuje li to vjeran zavjetni narod? Odgovr je “da”. Bog želi pravedne ljude kako bi odražavali Njegovu narav izgubljenim narodima. Ove su značajke objektivne (Bog) i subjektivne (vjernici).

1:29 Ovaj stih opisuje Judinu idolatriju. To može upućivati na:

1. štovanje *Baala*, *Aštarte* na mjesnim svetištima (tj. *Aštarta* je bila simbolizirana živim stablom ili izrezbarenim kolcem, usp. 57:5, što također znači žrtvovanje djece *Moleku*)
2. štovanje kod svetih stabala (mjesni bogovi, usp. 65:3; 66:17)
3. štovanje u svetim vrtovima često povezano sa svetim mjestom za idolatriju. U književnosti drevnoga Bliskog Istoka hramovi i posebni vrtovi bili su često povezani.

Mora biti dodano kako je moguće da odlomak (stihovi 27-31) upućuje na izrabljivanje i materijalizam bogatih slojeva judejskoga društva. Upute u stihu 29 su odabrati vlasništvo (tj. prekršaj YHWH-inoj posebnoj ljubavi prema siromašnome, izgnanome, bespomoćnome) a ne idolatrija (tj. prekršaj YHWH-ine jedinstvenosti).

Čitajte poglavlje i sami se odlučite! Koje god to bilo, ono promašuje odražavanje YHWH-ine naravi narodima!

1:30 “iščezava” Ovaj GLAGOL (BDB 615, KB 663, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) upotrijebljen je metaforički za prolaznost ljudskoga postojanja (usp. 34:4; 64:6; Ps 90:5-6).

1:31 Vatra je često povezana s osudom ili čišćenjem (tj. 6:13; Jer 4:4; 7:2; Am 5:6).

POSEBNA TEMA: VATRA

U Pismu vatra ima i pozitivna i negativna suzvučja.

A. Pozitivna

1. grije (usp. Iz 44:15; Iv 18:18)
2. svijetli (usp. Iz 50:11; Mt 25:1-13)
3. kuha (usp. Izl 12:8; Iz 44:15-16; Iv 21:9)
4. čisti (usp. Br 31:22-23; Izr 17:3; Iz 1:25; 6:6-8; Jer 6:29; Mal 3:2-3)
5. svetost (usp. Post 15:17; Izl 3:2; 19:18; Ez 1:27; Heb 12:29)
6. Božje vodstvo (usp. Izl 13:21; Br 14:14; I. Kr 18:24)
7. Božja ovlast (usp. Djela 2:3).

B. Negativna

1. gori (usp. Jš 6:24; 8:8; 11:11; Mt 22:7)
2. uništava (usp. Post 19:24; Lev 10:1-2)
3. gnjev (usp. Br 21:28; Iz 10:16; Zah 12:6)
4. kazna (usp. Post 38:24; Lev 20:14; 21:9; Jš 7:15)
5. lažan eshatološki znak (usp. Otk 13:13).

C. Božji gnjev protiv grijeha izražen je u metaforama vatre

1. Njegov gnjev gori (usp. Hoš 8:5; Sef 3:8)
2. On izlijeva vatru (usp. Nah 1:6)
3. vječna vatra (usp. Jer 15:14; 17:4)
4. eshatološki Sud (usp. Mt 3:10; 13:40; Iv 15:6; II. Sol 1:7; II. Pt 3:7-10; Otk 8:7; 16:8).

D. Kao toliko mnogo metafora u Bibliji (tj. kvasac, lav) i vatra može biti blagoslov ili prokletstvo ovisno o okviru.

NASB	“Jak muškarac”
NKJV, NRSV, NJB	“jaki”
LXX, Pešita	“njihova snaga”
REB	“najjače drvo”
JB	“čovjek visokoga staleža”

Ovaj PRIDJEV (BDB 340) nađen je jedino ovdje i u Knjizi proroka Amosa 2:9, oba puta u okviru koji se odnosi na stabla (usp. stihove 29.30). Moguće je REB najbolje. To upućuje na idolatriju uključujući drvo, stabla, ili vrt.

▣ “guba” Ovaj pojam (BDB 654), u GLAGOLSKOME obliku, uobičajeno znači “istresen” (usp. 33:9.15), ali IMENICA, upotrijebljena samo dva puta u SZ-u, upućuje na konop/uže (kudelja) od lana (usp. Suci 16:9).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako je dugo Izaija služio kao glavni prorok za Judu?
2. Zašto se o Bogu govorilo u tako antropomorfističkim pojmovima?
3. Je li Bog nezadovoljan žrtvovanjem?
4. Odredi osobnu odgovornost u spasenju, SZ i NZ.

IZAIJA 2

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božja sveopća kraljevina	budući dom Božji	drugi naziv	vječni mir	vječni mir
2:1	2:1-4	2:1	2:1-5	2:1-5
2:2-4 (2-4)	(2-4)	nova nada 2:2-4 (2-4)	(2-3) (4)	(2-3) (4)
2:5-11 (5-11)	2:5-9 (5) (6-9)	Dan Gospodnji 2:5-22 (5-22)	oholost će biti uništena 2:6-8	(5) sjaj Jahvinog Veličanstva 2:6-22 (6-8)
Dan obračunavajućega Dolaska	2:10-11 (10-11)		2:9 2:10-18	(9-10)
2:12-22 (12-22)	2:12-22 (12-18)			(11-16)
	(19) (20-21)			(17) (18-19)
	(22)		2:19-21	(21)
			2:22	(22)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlje 2 započinje još jednim uvodnim izričajem, kao 1:1. Moguće je da su urednici ili sastavljači stavili Izaijine govore/vidjenja/poruke zajedno na osnovu:
 1. kronologije (pod kojim kraljem)
 2. teme
 3. naziva
 4. nepoznate književne sheme
 5. pisane preslike nekoliko Izaijinih poruka.
 Vidi bilješku u *The Jewish Study Bible*, str. 787.
- B. Ovo je poglavlje značajno zbog prorokovih poruka:
 1. nade za sve narode kroz Njegov zavjetni narod (stihovi 2-4)
 2. osude za prekršaje Saveza i pokvarenost (stihovi 5-22).
- C. YHWH želi pravedan, svet, zavjetni narod kako bi odražavao Njegovu narav narodima tako da se oni mogu odazvati Njemu u vjeri i pravednosti (usp. 45:22; 49:6; 60:3; 66:18.23).
- D. Upamtite u ovim poetskim književnim jedinicama (vidjenja), ne hvatajte se za pojedinosti ili pojedinačna leksička učenja, nego za sveobuhvatni uzorak paralelizma, igre riječi, i suprotivosti! Čitav je spjev trebao izraziti jednu glavnu istinu! Budite pozorni kod skupljanja ili odabiranja tema, riječi, ili istina koje su vam ugodne ili koje odgovaraju vašoj a priori sustavnoj teologiji. Pustite Izaiji neka govori!
- E. Zbog objedinjujuće teme Jeruzalema (osuđen i blagoslovljen), poglavlja 2 – 4 oblikuju književnu jedinicu.
- F. Knjiga koja mi je pomogla razumijeti jezik proročanstva i apokalipse je od D. Brenta Sandyja, *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*, IVP, ISBN 0-83-8-2653-X.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:1

¹Riječ koju Izaija sin Amosov vidje glede Jude i Jeruzalema.

2:1 Neizvjesno je zašto su Izaijine poruke opisane kao:

1. viđenje, 1:1; 29:7 (BDB 302, usp. Mih 3:6)
2. on vidje, 1:1; 2:1; 13:1; 26:11; 33:17; 48:6; 57:8 (usp. Mih 1:1).

Ovo je tajnovitost otkrivenja. Ona dolazi na različite načine različitim biblijskim autorima (viđenja, snovi, teofanije [Bogojavljanje - op.prev.], riječi, itd.). Suvremenici ne znaju koliko su mnogo slobode imali pojedinačni pisci (autori, uređivači, sastavljači) da uobliče i predstave Božju poruku. Oni su očito koristili svoje vlastite jezične vještine i rječnike. Čak i bez punoga i potpunoga razumijevanja načina na koji otkrivenje djeluje, zamisao je ključna! Ovo su Božje poruke date kroz povijesnu uvjetovanu osobu, određenome vremenu i skupini, ipak one su važeće za sve ljude u svim vremenima! Ključ za pravilno tumačenje je taj da nakana izvornoga nadahnutog autora mora biti to mjerilo za tumačenje (jedno značenje ali mnoge znakovitosti/primjene).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:2-4

Sad dogodit će se da

²U posljednjim danima

Gora doma GOSPODNJEGA

Bit će postavljena kao najviša od gora,

I bit će uzdignuta iznad brda;

I svi će narodi trčati k njoj.

³I mnogi će ljudi doći i reći:

"Dodite, uzidimo na goru GOSPODNJU,

Domu Boga Jakovljeva;

Da nas može učiti glede Svojih putova

I da možemo hodati po Njegovim stazama."

Jer zakon će izaći iz Siona

I riječ GOSPODNJA iz Jeruzalema.

⁴I On će suditi među narodima,

I učiniti odluke za mnoge ljude;

A oni će prekovati svoje mačeve u plugove i svoja koplja u srpove za podrezivanje.

Narod neće podići mač protiv naroda,

I nikad se više oni neće učiti ratu.

2:2-4 Ovaj kratki odlomak sažima SZ-no stajalište o mjestu i svrsi zavjetnoga naroda (slično Mih 4:1-5). Oni su morali biti svjetlo narodima (usp. 51:4.5; Lk 24:47)! Vidi Posebnu temu u 1:3.

2:2 "U posljednjim danima" Ovaj izričaj upućuje na buduće obzorje određenoga biblijskoga pisca (vidi G. B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible*, poglavlje 14, "The Language of Eschatology", str. 243-271). Obilježava vrijeme ispunjenja Božjih svrha:

1. mesijansko kraljevstvo, Knjiga Postanka 49:1 (posebice 49:10); Brojevi 24:14-25 (posebice 24:17); Knjiga proroka Izaije 2:2; Jeremija 48:47; 49:39; Ezekiel 38:8.16
2. Izraelovu pobunu, Ponovljeni zakon 31:29
3. Izraelov povratak YHWH-i u pokajanju i vjeri, Ponovljeni zakon 4:30; Knjiga proroka Hošee 3:5; Jeremija 23:19-22 (posebice 23:20)
4. napad na zavjetni narod na kraju-vremena, Knjiga proroka Ezekiel 38:16; Daniel 2:28; 10:14 (moguće Psalam 2)
5. izgnanstvo, Knjiga proroka Amosa 4:2.

Jedino okvir može razjasniti koje razdoblje. Budite pozorni o vašoj sustavnoj teologiji!

POSEBNA TEMA: OVO DOBA I DOLAZEĆE DOBA

SZ-ni proroci vidjeli su budućnost kao proširenje sadašnjosti. Za njih će budućnost biti obnova zemljopisnog Izraela. Međutim, čak su i oni to vidjeli kao novi dan (usp. Iz 65:17; 66:22). Neprestanim voljnim odbijanjem YHWH od Abrahamovih potomaka (čak nakon progonstva) u židovskoj se međuzavjetnoj apokaliptičkoj književnosti razvio nov obrazac (tj. I. Henokova, IV. Ezrina, II. Baruhova). Ova su pisanja počela činiti razliku između dva doba: sadašnje zlo doba pod vlašću Sotone te dolazeće doba pravednosti pod vlašću Duha i ustoličeno od strane Mesije (često energičan ratnik).

U ovome području teologije (eshatologija) postoji očit razvoj. Teolozi to nazivaju "napredujuće otkrivenje". NZ potvrđuje ovu novu kozmičku stvarnost dva doba (tj. vremenski dualizam).

<u>Isus</u>	<u>Pavao</u>	<u>Hebrejima</u>
Matej 12:32	Rimljanima 12:2	1:2
Matej 13:22 i 29	I. Korinćanima 1:20; 2:6.8; 3:18	6:5
Marko 10:30	II. Korinćanima 4:4	11:3
Luka 16:8	Galaćanima 1:4	
Luka 18:30	Efežanima 1:21; 2:1.7; 6:12	

Luka 20:34-35

I. Timoteju 6:17

II. Timoteju 4:10

Titu 2:12

U NZ-noj teologiji ova su se dva židovska doba preklapala zbog neočekivanoga i previđenog pretkazanja dva dolaska Mesije. Isusovo utjelovljenje ispunilo je SZ-na proročanstva o ustoličenju novoga doba (Dn 2:44-45). Doduše, SZ također je vidio Njegov dolazak kao Suca i Osvajača [Pobjednika], ipak On je prvo došao kao Pateći Sluga (usp. Iz 53), ponizan i krotak (usp. Zah 9:9). On će se vratiti u sili kao što je SZ pretkazao (usp. Otk 19). Ovo dvo-stupanjsko ispunjenje uzrokovalo je da Kraljevstvo bude sadašnje (ustoličeno), ali buduće (ne dovršeno u potpunosti). Ovo je NZ-na napetost gotovo, ali ne još!

▣ **“Gora doma GOSPODNJEGA”** Ovo upućuje na Hram smješten na gori Morija u Jeruzalemu. To je bilo mjesto središnjega štovanja YHWH (mjesto gdje je On uzrokovao da obitava Njegovo Ime, usp. Pnz 12:5.11.14.18.21.26; 14:25; 15:20; 16:2.6.11.15; 17:8.10; 18:6; 26:2; 31:11).

The NIV Study Bible (str. 962-963) komentira kako je u Knjizi proroka Izaije uobičajena tema o gori Gospodnjoj gdje će doći svi narodi u posljednjim danima (usp. 11:9; 27:13; 56:7; 57:13; 65:25; 66:20). U smislu ovo uzdizanje gore Sion (tj. Jeruzalem, mjesto YHWH-ina Hrama) opisano je u kanaanskome mitu (usp. NIDOTTE, tom 4, str. 1314-1321). Za Kanaance bogovi prebivaju na gori Zaphon [ili planina Agra' ili brda Casius – op.prev.] na dalekome sjeveru (usp. Iz 14:13), ali Psalam 48:2 mijenja slikoviti prikaz na goru Sion. YHWH je iznad svih kanaanskih božanstava!

Ova ista zamisao hrama ili grada koji se uzdigao također je nađena u književnosti Mezopotamije (usp. Weidnerov ljetopis, Asirijski natpisi, Mardukovo proročanstvo). Tako zamisao nije jedinstvena Izaiji.

▣ Zabilježite metaforički jezik korišten za opis glavnoga mjesta YHWH-ina otkrivenja Abrahamovim potomcima:

1. “najviša gora”, tj. mjesto istinskoga otkrivenja
2. “uzdignuta iznad brda”, simbol nadmoćnosti i isključivosti
3. “svi će narodi trčati k njoj”, ovo je uvijek bio YHWH-in cilj, usp. Knjiga Postanka 3:15; 12:3; Izlazak 19:5-6; Psalam 22:27; 66:1-4; 86:8-10; Knjiga proroka Izaije 12:4-5; 25:6-9; 42:6-12; 45:22-23; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:23; Mihej 4:1-4; Malahija 1:11; Evanđelje po Ivanu 3:16; 4:42; I. Poslanica Timoteju 2:4; Titu 2:11; II. Petrova 3:9; I. Ivanova 2:1; 4:14! Ovo je prirodni ishod monoteizma [jednoboštva – op.prev].

POSEBNA TEMA: ZAŠTO SU DOGAĐAJI NA KRAJU VREMENA TAKO PRIJEPORNI?

Kroz godine moga proučavanja eshatologije naučio sam da većina kršćana nema ili ne žele razvijenu, sustavnu, kronologiju kraja vremena. Postoje neki kršćani koji se usredotočuju ili većinom na ovo područje kršćanstva iz teoloških, psiholoških, ili denominacijskih razloga. Takvi kršćani izgleda postaju opsjednuti time kako će se sve završiti, i nekako promašuju nužnost Evanđelja! Vjernici ne mogu utjecati na Božji eshatološki (kraj vremena) raspored, ali mogu sudjelovati u opunomoćenju Evanđelja (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). Većina vjernika potvrđuje Drugi Kristov dolazak i dovršetak Božjih obećanja na kraju vremena. Poteškoće tumačenja narastaju iz toga kako razumijeti ovaj vremenski dovršetak što proizlazi iz nekoliko biblijskih paradoksa:

1. napetost između proročkih uzoraka Saveza Staroga zavjeta i apostolskih uzoraka Saveza Novoga zavjeta
 2. napetost između biblijskoga monoteizma (jedan Bog za sve) i izbor Izraela (poseban narod)
 3. napetost između uvjetovanoga vida biblijskih Saveza i obećanja (“ako ... onda”) te neuvjetovane Božje vjernosti za iskupljenje paloga čovječanstva
 4. napetost između književnih vrsta Bliskoga Istoka i suvremenih zapadnjačkih književnih obrazaca
 5. napetost između Kraljevstva Božjega kao sadašnjost, a ipak budućnost
 6. napetost između vjerovanja u skorašnji Kristov povratak i vjerovanja da se prvo moraju dogoditi neki događaji.
- Raspravimo ove napetosti jednu po jednu.

PRVA NAPETOST (SZ-ne rasne, nacionalne, i zemljopisne grupacije nasuprot svim vjericima svijeta)

SZ-ni proroci predkazuju obnovu židovskoga kraljevstva u Palestini sa središtem u Jeruzalemu gdje se skupljaju svi narodi Zemlje kako bi slavili i služili Davidovskoga vladara, ali niti Isus ni NZ-ni apostoli nisu se nikad usredotočili na taj raspored. Nije li SZ nadahnut (usp. Mt 5:17-19)? Jesu li NZ-ni autori izostavili ključne događaje na kraju vremena?

Postoji nekoliko izvora obavijesti o kraju svijeta:

1. SZ-ni proroci (Izaija, Mihej, Malahija)
2. SZ-ni apokaliptički pisci (usp. Ez 37 - 39; Dn 7 - 12; Zah)
3. međuzavjetni, nekanonski židovski apokaliptički pisci (kao I. Henokova, na koju se poziva u Judinoj poslanici)
4. Sâm Isus (usp. Mt 24; Mk 13; Lk 21)
5. Pavlova pisanja (usp. I. Kor 15; II. Kor 5; I. Sol 4 - 5; II. Sol 2)
6. Ivanova pisanja (I. Ivanova poslanica i Otkrivenje).

Uče li svi ovi jasno o rasporedu kraja vremena (događaji, kronologija, osobe)? Ako ne, zašto? Nisu li svi nadahnuti (osim židovskih međuzavjetnih spisa)?

Duh otkriva istine SZ-nim piscima u pojmovima i grupacijama koje oni mogu razumijeti. Međutim, kroz napredujuće otkrivenje Duh je proširio ove SZ-ne eshatološke zamisli na sveopći opseg ("tajna Krista", usp. Ef 2:11 - 3:13. Vidi Posebnu temu u 10:7). Evo nekih mjerodavnih primjera:

1. grad Jeruzalem u SZ-u bio je korišten kao metafora naroda Božjega (Sion), ali prenesen je u NZ kao pojam izražavanja Božje prihvaćenosti svih pokajnika, vjerujućih ljudi (novi Jeruzalem u Knjizi Otkrivenja 21 – 22). Teološko proširenje doslovnoga, fizičkog grada u novi Božji narod (vjerujući Židovi i pogani) bilo je predkazano u Božjem obećanju o iskupljenju paloga čovječanstva u Knjizi Postanka 3:15, prije negoli su čak postojali ikoji Židovi ili židovski glavni grad. Čak je poziv Abrahamu (usp. Post 12:1-3) uključivao pogane (usp. Post 12:3; Izl 19:5)
2. u SZ-u neprijatelji Božjega naroda su okolni narodi drevnoga Bliskog Istoka, ali u NZ-u oni su bili prošireni na sve nevjerujuće, protu-Božje, sotonistički nadahnete ljude. Bitka se pomakla od zemljopisnoga, područnoga sukoba na sukob širom svijeta, kozmički sukob (usp. Kol)
3. obećanje zemlje koja je tako cjelovita u SZ-u (patrijarhalna obećanja Knjige Postanka, usp. Post 12:7; 13:15; 15:7.15; 17:8) postala je sada čitava Zemlja. Novi Jeruzalem silazi da ponovno oblikuje Zemlju, ne samo ili isključivo Bliski Istok (usp. Otk 21 - 22)
4. neki drugi primjeri SZ-nih proročkih zamisli koje bivaju proširene su:
 - a. Abrahamovo potomstvo sad je duhovno obrezano (usp. Rim 2:28-29)
 - b. narod po Savezu sad uključuje pogane (usp. Hoš 1:10; 2:23, navedeno u Rim 9:24-26; također Lev 26:12; Izl 29:45, navedeno u II. Kor 6:16-18 i Izl 19:5; Pnz 14:2, navedeno u Tit 2:14)
 - c. hram je sad Isus (usp. Mt 26:61; 27:40; Iv 2:19-21) i kroz Njega mjesna crkva (usp. I. Kor 3:16) ili pojedinačni vjernik (usp. I. Kor 6:19)
 - d. čak Izrael i njegovi osobiti opisni SZ-ni izričaji sad upućuju na čitav Božji narod (tj. "Izrael", usp. Rim 9:6; Gal 6:16, tj. "kraljevstvo svećeništva", usp. I. Pt 2:5.9-10; Otk 1:6).

Proročki uzorak bio je ispunjen, proširen, i sad je više uključujući. Isus i pisci apostoli ne predstavljaju kraj vremena na isti način kao SZ-ni proroci (usp. Martin Wyngaarden, *The Future of The Kingdom in Prophecy and Fulfillment*). Suvremeni tumači koji pokušavaju SZ-ni obrazac učiniti doslovnim ili mjerodavnim uvijaju Otkrivenje u čistu židovsku Knjigu te prisiljavaju značenje u atomizirane, višeznačne Isusove i Pavlove izričaje! NZ-ni pisci ne niječu SZ-ne proroke, nego pokazuju njihov konačan sveopći suzvuk. Nema uredenoga, logičkog sustava za Isusovu ili Pavlovu eshatologiju. Njihova svrha prvenstveno je iskupiteljska ili pastoralna.

Međutim, čak unutar NZ-a postoji napetost. Ne postoji jasna sustavnost eshatoloških događaja. Na mnogo načina Otkrivenje začudujuće koristi SZ-na smjerenja u opisivanju kraja umjesto Isusovih učenja (usp. Mt 24; Mk 13)! Ono slijedi književnu vrstu započetu Ezekielom, Danielom, i Zaharijom, ali razvijenu tijekom međuzavjetnoga razdoblja (židovska apokaliptička književnost). Ovo je mogao biti Ivanov način povezivanja Staroga i Novoga saveza. To pokazuje stari uzorak ljudske pobune i Božje predanosti iskupljenju! Ali mora biti rečeno da iako Otkrivenje koristi SZ-ni jezik, osobe, i događaje, ono ih ponovno objašnjava u svjetlu prvoga stoljeća Rima (usp. Otk 1:7).

DRUGA NAPETOST (monoteizam nasuprot izabranome narodu)

Biblijski naglasak je na jednome osobnom, duhovnom, stvoritelju-iskupitelju, Bogu (usp. Izl 8:10; Iz 44:24; 45:5-7.14.18.21-22; 46:9; Jer 10:6-7). SZ-na jedinstvenost njegovih vlastitih dana bila je njegov monoteizam. Svi okolni narodi bili su politeisti. Božje jedinstvo je srce SZ-nog otkrivenja (usp. Pnz 6:4). Stvorenje je pozornica sa svrhom zajedništva između Boga i čovječanstva, stvorenog na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27). Međutim, čovječanstvo se pobunilo, griješi protiv Božje ljubavi, vodstva, i svrhe (usp. Post 3). Božja ljubav i svrha bili su tako snažni i sigurni da je On obećao iskupiti palo čovječanstvo (usp. Post 3:15)!

Napetost izrasta kad Bog odabire uporabiti jednoga čovjeka, jednu obitelj, jedan narod kako bi dosegnuo ostatak čovječanstva. Božji izbor Abrahama i Židova kao kraljevstvo svećeništva (usp. Izl 19:4-6) prouzročilo je ponos umjesto služenja, isključivost umjesto uključivosti. Božji poziv Abrahamu uključio je namjeravan blagoslov čitavoga čovječanstva (usp. Post 12:3). Mora biti zapamćeno i naglašeno da je SZ-ni izbor bio za služenje, ne spasenje. Čitav Izrael nikad nije bio u pravilnome odnosu s Bogom, nikad vječno spašen temeljeno isključivo na njegovu prirodnom pravu (usp. Iv 8:31-59; Mt 3:9), nego osobnom vjerom i poslušnosti (usp. Post 15:6, navedeno u Rim 4). Izrael je izgubio svoje poslanje (sad je Crkva kraljevstvo svećenstva, usp. 1:6; II. Pt 2:5.9), preokrenuta naredba u povlasticu, služenje u poseban stav! Bog odabire jednog kako bi odabrao sve!

TREĆA NAPETOST (uvjetovani Savezi nasuprot neuvjetovanih Saveza)

Postoji teološka napetost ili paradoks između uvjetovanih i neuvjetovanih Saveza. Zasižno je istinito da je Božja iskupljujuća svrha/naum neuvjetovana (usp. Post 15:12-21). Međutim, naredeni ljudski odaziv uvijek je uvjetovan!

Ovaj "ako ... onda" uzorak pojavljuje se i u SZ-u i NZ-u. Bog je vjeran; čovječanstvo je nevjerno. Ova je napetost prouzročila mnogo zbrke. Tumači su stremili usredotočiti se na samo jedan "rog dvojbe", Božju potpunu vjernost ili ljudski napor, Božju suverenost ili slobodnu volju čovječanstva. Oboje je biblijski i neophodno.

Ovo se odnosi na eshatologiju, na Božja SZ-na obećanja Izraelu. Ako Bog obeća, to i napravi! Bog je vezan Svojim obećanjima; uključen je Njegov ugled (usp. Ez 36:22-38). Neuvjetovani i uvjetovani Savezi sreću se u Kristu (usp. Iz 53), ne Izraelu! Božje konačno ispunjenje vjernosti leži u iskupljenju svih koji će se pokajati i uzvjerovati, ne u tome tko je bio njihov otac/majka! Krist, ne Izrael, jeste ključ za sve Božje Saveze i obećanja. Postoji li teološka parenteza u Bibliji, to nije Crkva, nego Izrael (usp. Djela 7 i Gal 3).

Svjetsko poslanje navješćivanja Evandjelja prešlo je na Crkvu (usp. Mt 28:19-20; Lk 24:47; Djela 1:8). To je ipak uvjetovani Savez! Ovo ne podrazumijeva da je Bog potpuno odacio Židove (usp. Rim 9 – 11). Mora postojati mjesta i svrhe za kraj vremena, za vjerujući Izrael (usp. Zah 12:10).

ČETVRTA NAPETOST (književni obrasci Bliskoga Istoka nasuprot zapadnjačkim obrascima)

Žanr je kritički dio u ispravnome tumačenju Biblije. Crkva se razvijala u zapadnjačkoj (Grčka) kulturološkoj okolnosti. Istočnjačka književnost više je slikovita, metaforička, i simbolička negoli suvremeni, zapadnjački kulturološki književni obrasci. Usredotočuju se na ljude, sukobe, te događaje više negoli na sažete izrečene istine. Kršćani nose krivnju za uporabu svojih povijesnih i književnih obrazaca u tumačenju biblijskoga proročanstva (i SZ-noga i NZ-noga). Svaki naraštaj i zemljopisna zasebna jedinica koristila je svoju kulturu, povijest, i književnost za tumačenje Otkrivenja. Svaki od njih bio je u krivu! Oholo je misliti da je suvremena zapadnjačka kultura žarište biblijskoga proročanstva!

Žanr u kojem je izvorni, nadahnuti autor odabrao pisati jeste književni ugovor s čitateljem. Knjiga Otkrivenja nije povijesna pripovijetka. Ona je složenica pisma (poglavlja 1 – 3), proročanstva, i uglavnom apokaliptičke književnosti. Pogrešno je činiti tako da Biblija kaže više negoli je bila nakana izvornoga autora kao i to da kaže manje negoli je on namjeravao! Drskost i dogmatizam tumača čak su još više neprimjereni u knjizi kao što je Otkrivenje.

Crkva se nije nikad složila o primjerenome tumačenju Otkrivenja. Moja briga je slušati i baviti se čitavom Biblijom, ne samo izdvojenim dijelom (dijelovima). Biblijski istočnjački način razmišljanja predstavlja istinu u parovima punima napetosti. Naše zapadnjačko stremljenje prema izrečenoj istini

nije neispravno, nego neuravnoteženo! Mislim da je moguće pomaknuti barem neku mrtvu točku u tumačenju Otkrivenja ne mijenjajući ništa u nakani za naredne naraštaje vjernika. Većini je tumača očito da Otkrivenje mora biti tumačeno u svjetlu njegovih vlastitih dana i njegova žanra. Povijesni pristup Otkrivenju mora se baviti onime što su prvi čitatelji mogli, ili morali, razumjeti. Na mnogo su načina suvremeni tumači izgubili značenje mnogih simbola Knjige. Početni glavni potisak Otkrivenja bio je ohrabriranje progonjenih vjernika. Ono je pokazalo Božji nadzor povijesti (kao što su učinili SZ-ni proroci); ono potvrđuje da se povijest kreće prema naznačenoj krajnjoj točki, osudi ili blagoslovu (kao što su činili SZ-ni proroci). Ono je potvrdilo u prvome stoljeću židovske apokaliptičke pojmove Božje ljubavi, prisutnosti, snage, i suverenosti!

Ono djeluje na ovaj isti teološki način za svaki naraštaj vjernika. Opisuje kozmičku borbu dobra i zla. Pojednostavljuje prvoga stoljeća mogu biti izgubljene za nas, ali ne snažne, ohrabrujuće istine. Kad suvremeni, zapadnjački tumači pokušavaju siliti pojednostavljenosti Otkrivenja u njihovu suvremenu povijest, nastavlja se uzorak krivih tumačenja!

Vrlo je moguće da pojednostavljenosti Knjige mogu postati doslovno neobične ponovno (kao što je bio SZ u vezi s Kristovim rođenjem, životom, i smrću) za posljednji naraštaj vjernika kad se suoče s napadom protu-Božjega vođe (usp. II. Sol 2) i kulturom. Nitko ne može znati ovo doslovno ispunjenje Otkrivenja sve dok Kristove riječi (usp. Mt 24; Mk 13; i Lk 21) i Pavlove (usp. I. Kor 15; I. Sol 4 - 5; i II. Sol 2) također ne postanu povijesni dokaz. Pretpostavljanje, nagađanje, i dogmatizam svi su neprikladni. Apokaliptička književnost dozvoljava ovu fleksibilnost. Hvala Bogu za slike i simbole koji nadmašuju povijesnu pripovijest! Bog je u nadzoru; On kraljuje; On dolazi!

Većina suvremenih komentatora promašuju svrhu žanra! Suvremeni zapadnjački tumači često traže jasan, logički teološki sustav radije negoli da budu otvoreni s višeznačnim, simboličkim, dramatskim žanrom židovske apokaliptičke književnosti. Ova je istina dobro izražena od Ralpa P. Martina u njegovu članku, "Approaches to New Testament Exegesis" ["Pristup egzezezi Novoga zavjeta" – slobodan prijevod - op.prev.], u knjizi *New Testament Interpretation*, izdanoj od Howarda Marshalla:

"Ukoliko ne prepoznamo dramatsku kakvoću ovog pisanja te opozovemo način na koji je korišten jezik kao pomoćno sredstvo za izražavanje religijske istine, strašno ćemo pogriješiti u našem razumijevanju Apokalipse, te pogriješno pokušavati tumačiti njena viđenja kao da je to bila knjiga književne proze i pobrinula se opisati događaje koje je iskusila te odredila povijest. Poduzeti kasniji pravac znači uletjeti u sve vrste poteškoća tumačenja. Mnogo ozbiljnije to vodi iskripljavanju sržnoga značenja apokaliptičkoga i tako promašuje ogromnu vrijednost ovoga dijela Novoga zavjeta kao dramatsku tvrdnju u mitsko-poetskome jeziku Božje suverenosti u Kristu i paradoks njegove vladavine koja spaja moć i ljubav (usp. 5:5.6; Lav je Janje)" (str. 235).

W. Randolph Tate u svojoj knjizi *Biblical Interpretations* rekao:

"Ni jedan drugi žanr Biblije nije bio čitan tako vatreno s toliko ishoda potištenosti kao apokalipsa, posebice knjige Daniela i Otkrivenje. Ovaj je žanr pretrpio od pogubne povijesti pogriješnoga tumačenja zbog temeljnoga nerazumijevanja njegovih književnih oblika, građe, i svrhe. Zbog njegova jasnoga traženja da otkrije što se uskoro mora dogoditi, apokalipsa je bila viđena kao karta ceste u i nacrt budućnosti. Tragična mana u ovome pogledu je pretpostavka da je okvir uputa knjige čitateljevo današnje doba radije negoli autorovo. Ovaj krivovodeni pristup apokalipsi (naročito Otkrivenju) razmatra djelo kao da je bilo kriptogram [šifrom pisani tekst – op.prev.] kojim današnji događaji mogu biti korišteni za tumačenje simbola teksta ... Prvo, tumač mora prepoznati da apokaliptik navješćuje svoje poruke putem simbolizma. Tumačiti simbol doslovno kad je on metaforički jednostavno je pogriješno tumačenje. Pitanje nije jesu li događaji u apokalipsi povijesni. Događaji mogu biti povijesni; oni su se uistinu dogodili, ili mogli dogoditi, ali autor predstavlja događaje i navješćuje značenje putem slika i prototipova" (str. 137).

Iz *Dictionary of Biblical Imagery*, izdano od Rykena, Wilhosta i Longmana III:

"Današnji čitatelji često su smeteni i zbunjeni ovim žanrom. Neočekivani slikoviti prikaz i iskustva van-ovoga-svijeta izgledaju čudno i van sklađa s većinom Pisma. Uzimajući ovu književnost doslovno ostavlja mnoge čitatelje u koprcanju određivanja 'što će se dogoditi kad', čime promašuju nakanu apokaliptičke poruke" (str. 35).

PETA NAPETOST (Kraljevstvo Božje kao sadašnjost a ipak budućnost)

Kraljevstvo Božje je sadašnjost, a ipak budućnost. Ovaj teološki paradoks postaje usmjeren na glavnu točku eshatologije. Očekuje li netko doslovno ispunjenje svih SZ-nih proročanstava za Izraela onda Kraljevstvo postaje uglavnom obnova Izraela na zemljopisno određite i teološka nadmoćnost! To bi moglo iziskivati da Crkva bude potajice uznesena u poglavlju 5 i da se preostala poglavlja odnose na Izraela (ali promotrite Otk 22:16).

Međutim, ako je žarište na bivanju Kraljevstva ustoličenim od strane obećanoga SZ-nog Mesije, onda je ono sadašnjost s Kristovim prvim dolaskom, i tada žarište postaje Kristovo utjelovljenje, život, učenja, smrt i uskrsnuće. Teološki naglasak je na trenutačnome spasenju. Kraljevstvo je došlo, SZ se ispunio u Kristovoj ponudi spasenja za sve, ne u Njegovome Tisućgodišnjem kraljevstvu za neke!

Zasigurno je istina da Biblija govori o oba Kristova dolaska, ali gdje mora biti stavljen naglasak? Meni izgleda da se većina SZ-nih proročanstava usredotočuje na Prvi dolazak, ustanovljenje Mesijanskoga kraljevstva (usp. Dn 2). Ovo je na mnogo načina slično Božjoj vječnoj vladavini (usp. Dn 7). U SZ-u žarište je na Božjoj vječnoj vladavini, ali mehanizam za to očitovanje vladavine je služba Mesije (usp. I. Kor 15:26-27). Nije pitanje što je istinito; oboje je istinito, ali gdje je naglasak? Mora biti rečeno da su neki tumači postali toliko usredotočeni na Tisućgodišnje kraljevstvo Mesije (usp. Otk 20) da su promašili biblijsko žarište na Očevoj vječnoj vladavini. Kristova vladavina je uvodni događaj. Kao što Kristova dva dolaska nisu bila očita u SZ-u, tako nije niti privremena vladavina Mesije!

Ključ Kristova propovijedanja i učenja je Božje kraljevstvo. Oboje je sadašnjost (u spasenju i sluzenju), i budućnost (u ispunjenju i snazi). Otkrivenje, ako se usredotočuje na tisućljetnu vladavinu Mesije (usp. Otk 20), ona je privremena, ne konačna (usp. Otk 21 – 22). Iz SZ-a nije očito da je privremena vladavina neophodnost; ustvari, Mesijanska vladavina iz Knjige Daniela 7 je vječna, ne tisućgodišnja.

ŠESTA NAPETOST (predstojeći Kristov povratak nasuprot odgođenoj *Parusiji*)

Većina vjernika bila je učena da je Isusov dolazak skori, iznenadan, i neočekivan (usp. Mt 10:23; 24:27.34.44; Mk 9:1; 13:30; Otk 1:1.3; 2:16; 3:11; 22:7.10.12.20). Ali svaki očekujući naraštaj vjernika toliko je bio u krivu! Skorost (neposrednost) Isusova povratka snažno je obećana nada svakoga naraštaja, ali stvarnost za samo jedan (i taj jedan je onaj progonjen). Vjernici moraju živjeti ako bude Njegov dolazak sutra, ali predviđati i vršiti Veliko poslanje (usp. Mt 28:19-20) ako On odugovlači.

Neki odlomci u Evandeljima (usp. Mk 13:10; Lk 17:2; 18:8) te I. i II. Poslanica Solunjanima temeljeni su na odgođenome Drugome dolasku (*Parusija*). Postoje neki povijesni događaji koji se prvo moraju zbiti:

1. evangelizacija širom svijeta (usp. Mt 24:14; Mk 13:10)
2. otkrivenje "Čovjeka grijeha" (usp. Mt 24:15; II. Sol 2; Otk 13)
3. veliki progon (usp. Mt 24:21.24; Otk 13).

Postoji namjeravana višeznačnost (usp. Mt 24:42-51; Mk 13:32-36)! Živjeti svaki dan kao da vam je zadnji ali predvidati i obučavati se za buduću službu!

DOSLJEDNOST I RAVNOTEŽA

Mora biti rečeno da različite škole suvremenoga eshatološkog tumačenja sve sadrže pola istina. One objašnjavaju i tumače dobro neke tekstove. Poteškoća leži u dosljednosti i ravnoteži. Često postoji niz pretpostavki koje upotrebljavaju biblijski tekst kako bi ispunile unaprijed postavljene teološke kosture. Biblija ne otkriva logičku, kronološku, sustavnu eshatologiju. Ona je kao obiteljski album. Slike su istinske, ali ne uvijek po redu, u okviru, u logičkim sljedovima. Neke su od slika otpale iz albuma i kasniji naraštaji obiteljskih članova ne znaju točno kako ih vratiti na mjesto. Ključ pravilnoga tumačenja Otkrivenja jeste nakana izvornoga autora kao otkrivene u njegovoj odabranoj književnoj vrsti. Mnogi tumači pokušavaju prenijeti svoje egzegetske alatke i postupke iz drugih žanrova NZ-a u svoja tumačenja Otkrivenja. Oni se usredotočuju na SZ umjesto na dopuštanje da Isusova i Pavlova učenja postave teološku građu te dopuste Otkrivenju djelovati kao slikoviti prikaz.

Moram priznati da pristupam ovome komentaru Otkrivenja s nekim strahom i drhtanjem, ne zbog prokletstva Otkrivenja 22:18-19, nego zbog stupnja nesuglasja tumačenja što je prouzročila ova Knjiga i nastavlja uzrokovati među Božjim narodom. Ja volim Božje otkrivenje. Ono je istinito dok su svi ljudi lašci (usp. Rim 3:4)! Molim vas uzmete ovaj komentar kao nastojanje da bude izazovan a ne konačan, kao zvono pošte a ne cestovna karta, kao "što ako", a ne "ovako kaže Gospodin". Suočio sam se sa svojim vlastitim nedoraslostima, predrasudama, i teološkim djelokrugom rada. Isto sam tako to vidio kod drugih tumača. Gotovo izgleda kako ljudi u Otkrivenju nađu ono što očekuju da će naći. Žanr sam po sebi daje priliku da bude zlorabljen! Međutim, on je u Bibliji sa svrhom. Njegovo smještanje kao zaključna "riječ" nije slučajno. Ono ima poruku od Boga za svako Njegovo dijete i svaki naraštaj. Bog nam želi da razumijemo! Dopuslimo si sjediniti ruke, ne oblikujmo tabore; dopustimo si potvrditi što je jasno i središnje, ne sve što može biti, moglo bi biti, trebalo bi biti istina. Bog nam pomogao svima!

▣ **"svi će narodi trčati k njoj"** Ovaj GLAGOL (BDB 625, KB 676, *Qal* PERFECT) obilježava uvijek tekuće strujanje vode, kao neki arteški bunar. Ovdje je on metaforički za beskrajnu bujicu ljudi k YHWH-i.

2:3 Zabilježite zahtjev naroda:

1. "Dođite", BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV
2. "uzidiimo na goru GOSPODNJU", BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
3. "Da nas može učiti glede Svojih putova", BDB 434, KB 436, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOIME smislu
4. "da možemo hodati po Njegovim stazama", BDB 229, KB 246, *Qal* KOHORTATIV
5. "jer zakon (učenja) će ići iz Siona", BDB 422, KB 425, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu.

▣ **"Njegovim stazama"** Ovaj pojam (BDB 73) upotrijebljen je nekoliko puta u Knjizi proroka Izaije (usp. 2:3; 3:12; 26:7.8; 30:11; 33:8; 40:18; 41:3) i uočljivo u Izrekama (usp. 1:19; 2:8.13.15.19.20; 3:6; 4:14.18; 5:6; 8:20; 9:15; 10:17; 12:28; 15:10.19.24; 17:23; 22:25). On je metaforički obilježio način života vjere koji je poslušan i hoda u (usp. Izl 16:4; Iz 30:20; 42:24; Jer 9:12; 26:4; 32:23; 44:10.23; Zah 7:12) Božjim učenjima. Ova metafora za način vjere, vjerno življenje postala je prvi naziv NZ-ne Crkve: "Put" (usp. Iv 14:6; Djela 9:2; 19:9.23; 22:4; 24:14.22; 18:25-26).

▣ **"Siona" [Sion]** Jeruzalem (kao i Rim) bio je izgrađen na sedam brežuljaka. Sion (BDB 851, značenje neizvjesno) bio je brdo na kojem je bio izgrađen prvotni kanaanski grad Jebus ili Šalem (usp. I. Kr 8:1; II. Ljet 5:2). Kako je Jeruzalem rastao postao je načinom upućivanja na čitav grad i Hram (usp. stih 3, redci 6 i 7; Jer 50:28; 51:10).

2:4 "On će suditi..."

učiniti odluke" Ova dva GLAGOLA (BDB 1047, KB 1622 i BDB 406, KB 410) opisuju izlaganja i odluke mudroga vladara. YHWH i Njegov Mesija konačni su mudri vladari!

▣ Gospodinova prisutnost i učenja prouzročit će narodima odreći se njihovih napada na Božji narod (usp. Ps 2; Ez 38 - 39). Oni će slijediti mir (usp. 9:6-7; 11:6-9; 57:19; Hoš 2:18; Zah 9:10).

▣ **"mačeve u plugove"** Ovo je idiom za mir. Oprečje se pojavljuje u Knjizi proroka Joela 3:10.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:5-11

⁵Dođi, dome Jakovljevoj, i pusti nas hodati u svjetlu GOSPODINOVU.

⁶Jer Ti si napustio Svoj narod, kuću Jakovljevu,

Jer su se oni ispunili uplivima s istoka,

I oni su vračari kao Filistejci,

I oni udaraju *pogodbe* s djecom tuđinaca.

⁷Njihova je zemlja isto tako bila ispunjena srebrom i zlatom

I nema kraja njihovim riznicama;

Njihova je zemlja isto tako bila ispunjena konjima

I nema kraja njihovim kočijama.

⁸Njihova je zemlja isto tako bila ispunjena idolima;

Oni štuju rad svojih ruku,

Onog kojeg su napravili njihovi prsti.

⁹Tako je *običan* čovjek bio ponižen

A čovjek *od važnosti* bio je osramoćen,

Ali nemoj im oprostiti.

¹⁰Uđite u stijenu i skrivajte se u prah

Od užasa GOSPODINOVA od sjaja Njegova veličanstva.

¹¹Ohol izgled čovjekov bit će osramoćen,

I dostojanstvo čovjekovo bit će poniženo,

A GOSPODIN sâm bit će uzvišen u tome danu.

2:5 Zabilježite usporednicu između stiha 3 (narodi) i stiha 5 (Izraelci). Način života vjere dokaz je osobnoga odnosa povjerenja s Bogom. Ljudi moraju znati istinu, hodati u istini, i dijeliti je s drugima! Narodi su to morali naučiti od Izraela, ali nisu!

Ovo “svjetlu GOSPODINOVU” jeste istinsko otkrivenje (usp. 60:1-2.19-20). Štovanje svjetlila noćnoga neba jeste krivo otkrivenje. Ovaj stih može biti odbacivanje babilonskoga astralnog štovanja (usp. stih 6). YHWH i Njegov Mesija istinsko su svjetlo za narode (usp. 9:2; 42:6; 49:6; 51:4; 53:11).

2:6-9 Ovi stihovi opisuju zašto je YHWH napustio (BDB 643, KB 695, *Qal* PERFEKT) Svoj vlastiti narod Saveza:

1. oni su ispunjeni uplivima s Istoka, stih 6
2. oni su vračari (BDB 778 II), kao Filistejci, stih 6
3. oni udaraju pogodbe s djecom tuđinaca, stih 6
4. oni su bogati i vojno jaki (i pouzdaju se u ove stvari), stih 7 (zabilježite trostruko ponavljanje “ispunjeni”, BDB 567, KB 583, *Niphal* IMPERFEKT u stihovima 7 i 8)
5. oni su idolatrijski, stih 8 (usp. 17:8; 37:19; 40:19; 44:17)
6. oni se odnose prema običnim ljudima s omalovažavanjem, stih 9 (usp. stihove 11.17; moguće je ovaj stih uspoređan sa stihom 8 i upućuje na idolatriju, usp. NKJV).

Što mogu narodi naučiti od naroda kao što je ovaj?!

Što se tiče #6 gore (stih 9), NASB i NKJV prevode ga kao drugi niz opisa o tome kako su ljudi Saveza djelovali, ali NRSV i TEV prevode ga kao sažetak i zadnji redak je zahtjev YHWH-i, ne da im oprost (Pešita) ili YHWH-ina izjava da im On neće oprostiti (LXX).

2:6

NASB, NRSV

“s istoka”

NKJV

“istočnjačkih načina”

TEV, JPSOA

“s Istoka”

Pešita

“starih dana”

REB

“trgovaca”

UBS Hebrew OT Text Project daje “s istoka” ili “iz starih vremena” (oboje moguća značenja ove IMENICE, BDB 869) ocjenu “B” (neka sumnja). NEB i REB dodaju jedan suglasnik i tvore ga “trgovcima”. To izgleda upućuje na religijske uplive s Istoka (tj. Sirija, Asirija, Babilon) koji su izopačili Izraelovu vjeru.

▣ “vračari” Ako je to moralo djelovati tako da bude stroga usporednica s retkom gore, moguće da je IMENICA usporedna s “vračara”, kao i “vidioci” (usp. Lev 19:26; Pnz 18:9-12), nehotično ispala iz MT-a. MT nije najraniji ili najizvorniji hebrejski tekst. On ima tekstualne poteškoće! Međutim, upamtite da ovakve vrste poteškoća ne utječu na glavne doktrine.

NASB	“oni udaraju <i>pogodbe</i> s djecom tuđinaca”
NKJV	“oni su zadovoljni s djecom tuđinaca”
NRSV	“oni se srdačno rukuju s djecom tuđinaca”
TEV	“oni slijede tuđinske običaje”
NJB	“preplavljeni su tuđincima”
LXX	“mnoga su im strana djeca bila rođena”
Pešita	“oni uzgojiše mnogo tuđinske djece”
REB	“djeca tuđinaca su svugdje”
JPSOA	“oni obiluju u običajima stranaca”

Pojam “djecom” nije u MT-u. GLAGOL: (1) “udaraju pogodbe” (BDB 706 I, KB 765, *Hiphil* IMPERFEKT) ili (2) “obiluju” (BDB 974, usp. NIDOTTE, tom 3, str. 1769) višeznačan je. Može uputiti na:

1. trgovačku transakciju
2. politički savez
3. prijateljstvo
4. potvrdu običaja tuđinaca.

Očito u okviru jeste kako je jedinstvena vjera Izraela bila ugrožena!

2:7 Ovaj opis judejskoga vodstva izravna je suprotivost Ponovljenome zakonu 17:16-17. Ljudi koji su imali sredstva stremili su pozdati se u njih (usp. 31:1), ali stih 22 (usp. 31:3) pokazuje poraz u pouzdanju u fizička ili ljudska sredstva!

2:9 “čovjek...”

čovjek” Stih 9 je dvoredan, istoznačan paralelizam (usp. II. Kr 7:10). Dva najuobičajenija pojma za čovjeka/čovječanstvo su usporedna:

1. *adam*, BDB 9, usp. Knjiga Postanka 1:26; 6:1.5.6.7; 9:5.6
2. *ish*, BDB 35, usp. Knjiga Postanka 2:23; Brojevi 23:19.

NASB, NKJV, NRSV, TEV	“nemoj im oprostiti”
NJB, NIV	“nemoj ih podići ponovno”
LXX	“nemoj im oprostiti”
REB	(ispušta kao glosu [tumačenje iz teksta – op.prev.], usp. Svici s Mrtvoga mora i JB opasku na dnu stranice)

GLAGOL (BDB 669, KB 724, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu) znači “podići” ili “nositi”. Ovdje on ima smisao “ukloniti/odnijeti” (tj. ukloniti njihov grijeh). Ovo može biti usklik od Izaije, osobno.

2:10-11 Ova dva stiha opisuju YHWH-in savjet ovim prekršiteljima Saveza (stih 10a):

1. udite u stijenu, BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERATIV (tj. ovo se odnosi na stihove 19-21, usp. Otkr 6:15-17)
2. skrivajte se u prah, BDB 380, KB 377, *Niphal* IMPERATIV.

Oni su se morali skriti od (stih 10b):

1. užasa Gospodinova, usp. stihove 19.21
2. sjaja Njegova veličanstva (usp. stihove 11c.19.21; II. Sol 1:9).

Ishod će biti (stih 11, zabilježite usporednicu u stihu 17):

1. ohol izgled čovjekov bit će ponižen, BDB 1050, KB 1631, *Qal* PERFEKT (oprečje stiha 9)
2. dostojanstvo čovjekovo bit će poniženo, BDB 1005, KB 1458, *Qal* PERFEKT (oprečje stiha 9, usp. 13:11; 23:9; II. Kor 10:5)
3. Gospodin Sâm bit će uzvišen u tome danu, BDB 960, KB 1305, *Niphal* PERFEKT (zabilježite usporednicu u stihu 17 te izričaj o “užasa” i “sjaja” YHWH-ina u stihovima 19c i 21b).

Neki komentatori misle kako je stih 10 ohrabrenje pravednicima da se skrivaju od YHWH-ine dolazeće osude nad pokvarenima (usp. NIDOTTE, tom 2, str. 377), ali u okviru (tj. stihovi 19-21) to upućuje na prekršitelje Saveza.

2:11 “u tome danu” Ovo upućuje na posljednje dane stiha 2a. To postaje prevladavajućom temom u Knjizi proroka Amosa. Tema je u Knjizi Izaije sažeta u stihu 12 (usp. 2:20; 3:17; 5:30; 28:5-6; Am 2:16; 8:9; Hoš 2:18).

Svjesno će Stvorenje (ljudi i anđeli) stati jednoga dana pred svoga Stvoritelja i dati račun o upravljanju darom života. YHWH je moralan, etičan Bog; Stvorenje je moralno, etičko stvorenje. Ljudi ne krše toliko Božje zakone kao što lome sami sebe na Božjim zakonima. Zakoni su za našu zaštitu u palome svijetu, ali ljudi ih vide kao ograničenja i gubljenje osobnih sloboda. Jednoga će dana svo svjesno Stvorenje, čovjek i anđeo, dati račun pred Bogom!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 2:12-22

- ¹²Jer GOSPODIN nebeskih vojska imat će dan obračuna
Protiv svakoga tko je ponosan i uznosit
I protiv svakoga tko je uzdignut,
Da on može biti ponižen.
- ¹³I to će biti protiv svih cedrova Libanona koji su uznositi i uzdignuti,
Protiv svih hrastova Bašana,
- ¹⁴Protiv svih uznositih gora,
Protiv svih brda što su uzdignute,
- ¹⁵Protiv svake visoke kule,
Protiv svakoga utvrđenog zida,
- ¹⁶Protiv svih lada Taršiša
I protiv svih prekrasnih brodovlja.
- ¹⁷Ponos čovjekov bit će ponižen
I dostojanstvo čovjekovo bit će skršeno;
A GOSPODIN sâm bit će uzvišen u tome danu,
- ¹⁸A idoli će potpuno iščeznuti.
- ¹⁹Ljudi će ići u pećine od stijena
I u rupe zemlje
Pred užasom GOSPODINOVIM
I sjajem Njegova veličanstva,
Kad On ustane učiniti da se zemlja potrese.
- ²⁰U taj dan ljudi će odaciti krtice i šišmiše
Svoje idole od srebra i svoje idole od zlata,
Koje su napravili za sebe da ih štiju,
- ²¹Zato da uđu u spilje od stijena i pukotine od hridina
Pred užasom GOSPODINOVIM i sjajem Njegova veličanstva,
Kad On ustane učiniti da se zemlja potrese.
- ²²Prestanite se obazirati na čovjeka, čiji je dah života u njegovim nosnicama;
Jer zašto bi trebao on biti cijenjen?

2:12-13 Zabilježite ponavljajuću uporabu pojmova obilježavanja bahatih, punih ponosa ljudi i naroda:

1. “svakoga tko je ponosan” (BDB 144)
2. “i uznositi” (BDB 926, KB 1202, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, zabilježite isti oblik u stihovima 13.14), stih 12
3. “svakoga tko je uzdignut” (BDB 669, KB 724, *Niphal* AKTIVNI PARTICIP, zabilježite isti oblik u stihovima 13.14), stih 12
4. “svih cedrova Libanona koji su uznositi i uzdignuti”, stih 13 (metafora za ljude i narode).

2:12 “Jer GOSPODIN nebeskih vojska imat će dan obračuna” Ovo ne slijedi hebrejski tekst. MT ima “Jer dan GOSPODINA nebeskih vojska” (usp. NKJV). NASB prijevod pokušava povezati ovo unatrag do 1:18.

2:12-16 Zabilježite opetovanu uporabu “protiv” (BDB 752):

1. protiv svakoga tko je ponosan i uznositi, stih 12
2. protiv svakoga tko je uzdignut, stih 12

3. protiv svih cedrova Libanona koji su uznositi i uzdignuti, stih 13
4. protiv svih hrastova Bašana (koji su također uznositi i uzdignuti), stih 13
5. protiv svih uznositih gora, stih 14
6. protiv svih brda što su uzdignute, stih 14
7. protiv svake visoke kule, stih 15
8. protiv svakoga utvrđenog zida, stih 15
9. protiv svih lađa Taršiša, stih 16
10. protiv svih prekrasnih brodovlja, stih 16 (ova riječ “brodovlja” [BDB 967] pojavljuje se jedino ovdje i njeno je značenje neizvjesno; izgleda da je usporedno s “brodovima Taršiša” u stihu 16a).

Gospodin se suproti ponosu (usp. stihove 11 i 17).

2:13 Zbog ciljanja na idolatriju sa stablima (1:29) i vrtovima (1:29-30) i što će ih YHWH spaliti, neki se pita odražava li ovo spominjanje uznositih stabala:

1. ponos i oholost naroda
2. štovanje idola povezano sa stablima/drvom.

Zbog širega okvira (tj. “protiv” nizova) prva mogućnost izgleda boljom. Poteškoća ljudskoga ponosa sažeta je u stihu 17 (što može biti tema čitave Knjige).

2:16 “svih lađa Taršiša” Vidi bilješku u 23:1.

2:17 Ovo je usporedna misao sa stihom 11, što je oprečno onome što su zli vođe i bogata društva napravili siromašnom i poniznom u stihu 9. Mnogi vide ovaj stih kao sažetak teme čitave Knjige!

2:18 Idolatrija će u potpunosti prestati (usp. 21:9) zbog toga što je njihovo štovanje “ispraznost” (usp. 30:22; 31:7; 40:18-20; 44:9-20; 46:5-7)!

2:19 “Kad On ustane učiniti da se zemlja potrese” Prvi GLAGOLSKI “ustane” (BDB 877, KB 1086, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA) može obilježiti:

1. pojaviti se na pozornici, Knjiga Izlaska 1:8; Ponovljeni zakon 34:10; Suci 5:7; II. Kraljevima 23:25
2. ustati zbog djelovanja (iz Njegova prijestolja), Brojevi 10:35; II. Ljetopisa 6:41; Job 31:14; Psalam 76:9; 132:8.

Drugi GLAGOLSKI “potrese” (BDB 791, KB 888, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA) opisuje fizičko stvorenje kao dolaženje njegova stvoritelja (usp. 13:13; 24:1.19.20; Ps 18:7; 68:7-8; Hag 2:6). YHWH može doći zbog blagoslova ili osude. U ovome okviru to je zbog osude!

2:20-21 Kako bi se objasnio prvi redak stiha 10, ljudi će pokušati skriti od Boga:

1. u spilje u stijenama (usp. stih 21)
2. u rupe u tlu.

Oni će pokušati dobiti oslobođenje od svojih dragocjenih idola:

1. odbaciti krtice (značenje riječi je neizvjesno. LXX ima “ispraznosti”; REB ima “balegare”; JPSOA ima “leteće lisice” [vrsta šišmiša, stoga, usporedno s narednim retkom pjesme]. Izgleda da je povezano s GLAGOLOM “kopati” [BDB 343])
2. odbaciti šišmiše.

Ova dva stiha imaju nizove INFINITIVNIH REČENIČNIH GRAĐA:

1. štiju (doslovno “prignuti se”), BDB 1005, KB 295, *Hishtaphel* INFINITIVNA GRAĐA
2. krtice (doslovno “kopati”), BDB 343, KB 340, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA
3. uđu u, BDB 97, KB 112, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA
4. ustane, BDB 877, KB 1086, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA, isti oblik kao stih 19 (redak 5)
5. potrese (doslovno “zastrašiti”, BDB 791, KB 888, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA, isto kao stih 19, redak 5).

U IVP *Bible Background Commentary* “sumerska himna Enheduanne boginji Inani iz trećega tisućljeća opisuje bogove koji odlete kao šišmiši svojim spiljama od strašne prisutnosti boginje” (str. 588). Ovo znači da mora ostati mogućnost

kako su idoli sami oni koji su bili doneseni dolje od kukaca (tvrdokrilaca) ili kopajućih životinja tražeći zaklon od dolazećeg YHWH jer se nisu sami mogli kretati.

2:22 YHWH zapovijeda poštovanje za ljudski život (“prestanite”, BDB 292, KB 292, *Qal* IMPERATIV) jer je on ovisan o Božjemu daru života (“dah”, *ruah*). Čovječanstvo je prolazno (usp. Ps 144:3-4). Ovo je istina koju ateistički humanizam treba čuti!

IZAIJA 3

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Bog će ukloniti vode	osuda nad Judom i Jeruzalemom	bezvlađe u Jeruzalemu	kaos u Jeruzalemu	bezvlađe u Jeruzalemu
3:1-12 (1b-12)	3:1-9 (1-3) (4-5) (6-7) (8-9) 3:10-12 (10-12)	3:1-15 (1-5) (6-8) (9-12)	3:1-5 3:6 3:7 3:8-9 3:10-11 3:12a 3:12b	3:1-15 (1-15)
Bog će suditi	ugnjjetavanje i rasipnost osuđeni		Bog sudi Svoj narod	
3:13-15 (13-15)	3:13-4:1 (13-15)	(13-15)	3:13-15	
žene Judeje javno optužene		poniženje žena Jeruzalema	upozorenje ženama Jeruzalema	žene Jeruzalema
3:16-26 (16-17)	(16-17) (18-23)	3:16-4:1 (16-17)	3:16-17 3:18-23	3:16-17 (16-17) 3:18-23
(24-26)	(24-26)	(24b-4:1)	3:24 3:25-4:1	3:24 (24) bijeda u Jeruzalemu 3:25-4:1 (25)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak

4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:1-12

¹Jer gle, Gospodin BOG nebeskih vojska ide ukloniti iz Jeruzalema i Jude

Oboje dobavu i potporu, čitavu dobavu kruha
I čitavu dobavu vode;

²Moćnoga čovjeka i ratnika,

Suca i proroka,

Vračara i starješinu,

³Zapovjednika pedesetorice i čestitoga čovjeka,

Savjetnika i vještaka umjetnika,

I vještog čarobnjaka.

⁴I Ja ću učiniti puke mladiće njihovim knezovima,

I hirovita djeca vladat će nad njima,

⁵I narod će biti tlačten,

Svaki pojedini od drugoga, i svaki pojedini od svoga bližnjega;

Mladić će bjesnjeti protiv starješine

I lošiji protiv čestitoga.

⁶Kad čovjek dohvati svoga brata u kući svoga oca, *kazujući*:

"Ti imaš ogrtač, ti ćeš biti naš vladar,

I ove ruševine bit će pod tvojim nadzorom",

⁷On će se protiviti u taj dan, govoreći:

"Ja neću biti *vaš* iscjelitelj,

Jer u mojoj kući nema ni kruha ni ogrtača;

Nećete me postaviti vladarom naroda."

⁸Jer Jeruzalem je posrnuo i Juda je pala,

Jer su njihov govor i njihova djela protiv GOSPODINA,

Bune se protiv Njegove slavne prisutnosti.

⁹Izraz njihovih lica pribavlja svjedoke protiv njih,

I oni otkrivaju svoj grijeh kao Sodoma;

Oni ga *čak* ne prikrivaju.

Jao njima!

Jer oni su donijeli zlo sebi samima.

¹⁰Recite pravedniku da *će biti dobro s njima*,

Jer će oni jesti plod njihovih djela.

¹¹Jao pokvarenima! *Bit će loše s njima*,

Jer što zaslužuje bit će mu učinjeno.

¹²O Moj narode! Njihovi su tlačitelji djeca,

I žene vladaju nad njima.

O Moj narode! Oni koji te vode zavode *te*

I smućuju smjer tvojih staza!"

3:1 Poglavlje tri nastavlja prorokov nagovještaj YHWH-ine osude nad Jeruzalemom i Judom.

▣ "Gospodin BOG nebeskih vojska" Ovaj naslov za Božanstvo Izraela upotrijebljeno je nekoliko puta ranije u Knjizi proroka Izaije (usp. 1:24; 3:1; 10:16.33; 19:4). Vidi punu bilješku u 1:24 i Posebnu temu u 1:1.

▣ **“ide ukloniti”** Ovaj GLAGOL (BDB 693, KB 747, *Hiphil* PARTICIP) u *Hiphil* osnovi znači “ukloniti” ili “oduzeti/odnijeti”:

1. YHWH mora ukloniti Izraelovu bolest, Knjiga Izlaska 23:25; Ponovljeni zakon 7:15
2. Izrael mora ukloniti proklete stvari (tj. Akanov grijeh), Knjiga o Jošui 7:13
3. Izrael mora ukloniti tuđinske bogove, Knjiga o Sucima 10:16
4. Šaul uklanja medije i spiritiste, I. Knjiga o Samuelu 28:3
5. pojedinci nisu uklonili Božje zakone, II. Knjiga o Samuelu 22:23; Psalam 18:23.

Ali zabilježite kako je ovdje Bog onaj tko uklanja svu potporu Judi, jačinu, i idolatrijsko vodstvo Jude:

1. dobavu (doslovno “potporu”, BDB 1044) kruha, stih 1
2. dobavu (doslovno “potporu”) vode, stih 1
3. moćne muškarce, stih 2
4. ratnike, stih 2
5. suca, stih 2
6. proroka, stih 2, usp. 9:14-15; 28:7; 29:10
7. vračara, stih 2
8. starješinu, stih 2, usp. 9:14-16
9. zapovjednika pedesetorice, stih 3
10. čestitoga čovjeka, stih 3
11. savjetnika, stih 3
12. vještaka umjetnika, stih 3, usp. 40:20 (izrađivač idola)
13. vještog čarobnjaka, stih 3.

Upamtite, sudac je bio YHWH, ljubeći roditelj, disciplinirajući Svoju djecu tako da mogu biti jaki, čvrsti, sretni, i svjetlo narodima. Njegova osobna pozornost prema Judi bio je znak Njegove ljubavi i brige. On ih je ljubio dovoljno da ih ne ostavi u njihovu grijehu!

POSEBNA TEMA: SUDAC, OSUDA I PRAVDA (טפח) U KNJIZI PROROKA IZAIJE

Ovo je široko korišten pojam (BDB 1047) u SZ-u. NIDOTTE, tom 4, str. 214, obilježio je njegovu raspodjelu i značajnost:

1. Petoknjižje, 13%, ljudski suci
2. Povijesne knjige, 34%, ljudske vođe
3. Mudrosna književnost, 22%, Božanska djelatnost
4. Proroci, 31%, uglavnom Božanska djelatnost.

Zabilježite sljedeću kartu:

YHWH kao sudac	Mesija kao sudac	Izraelovi savršeni suci	Izraelovi trenutačni suci
2:4	9:7	1:17.21.23	3:2
3:14	11:3.4	26:8	5:7
4:4	16:5	56:1	10:2
5:16	32:1	58:2.8	59:4.9.11.14.15
28:6.17.26	40:14		
30:18	42:1.3.4		
33:5.22	51:4.5		
61:8	53:8		
66:16			

Izrael je morao odražavati YHWH-inu narav narodima. On nije uspio, tako da je YHWH podignuo “savršenoga” Izraelca kako bi izveo Svoje osobno otkrivenje svijetu (tj. Mesiju, Isusa iz Nazareta, Krista, usp. Iz 52:11 - 53:12)!

NASB	“Oboje dobavu i potporu”
NKJV	“robu i spremište”
NRSV	“potporu i zalihu”
TEV	“sve i svakoga na koga se narod oslanja”
NJB	“izvora i opskrbe”
LXX	“moćnoga čovjeka i moćnu ženu”
Pešita	“podupiranje i potporu”
REB	“svakog oslonca i podupiranje”

MT ima MUŠKE i ŽENSKE oblike מְשָׁמָה, koje BDB određuje kao “podrška i potpora” (usp. II. Sam 22:19). U Levitskome zakoniku 26:26 to je “potpora kruha”.

3:3

NASB	“vještog čarobnjaka”
NKJV, NRSV, REB	“vještaka čarobnjaka”
TEV	“svakoga tko koristi čarolije da nadzire događaje”
NJB	“vračara”
LXX	“razumnoga slušača”
Pešita	“vještaka savjetnika”

IMENICA (BDB 538) znači “šaptanje” ili “očaravanje”. Izvorno je upućivao na očaravanje zmijske (usp. Ps 58:6; Prop 10:11; Jer 8:17). Postala je označavanje blagogovornosti (usp. 26:16; II. Sam 12:19; Ps 41:8).

Isti je pojam upotrijebljen u 3:20 za amajlije nošene od judejskih žena. Upućuje na magične primjene i čarolije, zabranjene Izraelu i Judi.

3:4 Judino starješinsko vodstvo bit će uklonjeno (od YHWH Sámoga) čak do najviših stupnjeva. Nesposobni i nerazumni mladi ljudi vodit će (usp. Prop 10:16).

NASB	“djeca”
NKJV, NRSV	“dojenčad”
NJB	“mladići”
LXX, Pešita	“podrugljivci”

Razlika je između MT עלולים (BDB 760, “nestašnost,” usp. Ponovljeni zakon 22:14.17; Psalam 141:4) i jednoga ispravka na עוללים (BDB 760, “djeca”, usp. Ps 8:3). Oba izgleda pothranjuju pokvir.

3:5-6 Tlačenje i iskorištavanje opisani su:

1. tlačen jedan od drugoga
2. tlačen od bližnjih
3. generacijske napetosti
4. društvene napetosti
5. obiteljske napetosti.

3:7-12 Osoba iz obitelji odabrana da vodi neće prihvaćati položaj zbog trenutačnih kriza (Juda je ranjena [1:6], jedino Bog može ozdraviti [30:26]) i obiteljske (tj. Judine) pobune protiv YHWH:

1. njihov je govor protiv YHWH, stih 8
2. njihova su djelovanja protiv YHWH, stih 8
3. oni se bune protiv Njegove slavne prisutnosti, stih 8
4. njihova naklonost pokazuje se na njihovim licima, stih 9
5. njihov grijeh prikazan je kao grijeh Sodome, stih 9
6. oni su donijeli zlo na same sebe, stih 9
7. oni žanju što siju, stihovi 10-11:
 - a. pravednost
 - b. pokvarenost
8. oni su tlačeni od vođa mladića (usp. stih 4), stih 12

9. oni su nadvladani ženama, stih 12
10. njihovi vođe vode ih pogrješnim putem, stih 12
11. njihove su staze (tj. naumi i ciljevi) zbrkane, stih 12.

Ove posljedice ponune odraz su Ponovljenoga zakona 28:15-68.

JPSOA stavlja stih 10 i 11 u parentezu [zagradu – op.prev.].

3:8

NASB, NRSV	“Njegove slavne prisutnosti”
NKJV	“očiju Njegove slave”
TEV	“Boga sâmoga”
NJB	“njegova slavnog pogleda”
LXX	“njihove slave”
Pešita	“veličanstva njegove slave”
REB	“njegove slave”

MT je slijeđen usko od NKJV. Ove “očiju” predstavlja Božju osobnu prisutnost.

Pojam “slava” (*kabod*, BDB 458) je uobičajen, ali ima široko semantičko polje.

POSEBNA TEMA: SLAVA

Biblijsku zamisao “slave” teško je odrediti. Slava vjernika je ta da oni razumiju Evanđelje i slavu u Bogu, ne u samima sebi (usp. Jer 9:23-24).

U SZ-u najuobičajenija hebrejska riječ za “slavu” (*kbd*) bila je izvorno trgovački pojam za vage (“biti težak”). To što je bilo teško bilo je vrijedno ili je imalo unutarnju vrijednost. Često je zamisao sjajnosti bila dodana riječi kako bi odrazila Božje veličanstvo (usp. Izl 19:16-18; 24:17; Iz 60:1-2). On Sâm je vrijedan i dostojan. On je previše sjajan/blistav za palo čovječanstvo da bi bio vidljiv (usp. Izl 33:17-23; Iz 6:5). YHWH može biti jedino istinski spoznat kroz Krista (usp. Jer 1:14; Mt 17:2; Heb 1:3; Jak 2:1).

Pojam “slava” nekako je višeznačan:

1. može biti usporedan s “pravednošću Božjom”
2. može upućivati na Božju “svetost” ili Božje “savršenstvo”
3. može upućivati na sliku Božju na koju je čovječanstvo stvoreno (usp. Post 1:26-27; 5:1; 9:6), ali koja je poslije bila pokvarena kroz pobunu (usp. Post 3:1-22). Prva uporaba prisutnosti YHWH s Njegovim narodom bila je tijekom razdoblja lutanja pustinjom u Knjizi Izlaska 16:7.10; Levitskome zakoniku 9:23; i Brojevima 14:10.

3:9 “Izraz njihovih lica pribavlja svjedoke protiv njih” Aramejski Targum ima “njihova pristranost u suđenju (zakonske izopačenosti i podmitljivost) optužuju ih”. Ovo može biti igra na oči Gospodinove spomenute u stihu 8 nasuprot pogleda grješnih Judejaca u stihu 9.

☐ **“oni otkrivaju svoj grijeh kao Sodoma”** Ponovno, kao u 1:10, Izaija uspoređuje grijeh društva Jude s grijesima Sodome (usp. Post 19). Ovi judejski vođe (i njihove obitelji) javno su gizdavo pokazivali svoj ponos, bogatstvo, i iskorištavanje društveno slabih i nemoćnih.

Sodoma je bila bahata (Ez 16:50) i YHWH ih je uništio, tako isto, sada Judu (stih 16) i oni će biti isto tako uništeni (stihovi 16-26, subjekt se pomiče od ponositih žena na ponosit Jeruzalem).

☐ **“(oni) su donijeli zlo sebi samima”** Oni žanju što su sijali (usp. stihove 10-11). Ovo je duhovno načelo. Bog je etičan/moralan i takvo je Njegovo Stvorenje. Ljudi sami sebe lome na Božjim mjerilima. Mi žanjemo što mi sijemo. Ovo je istinito za vjernike (ali to ne utječe na spasenje) i nevjernike (usp. Job 34:11; Ps 28:4; 62:12; Izr 24:12; Prop 12:14; Jer 17:10; 32:19; Mt 16:27; 25:31-46; Rim 2:6; 14:12; I. Kor 3:8; II. Kor 5:10; Gal 6:7-10; II. Tim 4:14; I. Pt 1:17; Otk 2:23; 20:12; 22:12).

3:12

NASB, NKJV, NRSV	“Njihovi su tlačitelji djeca, I žene vladaju nad njima”
TEV	“lihvari tlačče moj narod i njihovi ih vjeronnici varaju”
NJB	“tlačitelji ih pljačkaju, i gulikože vladaju nad njima”

LXX	“utjerivači vas gule, I gulikože vladaju nad vama”
Pešita	“Knezovi će rastrgati moj narod, i žene će vladati nad njima”
REB	“Lihvari gule moj narod do kože, I zelenaši gospodare nad njima”
JPSOA	“Vladari Moga naroda su dojenčad, On je upravlján od žena”

MT ima “moj narod, njihovi tlačitelji, djeca i žene vladaju nad njima”. Očito TEV, NJB, i REB slijede LXX-u (mijenjaju “žene”, נשים, BDB 61 na “vjerovnici” [1] BDB 673 I, usp. 24:2, AKTIVNI PARTICIP MNOŽINE od נש, usp. 24:2 ili [2] BDB 674 I, AKTIVNI PARTICIP MNOŽINE od נש, usp. Izl 22:25).

Ovaj izričaj može biti:

1. doslovan:
 - a. dijete kralj
 - b. nadziran od:
 - (1) jake “majke kraljice”
 - (2) dijete kraljevih žena
 - (3) žene na sudu
2. slikovit za slabo i neiskusno vodstvo.

NASB, NRSV	“smućuju”
NKJV	“uništavaju”
NJB	“poništavaju”
LXX	“kvare”
Pešita	“poremećuju”
REB	“slamaju”

GLAGOL (BDB 118, KB 134, *Piel* PERFECT) znači “proždrijeti” ili “progutati” (usp. Izl 15:12; Br 16:30.32.34; 26:10; Pnz 11:6). U *Piel* osnovi to isto tako označava “proždiranje”, ali isto je tako korišten kao metafora za uništenje ili postajanje nečega zburnjenim (usp. 9:16; 19:3; 28:7).

Znanstvenici ipak raspravljaju mogućnost prvoga, drugoga, ili trećega hebrejskoga korijena/ srodne riječi koristeći ova ista tri slova (בלע).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:13-15

- ¹³GOSPODIN se diže boriti se,
I stoji kako bi sudio narodu.
- ¹⁴GOSPODIN ulazi u sud sa starješinama i knezovima Svoga naroda:
"To ste vi koji ste poharali vinograd;
Plijen siromaha u vašim je kućama.
- ¹⁵Što ste mislili gnječenjem Moga naroda
I drobljenjem lica siromaha?"
Izjavljuje Gospodin BOG nebeskih vojska.

3:13-15 YHWH ulazi u raspravu (tj. sudska pozornica, usp. 1:2) s vođama Svoga naroda (starješinama i knezovima). Oni su uništili Njegovu zajednicu (tj. “vinograd”, stih 14). Izvukli su korist od siromaha, bespomoćnog, i nemoćnoga iz društva.

Oni su koristili zakonski sustav neprikladno (usp. stih 9) za svoju korist, i sad moraju stajati pred YHWH-inim sudom.

Proroci su držali Izrael/Judu odgovornim zahtjevima Mojsijevskoga Saveza, poslušnost je imala posljedice i neposlušnost je imala posljedice!

3:13	
NASB, NKJV, TEV, NJB, LXX, Pešita, REB	“narodu”
NRSV	“ljudima”

JEDNINA dolazi iz LXX slijeđena Pešitom. MT ima MNOŽINU. U ovome okviru JEDNINA odgovara bolje jer prorok naslovljava Judeju (tj. stih 14). U ostalim okvirima u Knjizi proroka Izaije upotrijebljeno je “narodi”, “ljudi”. Okvir! Okvir! Okvir! MT nije nepogrješiv! Okvir mora biti konačan vodič!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 3:16-26

¹⁶Štoviše, GOSPODIN reče: "Zato što su kćeri Siona ponosne
I hodaju s glavama uzdignutima visoko i zavodljivim očima,
I idu s prenamažućim koracima
I zveckaju narukvicama njihovih nogu,

¹⁷Stoga će GOSPODIN povrijediti tjeme kćerima Siona s krastama,
I GOSPODIN će učiniti njihova čela ogoljelima."

¹⁸U taj dan GOSPODIN će oduzeti ljepotu *njihovih* ukrasnih koluta oko gležnjeva, vrpca oko glave, ukrase polumjeseca, ¹⁹visućih naušnica, narukvica, koprena, ²⁰nakita na glavi, lanaca na gležnjevima, širokih vrpca, mirisnih kutijica, amajlija, ²¹prstenjaka, nosnih prstenja, blagdanskih haljina, gornjih tunika, ogrtača, novčanika, ²³ručnih ogledala, donjega rublja, turbana i koprena.

²⁴Sad dogodit će se da će umjesto slatkoga miomirisa biti trulež;
Umjesto pojasa, uže;
Umjesto lijepo namještene kose, rastrgano tjeme;
Umjesto finih odjeća, pokornička halja;
I žigosanje umjesto ljepote.

²⁵Vaši će muškarci pasti od mača
I vaši moćnici u boju.

²⁶I njegova vrata naricat će i jadikovati,
I napušten on će sjediti na tlu.

3:16-26 YHWH proglašuje krivima žene i kćeri bogatoga, elitnog vodstva:

1. ponosit hod (“glava visoko” ili “istegnuto vrat”)
2. zavodljive (tj. obojane oči)
3. koketni koraci (tj. brzi, mali koraci, kao djetetovi)
4. privlačni, zvučni nakiti od dragulja na gležnju.

YHWH će (tipičan biblijski preokret):

1. povrijediti tjeme s krastama (jedino ovdje, BDB 705, KB 764)
2. skinuti njihov nakit od dragulja
3. skinuti njihove blagdanske haljine
4. odstraniti njihove kozmetike i miomirise
5. ubiti njihove muževe i ljubavnike.

The Jewish Study Bible, koristeći JPSOA prijevod i opaske, spominje kako su mnogi od predmeta u stihovima 18-24 neizvjesni. Oni mogu upućivati na posebne predmete ljepote ili idolatrijska označja. Oni su bili nošeni od muškaraca i žena.

3:16

NASB, NJB	“zveckaju narukvicama”
NKJV, Pešita	“stvarajući zveckanje”
NRSV	“zveckajući”
TEV	“narukvice na njihovim gležnjevima zveckaju”

GLAGOL (BDB 747, KB 824, *Piel* IMPERFEKT) obilježava zvuk stvoren narukvicama na gležnju kad osoba hoda (tj. privlačiti pozornost). Korijen je nađen jedino ovdje i u Izrekama 7:22.

3:17

NASB, NJB, REB	“učiniti njihova čela ogoljelima”
NKJV	“otkriti njihove skrivene dijelove”
NRSV, Pešita	“ogoljeti njihove skrivene dijelove”
TEV	“obrijati njihove glave i ostaviti ih ćelavima”
LXX	“otkriti njihov oblik”

MT koristi rijetku riječ (BDB 834) značenja:

1. utori (za vrata), I. Knjiga o Kraljevima 7:50
2. skriveni dijelovi (ženski reproduktivni organi), Knjiga Izaije 3:17 (?)

Postoji akadski korijen (KB 983) što znači “čelo”, što je također jedna mogućnost. Ova ponositost, dobro-obučena, bogatih izrabljivača bit će ponižena!

3:18 “vrpca oko glave” IVP *Biblical Background Commentary* kaže kako ovo upućuje na “sunčeve ukrase”. Tako kao što “ukrasi polumjeseca” odražavaju štovanje Mjeseca ovo predstavlja štovanje Sunca.

▣ **“ukrase polumjeseca”** Ovo (BDB 962) je bio simbol štovanja Mjeseca:

1. na vojničkim devama, Knjiga o Sucima 8:21
2. na midjanskim kraljevima, Knjiga o Sucima 8:26
3. na bogatim judejskim ženama, Knjiga proroka Izaije 3:18.

Još jedan primjer njihove otvorene idolatrije!

POSEBNA TEMA: ŠTOVANJE MJESECA

Štovanje Mjeseca bilo je najviše rasprostranjena mitologija drevnoga Bliskog Istoka započeta sa Sumerom (prva poznata uljudba). Postojala su oba i muški i ženski vid mita. Izvorno bog Mjeseca proizašao je iz silovanja boginje žita, *Ninlil*, od *Enlila*, boga neba. *Enlil* je bio zbačen iz panteona i osuđen na podzemni svijet za svoje djelo, ali kad je *Ninlil* otkrivena ona je bila s djetetom s kojim se sjedinila. Djetetu, *Sinu* (ili *Zinu*), bilo je dozvoljeno popeti se na nebeski svod svake noći.

Štovanje Mjeseca ocrtano je u nekoliko njegovih različitih stupnjeva:

1. novi Mjesec – *Asimbabbar*
2. mladi Mjesec – *Sin*
3. puni Mjesec – *Nanaa* (sumerski “prosvjetljenje” od *En-su*, “gospodar mudrosti”).

Ova imena u osnovi znače “mudar gospodar” (tj. *Suan*) ili “prosvjetljenje” (*Nanaa*), štovani u Uru kaldejskome. Grad je često bio zvan gradom Nannara. Par plodnosti bio je štovan na ziguratima (široke piramide s ravnim vrhovima) smještenima u gradu. Bog Sunca (*Šamaš*) bio je prvorodenac para i kasnije *Ereshkigal* (kraljice Podzemlja) i *Nannare* (kraljice Neba/nebeskoga svoda).

Kult je bio proširen diljem čitavoga drevnoga Bliskog Istoka, ali glavna središta štovanja bila su:

1. Ur
2. Haran
3. Tema
4. Kanaan
5. Meka.

U osnovi ova mitologija spaja naglasak na plodnosti s astralnim štovanjem.

SZ odbacuje astralna štovanja (usp. Pnz 4:19; 17:3; II. Kr 21:3.5; 23:5; Jer 8:2; 19:13; Sef 1:5) i štovanja plodnosti (tj. *Baala* i *Astartu*, ugaritski spjevovi). Hebreji, podrijetlom nomadi, bili su veoma pozorni u protivljenju štovanja Mjeseca jer je uglavnom štovanje Mjeseca bilo znakovito za nomadske narode koji su putovali noću, dok je Sunce bilo općenitije štovano od sjedilačkih ili ljudi poljodjelaca. Na kraju nomadi su se naselili i onda je štovanje općenito postalo poteškoća.

3:20 “mirisnih kutijica” Pojam (BDB 108) preveden “kutijice” književno je “kuće”. *Tyndale OT Commentaries*, J. Alec Motyer misli kako to može upućivati na “visoki ovratnik” (str. 58). Postoji tako mnogo toga što mi suvremenici ne znamo o pojedinostima kultura drevnoga Bliskog Istoka da su često naši tumači obrazovani pretpostavkama temeljenima na srodnim riječima i okviru. Ni jedna od ovih pojedinosti nije ključna za razumijevanje širega okvira i teološka pitanja. Ogromna većina jeste zanimljiva, ali nije važna za razumijevanje središnje istine stiha ili odlomka. Nemojte se usredotočiti na nevažnu pojedinost.

3:24 “Umjesto pojasa, uže” Ovo izgleda upućuje na zatvorenike koji su bili zavezani zajedno i marširali su u izgnanstvo od Asirije.

▣

NASB, NKJV
NRSV, TEV

“I žigosanje umjesto ljepote”
“umjesto ljepote, sram”

NJB, REB

Pešita

LXX

“oznake žigosanja umjesto ljepote”

“jer njihova će ljepota biti uništena”

-----ispušteno-----

MT ima “žigosanje umjesto ljepote”. Pojam “žigosanje” je iz BDB 464 (gorjeti, pržiti, žig). Riječ “sram” koja je u NRSV i TEV nije u MT-u, ali nađena je u svicima Izaije iz DSS (1QIzaija).

3:26 Jeruzalem (“on[a]”, ŽENSKI ROD, stihovi 25.26) personificiran je kao plakanje nad gubicima. Odjeća blagdana Siona je obnovljena u Knjizi proroka Izaije 61:3, također zabilježite Zahariju 3:4 (samo stih 22 i Zah 3:4 dijele isti rijedak pojam za blagdansku odjeću).

IZAIJA 4

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Ostatak pripremljen	obnova Siona	ponovna uspostava Jeruzalema	Jeruzalem će biti ponovno uspostavljen	Jahvina sadnica
4:1				
4:2-6	4:2 (2) 4:3-6	4:2-6	4:2-6	4:2-6 (2-6)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepuštiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:1

¹Jer sedam žena zakvačit će za jednoga muškarca u taj dan, govoreći: "Mi ćemo jesti svoj vlastiti kruh i odijevati svoje vlastite haljine, samo pusti nas biti zvanima tvojim imenom; ukloni našu sramotu!"

4:1-4 JPSOA prijevod dijeli tekst u dva poetska dijela i jednu prozu:

1. stihovi 1b-3
2. stih 4
3. stihovi 5-6 kao proza.

Većina drugih verzija uzima 4:1 s poglavljem 3:16 - 4:1. Oni isto tako ne grade ove stihove kao poeziju. NKJV ima stih 2 i NJB ima stihove 2-6 kao jedan dugi poetski okvir (JB je imao poetsku podjelu kod stihova 2-3 i 4-6), ali većina drugih je proza. Ovo bi nam trebalo pokazati kako je teško znati kad je tekst uzvišena proza ili poezija te isto tako gdje priroda/subjekt prekida događanje. Budite pozorni kod suvremenih podjela na odlomke i stihove! Oni nisu nadahnuti vodič!

4:1 Ovaj je stih izgleda povezan s 3:6 (različiti GLAGOLI, 3:6, BDB 1074 i 4:1, BDB 304, ali oba znače “ščeptati čvrsto”). To se zasigurno može povezati s mesijanskim dobom (tj. 4:2, “Mladica”). Hebrejsku poeziju teško je “provući”. Ona je često igra riječi i sličnih djelovanja.

▣ **“sedam žena”** Sedam je broj za savršenstvo u židovskoj misli povezan s Knjigom Postanka 1. Zbog toga, ovo, kao 3:25-26, upućuje na sve žitelje Jeruzalema/Jude.

▣ **“zakvačit”** Ovaj GLAGOL (BDB 304, KB 302, *Hiphil* PERFEKT) obilježava nekoga tko čvrsto ščepta drugu osobu ili neki predmet (tj. Pnz 22:25; 25:11; I. Sam 15:27; II. Sam 1:11; I. Kr 1:50; II. Kr 2:12; 4:27; Izr 7:13; 26:17; Zah 8:23).

▣ **“pusti nas biti zvanima tvojim imenom”** Ime je bio simbol osobe i njenih osobina. Svrha ovog djelovanja otkrivena je u narednome izričaju: “ukloni našu sramotu” (BDB 62, KB 74, *Qal* IMPERFEKT). Tko ovo može učiniti?:

1. pravednik iz 3:10
2. mesijanska “Mladica” iz 4:2-6.

▣ **“ukloni našu sramotu”** Ova IMENICA (BDB 357) može upućivati na:

1. simbol njihova grijeha i pobune protiv YHWH
2. njihovo udovištvo bez djece jer su svi mušarci bili ubijeni u bitci (*NASB Study Bible*, str. 965, NIDOTTE, tom 2, str. 75).

Knjiga Izaije 54:4 pothranjuje obje mogućnosti jer “udovištvo” može uputiti na postajanje rastavljenim (tj. zakonska metafora) od YHWH.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 4:2-6

²U taj dan Mladica GOSPODNJA bit će prekrasna i slavna, i plod zemlje bit će ponos i ures preživjelih od Izraela. ³Dogodit će se da onaj koji ostade u Sionu i preostane u Jeruzalemu bit će nazvan svet – svaki tko je upisan za život u Jeruzalemu. ⁴Kad je GOSPODIN sprao prljavštinu kćeri Siona i očistio krvoproliće Jeruzalema iz njegove sredine, duhom suda i duhom gorenja, ⁵onda će GOSPODIN stvoriti nad čitavim područjem gore Sion i nad njenim skupštinama oblak danju, čak dim, i svjetlinu plamene vatre noću; jer nad svim slava će biti nadstrešnica. ⁶Tamo će biti zaklon da *dadne* hladovinu od vrućine danju, te sklonište i zaštitu od oluje i kiše.

4:2 “U taj dan” Ovo upućuje na buduće vrijeme kad YHWH dolazi (za blagoslov ili osudu) Svome narodu (usp. 2:2.11.12.20; 3:7.18; 4:1.2). To je ponavljana tema u Knjizi proroka Izaije. Teško je biti siguran upućuje li to u Izaijinome umu na:

1. obnavljanje od izgnanstva od strane Zerubabela i Jošue u razdoblju Perzije (tj. Ezra i Nehemija)
2. obnavljanje od strane Makabejaca u razdoblju Seleukovića
3. Isusov prvi dolazak (ustoličenje Novoga doba)
4. Isusov drugi dolazak (dovršetak Novoga doba).

Zabilježite kako se prorok kreće u krivulji od korjenske, potpune osude do korjenskoga potpunoga oprosta i obnove! Ovo je tipično u proročkoj književnosti. Jedno ne može biti predstavljeno bez drugoga! Svrha osude je uvijek obnova.

▣ **“Mladica GOSPODNJA”** Za opisati ovaj naslov (BDB 855, Targum ga je tumačio kao Mesiju) dozvolite mi navesti iz komentara Knjige proroka Daniela i Zaharije gdje je pojam također korišten (ali samo za bilježenje opomene, moramo biti pozorni o određivanju tehničkoga značenja igdje gdje je riječ ili izričaj korišten – okvir, okvir, okvir je ključan). Ovaj se pojam mogao razviti vremenom od reference na savršeno obilje do Božjega posebnog Sluge koji će obnoviti to obilje (tj. izdanak, mladica).

Dozvolite mi podijeliti bilješke iz mojih komentara Knjige proroka Zaharije:

Zaharija 3:8 “Mladica” Ovo može biti “izdanak” (BDB 855). To je još jedan mesijanski naslov (usp. 6:12; Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15). Vidi punu raspravu i Posebnu temu: Isus Nazarećanin u Knjizi proroka Daniela 4:15.

Ovaj je naslov upotrijebljen o Zerubabelu u 6:12 kao simbol kraljevske Davidovske loze. Iznenadujuće je da je upotrijebljen u tome okviru, koji naglašava svećenički vid Mesije. Dvojni vidovi iskupitelja (svećenički, usp. Iz 53) i upravnoga vođe (kraljevski, usp. Iz 9:6-7) stopljeni su u Knjizi Zaharije (usp. poglavlje 4).

Zaharija 6:12 “Mladica” Ova riječ (BDB 855) znači “izdanak” (usp. 3:8; 6:12; Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15). To je naslov za Mesiju. U Knjizi Zaharije on upućuje na Zerubabela kao vrstu Mesije (usp. Ibn Ezra i Rashi). Ime, Zerubabel, u akadskome, znači “izbojak Babilona”. To je moguće bila igra njegovog imena budući je on ponovno izgradio Hram 516. g.pr.Kr., ali u stvarnosti je to konačna referenca na Isusa. Ovaj naslov i odgovarajući GLAGOL (“isklijat će”, *Qal IMPERFEKT*) pojavljuju se zajedno u ovome stihu.

POSEBNA TEMA: ISUS NAZAREĆANIN

Postoji nekoliko različitih grčkih pojmova što koristi NZ za točno označavanje koji su upućivali na Isusa.

1. NZ-ni pojmovi
 - a. Nazaret – grad u Galileji (usp. Lk 1:26; 2:4.39.51; 4:16; Djela 10:38). Taj grad nije spomenut u tadašnjim izvorima, ali nađen je u kasnijim zapisima.
To što je iz Nazareta za Isusa nije bio kompliment (usp. Iv 1:46). Znak preko Isusova križa, koji uključuje ime ovoga mjesta, bio je znak židovskoga prijezira
 - b. *Nazarēnos* – izgleda da također upućuje na zemljopisni položaj (usp. Lk 4:34; 24:19)
 - c. *Nazōraios* – može upućivati na grad, ali može također biti igra na hebrejski mesijanski pojam “Mladica” (*netzer*, usp. Iz 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15; Zah 3:8; 6:12; u NZ-u Otk 22:16). Luka koristi ovo za Isusa u 18:37 i Djelima apostolskim 2:22; 3:6; 4:10; 6:14; 22:8; 24:5; 26:9
 - d. u odnosu s #c., *nāzir*, što znači posvetiti nekoga putem zavjeta.
2. Povijesne uporabe van NZ-a. Ova oznaka ima druge povijesne uporabe:
 - a. obilježava židovsku (pred-kršćansku) heretičku skupinu (aramejski *nāsōrayyā*)
 - b. bila je korištena u židovskim krugovima za opis vjernika u Krista (usp. Djela 24:5.14; 28:22, *nosri*)
 - c. postala je službeni pojam za obilježavanje vjernika u sirijskim (aramejskim) crkvama. “Kršćanin” je bio upotrijebljen u grčkim crkvama za obilježavanje vjernika
 - d. ponekad nakon pada Jeruzalema, farizeji su se reorganizirali u Jamniji i poticali formalno razdvajanje između sinagoge i Crkve. Jedan primjer vrste formula prokletstva protiv kršćana nađen je u “Osamnaest benediktinaca” od *Berakotha* 28b-29a, koji vjernike naziva “Nazarećanima”:
“Neka Nazarećani i heretici nestanu u trenutku; oni će biti izbrisani iz knjige života i neće biti zapisani s vjernima.”
 - e. bio je korišten od Justina Martyra, *Dial.* 126:1 koji je upotrijebio Izaijin *netzer* za Isusa.
3. Autorovo mišljenje
Iznenaden sam s toliko mnogo slovanja pojma, iako znam da to nije nevideno u SZ-u kao što “Jošua” ima nekoliko različitih slovanja u hebrejskome. Ipak, zbog:
 - a. uske povezanosti s mesijanskim pojmom “Mladica”
 - b. spojeno s negativnim okvirom
 - c. male ili bez tadašnje potvrde za grad Nazaret u Galileji
 - d. to dolazi iz usta demona u eshatološkome značenju (tj. “Jesi li došao uništiti nas?”), ostavljam neizvjesnim njegovo točno značenje.

Za punu bibliografiju proučavanja ove skupine riječi od znanstvenika vidi Colin Brown (izdavač), *New International Dictionary of New Testament Theology*, tom 2, str. 346, ili Raymond E. Brown, *Birth*, str. 209-213, 223-225.

▣ Opis YHWH-ine “Mladice” (NKJV, NRSV, JB):

1. prekrasna, BDB 840, usp. Knjiga proroka Jeremije 3:19 (često korišteno za Obećanu zemlju u Dn 8:9; 11:16.41)
2. slavna, BDB 458 znači “obilje”, “čast”, i “slava” (“slava”, BDB 802, također u ovome stihu).

Ova su dva pojma često korištena zajedno (usp. 13:19; 28:1.4.5).

Neke verzije uzimaju ovaj stih kao referencu na biljku koja raste u razdoblju ubnove (LXX, Pešita, TEV, NJB, REB, NET Biblija). U smislu su Mesija i doba obnove leksički povezani (prvi dio stiha 2; drugi dio plodna Obećana zemlja).

▣ **“preživjelih od Izraela”** Izaija ih naslovljava i često ih opisuje (usp. 10:20; 37:31.32; vidi Posebnu temu u 1:9), ali koju je skupinu naslovio? Vidi uvodni komentar stiha 2.

Duh je istinski Autor Pisma. U proročkim i apokaliptičkim odlomcima ljudski autor često nije u potpunosti shvatio pun doseg svojih vlastitih poruka. Ja mislim kako ovo znači da su ovi odlomci imali višestruka značenja (tj. Sensus Planier – Neograničen popis stanovnika), ali da napredujuće otkrivenje objelodanjuje namjeravano značenje. Često je zamisao višestrukoga ispunjenja ono što povezuje punu nakanu poruke Duha (tj. 7:14). Međutim, primjerena hermeneutika mora započeti s “autorskom nakanom” kao mjestom za početak i vrednovanjem tumačenja ikojega biblijskog teksta i ikojega žanra.

4:3 Ovaj stih je ono što je vjerojatno prouzročilo Židovima Jeremijinih dana koji nisu bili izgnani da vide sami sebe kao YHWH-in povlašten narod, ali Ezekiel pokazuje kako to nije slučaj. YHWH će se prvenstveno baviti povratnicima (usp. Ezra i Neh).

▣ **“svaki tko je upisan za život u Jeruzalemu”** Postoje dva pitanja za tumačenje:

1. upućuje li ovo na život u Jeruzalemu glavnome gradu Jude ili “Novome Jeruzalemu”, simbolu Novoga doba (usp. Otk 21)? Je li to povijesno ili eshatološki?
2. Knjiga života (vidi Posebnu temu što slijedi).

POSEBNA TEMA: DVIJE BOŽJE KNJIGE

A. U jednome smislu naslov ove Posebne teme može opisati:

1. prirodu (tj. stvaranje, usp. Ps 19:1-6)
2. Pismo (usp. Ps 19:7-14).

Ovo je zašto ne mislim da će najzad postojati sukob između znanosti i vjere, sva istina je Božja istina. Molim vas pogledajte moj komentar Knjige Postanka 1 – 11 online besplatno na www.freebiblecommentary.org.

B. Postoje dvije Knjige spomenute u Bibliji (usp. Dn 7:10; Otk 20:12):

1. Knjiga koja sadržava sva ljudska djela, i dobra i loša. U stanovitome smislu to je metafora Božjeg sjećanja i toga jednog dana svi će ljudi dati račun svome Stvoritelju o svome upravljanju darom života:
 - a. Psalam 56:8; 139:16
 - b. Knjiga proroka Izaije 65:6
 - c. Knjiga proroka Malahije 3:16
 - d. Otkrivenje 20:12-13
2. Knjiga koja popisuje one koji imaju odnos vjere/pokajanja/poslušnosti s YHWH-om/Isusom. Ovo je metafora Božjeg pamćenja o onima koji su iskupljeni i povezani s Nebom:
 - a. Knjiga Izlaska 32:32-33
 - b. Psalam 69:28
 - c. Knjiga proroka Izaije 4:3
 - d. Knjiga proroka Daniela 12:1
 - e. Poslanica Filipljanima 4:3
 - f. Poslanica Hebrejima 12:23
 - g. Otkrivenje 3:5; 13:8; 17:8; 20:12.15; 21:27
 - h. također spomenuto u I. Knjizi Henokovoj 47:3; 81:1-2; 103:2; 108:3.

Ove Knjige predstavljaju Božju odanost Njegovoj Riječi. Za one koji se bune i odbacuju, On pamti; za one koji se kaju, povjeruju, poslušaju, služe, i ustraju, On zaboravlja (usp. Ps 103:11-13; Iz 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Mih 7:19). Postoji obilato jamstvo i pouzdanje u Božju nepromjenljivu, milosrdnu narav, obećanja, i zaštite. Bog je vjerodostojan!

4:4 Ovaj stih ima dvije metafore za duhovno čišćenje:

1. pranje:
 - a. isprati, BDB 934, KB 122, *Qal* PERFEKT

- b. očistiti (doslovno “isprati”), BDB 188, KB 216, *Hiphil* IMPERFEKT (imao je žrtveni suzvuk, usp. II. Ljet 4:6; Ez 40:38)
- 2. vatra:
 - a. duhom osude, usp. 28:6
 - b. duhom paljenja, usp. 1:31; 9:19 (Vidi Posebnu temu: Vatra u 1:31).

Posve je moguće da “duh” (*ruah*) može biti razumjet kao nasilan, uništavajući vjetar YHWH-ina suda. Juda će biti suđena i očišćena od njezine voljne pobune.

▣ **“prljavštinu”** Ovo je jak pojam (BDB 844) koji je upotrijebljen za grijeh:

1. Knjiga proroka Izaije 28:8 za ljudsko povraćanje
2. Izaija 36:12 za ljudski izmet (usp. Pnz 23:14; Ez 4:12).

▣ **“kćeri Siona”** Ovo je metafora korištena za Jeruzalem u 3:16-26. Usporedna je s “Jeruzalem(a)”.

▣ **“krvoprolieće”** Ovo je (BDB 196) metaforički za uzimanje života s predumišljajem. Ovdje to vjerojatno upućuje na izrabljivanje siromaha i društveno izopćenih (tj. “iz njegove sredine”).

4:5 Ovo je povijesno smjerenje na YHWH-inu osobnu prisutnost i brigu tijekom Izlaska i razdoblja lutanja pustinjom. Upućuje na *Šekina* oblak slave (tj. Izl 13:21.22; 40:38; Br 9:15-23; Ps 78:14; 99:7; 105:39). On (ili Njegov anđeo) osobno će voditi Svoj narod ponovno i osigurati sve njihove potrebe u obilju.

▣ **“GOSPODIN (će) stvoriti”** Ovaj GLAGOL (BDB 135, KB 153, *Qal* PERFEKT) upotrijebljen je jedino za Božje stvaranje (usp. Post 1:1).

▣ **“nadstrešnica”** Pojam (BDB 342 I) može uputiti na:

1. zaštitno pokrivalo kao *Šekina* oblak (nad čitavim narodom, kao u Izlasku i lutanjima pustinjom)
2. pokrivalo za vjenčanje (usp. Ps 19:5; Joel 2:16).

Neki povezuju ovu metaforu vjenčanja s očajnim ženama iz 4:1, dok drugi komentatori to povezuju sa Šatorom i budućim obnovljenim Hramom u Jeruzalemu, koji će obilježiti jedinstvo YHWH/Mesije i Njegova naroda u metafori braka (usp. 5:1; Hoš 1-3; Ef 5:21-33).

4:6 Postoji nekoliko usklađenih metafora kako bi pokazale YHWH-inu zaštitu (od vrućine i oluje):

1. zaklon, BDB 697, usp. 1:8; Psalam 27:5; 31:20; neka zamisao u 32:2
2. sklonište, BDB 340:
 - a. IMENICA, Knjiga proroka Izaije 25:4
 - b. GLAGOL, Knjiga proroka Izaije 14:23; 57:13
 - c. u Psalmima: 14:6; 46:1; 61:4; 62:7.8; 71:7; 73:28; 91:2.9; 94:22; 142:5
3. iz drugih tekstova Knjige Izaije, “obrana”, BDB 731, usp. 17:10; 27:5.

Često ove metafore upućuju na YHWH-u kao:

1. zaštitničku majku pticu (tj. pod zaklonom njenih krila)
2. visoku utvrdu ili tvrđavu (usp. Ps 18:1).

Vjernici se mogu pouzdati u zaštitu i nježnu brigu svoga zavjetnoga Boga! On je s nama i za nas, samo ako se mi kajemo, imamo povjerenje, poslušamo, služimo, i ustrajemo. Savez ima obećanja (dobrobiti) i odgovornosti (obveze). Oboje ima posljedica!

IZAIJA 5

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
parabola o vinogradu	Božji razočaravajući vinograd	pjesma o vinogradu	Pjesma o vinogradu	Pjesma o vinogradu
5:1-2 (1-2)	5:1-7 (1b-2)	5:1-2 (1-2)	5:1-2 (1-2)	5:1-4 (1-4)
5:3-6 (3-6)	(3-6)	5:3-4 (3-4)	5:3-4	
		5:5-6 (5-6)	5:5-6	5:5-7 (5-7)
5:7 (7)	(7)	5:7-10 (7-10)	5:7 (7)	
jao za pokvarene	prijeteći sud nad razularenošću		zlo koje čini narod	prokletstva
5:8-12 (8-12)	5:8-10 (8-10)		5:8-10	5:8-10 (8-10)
	5:11-12 (11-12)	5:11-13 (11-13)	5:11-14	5:11-14 (11-14)
5:13-17 (13-17)	5:13-17 (13-17)	5:14-17 (14-17)		
			5:15-17	5:15-17 (15-17)
5:18-23 (18-23)	5:18-19 (18-19)	5:18-24 (18-24)	5:18-19	5:18-19 (18-19)
	5:20 (20)		5:20	5:20 (20)
	5:21 (21)		5:21	5:21 (21)
	5:22-23 (22-23)		5:22-25	5:22-24 (22-24)
5:24-25 (24-25)	5:24-25a (24-25a)			Jahvin bijes
	5:25b (25b)	5:25-30 (25-30)		5:25 (25)
				Jahve okuplja napadače
5:26-30 (26-30)	5:26-30 (26-30)		5:26-29	5:26 (26)
				5:27 (27)
				5:28 (28)
				5:29 (29)
			5:30	5:30 (30)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Teško je znati povijesni okvir ovoga poglavlja. Ono se može primijeniti na bilo koji dio Izaijine propovjedničke službe. Suvremenici ne znaju kako su proročke Knjige bile sastavljane.
- B. Očito je ova pučka balada bila pjevana na nekome okupljanju naroda Jude. Ili je to bilo u Hramu ili na tržnici neizvjesno je.
- C. Važno je upamtiti da povlastica donosi odgovornost (Lk 12:48).
- D. Smjernja na narodnu pjesmu nađena su na nekoliko mjesta u NZ-u (usp. Mt 21:33-46; Mk 12:1-2; Lk 20:9-19).
- E. Mora biti zapamćeno da je Juda, tijekom većine Izaijine proročke službe, bila iznimno uspješan i napredan narod. Taj je napredak donio duhovnu slabost i ovisnost o ljudskim sredstvima umjesto o Bogu i Njegovim obećanjima i zahtjevima temeljem Saveza.

KRATKI PREGLED

- A. Parabolična Pjesma, stihovi 1-6
- B. Ironično tumačenje, stih 7
- C. Ishod JHWH-ine osude, stihovi 8-30:
 1. niz jao, stihovi 8-23
 2. sud, stihovi 24-30:
 - a. prirodi, stih 25
 - b. napadaču, stihovi 26-30.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:1-2

¹Pusti me pjevati za moga dragog-ljubljenog
 Pjesmu moga ljubljenog glede Njegova vinograda.
 Moj dragi-ljubljeni imaše vinograd na plodnome brdu.
²On ga kopaše sve uokolo, ukloni njegovo kamenje,
 I zasadi ga s probranom vinovom lozom.
 I On izgradi kulu u njegovoj sredini
 I isto tako isteše vinsku bačvu u njemu;
 Potom On očekivaše to da rodi dobro grožđe,
 Ali to proizvede samo bezvrijednost.

5:1 “Pusti me pjevati” Ovaj uvodni GLAGOL (BDB 1010, KB 1479, *Qal* KOHORTATIV) također je upotrijebljen u 26:1 i 42:10. IMENICA se također pojavljuje u stihu 1. Često su pjesme bile korištene za označavanje događaja (usp. Izl 15:1; Br 21:17; Suci 5:1; I. Sam 18:6).

Ovdje je pjesma upotrijebljena za privlačenje pozornosti prolaznicima, tako da oni stanu i slušaju.

▣ **“dragog-ljubljenog...**

ljubljenog” Ovo su dvije različite hebrejske riječi. Prva (BDB 391) je obično korištena u poeziji za člana obitelji. Druga (BDB 187) je često korištena u Pjesmi nad pjesmama za ljubavnika. Ovdje ona upućuje na posebnoga prijatelja za kojeg vlasnik ima osobita očekivanja. To bi trebalo dobro odjekivati u poljudjelskome društvu Jude.

▣ **“vinograda”** Čokot (ili vinograd) bio je simbol naroda Izraela (tj. Izl 15:17; Ps 80:8; Jer 2:21; 12:10) kao što su bile maslinovo stablo i golubica. Juda je od proroka bila viđena kao jedini pravi “narod Božji”.

▣ **“plodnome brdu”** “Brdu” je književna riječ “rog” (BDB 901) korištena u smislu odvojenoga brda smještenog taman kako bi primio sunčevo svjetlo i nagnutog taman za cijedenje kiše. Savršeno “brdo”, posve pripremljeno da bude zasađeno s “najboljim” čokotima, za najbolju žetvu!

PRIDIJEV “plodnome” doslovno je “sin ulja” ili “sin sala” (BDB 1032), što je metafora za plodnost i obilje (usp. 28:1.4).

5:2 Postoji igra GLAGOLA (BDB 793, KB 889) u stihovima 2-5, upotrijebljena sedam puta. Preveden je:

1. rodi, stih 2 (dva puta)
2. napraviti, stih 4 (dva puta), što će Bog napraviti za Svoj vinograd
3. rodi, stih 4 (dva puta)
4. učiniti, stih 5, što će Bog učiniti Svome pobunjeničkome, nezahvalnome vinogradu.

▣ **“On ga kopaše sve uokolo, ukloni njegovo kamenje”** Ovaj prvi GLAGOL (BDB 740, KB 810, *Piel* IMPERFEKT) nađen je jedino ovdje u SZ-u. KJV ima “ogradi”. Iako ne vjerujem da je ovo ispravan prijevod hebrejske riječi, ovo pothranjuje okvir. Kad je kamenje bilo uklonjeno iz kamenitoga polja u Palestini, obično je bilo uzidano u ogradu. Često su vinogradi bili zaštićeni prokopom (također moguće značenje prvoga GLAGOLA) s kamenom ogradom (LXX, Pešita, Vulgata). Zsigurno je moguće da Izaija opisuje tehnike pravljenja terasa. Kamenje je trebalo biti upotrijebljeno za poravnavanje dijelova polja.

Također je moguće da je kamenje bilo stavljeno u stupove i korišteno za držanje grozdova iznad tla (James Freeman, *Manners and Customs of the Bible*, str. 360-363).

▣ **“probranom vinovom lozom”** Ovo upućuje na svjetlo crveno grožđe poznato kao “sorek” (BDB 977 I, usp. Jer. 2:21: [“plemenita loza” – op.prev.]). To je grožđe dobilo svoje ime iz doline u Palestini (usp. Suci 16:4 [dolina Sorek – op.prev.]). Spomenuto je u Knjizi proroka Jeremije 2:21 kao ono koje je postalo najskuplje i najtraženije nakon raznolikoga grožđa. Takve vrste čokota čak su spomenute u mesijanskome odlomku (usp. Post 49:11).

▣ **“kulu”** Ovo (BDB 153, “stražarski toranj” izgrađen od kamena iskopao se iz polja) je bilo za svrhe osiguranja i uobičajeno je bilo zauzeto tijekom vremena sađenja i vremena žetve u rujnu (ono treba služiti istoj svrsi kao riječ “stražareva koliba” spomenuta u 1:8). Ova ista riječ može uputiti na vojnu kulu (usp. Iz 2:15). Okvir, okvir, okvir!

▣ **“isteše vinsku bačvu”** Ovo bi trebala biti plitka rukom napravljena uleknina na površini stijene koja je omogućavala ženama gnječiti grožđe njihovim nogama i potom kanal u stijeni do dublje uleknine gdje je morao biti pohranjen sok.

NASB “bezvrijednost”
NKJV, NRSV, NJB, REB “divlje grožđe”
TEV, JB “svako grožđe bijaše kiselo”
LXX “trnje”

Hebrejski pojam (BDB 93) može upućivati na:

1. smrdljive ili štetne korove, JEDNINA, usp. Knjiga o Jobu 31:40
2. smrdljive stvari, bezvrijedne stvari, MNOŽINA.

Osnovni korijen upućuje na smrad:

1. trupla, Knjiga proroka Izaije 34:3 (usp. 5:25); Joel 2:20; Amos 4:10
2. skakavce, Knjiga proroka Joela 2:20 (metafora za mrtvu vojsku).

MT u ovome okviru upućuje na “divlje grožđe”, koje nije bilo slatko i debelo, nego sitno i kiselo, nepogodno za pravljenje vina.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:3-6

³A sad, o žitelji Jeruzalema i ljudi Jude,
Sudite između Mene i Moga vinograda.

⁴Što još bijaše tamo za napraviti za Moj vinograd što Ja nisam napravio u njemu?
Zašto, kad Ja očekivah *to* da rodi *dobrim* groždem on je proizveo bezvrijednošću?

⁵Tako sad Mi dopustite reći vam što ću Ja učiniti Mome vinogradu:
Ja ću ukloniti njegovu ogradu i on će biti pojeden;
Ja ću razbiti njegov zid i on će postati zgaženo tlo.

⁶Prekrit ću ga pustom;
Neće biti podrezan ili okopan,
Nego trnov žbun i trnje pojavit će se.
Ja ću isto tako zadužiti oblake kišom da ne bude kiše po njemu."

5:3 Prorok dovodi svoje slušateljstvo u postupak stvaranja odluke. Ovo je poanta žanra parabole [poredbe – op.prev.]. Oni će suditi samima sebi!

GLAGOL “sudite” (BDB 1047, KB 1622) je *Qal* IMPERATIV i sličan je Evandjelju po Mateju 21:40.

5:4 Ovo je pitanje srce poredbene pjesme. Bog je učinio sve za Svoj narod, ali oni su Ga odbacili.

5:5-6 Prorok, govoreći za YHWH-u, proglašava (BDB 393, KB 390, *Hiphil* KOHORTATIV) što će On učiniti Svoje razočaravajućem vinogradu (tj. Judi):

1. ukloniti njegovu ogradu, posljedično on će biti proždrijet od životinja
2. razbiti njegov zaštitni zid, posljedično čokoti će biti zgaženi na tlo
3. odbaciti brigu za njega, posljedično pojavit će se trnovo žbunje i trnje (usp. 7:23.25; 9:18; 27:4)
4. odbiti slanje kiše, posljedično on će se osušiti i umrijeti (usp. Pnz 28:23-24).

5:6 “Prekrit ću ga pustom” GLAGOL (BDB 1011, KB 1483) je *Qal* IMPERFEKT. YHWH će napraviti Svoj vinograd “pustom” (BDB 144). Pojam je nađen jedino ovdje. Može značiti “kraj” ili “uništenje”. YHWH-in sud je potpun i konačan (usp. stih 30)! Hvala Bogu za poglavlja 7-12! Postojat će novi dan (poglavlja 40 – 55) te novo Nebo i Zemlja (poglavlja 56 – 66).

▣ **“Ja ću isto tako zadužiti oblake kišom da ne bude kiše po njemu”** Priroda je bila, i nastavlja biti, pogođena grijehom čovječanstva (usp. Post 3:17-19 i Rim 8:19-26). To je korišteno od Boga za blagoslov ili osudu (tj. Lev 26:4; Pnz 11:14; 28:12; Am 4:7; Zah 14:17).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:7

⁷Jer vinograd GOSPODINA nebeskih vojska jeste kuća Izraela
 A ljudi Jude Njegova prekrasna biljka.
 Tako On očekivaše pravdu, ali gle, krvoproliće;
 Pravednost, ali gle, krik nevolje.

5:7 “kuća Izraela” Ovaj pojam obično izgleda kako upućuje na sve od židovskoga naroda skupno prije političke podjele 922. g.pr.Kr., iako u ovome stihu ovaj pojam upućuje na Judu. U ovo vrijeme u povijesti naroda Božjega, njihov je narod bio podijeljen u sjevernih deset plemena poznatih kao Izrael, Efrajim, ili Samarija te južna tri plemena poznata kao Juda, koja je uključivala Benjamina, Šimuna, i većinu Levijevaca / svećenici.

▣ **“pravdu... krvoproliće...**

pravednost... krik nevolje” Ovo je igra dva različita zvuka u hebrejskome koji ne mogu biti ponovno proizvedeni u engleskome prijevodu: משפט, Mishpat (pravda) nasuprot משפח, Mispach (krvoproliće, BDB 705) i זדק, Zedakah (pravednost) nasuprot זעק, Zeakah (krik nevolje). Još jedan biblijski obrat očekivanja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:8-12

⁸Jao onima koji dodaju kuću kući i priključuju polje polju,
 Sve dok tamo nema više sobe,
 Tako da morate živjeti sami u sredini zemlje!
⁹U moje uši GOSPODIN nebeskih vojska zakleo se: "Zasigurno, mnoge kuće postat će puste,
 Čak velike i one divne, bez stanara.
¹⁰Jer deset jutara vinograda rodit će samo jedan bat vina,
 I homer sjemena rodit će ali efu žita."
¹¹Jao onima koji se dižu ujutro kako bi mogli nastaviti jakim pićem,
 Koji ustaju kasno ujutro kako bi ih vino moglo zapaliti!
¹²Njihove gozbe praćene su lirom i harfom, tamburinom i flautom, i vinom;
 Ali oni ne obraćaju pozornost na djela GOSPODINOVA,
 Niti se oni obaziru na djelo Njegovih ruku.

5:8

NASB, NKJV, NJB, REB “Jao”

NRSV, JPSOA “Ah”

TEV “Vi ste prokleti”

Postoji neka rasprava među komentatorima kao o tome postoji li šest ili sedam “jao” (BDB 222) popisanih. Ovo nije doslovan hebrejski pojam “jao” (BDB 17, koji obilježava tužaljku, usp. 3:9.11; 6:5; 24:16). Ovaj prijedlog prijevoda iz BDB je “ah”, “avaj”, ili “ha” (usp. 1:4; 10:1.5; 17:12; 28:1). On izražava bolno nezadovoljstvo s trenutačnim stanjem ili posljedicama.

Oni započinju s posljedicama osude nad Judom zbog njihova zastranjivanja od Božjega Saveza. Oni su u osnovi popisivanje grijeha društva Jude.

▣ **“onima koji dodaju kuću kući i priključuju polje polju”** Ovo upućuje na pohlepne vlasnike zemlje koji su iskorištavali siromahe uzimanjem njihovih djedovsko baštinenih zemlja (tj. podjela zemlje od Jošue) da nagomilaju više i više zemlje za sebe same (usp. Jer 22:13-17; Mih 2:2). Zakon Mojsijev štitio je dodijeljene zemlje propisivanjem “Jubilarne godine” (usp. Lev 25:8-55; Br 36:4). Sva se zemlja mora vratiti prvotnim vlasnicima plemenske obitelji svake pedesete godine. Premda nije zabilježeno u SZ-u Izraela da se ikad poštivalo ovo otpuštanje, to je ipak iskazana Božja volja.

5:9 Otvaranje stiha 9 vrlo je izražajno, bez GLAGOLA, doslovno “u moje uši, GOSPODIN nebeskih vojska”. Ovo je jasna tvrdnja usmenoga Božanskoga otkrivenja (usp. 22:14)! To nije Izaijina poruka, niti Izaijin osjećaj! YHWH je vikao kroz Svoga proroka Svome tvrdoglavome narodu.

Ova je osuda slična onoj iz Knjige proroka Amosa 5:11 i Miheja 6:15. Očekivanja bogatih i izrabljivačkih dijelova društva neće se materijalizirati. Oni neće uživati svoj zlom dobiveni dobitak! Mi žanjemo ono što sijemo (vidi bilješku u 3:10-11).

5:10 “Jer deset jutara vinograda” “Jutara” doslovno je “dvoje” ili “par” (BDB 855, usp. I. Sam 14:14), što je obilježavalo životinje ujarmljene zajedno za poljodjelske svrhe. Jedan “jaram” bila je vrijednost zemlje kojeg volovi moraju izorati u jednome danu.

▣ **“rodit će samo jedan bat vina”** Pojam “bat” (BDB 144 II) je tekuća mjera u hebrejskome i jednakovrijedna je osam do deset galona [1 galon vina = 3,78 litara – op.prev.]. U ovome okviru to je metafora za plodnost prigrabljene zemlje.

POSEBNA TEMA: STARE BLISKO-ISTOČNE TEŽINE I ZAPREMNINE (METROLOGIJA)

Težine i mjerenja korištena u trgovačke svrhe bila su najvažnija u starome poljodjelskom gospodarstvu. Biblija poziva Židove da budu poštene u njihovoj međusobnoj razmjeni (usp. Lev 19:35-36; Pnz 25:13-16; Izr 11:1; 16:11; 20:10). Stvarna poteškoća nije bila samo poštenje, nego i nestandardizirani pojmovi i sustavi korišteni u Palestini. Izgleda da su postojale dvije skupine težina; “laka” i “teška” za svaki iznos (vidi *The Interpreter’s Dictionary of the Bible*, tom 4, str. 831). Isto tako je i egipatski decimalni sustav (osnova 10) bio usklađen s mezopotamskim šezdesetnim sustavom (osnova 6).

Mnoge od tih korištenih “veličina” i “iznosa” temeljile su se na dijelovima ljudskoga tijela, životinjskim teretima, i ratarskim spremištima, ali ni jedan od njih nije bio standardiziran. Stoga, tablice su jedine procjene stanja i provizorne su. Najlakši način za predočavanje težina i mjera je tablica o omjerima.

I. Najčešće korišteni pojmovi za zapremninu

A. Suhe mjere

1. Homer (BDB 330, moguće “magareći – teret”, BDB 331), npr. Levitski zakonik 27:16; Knjiga proroka Hošea 3:2
2. Letek (ili leteh, BDB 547, moguće se smjera na Hoš 3:2)
3. Efa (BDB 35), npr. Postanak 16:36; Levitski zakonik 19:36; Knjiga proroka Ezekiel 45:10-11; 13:24;
4. Šekel – Se`ah (BDB 684), npr. Knjiga Postanka 18:6; I. Samuelova 25:18; I. Kraljevima 18:32; II. Kraljevima 7:1.16.18
5. Gomer (BDB 771 II, moguće “svežanj, snop”, [vrsta otpalog zrnja (ili žita – op.prev.)], BDB 771 I), npr. Izlazak 16:16.22.36; Levitski zakonik 23:10-15
6. `Issaron (BDB 798, “deseti dio” jedne efe), npr. Knjiga Izlaska 29:40; Levitski zakonik 14:21; Brojevi 15:4; 28:5.13
7. Qav (ili Kab, BDB 866), usp. II. Knjiga o Kraljevima 6:25.

B. Tekuće mjere

1. Kor (BDB 499), npr. Ezekiel 45:14 (može biti suha mjera također, II. Ljet 2:10; 27:5)
2. Bat (BDB 144 II), npr. I. Knjiga o Kraljevima 7:26; II. Ljetopisa 2:10; 4:5; Knjiga proroka Izaije 5:10; Ezekiel 45:10-11.14
3. Hin (BDB 228), npr. Knjiga Izlaska 29:40; Levitski zakonik 19:36; Knjiga proroka Ezekiel 45:24
4. Log (BDB 528), usp. Levitski zakonik 14:10.12.15.21.24.

C. Tablica (uzeta iz Roland de Vaux, *Ancient Israel*, tom 1, str. 201 i *Encyclopedia Judaica*, tom 16, str. 379)

homer (suhi)	= kor (tekući ili suhi)	1					
efa (suha)	= bat (tekući)	10	1				
šekel (suhi)		30	3	1			
hin (tekući)		60	6	2	1		
omer/ issaron (suhi)		100	10	-	-	1	
qav/kab (suhi)		180	18	6	3	-	1
log (tekući)		720	72	24	12	-	4 1

II. Najčešće korišteni pojmovi za težinu

A. Tri najuobičajenije težine su talent, šekel, i ger.

1. Najveća težina u SZ-u je talent. Iz Knjige Izlaska 38:25-26 učimo da jedan talent odgovara 3.000 šekela (tj. “okrugla težina”, BDB 503).

2. Pojam šekel (BDB 1053, “težina”) tako je često korišten da je pretpostavljen, ali to tekst ne izjavljuje. Postoji nekoliko vrijednosti šekela spomenutih u SZ-u:
 - a. “trgovačko standardni” (NASB u Post 23:16)
 - b. “hramski šekel” (NASB u Izl 30:13)
 - c. “po kraljevskoj težini/mjeri” (NASB u II. Sam 14:26), nazvan također “kraljevska težina” u papirusima s Elefantine.
3. Ger (BDB 176 II) procijenjena vrijednost je 20 za šekel (usp. Izl 30:13; Lev 27:25; Br 3:47; 18:16; Ez 45:12). Taj se omjer mijenja od Mezopotamije do Egipta. Izrael je najuobičajenije slijedio vrednovanje iz Kanaana (Ugarit).
4. Mina (BDB 584) procijenjena vrijednost je na 50 ili 60 šekela. Taj je pojam pronađen uglavnom u starijim Knjigama SZ-a (tj. Ez 45:12; Ezra 2:69; Neh 7:70-71). Ezekiel je koristio 60 na 1 omjer, dok je Kanaan koristio 50 na 1 omjer.
5. Bek (BDB 132, “pola šekela”, usp. Post 24:22) u SZ-u korišten je samo dva puta (usp. Post 24:22; Izl 38:26) i procijenjena vrijednost je jedna-polovica šekela. Njegovo ime znači “dijeliti”.

B. Tablica

1.	Temeljena na Petoknjižju					
	talent	1				
	mina	60	1			
	šekel	3.000	50	1		
	bek	6.000	100	2	1	
	ger	60.000	1.000	20	10	1
2.	Temeljeno na Ezekielu					
	talent	1				
	mina	60	1			
	šekel	3.600	60	1		
	bek	7.200	120	2	1	
	ger	72.000	1.200	20	10	1

▣ “I homer sjemena rodit će *ali* efu žita” Opetovano ovo je upadljiva metafora za plodnost otete zemlje. Iz Knjige proroka Ezekiel 45:11 učimo da je bilo deset efa u jednome homeru; prema tome, ovo je izjavljeno da ako će ratar posaditi stotinu funta [funta = 0,45359 kg – op.prev.], žet će samo deset.

5:11 “Jao onima koji se dižu ujutro kako bi mogli nastaviti jakim pićem” Naredni spomenut grijeh je razuzdano traženje zadovoljstva od jutra do večeri. Potrebno je naglasiti da Biblija ne osuđuje vino, ali osuđuje zlorabu vina. Ova ista metafora jakoga pića upotrijebljena je u Knjizi proroka Izaije 28. Drugi oštri odlomci o ovome predmetu nađeni su u Izrekama 20:1 i 23:29-35. Međutim, mora se dodati ravnoteža Psalma 104:1-4. “Jakim pićem” (BDB 1016) hebrejski je pojam što opisuje dodatak opojnih žestica od žita vinu. Vidi Posebnu temu: Biblijski stavovi prema alkoholu i alkoholizmu u 1:22.

5:12 “Njihove gozbe praćene su” Ovo je način govorenja o kulturnim dnevnim zabavama. To opisuje bogati sloj predan svjetovnim užicima.

▣ “Ali oni ne obraćaju pozornost na djela GOSPODINOVA,

Niti se oni obaziru na djelo Njegovih ruku” Odbijanje Božjega zavjetnoga naroda da sluša i razumije Božju volju ponavljana je tema (usp. 1:2-3.10a; 5:12.13.24; 6:9-10; 30:9). Bog im je dao duhovne uši i oči (usp. Pnz 29:4), ali njihova je skupna sljepoća i gluhoća izazvala Boga da ukloni mogućnost shvaćanja (usp. Iz 6:9-10; 29:9-10).

Tragedija ovih stihova je ta što su Judejci Izajijina vremena bili ovisni o svojim vlastitim sredstvima i postavkama umjesto o opskrbi njihova Boga Saveza. Treba usporediti stih 24.d.e s Ponovljenim zakonom 8:11-20.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:13-17

¹³Zato Moj narod ide u izgnanstvo zbog njihova nedostatka znanja;
I njihovi su časni ljudi izgladnjeli,

I njihovo je mnoštvo osušeno sa žedi.

¹⁴Zato je Šeol povećao svoje ždrijelo i otvorio svoja usta bez mjere;

I sjaj Jeruzalema, njegovo mnoštvo, njegova galama *bančenja* i bučnoga slavljenja unutar njega, past će u to.

¹⁵Tako će *običan* čovjek biti ponižen i muškarac od *važnosti* osramoćen,

Oči ponositog isto će tako biti osramoćene.

¹⁶Ali GOSPODIN nebeskih vojska bit će uzvišen u osudi,

I sveti Bog pokazat će Sebe svetim u pravednosti.

¹⁷Tada će janjad pâsti kao na svojoj paši,

A stranci će jesti u opustošenim mjestima bogatstva.

5:13-17 Ovdje je popis što će se dogoditi judejskim bogatim, izrabljivačkim stanovnicima:

1. izgnanstvo, stih 13
2. izgladnjeli, stih 13
3. osušeno, stih 13
4. progutani od Šeola, stih 14
5. ponižen, stih 15
6. osramoćen(e), stih 15 (dva puta)
7. tuđinci jedu od obilja bogatog, stih 17.

5:13 “Zato Moj narod ide u izgnanstvo zbog njihova nedostatka znanja” Ovo je očito pretkazivanje izgnanstva. Postojalo je neko nagađanje o tome upućuje li to na asirijsko izgnanstvo (722. g.pr.Kr.) sjevernih deset plemena ili na babilonsko izgnanstvo Jude (tj. 605., 597., 586., 582. g.pr.Kr.) južna tri plemena. Neposredan okvir izgleda pogoduje i jednome i drugome (to je uobičajeno u Knjizi proroka Izaije, možda namjeravano). Asirija je posebice spomenuta u Knjizi Izaije 7:18 te 10:5 i dalje. Ja mislim da 13:1 - 14:27 također upućuje na Asiriju koja je uništila grad Babilon i asirijskoga kralja koji je uzeo naslov: “kralj Babilona”.

Spominjanje nekog izgnanstva iz Obećane zemlje bilo je potresno. Kanaan je bio obećan Abrahamovu potomstvu. Sad je Savez s patrijarsima bio opozvan zbog Judine neposlušnosti zahtjevima Saveza. Oni su se radovali u [obećanjima] i prionuli uz obećanja, ali zanemarili su zahtjeve (usp. Jer 7).

U teološkome smislu ovo uspoređuje Knjigu Postanka 2 (Božje savršeno zajedništvo s čovječanstvom) i Postanak 3 (otvorena pobuna Adama i Eve). Čovječanstvo je bilo istjerano iz Vrta Eden (usp. Post 3:24). Ovo je bilo neočekivano i potresno! Tako isto, otkrivenje nekog izgnanstva. Ono što je moralo biti trajno Božje obećanje bilo je pogođeno ljudskim grijehom. Na sličan je način “Novi savez” Knjige proroka Jeremije 31:31-34 i Ezekielu 36:22-38 bilo potresno otkrivenje. Vječni Savezi postali su nadnaravno nevažeći zbog ljudske nesposobnosti vršenja njihova dijela Saveza. Prema tome, novi odnos s Bogom treba biti uspostavljen temeljeno na:

1. Božjoj izvedbi (novo srce, novi um)
2. omogućavanju čovječanstvu Božjim Duhom da bude poslušno.

Bog još uvijek želi pravedan narod da odražava Njegovu narav izgubljenome i jadnome svijetu (tj. narodima). Sredstva te “pravednosti” promijenila su se. Ljudska se sposobnost dokazala nedostatnom (usp. Gal 3). SZ bio je sredstvo pokazivanja nesposobnosti čovječanstva!

▣ **“njihova nedostatka znanja”** Ovo je voljno odbacivanje znanja, ne neznanja (usp. Iz 1:3; Hoš 4:6.14). Juda se pobunila protiv otkrivene volje Božje (tj. Mojsijevski Savez). Ona je napustila jasno označen put!

5:14 “(Zato) je Šeol povećao svoje ždrijelo i otvorio svoja usta bez mjere” “Šeol” je hebrejski pojam (BDB 982) što upućuje na “kraljevinu smrti”. Ovdje je personificiran kao životinja s proždrljivim apetitom (usp. Izr 1:12; 27:20; Hab 2:5).

POSEBNA TEMA: GDJE SU MRTVI?

I. Stari zavjet

- A. Svi ljudi idu u *Šeol* (etimologija neizvjesna, BDB 1066), što je način upućivanja na smrt ili grob, uglavnom u Mudrosnoj književnosti i Knjizi proroka Izaije. U SZ-u to je sjenovito, svjesno, ali postojanje bez radosti (usp. Job 10:21-22; 38:17; Ps 107:10.14).

- B. *Šeol* ima osobine:
1. povezanost s Božjim Sudom (vatra), Ponovljeni zakon 32:22
 2. povezanost s kaznom čak prije Sudnjega dana, Psalam 18:4-5
 3. povezanost s Abadonom (uništenje), u kojem je Bog također prisutan, Knjiga o Jobu 26:6; Psalam 139:8; Knjiga proroka Amosa 9:2
 4. povezanost s “jazom” (grobom), Psalam 16:10; Knjiga proroka Izaije 14:15; Ezekiel 31:15-17
 5. grješni silaze živi u *Šeol*, Knjiga Brojeva 16:30.33; Psalam 55:15
 6. često poosobljen sa životinjom velikih ustiju, Knjiga Brojeva 16:30; Knjiga proroka Izaije 5:14; 14:9; Habakuk 2:5
 7. ljudi su tamo zvani *Repha'im*, Knjiga proroka Izaije 14:9-11.

II. Novi zavjet

- A. Hebrejski *Šeol* preveden je grčkim *Hadom* (*Hades*) (nevidljivi svijet).
- B. *Had* ima osobine:
1. upućuje na smrt, Evanđelje po Mateju 16:18
 2. povezan je sa smrću, Otkrivenje 1:18; 6:8; 20:13-14
 3. često odgovarajući mjestu stalne kazne (*Gehena*), Evanđelje po Mateju 11:23 (SZ-ni navod); Luka 10:15; 16:23-24
 4. često analogija groba, Evanđelje po Luki 16:23.
- C. Moguće podijeljen (rabini):
1. dio za pravednike nazvan raj (pravo drugo ime za Nebo, usp. II. Kor 12:4; Otk 2:7), Evanđelje po Luki 23:43
 2. dio za grješne nazvan *Tartarus*, II. Petrova poslanica 2:4, gdje je mjesto za zadržavanje zlih anđela (usp. Post 6; I. Henokova).
- D. *Gehena*:
1. odražava SZ-ni izričaj, “dolina sinova Hinnoma”, (južno od Jeruzalema). To je bilo mjesto gdje je fenički bog vatre, *Molek* (BDB 574), bio štovan žrtvovanjem djece (usp. II. Kr 16:3; 21:6; II. Ljet 28:3; 33:6), što je bilo zabranjeno Levitskim zakonikom 18:21; 20:2-5.
 2. Jeremija ga mijenja iz mjesta poganskoga štovanja u mjesto YHWH-ina Suda (usp. Jer 7:32; 19:6-7). To postaje mjesto vatre, vječnoga suda u I. Henokovoj 90:26-27 i Sib. 1:103.
 3. Židovi Isusovih dana bili su toliko užasnuti sudjelovanjem svojih predaka u poganskome štovanju žrtvovanjem djece, da su ovo područje pretvorili u smetlište za Jeruzalem. Mnoge od Isusovih metafora za Vječni sud proizašle su iz ovoga odlagališta (vatra, dim, crvi, smrad, usp. Mk 9:44.46). Pojam *Gehena* koristio je samo Isus (osim u Jak 3:6)
 4. Isusova uporaba [naziva] *Gehena*:
 - a. vatra, Evanđelje po Mateju 5:22; 18:9; Marko 9:43
 - b. bez kraja [neprekidno], Evanđelje po Marku 9:48 (Mt 25:46)
 - c. mjesto uništenja (oboje i duše i tijela), Evanđelje po Mateju 10:28
 - d. usporedivo sa *Šeolom*, Evanđelje po Mateju 5:29-30; 18:9
 - e. označava grješnog kao “sin pakla”, Evanđelje po Mateju 23:15
 - f. ishod sudske presude, Evanđelje po Mateju 23:33; Luka 12:5
 - g. zamisao *Gehene* usporediva je s drugom smrću (usp. Otk 2:11; 20:6.14) ili ognjenim jezerom (usp. Mt 13:42.50; Otk 19:20; 20:10.14-15; 21:8). Moguće da ognjeno jezero postaje trajno stanište ljudi (iz *Šeola*) i zlih anđela (iz *Tartarusa*, II. Pt 2:4; Juda stih 6 ili Abis [Bezdan – op.prev.], usp. Lk 8:31; Otk 9:1-11; 20:1.3)
 - h. nije bila određena za ljude, nego za Sotonu i njegove anđele, Evanđelje po Mateju 25:41.
- E. Moguće je, zbog preklapanja *Šeola*, *Hada*, i *Gehene* da:
1. prvotno su svi ljudi išli u *Šeol/Had*
 2. njihovo tamošnje iskustvo (dobro/zlo) pogoršano je nakon Sudnjeg dana, ali mjesto za grješne ostaje isto (to je zašto je KJV *hades* [grob] preveo kao *gehenna* [pakao])
 3. to što samo NZ-ni tekst spominje muku prije Suda jeste parabola u Evanđelje po Luki 16:19-31 (Lazar i bogataš). *Šeol* je također opisan kao mjesto kazne sada (usp. Pnz 32:22; Ps 18:1-5). Međutim, doktrina se ne može postaviti na paraboli.

III. Međustanje između smrti i uskrsnuća

- A. NZ ne uči o “besmrtnosti duše”, što je jedan od nekoliko drevnih pogleda na život poslije smrti:
 1. ljudske duše postojale su prije njihova fizičkog života
 2. ljudske duše su vječne prije i poslije fizičke smrti
 3. često je ljudsko tijelo viđeno kao zatvor a smrt kao oslobođenje za povratak u predpostojeće stanje.
- B. NZ navješćuje bestjelesno stanje između smrti i uskrsnuća:
 1. Isus govori o diobi između tijela i duše, Evanđelje po Mateju 10:28
 2. Abraham može imati tijelo sada, Evanđelje po Marku 12:26-27; Luka 16:23
 3. Mojsije i Ilija imaju fizičko tijelo kod preobraženja, Evanđelje po Mateju 17
 4. Pavao tvrdi da će kod Drugoga dolaska prvo duše s Kristom dobiti svoja nova tijela, I. Poslanica Solunjanima 4:13-18
 5. Pavao tvrdi da će vjernici svoja nova duhovna tijela dobiti na Dan uskrsnuća, I. Poslanica Korinćanima 15:23.52
 6. Pavao tvrdi da vjernici ne idu u *Had*, nego su u smrti s Isusom, II. Poslanica Korinćanima 5:6.8; Filipljanima 1:23. Isus je pobijedio smrt i uzeo je pravednike na Nebo sa Sobom, I. Petrova poslanica 3:18-22.

IV. Nebo

- A. U Bibliji je ovaj pojam korišten u tri značenja:
 1. atmosfera iznad Zemlje, Knjiga Postanka 1:1.8; Knjiga proroka Izaije 42:5; 45:18
 2. zvjezdana nebesa, Knjiga Postanka 1:14; Ponovljeni zakon 10:14; Psalam 148:4; Poslanica Hebrejima 4:14; 7:26
 3. mjesto Božjega prijestolja, Ponovljeni zakon 10:14; I. Knjiga o Kraljevima 8:27; Psalam 148:4; Poslanica Efežanima 4:10; Hebrejima 9:24 (treće nebo, II. Kor 12:2).
- B. Biblija ne otkriva mnogo o životu poslije smrti, vjerojatno zato što palo čovječanstvo nema načina ili sposobnost to razumjeti (usp. I. Kor 2:9).
- C. Nebo je oboje i mjesto (usp. Iv 14:2-3) i Osoba (usp. II. Kor 5:6.8). Nebo može biti obnovljeni Edenski vrt (Post 1 - 2; Otk 21 - 22). Zemlja će biti očišćena i obnovljena (usp. Djela 3:21; Rim 8:21; II. Pt 3:10). Slika Boga (Post 1:26-27) obnovljena je u Kristu. Sad je ponovno moguće prisno zajedništvo Edenskoga vrta. Međutim, ovo može biti metaforički (Nebo kao ogromni, kockasti grad iz Otk 21:9-27) a ne doslovno. Prva Poslanica Korinćanima 15 opisuje razliku između fizičkoga tijela i duhovnoga tijela kao sjeme do zrele biljke. Ponovo, I. Korinćanima 2:9 (navod iz Iz 64:4 i 65:17) jeste veliko obećanje i nada! Ja znam da kad ćemo Ga vidjeti bit ćemo kao On (usp. I. Iv 3:2).

V. Korisni izvori

- A. William Hendriksen, *The Bible On the Life Hereafter*
- B. Maurice Rawlings, *Beyond Death's Door*.

☐ “I sjaj Jeruzalema, njegovo mnoštvo, njegova galama *bančenja* i bučnoga slavljenja unutar njega, *past će u to*” Ovo pokazuje potpuni obrat očekivanja!

5:15 “Tako će *običan* čovjek biti *ponižen* i *muškarac od važnosti osramoćen*” Ovo je upućivanje na osudu nad jednim čitavim društvom (usp. 2:9.12.17). Izgleda kako ne postoji okvirno oprečje između hebrejskih pojmova za čovjeka, koji su *adam* (NASB, “običan čovjek”) i *Isshah* (NASB, “muškarac od važnosti”).

☐ “Oči *ponositog* isto će tako biti *osramoćene*” Ovo je ponavljana tema diljem Pisma i opetovana je na neznatno drukčiji način u stihovima 20 i 21 kroz metafore svjetla i tame.

5:16 “Ali **GOSPODIN** *nebeskih vojska* bit će *uzvišen u osudi*” Potomci Abrahama bili su odabrani za otkrivanje Boga. Oni su morali otkriti Njega u svojoj vjernosti što ishodi u stabilnome i bogatome društvu ili će otkriti Njega u svojim stranputicama što ishodi u Božjoj osudi. Vjernici su svjedoci (usp. Mt 5:13-16). Pitanje je, koje smo mi vrste svjedoka?

☐ “sveti Bog pokazat će Sebe *svetim u pravednosti*” Ovo je istoznačna usporednica odnosa s prijašnjim retkom poezije. Hebrejska poezija mora biti tumačena u svjetlu njenog paralelizma!

5:17 “Tada će janjad pâsti kao na svojoj paši,

A stranci će jesti u opustošenim mjestima bogatstva” Postojalo je mnogo raspre među komentatorima o točnome odnosu ovoga stiha s prijašnjim okvirom. Neki kažu:

1. to upućuje na Božju skrb za one preostale u zemlji
2. to upućuje na Božji sud bogatih vlasnika zemlje
3. to upućuje na preostali židovski Ostatak nakon izgnanstva
4. to upućuje na pogane ponovno naseljene u područje Jude nakon izgnanstva njenih žitelja.

Meni izgleda da se izravni okvir osude mora odnositi na uništenje i osudu bogatih i ruševinu njihove nezakonito dobivene zemlje. To je sada javna zemlja!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:18-23

¹⁸**Jao onima koji vuku nepravdu s konopcima obmane,**

I grijeh kao s užadima prijevara;

¹⁹**Tko kaže: "Pustimo Ga pohitati, pustimo Ga ubrzati Njegovo djelo, da možemo vidjeti to;**

I pustimo nakanu Sveca Izraela primaknuti se blizu

I neka se zbude, da mi možemo upoznati je!"

²⁰**Jao onima koji zovu zlo dobrim, i dobro zlim;**

Koji zamjenjuju tminu za svjetlo i svjetlo za tminu;

Koji zamjenjuju gorko za slatko i slatko za gorko!

²¹**Jao onima koji su mudri u svojim vlastitim očima**

I pametni u svome vlastitome viđenju!

²²**Jao onima koji su junaci u pijenju vina**

I hrabrome čovjeku u miješanju jakoga pića,

²³**Koji opravdavaju pokvarene za mito,**

I uzimaju prava onima koji su u pravu!

5:18-23 Još jedna kitica “jao” o pokvarenima nabrojani su jer:

1. stih 18, oni vode zlo uokolo kao životinju na uzici
2. stih 19, oni zahtijevaju od YHWH neka brzo ispuni Svoja obećanja temeljem Saveza (bez gledanja na zahtjeve Saveza)
3. stih 20, ovo se može odnositi na stih 19. Kad Bog ne djeluje na način kako oni su željeli, oni nazivaju Njegova djelovanja zlima, mračnima, i gorkima
4. stih 21, oni uzimaju da je njihova vlastita mudrost prava a Božja kriva (stihovi 19-20)
5. stih 22, oni su pijanice
6. stih 23, oni koriste podmićivanje kako bi ostvarili svoje nakane.

Ovo su manipulativni egoisti!

5:18 “Jao onima koji vuku nepravdu s konopcima obmane,

I grijeh kao s užadima prijevara” Hebrejski je neizvjestan. Ovo izgleda upućuje na skupinu ljudi koje sam obilježio kao praktičke ateiste. Oni priznaju Božje postojanje teološki, ali odbijaju hodati u toj spoznaji. Oni su odabrali živjeti kao da Bog ne postoji i čak ismijavaju Njegovo postojanje (usp. stih 19). Oni drže svoj grijeh pod svaku cijenu! Oni su svezani/usmjereni na svoje samo-središnje načine života!

5:19 U ovome stihu postoji nekoliko zapovijedi:

1. pustimo Ga pohitati, BDB 554, KB 553, *Piel* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. pustimo Ga ubrzati, BDB 301, KB 300, *Hiphil* KOHORTATIV
3. pustimo nakanu Sveca Izraela primaknuti se blizu, BDB 897, KB 1132, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (“Sveca Izraela” jeste naslov na Božanstvo tako uobičajen u Knjizi proroka Izaije; vidi bilješku u 1:4)

4. neka se zbude, BDB 97, KB 112, *Qal* KOHORTATIV
5. da mi možemo upoznati je, BDB 393, KB 390, *Qal* KOHORTATIV.

Ovaj se stih može okvirno odnositi na stih 12! Oni uistinu ne žele razumjeti Božju volju i svrhu zato jer su tako potaknuti svojom vlastitom voljom i svrhom. Ishodi Pada (Post 3) se nastavlja!

The NASB Study Bible daje zanimljiv osvrt o #1 i #2 gore navedenima:

“Hebrejski za riječi ‘pohitati’ i ‘ubrzati’ podudara se s prvim i trećim dijelom imena ‘Maher-šalal-haš-bas’ (značenja ‘brz grabež, hitar plijen’, vidi 8:1.3), tako da može biti odgovoran za sarkastična ismijavanja svojih gješnika” (str. 967).

5:20 “Jao onima koji zovu zlo dobrim, i dobro zlim” Mnogi kažu da ovo upućuje na suce Izraela. Premda to odgovara stihovima 18-23, meni izgleda kako je to upućivanje na društvo kao cjelinu, ne ograničenu skupinu sudaca. Ovo je jak primjer tragedije o tome što se događa kad naše svjetlo postaje tamom (usp. Mt 6:22-23). Pad Knjige Postanka 3 pogodio je moralni kompas stvorenja stvorenih na sliku i sličnost Boga Pravde, Pravednosti, i Poštenja!

5:21 “Jao onima koji su mudri u svojim vlastitim očima

I pametni u svome vlastitome viđenju” Ovo ponovno upućuje na grijeh ponosite oholosti (tj. ishodi Post 3). Vjerojatno je jedan od najkласičnijih odlomaka toga Knjiga proroka Jeremije 9:23-24. Prava mudrost je u poznavanju i pouzdanju u Boga! Ljudi su zaslijepljeni dimom sebičnosti, grijeha, i svoje vlastite važnosti (usp. Izr 26:5.12.16; 28:11).

5:22 “Jao onima koji su junaci u pijanju vina” Izaija koristi sarkazam jer pojam “junaci” obično upućuje na “moćnoga ratnika”, ali u ovome okviru upućuje na “pijanke” a ne na vojne podvige.

▣ **“miješanju jakoga pića”** Postoji neko pitanje kao na što ovo (BDB 1016) upućuje:

1. miješanje vina s vodom, 1:22, nalik Grcima i Rimljanima, ali Izaijin tekst upućuje na loše vino, ne obično pijenje vina
2. staro jako vino pomiješano s novim vinom
3. vino pomiješano s drugim destiliranim sokom ili medicama, koje ga čime opojnijim (oni nisu imali fermentirana pića s visokim alkoholnim sadržajem, kao što su dostupna danas).

Ovo je IMENIČKI oblik GLAGOLA “postati pijan”. Pijanstvo je često osuđeno u Pismu (usp. 5:11.22; 28:7; 56:12; Izr 20:1; 23:29-35; Mih 2:11). Ono je čak korišteno kao metafora za YHWH-in Sud (usp. Ps 75:8). Vidi Posebnu temu u 1:22.

5:23 “Koji opravdavaju pokvarene za mito” Ovo je mjesto u kitici gdje komentatori raspravljaju o izostanku sedmoga jao. Pitanje za tumačenje je ili je bilo sedam jao (savršen broj) ili šest jao (broj ljudske nesavršenosti).

Podmićivanje je redovito osuđeno u Knjizi proroka Izaije 1:23; 10:1-2 (usp. Izl 23:8; Pnz 10:17; 16:19; Izr 17:23; Mih 3:11; 7:3).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:24-25

²⁴Stoga, kao što jezik vatre proždire strnjiku

I suha trava pada u oganj,

Tako će njihov korijen postati kao trulež i njihov cvijet otpuhnut kao prah;

Jer oni su odbacili zakon GOSPODINA nebeskih vojska,

I prezreli riječ Sveca Izraelova.

²⁵Zbog ovoga bijes GOSPODINA zapalio se protiv Njegova naroda,

I On je ispružio Svoju ruku protiv njih i oborio ih udarcem.

I planine se potresoše, i njihova trupla leže kao izmet nasred ulica.

Jer sav taj Njegov bijes nije potrošen,

Ali Njegova je ruka još uvijek ispružena.

5:24 vatra je metafora za sud i očišćenje (tj. pljeva i strnjika gore brzo i potpuno, usp. 33:11; 47:14; Joel 2:5; Mt 4:1). Vidi Posebnu temu: Vatra u 1:31.

▣ **“Tako će njihov korijen postati kao trulež i njihov cvijet otpuhnut kao prah”** Ovo je hebrejska metafora za potpuno uništenje.

▣ **“Jer oni su odbacili zakon GOSPODINA nebeskih vojska,**

I prezreli riječ Sveca Izraelova” Ovo je razlog za Sud. To je bilo voljno, namjeravano odbacivanje judejskoga naroda njihova Boga Saveza (posebice stih 19). Zabilježite dva naslova za Božanstvo. Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

5:25 “Zbog ovoga bijes GOSPODINA zapalio se protiv Njegova naroda” Sud će početi s Božjim kućanstvom. Božji bijes je biblijska tema kao što je Njegova ljubav! Bijes je čak istaknut u prisutnosti velikoga svjetla (usp. Lk 12:48).

▣ **“I planine se potresoše”** Mnogi su pretpostavljali da ovo upućuje na silan potres zabilježen u danima Uzije (usp. Am 1:1; Zah 14:5). Međutim, to može biti dobra hiperbola [pretjerivanje – op.prev.] teofanije [bogojavljanje – op.prev.]. Prirodni potresi kod dolaska njenog Stvoritelja. Ovaj je slikovit prikaz uobičajen u SZ-u (tj. 64:3; Izl 19:18; Jer 4:24; Joel 2:10; Nah 1:5).

▣ **“njihova trupla leže kao izmet nasred ulica”** SZ-ni ljudi bili su potreseni nepokopanim tijelima, truljenjem, izloženošću, ili jedenjem od životinja (tj. Ez 39:4.17-20; Nah 3:3). Primjeren ukop djelovao je na nečiju radost u posmrtnome životu. Biti nepokopan bilo je prokletstvo i strava (usp. I. Sam 31:8-13).

POSEBNA TEMA: OBIČAJI POKOPA

- I. Mezopotamija
 - A. Pravilan pokop bio je vrlo važan za sretan zagrobni život.
 - B. Primjer mezopotamskog prokletstva: “Neka zemlja ne primi tvoje truplo.”
- II. Stari zavjet
 - A. Pravilan pokop bio je vrlo važan (usp. Prop 6:3).
 - B. Učinjen je vrlo brzo (usp. Sara u Post 23 i Rahela u Post 35:19 te zabilježite Pnz 21:23).
 - C. Nepravilan pokop bio je znak odbacivanja i grijeha:
 1. Ponovljeni zakon 28:26
 2. Knjiga proroka Izaija 14:20
 3. Knjiga proroka Jeremije 8:2; 22:19.
 - D. Pokop je učinjen ako je bilo moguće u obiteljskoj komori u području kuće.
 - E. Nije bilo balzamiranja, kao u Egiptu. Čovječanstvo je nastalo od praha i mora se vratiti u prah (primjer Post 3:19; Ps 103:14; 104:29).
 - F. U rabinskome judaizmu bilo je teško uravnotežiti pravilno poštovanje i postupanje s tijelom, sa zamišlju obrednoga onečišćenja povezanog s mrtvim tijelima.
- III. Novi zavjet
 - A. Pokop je nakon smrti uslijedio brzo, uobičajeno unutar dvadeset četiri sata. Židovi su često pazili na grob tri dana, vjerujući da bi se duša mogla vratiti u tijelo unutar toga vremenskog okvira (usp. Iv 11:39).
 - B. Pokop je uključivao čišćenje i omatanje tijela sa miomirisima (usp. Iv 11:44; 19:39-40).
 - C. Nije bilo osobitog postupka židovskog ili kršćanskog pokopa ili predmeta stavljenih u grob u Palestini u prvome stoljeću.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 5:26-30

²⁶On će također podići stijeg udaljenome narodu,

I zviždat će za njim od krajeva zemlje;

I gle, to će doći hitrom brzinom.

²⁷Niti jedan u njemu nije umoran ili posrnuo

Nitko ne drijema ili spava;

Niti je opasač na njegovu boku nespreman,

Niti je njegov remen sandale potrzan.

²⁸Njegove su strijele oštre i svi su njegovi lukovi napeti;

Kopita njegovih konja izgledaju kao kremen i njegova kočija vrti se kao vihor.

²⁹Njegova je huka kao lavica, i njegove rike kao mladi lavovi;

On reži kao da hvata plijen

I nosi ih izvan da ga nitko ne izbavi.

³⁰I režat će nad njim u taj dan kao huka mora.

Ako netko pogleda na zemlju, gle, tamo je tmina i nevolja;

Čak je svjetlo potamnijelo njenim oblacima.

5:26 “On će također podići stijeg udaljenome narodu” Ovo “mjerilo” (BDB 651) bio je način za vojske da budu u vezi (usp. 11:12; 18:3; 30:17; 31:9; 49:22). To može biti pozitivno (obnova) ili negativno (naježda) ovisno o okviru. U ovome okviru to signalizira da će doći upadači!

Ovo je krajnje značajan odlomak iz sljedećih razloga: (1) zabilježite da je Bog u nadzoru povijesti, sve povijesti, kao i prirode; (2) zabilježite da Bog podiže mjerilo poganskim narodima. Mnogi su ovaj stih vidjeli kao smjerenje na Ponovljeni zakon 28:49-57.

Unutar Knjige proroka Izaije izgleda da je referenca na uključivanje pogana (usp. Iz 1:2-4; 11:9.10.11; 27:13; 49:22; 56:7; 62:10; 66:19)!

Pojam “narodu” je u Masoretskome tekstu MNOŽINA [narodima], *goyim*. Većina suvremenih prijevoda mijenja ga u JEDNINU, međutim, MNOŽINA moguće upućuje na upadačku plaćeničku vojsku sastavljenu od mnogih naroda. Asirija i Babilon novačili su vojnike od poraženih vojska u svoje redove.

▣ **“zviždat će za njim”** Ovo je metafora za YHWH-in poziv poganskim narodima za sukob s Njegovim vlastitim grješnim narodom (usp. 7:18).

Isti korijen (BDB 1056) također znači “poljubac” kao znak gnušanja, zapanjenosti, ili ruganja.

▣ **“od krajeva zemlje”** Ovo je hiperbolički izričaj. On obilježava narod van mjesnoga okružja redovite trgovine i politike. Odražava prokletstvo Saveza iz Ponovljenoga zakona 28:49.

5:27-30 Ova kitica opisuje nepobjedivu upadačku vojsku. Šok ovoga opisa je taj da on slijedi posebne pojmove korištene za opis vjernoga Izraela u Knjizi proroka Izaije 40:29-31. Bog je protiv Svoga vlastitog naroda Saveza! On će se boriti u korist upadačke poganske vojske (usp. Hab 1 - 2).

5:28 “kao vihor” Pojam (BDB 693) opisuje uništavajuću oluju:

1. književno, Knjiga proroka Izaije 17:13; 21:1; Job 21:18; 37:9; Psalam 83:15
2. metafora, Izaija 29:6; Jeremija 4:12-13:
 - a. YHWH-ine kočije, Izaija 66:15; Jeremija 4:13
 - b. upadači koje YHWH šalje, Izaija 5:28.

5:29 “da ga nitko ne izbavi” Ovaj PARTICIP (BDB 664, KB 717, *Hiphil* PARTICIP) znači “oteti ” ili “osloboditi” (usp. 42:22; 43:13; 47:14; Hoš 5:14; Mih 5:8). YHWH-ina djelovanja su sigurna. Nitko ili ništa ne može osujetiti Njegovu volju (tj. Sud ili spasenje).

5:30b.c Zemlja YHWH-inog svjetla postala je zemljom tame i sumornosti. Poganska vojska banči nad Božanski određenom pobjedom! Kakav obrat očekivanja!!!

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je Izaija odabrao ovu metodu (narodna pjesma) predstavljanja istine?
2. Što je razlika između djelatnoga, privremenoga suda i pasivnoga privremenoga suda? (usp. Rim 1:24.28)
3. Što je središnja istina ove paraboličke pjesme? Kako se ona primjenjuje na naše dane?
4. Popišite grijeh na koje se smjera u stihovima 8-23.
5. Na koji narod upućuju stihovi 26 i dalje i zašto?

IZAIJA 6

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izaijino videnje	Izaija pozvan da bude prorok	poziv Izaiji	Bog poziva Izaiju da bude prorok	poziv Izaiji
6:1-5 (3b)	6:1-5 (3b)	6:1-5 (3b)	6:1-3 (3b)	6:1-3 (3b)
(5b)	(5b)		6:4	6:4-5
6:6-7	6:6-7 (7b)	6:6-13	6:5	(5b)
ovlaštenje Izaije			6:6-7	6:6-10 (7b)
6:8-13	6:8 (8b)		6:8a	
(9b-10)	6:9-10 (9b) (10)	(9b-13)	6:8b (8b)	(8b)
	6:11-13		6:9-10	(9b-10)
			6:11a	6:11-13
			6:11b-13a	
			6:13b	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Uvijek je postojalo pitanje zašto se Izaijin poziv za službu pojavio u poglavlju 6 a ne u poglavlju 1:
1. SZ-ne Knjige uređene su na načine da suvremenici, posebno zapadnjaci, ne razumiju. Često one nisu kronološke, što iznenađuje suvremene zapadnjačke tumače. One su tematske, ali na stupnju igara riječi ili paralelizma.
 2. Zasigurno je moguće da su poglavlja 1 – 5 opći uvod u sadržaj čitave Knjige. Mnoge su, ako ne sve, glavne teme iznesene:
 - a. grijeh naroda po Savezu
 - b. posljedice neposlušnosti
 - c. obnova kroz posebnoga Dolazećeg
 - d. novi dan pravednosti
 - e. sveopća kraljevina Božja u savršenoj okolnosti (Eden obnovljen).
- B. *The Jewish Study Bible* (str. 796) daje zanimljiv osvrt o smještaju poglavlja 6. Opaske na dnu stranice tvrde da poglavlje 6 nije početak Izaijine službe, nego nova naznaka. U poglavljima 1 – 5 prorok poziva Judu na pokajanje, ali poslije otkrivenja u 6:9-10, nikad ih ponovno u cijelome proročanstvu (poglavlja 7 – 66) ne poziva na pokajanje. Osuda je sigurna i neizbježna. Postoji nada u novome danu, ali to je samo buduća nada.
- C. Kao što poglavlje 6 otkriva strašnu i potpunu YHWH-inu osudu nad neposlušnim narodom Saveza, poglavlje 12 otkriva novi dan nade i obnove. Čak je misijski nalog obnovljen (usp. 12:4-5). Ova teološka napetost osobina je proročke poruke. One potiču Mojsijevske zavjetne:
1. posljedice za neposlušnost i
 2. obećanja za poslušnost.

KRATKI PREGLED

- A. Izaija je vidio Boga kakav On jeste, stihovi 1-4
- B. Izaija je vidio sebe kakav je on bio, stih 5
- C. Izaija je vidio svoje društvo kakvo je ono bilo, stih 5
- D. Izaija je bio pročišćen kako bi služio, stihovi 6-7
- E. Izaija je bio spreman ići, stihovi 9-13

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:1-5

¹U godini smrti kralja Uzije vidjeh Gospodina sjedećeg na prijestolju, veoma visokome i uzvišenome, s nizom Njegova plašta što ispunjavaše hram. ²Serafini stajaše iznad Njega, svaki imajući šest krila: s dva on pokrivaše svoje lice, i s dva pokrivaše svoje noge, i s dva letješe. ³I jedan dozva drugog i reče: "Svet, Svet, Svet, jeste GOSPODIN nebeskih vojska. Čitava zemlja puna je Njegove slave." ⁴I temelji pragova zadrhtaše na glas onoga koji ga dozva, dok se hram ispunio dimom.

⁵Potom rekoh: "Jao meni, jer ja sam uništen!

Jer sam čovjek nečistih usana,

I živim među narodom nečistih usana;

Jer moje oči vidješe Kralja, GOSPODINA nebeskih vojska."

6:1 “kralja Uzije” Uzija (792.-740. g.pr.Kr.) bio je jedan od bogobojaznih kraljeva Jude (usp. II. Kr 15:3; II. Ljet 26:4-5). Moguće su Izaija i Uzija bili srodnici (“iah” mogao bi biti kraljevski završetak imena). Uzija je prinio kâd (što su trebali činiti samo levitski svećenici) i bio udaren od Boga gubom (usp. II. Kr 15:5; II. Ljet 26:16-23).

Uzija je bio nazvan Azarja u Knjizi o Kraljevima 15 a Uzija u II. Knjizi Ljetopisa 26. Uzija (“moja snaga je YHWH”) bilo je prijestolonasljedničko ime ili iz II. Ljetopisa 26:17 učimo da je veliki svećenik također bio nazvan Azarja, tako da se izbjegne pomutnja II. Ljetopisa koji koristi Uzija. Kad je on umro 740. g.pr.Kr. bio je to mračan dan za Izaiju i Judu. Juda je postala stabilnom pod njegovim kraljevanjem.

▣ **“vidjeh Gospodina”** Uobičajeno vjerovanje bilo je da vidjeti Boga znači smrt (usp. Post 16:13; Izl 33:20; I. Kr 19:13; Iz 6:5; Iv 1:18; 6:46; I. Tim 6:16). Ovo je bio vrlo traumatičan trenutak! Očito, Izaija je vidio Gospodinovo prijestolje i halju, ali ne Njegovo lice (usp. Iv 12:41).

Postoje neki SZ-ni tekstovi koji ukazuju da Bog može biti viđen:

1. Mojsije, Knjiga Izlaska 33:11; Brojevi 12:8; Ponovljeni zakon 34:10
2. Mojsije, Aron, Nadab, Abihu, i sedamdesetorica starješina, Izlazak 24:10-11.

Pitanje ima veze s ishodom grješne osobe u prisutnosti svetoga Boga. To je pitanje prisnosti osobnoga zajedništva. Očito je da vidjeti nije ključ, nego je to odnos potaknut od Boga!

▣ **“Gospodina”** Ovo je prevedeno iz hebrejske riječi *adonai* (BDB 10, vidi Posebnu temu u 1:1). Neki drevni hebrejski rukopisi imaju “YHWH-u.”

▣ **“prijestolju”** YHWH označen kao sjedeći na prijestolju prvo je nađeno u viđenju nebeske sudnice u I. Knjizi o Kraljevima 22:19; Psalmu 103:19; i kasnije u Knjizi proroka Izaije 66:1. U Knjizi proroka Ezekijela 1 i 10 YHWH-ino prijestolje je Njegovo prijestolje kao pokretna kočija (tj. daleko od Hrama u Jeruzalemu).

Ovo je antropomorfički jezik drevnoga Bliskog Istoka (usp. stih 5; Otk 4:2.3; 20:11, vidi N. T. Wright, *The Language and Imagery of the Bible*, str. 172-182).

POSEBNA TEMA: BOG OPISAN KAO ČOVJEK (JEZIK ANTROPOMORFIZAMA)

I. Ova vrsta jezika vrlo je uobičajena u SZ-u (neki primjeri)

A. Dijelovi fizičkoga tijela

1. oči – Knjiga Postanka 1:4.31; 6:8; Izlazak 33:17; Brojevi 14:14; Ponovljeni zakon 11:12; Zaharija 4:10
2. ruke – Knjiga Izlaska 15:17; Brojevi 11:23; Ponovljeni zakon 2:15
3. ruka – Knjiga Izlaska 6:6; 15:6; Ponovljeni zakon 4:34; 5:15; 26:8
4. uši – Knjiga Brojeva 11:18; I. Samuelova 8:21; II. Kraljevima 19:16; Psalm 5:1; 10:17; 18:6
5. lice – Knjiga Izlaska 33:11; Brojevi 6:25; 12:8; Ponovljeni zakon 34:10
6. prst – Knjiga Izlaska 8:19; 31:18; Ponovljeni zakon 9:10; Psalm 8:3
7. glas – Knjiga Postanka 3:8.10; Izlazak 15:26; 19:19; Ponovljeni zakon 26:17; 27:10
8. noge – Knjiga Izlaska 24:10; Ezekiel 43:7
9. ljudsko obličje – Knjiga Izlaska 24:9-11; Psalm 47; Knjiga proroka Izaije 6:1; Ezekiel 1:26
10. anđeo Gospodnji – Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16; Izlazak 3:4.13-21; 14:19; Suci 2:1; 6:22-23; 13:3-22.

B. Fizičko djelovanje

1. govorenje kao mehanizam stvaranja – Knjiga Postanka 1:3.6.9.11.14.20.24.26
2. šetanje (tj. zvuk) u Edenu – Knjiga Postanka 3:8; Levitski zakonik 26:12; Ponovljeni zakon 23:14
3. zatvaranje vrata Noeve arke – Knjiga Postanka 7:16
4. mirisanje žrtava – Knjiga Postanka 8:21; Izlazak 29:18.25; Levitski zakonik 26:31
5. silaženje – Knjiga Postanka 11:5; 18:21; Izlazak 3:8; 19:11.18.20
6. ukapanje Mojsija – Ponovljeni zakon 34:6.

- C. Ljudski osjećaji (neki primjeri)
1. kajanje/žaljenje – Knjiga Postanka 6:6.7; Izlazak 32:14; Suci 2:18; I. Samuelova 15:29.35; Knjiga proroka Amosa 7:3.6
 2. gnjev – Knjiga Izlaska 4:14; 15:7; Brojevi 11:10; 12:9; 22:22; 25:3.4; 32:10.13.14; Ponovljeni zakon 6:15; 7:4; 29:20
 3. ljubomora – Knjiga Izlaska 20:5; 34:14; Ponovljeni zakon 4:24; 5:9; 6:15; 32:16.21; Jošua 24:19
 4. gađenje/zgražanje – Levitski zakonik 20:23; 26:30; Ponovljeni zakon 32:19.
- D. Obiteljski pojmovi (neki primjeri)
1. Otac:
 - a. Izraela – Knjiga Izlaska 4:22; Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Izaije 1:2; 63:16; 64:8
 - b. kraljeva – II. Knjiga o Samuelovu 7:11-16; Psalam 2:7
 - c. metafore očinskog djelovanja – Ponovljeni zakon 1:31; 8:5; Psalam 27:10; Izreke 3:12; Knjiga proroka Jeremije 3:4.22; 31:20; Hošea 11:1-4; Malahija 3:17
 2. Roditelj – Knjiga proroka Hošea 11:1-4
 3. Majka – Psalam 27:10 (analogija majke koja doji); Izaija 49:15; 66:9-13
 4. Mladi odan ljubavnik – Knjiga proroka Hošee 1 - 3.
- II. Razlozi uporabe ove vrste jezika
- A. Za Boga je bilo nužno otkriti Sâmoga Sebe ljudskom stvorenju. Vrlo prošireni okvir Boga kao muške osobe je antropomorfizam jer je Bog duh!
 - B. Bog uzima najznačajnije vidove ljudskoga života i koristi ih kako bi otkrio Sâm Sebe palome čovječanstvu (otac, majka, roditelj, ljubavnik).
 - C. Iako neophodno, Bog ne želi biti ograničen ikakvim fizičkim obličjem (usp. Izl 20; Pnz 5)
 - D. Konačni antropomorfizam je utjelovljenje Isusa! Bog je postao fizički, opipljiv (usp. I. Iv 1:1-3). Božja poruka postala je Riječ Božja (usp. Iv 1:1-18).

▣ **“nizom Njegova plašta”** Kraljevski plaštevili bili su veoma dugi. Izaija je vidio Boga kao što su ljudi njegovih dana očekivali da On bude. On je bio u nebeskome Hramu (usp. Heb 9:11.24; Otk 5 - 6).

Mnogi su komentatori vidjeli ovaj dugi vijoreći plašt kao način skrivanja izgleda Božjega lica (kao što je dim u stihu 4). To je djelovalo kao pokrivalo, nešto kao *Sekina* oblak Slave tijekom razdoblja lutanja pustinjom.

6:2 “Serafini” Vidi Posebnu temu što slijedi.

POSEBNA TEMA: SERAFINI

- A. Ovo je njihovo jedino spominjanje u Bibliji. Moguće je da su “leteće zmije” iz 14:29; 30:6 (BDB 977 I plus BDB 733) na umu. Postoji čak mogućnost imena što dolazi od egipatske riječi “serref” (“stražar grifin” [mitološko biće s glavom i krilima orla te tijelom lava – op.prev.]).
- B. Oni su izgleda bili određeni red anđela. Njihovo ime znači “gorući” (BDB 977 II). Riječ je iz korijena “gorjeti” (BDB 976).
- C. U Otkrivenju 4:8, izgleda kako su serafini i kerubini miješani. “Zvijeri” izgledaju kao kerubini koji imaju dva krila (Izl 25:19) ili četiri krila (Ez 1:6-14), ali u Otkrivenju oni imaju šest krila i zauzimaju mjesto serafina.

6:2 “šest krila” Zanimljivo je za što su korištena njihova krila:

1. za pokrivanje očiju. Božja Slava je tako silna čak anđelima pri prijestolju da joj ne mogu odoljeti
2. za pokrivanje nogu. Budite pozorni kod skretanja pojedinosti u doslovne predmete ili bića. Često su noge ublažena riječ za genitalije (usp. 7:20; Izl 4:25; Suci 3:24; Ruta 3:4.7.8.14; I. Sam 24:3), ali ovdje, zbog Evanđelja po Mateju 22:30, vjerojatno nisu. Ovo može biti znak poniznosti u prisutnosti svetosti (usp. Izl 3:5)
3. za letenje kako bi se izvršila Božja ponuda brzo (usp. stih 6).

6:3 “Svet, Svet, Svet” Svetost je središnja tema Knjige proroka Izaije:

1. שָׁדָד, PRIDJEV, BDB 872, “svet”, “sveti”:
 - a. svetost:
 - (1) Boga, 5:16; 6:3 (tri puta)
 - (2) Njegova Imena, 40:25; 49:7; 57:15
 - (3) Njegova prebivališta, 57:15
 - (4) Njegove subote, 58:13
2. שָׁדָד, GLAGOL, BDB 872, “biti odvojen”, “posvećen”:
 - a. Božja narav, 5:16; 29:23
 - b. Bog, 8:13; 65:5
 - c. Božji anđeli, 13:3
 - d. Božje Ime, 29:23
 - e. Blagdan, 30:29
 - f. posvećeni ljudi, 66:17
3. שָׁדָד, IMENICA, BDB 871, “odvojenost”, “posvećenost”:
 - a. sveto sjeme [potomstvo], 6:13
 - b. Sveta gora, 11:9; 27:13; 56:7; 57:13; 65:11.25; 66:20
 - c. odvojiti, 23:18
 - d. način svetosti, 35:8
 - e. Svetište, 43:28; 62:9; 64:11
 - f. Sveti grad, 48:2; 52:1
 - g. Svetac, 49:7
 - h. sveta ruka, 52:10
 - i. Sveti dan, 58:13
 - j. sveti narod, 62:12
 - k. Sveti Duh, 63:10.11
 - l. Božje prijestolje, 63:15
 - m. sveto mjesto, 63:18
 - n. sveti gradovi, 64:10.

Trostruko ponavljanje obilježava hebrejski SUPERLATIV (usp. Jer 7:4; Ez 21:27).

POSEBNA TEMA: SVET

- I. Uporaba u Starome zavjetu
 - A. Etimologija pojma (*kadosh*, BDB 872) je neizvjesna, moguće kanaanska. Moguće da dio korijena (tj. *kds*) znači “podijeliti”. Ovo je izvor popularne odredbe “odvojen (iz kanaanske kulture, usp. Pnz 7:6; 14:2.21; 26:19) za Božju uporabu”.
 - B. Odnosi se na kultne stvari, mjesta, vremena, i osobe. Uobičajen u Knjizi Izlaska, Levitskome zakoniku, i Brojevima.
 - C. U proročkoj književnosti (posebice Izaija i Hošea) osobni dio prethodno prisutan, ali nenaglašen, dolazi naprijed. To postaje načinom označavanja Božje biti (usp. Iz 6:3). Bog je svet; Njegovo Ime koje predstavlja Njegovu narav je Svet; Njegov narod koji je otkrio Njegovu narav jadnome svijetu je svet (ako su poslušni Savezu u vjeri).
 - D. Božje milosrđe i ljubav neodvojivi su od teoloških zamisli zavjetne, pravedne, i sržne naravi. U tome je napetost u Bogu prema nesvetome, palome, pobunjenom čovječanstvu. U *Synonyms of the Old Testament*, str. 112-113 od Roberta B. Girdlestona, postoji zanimljiv članak o odnosu između Boga kao “milosrdnoga” i Boga kao “svetoga”.
- II. Novi zavjet
 - A. Pisci NZ-a (osim Luke) su hebrejski mislioci, ali bili su pod utjecajem koine grčkog (tj. Septuaginte). To je grčki prijevod SZ-a, ne klasična grčka književnost, umovanje, ili religija koja nadzire njihov rječnik.
 - B. Isus je svet zato jer je došao od Boga i On je kao Bog i On je Bog (usp. Lk 1:35; 4:34; Djela 3:14; 4:27.30). On je Svetac i Pravednik (usp. Djela 3:14; 22:14). Isus je svet jer je On bezgrješan (usp. Iv 8:46; II. Kor 5:21; Heb 4:15; 7:26; I. Pt 1:19; 2:22; I. Iv 3:5).

C. Zato jer je Bog svet, Njegova djeca postaju sveta (usp. Lev 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Mt 5:48; I. Pt 1:16). Zato jer je Isus svet, Njegovi sljedbenici postaju sveti (usp. Rim 8:28-29; II. Kor 3:18; Gal 4:19; Ef 1:4; I. Sol 3:13; 4:3; I. Pt 1:15). Kršćani su spašeni kako bi služili u Kristo-sličnosti.

▣ **“GOSPODIN nebeskih vojska”** Ovo je doslovno “Zapovjednik nebeskih vojska”. Vidi Posebnu temu u 1:9.

▣ **“Čitava zemlja”** Ovo je podrazumijevanje monoteizma. Bog je uvijek bio Bog svih ljudi (usp. Post 1:26.27; 3:15; 12:3; Izl 19:5.6; Br 14:21; Ps 2:8; 22:27-28; 59:13; 72:8.19; Iz 45:21-22; 49:6; 52:10; Mih 5:4). Izaijina teologa je sveopća (tj. 12:5; 24:14-16; 42:10-12). Vidi Posebnu temu u 2:2.

6:4 “onoga koji ga dozva” Ovo može uputiti na Božji glas (usp. stih 8) ili, u okviru, serafine (tj. “Svet, Svet, Svet”, iz stiha 3).

▣ **“ispunio dimom”** GLAGOL (BDB 569, KB 583, *Niphal* IMPERFEKT) također je upotrijebljen ju Knjizi proroka Ezekielu 10:4. Može odražavati Knjigu Brojeva 14:21; Psalam 72:19; i Habakuka 2:14. Ovo upućuje ili na: (1) simbol Božjega Suda; (2) referencu na *Šekina* oblak, koja označava ali skriva Božju prisutnost (usp. Izl 40:34); ili na (3) dim iz nekoga kadionog oltara tako da Bog ne može biti viđen.

6:5 “Jao meni, jer ja sam uništen” Ovaj GLAGOL (BDB 198 II, KB 225, *Niphal* PERFEKT) obilježava uništenje (tj. “ušutkati”) nekoga ili nečega:

1. gradova:
 - a. Moaba, Knjiga proroka Izaije 15:1
 - b. Filisteje, Knjiga proroka Jeremije 47:5
2. naroda:
 - a. Izraela, Knjiga proroka Hošee 4:6
 - b. Jeruzalema, Knjiga proroka Sefanije 1:11
 - c. Edoma, Knjiga proroka Obadije stih 5
3. kraljeva:
 - a. Izraela, Knjiga proroka Hošee 10:7.15
 - b. Egipta, Knjiga proroka Ezekielu 32:2
4. ljudi u metaforama životinja, Psalam 49:13.21
5. Izaije, jer je vidio YHWH-u, Knjiga proroka Izaije 6:5.

Božja svetost izvijestila je Izaiju o njegovu nedostatku pravednosti praćenom biblijskim zahtijevanim odazivom osude! Milost jeste ključ, ali svetost je cilj (usp. Lev 11:44-45; 19:2; 20:7.26; Pnz 18:13; Mt 5:48)! Ne može se ostati istom osobom nakon dodira s Bogom, ali to je upravo ono što je Njegov narod činio.

▣ **“nečistih usana”** Ljudski govor odražava srce (usp. Mt 15:18; Mk 7:20.23). Ovo je odraženo u Knjizi proroka Izaije 29:13 (Mt 15:8-9) i Ezekielu 33:30-32.

Izaija je spoznao svoj vlastiti grijeh (tj. pojedinačna zavjetna odgovornost, usp. Ez 18 i 36) i grijeh svoje zajednice (skupna odgovornost). Obje su istinske i imaju posljedice i dobrobiti! Božji je narod morao odraziti YHWH-inu narav narodima, ali oni su bili iskvareni narodima. Možda “čisti u srcu mogu vidjeti Boga” (usp. Mt 5:8), ali Izaija je znao kako on nije bio jedan od njih, niti je to bio zavjetni narod. Ovo je “ta” napetost “uvjetovanih Saveza” i nada za jedan “neuvjetovani Savez” što će ishoditi u bogobojznome narodu (usp. Ez 36:22-38).

▣ **“moje oči vidješe Kralja”** Vidi bilješku u stihu 1.

▣ **“Kralja”** Judejski kraljevi predstavljali su YHWH-u koji je bio istinski kralj naroda Saveza (tj. Izl 15:18; Br 23:21; Suci 8:23; I. Sam 8:7; 12:12; I. Kr 22:19; Jer 46:18; 48:15; 51:57).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 6:6-13

⁶Potom jedan od serafina doletje do mene s gorućim ugljenom u svojoj ruci, kojeg je uzeo s oltara s kliještima.

⁷On dotaknu moja usta s njima i reče: "Gle, ovo je dotaklo tvoje usne; i tvoja je nepravda uklonjena i tvoj je grijeh

oprošten." ⁸Onda čuh glas Gospodinov, govoreći: "Koga ću Ja poslati, i tko će ići za Nas?" Potom reko: "Evo mene. Šalji mene!"

⁹On reče: "Idi, i reci tome narodu:
'Nastavite slušati, ali nećete shvatiti;
Nastavite gledati, ali nećete razumjeti.'

¹⁰Učini srca ovih ljudi bešćutnima,
Njihove uši otupljenima,
I njihove oči potamnjenima,
Inače neće moći vidjeti svojim očima,
Čuti svojim ušima,
Razumjeti svojim srcima,
I vratiti se i biti ozdravljenima."

¹¹Onda ja reko: "Gospodine, kako dugo?" I On odgovori:
"Sve dok su gradovi opustošeni i bez žitelja,

Kuće su bez ljudi
I zemlja je posve poharana,
¹²GOSPODIN je udaljio ljude daleko,
I napuštena mjesta mnoga su usred zemlje.

¹³Ipak postojat će deseti dio u njoj,
I ona će ponovno biti *predmet* da bude spaljena,
Kao strnjika ili hrast
Čiji panj ostaje kad je pao.
Sveto sjeme njen je panj."

6:6 Ovaj je stih vrlo iscrpan slikovit opis. Izaija je imao viđenje nebeskoga hrama, prebivališta Božanstva. Uvijek je teško znati što je stvarnost a što slikovit prikaz! Mi vidimo kroz maglu u duhovnu kraljevinu. Mi iz teksta kao ovaj ne moramo određivati pojedinosti za razvitak razumijevanja nebesa do pojedinosti. To je općenit dojam /istina što je presudno.

Zadivljujuća stvar je ta da je Bog započeo otkrivenje s palim ljudstvom. On otkriva: (1) Sâmoga Sebe; (2) Svoje naume; i (3) nastavljanje, kao i budućega, odbacivanja od strane Njegova naroda (usp. 6:9-13). Juda odbija slušati i vidjeti, ali Izaija je, koji priznaje svoj grijeh, očišćen i on je raspoloživ (usp. stih 8).

▣ **“(s) oltara”** Ovo (BDB 258) izgleda upućuje ili na: (1) kadioni oltar pred zastorom ili (2) oltar za žrtvovanje ispred Svetoga Mjesta. Dodirivanje Izaijinih usta simbolizira ritualno, obredno očišćenje.

6:7 “dotaknu moja usta” Ovaj način očišćenja i opunomoćenja slično je Knjizi proroka Jeremije 1:9 i Daniela 10:16. Međutim, Ezekielu je bilo rečeno neka pojede svitak (usp. Ez 2:8-10; 3:3), što je slično Jeremiji 15:16 i Otkrivenju 10:8-11. Sve od ovoga su metafore za zadržavanje Riječi Božje kao i za govoriti ostalima kako je ona istinita.

▣ **“tvoja je nepravda uklonjena”** GLAGOL (BDB 693, KB 747, *Qal* PERFECT) znači “okrenuti” ili “ukloniti”. Ovdje je on uspoređan s “oprošten” (doslovno “pokriven”, “okajan”, BDB 497, KB 493, *Pual* IMPERFECT, usp. 22:14; 27:9; 28:18). Izaija je bio promijenjen u svome suočavanju s YHWH-om. Prošlost je bila učinkovito uklonjena time i budućnost će biti drukčija, Ovo je objavljeno od serafina, koji govori za YHWH-u! Ovo je silan odlomak o milosti, više kao Pavlov susret na cesti za Damask s uskrsnim Kristom (usp. Djela 9).

Mehanizam za puno i potpuno oprostjenje i izmirenje nije jasno izjavljen u ovome tekstu, ali iz 53:5-6 je ključna uloga Mesije, Patećega Sluge, i zamisao “posredničkoga, zamjenskog izmirenja” otkrivena (tj. Post 3:15; Mk 10:45; Rim 5:12-21; II. Kor 5:21).

6:8 “tko će ići za Nas” Ovaj “Nas” podrazumijeva veći broj/množinu (postoji nekoliko mjesta u SZ-u gdje je viđena ta množina, usp. Post 1:26; 9:6; Pnz 6:4-5; Ps 110, kao što je MNOŽINA naslov *Elohim*, Post 1:1; 5:1). Filo i Eben Ezra kažu da je ovo “množina Veličanstva”; druge tvrde da je ovo “nebesko vijeće” (tj. Rashi, usp. I. Kr 22:19-23; Job 1:6-12; 2:1-6). To može upućivati na pretkazivanje zamisli o Trojedinome Bogu.

POSEBNA TEMA: TROJSTVO

Zabilježite djelatnost sve tri Osobe Trojstva u ujedinenim okvirima. Pojam “trojstvo”, prvo skovana od Tertulijana, nije biblijska riječ, nego opće prihvaćena zamisao.

- A. Evanđelja
 - 1. Evanđelje po Mateju 3:16-17; 28:19 (i usporednice)
 - 2. Evanđelje po Ivanu 14:26.
- B. Djela apostolska – Djela 2:32-33.38-39.
- C. Pavao
 - 1. Poslanica Rimljanima 1:4-5; 5:1.5; 8:1-4.8-10
 - 2. I. Poslanica Korinćanima 2:8-10; 12:4-6
 - 3. II. Poslanica Korinćanima 1:21; 13:14
 - 4. Poslanica Galaćanima 4:4-6
 - 5. Poslanica Efežanima 1:3-14.17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
 - 6. I. Poslanica Solunjanima 1:2-5
 - 7. II. Poslanica Solunjanima 2:13
 - 8. Poslanica Titu 3:4-6.
- D. Petar – I. Petrova poslanica 1:2.
- E. Juda – stihovi 20-21.

Množina u Bogu naviještena je u SZ-u.

- A. Uporaba MNOŽINA za Boga:
 - 1. Ime *Elohim* je MNOŽINA, ali kad je korištena za Boga uvijek ima GLAGOL u JEDNINI
 - 2. “Nas” u Knjizi Postanka 1:26-27; 3:22; 11:7.
- B. Anđeo Gospodnji bio je vidljiv predstavnik Božanstva:
 - 1. Knjiga Postanka 16:7-13; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 - 2. Knjiga Izlaska 3:2.4; 13:21; 14:19
 - 3. Knjiga o Sucima 2:1; 6:22-23; 13:3-22
 - 4. Knjiga proroka Zaharije 3:1-2.
- C. Bog i Njegov Duh su odvojeni, Knjiga Postanka 1:1-2; Psalam 104:30; Knjiga proroka Izaije 63:9-11; Ezekiel 37:13-14.
- D. Bog (YHWH) i Mesija (*Adon*) su odvojeni, Psalam 45:6-7; 110:1; Knjiga proroka Zaharije 2:8-11; 10:9-12.
- E. Mesija i Duh su odvojeni, Knjiga proroka Zaharije 12:10.
- F. Svo Troje je spomenuto u Knjizi proroka Izaije 48:16; 61:1.

Isusovo Božanstvo i osobnost Duha prouzročili su poteškoće za stroge, monoteističke, rane vjernike:

- 1. Tertulijanu – podređenost Sina Ocu
 - 2. Origenu – podređenost Božanske biti Sina i Duha
 - 3. Ariju – poricao je Božanstvo Sinu i Duhu
 - 4. monarhijanizmu – vjerovalo se u postupno očitovanje jednoga Boga kao Oca, Sina, onda Duha.
- Trojstvo je povijesno razvijeno sustavno izlaganje uzeto iz biblijske građe:
- 1. Isusovo puno Božanstvo, jednakovrijedno Ocu, a bilo je potvrđeno godine 325. na saboru u Niceji puna Osobnost i Božanstvo Duha jednakovrijedno Ocu i Sinu bilo je potvrđeno na saboru u Konstantinopolu godine 381.
 - 3. doktrina o Trojstvu potpuno je iznesena u Augustinovom djelu *De Trinitate*.

Ovdje uistinu postoji tajnovitost. Ali izgleda da NZ potvrđuje jednu Božansku bit s tri vječna očitovanja kao Osobe.

▣ **“Evo mene”** Ovo je uobičajen hebrejski idiom za raspoloživost (usp. Post 22:1.7.11; 27:1; 31:11; 46:2; Izl 3:4; I. Sam 3:4.5.6.8.16; 22:12; II. Sam 1:7).

▣ **“Šalji mene”** GLAGOL “šalji” (BDB 1018, KB 1511) je *Qal* IMPERATIV upotrijebljen kao molitveni zahtjev. Ovo je Izaijin odaziv YHWH-inom pitanju. On [odaziv – op.prev.] jasno otkriva njegovu raspoloživost.

Začudno je kako je mnogo ove hebrejske zamisli “božanski poslani nekog” doktrinarno za Isusa kao “poslanom” u Evanđelju po Ivanu i vjernike kao On koji ih “šalje” u svijet (usp. Iv 17:18; 20:21). Bog stiže do Svoga pobunjenoga Stvorenja! Nedugo sam čuo redak iz nove kršćanske pjesme koji kaže: “Bog posla Svoga Sina, On šalje Svoju djecu i dalje.” Snažne riječi o Bogu i o Njegovu narodu!

6:9-10 Kao što YHWH otkriva Svoju svrhu za Izaijinu službu, On isto tako otkriva Izaiji koji će odaziv njegova poruka imati na Judu:

1. idi, stih 9, BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV
2. reci, stih 9, BDB 55, KB 65, *Qal* PERFEKT
3. nastavite slušati, stih 9, *Qal* IMPERATIV i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT iz BDB 1033, KB 1570
4. ali nećete shvatiti, stih 9, BDB 106, KB 122, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, usp. 1:3; 5:21; 10:13; 29:14
5. nastavite gledati, stih 9, *Qal* IMPERATIV i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT iz BDB 906, KB 1157
6. ali nećete razumjeti, stih 9, BDB 393, KB 380, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
7. učini srca ovih ljudi bešćutnima (doslovno “mast”), stih 10, BDB 1031, KB 1566, *Hiphil* IMPERATIV
8. njihove uši otupljenima, stih 10, BDB 457, KB 455, *Hiphil* IMPERATIV
9. njihove oči potamnjelima, stih 10, BDB 1044, KB 1612, *Hiphil* IMPERATIV.

Ovi su IMPERATIVI slijeđeni posljedicama (tri IMPERFEKTA prije upotrijebljenih GLAGOLA, “vidi,” “čuti”, i “razumjeti”). Bog zna (ili Svojim predznanjem ili Njegovim otvrdnućem njihovih već zastranjenih srca/umova) da se oni neće odazvati i biti spašeni:

1. kako se oni ne bi pokajali, BDB 996, KB 1427, *Qal* PERFEKT niječno
2. kako oni ne bi bili ozdravljeni, BDB 950, KB 1272, *Qal* PERFEKT niječno.

Izaija će propovijedati i iako se možda neki odazovu, velika većina njegova naroda /njegova društva se neće (usp. Rim 1:24.26.28; Ef 4:19) ili se ne mogu odazvati (usp. 29:9.10; Pnz 29:4; Mt 13:13; Rim 11:8)! Izaija ovdje nije neki evangelizator, nego prorok zavjetne neposlušnosti /posljedica (usp. Mt 13:13; Mk 4:12; Lk 8:10). Njegova poruka nade za buduće je dane, ne za njegovo vrijeme!

6:10 “potamnjelima” Ovo (BDB 1044, KB 1612) je doslovno “pokriveno izlučevinama” (usp. 29:9; 32:3).

POSEBNA TEMA: POKAJANJE U STAROME ZAVJETU

Ova je zamisao ključna ali teška za odredbu. Većina od nas ima odredbu koja proizlazi iz naše denominacijske pripadnosti. Međutim, uobičajeno je “postavljena” teološka odredba nametnuta od nekoliko hebrejskih (i grčkih) riječi koje ne podrazumijevaju posebno ovu “postavku” odredbe. Mora biti zapamćeno da su NZ-ni autori (osim Luke) bili hebrejski mislioci koji su koristili pojmove koine grčkog, tako da su mjesto za početak hebrejski pojmovi sami za sebe, od kojih prvenstveno postoje dva:

1. *nhm* (נחם, BDB 636, KB 688)
2. *swb* (שב, BDB 996, KB 1427).

Prvi, *nhm*, koji je izgleda izvorno morao značiti duboko udahnuti, bio je korišten u nekoliko značenja:

- a. “odmor” ili “udobnost” (npr. Post 5:29; 24:67; 27:42; 37:35; 38:12; 50:12; često bilo korišteno u imenima, usp. II. Kr 15:14; I. Ljet 4:19; Neh 1:1; 7:7; Nah 1:1)
- b. “žaliti” (npr. Post 6:6.7)
- c. “promijenjeno mišljenje” (npr. Izl 13:17; 32:12.14; Br 23:19)
- d. “sućut” (npr. Pnz 32:36).

Zabilježite da sve od ovoga uključuje dubok osjećaj! Ovo je ključ: duboki osjećaji koji vode djelovanju. Ova promjena djelovanja često je usmjerena na druge osobe, ali i prema Bogu. To je ona promjena stava i djelovanja prema Bogu što natapa ovaj pojam s toliko teološke znakovitosti. Ali ovdje se mora biti pozoran. Bog je rekao da se treba “pokajati” (usp. Post 6:6.7; Izl 32:14; Suci 2:18; I. Sam 15:11.35; Ps 106:45), ali to ne ishodi iz žalosti nad grijehom ili zabludom, nego je to doslovan način pokazivanja Božje sućuti i brige (usp. Br 23:19; I. Sam 15:29; Ps 110:4; Jer 4:27-28; Ez 24:14). Dug kazne za grijeh i pobunu je oprošten ako se grješnik istinski okrene od njegova/njena/njihovih grijeha i okrene se Bogu.

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. Okvir je ključan u određivanju njegova namjeravanog značenja.

Drugi pojam, *swb*, znači “okrenuti se” (okrenuti se od, okrenuti se natrag, okrenuti se prema/k). Ako je istinito da su dva zahtjeva Saveza “pokajanje” i “vjera” (npr. Mt 3:2; 4:17; Mk 1:4.15; 2:17; Lk 3:3.8; 5:32; 13:3.5; 15:7; 17:3), onda *nhm* upućuje na jake osjećaje prepoznavanja nečijeg grijeha i okretanje od grijeha, dok bi *swb* mogao upućivati na okretanje od grijeha do okretanja k Bogu (jedan primjer ova dva duhovna djelovanja je Knjiga proroka Amosa 4:6-11: “niste se okrenuli Meni” [pet puta] te Amos 5:4.6.14: “tražite Me ...tražite Gospodina ... tražite dobro a ne zlo”).

Prvi veliki primjer snage pokajanja je Davidov grijeh s Bat-Šebom (usp. II. Sam 12; Ps 32; 51). Bilo je neprekidnih posljedica za Davida, njegovu obitelj, i Izraela, ali David je bio obnovljen za zajedništvo s Bogom! Čak se grješan Manaše mogao pokajati i bilo mu je oprošteno (usp. II. Ljet 33:12-13).

Oba od ovih pojmova korištena su usporedno u Psalmu 90:13. Mora biti prepoznavanje grijeha i namjeravano, osobno okretanje od njega, kao i čežnja za traženjem Boga i Njegove pravednosti (usp. Iz 1:16-20). Pokajanje ima spoznajni vid, osobni vid, i moralni vid. Sva su tri zahtijevana, i započeti novi odnos s Bogom i nastaviti novi odnos. Dubok osjećaj žaljenja okreće se u trajnu privrženost Bogu i za Boga!

6:11 “kako dugo” Ovo upućuje na duljinu vremena kad će Božja poruka biti odbačena.

6:12 “udaljio (je) ljude daleko” Ovo upućuje na izgnanstvo, ali je li Asirija uzela sjeverna plemena ili je Babilon uzeo južna plemena neizvjesno je (možda namjeravana višeznačnost).

6:13 “Ipak postojat će deseti dio u njoj” Vidi Posebnu temu: Ostatak, tri značenja u 1:9. Također zabilježite: (1) Izaijin sin, Šear Jašub, 7:3, znači: “ostatak će se vratiti” i isto tako (2) zabilježite raspravu u 10:20-22.

▣ **“ona će ponovno biti predmet da bude spaljena”** Stih 13, redak b i c, može biti razumjet na dva načina:

1. književni okvir – Božji narod u metafori velikoga stabla bio je odrezan i spaljen, ali postoji život u panju. Izdanak će doći dalje (tj. Mesija ili mesijanska zajednica, usp. 4:2; 11:1; 53:2; Jer 23:5; 33:15; Zah 3:8; 6:12). Ali buduće poteškoće ostaju (tj. spaljena)
2. povijesno, kulturalno – kanaanski idoli plodnosti (tj. *Ašera*) bit će potpuno spaljeni. Božji će narod biti oslobođen od idolatrije jednoga dana!

▣ **“Čiji panj ostaje kad je pao”** Stih 13 ima dvije riječi upotrijebljene jedino ovdje u SZ-u, ključne riječi:

1. “pao”, BDB 1021 I, isti korijen upotrijebljen za vrata u Hramu (usp. I. Ljet 26:16). Temeljno značenje korijena je “baciti”, “odbaciti”, ili “oboriti”
2. “panj”, BDB 663, uobičajeno korišten za svete kamene stupove:
 - a. od patrijarha i Mojsija
 - b. od kanaanskih štovatelja plodnosti (tj. *Baal*).

▣ **“Sveto sjeme njen je panj”** Ovo, kao 4:2, ima mesijanska suzvučja. Vidi bilješku u Knjizi proroka Izaije 11:1. Ovaj je izričaj ispušten u LXX-i.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Zašto je Uzijina smrt pogodila Izaiju tako duboko?
2. Koga je Izaija vidio?
3. Zašto je Izaijina poruka bila odbačena?
4. Kako se Izaijino vrijeme uspoređuje s našim vlastitim?

IZAIJA 7

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
rat protiv Jeruzalema	Izaija poslan kralju Ahazu	Izaija i Siro-Efajimski rat (7:1:-8:15)	poruka za kralja Ahaza	Izaija posreduje
7:1-2	7:1-2	7:1-2	7:1 7:2	7:1-2
7:3-9	7:3-9 (7b-9)	7:3-9 (7b-9)	7:3-6 7:7-9a 7:9b	7:3-9 (7b-9)
Dijete Emanuel	proročanstvo o Emanuelu	znak Emanuela	taj znak Emanuela	Izaija posreduje ponovno
7:10-17	7:10-17	7:10-17	7:10-11 7:12 7:13-16 7:17	7:10-12 (11) (13b-17) pretkazivanje najezde
7:18-20	7:18-22 (18-19) (20)	7:18-19 7:20	7:18-19 7:20	7:18-25 (18-25)
7:21-22	(21-22)	7:21-22	7:21-22	
7:23-25	7:23-25 (23-24) (25)	7:23-25	7:23-25	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Ova književna jedinica (poglavlja 7 - 12) često je nazvana “Emanuelova Knjiga” jer je neprekidna tema čudesno Dijete Novoga doba koje će biti rođeno kako bi oslobodilo i obnovilo Božji narod.
- B. Okolnost ovoga odlomka su povijesni događaji uključeni u Siro-Efrajimski rat oko 735.-733. g.pr.Kr. te najezda Sirije i Palestine od Asirije pod Tiglat-Pileserom III. (također zvan *Pul*, usp. II. Kr 15:19):
1. poglavlja 7 - 10:4 datirana su oko 735. g.pr.Kr. (dani Tiglat-Pilesera III., 745.-729. g.pr.Kr.)
 2. poglavlja 10:5 - 34 datirana su oko 701. g.pr.Kr. (dani Sanheriba, 705.-681. g.pr.Kr.)
 3. poglavlja 11:1 - 12:26 nagovještaji Mesijanskoga doba.
- C. Ovaj se čitavi dio bavi djecom kao simbolima povijesnih događaja:
1. Izajino prvo dijete (Šear Jašub), 7:3
 2. dijete kao znak Ahazu, 7:14-16
 3. Izajino drugo dijete (Maher-šalal-haš-bas), 8:1.3
 4. Mesija kao dijete, 7:14; 9:6-7.11:1-5
 5. Dijete Novoga doba, 11:6-9.
- D. Pročitajte sljedeća usporedna povijesna izvješća:
1. poglavlje 7 - 10:4: pročitajte II. Knjigu o Kraljevima 16 i II. Ljetopisa 28
 2. poglavlje 10:5-34: pročitajte II. Knjigu o Kraljevima 18:17 - 20:11 i II. Ljetopisa 32:9-24.
- E. Postoji suprotivost između nedostatka vjere pokazan kod kralja Ahaza i vjere pokazane kod njegovog sina, kralja Ezekije (usp. 37:14-20.30). Upamtite da je najvažnija osobina Pisma Bog! On želi biti sa Svojim narodom (tj. Emanuel) ali njihova je vjera/pouzdanje presudno!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:1-2

¹Sad dogodi se u dane Ahaza, sina Jotama, sina Uzije, kralja Jude, da Resin kralj Arama i Pekah sin Remalija, kralja Izraela, uđe u Jeruzalem da *povede* rat protiv njega, ali ne mogoše ga osvojiti. ²Kad to bijaše javljeno kući Davidovoj, kazujući: "Aramejci su se utaborili u Efrajimu", njegovo srce i srca njegova naroda potresoše se kao što se šumska stabla tresu od vjetra.

7:1 “u dane Ahaza” Ahaz je kraljevaio od 735.-715. g.pr.Kr. Okolnost ovoga poglavlja jeste najezda Jude od obojih i Sirije i Izraela jer Juda ne želi sudjelovati u njihovoj vojnoj koaliciji protiv Asirije.

▣ **“Pekah”** On je bio otimač prijestolja (tj. nadnevcu njegova kraljevanja: Bright, 737.-732. g.pr.Kr.; Young, 736.-730. g.pr.Kr.; NIV Study Bible, 752.-732. g.pr.Kr.) Sjevernih deset plemena. Vidi kartu “Kraljevi podijeljene monarhije” u Dodatku četiri, #3.

7:2 “to bijaše javljeno kući Davidovoj” Ovo upućuje na izvješće dano čitavoj kraljevskoj obitelji ili je izvješće bilo javno obznanjeno na dvoru.

NASB	“utaborili (su se) u”
NKJV	“raspoređeni su u”
NRSV	“sklopili su savez s njim”
TEV	“bijahu već u”
NJB	“zaustavili su se u”

LXX
Pešita
REB

“urotiše s”
“je saveznik s”
“napravili su savez s”

GLAGOL (BDB 628, KB 679, *Qal* PERFECT) znači “odmor”. U ovome okviru to znači učvrstiti stalni tabor usred. Ovo podrazumijeva da je Sirija bila jača, prevladavajuća u političkome savezu.

Zabilježite da je ovaj isti GLAGOL upotrijebljen u stihu 19 za opis veće upadačke vojske.

▣ “**njegovo srce i srca njegova naroda**” Ovo može uputiti na obitelj ili žitelje Jeruzalema koji su čuli izvješće.

▣ “**potresoše se kao što se šumska stabla tresu od vjetra**” Postoji opetovanje GLAGOLA “klimati se”, ili “ljuljati” (BDB 631, KB 681, *Qal* IMPERATIV i *Qal* INFINITIVNA GRADA). Uobičajeno je silina izražena IMPERFEKTOM GLAGOLA i INFINITIVNIM APSOLUTOM, ali ovdje je to ponavljanje GLAGOLA i INFINITIVA u sličnome obliku.

Juda i njeno vodstvo bili su uplašeni. Oni nisu imali pouzdanje puno povjerenja u YHWH-u prisutnost ili obećanja!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:3-9

³Onda GOSPODIN reče Izaiji: "Izadi sad da sretnoš Ahaza, ti i tvoj sin Šear Jašub, na kraju prokopa gornjeg jezera, na glavnome putu prema valjarevom polju, ⁴i reci mu: 'Čuvaj se i budi miran, nemaj straha i ne budi strašljiv zbog ova dva panja dimećih ugaraka, na račun divljeg bijesa Resina i Arama i sina Remalijina. ⁵Jer Aram, s Efrajimom i sinom Remalije, naumio je zlo protiv tebe, govoreći: ⁶"Hajdemo ustati protiv Jude i zaplašiti je, i napraviti si za nas prodor u njenim zidovima i postaviti sina Tabelova kao kralja u njihovoj sredini", ⁷tako kaže Gospodin BOG: "To neće stajati niti će proći. ⁸Jer glava Arama je Damask a glava Damaska je Resin (sad unutar drugih 65 godina Efrajim će biti zdrobljen, tako da to više neće biti narod), ⁹a glava Efrajima je Samarija i glava Samarije je sin Remalije. Ako nećeš povjerovati, ti se zasigurno nećeš održati. ""

7:3 “Izaiji” [Izaija] Njegovo je ime složenica dvije IMENICE, “spasenje” i “YHWH.” Za potvrditi razumijevanje ili podrazumijevati značenje, GLAGOL mora biti pretpostavljen, “YHWH je spasenje”, “YHWH donosi spasenje”, itd.

▣ “**Šear Jašub**” Ovo je Izaijin prvi sin. Njegovo ime znači “ostatak će se vratiti” iz poglavlja 10:20-23. Jasna činjenica da je Izaiji rečeno neka uzme svoga sina da se sretno s kraljem pokazuje kako njegovo ime ima važnost prema subjektu susretanja. To može upućivati na:

1. samo mali dio upadačke vojske preživjet će kako bi se vratio kući
2. samo mali dio nevjerne Jude će preživjeti. Izaija koristi zamisao “vjernog Ostatka” često. Vidi Posebnu temu u 1:9.

▣ “**na kraju prokopa gornjeg jezera**” Ovo je povezano s izvorom Gihon koji opskrbljuje Jeruzalem vodom tijekom opsada. Ovaj je izvor također bio korišten u krunidbi kraljeva Jude. Ahaz je provjeravao pripreme za opsadu. On je provjeravao svoja sredstva!

7:4-9 Ovo je YHWH-ina poruka Ahazu kroz Izaiju. Prvi dio naslovljava Ahaza:

1. čuvaj se, BDB 1036, KB 1581, *Niphal* IMPERATIV
2. budi miran, BDB 1052, KB 1641, *Hiphil* IMPERATIV
3. nemaj straha, BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen ju ZAPOVJEDNOME smislu
4. ne budi strašljiv, BDB 939, KB 1236, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen ju ZAPOVJEDNOME smislu.

Uzrok Ahazova straha bili su upadački naumi Sirije i Izraela (stih 5).

YHWH obilježava mišljenje o Siro-Efrajimskoj koaliciji (stih 6):

1. hajdemo ustati protiv Jude, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
2. prouzroči joj odvratnu grozu, (NASB na margini), BDB 880, KB 1089, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
3. napraviti si za nas prodor u njenim zidovima, BDB 131, KB 149, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
4. postaviti sina Tabelova kao kralja, BDB 573, KB 590, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu.

YHWH opisuje Svoje naume u stihu 7:

1. to neće stajati, BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERFEKT
2. niti će proći, BDB 224, KB 243, *Qal* IMPERFEKT.

YHWH je u nadzoru povijesti, ne ljudske vojske, niti Sirija/Izrael ni Asirija. Međutim, postoji zahtjev u korist vodstva Jude – oni moraju imati povjerenja/pouzdanja u YHWH-inu riječ (stih 9)!

1. povjerovati, BDB 52, KB 63, *Hiphil* IMPERFEKT, MNOŽINA (kraljevski sud i vodstvo, usp. stihove 13.14)
2. nećeš održati (doslovno “biti potvrđen”), BDB 52, KB 63, *Niphal* IMPERFEKT, MNOŽINA.

Ova ista igra o značenju מִן nađena je u II. Knjizi Ljetopisa 20:20. Ovaj isti GLAGOL upotrijebljen je u II. Samuelovoj 7:16 u odnosu s trajnošću Davidovskog kraljevanja. U zavjetnome odnosu YHWH je odbrao ne djelovati ako Njegovi zavjetni sudionici odbace povjerovati/pouzdati se u Njega (usp. 30:15). Vidi Posebnu temu: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (מִן) u 22:23.

▣ “**ova dva panja dimećih ugaraka**” Dva su upadača opisana kao brzo-će-bitu “propale veličine”. Sirija (tj. Damask) pao je pod Asirce 732. g.pr.Kr. i Izrael (tj. Samarija) pala je 722. g.pr.Kr. Broj (65 godina) nađen u stihu 8 teško je uskladiti s našom trenutačnom obavijesti o ovome razdoblju povijesti.

7:6

NASB	“napraviti... prodor u njenim zidovima”
NKJV	“napraviti otvor u njenim zidovima”
NRSV	“osvojiti je”
NJB	“uništiti je”
Pešita	“napraviti prodor u njoj”
REB	“sломiti njen duh”

Ovaj GLAGOL (BDB 131, KB 149, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu) u osnovi znači “obiti” ili “probiti” (usp. II. Kr 3:26).

▣ Ime “Tabel” (BDB 370) sirijsko je ime. Postoje dvije poznate uporabe: (1) pleme naroda u Gileadu ili (2) ime kralja Tira (To-ba-il, LXX Tabel, također poznat od Etbaala); međutim, MT dodaje samoglasnike imenu i mijenja ga u “Tabeal”, što u hebrejskome znači “dobro-ni-za-što”. Promjena imena bila je uobičajena u SZ-u kako bi se pokazao autorov pogled na narav osobe. Međutim, u okviru ovo upućuje na nepoznatoga asirijskog pristašu unutar Jude.

7:7 “**tako kaže Gospodin BOG: ‘To neće stajati niti će proći’**” Ovo je jedan od nekoliko stihova u ovome okviru koji uče Božjem nadzoru i suverenosti nad svim narodima i svom poviješću (usp. stihove 17.18 i 20). Također zabilježite 8:10 i 28:18.

7:8 “**(sad unutar drugih 65 godina)**” Ovaj vremenski dio teško je za razumjeti. On može biti povezan s Asar-Hadonom koji je dovršio protjerivanje i raseljavanje zemlje Izraela (usp. II. Kr 17:24; Ezra 4:2). To može biti dobar primjer: (1) višeznačnosti pretkazanoga proročanstva u SZ-u; (2) kasnijeg pisarevog dopunjavanja Izaijinog teksta s uredničkim osvrtom; ili (3) oboje.

NIV izražava Izaijinu igru riječi kao: “Ako nećeš stajati čvrsto u svojoj vjeri, nećeš stajati uopće.”

7:9 “**Ako nećeš povjerovati**” Vidi Posebnu temu: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (מִן) u 22:23.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:10-17

¹⁰Potom GOSPODIN govoraše ponovno Ahazu, kazujući: ¹¹“Traži znak za sebe od GOSPODINA tvoga Boga; učini ga dubokim kao Šeol ili visokim kao nebo.” ¹²Ali Ahaz reče: “Neću tražiti, niti ću preispitivati GOSPODINA!” ¹³Onda on reče: “Slušaj sad, o kućo Davidova! Preslaba li je stvar za tebe iskušavati strpljenje čovjeka, da ćeš iskušavati strpljenje moga Boga isto tako? ¹⁴Stoga Gospodin Sâm dat će ti znak: Gle, djevica će biti trudna s djetetom i dobiti sina, i ona će nazvati njegovo ime Emanuel. ¹⁵On će jesti skutu i med u vrijeme kad će On znati *dovoljno* da odbaci zlo i odabere dobro. ¹⁶Jer prije negoli će dječak znati *dovoljno* da odbaci zlo i odabere dobro, zemlja čija si dva kralja natjerao u strah bit će napuštena. ¹⁷GOSPODIN će dovesti na tebe, na tvoj narod, i na kuću tvoga oca takve dane koji nikad neće doći od dana kad se Efrajim odvoji od Jude, kralja Asirije.”

7:11 Postoji dva načina za razumijevanje hebrejskoga teksta stiha 11:

1. dvije uporabe GLAGOLA “tražiti” (BDB 981, KB 1371, *Qal* IMPERATIV), usp. NKJV, Pešita
2. jedna uporaba GLAGOLA (הלאש) i jednom upotrijebljena riječ *Šeol* (הלאש BDB 982), usp. NASB, Vulgata, TEV, NJB, REB (LXX ima “dubina”).

UBS Početno izvješće hebrejskoga teksta dao je dvama “traži” (IMPERATIVI) “B” ocjenu (tj. neka sumnja). Oba pothranjuju trenutačni okvir. Ovdje je ponovno jasno izražavanje nesigurno, ali značenje stiha je jasno. Ovo je tako za veliku većinu takvih vrsta tekstualnih poteškoća. Zapamtite, središnja zamisao kitice (ili odlomka), ne pojedinosti, ključ je za primjereno razumijevanje Božjega otkrivenja nama. Čeznja da se zna više, više negoli drugi, nije od Boga!

Začudojuće, Bog je voljan pomoći Svome strašljivome sluzi koji vjeruje u Njegovu riječ. On daje znakove Svome zavjetnome narodu (usp. 37:30; 38:7.8; 55:13). Ova vrsta fizičke potvrde nije dostupna ili obećana svim vjernicima (usp. Mt 12:38-39; 16:1.4; Mk 8:11-12; 13:4; Lk 11:16.29; Iv 2:18; 4:48; 6:30; I. Kor 1:22). Znaci i/ili čudesa mogu često biti sotonske varke (usp. Mt 7:21-22; 24:24; Mk 13:22)!

▣ **“od GOSPODINA tvoga Boga”** Zanimljivo je zabilježiti igru između “tvoga Boga” nasuprot “Moga Boga”. Međutim, mnoge SZ-ne osobe vjere koriste pojam “tvoga Boga” u razgovoru s drugima. To je idiom bez teološke nakane.

▣ **“učini ga dubokim kao Šeol ili visokim kao nebo”** Prorok tvrdi da Ahaz može tražiti ikoji znak na Zemlji, pod Zemljom, ili u nebeskome prostoru gore da ovjeri Božju pouzdanost. Bog je voljan jasno objaviti Svoju volju Ahazu.

Za raspravu o *Šeolu* vidi Posebnu temu: Gdje su mrtvi? u 5:14.

7:12 “Neću tražiti, niti ću preispitivati GOSPODINA” Ovo zvuči kao izjava štovanja jer je Božjem narodu bilo rečeno neka ne “preispituje/iskušava” (BDB 650, KB 702) Boga (usp. Izl 17:2.7; Br 14:22; Pnz 6:16; Ps 78:18.41.56; 95:9; 106:14). Međutim, pobuda ovoga kralja je ta što se on već odlučio savjetovati s Asirijom, ne s Bogom, za pomoć. To nije bilo poštovanje za Boga. Bog je Sâm dao Davidovskome kralju ovu mogućnost da potvrdi svoje pouzdanje u Njegovu riječ, zaštitu, i opskrbu, ali on nije htio!

7:13 “Slušaj sad” Ovaj GLAGOL (BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV, MNOŽINA) korišten je tako često u Izaiji, ali jedino ovdje u “Emanuelovoj Knjizi” (tj. poglavlja 7 - 12). Bog želi biti slušan i poslušan!

▣ **“kućo Davidova”** U ovome okviru taj izričaj, koji može biti skupni, upućivanje je na Ahaza kao predstavnika Davidovskog kraljevstva (usp. II. Sam 7).

▣ **“Preslaba li je stvar”** Ovo je hebrejski idiom (BDB 589, usp. Br 16:13; Jš 22:17; Ez 16:20; 34:18). Ljudi su postupali s Bogom i Njegovom otkrivenom voljom (Mojsijevski zakon) kao s malom stvari, nevažnom stvari.

▣ **“iskušavati strpljenje”** Ovaj GLAGOL (BDB 521, KB 512) upotrijebljen je dva puta:

1. jednom upućujući na ljude (*Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA)
2. jednom upućujući na Boga (*Hiphil* IMPERFEKT).

Ahaz nije obavio svoje dužnosti kao YHWH-in predstavnik (usp. II. Sam 7) među narodom dobro!

7:14 “Stoga Gospodin Sâm dat će ti znak” Ovaj znak (BDB 16) mora se prvenstveno primijeniti na Ahazovo vrijeme (posebice stihovi 15-16)!

▣ **“djevica”** Hebrejski pojam ovdje je *almah* (BDB 761). Ovaj je pojam korišten za mladu ženu u dobi za udaju (usp. Post 43:24; Izl 2:8; Izr 30:19). Označava ženu koja je seksualno zrela. Postoji još jedan hebrejski pojam za djevicu, *bethulah* (BDB 143), koji je upotrijebljen od Izaije u 23:4.12; 37:22; 47:1; 62:5. Septuaginta prevodi ovaj stih grčkim pojmom “djevica”. Ovi su pojmovi semantički preklapljeni i sve mlade djevojke u kulturi Izraela bile su smatrane djevicama. Međutim, ja ne vjerujem u dva djevičanska rođenja, nego jedno. Postojao je uobičajeni način razmišljanja u Ahazovo vrijeme kao znak i neki (“ovaj”, MT) način razmišljanja o djevici u Isusovo vrijeme (usp. Mt 1:18-23; Lk 1:26-38). Ovo je višestruko-ispunjujuće proročanstvo!

Ja mislim da je razlog što NZ ne naglašava ovo više (jedino se pojavljuje u dvije pripovijetke o rođenju [tj. Mt 1:23; Lk 1:31.34] i nikad u govoru u Djelima apostolskim ili poslanicama od apostola) jeste zbog mogućega nerazumijevanja grčko-rimske religije gdje je izvanbračna zajednica bogova i ljudi, što je ishodilo u imanju potomstva, bilo uobičajeno.

Pokušati temeljiti doktrinu grijeha kao prenijetu kroz mušku spermu i, prema tome, pokazati razlog za djevičansko rođenje je, po mome mišljenju, ludost! U stvarnosti to je slično jalovim ženama patrijarha koje su imale djecu samo na Božje poticanje. Bog je u nadzoru Mesije! Čak je veća istina otkrivena u NZ-u gdje je Mesija predstavljen jasno kao utjelovljeno Božanstvo (tj. Iv 1:1; 5:18; 10:33; 14:9-11; Fil 2:6)! Odatle potreba za djevičanskim rođenjem!

☐	
NASB	“će biti trudna s djetetom i dobiti sina”
NKJV, Pešita	“će zanijeti i roditi sina”
NRSV	“je trudna i rodit će sina”
TEV	“koja je trudna imat će sina”
NJB, REB	“je trudna i dat će rođenje sinu”
LXX	“bit će trudna i roditi sina”

PRIDJEV (BDB 248) uobičajeno označava neku koja je već trudna, ali ovdje postoji višeznačnost, kao što je vidljivo iz verzija.

Ovo mora uputiti na neku gospođu plemenita roda u Izajjinim danima; ili je to bila kraljeva žena (tj. rođenje Ezekije), prorokova žena, ili mlada žena na dvoru neizvjesno je, ali Ezekija (Ahazov sin) odgovara Davidovskome okviru bolje.

☐ **“Emanuel”** Ovo ime (BDB 769) znači “Bog s nama” (usp. 8:8.10). U Izajjinom vremenu mnoga su djeca bila imenovana imenima što uključuju Božanstvo. Ime djeteta je znak, ne njegovo jedinstveno rođenje! Ovi ljudi nisu očekivali nadnaravno, djevičansko rođenje, utjelovljeno Božanstvo, nadnaravno dijete! Ovo nije SZ-na istina, nego NZ-na napredujuća otkrivajuća istina!

7:15-16 Ovi su stihovi usporednice (tri ponovljena GLAGOLA). Ovaj je paralelizam osobina hebrejskoga književnog stila (i u književnoj jedinici, i na stupnju odlomka i stiha).

7:15 “On će jesti skutu i med” Postoje dvije teorije o značenju izričaja: ovo znači ili da će on doći u vrijeme velikoga obilja (tj. Izl 3:8), ili jednostavno oprečje, da će on doći u vrijeme velike oskudice (usp. stihove 21-22).

☐ **“u vrijeme kad će On znati dovoljno da odbaci zlo i odabere dobro”** Ovo izgleda upućuje na:

1. “doba odgovornosti” (tj. ishodi religijske pripreme)
2. to da će on biti mlado dijete koje zna što je zabranjeno ili primjereno. U kasnijemu židovskome životu to bi uobičajeno moglo biti oko trinaeste godine starosti (tj. *Bar Mitzva*). Međutim, 8:4 podrazumijeva mnogo ranije!

7:16 “zemlja čija si dva kralja natjerao u strah bit će napuštena” Ovo upućuje na poraz i izgnanstvo od Sirije (usp. Am 1:3-5) i Izraela (usp. 17:3) od Asirije. Glavni grad Izraela, Samarija, pala je pod Asiriju 722. g.pr.Kr. nakon opsežne opsade. Velika većina ovih plemena nikad se nije vratila u Kanaan, nego su bili stopljeni s narodima gdje su bili izgnani (tj. Medija).

7:17 “GOSPODIN će dovesti na tebe” Ovo je dobar primjer da su sve povijesne krize Izraela bile nadzirane od YHWH za Njegove svrhe.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:18-19

¹⁸U taj dan GOSPODIN će zazviždati za muhom što je u udaljenome dijelu rijeka Egipta i za pčelom što je u zemlji Asiriji. ¹⁹One će sve doći i naseliti se na strmim klancima, na grebenima klisura, na svemu trnovitome grmlju i na svima navodnjenim mjestima.

7:18 “U taj dan” “Taj dan” je dan Gospodinova ispunjenja Njegovih obećanja (usp. stihove 18.20.21.23). To može upućivati na blisko buduće vrijeme (pad Sirije i Izraela, usp. stih 16) ili kraj vremena, eshatološka okolnost (tj. mesijansko doba, doba istine jednoga djevičanskog rođenja).

☐ **“zazviždati”** Vidi bilješku u 5:26.

▣“Egipta” Božji je narod još uvijek bio zahvaćen silnom borbom između carstava Plodnoga Polumjeseca i Rijeke Nila. Na Egipat je upućivano u Knjizi proroka Hošee 7:11; 8:13; 9:3.6; 11:5.11; 12:1.

7:19 “na grebenima klisura, na svemu trnovitome grmlju i na svima navodnjenim mjestima” Ovo su nizovi metafora za opis velike upadačke vojske koja će zaposjesti čak udaljena područja Obećane zemlje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:20

²⁰**U taj dan Gospodin će brijati s britvom, zakupljenom od područja iza Eufrata (to jest, s kraljem Asirije), glavu i dlake nogu; a bit će isto tako skinuta brada.**

7:20 “U taj dan Gospodin će brijati s britvom” Ovo izgleda upućuje na Ahazovo slanje danka kako bi unajmio Asiriju za njenu ispomoć, II. Knjiga o Kraljevima 16:7-9. Obrijana glava i brada bili su znak srama i žalovanja (usp. II. Sam 10:4-5; I. Ljet 19:4; Jer 48:37).

Izričaj “dlake nogu” izgleda da se odnosi na stidne dlake mladoga muškarca (usp. 6:2; Suci 3:24; I. Sam 24:3), koje mogu označavati sram.

Hebrejski pojam “stopalo” (BDB 919) na nekoliko mjesta može upućivati na:

1. muške genitalije, Knjiga Izlaska 4:25; Suci 3:24; Ruta 3:4.7; I. Samuelova 24:3
2. ženske genitalije, Ponovljeni zakon 28:57; Ezekiel 16:25
3. čak anđeoska bića, serafine, Izaija 6:2; kerubine, Ezekiel 1:23.

U Knjizi proroka Izaije 36:12 mokraća je nazvana “voda stopala” (NIDOTTE, tom 3, str. 1048).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:21-22

²¹**Sad u taj dan čovjek može održati živim junicu i par ovaca; ²²i zbog obilja proizvedenog mlijeka on će jesti skute, jer svatko tko je ostao u zemlji jest će skute i meda.**

7:21 Postoji mnogo raspre upućuje li ovo na napredak ili oskudicu upravo kao stih 15.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 7:23-25

²³**I dogodit će se u taj dan, da svako mjesto gdje je trebalo biti tisuću čokota, procijenjenih na tisuću šekela srebra, postat će trnjaci i trnje. ²⁴Ljudi će doći tamo s lukovima i strijelama jer će sva zemlja biti trnjaci i trnje. ²⁵Tako isto sva brda koja su trebala biti obrađena motikom, ti nećeš ići tamo zbog straha od trnjike i trnja; ali oni će postati mjesto za ispašu volova i za ovce da ga gaze.**

7:24-25 Ovo upućuje na velik broj divljih zvijeri koje će zaposjesti Obećanu zemlju zbog izbijanja ljudi (oboje od toga odnosi se na prokletstva Saveza iz Ponovljenoga zakona 28).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Je li židovski narod očekivao da će Mesija biti utjelovljeni Bog?
2. Prekazuje li Knjiga proroka Izaije 7:14 djevičansko rođenje u Ahazovo vrijeme?
3. Zašto su imena djece tako značajna u ovim poglavljima?

IZAIJA 8

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Damask i Samarija pali 8:1-4	Asirija će upasti u Zemlju 8:1-4	znak Maher-šalal-haš-basa 8:1-4	Izajin sin kao znak narodu 8:1-2 8:3 car Asirije dolazi	rođenje sina Izaiji 8:1-2 8:3-4 Šiloah i Eufrat
8:5-8 (5b-8) vjerujući Ostatak	8:5-8 (6-8)	8:5-8	8:5-8a 8:8b	8:5-10
8:9-10 (9-10)	8:9-10 (9-10) bojati se Boga, paziti na Njegovu Riječ	8:9-10 (9-10) svjedočanstvo i učenje	8:9-10 GOSPODIN upozorava proroka	(9-10) Izajina služba
8:11-15 (12-15)	8:11-15 (12-15)	8:11-15	8:11-15 upozorenje protiv savjetovanja mrtvih	8:11-20 (11-20)
8:16-18	8:16-18 (16-18)	8:16-22	8:16-17 8:18	
8:19-22	8:19-22		8:19 8:20 vrijeme nevolje 8:21-9:1a	lutanje u tmini 8:21-23a (21-23a) oslobođenje 8:23b-9:6

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo poglavlje slikovito prikazuje poteškoću pokušavanja davanja kratkoga pregleda poetskoga proročanstva kiticama. Nesigurno je kako su ove kitice građene. Čak je neizvjesno kome su one govorene!
- B. U poglavljima kao ovo najbolje je probati naći glavnu istinu svake kitice. Potom vidjeti postoji li ikoji “ključ” ponavljanih riječi ili zamisli. Budite pozorni kod guranja pojedinosti u dogmatske ili sustavne teologije. Hebrejska poezija opće je poznata kao višeznačna. Vidi Dodatak jedan.
- C. Višeznačnost je osobina hebrejske poezije i proročanstva. Egzegeza [tumačenje – op. prev.] pojedinosti ubija umijeće (igre riječi, paralelizam) i često gubi značenje u potankostima. Ove kitice bile su izvorno odvojene. One su bile označene kako bi se čule! One su morale djelovati tako da imaju trenutačni emocijski udar! Jedino vremenom, molitvom, i napredujućim otkrivenjem istine postaju jasnima!
- D. Poglavlja 6 – 8 imaju mnogo SINGULARNIH ZAMJENICA. YHWH naslovljava proroka i često naslovljava skupine kao zajednicu.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:1-4

¹Onda mi GOSPODIN reče: "Uzmi za sebe veliku ploču i napiši na njoj običnim slovima: Brzi je grabež, hitar je plijen. ²A Ja ću uzeti Sebi vjerne svjedoke za svjedočanstvo, Uriju svećenika i Zahariju sina Berekijina." ³Tako pristupih proročici, i ona zatrudnje i rodi mi sina. Potom mi GOSPODIN reče: "Imenuj ga Maher-šalah-haš-bas; ⁴jer prije negoli dječak dozna kako izviknuti 'Moj oče' ili 'Moja majko', bogatstvo Damaska i plijen Samarije bit će donijeti pred kralja Asirije."

8:1-4 Izaijin drugi sin (usp. stih 3) jeste proročanstvo o uništenju Judina glavnoga upadača (tj. Siro-Efrajimski rat), Sirije (glavni grad Damask). Damask je bio zauzet od Asirije 732. g.pr.Kr. i žitelji zemlje bili su izgnani. Na neke načine Izaijin je drugi sin usporedan s obećanim djetetom iz 7:14-16.

8:1 “Uzmi za sebe veliku ploču i napiši na njoj” YHWH daje Izaiji dvije zapovijedi:

1. “uzmi”, BDB 542, KB 534, *Qal* IMPERATIV
2. “napiši”, BDB 507, KB 503, *Qal* IMPERATIV, često korišten za rezbarski alat, usp. Knjiga Izlaska 32:4.16.

Zabilježite da to što će YHWH otkriti mora biti napisano za tadašnje, kao i za buduće, čitatelje i za to će trebati “veliki” (BDB 152) komad pisaćega materijala ili glinena ploča ili pečat (usp. 30:8). Hebrejska riječ (BDB 163) ne označava koju vrstu materijala (zabilježite njegovu uporabu u 3:23, gdje može upućivati na cilindrične pečate nošene oko vrata, usp. JB opaska na dnu stranice, str. 1155, i IVP *Bible Background Commentary*, str. 594). Iz teksta je neizvjesno je li poruka duga ili je to samo izričaj napisan velikim slovima!

NASB	“običnim slovima”
NKJV, LXX	“s ljudskim pisaćim perom”
NRSV, REB, JPSOA	“uobičajenim znakovima”
TEV	“velikim slovima”
NJB	“s običnim načinom”
Pešita	“na njoj jasno”

Ovo je očito višeznačan izričaj jer to je jedino mjesto s ovom riječju za “čovjeka” (BDB 60) upotrijebljenom za neživi predmet. YHWH želi Svoju poruku objaviti tako da sav Njegov narod može lako razumjeti Njegovu poruku.

NASB	“Brzi je grabež, hitar je plijen”
NKJV, NRSV	“Maher-šalal-haš-bas”

TEV	“Brz plijen, hitra pljačka”
Pešita	“brzo zarobiti, i zabilježiti plijen”
JB opaska	“Brz-plijen-hitar-grabež”
REB opaska	“Brzo za plijenom, požuriti se za pljačku”

Ovo je ime Izaijina drugog sina, “Maher-šalal-haš-bas” (usp. stih 3). Ista dva GLAGOLA su u sarkastičkoj izjavi 5:19. To može biti YHWH-in odaziv na ovu oholost Judejaca. Ono je imalo (kao i sva imena Izaijinih sinova) proročko značenje za narod njegovih dana. To izgleda upućuje na najezdu Asirije zbog Ahazove nevjere. Ova je najezda svladala Judu kao i Siriju i Izraela.

U Knjizi proroka Habakuka 1:6-8 ista dva GLAGOLA opisuju babilonsku najezdu Jude.

8:2	
NASB	“Ja ću uzeti Sebi”
NKJV	“Ja ću uzeti za Sebe”
NRSV	“imati to osvjedočeno za sebe”
NJB	“uzeti”
LXX	“učiniti mi”
Pešita	“Ja uzeh sebi”
JB	“naći me”
REB	“Ja sam svjedočio za sebe”
JPSOA	“pozvati”

GLAGOL u MT-u je “uzeti svjedoka” (BDB 729, KB 795, *Hiphil* KOHORTATIV). Svici s Mrtvoga mora, LXX, i Pešita mijenjaju GLAGOLE u IMPERATIVE i slijedeći su NRSV-om, REB-om. U okviru Bog traži dva vjerna svjedoka (usp. Pnz 4:26; 30:19; 31:28) kako bi potkrijepili Njegovu poruku (tj. nebo i Zemlju, vidi bilješku u 1:2).

Prvi imenovani svjedok, “Urija svećenik”, spomenut je u II. Knjizi o Kraljevima 16:10-16 (u prilično jadnome svjetlu). Drugi svjedok (Zaharija, sin Berekije) nije poznat osim ako to upućuje na Zahariju Uzijina vremena u II. Knjizi Ljetopisa 26.

NIDOTTE, tom 3, str. 336, misli da je to sâm Izaija koji želi da budu prisutna dva svjedoka kad imenuje svoga drugog sina.

8:3	
NASB	“pristupih”
NKJV, NRSV, LXX	“odoh do”
NJB	“spolno sam općio s”
REB	“legoh s”

GLAGOL (BDB 897, KB 1132, *Qal* IMPERFEKT) obilježava seksualnu vezu (usp. Post 20:4; Lev 18:6.14.19; Pnz 22:14; Ez 18:6).

Ponovno uskršava pitanje “tko” je trudna u 7:14. Postoje dvije glavne mogućnosti:

1. posebno dijete odražava savršenoga Davidovskog kralja i, prema tome, vjerojatno Ezekiju, Ahazova sina
2. Izaija je mogao biti u rodu s Ahazom, ako je tako, njegovo dijete također može biti Davidovski kralj. Bliskost 8:3 sa 7:14 stvara Izaijino drugo dijete mogućim “bliskim pojmom” ispunjenja.

▣ **“proročici”** Ovo je očito uputa na Izaijinu ženu. Ona je bila: (1) također prorok (BDB 612, JEDNINA ŽENSKOGA RODA) ili (2) udana za proroka.

POSEBNA TEMA: ŽENE U BIBLIJI

- I. Stari zavjet
 - A. Kulturološki žene su se smatrale imovinom
 1. bile su uključene u popis imovine (Izl 20:17)
 2. postupanje s ropkinjom (Izl 21:7-11)
 3. ženska prisega poništiva je od društveno odgovornih muškaraca (Br 30)
 4. žena kao ratni plijen (Pnz 20:10-14; 21:10-14).

- B. U primjeni je postojala uzajamnost
1. čovjek i žena stvoreni su na Božju sliku (Post 1:26-27)
 2. poštuju oca i majku (Izl 20:12 [Pnz 5:16])
 3. poštovanje majke i oca (Lev 19:3; 20:9)
 4. muškarci i žene mogli su biti nazireji (Br 6:1-2)
 5. kćeri su imale pravo nasljedstva (Br 27:1-11)
 6. dio naroda Saveza (Pnz 29:10-12)
 7. pridržavanje pouke oca i majke (Izr 1:8; 6:20)
 8. sinovi i kćeri Hemana (levitske obitelji) vodili su glazbu u Hramu (I. Ljet 25:5-6)
 9. sinovi i kćeri prorokovat će u Novome dobu (Joel 2:28-29).
- C. Žene su bile u ulozi vođa
1. Mojsijeva sestra, Mirjam, nazvana proročicom (Izl 15:20-21)
 2. žene su bile nadarene od Boga za gradnju Šatora sastanka (Izl 35:25-26)
 3. Debora, žena, također proročica (usp. Suci 4:4), vodila je sva plemena (Suci 4:4-5; 5:7)
 4. Hulda je bila proročica koju je kralj Jošija pozivao da čita i tumači novonađenu "Knjigu Zakona" (II. Kr 22:14; II. Ljet 34:22-27)
 5. Ruta, pobožna žena, bila je prabaka Davida
 6. kraljica Estera, pobožna žena, spasila je Židove u Perziji.

II. Novi zavjet

- A. Kulturološki žena je i u judaizmu i u grčko-rimskome svijetu bila drugorazredni građanin s malo prava ili povlastica (iznimka je Makedonija).
- B. Žene u ulozi vođe
1. Elizabeta i Marija, pobožne žene na raspolaganju Bogu (Lk 1 - 2)
 2. Ana, pobožna žena koja služi u Hramu (Lk 2:36)
 3. Lidija, vjernica i voditeljica kućne crkve (Djela 16:14-40)
 4. Filipove četiri kćeri bile su proročice (Djela 21:8-9)
 5. Feba, đakonica crkve u Kenhreji (Rim 16:1)
 6. Priska (Priscila), Pavlova suradnica i učiteljica Apolonova (Djela 18:26; Rim 16:3)
 7. Marija, Trifena, Trifoza, Persida, Julija, Nerejeva sestra, nekoliko žena Pavlovih suradnica (Rim 16:6-16)
 8. Junija (KJV), moguće ženski apostol (Rim 16:7)
 9. Evodija i Sintiha, Pavlove suradnice (Fil 4:2-3).

III. Kako suvremeni vjernik uravnotežuje različite biblijske primjere?

- A. Kako netko određuje povijesne i kulturološke istine, koje primjenjuje samo na izvorni okvir, od vječnih istina koje vrijede za sve crkve, sve vjernike svih doba?
1. Moramo vrlo ozbiljno uzeti nakanu izvorno nadahnutog autora. Biblija je Riječ Božja i jedini izvor za vjeru i primjenu.
 2. Moramo se baviti očitim povijesno-uvjetovanim nadahnutim tekstovima:
 - a. vjerski obredi (tj. obred i liturgija) Izraela
 - b. judaizam prvog stoljeća
 - c. Pavlove očito povijesno-uvjetovane izjave u I. Poslanici Korinćanima:
 - (1) zakonski sustav poganskog Rima
 - (2) ostajanje robom (7:20-24)
 - (3) celibat (7:1-35)
 - (4) djevice (7:36-38)
 - (5) hrana žrtvovana idolima (8; 10:23-33)
 - (6) nedostojno ponašanje na Večeri Gospodnjoj (11).
 3. Bog je potpuno i jasno otkrio Sâm Sebe određenoj kulturi, određenog dana. Moramo uzeti ozbiljno otkrivenje, ali ne svaki vid njegova povijesnog smještaja. Riječ Božja napisana je ljudskim riječima.
- B. Biblijska tumačenja moraju tražiti izvornu autorovu nakanu. Što je on govorio svome vremenu? Ovo je temeljno i ključno za pravilno tumačenje. Ali to onda moramo primijeniti u naše vrijeme. Sad, ovdje je

poteškoća sa ženama u vodstvu (stvarna poteškoća tumačenja može biti određivanje pojma. Je li postojalo više službi negoli pastori koji su viđeni kao vodstvo? Jesu li đakonice ili proročice viđene kao vođe)? Prilično je jasno da Pavao, u I. Korinćanima 14:34-35 i I. Timoteju 2:9-15, tvrdi da žene ne bi smjele uzeti vođenje u javnom štovanju! Ali kako to primijeniti danas? Ne želim da Pavlova kultura ili moja kultura utišavaju Riječ i volju Božju. Moguće da je Pavlovo vrijeme bilo previše ograničavajuće, ali isto tako moje vrijeme može biti previše otvoreno. Osjećam se vrlo nelagodno govoreći da su Pavlove riječi i učenja uvjetovani, prvim stoljećem, istinama mjesnih prilika. Tko sam ja da bih mogao dozvoliti svome umu ili svojoj kulturi negirati nadahnutog autora?!

Međutim, što moram učiniti kad postoje biblijski primjeri žena kao vođa (čak u Pavlovim pisanjima, usp. Rim 16)? Dobar primjer ovoga je Pavlova rasprava o javnom štovanju u I. Korinćanima 11 - 14. U 11:5 čini se da on dozvoljava propovijedanje i molitvu u javnom štovanju ženama s pokrivenim glavama, ipak u 14:34-35 on zahtijeva da one ostanu tiho! Postojale su đakonice (usp. Rim 16:1) i proročice (usp. Djela 21:9). To je ta raznolikost koja mi dopušta slobodu poistovjećivanja Pavlovih osvrta (kao odnosi prema sputavanju žena) kao ograničene na prvo stoljeće Korinta i Efeza. U obje crkve postojale su poteškoće sa ženskim ostvarivanjem njihove novopronađene slobode (usp. Bruce Winter, *After Paul Left Corinth*), što je moglo prouzročiti poteškoće za crkvu u dosizanju njihovog društva za Krista. Njihova sloboda morala je biti ograničena kako bi Evanđelje bilo djelotvornije.

Moje vrijeme potpuno je suprotno od Pavlovog. U moje vrijeme Evanđelje može biti ograničeno ako rječitoj, učenoj ženi nije dozvoljeno dijeljenje Evanđelja, nije joj dozvoljeno voditi! Što je krajnji cilj javnog štovanja? Nije li evangelizacija i učenje? Može li Bog biti počašćen i zadovoljan sa ženama vođama? Čini se da Biblija kao cjelina kaže "da"!

Želim se prikloniti Pavlu; moja teologija prvenstveno je Pavlovska. Ne želim biti pod pretjeranim utjecajem ili upravljani suvremenim feminizmom! Doduše, osjećam da je crkva bila spora odgovoriti na očite biblijske istine, kao što je neprimjerenost ropstva, rasizma, pobožnjaštva, i seksizma. Bila je i spora u primjerenom odazivu na zlostavljanje žena u suvremenome svijetu. Bog je u Kristu oslobodio roba i ženu. Usudujem se ne dozvoliti kulturološkim granicama teksta ponovno ih okovati.

Još jedna točka: kao tumač znam da je korintska crkva bila vrlo razbijena. Karizmatički darovi bili su cijenjeni i njima se dičilo. Žene su mogle biti zahvaćene time. Također vjerujem da je Efez bio zahvaćen lažnim učiteljima koji su iskorištavali žene i koristili ih kao nadomjesne govornike u kućnim crkvama u Efezu.

C. Prijedlozi za daljnje čitanje

How to Read the Bible For All Its Worth od Gordona Feeja i Douga Stuarta (str. 61-77)

Gospel and Spirit: Issues in New Testament Hermeneutics od Gordona Feeja, *Hard Sayings of the Bible* od Waltera C. Kaisera, Petera H. Davidsa, F. F. Brucea, i Manfreda T. Brancha (str. 613-616; 665-667).

8:4 Ovo izgleda uspoređuje vremenski okvir i poruku 7:15-16 (i stih 4). Imena Izajinih sinova pretkazuju ovo jasno događanje od Asirije (usp. 10:5-7).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:5-8

⁵Ponovno mi Gospodin govoraše dalje, kazujući:

⁶"Budući da je ovaj narod odbacio mirne tekuće vode Šiloaha

I radovao se u Resinu i sin Remalijin;

⁷Sad zato, gle, Gospodin će dovesti na njih jake i obilne vode Eufrata,

Čak kralja Asirije i svu njegovu slavu;

I on će se uzdići nad svima svojim koritima i preplaviti sve svoje obale.

⁸Onda će se proteći u Judu, preplaviti je i proći,

Doseći će čak do šije;

I širenje njegovih krila ispunit će prostranstvo tvoje zemlje, o Emanuele."

8:5-6 Ova kitica nastavlja poruku YHWH-ine osude nad Sirijom i Izraelom kroz Asiriju, ali dodaje strahovite ishode koji će isto tako pogoditi Judu (tj. Jeruzalem je bio pošteđen, usp. stih 8b). Ona neće biti uništena, nego će tek jedva preživjeti.

8:6 “ovaj narod” Na koga ovo upućuje?:

1. Izraela
2. Judu.

Odgovor je nađen u stihu 6b. Juda se nije radovala u Resinu, nego Izrael (“sin Remalijin”) čineći politički i vojni savez s njim (usp. 7:4-5.8.9). Zato, stih 7 mora uputiti na uništenje ne samo Damaska (usp. 7:20), nego i Samarije (tj. Izraela). Moguće je da to upućuje na skupinu unutar Jude koja se htjela pridružiti koaliciji.

Motyer, u Tyndale nizu komentara Staroga zavjeta (str. 81), bilježi kako izričaj “ovaj narod” može uputiti na:

1. Judu, 28:14
2. stranu silu, 23:13
3. Izraela, 9:16 (i ovdje).

▣ **“mirne tekuće vode Šiloaha”** Ovo je bila mala stjenovita dolina istočno od Jeruzalema koja je donosila vodu iz izvora Gihona u grad (usp. II. Kr 20:20; II. Ljet 32:30). To je simbol: (1) YHWH-inih zanemarenih djelovanja ili riječi (usp. 5:24; 30:12) ili (2) YHWH-ine opskrbe za Jeruzalem, kuće Davidove, Jude, tijekom opsade.

▣ **“I radovao se u Resinu i sin Remalijin”** Sirija je bila dio urote za rušenje Davidova prijestolja (usp. 7:6). Izrael je morao svoje pouzdanje staviti u političke i vojne saveze.

▣ **“radovao se”** Pojam (BDB 965) znači “likovati” ili “radovati se”, što ne pothranjuje okvir. Moguće da je bio odabran kako bi pothranio poeziju stiha, ne rječnik. GLAGOLI “odbacio”, stih 6, i “radovao se”, stih 6, zvuče slično. Ovo je proročanstvo moralo biti čitano naglas. Postoji nekoliko teorija o tome na koga ono upućuje:

1. radost Damaska
2. skupinu Judejaca koji su se protivili Ahazovu savezu s Asirijom
3. “gubiti snagu” u strahu, ne radovati se (poboljšanje)
4. Judinu radost kod Asirijina upada u Siriju i Izraela.

Očito je okvir neizvjestan o tome na koga to upućuje.

8:7 “Gospodin će dovesti na njih” YHWH je u nadzoru povijesti (usp. 5:26; 7:7.18; 10:5; 13:2-3). Povijest nije nasumična, nego svrhovita. Ona ima krajnji cilj. Povijest se kreće posljedicama ljudskoga grijeha i Božjim svrhama!

▣ **“vode Eufrata”** Ovo je jedna od dvije glavne rijeke Mezopotamije. Tigris i Eufrat oblikovali su plodan polumjesec koji je dosezao od Perzijskoga zaljeva do blizu obale Mediterana u Libanonu. Pustinja je odvajala carstva Mezopotamije (tj. Asiriju i Babilon) od Kanaana. Prema tome, vojske su slijedile vode Eufrata i silazile do obalnih zemalja Libanona i Kanaana. Ova zemljopisna ruta postala je izvorom biblijskoga živog prikazivanja “sjevera” kao smjer zla.

8:8 Ovaj stih pokazuje posljedice preuzimanja Kanaana od Asirije. Juda će preživjeti kao narod, ali tek jedva. Ahaz nije poslušao Izajiju, nije imao povjerenja u YHWH-ina obećanja.

▣ **“širenje njenih krila ispunit će prostranstvo tvoje zemlje”** NASB, NRSV, NJB, REB povezuju ovo s uništenjem prouzročenim Asirijom (“krila” korišteno kao metafora za “kraj”, usp. NIDOTTE, tom 2, str. 670, čime obilježava najezdu čitave zemlje), ali TEV i JPSOA uzimaju promjenu metafore (tj. iz poplave za opis najezde Asirije) do širenja ptičjih krila (BDB 642 GRAĐA BDB 489, usp. 8:8; Ps 17:8; 36:7; 57:1; 61:1.4; 63:7; 91:1.4) kako bi povezale Božje obećano posebno dijete iz 7:14 (također zabilježite stihove 9-10!), bilježenjem da je obećanje bilo povezano s uvjetovanim Savezom koji je zahtijevao vjeru i poslušnost. Bez vjere, Božanska zaštita Jeruzalema mogla bi poslati krivu poruku (slično kao što ljudi danas vide državu Izrael kao Božansko djelovanje obnove, ali poteškoća je on a ne vjerom-usmjereni ili vjerno-živući narod Saveza)! Izrael je danas sekularan [svjetovni – op.prev.]!

▣ **“O Emanuele”** Naslov ovdje izgleda kao da upućuje na Davidovskoga kralja toga vremena (tj. Ahaza). Ovo može biti tekstualni dokaz da je dijete iz 7:14 bio Ezekije. Konačno, to upućuje na Isusa, ali u Knjizi proroka Izajije moralo je upućivati na tadašnje, prirodno začeto muško dijete (tj. 7:15-16).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:9-10

⁹"Budite slomljeni, o ljudi, i budite razbijeni;
I slušajte, sva daleka mjesta zemlje.
Opašite se, ipak budete razbijeni;
Opašite se, ipak budete razbijeni.
¹⁰Izmislite naum, ali bit će osujećen;
Izjavite prijedlog, ali on neće stajati,
Jer Bog je s nama."

8:9-10 NASB iz 1970. mislio je da su stihovi 9-15 bili jedna kitica, ali NASB ažuriran 1995. čini stihove 9-10 odvojenom kiticom (ja mislim isto tako, usp. NKJV, NRSV, Pešita).

YHWH naslovljava upadačku plaćeničku vojsku:

1. budite slomljeni, stih 9, BDB 949, KB 1270, *Qal* IMPERATIV
2. budite razbijeni, stih 9, BDB 369, KB 365, *Qal* IMPERATIV, usp. 7:8; 30:31; I. Sam 2:10; Jer 48:1.2; 49:37; 50:2; 51:56
3. slušajte, stih 9, BDB 24, KB 27, *Hiphil* IMPERATIV
- 4-5. opašite se (dva puta), stih 9, BDB 25, KB 28, *Hithpael* IMPERATIV
6. budite razbijeni, isto kao #2
7. izmislite naum, stih 10, BDB 734, KB 801, *Qal* IMPERATIV
8. izjavite prijedlog, stih 10, BDB 180, KB 210, *Piel* IMPERATIV.

Za svako djelovanje upadača postoji oprečni Božji naum. Svo njihovo zlo bit će uzaludno. Sad zapamtite prvotni Božji poziv njima da upadnu zbog grijeha Njegova naroda, ali poslije osude Bog će opet osloboditi Svoj narod tako da ispuni Svoje svrhe kroz njih. Vidi Posebnu temu u 1:3.

8:10 "Izmislite naum" Ovaj pojam (BDB 734) bio je korišten za ljudske naume. Često su ti naumi različiti, čak suprotivi, YHWH-inim naumima (usp. 14:24-27; Izr 19:21). Bog će izvršiti Svoje naume (usp. 46:10; 55:8-11; Ps 33:11). Bog ne treba niti traži savjetnike (40:13). Njegovi su naumi sigurni i vječni! On ima iskupiteljski naum za sve ljude (vidi Posebnu temu u 1:3).

▣ **"Jer Bog je s nama"** Ovo je značenje imena "Emanuel" iz 7:14; 8:8. U ovome okviru taj naslov upućuje na Ahaza (Davidovskoga kralja).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:11-15

¹¹Jer ovako mi GOSPODIN govoraše sa silnom moći i uputi me da ne hodam putem ovog naroda, kazujući:
¹²"Ne smijete reći: 'To je urota!'
Glede svega toga što ovaj narod zove urotom,
I ti se ne smiješ bojati onoga čega se oni boje ili biti u strahu od toga.
¹³To je GOSPODIN nebeskih vojska kojeg trebaš smatrati svetim.
I On će biti tvoj strah,
I On će biti strepnja.
¹⁴Onda će On postati svetište;
Ali obojim kućama Izraela, kamen spoticanja i stijena posrnuća,
I zamka i stupica za žitelje Jeruzalema.
¹⁵Mnogi će posrnuti nad njima,
Onda će oni pasti i biti slomljeni;
Oni će čak biti uhvaćeni i ulovljeni."

8:11-15 Ova je kitica još jedna poruka povezana s:

1. YHWH-inom osudom nad Njegovim vlastitim grješnim narodom
2. YHWH—inim prorokom koji misli i govori Njegove zamisli, ne one od svojih suvremenika ili društva.

Ova kitica odražava poruku Ahazu u 7:9, sad proširenu na čitavu zajednicu. To je poruka osude koja je trebala biti vjera/nada!

8:11

NASB

“sa silnom moći”

NKJV, LXX

“s jakom rukom”

“Rukom” (BDB 388) je korišteno često u antropomorfičkom smislu (vidi Posebnu temu u 6:1) za govorenje o Božjim djelovanjima unutar svijeta:

1. posebna metafora otkrivenja, Knjiga proroka Izaije 8:11; Jeremije 15:17; Ezekiel 1:3; 3:14.22; 8:1; 33:22; 37:1; 40:1
2. metafora za oslobođenje iz Egipta, Izlazak 3:20; 6:1; 13:3; 14:31
3. metafora za zakletvu i/ili sud:
 - a. maše Svojom rukom, 19:16; Zaharija 2:9
 - b. podiže Svoju ruku, 26:11; 49:22; Ponovljeni zakon 32:40; Ezekiel 20:5
 - c. ispruži Svoju ruku, 14:26-27; Izlazak 7:5; Jeremija 6:12
4. metafora za stvaranje, 19:25; 45:11-12; 48:13; 60:21; 64:8.

▣ “ne hodam putem ovog naroda” Stih 11 naslovljen je na Izaiju, ali stih 12 je MNOŽINA. “Hodati” je metafora za način života (tj. Ps 1:6). Božji narod (Abrahamskoga zavjetnoga obećanja) nije bio Božji narod (u Mojsijevskoj zavjetnoj poslušnosti). Oni su postali pokvareni svjedok narodima (usp. Ez 36:22-38).

U novome danu, danu posebnoga djeteta, novi će put biti učinjen dostupnim (usp. 57:14; 62:10). Tu je zamisao Ivan Krstitelj vidio kao svoje poslanje (tj. pripremiti put, usp. Iz 40:3; Mt 3:3; Mk 1:3; Lk 3:4-6).

8:12 Ovo upućuje na 7:2. Oni su čuli za Siro-Efrazjmsku koaliciju i bili su užasnuti!

Moguće je isto tako da to upućuje na Izaijino protivljenje Ahazovoj politici saveza s Asirijom. Prorok je bio smatran buntovnikom ili gore, izdajicom!

8:13 Ono čega su se oni morali bojati/strahovati bio je sveti GOSPODIN nebeskih vojska. On je zapovjednik istinske snažne vojske (usp. 41:10.13.14; 43:1.5; 44:2; 54:4). On je uistinu u nadzoru događaja (usp. 7:7.18.20).

Ne postoji GLAGOL s:

1. On će biti tvoj strah (BDB 432, ili “pusti mu biti. . .”)
2. On će biti tvoja strepnja (BDB 791, ili “pusti mu biti. . .”)

Ovo pojačava izričaje. Postoji primjeren (usp. Ps 76:12; Mal 2:5) i neprimjeren strah (usp. Lk 12:4; Iv 12:43)! Bojati se YHWH je mudrost (usp. Izr 1:7) i vjernost; bojati se ljudske sile je nedostatak vjere u YHWH-inu prisutnost i obećanja!

8:14-15 YHWH opisuje Svoj odaziv na to što je odbačen od Svoga vlastitog zavjetnog naroda s dvije metafore osuda:

1. svetište (usp. Ez 11:16) izgrađeno od kamenja (YHWH je bio svetište, usp. Ez 11:16)
2. životinjska zamka i stupica.

Njegov narod, Izrael (“obojim kućama Izraela”), posrnut će (BDB 505, KB 502, *Qal* PERFEKT) na kamenju svetišta. Ova je metafora kasnije razvijena u odbacivanje ugaonog kamena (Mesije). Vidi Posebnu temu što slijedi.

Mnogi od Njegova naroda, Juda, past će preko (BDB 656, KB 709, *Qal* PERFEKT) kamena ili stupice (tj. grabe) ili biti uhvaćeni u zamku (usp. 28:13) te poginuti (usp. 24:18)! Međutim, neki (tj. vjerni Ostatak), pouzdat će se u Njega (usp. stihove 16-18).

POSEBNA TEMA: UGAONI KAMEN

- I. SZ-ne uporabe
 - A. Zamisao kamena kao čvrstoga trajnog predmeta koji čini dobar temelj korišten je za opis YHWH (usp. Ps 18:1).
 - B. Potom se razvila u mesijanski naslov (usp. Post 49:24; Ps 118:22; Iz 28:16).
 - C. Postala je onom koja predstavlja osudu od YHWH putem Mesije (usp. Iz 8:14; Dn 2:34-35.44-45).
 - D. Ovo se razvilo u metaforu građenja:
 1. temeljni kamen, prvi stavljen, koji je bio siguran i postavio uglove za ostatak građevine, nazvan “ugaoni kamen”
 2. može također upućivati na završni kamen stavljen na mjesto, koji drži zidove zajedno (usp. Zah 4:7; Ef 2:20.21), nazvan “zaglavni kamen”, iz hebrejskoga *rush* (tj. glava)

3. može upućivati na “glavni kamen”, koji je u središtu glavnoga ulaza s lukovima i drži težinu čitavoga zida.

II. NZ-ne uporabe

- A. Isus je nekoliko puta naveo Psalam 118 kako bi uputio na Sebe (usp. Mt 21:41-46; Mk 12:10-11; Lk 20:17).
B. Pavao koristi Psalam 118 u vezi s YHWH-inim odbacivanjem nevjernoga, pobunjeničkog Izraela (usp. Rim 9:33).
C. Pavao koristi zamisao “zaglavnoga kamena” u Poslanici Efežanima 2:20-22 u upućivanju na Krista.
D. Petar koristi ovu zamisao za Isusa u I. Petrovoj poslanici 2:1-10. Isus je ugaoni kamen i vjernici su živo kamenje (tj. vjernici kao hramovi, usp. I. Kor 6:19), izrađeni na Njemu (tj. Isus je novi Hram, usp. Mk 14:58; Mt 12:6; Iv 2:19-20).

Židovi su odbacili glavni temelj svoje nade kad su odbacili Isusa kao Mesiju.

III. Teološke izjave

- A. YHWH je dozvolio Davidu/Salomonu gradnju Hrama. Rekao im je da ako će držati Savez On će ih blagosloviti i biti s njima, ali ako neće Hram će biti razrušen (usp. I. Kr 9:1-9)!
B. Rabinski je judaizam bio usredotočen na oblik i obred a zanemario je osobni vid vjere (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Bog traži dnevni, osobni, bogobojazan odnos s onima stvorenima na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27). Evanđelje po Luki 20:17-18 sadržava zastrašujuće riječi o Sudu, kao što čini Evanđelje po Mateju 5:20, usmjereno na judaizam.
C. Isus je koristio zamisao hrama za prikaz Njegova fizičkog tijela. Ova zamisao osobne vjere u Isusa kao Mesiju koja se nastavlja i širi jeste ključ za međusobni odnos s YHWH-om (tj. Iv 14:6; I. Iv 5:10-12).
D. Spasenje je značilo obnovu oštećene Božje slike u ljudskim bićima (Post 1:26-27 i poglavlje 3) tako da zajedništvo s Bogom bude moguće. Cilj kršćanstva je Kristo-sličnost sada. Vjernici postaju živo kamenje (tj. mali hramovi građeni na/prema uzorku po Kristu).
E. Isus je temelj naše vjere i zaglavni kamen naše vjere (tj. Alfa i Omega). Ipak je i kamen spoticanja i stijena sablazni. Promašiti Njega jeste promašiti sve. Ovdje ne može postojati neodređenost [srednji temelj]!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:16-18

¹⁶Sveži svjedočanstvo, zapečati zakon među mojim učenicima. ¹⁷A ja ću čekati GOSPODINA koji skriva Svoje lice od kuće Jakova; čak ću žudno čekati Njega. ¹⁸Gle, ja i djeca koju mi je GOSPODIN dao za znakove i čudesa su u Izraelu od GOSPODINA nebeskih vojska, koji obitava na gori Zion.

8:16-18 Ova se kitica povezuje s početkom poglavlja (usp. stihove 1-2). Ove su proročke poruke za YHWH-ine vjerne učenike (u svakome dobu). Oni su bili /uvijek će biti skupina vjernih učenika (BDB 541). Izaija jedinstveno upotrebljava taj suzvuk (tj. učenici) ovoga pojma (usp. 8:16; 50:4 [dva puta]; 54:13), uobičajeno prevedenog “poučavanje”, “obuka”, “učiti”.

Koga onda stihovi 19-22 opisuju? To može upućivati na: (1) nevjerne Judejce (tj. Južno kraljevstvo) ili (2) nevjerne Izraelce (tj. Sjeverno kraljevstvo).

8:16 Izaija mora:

1. svezati, BDB 864, KB 1058, *Qal* IMPERATIV
2. zapečatiti, BDB 367, KB 364, *Qal* IMPERATIV (tj. staviti voštani pečat na vanjski rub).

Ovo su metafore što obilježavaju čuvanje i sigurnost!

8:17 Izaija govori u korist vjernoga Ostataka tijekom vremena Božanskoga kažnjavanja. Oni će “čekati” (BDB 314, KB 313, *Piel* PERFEKT), što također može značiti “nada”, “čekati strpljivo”, ili “žudjeti za čim”, uobičajeno korišteno za nadanje/čekanje za Boga (8:17; 25:9; 26:8; 33:2; 40:31; 51:5; 60:9; 64:4; Sef 3:8). Vjera je izražena strpljenjem i nadom kroz iskušenje i prolaženjem vremena.

☐ **“GOSPODINA koji skriva Svoje lice”** Ovo je metafora za prekinut odnos (usp. Pnz 31:17-18).

▣ “čak ću žudno čekati Njega” Ovaj GLAGOL (BDB 875, KB 1082, *Piel* PERFECT) označava jaku žudnju:

1. upotrijebljen za YHWH-u u 5:2.7
2. upotrijebljen za Njegove učenike u 25:9; 33:2; 60:9.

Ovo naglašava međuljudski vid vjere. To nisu Božji blagoslovi, nego Njegova prisutnost za kojom vjernici krajnje čeznu! Ovo je što naslov “Emanuel” znači.

8:18 Ovo upućuje u okviru na Izaiju u osmome stoljeću prije Krista, ali konačno to se bolje primjenjuje na Isusa (usp. Heb 2:13).

▣ “koji obitava na gori Sion” U stvarnosti YHWH obitava u Nebu, ali Kovčeg saveza bio je Njegovo podnožje (tj. usp. I. Ljet 28:2; Ps 99:5; 132:7, mjesto gdje su se Nebo i Zemlja sreli).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 8:19-22

¹⁹Kad ti oni kažu: "Obrati se medijima i spiritistima koji šapuću i mrmljaju", ne treba li se narod obratiti svome Bogu? *Trebaju li se oni obratiti mrtvima za dobrobit živih?* ²⁰K zakonu i k svjedočanstvu! Ako oni ne govore u skladu s ovom riječi, to je zato jer nemaju svanuće. ²¹Oni će prijeći kroz zemlju pritiješnjeni i gladni, i to će se pojaviti onda kad su gladni, oni će biti razjareni i proklet će svoga kralja i svoga Boga kad pogledaju prema gore. ²²Onda će oni pogledati na zemlju, i gle, nevolja i tmina, tjeskoba muke; i oni će biti otjerani u tminu.

8:19-22 Ovaj prozni odlomak suproti krivu vjeru uključenu u traženje medija i vračeva s istinskom vjerom pouzdanja u YHWH-u i traženja YHWH. Zabrane protiv medija i vračeva nađene su u Ponovljenome zakonu 18:9-11 i Levitskome zakoniku 20:26.31.

8:19 “Obrati se” Ovaj GLAGOL (BDB 205, KB 233) upotrijebljen je dva puta u ovome stihu:

1. tražiti, obratiti se, pitanje lažnih bogova (okultno), *Qal* IMPERATIV
2. tražiti, obratiti se, pitanje YHWH, *Qal* IMPERFEKT.

U 11:10 ovaj je isti GLAGOL upotrijebljen za narode koji dolaze korijenu Jišaja (tj. Davidovski Mesija).

YHWH-ina ruka bila je na Izaiji u 8:11, ali ovi lažni proroci govore iz svoje vlastite mašte ili demonskoga utjecaja. Kakva suprotivost između istinskoga govornika i lažnih govornika. Ipak, pali ljudi hrle lažnim učiteljima!

▣ Zabilježite popis okultnih primjena koje je Božji narod prisvojio od okolnih naroda:

1. mediji: PARTICIPNO (BDB 981, KB 1371) osnovno značenje je “pitati” ili “ispitivati”. Ovdje ispitivanje duhovne kraljevine (npr. YHWH-u, Jš 9:14 ili idole, Hoš 4:12).

Prva IMENICA, “medij” (BDB 15) težak je pojam za odrediti. Neki pojam vide kao što je upotrijebljen u Levitskome zakoniku 19:31; 20:6.27 kao: (1) jama ili grob gdje su duhovi mamili, (2) oblik od “otac” što upućuje na štovanje pretka. Preveden je u LXX u Knjizi proroka Izaije 8:19 kao “trbuhozborac”. Zbog ovoga te Knjige Izaije 29:4 neki misle kako to znači “cvrčati” ili “mrmljati”. Ovo može podrazumijevati “govorenje različitim glasom”. Međutim, iz I. Knjige o Samuelu 28:7-9, to je povezano sa sposobnošću pozivanja ili govorenja nekome u zemlji ili komuniciranje s mrtvim ili duhovima podzemlja, tj. nekromanija.

Druga IMENICA, “spiritisti” (BDB 396) bila je oblik hebrejske riječi “znati” (BDB 395). Ona upućuje na nekoga koji ima znanje duhovne kraljevine ili ima dodir s onima u duhovnoj kraljevini koji imaju znanje (usp. Iz 8:19; 19:3).

2. vračari: ovaj (BDB 396) je pojam koji opisuje muške osobe s obiteljskim duhovima koji komuniciraju s mrtvima (usp. 19:3; Lev 19:31; 20:6.27; Pnz 18:11; I. Sam 28:3.9; II. Kr 21:6; 23:24):
 - a. oni šapću, BDB 861, KB 1050, *Pilpel* PARTICIP, usp. 29:4
 - b. oni mrmljaju, BDB 211, KB 237, *Hiphil* PARTICIP.

8:20 “K zakonu i k svjedočanstvu” NRSV i REB prijevodi vide ovaj izričaj kao završetak rečenice započete u stihu 19. Božji narod mora tražiti Njega (tj. 19:3; 31:1) i Njegovu riječ, ne mrtve, za istinu i život!

Ali lažni govornici ne mogu znati istinu jer oni nemaju svjetlo (“svanuće”, usp. 47:12-13). Bog je osigurao Svoje proroke, Svoju poruku, Svoj napisani zapis (usp. 8:1.2.16).

8:21 “Oni” Doslovno su svi GLAGOLI u stihovima 21 i 22 JEDNINA, usp. NJB. Ovo upućuje na narod Saveza. Oni traže znanje u krivim religijama i čude se zašto njihovi bogovi ne mogu proizvesti napredak. Napredak je jedno od obećanja Saveza iz Ponovljenoga zakona 27 - 28, ali to je nerazdvojivo povezano s odanošću Savezu!

Na kraju (tj. ishodi osude poljoprivrede, usp. stih 22; 5:13-17) oni će govoriti zlo građanskih vođa i njihovih lažnih bogova (usp. NRSV i REB, koje slijede LXX-u).

Moguće je govorenje zla smjeranje na Knjigu Izlaska 22:28 i Levitskog zakonika 24:15-16. Ako je tako, onda je to još jedan primjer prekršaja Saveza. Za mene okvir stihova 19-20 povezuje se s lažnim bogovima.

8:22 Ovaj stih ide s poglavljem 9. Okvir je igra između nevolje/tmine i svjetla. Zabilježite usporednicu u 5:30. Ovo je bilo oprečje YHWH-inih prvotnih stvaralačkih svrha (usp. Jer 4:23-26.27-28).

IZAIJA 9

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
rođenje i kraljevina Kneza Mira	vlast obećanog Sina	prijelazni stih	vrijeme nevolje (8:21-9:1)	oslobodjenje (8:23b-10:4)
9:1-7	9:1-7 (1-2)	9:1	9:1a	9:1-2 (1-2)
(2-7)	(3-5)	mesijanski Kralj	budući Kralj	
	(6-7)	9:2-7 (2-7)	9:1b-7 (2-7)	9:3 (3)
				9:4 (4)
				9:5-6 (5-6)
Božji bijes s ohološću Izraela	kazna Samarije	osuda Efrajima, predmet pouke za Judu (9:8-10:4)	GOSPODIN će kazniti Izraela	naredbe Sjevernome kraljevstvu (9:7-10:4)
9:8-12 (8-12)	9:8-12 (8-12a) (12b)	9:8-12 (8-12)	9:8-10	9:7-11 (7-11)
			9:11-12	
				9:12-16 (12-16)
9:13-17 (13-17)	9:13-17 (13-17)	9:13-17 (13-17)	9:13-17	
				9:17-20 (17-20)
9:18-21 (18-21)	9:18-21 (18-21a)	9:18-21 (18-21) (21b)	9:18 - 10:4	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlje 9 jaka je suprotivost, ali povezana s poglavljem 8:19-22 igrama riječi (tj. tmina, mrak nasuprot svjetlu).
- B. Zabilježite igru riječi:
1. tmina (BDB 365), 5:20; 8:22; 9:2; 29:18; 42:7; 45:3.7.19; 47:5; 49:9; 58:10; 59:9; 60:2
 2. tjeskoba (BDB 734), 8:22; 9:1
 3. gusta tmina (BDB 66), 8:22; 58:10; 59:9
 4. On će učiniti slavnom (BDB 457, KB 455, *Hiphil* PERFEKT), 9:1
 5. “veliko svjetlo” (BDB 21, PRIDJEV, 152), 9:2 (dva puta)
 6. “mračnoj zemlji [dubokoj tmini]” (BDB 853), 9:2; Knjiga o Jobu često; Psalam 23:4; 44:19; 107:10.14; Jeremija 2:6; 13:16; Amos 5:8
 7. svjetlo će sijati nad njima (BDB 618, KB 667, *Qal* PERFEKT), 9:2.
- Ovo su jake metafore osude i obnove. Bog je svjetlo (usp. I. Iv 1:5.7; 2:8.9.10; Otk 21:22-25)!
- C. Ovo poglavlje nastavlja mnoge PERFEKTE GLAGOLA koji označavaju dovršeno djelovanje. To može uputiti na prošli događaj ili buduću izvjesnost. Svrhovita višeznačnost pothranjuje višestruko ispunjenje proročanstava. Ovo je bila kriza u tijeku i buduća kriza; trenutačno proročko žarište i buduće proročko žarište (tj. 7:14).
- D. Za proročku književnost uobičajeno je da se kitice kreću od:
1. osude ka nadi
 2. tame ka svjetlu.
- Božja riječ ima dobrobiti i posljedica. Budite pozorni od usredotočavanja na jedno!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 9:1-7

¹Ali neće postojati više tjeskobe za nju koja bijaše u mucu; u ranija vremena On postupaše sa zemljom Zebuluna i zemljom Naftalija s prijezirom, ali poslije On će je učiniti slavnom, morskim putem, s druge strane Jordana, Galileju pogansku.

²Ljudi koji hodaju u tami

Vidjet će veliko svjetlo;

Oni koji žive u mračnoj zemlji,

Svjetlo će sijati nad njima.

³Ti ćeš umnožiti narod,

Ti ćeš uvećati njihovu radost;

Oni će biti radosni u Tvojim prisutnosti
 Kao s radošću žetve,
 Kao kad se ljudi raduju kad podijele plijen.
⁴Jer Ti ćeš slomiti jaram njihova bremena i palicu na njihovim plećima,
 Šibu njihovog tlačitelja, kao u bitci midjanskoj.
⁵Jer svaka čizma snažnog ratnika u *bitci* bučnoj,
 I ogrtač valjan u krvi, bit će za gorenje, ogrjev za vatru.
⁶Jer dijete će nam biti rođeno, sin će nam biti dat;
 I vlast će počivati na Njegovim plećima;
 I Njegovo će se ime zvati Predivni Savjetnik, Silan Bog,
 Vječni Otac, Knez Mira.
⁷Neće postojati kraja širenju *Njegove* vlasti ili mira,
 Na prijestolju Davidovu i nad njegovim kraljevstvom,
 Kako bi ga učvrstio i držao pravdom i pravednošću
 Od tada i zauvijek,
 Revnost GOSPODINA nebeskih vojska ispunit će to.

9:1 “neće... više tjeskobe” MT ima dvadeset i tri stiha u poglavlju 8, ali LXX čini stih 23 stihom 1 poglavlja 9.

Pojam “tjeskobe” (BDB 734) pojavljuje se jedino u 8:22 i 8:23 (9:1). To povezuje ove okvire zajedno. Teško je znati gdje proročanstvo započinje a gdje završava. Budite pozorni sa suvremenim razdvajanjem poglavlja, stiha, velikog slova, i odlomka jer ćete promašiti povezane teme. Urednik (ili sâm Izaija ili jedan od njegovih učenika) sastavio je njegove propovijedi, proroštva, i spjevove u antologiju [zbirka – op.prev.]. Često su jedine veze igre riječi, povijesna okolnost, ili eshatološki okviri.

Pojam “neće” može biti razumjet: (1) u negativnome smislu (ako je tako, ovaj stih zaključuje prijašnji okvir) ili (2) ako netko doda “više” (NASB), onda je to pozitivno i započinje naredni okvir.

▣ **“za nju koja bijaše u muci”** ZAMJENICA “nju” vjerojatno upućuje na “zemlju” (BDB 75, נָדָה). Budući da su dva sjeverna plemena Izraela spomenuta posebice, ovo mora upućivati na: (1) sjeverna plemena ili (2) narod Saveza kao cjelinu.

9:1.3 “On... On...”

Ti... Ti” Prevoditelji NASB-a stavili su veliko slovo ovim ZAMJENICAMA jer su ih vidjeli kao Božju djelatnost.

▣ **“zemljom Zebuluna i zemljom Naftalija”** Postoji jaka suprotivost između 8:19-22 te 9:1 i dalje. Očito, ova razmještena sjeverna dva plemena uvelike su patili 732. g.pr.Kr. pod Tiglat-Pileserom III. (tj. *Pul(om)*, usp. II. Kr 15:29). Nitko nije mislio kako će išta dobro proizaći iz ovoga područja. Ovo postavlja pozornicu za ispunjenje u Isusovo vrijeme Njegove službe u Galileji (“ali poslije On će je učiniti slavnom”, usp. Mt 4:12-17).

Zbog pustinje između Mezopotamije i Kanaana, vojske su morale slijediti rijeku Eufrat do njenog izvora i potom se spustiti na obalnu ravnicu. To znači da su oni upali sa sjevera. Zebulun i Naftali (zajedno s gradom Dan) morali su biti prvi koji će trpjeti.

▣ **“Galileju pogansku”** Ovo doslovno znači “krug naroda” (BDB 165 II GRAĐA BDB 156). Asirija je ponovno naselila mnoge osvojene narode u ovo područje. Pojam za pogane ovdje uobičajen je pojam za narode, *goy* (BDB 156, usp. 9:3). Ponekad je upotrijebljen za sâmog Izraela (usp. Post 12:2; 18:18; Izl 19:6; Iz 1:4).

U Isusovo vrijeme ovo upućuje na: (1) galilejske Židove ili (2) pogane, što pokazuje sveopću narav dolazeće službe Mesije, što pothranjuje Izaijin naglasak o uključivanju naroda.

9:2 “Vidjet će veliko svjetlo” Svjetlo je slikovit prikaz za YHWH-inu prisutnost (usp. Pnz 33:2; Hab 3:3; Otk 21:22-24). Ovdje, svjetlo (BDB 21) je slikovit prikaz Evanđelja (usp. Iz 42:6; 49:6; 51:4; 60:1.3). Nitko nije očekivao da Mesija služi “ne-tako-košer” Galilejcima. Ovaj je stih iznenađujuće proročanstvo posebnoga područja Isusove službe! Nitko nije očekivao da “Galileja poganska” postane početna za proboj “dobrih vijesti”!

9:3 “Ti ćeš umnožiti narod” Ovo (GLAGOL, BDB 915, KB 1176, *Hiphil* PERFEKT) može uputiti na YHWH-ino prvotno obećanje patrijarsima o uvećavanju Abrahamova potomstva da ga bude kao:

1. nebeskih zvijezda (usp. Post 15:5; 26:4; Pnz 10:22; 28:62)

2. pijeska morske obale (usp. Post 22:17; 32:12)
3. zemaljske prašine (usp. Post 13:16; 28:14; Br 23:10).

▣ **“Ti ćeš uvećati njihovu radost”** Hebrejski MT (Ketiv – [*ketiv*, ili *ketib*, *kethib*, *kethibh*, *kethiv*, “(što je) napisano” – op.prev.] ima riječ “nećeš” (BDB 518), ali NASB ga prevodi kao “njihovu”. Urednici MT-a predložili su da na margini (Qere – [tehnički pravopisni alat korišten za označavanje izgovora riječi u MT-u spisa pisanog na hebrejskome jeziku, dok Ketiv ukazuje na njegov pisani oblik – op.prev.] to bude promijenjeno u “njegovu” (oni ovo isto tako čine na četrnaest drugih mjesta). LXX također ima “njegovu”.

IMENICA “radost” (BDB 970) pojavljuje se dva puta u ovome stihu (također moguće u stihu 17), kao što čini i srodni GLAGOL “radovati se” (BDB 162, KB 189, *Qal* IMPERFEKT). Oblik GLAGOLA “radost”, (BDB 970, KB 1333, *Qal* PERFEKT) pojavljuje se u stihu. Očito Izaija naglašava ovu zamisao!

Oni su radosni zbog YHWH-ine prisutnosti. Zavjetni Bog je sa Svojim narodom (tj. Emanuel). Njihova je radost opisana u dva metaforička izričaja:

1. žetva
2. podijeljeni plijen.

9:4-5 Zato što je YHWH prisutan (stih 3), On se bori u njihovu korist (tj. Sveti rat):

1. lomi jaram njihova bremena (tj. oslobađa od tuđinske prevlasti, usp. Jer 28:2; Ez 34:27)
2. lomi palicu na njihovim plećima
3. lomi šibu njihovog tlačitelja (palica i šiba simboli su tuđinskih kraljeva i njihova nadzora, usp. 10:27).

Isti GLAGOL, “sломити”, morao je biti primijenjen na svo troje, BDB 369, KB 365, *Hiphil* PERFEKT, usp. 7:8; 8:9 (tri puta).

Kao što je Božji ovlaštenu predstavnik (tj. Gideon) porazio Midjance, tako će isto sada Božje odabrano oruđe, Babilon, uništiti prevlast Asirije nad Kanaanom. Bog je u nadzoru svjetske povijesti i posebno je svjestan Kanaana zbog Abrahamova potomstva (tj. dolazeći Mesija).

▣ **“kao u bitci midjanskoj”** Vidi 10:26 i Knjigu o Sucima 6 - 8.

9:5 Neprijatelji zavjetnoga naroda bit će poraženi a njihova odjeća (tj. obuća i ogrtači) korištena za ogrjev za vatru. Ovo je slikovito opisano za potpunu i sveukupnu pobjedu. Nekoliko tekstova govori o uništenju vojnoga naoružanja tuđinskih vojska jer pouzdanje Njegovog naroda i sigurnost mora biti u Njemu i Njegovim zavjetnim obećanjima, ne u njihovom zaplijenjenom vojnome naoružanju (usp. Ps 46:9; 76:3; Hoš 2:18).

Božanski Ratnik osvajanja ponovno se bori za Svoj narod. Stih 4 savršen je primjer!

9:6-7 NKJV označava ova dva stiha kao odvojen odlomak.

Stih 6 opisuje posebno dijete, Emanuela:

1. vlast će počivati na Njegovim plećima; posebno dijete, nada pravednoga Davidovskoga sjemena (usp. II. Sam 7) vraća se na pozornicu
2. Njegovo ime (narav Njegova Boga):
 - a. Predivni Savjetnik, ovo obilježava Božanski naum, usp. 14:26.27; 19:17
 - b. Silan Bog, usp. 10:21
 - c. Vječni Otac
 - d. Knez Mira, Knjiga proroka Miheja 5:5.

Prvo ime mogu biti dva odvojena naslova, ali druga su tri složenice od dvije riječi. Peterostruka imena mogu odražavati tadašnje provedbe u Egiptu, gdje je novome faraonu bilo dato pet prijestolničkih imena pri njegovoj krunidbi.

Postoje četiri složenice naslova. Ovo su vjerojatno nova djetetova imena kad se izvrši krunidba kralja. Pojam Emanuel u 7:14 i 8:8-10, kao i pojam “Silan Bog” u 9:6, ne podrazumijevaju sami po sebi Božanstvo, nego odražavaju savršenoga kralja. Imena odražavaju Božju narav koja puna nade obilježavaju Davidovskoga Kralja. Mora biti zapamćeno kako se ovi naslovi bave s: (1) područjem uprave, (2) vojnom moći, (3) pastoralnom brigom, i (4) kakvoćom kraljevine. Božanstvo Mesije također je podrazumijevano, iako ne određeno, u Knjizi proroka Daniela 7:14; Jeremije 32:18. Mora se upamtiti da Židovi nisu očekivali da Mesija bude fizičko utjelovljenje YHWH zbog Izraelova jedinstvenog naglaska na monoteizmu! Božanstvo Isusa i osobnost Duha jesu stvarne poteškoće za monoteizam (tj. Izl 8:10; 9:14; Pnz 4:35.39; Iz 40:18.25; 46:5). Samo “Napredujuće Otkrivenje” uči ovoj istini (usp. Iv 1:1-14; Fil 2:6; Heb 1:2-3). Ako je NZ istinit onda SZ-ni monoteizam mora biti postupni prijelaz (tj. jedna Božanska bit s očitovanjima tri vječne Osobe). Hiperbolički [pretjeran – op.prev.] SZ-ni jezik postao je doslovan! Ali doslovno ispunjenje SZ-nih proročanstava o zemljopisnome Izraelu

i narodu Izraela bilo je sveopće primijenjeno kako bi uključilo “narode”. Vidi Posebnu temu u 1:3. Knjiga Postanka 3:15 ostvarena je i sažeta u Evanđelju po Ivanu 3:16; 4:42; I. Poslanici Timoteju 2:4; Titu 2:11; II. Petrovoj 3:9; I. Ivanovoj 2:1; 4:14).

Stih 7 opisuje Njegovu kraljevinu:

1. vječna i sveopća vlast (usp. Mih 5:4)
2. vječni i sveopći mir (usp. Mih 5:5a)
3. kraljevanje na Davidovskome prijestolju (usp. 16:5; II. Sam 7)
4. uspostavlja pravdu i pravednost zauvijek (ove dvije IMENICE često su korištene zajedno, usp. 32:16; 33:5; 59:14)
5. YHWH-ina revnost jamstvo je njene stvarnosti [stvarnosti kraljevine – op.prev.].

Stih 7 zasigurno zvuči kao vječna kraljevina (usp. Dn 2:44; 4:3.34; 6:26; 7:13-14.27; Ez 37:25; Mih 4:7; 5:4; II. Pt 1:11), ne ograničena tisućgodišnja kraljevina (vidi moje bilješke u komentarima Knjige Otkrivenja, “Crucial Introduction” i Uvod u poglavlje 20 na www.freebiblecommentary.org). Ovo obećanje bit će zamisli Novoga doba Duha! Potpuni i puni okret Pada. Ponovno uspostavljanje Božjega savršenstva (tj. zajedništvo Vrta Eden).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 9:8-12

- ⁸Gospodin šalje poruku protiv Jakova,
I ona pada na Izraela.
⁹I svi ljudi poznaju je,
To jest, Efrajim i žitelji Samarije,
Tvrde u ponosu i oholosti srca:
¹⁰“Opeke su se srušile,
Ali mi ćemo ponovno izgraditi s brušenim kamenjem;
Divlje smokve bile su posječene,
Ali mi ćemo ih zamijeniti s cedrovima.”
¹¹Zbog toga GOSPODIN podiže protiv njih protivnike od Resina
I podbada njihove neprijatelje,
¹²Aramejce na istoku i Filistejce na zapadu;
I oni proždiru Izraela s razjapljenim čeljustima.
Usprkos svemu tome, Njegov bijes ne uzmiče
I Njegova ruka još je uvijek ispružena.

9:8-12 Bog je poslao jasnu poruku sjevernim plemenima. Oni su je čuli i razumjeli je (usp. stih 9a), ipak njihov je odaziv neprihvatljiv:

1. oni tvrdo ostaju u ponosu (BDB 144) i oholosti (BDB 152):
 - a. oni će ponovno izgraditi nakon Božje osude, čak bolje, stih 10
 - b. oni će ponovno zasaditi nakon Božje osude, čak bolje, stih 10
2. YHWH diže (BDB 960, KB 1305, *Piel* IMPERFEKT) i pobuđuje (BDB 1127, *Pilpel* IMPERFEKT, jedino ovdje i moguće u 19:2):
 - a. Siriju
 - b. Filisteju
3. ipak YHWH je još uvijek uzrujan (usp. stihove 12.17.21):
 - a. Njegov bijes ne uzmiče
 - b. Njegova je ruka još uvijek ispružena.

9:8-9 “Izraela...

Efrajim... Samarije” [Izrael; Efrajim; Samarija] Ova tri imena označavaju sjevernih deset plemena nakon podjele 922. g.pr.Kr.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 9:13-17

- ¹³Ipak ljudi se ne okreću k Njemu koji ih udari,
Niti oni traže GOSPODINA nebeskih vojska.
¹⁴Tako Gospodin odsijeca glavu i rep od Izraela,

Oboje palminu granu i rogoz u jednome danu.

¹⁵Glava je starješina i častan čovjek,

A prorok koji uči obmanu je rep.

¹⁶Jer oni koji vode ovaj narod zavode ih;

A oni koji su vođeni od njih dovedeni su u zbrku.

¹⁷Zbog toga Gospodin ne nalazi zadovoljstvo u njihovima mladićima,

Niti On ima sućuti nad njihovom siročadi niti njihovim udovicama;

Jer svatko od njih je bezbožan i zlotvor,

I svaka usta govore ludost.

Usprkos svemu tome, Njegov bijes ne uzmiče

I Njegova ruka još je uvijek ispružena.

9:13-17 Razlog za YHWH-inu neprekidnu ljutnju jeste nedostatak Izraelova odaziva:

1. oni se ne okreću (tj. pokajati se, doslovno “okrenuti se”, BDB 996, KB 1427, *Qal* PERFEKT)

2. oni ne traže (BDB 205, KB 233, *Qal* PERFEKT) GOSPODINA nebeskih vojska.

Prema tome, oni su u potpunosti (glava [“starješine”] i rep [proroci] odsječeni) uništeni! Oni vode narod krivim putem (BDB 1073, KB 1766, *Hiphil* PARTICIP) tako da će [narod – ljudi – op. prev.] biti smeteni (doslovno “postati plitkim”, BDB 118, KB 134, *Pual* PARTICIP). Isus upućuje na ovu vrstu vođe u Evanđelju po Mateju 15:14; 23:16.24. Kad je vaše svjetlo postalo tamom, kako je velika tmina! On nema sućuti nad (NRSV, MT, “radovati se nad”):

1. mladićima (stih 17)

2. siročadi (stih 17)

3. udovicama (stih 17).

Uobičajeno YHWH brani ove (tj. Pnz 10:18), ali ovdje oni su osuđeni zajedno s ostatkom pobunjeničkoga Božjeg naroda!

Zato jer su svi:

1. bezbožni (BDB 338)

2. zlotvori (BDB 949, KB 1269, *Hiphil* PARTICIP)

3. govore ludost (BDB 615).

Stihovi 8-12 objedinjeni su opetovanim izričajem (“Njegova ruka još je uvijek ispružena”) u 12c.d; 17e.f; i 21c.d. Također zabilježite da se okvir vjerojatno teče kroz 10:4, gdje je izričaj opet ponovljen. Budite pozorni od prevelikoga oslanjanja na podjele poglavlja i stihova. One nisu izvorne, nisu nadahnute!

9:16

NASB

“dovedeni su do zbrke”

NKJV

“uništeni su”

NRSV

“bili su ostavljeni u zbrci”

TEV

“potpuno ih smete”

NJB

“proždrijeti su”

LXX

“proždere ih”

Pešita

“padati nisko”

REB

“progutani su”

Hebrejski korijen (BDB 118, KB 134) u osnovi znači “progutati”, “proždrijeti” (usp. 25:7.8; 28:4; 49:19), ali ovdje su mogući drugi korijeni:

1. obznaniti (KB 135 II, usp. Izr 19:28)

2. smesti (KB 135 III, usp. 3:12; 19:3; 28:7) s previše vina (NASB).

“Pobrkani” najbolje pothranjuje paralelizam! Zapamtite, okvir, okvir, okvir određuje značenje, ne leksikon!

9:17 “Niti On ima sućuti nad njihovom siročadi niti njihovim udovicama” Ovo je konačan simbol Božjega uzmičanja. To je jasno oprečje Božjim obećanjima u Ponovljenome zakonu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 9:18-21

- ¹⁸Jer zloba gori kao vatra;
Ona izjeda trnjake i trnje;
Ona čak stavlja guštare šume u plamen
I oni se viju uvis u stupu dima.
- ¹⁹Ali jarost GOSPODINA nebeskih vojska zemlju spaljuje,
I ljudi su kao ogrjev za vatru;
Nijedan čovjek ne šteti svoga brata.
- ²⁰Oni režu *što je s zdesna* ali *ipak* su gladni,
I oni jedu *što je slijeva* ali nisu zadovoljni;
Svaki od njih jede meso svoje vlastite ruke.
- ²¹Manaše *proždire* Efrajima, a Efrajim Manašea,
I zajedno oni su protiv Jude.
Usprkos svemu tome, Njegov bijes ne uzmiče
I Njegova ruka još je uvijek ispružena.

9:18-21 Ovi stihovi opisuju Božju osudu sjevernih plemena. Osuda je obilježena kao vatra koja proždire zemlju. Vidi Posebnu temu: Vatra u 1:31. Čak su ljudi ogrjev za vatru!

Zlo naroda opisano je kao:

1. nijedan čovjek ne šteti svoga brata
2. krađu ali ipak su gladni
3. jedu ali nisu zadovoljni (čak ni njihova vlastita tijela, usp. Jer 19:9; Targum to prevodi kao “drug” i otuda JPSOA “svoga vlastita srodnika”).

Božji ljudi Saveza jedan su protiv drugoga!

9:18 “zloba gori kao vatra”Zanimljivo je kako vatra može biti pozitivna ili negativna:

1. ovdje, negativna (zloba)
2. 62:1, pozitivna (spasenje).

Okvir, okvir, okvir određuje značenje. Budite pozorni od unaprijed postavljene odredbe biblijskih riječi!

IZAIJA 10

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Asirija je Božje oruđe	kazna Samarije (9:8-10:4)	osuda Efrajima predmet lekcije za Judu (9:8-10:4)	GOSPODIN će kazniti Izraela (9:8-10:4)	Božji sudovi Sjevernoga kraljevstva (9:7-10:4)
10:1-4 (1-4)	10:1-4 (1-4)	10:1-4 (1-4)	10:1-4	10:1-4
	oholost Asirije također osuđena	jao, o Asirijo!	car Asirije kao oruđe Božje	protiv kralja Asirije
10:5-11 (5-11)	10:5-11 (5-11)	10:5-11 (5-11)	10:5-6	10:5-11 (5-11)
10:12-14 (13-14)	10:12-14 (13-14)	10:12-14 (13-14)	10:12 10:13-14	10:12-14 (13-14)
10:15-19 (15-19)	10:15-19 (15-19)	10:15-19 (15-19)	10:15 10:16-19	10:15-19 (15-19)
Ostatak će se vratiti	vraćanje Ostataka Izraela	jedino će se Ostatak vratiti	nekolicina će ih se vratiti	mali Ostatak
10:20-23 (21-22)	10:20-23 (20-23)	10:20-23 proroštvo obećanja	10:20-23 GOSPODIN će kazniti Asiriju	10:20-23 (20-23) pouzdanje u Boga
10:24-27	10:24-27 (27)	10:24-27a približavanje Asiraca	10:24-27 napadi upadača	10:24-27 (24b-27) najezda
10:28-32 (28-32)	10:28-32 (28-32)	10:27b-32 (27b-32) GOSPODIN, šumar, posjeći će Asiriju	10:28-32	10:28-34 (28-34)
10:33-34 (33-34)	10:33-34 (33-34)	10:33-34 (33-34)	10:33-34	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove

nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:1-4

¹Jao onima koji donose zle pravilnike
I onima koji neprekidno pišu nepravedne odluke,
²Tako da uskrate jadnome pravdu
I otmu siromahu Moga naroda *njihova* prava,
Tako da udovice mogu biti njihov plijen
I da oni mogu oplijeniti siročad.
³Sad što ćete učiniti u dan kazne,
I u pustošenju što će doći izdaleka?
Kome ćete bježati za pomoć?
I gdje ćete ostaviti svoje bogatstvo?
⁴Ništa *ne ostaje* osim prigribanje među zarobljenicima
Ili pad među ubijenima.
Usprkos svemu tome, Njegov bijes ne uzmiče
I Njegova ruka još je uvijek ispružena.

10:1 “Jao” Ovaj USKLIK (BDB 222) često je korišten u Knjizi proroka Izaije (i Jeremije). Preveden je (NASB 1995. ažuriran):

1. “također/isto tako”, 1:4; 17:12
2. “ah”, 1:24
3. “jao”, 5:8.11.18.20.21.22; 10:1.5; 18:1; 28:1; 29:1.5; 30:1; 31:1; 33:1; 45:9.10; 55:1 (tj. jao proroštva)
4. “oho”, 55:1; također moguće u 10:5.

Obilježava muku i bol ili sazivanje (tj. #4 gore). Postoji još jedan USKLIK (BDB 17), koji je uobičajeno preveden “jao”, što izražava žalost i očaj (usp. 3:9.11; 6:5; 24:16 i 8 puta u Jer).

▣ Paralelizam stiha 1a i b povezuje građanske vođe (tj. one koji donose zle pravilnike) i suce (koji neprekidno pišu nepravedne odluke, usp. 5:23). Izraelovo vodstvo znalački je prekršilo naglasak Mojsijevskoga Saveza na brizi za siromašnoga, društveno izopćene, i društveno bespomoćne ljude (usp. stih 2; 1:17.23; 3:14.15; 11:4; Pnz 16:19; 24:17; 27:19; Izr 17:23; 18:5; Am 4:1; 5:12).

10:2 Stvari su tako postavljene naglavce da YHWH traži posebnu zaštitu (tj. udovica i siročadi) koji su postali plijen i opljačkani!

10:3 Nizovi pitanja sriču sudbinu ovih izrabljivača! Jednoga dana, bilo vremenom ili eshatološki, Stvoritelj će pozvati Svoja stvorenja, stvorena na Njegovu sliku i sličnost, da daju račun upravljanja darom života (usp. stih 4). YHWH je moralno, etičko, suosjećajno Božanstvo i On zapovijeda ove osobine u Njegovu Savezu ljudima tako da “narodi” mogu spoznati Njega i doći k Njemu!! Izrael je dao krivu poruku!

10:4 “Njegova ruka još je uvijek ispružena” Ovo je ponavljan izričaj u ovoj književnoj jedinici (usp. 9:12.17.21). To je antropomorfiistički (vidi Posebnu temu u 6:1) način izražavanja Božje nepopustljive osude.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:5-11

- ⁵Jao Asiriji, šibi Moga bijesa
I palici u čijim je rukama Moja ozlojeđenost,
⁶Ja je šaljem protiv bezbožnoga naroda
I ovlašćujem je protiv naroda Moje jarosti
Neka osvoji nagradu i oduzme plijen,
I zgazi ih kao blato na cestama.
⁷Ipak ona nije tako nakanila,
Niti nije njen naum takav u njenome srcu,
Nego radije to je njena svrha da uništi
I odsiječe mnoge narode.
⁸Jer ona kaže: "Nisu li moji knezovi svi kraljevi?
⁹Nije li Kalno kao Karkemiš,
Ili Hamat kao Arpad,
Ili Samarija kao Damask?
¹⁰Kao što je moja ruka dosegla do kraljevstva idola,
Čiji klesani idoli *bijahu* veći od onih od Jeruzalema i Samarije,
¹¹Neću li učiniti Jeruzalemu i njegovim kipovima
Upravo kao što sam učinila Samariji i njenim idolima?"

10:5-19 Ovo je književna jedinica o Božjoj djelatnosti u narodu Asirije. Ona je bila najstrašnija sila drevnoga Bliskog Istoka. Bila je okrutna prema osvojenim skupinama naroda. YHWH će iskoristiti ovaj bezbožan poganski narod kako bi ispunio Svoje svrhe (usp. stihove 5b; 6b; kao što je Habakuk u 1:12-17 pitao Boga o Njegovoj uporabi babilonskoga izgnanstva). Bog koristi zlo kako bi napravio Svoju ponudu! On ih nije stvorio (tj. Sotonu, demone, pale anđele, zla carstva), nego ih usmjerava za veće dobro (usp. Job 12:23; Ps 47:7-8; 66:7; Dn 2:21; Djela 17:26, tj. Njegov sveopći iskupiteljski naum, vidi Posebnu temu u 1:3).

Međutim, zlo žanje posljedice svojih djelovanja. Oni će jednoga dana, isto tako, biti suđeni (usp. Pnz 32:34-43; Iz 14:24-27; 30:27-33; 31:5-9). Ono što je Asirija činila drugima, Babilon će (usp. 13:5) učiniti njima!

10:5 “Jao Asiriji, šibi Moga bijesa” Božje oruđe za kažnjavanje Svoga pobunjeničkog naroda bio je okrutan narod Asirije (usp. 7:17; 8:7). Međutim, oni su bili odgovorni za svoja djela (usp. 10:24-27). Oholost Asirije vidljiva je u stihovima 8-11.12.

10:6 “bezbožnoga naroda...

naroda Moje jarosti” Oh, jao meni, ovo upućuje na narod Izraela (usp. 9:17.19)! Ovaj je isti izričaj upotrijebljen za Izraela u 19:17; 32:6. Kakva ironija, narod Saveza prozvan je “bezbožnim” i učinjen je moralnim ekvivalentom “bezbožnoj” Asiriji!

▣ **“Neka osvoji nagradu i oduzme plijen”** Kao što stih 21, “ostatak će se vratiti”, odražava ime prvoga Izaijina sina (usp. 7:3), ovo odražava simboličko ime njegova drugog sina (usp. 8:1.3).

10:7 “Ipak ona nije tako nakanila,

Niti nije njen naum takav u njenome srcu” Asirija nije znala da je YHWH usmjerio njena djelovanja za Svoje svrhe. Asirija je bila poslije samo više i više plijen.

Nakana YHWH za kralja Asirije otkrivena je u nizovima *Qal* INFINITIVNIH GRAĐA (stih 6) protiv Izraela:

1. uzme plijen (BDB 1021, KB 1531)
2. domogne se opljačkanoga (BDB 102, KB 117)
3. zgazi (GLAGOL BDB 962, KB 1321, IMENICA BDB 942).

Nakana kralja Asirije izražena je u dvije *Hiphil* INFINITIVNE GRAĐE u stihu 7c.d:

1. uništiti (BDB 1029, KB 1552)
2. odsjeći (BDB 503, KB 500).

10:8-11 Misli kralja Asirije (tj. “hvali se”, TEV) otkrivene su u ovim stihovima:

1. svi njegovi vojni zapovjednici su kraljevi (NRSV, TEV, NJB, REB, Pešita), stih 8
2. njegova (Tiglat-Pileserova III. ili moguće Sanheribova 701. g.pr.Kr.) vojska porazila je nekoliko drugih trans-eufratskih gradova i naroda, zajedno sa svima njihovim bogovima, stih 9:
 - a. Kalno (ili Kalne), grad u sjevernoj Siriji (usp. Am 6:2) pao je 742. g.pr.Kr. (svi su ovi nadnevcii samo približni)
 - b. Karkemiš, glavni grad Hetita blizu gornjih pritoka rijeke Eufrata, pridružio se Asirskoj koaliciji 738. g.pr.Kr.
 - c. Hamat, grad na sjevernoj granici Izraela (usp. II. Ljet 8:4) na rijeci Orontu, pao je 738. g.pr.Kr.
 - d. Arpad, grad u sjeverozapadnoj Siriji pao je 741. g.pr.Kr.
 - e. Samarija (glavni grad Izraela) pao je 722. g.pr.Kr. pod Sargonom II.
 - f. Damask (glavni grad Sirije) pao je 732. g.pr.Kr.
3. on je prijetio uništenjem Jeruzalema i njegovih “idola” kao što je činio i Samariji, stih 11. On nije imao znanje o razlici između “idola” (usp. 2:8) i istinskoga štovanja YHWH.

Samo riječ o tome koja je najezda Asirije naviještena. Imena mjesta slijede tradicionalnu rutu najezde carstava drevnoga Bliskog Istoka iz Mezopotamije. Zbog pustinje, oni su morali slijediti rijeku Eufrat do njenih gornjih pritoka i potom ići južno duž obalne zaravni. Poteškoća s određivanjem koja je najezda Asirije zamršena zbog Sanheriba, koji se približio Jeruzalemu da ga opkoli, zapravo dolazi južno od grada 701. g.pr.Kr. Pad spomenutih gradova dogodio se pod Tiglat-Pileserom III. (tj. *Pul[om]*). Prema tome, mislim da je ruta bila “shematska” kao sjeverni upadač.

10:11 “kipovima” Ovo je zanimljiva riječ (BDB 47). Njeno temeljno značenje je neizvjesno, ali sročena je slično kao *Elohim*, što je prouzročilo znanstvenicima da pretpostave kako to upućuje na nemoćne i nepostojeće idole (usp. NIDOTTE, tom 1, str. 411). Monoteizam je ta jedinstvenost Izraelove vjere. Postoje druga duhovna bića, ali samo jedan istinski Bog (usp. Pnz 4:35.39; 6:8; 32:39; Iz 43:9-11; 45:21-22; Jer 2:11; 5:7.10; Rim 3:30; I. Kor 8:4.6; I. Tim 2:5; Jak 2:19). Idoli ne predstavljaju ništa, doli lažne nade i strahove (praznovjerja) paloga ljudstva koje shvaća kako postoji više od stvarnosti negoli fizičko, ali nedostatno za razumijevanje duhovne istine (tj. otkrivenje).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:12-14

¹²Tako će biti da onda kad Gospodin bude dovršio svo Svoje djelo na gori Sionu i na Jeruzalemu, *On će reći:*
"Ja ću kazniti plod oholosti srca kralja Asirije i raskoš njegove bahatosti."

¹³Jer on reče:

"Snagom moje ruke i svojom mudrošću ja učinih *to*,

Jer ja imam razuma;

I uklonih granice ljudima

I opljačkah njihova blaga,

I kao silan čovjek oborih *njihove* žitelje,

¹⁴I moja ruka dosegnu do bogatih ljudi kao gnijezdo,

I kao što netko skuplja ostavljena jaja, ja skupljah po čitavoj zemlji;

I ne postojашe ni jedan što udari svojim krilima ili otvori *svoj* kljun ili zacvrkuta."

10:12-14 YHWH potvrđuje Svoj nadzor Asirije i njenih pobjeda. On će suditi kralja Asirije (stih 12) za njegovo/u:

1. oholo srce
2. bahatost njegovih očiju.

Ponos kralja Asirije pokazana je u nizovima samo-hvala (stihovi 12-14), koji zvuče vrlo slično spisima razdoblja Asirije (vidi *The IVP Bible Background Commentary OT*, str. 599):

1. snagom moje ruke
2. svojom mudrošću.

On je opljačkao narode na zapadnim obalama Eufrata kao što netko opljačka ptičje gnijezdo!

10:13

NASB

“kao silan čovjek”

NKJV

“kao hrabar čovjek”

NRSV, TEV, REB

“kao bik”

NJB

“kao junak”

Temeljno značenje PRIDJEVA (BDB 7), “jak”, može uputiti na:

1. silnoga/nasilnoga čovjeka, Knjiga o Jobu 24:22; 34:20; Jeremija 46:15; Tužaljke 1:15
2. tvrdoglavo svojevoljnog, Knjiga proroka Izaija 46:12
3. anđele, Psalam 78:25
4. životinje:
 - a. bikove, Izaija 10:13 može uputiti na bika jer je krilati bik bio simbol Asirije (tj. na stranama Ašartinih vrata, usp. Ps 22:13; 68:30; Iz 34:7)
 - b. konje, Knjiga o Sucima 5:22; Jeremija 8:16; 47:3; 50:11.

10:14 Biblija često koristi metafore ptice za opis Božje zaštite i skrbi (usp. Izl 19:4; Pnz 32:11; Ruta 2:12; Iz 31:5; Mt 23:37; Lk 13:34), ali ovdje metafora je okrenuta! Bog je dokinuo Svoju zaštitu!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:15-19

- ¹⁵Ima li sjekire što hvali samu sebe nad onim koji siječe s njom?
Ima li pila koja uzvisuje samu sebe nad onim koji upravlja njome?
*To bi bilo kao da palica drži one koji je podižu,
Ili kao šiba što diže onoga koji nije drvo.*
- ¹⁶Stoga će Gospodin, BOG nebeskih vojska, poslati razornu bolest među njegove hrabre ratnike;
I pod njegovom slavom vatra će biti zapaljena kao gorući plamen.
- ¹⁷I svjetlo Izraela postat će vatra i njegov Svetac plamen,
I to će gorjeti i proždrijeti njegovo trnje i trnjake u jednome danu.
- ¹⁸I On će uništiti slavu njegove šume i njegova plodnoga vrta, oboje dušu i tijelo,
I to će biti kao da bolestan čovjek iznemogne.
- ¹⁹I ostatak stabala njegove šume bit će tako malobrojan
Da ih dijete može popisati.

10:15-19 YHWH odgovara na hvastanje kralja Asirije postavljanjem pitanja:

1. je li snaga u sjekiri ili onome koji koristi sjekiru?
2. je li snaga u pili ili u onome koji upravlja pilom?
3. je li snaga u palici ili u onome koji maše s palicom?
4. je li snaga u žezlu ili u onome koji podiže žezlo?

YHWH će suditi njemu i njegovoj vojsci u jednome danu (stih 17). Ovo upućuje na: (1) Tiglat-Pilesera III. ili (2) posebice na Sanheriba (701. g.pr.Kr.), zabilježeno u Knjizi proroka Izaije 36 - 38; II. Kraljevima 18:17-21:11; II. Ljetopisima 32:9-24, gdje je 185.000 vojnika umrlo pred zidinama Jeruzalema kao očitovanje oholosti kralja Asirije i njegovim vojnim vođama (#2 odgovara bolje, ali nije se dogodilo sve dok desetljećima poslije Tiglat-Pileser III. nije zauzeo Samariju). Postoji razlika između Boga Izraelova i idola naroda!

10:16 YHWH je u nadzoru povijesti. Ovo je temeljna pretpostavka monoteizma povezana s uključenim Božanstvom. On je prisutan i djelatna u Svome Stvorenju. U SZ-u uzročnost je pripisana YHWH-i (usp. Pnz 32:29; Job 5:18; Iz 45:7; Hoš 6:1; Am 3:6). To je bio način potvrde monoteizma. Točno kako, kada, gdje On djeluje jeste neizvjesno, ali postoji:

1. vječni iskupiteljski naum
2. narod Saveza
3. dolazeći Mesija
4. srce za “narode”.

Povijest nije ciklička, nego teleološka [teleologija: nauka o svrhovitosti svega postojećeg – op.prev.].

10:17 Svjetlo (vidi bilješku u 9:2) i vatra simboli su Božanstva (usp. 9:19; 29:6; 30:27; 31:9; 33:11-12.14). Vidi Posebnu temu: Vatra u 1:31.

10:18 “oboje dušu i tijelo” Čovječanstvo ima oboje i fizičku komponentu i životnu snagu. Mi smo kao ljudi pripremljeni za život na ovoj planeti i za zajedništvo s ne-tjelesnim Božanstvom! Mi dijelimo život planete sa životinjama, ali mi smo bića vječnosti!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:20-23

²⁰Sad u taj dan ostatak Izraela, i oni od kuće Jakovljeve koji su pobjegli, nikad se više neće osloniti na one koji ih udariše, nego će se istinski osloniti na GOSPODINA, Sveca Izraelova.

²¹Ostatak će se vratiti, ostatak Jakova, silnome Bogu.

²²Jer iako tvoga naroda, o Izraele, može biti kao pijeska morskoga,

Samo ostatak između njih će se vratiti;

Uništenje je određeno, preplavljeno s pravednošću.

²³Jer potpuno uništenje, ono što je proglašeno, Gospodin BOG nebeskih vojska izvest će usred čitave zemlje.

10:20-23 Ovaj se odlomak usredotočuje na dvije teološke istine:

1. YHWH će zaštititi i obnoviti vjerni Ostatak (“istinski (se) osloniti na GOSPODINA”, BDB 1043, KB 1612, *Niphal* PERFEKT) kako bi dovršio Svoje svrhe s Abrahamovim potomstvom
2. “u taj dan” upućuje na dan oslobođenja. Ne može se biti siguran je li ovo obećanje ispunjeno u Perziji ili Makabejcima ili na kraju-vremena. Knjiga koja mi je uistinu pomogla razumjeti žanr proročanstva i Apokalipse je od D. Brenta Sandyja, *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*.

10:20 “nikad se više neće osloniti na one koji ih udariše” Ahaz se pouzdao/oslonio na Asiriju za pomoć umjesto na YHWH-u, ali neće biti tako u budućnosti. Oni (tj. narod Saveza) oslonit će se na Sâmoga YHWH-u!

10:21 “Ostatak će se vratiti” Ovaj Ostatak opisan je kao onaj od Jakova i Izraela. U ovome okviru to mora upućivati na sjevernih deset plemena koji su se podijelili 922. g.pr.Kr. i bili izgnani od Asirije 722. g.pr.Kr. Nekolicina od njih se vratila u Jeruzalem sa Zerubabelom i Jošuaom nakon Kirovog proglasa 538. g.pr.Kr. koji je dozvolio svim izgnanim skupinama ljudi vratiti se u njihove domorodne zemlje. Vidi Posebnu temu: Ostatak, tri značenja u 1:9. Izričaj prevodi ime Izaijina prvog sina (Šear Jašub) koji je otišao sa svojim ocem suprotstaviti se kralju Ahazu (usp. 7:1-3).

▣ **“silnome Bogu”** Ovo je isti naslov upotrijebljen za Mesiju u 9:6. Nađen je jedino na ova dva mjesta.

10:22 “može biti kao pijeska morskoga” Ovo je upućivanje na obećanje o mnogo potomaka, što je bio glavni dio Abrahamskoga Saveza (usp. post 22:17; 32:12).

Kakvo se žalosno oprečje pojavljuje kad su YHWH-ina obećanja patrijarsima o mnogim potomcima:

1. kao zvijezde
2. kao prašine
3. kao pijeska

umanjena kroz neposlušnost Savezu i pomanjkanju osobnoga pouzdanja (usp. stih 20) na samo nekolicinu za povratak (usp. stihove 21-22). Ovdje je spona Božjega namjeravanog blagoslova i mogućnosti palog čovjeka!

▣ **“Uništenje je određeno, preplavljeno s pravednošću”** Osuda Izraela bila je:

1. određena od YHWH, stih 22
2. proglašena od YHWH, stih 23.

Obje od ovih riječi (NASB 1995) prevode isti GLAGOL (BDB 358, KB 356, usp. 28:22; Dn 9:26.27; 11:36). Bog će suditi Svome narodu (stih 22). Stih 23 je: (1) usporedan s ovim ili (2) YHWH će suditi svu Zemlju (LXX, Pešita, NRSV. Pavao navodi LXX-u u Rim 9:27-28). Okvir odgovara mogućnosti #1 bolje. YHWH je rekao da će On to učiniti; On je to učinio!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:24-27

²⁴Stoga ovako kaže Gospodin BOG nebeskih vojska: "O Moj narode koji prebivaš na Sionu, ne boj se Asira koji te udara sa šibom i podiže svoju palicu protiv tebe, kao što Egipat učini." ²⁵Jer za kratki čas Moja ozlojeđenost protiv tebe jenjat će i Moj bijes bit će usmjeren prema njihovu uništenju." ²⁶GOSPODIN nebeskih vojska podići će bič

protiv njega kao pokolj Midjana na stijeni Orebu; i Njegova palica bit će nad morem i On će podići put kao što On učini u Egiptu. ²⁷Tako to će biti u taj dan, da će njegovo breme biti skinuto s tvojih pleća i njegov jaram s tvoga vrata, a jaram će biti slomljen zbog ugojenosti.

10:24-27 Odlomak ponovno ističe YHWH-inu moralnu pravednost koja je odražena u sudu protiv zla:

1. Izrael je iskusio YHWH-in pravedan bijes (usp. stih 22)
2. Asirija (usp. Iz 37:26-28)
3. kao Njegov gnjev u Egiptu tijekom Izlaska (usp. Izl 14:16.27)
4. kao Gideon protiv Midjanaca (Suci 6 - 8).

YHWH-ina djelovanja, prošla i buduća, opisana u stihu 27, usporedna su s Njegovom djelatnošću (usp. 14:25) kroz Mesiju u 9:4, što također spominje bitku protiv Midjana (idiom YHWH-inog potpunog poraza neprijatelja, usp. 9:4; Ps 83:9-11).

10:24 “ne boj se Asira” Ovaj GLAGOL (BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT) upotrijebljen je kao ZAPOVJEDNI. Suzvuk je “boj se YHWH koji će dovesti sud na njih” (stihovi 25-27).

10:26 “stijeni Orebu” Gideon je okupio Efrajimce da mu pomognu uništiti preostale Midjance koji su se povlačili. Dvojica vođe bili su uhvaćeni i ubijeni (usp. Suci 7:24-25). Mjesto gdje se ovo dogodilo uzelo je imena dvojice midjanskih vođa, Oreb i Zeeb. Točno mjesto je nepoznato.

10:27

NASB

“jaram će biti slomljen zbog ugojenosti”

NKJV

“jaram će biti uništen zbog ulja pomazanja”

LXX, REB

“jaram će biti uništen sa svih tvojih ramena”

Pešita

“jaram će biti uništen s tvoga vrata zbog tvoje snage”

Iz ovih prijevoda možete vidjeti mogućnosti:

1. izostaviti izričaj “zbog ugojenosti”, LXX, REB
2. upućuje na Mesiju, NKJV (tj. pomazani)
3. Pešita to vidi kao upućivanje na snagu i rast (usp. Pnz 32:15), što može suprotiti stihu 16.

Budući da se poglavlja 7 – 12 odnose na posebno dijete Novoga doba, uključujući Mesiju, ja volim razumijevanje NKJV kao ono koje ima najviše smisla u ovoj velikoj književnoj jedinici.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:28-32

²⁸On je došao protiv Ajata,

On prolazi kroz Migron;

Kod Mikmasa on pohrani svoju prtljagu.

²⁹Oni su išli kroz klanac, govoreći:

"Geba će biti naše mjesto prenoćišta."

Rama je prestravljena, i Gibea Šaulova je pobjegla.

³⁰Plači glasno svojim glasom, o kćeri Galimova!

Obrati pozornost, Lajšo i jadni Anatote!

³¹Madmena je pobjegla.

Žitelji Gebima potražili su utočište.

³²Ipak danas on će stati kod Noba;

On udara svojom rukom na gori kćeri Siona, brdu Jeruzalema.

10:28-32 H. C. Leupold, u *Exposition of Isaiah*, tom 1, str. 40, opisuje ovu kiticu (strofu) kao “Strategija prednosti Asirije koja je gotovo zauzela Sion opisana u pojmovima Dnevno izvješće-s-fronte”. Spomenuta su mnoga zemljopisna mjesta i ono što se dogodilo na tim mjestima kad je upala asirska plaćenička vojska.

▣ **“Ajata” [Ajat]** Ovo je Aj blizu Jerihona. Spomenuta mjesta pokazuju pokret Asirije prema Jeruzalemu sa sjevera.

10:30 “Plači glasno...

Obrati pozornost...” Ovo su oba IMPERATIVA:

1. BDB 843, KB 1007, *Qal* IMPERATIV
2. BDB 904, KB 1151, *Hiphil* IMPERATIV.

Ovo razbija uzorak stihova 28-32. Ako je ova kitica “izvješća s linije fronta”, onda je stih 30 osvrst od proroka, ne od asirskoga glasnika.

NASB	“jadni Anatote”
NKJV	“siromašni Anatote”
NRSV	“Odgovori joj, o Anatote”
TEV	“Odgovori, narode Anatota”
NJB, REB	“Anatot će slušati”
Pešita	“Odgovori mi, o Anatote”

Ovo je ili od:

1. GLAGOLA “odgovori”, BDB 772, *Qal* IMPERATIV
2. PRIDJEVA “siromašni”, BDB 776.

Oni oba imaju iste suglasnike. *UBS Hebrew Text Project* daje #2 ocjenu “C” (prilična sumnja). Zsigurno je moguće da su “siromašni” i “Anatote” igra zvuka (*NASB Study Bible*, str. 974).

10:32 Drugi redak poezije izražava prijezir Asirije za Boga Jude i Njegov Hram.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 10:33-34

- ³³**Gle, Gospodin, BOG nebeskih vojska, odsjeći će grane sa strašnom lomljavom;**
One isto tako koje su stasite u rastu bit će posječene
I one koje su uzvišene bit će ponižene.
³⁴**On će posjeći guštare šumske sa željeznom sjekirom,**
I Libanon će pasti od Svemoćnoga.

10:33-34 Stihovi 33-34 teški su za odredbu kao kome je “odsječeno”. To je izgleda književna poveznica između stihova 16-19 i 11:1. Izaija često koristi šumski slikovit prikaz. Bilo tko da je sastavljao Izaijin svitak koristio je igre riječi i tema kao način povezivanja zajedno Izaijinih objavljenih proročkih poruka. Moramo upamtiti da su glavna istina književne jedinice i kitica važnije negoli:

1. pojedinosti
2. točna povijesna okolnost svakoga književnoga gradbenog bloka.

Naša ljubav za Bibliju i čežnja za znati više prouzrokovali su nam da postavimo s Biblijom na ne-okvirne, doslovne načine, što uništava književnu narav Pisma i posebice proročanstva!

Ja mislim da je ovo pomna obrada stihova 16-19. Slikovit prikaz je uništenje šume, što simbolizira asirsku vojsku i njeno vodstvo.

10:33 Druga polovica ovoga stiha ima nekoliko pojmova nađenih jedino ovdje u SZ-u. Ovo je zašto je središnja istina odlomka (proza) ili kitice (poezija) ključna. Glavna istina ili slika jeste ključ, ne pojedinačna i svaka pojedinost.

10:34

NASB, NKJV	“od Svemoćnoga”
NRSV	“s njegovim veličanstvenim stablima”
TEV	“najfinijim stablima”
NJB	“Svemoćnoga”
LXX	“s njegovim dičnim”
REB	“s njegovim plemenitim stablima”

Ovaj izričaj može upućivati na:

1. Boga (usp. stih 33a; stih 34a)
2. visoka stabla Libanona (usp. stih 33b.c; LXX).

IZAIJA 11

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pravedna kraljevina Izdanka	kraljevina Jišajeva potomka	mesijanski Kralj	Kraljevstvo mira	potomstvo Davida
11:1-9 (1-9)	11:1-5 (1-5)	11:1-3a (1-3a)	11:1 11:1-5 (2-5)	11:1-4 (1-4)
		11:3b (3b)		11:5 (5)
		11:4-9 (4-9)		11:6-9 (6-9)
	11:6-9 (6-9)	Mesijansko doba	11:6-9 (6-9)	11:6-9 (6-9)
			izgnani narod će se vratiti	povratak iz rasijanosti
11:10 (10)	11:10 (10)	11:10	11:10-16	11:10-16 (10-16)
obnovljeni Ostatak				
11:11-16 (11-16)	11:11 (11)	11:11-16		
	11:12-16 (12-16)	(12-16)		

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Poglavlje 11 oštra je suprotivost poglavlju 10, stihovi 33-34, koje opisuje pad Asirije (usp. 10:15-19).
- B. Kao što je Asirija posječena kao velika šuma, tako će Mesija biti podignut iz panja Jišajeva. Izaija često koristi slikovit prikaz stabala.
- C. Knjiga proroka Izaije 11 održava obećanje Davidovim potomcima nađeno u II. Knjizi o Samuelu 7.
- D. Ovo savršeno eshatološko razdoblje također je opisano u 2:2-4; 9:1-7. Poglavlje 11, stih 10 može ići s 1-9 ili 11:16 ovisno o tome kakav je čiji domašaj viđenja Mesijanske kraljevine (tj. Obećana zemlja obnovljena ili čitava Zemlja).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 11:1-5

- ¹Potom će mladica niknuti iz korijena Jišajeva,
I izdanak iz njegova korijenja donijet će ploda.
- ²Duh GOSPODINOV počivat će na Njemu,
Duh mudrosti i razuma,
Duh savjeta i jakosti,
Duh znanja i straha GOSPODNJEGA.
- ³I On će uživati u strahu GOSPODNJEMU,
I On neće suditi po onome što Njegove oči vide,
Niti donositi odluku po onome što Njegove uši čuju;
- ⁴Nego s pravednošću On će suditi siromaha,
I odlučiti s pravičnošću za nemoćne na zemlji;
I On će udariti zemlju sa šibom Svojih usta,
I dahom Svojih usana On će pogubiti bezbožne.
- ⁵Isto tako pravednost će biti opasač oko Njegovih bedara,
I vjernost opasač oko Njegova struka.

11:1 “mladica” Ova rijetka riječ nađena jedino ovdje u SZ-u, (“grančica”, “izdanak”, ili “mladica” prevedena “šiba” u Izr 14:3, BDB 310, KB 307) očito upućuje na nadnaravnoga Davidovskog potomka (usp. 6:13; II. Sam 7; Otk 22:16) iz naoko mrtvog panja (tj. izgnane Jude) iz kojeg će doći novi kralj! Ova slika (ali različita hebrejska riječ) vidljiva je u Pjesmi o Patećem Sluzi u Knjizi proroka Izaije 52:13 - 53:12 (tj. stih 2).

The Jewish Study Bible (str. 807) dodaje zanimljiv osvrt o “panju”:

“Ako je prijevod ‘panj’ točan, onda odlomak može pretpostaviti da će Davidovska dinastija (ili ima) doći kraju; ovo bi čitanje trebalo značajno odstupati od Izaijine predodžbe da će Davidovski kralj kraljevati vječno (usp. II. Sam 7:8-16; Ps 89:20-37). Ali hebrejski ‘geza’ upućuje ne samo na panj stabla koje je moralo biti odsječeno nego i na deblo živoga stabla.”

Ja ne mogu potvrditi ovo mišljenje za “mladicu” osim ako je to 40:24.

▣ **“iz korijena Jišajeva”** Jišaj je bio otac kralja Davida. Ovaj budući potomak spomenut je u stihu 10; 9:7; 16:5.

SZ daje lozu Posebnoga Dolazećeg, Pomazanika:

1. iz Judinog plemena, Knjiga Postanka 49:8-12, posebice stih 10 i Otkrivenje 5:5
2. iz Jišajeve obitelji, II. Samuelova 7.

Posebno dijete Novoga doba sad je bilo određeno kao poseban vladar. Njegova će narav obilježiti Novo doba (usp. Jer 23:5).

▣ **“izdanak iz njegova korijenja”** IMENICA “izdanak”, “klica”, ili “mladica” (BDB 666, usp. 14:19; 60:21; Dn 11:7) usporedna je s “izdanak” ili “klica” (BDB 855, usp. 4:2; 61:11). Novi rast će doći! Vidi Posebnu temu u 4:2.

▣ **“donijet će ploda”** MT ima GLAGOL “donijeti ploda” (פרה, BDB 826, KB 963, *Qal* IMPERFEKT, Svici s Mrtvoga mora, NASB), ali većina drevnih i suvremenih verzija pretpostavljaju sličan GLAGOL, פרה (BDB 827):

1. NKJV, NRSV, Pešita, “izrast će”
2. NJB, “rast će”
3. LXX, Targum, “izaći će”
4. REB, “niknut će”
5. JPSOA, “isklijat će”.

Druga mogućnost pothranjuje paralelizam bolje!

11:2 “Duh” Mnogi su pokušali povezati ovaj odlomak sa sedmerostrukim duhovima Otkrivenja 1:4. Ovo mi izgleda upitno. MT popisuje šest osobina, ali LXX dodaje sedmu, “pobožnost”, na mjestu “straha” u stihu 2, ali potom dodaje “straha” iz stiha 3. Međutim, ovo se odnosi na naslov iz Knjige proroka Izaije 9:6 i opisuje kralja potpuno opremljenog od Boga u pronicavosti, upravljanju, i pobožnosti. Duh Gospodnji prebiva na njemu kao što je On bio na Davidu (usp. I. Sam 16:13).

Osobnost “Duha” nije posve otkrivena u SZ-u. U SZ-u Duh je YHWH-in osobni utjecaj za ispunjenje Njegovih svrha, više kao “Anđeo Gospodnji”. Njegova puna osobnost i Božanstvo nisu posve otkriveni sve do NZ-a. Vidi Posebne teme: Trojstvo u 6:8; Osobnost Duha u 32:15-20.

Druga poteškoća s riječju (BDB 924) je ta da ona može uputiti na ljudske osobine ili Božansko djelovanje.

▣ **“počivat će na Njemu”** GLAGOL (BDB 628, KB 679) je *Qal* PERFEKT koji označava određeno stanje. To će prebivati i ostati. Ova ista istina izjavljena je na različite načine u 42:1; 59:21; 61:1; Evanđelju po Mateju 3:16; Luki 4:18.

▣ **“duh...”** U osnovi postoje tri skupine darova:

1. intelektualne:
 - a. mudrost, BDB 315 (oprečje stihu 10:13)
 - b. razumijevanje, BDB 108 (vidi prvi par u Pnz 4:6)
2. učinkovito upravljanje (usp. 9:6-7):
 - a. savjet, BDB 420
 - b. jakost, BDB 150

(Kraljevina mira kroz vojnu silu, usp. II. Kr 18:20)

3. osobna pobožnost:
 - a. spoznaja Gospodnja, BDB 395
 - b. strah GOSPODNJI, BDB 432 (usp. stih 3).

Ova ista vrsta opisa nađena je u 2:2-4; 9:6-7; 42:1-4. Bit će to vrijeme pravde, pravednosti, i mira.

11:3 “će uživati” Ovo je doslovno “udahnuti” (BDB 926, KB 1195, *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA). To je korišteno u smislu ugodnoga mirisa žrtve ili kada koji se diže Bogu (tj. Post 8:21).

▣ **“u strahu GOSPODNJEMU”** Ovaj pojam “strahu” (BDB 432) obilježava poštovanje za Božju strahovitost. To je bilo određeno za držanje zavjetnoga naroda od grijeha (usp. Izl 20:20; Pnz 4:10; 6:24). Kralj David bojao se YHWH (usp. II. Sam 23:3). Ovaj Mesija, novi David, savršeno odražava ovo poštovanje kao savršeni primjer “istinskoga Izraelca”. Zabilježite kako to oblikuje uvod u Izreke (usp. 1:7; također zabilježite 2:5; 14:26.27)!

▣ **“On neće suditi po onome što Njegove oči vide”** Zbog darova Duha ovaj će osobit Davidovski vladar biti kadar razabrati istinu i neće biti izigran lažnim svjedočenjem. On će biti savršen pravedni sudac. Kraljevi Izraela djelovali su kao zadnje pribježište za pravdu.

11:4 Iznenađuje li vas to da će se siromaštvo i ugnjetavanje nastaviti u Novome dobu? Ovo je vrsta doslovnosti koja uzrokuje zbrku. Svrha ovoga stiha jeste narav Vladara, ne opis tisućgodišnjega društva! Ono je moralo pokazati kako će On donijeti usklađenost s uzorima Božjega otkrivenog Saveza. On će odražavati YHWH-inu narav Osobno i prenijeti to u ljudske odnose!

▣ **“pravednošću”** Vidi Posebnu temu u 1:4.

▣ **“sa šibom Svojih usta”** Ovo zvuči vrlo slično izričaju upotrijebljenome u Otkrivenju 1:16; 2:16, koji govori o sili izgovorene riječi (usp. Post 1; Iv 1) u izričaju “mačem mojih usta”. Zadnja dva retka poezije govore o učinkovitoj snazi vladara (usp. stih 2c).

11:5 Odjeća je metafora korištena za opis kakvoća dolazećega pravednoga Davidovskog vladara. Kasnije je Pavao upotrijebio ovo za opis vjernikovih oprema za duhovni sukob (usp. Ef 6:14).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 11:6-9

⁶I vuk će obitavati s janjetom,
I leopard će ležati s mladom kozom,
I tele i mladi lav i tovljenik zajedno;
A mali dječak će ih voditi.
⁷Isto tako krava i medvjed će pasti,
Njihovo mladunče ležat će zajedno,
A mladi lav jest će slamu kao vol.
⁸Dojenče će se igrati rupom kobre,
I dijete odbijeno od prsa stavit će svoju ruku u zmijinu jamu.
⁹Oni se neće ozlijediti ili uništiti u svoj Mojoj svetoj gori,
Jer zemlja će biti puna spoznaje GOSPODINOVE
Kao vode što pokrivaju more.

11:6-9 Ovo je slika ere Mesije, opisana u pojmovima Knjige Postanka 1 i upotrijebljena u Otkrivenju 22. Priroda je pogođena grijehom čovječanstva, Postanak 3. Ona će isto tako biti pogođena spasenjem Mesije (usp. Rim 8:19-25). Zabilježite naglaske ponovno na malome djetetu Novoga doba.

Zajedništvo između ljudi i životinja odražava Edenski vrt. Ljudi imaju toliko zajedničkoga sa životinjama da zauzimaju površinu ove planete. Oni su isto tako bili stvoreni za zajedništvo s Bogom (usp. Job 38:39; 40:34) i s nama! Biblija započinje s Bogom, ljudima, i životinjama u okolnosti vrta (Post 1 - 2) i ona zaključuje s Bogom, ljudima, i s ovim odlomcima u Knjizi proroka Izaije, sa životinjama (usp. Iz 65:15; Hoš 2:18; Otk 21 - 22). Osobno ne mislim da će naši ljubimci biti u nebu, ali mislim da će životinje biti dio vječnosti! Oni dodaju predivno bogatstvo životu. Oni su postali samo hrana i pokrivala nakon Pada!

Druga točka o svojstvenoj višeznačnosti uključenoj u tekstove povezanih s eshatologijom jeste doba spomenutih osoba. Mala djeca (stih 6) i dojenčad (stih 7) podrazumijeva da se fizičko rođenje nastavlja. Ovo pretpostavlja zemaljsku okolnost potpuno analognu sadašnjem životu (usp. Mt 24:38; Lk 17:27). Međutim, Isus tvrdi da neće biti seksualnih aktivnosti u Novome dobu (usp. Mt 22:29-30). Hoće li ljudi u eshatologiji svi biti različitih starosti? Hoće li oni starjeti? Ovo su pitanja koja su komentatorima prouzročila da pretpostave ograničeno zemaljsko razdoblje obnovljene pravednosti (tj. tisuću godina) i budućnost savršenoga stanja. Neki su čak pretpostavili podjelu između skupine u Nebu i skupine na Zemlji. Ja dajem prednost jednome, vidljivome Drugome dolasku i trenutačnome savršenome zajedništvu s Bogom. Ako je ovo istina, mnogo od SZ i NZ mora biti viđeno kao prilagodba povezana s duhovnim Kraljevstvom Božjim. Molim vas pogledajte moje komentare Otkrivenja, Knjige proroka Daniela, Zaharije online besplatno na www.freebiblecommentary.org.

Ovaj novi dan sveopćega mira opisan je u pojmovima savršenstva, prostranosti, sveuključenosti. Kad će očitovati ovo Novo doba samo sebe?:

1. povratkom iz izgnanstva pod Zerubabelom i Jošuom (tj. Ezra i Neh)
2. razdobljem Makabejaca (međubiblijsko)
3. ustoličenjem Kraljevstva Božjega u Isusovu životnome vijeku (Evangelja)
4. razdobljem od tisuću godina (Otk 20:1-10 jedino)
5. vječnim Kraljevstvom (usp. Dn 7:14).

Svako je gledano kao nova prigoda ali s poteškoćama (#1-4). Ovo je gdje različite sustavne (denominacijske) teologije uzimaju višeznačne reference i okreću ih u “teološku rešetku” kroz koju gledaju čitavo Pismo. Obećanja su sigurna! Ali vremenski okvir i posebitosti nisu.

Središnje pitanje koje se bavi ovim predmetom je “kako doslovno obnova zemaljskoga vrta (tj. Edena) mora biti uzeta (Post 1 - 3 i Otk 21 - 22)”? Je li: (1) ova planeta žarište; (2) svemir žarište; ili (3) duhovno kraljevstvo izvan vremena-prostora, moguće druga dimenzija stvarnosti (usp. Iv 4:21-24; 18:36)?

11:6

NASB, NKJV, NRSV

“i tovljenik”

REV, REB

“jest će zajedno”

NJB

“debela-goveđa životinja”

LXX i Pešita dodaju “vol” i isto tako dodaju GLAGOL “hraniti zajedno”. MT ima “tovljenik”, ali bez GLAGOLA. S ispravkom “i tovljenik” (אִי־מִרְעָה) može biti promijenjeno u “hraniti će se” (יִרְעֶה). *The UBS Hebrew Text Project* daje GLAGOLU “C” ocjenu (znatna sumnja). S paralelizmom prva dva i četvrtoga retka poezije što imaju GLAGOLE, može se očekivati da ga ima treći redak isto tako. Svici s Mrtvoga mora Knjige proroka Izaije i Septuaginta imaju GLAGOL “hraniše se”.

Tovljenik bi imao žrtvene suzvučke (usp. 1:11; Am 5:22).

11:9 “Mojoj svetoj gori” Ovo ne upućuje na Jeruzalem ili Sinaj, nego na čitavu Zemlju kao što usporedan izričaj u stihu 9b pokazuje. Također zabilježite da opisi Mesije nisu bili u stvarnosti naviješteni svim ljudima (usp. Post 1:26-27; 3:15). On je savršen čovjek Saveza!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 11:10

¹⁰Tada u taj dan

Narodi će se uteći korijenu Jišajevu,

Koji će stajati kao znak za narode;

A Njegovo će počivalište biti slavno.

11:10 Stihovi kao 4. 9, i 10 mogu biti razumjeti na jedan od dva načina:

1. YHWH će obnoviti Svoj narod za Kanaan i svijet će ih spoznati
2. naglasak na kraljevini Davidovskoga sjemena diljem svijeta ispunjava obećanje Knjige Postanka 3:15 za obnovu Božje slike i sličnosti u svemu ljudstvu, koja je bila oštećena Padom.

Jesu li ovi Izaijini tekstovi konačno o Izraelu ili o svijetu? Jesu li oni doslovni, simbolički, ili višestruko ispunjenje? Ovdje je gdje nečiji sveobuhvatan pogled Pisma započinje uređivati (na bolje i gore) tekstove. Ja imam predrasuda kao i svako drugi! Pokušao sam popisati svoje u Posebnoj temi: Bobove evanđeoske predrasude. Možete ih pročitati u 1:3. Teško je biti vjeran tekstovima i okviru i svim tekstovima u isto vrijeme! Nitko to ne čini dobro!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 11:11-16

¹¹Onda će se dogoditi u taj dan da će GOSPODIN

Ponovno obnoviti drugi puta sa Svojom rukom

Ostatak Svoga naroda, koji će preostati,

Iz Asirije, Egipta, Patrosa, Kuša, Elama, Šineara, Hamata,

I iz morskih otoka.

¹²I On će podići stijeg za narode

I skupštinu za izgnane od Izraela,

I skupit će rasijane od Jude

Od četiri kraja zemlje.

¹³Tada će ljubomora Efrajima uzmaći,

I oni koji dodijavaju Judi bit će odsječeni;

Efrajim neće biti ljubomorani na Judu,

I Juda neće dodijavati Efrajimu.

¹⁴Oni će se oboriti na obronke Filisteje na zapadu;

Zajedno oni će opljačkati sinove istoka;

Oni će ovladati Edomom i Moabom,

I sinovi Amona bit će podanik njima.

¹⁵GOSPODIN će posve uništiti

Jezik Mora egipatskoga;

I On će zamahnuti Svojom rukom nad Rijekom

Sa Svojim žarkim vjetrom;

I on će ju udariti u sedam potoka

I učiniti da čovjek hoda preko suhom obučom.

**¹⁶I tamo će biti glavni put iz Asirije
 Za ostatak Njegova naroda koji će preostati,
 Baš kao što postojaše za Izraela
 U dan kad se oni dignuše iz zemlje Egipta.**

11:11 Ovaj stih govori o klimatskim pohodima od Boga (usp. 2:2.11.12.20; 3:7.18; 4:1.2; 7:17.18.20; 9:14; 10:3.17.20.27). Ovdje to je dan obnove! Narod Saveza (tj. u ovome slučaju sjevernih deset plemena), raštrkan po drevnome Bliskom Istoku, vratit će se kući (simbol vraćanja vjeri u YHWH-u).

Međutim, ostatak književne jedinice (poglavlja 7 - 12) imaju sveopći element (usp. 2:2-4; 9:1-7)!

▣ **“sa Svojom rukom”** Ovo je antropomorfički idiom za Božansku djelatnost unutar povijesti. U Knjizi Postanka 1 Bog kaže i stvari se pojavljuju, ali ovdje On pomiče Svoju ruku (usp. stih 15; 1:25; 5:25; 8:11; 9:12.17.21; 10:4, itd.).

11:12 “četiri kraja zemlje” Četiri je simbolički broj za čitavu Zemlju.

POSEBNA TEMA: SIMBOLIČKI BROJEVI U PISMU

- A. Određeni brojevi djelovali su i kao brojevi i kao simboli:
1. jedan - Bog (npr. Pnz 6:4; Ef 4:4-6)
 2. četiri – čitava Zemlja (tj. četiri ugla [kraja Zemlje – op.prev.], četiri vjetra)
 3. šest – ljudska nesavršenost (jedan manje od 7, npr. Otk 13:18)
 4. sedam – Božansko savršenstvo (sedam dana stvaranja). Zabilježite simboličke uporabe u Knjizi Otkrivenja:
 - a. sedam svijećnjaka, 1:13.20; 2:1
 - b. sedam zvijezda, 1:16.20; 2:1
 - c. sedam crkava, 1:20
 - d. sedam Božjih duhova, 3:1; 4:5; 5:6
 - e. sedam svjetiljka, 4:5
 - f. sedam pečata, 5:1.5
 - g. sedam rogova i sedam očiju, 5:6
 - h. sedam anđela, 8:2.6; 15:1.6.7.8; 16:1; 17:1
 - i. sedam truba, 8:2.6
 - j. sedam gromova, 10:3.4
 - k. sedam tisuća, 11:13
 - l. sedam glava, 13:1; 17:3.7.9
 - m. sedam zala [ili: pošasti – op.prev.], 15:1.6.8; 21:9
 - n. sedam kaleža, 15:7
 - o. sedam kraljeva, 17:10
 - p. sedam posudica, 21:9
 5. deset – potpunost:
 - a. uporaba u Evandeljima:
 - (1) Matej 20:24; 25:1.28
 - (2) Marko 10:41
 - (3) Luka 14:31; 15:8; 17:12.17; 19:13.16.17.24.25
 - b. uporaba u Knjizi Otkrivenja:
 - (1) 2:10: deset dana nevolje
 - (2) 12:3; 17:3.7.12.16: deset rogova
 - (3) 13:1: deset kruna
 - c. umnožak od 10 u Knjizi Otkrivenja:
 - (1) 144.000 = 12x12x1000, usp. 7:4; 14:1.3
 - (2) 1.000 = 10x10x10, usp. 20:2.3.6
 6. dvanaest – ljudska uredba:

- a. dvanaest sinova Jakova (tj. dvanaest plemena Izraela, Post 35:22; 49:28)
 - b. dvanaest stupova, Knjiga Izlaska 24:4
 - c. dvanaest kamenova naprsnika velikoga svećenika, Knjiga Izlaska 28:21; 39:14
 - d. dvanaest hljebova, za stol u Svetome mjestu (simbolička Božja opskrba za dvanaest plemena), Levitski zakonik 24:5; Knjiga Izlaska 25:30
 - e. dvanaest uhoda, Ponovljeni zakon 1:23; Knjiga o Jošui 3:22; 4:2.3.4.8.9.20
 - f. dvanaest apostola, Evanđelje po Mateju 10:1
 - g. uporaba u Knjizi Otkrivenja:
 - (1) dvanaest tisuća opečaćenih, 7:5-8
 - (2) dvanaest zvijezda, 12:1
 - (3) dvanaest vrata, dvanaest anđela, dvanaest plemena, 21:12
 - (4) dvanaest temeljnih kamenova, imena dvanaest apostola, 21:14
 - (5) Novi Jeruzalem bio je pravokutnik od dvanaest tisuća stadija, 21:16
 - (6) dvanaest vrata napravljenih od dvanaest bisera, 21:12
 - (7) drvo života s dvanaest vrsta plodova, 22:2
7. četrdeset - broj za vrijeme:
- a. ponekad doslovno (Izlazak i lutanje pustinjom, npr. Izl 16:35); Ponovljeni zakon 2:7; 8:2
 - b. može biti doslovno ili simbolički:
 - (1) potop, Knjiga Postanka 7:4.17; 8:6
 - (2) Mojsije na brdu Sinaj, Knjiga Izlaska 24:18; 34:28; Ponovljeni zakon 9:9.11.18.25
 - (3) podjele Mojsijeva života:
 - (a) četrdeset godina u Egiptu
 - (b) četrdeset godina u pustinji
 - (c) četrdeset godina vodi Izraela
 - (4) Isus je postio četrdeset dana, Evanđelje po Mateju 4:2; Marko 1:13; Luka 4:2
 - c. zabilježite (pomoću konkordance) koliko se puta taj broj pojavljuje u označavanju vremena u Bibliji!
8. sedamdeset – okrugli broj za ljude:
- a. Izrael, Knjiga Izlaska 1:5
 - b. sedamdeset starješina, Knjiga Izlaska 24:1.9
 - c. eshatološki, Knjiga proroka Daniela 9:2.24
 - d. misijska grupa, Evanđelje po Luki 10:1.17
 - e. oprost (70x7), Evanđelje po Mateju 18:22.
- B. Dobre preporuke
- 1. John J. Davis, *Biblical Numerology*
 - 2. D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning Hooks*.

11:13 “Efrajim neće biti ljubomoran na Judu,

I Juda neće dodijavati Efrajimu” Zabilježite u Novoj eri jedinstvo će biti težište, ne podjela koja je obilježila narod Božji u prošlosti.

11:14 Ovaj je stih iznenađujući! Prorokuje li Izaija osvetoljubivo jedinstvenome Izraelu ili je on morao biti kanalom otkrivenja za “narode” da dođu k YHWH-i u miru (usp. 2:2-4)?

▣ **“sinove istoka”** Ovaj izričaj može uputiti na nekoliko različitih skupina ljudi, ovisno o okviru (usp. Post 29:1; Suci 6:3.33; 7:12; 8:10; I. Kr 4:30; Job 1:3; Iz 11:14; Jer 49:28; Ez 25:4.10).

11:15 Ovi tradicionalni neprijatelji naroda Saveza bit će potpuno poraženi.

NASB, NKJV, NRSV	“(će) posve uništiti”
TEV, NJB	“isušit će”
LXX	“učiniti pustoš”
Pešita	“posve će isušiti”
REB	“podijelit će”

NASB slijedi MT (וְהָחֵרִים, BDB 355, KB 353, *Hiphil* PERFEKT), kojem *UBS Hebrew Text Project* daje “B” ocjenu (neka sumnja). Drugo čitanje je (וְהָחֵרִיב, BDB 351, KB 349). NEB i REB preuzimaju pretpostavljeni korijen (חָרַם, KB 354 II, *Hiphil* PERFEKT), što znači “raskoliti” ili “podijeliti” (usp. Izl 14:16). Ovo je smjeranje na novi izlazak (usp. stih 11)!

11:16 “glavni put” Vidi punu bilješku u 19:23.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepuštiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Jesu li naslovi za dijete upotrijebljeni u poglavljima 9 i 11 dokaz njegova Božanstva?
2. Objasnite povijesnu pozadinu poglavlja 7 kroz 10:4 i 10:4 kroz 34.
3. Hoće li priroda biti dio Neba?

IZAIJA 12

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
izraženo zahvaljivanje 12:1-6 (1-6)	himna zahvale 12:1-2 (1-2) 12:3 (3) 12:4-6 (4b-6)	dvije Pjesme 12:1-2 (1-2) 12:3-4 (3b-4) 12:5-6 (5-6)	himna zahvaljivanja 12:1-3 (1-3) 12:4-6 (4b-6)	psalam 12:1-2 (1-2) 12:3-6 (3-6)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ova (ili ove) himna hvale završava "Emanuelovu Knjigu" (tj. poglavlja 7 - 12).
- B. Budući je uvodni izričaj, "u onaj dan" ponovljen u stihu 4, neki (JB, NASB Study Bible) misle kako postoje dvije himne:
 1. stihovi 1-3, usp. Knjiga Izlaska 15:1-17; Psalam 118
 2. stihovi 4-6, usp. Psalam 165:1; 148:13.
- C. To je slično Knjizi Izlaska 15 (Pjesma Mojsija) i Psalmu 118. Često u vremenima velike pobjede ili oslobođenja, Izrael je skladao himne hvaljenja njihova Boga.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 12:1-6

¹Onda ti ćeš reći u onaj dan:

"Ja ću dati hvale Tebi, o GOSPODINE;
Jer iako Ti bijaše ljutit na mene,
Tvoj se bijes odvratio,
I Ti si me utješio.

²Gle, Bog je moje spasenje,

Ja ću se pouzdati i neću se bojati;
Jer GOSPODIN BOG moja je snaga i pjesma,
I On je postao moje spasenje."

³Stoga ti ćeš pun veselja izvući vodu

Iz izvora spasenja.

⁴I u taj dan ti ćeš reći:

"Dajte hvale GOSPODINU, zazovite Njegovo ime.
Učinite znanima Njegova djela među narodima;
Učinite da *oni* zapamte da je Njegovo ime uzvišeno."

⁵Hvalite GOSPODINA u pjesmi, jer On je učinio izvrsne stvari;

Neka to bude znano diljem zemlje.

⁶Kliči glasno i usklikuj s ushitom, o stanovniče Siona,

Jer velik u tvojoj sredini je Svetac Izraelov.

12:1 "ti ćeš reći" GLAGOL (BDB 55, KB 65, *Qal* PERFEKT) obilježava ustaljeni stav pojedinca Izraelca (JEDNINA). To je više kao pjesma pobjede nađena u Knjizi Izlaska 15:1-17. Ovo je također Pjesma zahvale za YHWH-ino oslobođenje. Jedna osoba govori u ime zavjetne zajednice.

Ovaj kratki spjev bio je smješten ovdje jer se on veže na povratak iz izgnanstva spomenutog u 11:11-16. On isto tako ima vezu s teološkim ciljem spoznaje i dolaženja naroda k YHWH-i (usp. 2:2-4; 11:10; 12:4-6).

▣ **"u onaj dan"** Ovo je idiom za YHWH-ino djelovanje unutar povijesti, ili privremeno ili eshatološko. Postoji vrijeme računanja dolaska. Za neke, vrijeme radosti i pobjede, za druge vrijeme suda i odbacivanja! Neposlušnost Savezu djeluje na vrijeme i vječnost!

Zato što se ovaj izričaj pojavljuje i u stihu 1 i u stihu 4 moguće je da su ovo poglavlje dvije himne zahvale (usp. JB).

▣ **"Ja ću dati hvale"** Ovaj GLAGOL (BDB 392, KB 389 II, *Hiphil* IMPERFEKT) upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu) u osnovi znači "zavitlati" ili "baciti". Međutim, posebno u Psalmima, u *Hiphil* osnovi on obilježava "priznati" ili "hvaliti". Nađen je u Knjizi proroka Izaije u 12:1.4; 25:1; 38:18.19.

▣ **"o GOSPODINE"** Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

▣ **"iako Ti bijaše ljutit na mene"** Ovo odražava YHWH-in odaziv na Njegovu zavjetnu ljubav koja je bila opetovano kršena (usp. 40:1-2; 54:8; i mnogo drugih). Božji gnjev je težak za razumjeti za mnoge čitatelje Biblije. Za mene uspoređivanje Ponovljenoga zakona 5:9 s 5:10 i 7:9 pomaže. Božji bijes najbolje je shvatiti kao roditeljsku stegu (usp. Heb 12:5-13).

▣ **"Tvoj se bijes odvratio"** Ovaj GLAGOL (BDB 996, KB 1427, *Qal* ZAPOVJEDNI) često je preveden "pokajati se", kad je upotrijebljen za ljude. U smislu YHWH se kaje (tj. promijenjeni Njegovo mišljenje i djelovanja) prema Svome zavjetnome narodu (tj. Hoš 11:8-9). U SZ-u to je često posebno povezano s njihovim pokajanjem. Međutim, u NZ-u (i Novome savezu, Jer 31:31-34; Ez 36:22-38) to je pobuđeno Njegovom milošću i milosrđem, odvojeno od sposobnosti paloga ljudstva za vršenjem /prilagođavanjem /popravljanjem!

▣ **“I Ti si me utješio”** Ovaj GLAGOL (BDB 636, KB 688, *Piel* IMPERFEKT) znači “utješiti”, ili “ohrabriti” (usp. 22:4; 40:1; 51:3.12.19; 61:2; 66:13). Nakon osude dolazi utjeha; nakon stege zajedništvo je obnovljeno! Postoji nada za pobunjenike i grješnike u YHWH-inoj nepromjenljivoj milosrdnoj naravi (usp. Mal 3:6).

12:2 “Bog je moje spasenje” Ne postoji GLAGOL u ovome retku poezije, koji pojačava izričaj.
Za pojam “spasenje” (BDB 447) vidi Posebnu temu u 33:2.

▣ **“Ja ću se pouzdati”** Ovaj GLAGOL (BDB 105, KB 120, *Qal* IMPERFEKT) obilježava ono što je čvrsto (tj. sigurno) ili “pasti na koljena pred”. Ovaj GLAGOL izražava svjesno stavljanje pouzdanja u Boga (usp. 26:3.4; Ps 78:22).

▣ **“i neću se bojati”** Ovaj GLAGOL (BDB 808, KB 922, *Qal* IMPERFEKT) oprečje je pouzdanju (usp. Pnz 28:66; Iz 44:8.11). Budući da se pouzdaju u YHWH-u, nema razloga za strah od Njegova gnjeva, nego se osloniti na Njegovu zavjetnu ljubav i obećanja (usp. I. Iv 4:17-18)!

▣ **“GOSPODIN BOG”** Ovo su dva povezana naslova za Božanstvo:

1. יה, BDB 219 skraćena za YHWH (usp. Izl 17:16; Ps 118:14; Iz 26:4; 38:11)
2. יהוה, BDB 217 (YHWH).

Za punu raspru o teorijama povezanim s Božjim zavjetnim Imenom iz GLAGOLA “biti”, vidi Posebnu temu u 1:1.

▣ **“moja je snaga i pjesma”** Kao 12:2a, ne postoji GLAGOL s ove dvije IMENICE, koje su označene od masoretskih znanstvenika:

1. snaga, BDB 738, opisuje “Slugu” u 49:5 i Izraelovu zahvalu u Psalmu 81:1
2. pjesma, BDB 274 I; ove iste dvije IMENICE nadene su u Mojsijevoj Pjesmi pobjede u Knjizi Izlaska 15:2, također u Psalmu 118:14.

Značenje druge IMENICE, זמרה neizvjesno je (BDB 275 II):

1. pjesma, NASB, NKJV, NJB, Pešita (BDB 274 I, KB 274 I)
2. sila, NRSV, TEV, JPSOA (KB 274 II)
3. LXX ima “moja slava i moja hvala”
4. REB ima “moje utočište i obrana”
5. isti oblik (זמרה) kao ovdje pojavljuje se u Knjizi Postanka 43:11, gdje je preveden “najbolji proizvodi zemlje”.

▣ Iznenadujuće je da redak 1 izgleda potvrđuje nešto što redak 4 vidi kao napredak. Hebrejska poezija je višeznačna. Vidi uvodne članke o hebrejskoj poeziji.

12:3 GLAGOL ima dvije metafore:

1. Božji dar životodajne vode, tako važne onima koji ovise o poljoprivredi i stoci. Dobra voda bila je viđena kao blagoslov od Boga (usp. Pnz 27 - 29)
2. spasenje /oslobođenje opisano je kao obilato sredstvo Božjega dara (usp. 48:18; Ps 36:9; Jer 2:13; 17:13).

▣ **“ti”** JEDNINA stihova 1-2 mijenja se u MNOŽINU skupne radosti (usp. stihove 4-6).

12:4-6 Ovi stihovi popisuju stvari koje Božji radostan, zahvalni narod (usp. stih 6b) treba učiniti i zašto (stih 5b; 6b):

1. dajte hvale, BDB 392, KB 389, *Hiphil* IMPERATIV, usp. stih 1 (tj. okolnost štovanja)
2. zazovite Njegovo Ime, BDB 894, KB 1128, *Qal* IMPERATIV (tj. okolnost štovanja)
3. učinite znanima Njegova djela među narodima, BDB 393, KB 390, *Hiphil* IMPERATIV
4. učinite da oni zapamte da je Njegovo Ime uzvišeno, BDB 269, KB 269, *Hiphil* IMPERATIV
5. hvalite Gospodina u pjesmi, BDB 274 I, KB 273, *Piel* IMPERATIV (tj. okolnost štovanja)
6. neka to bude znano diljem Zemlje, *Ketiv* (to je napisano) BDB 393, KB 390, *Pual* PARTICIP; *Qere* (to se čita) BDB 393, KB 390, *Hophal* PARTICIP (Owens, *Analytical Key* ima *Hiphil* PARTICIP)
7. kliči glasno, BDB 843, KB 1007, *Qal* IMPERATIV, usp. 54:1
8. usklikuj s ushitom, BDB 943, KB 1247, *Qal* IMPERATIV, usp. 54:1.

Ponovno zabilježite misijski nalog (usp. 2:2-4; 51:4-5).

12:4 “zazovite Njegovo ime” Ovaj izričaj podrazumijeva sudjelovanje u okolnosti šovanja (usp. Post 4:26; 12:8; 21:33; 26:25; Izl 34:5-7; Rim 10:9-13). Ime će predstaviti Njegovu Osobu, Njegovu narav! Zazivanjem Njega mi spoznajemo našu potrebu za Njim i našu žudnju da budemo kao On i da ugodimo Njemu. Ovaj izričaj odražava žudnju za zajedništvom (usp. Iz 43:1; 45:3.4)!

NIDOTTE, tom 4, str. 150, ima dobar popis povezan s YHWH-inim Imenom:

1. ono može biti hvaljeno, Joel 2:26	6. ono može biti naviješćeno, Izaija 12:4
2. ono može biti ljubljeno, Psalam 5:11	7. ono može biti hodajuće, Mihej 4:5
3. ono može biti očitovano, Psalam 22:22	8. ono može biti vrijeđano, Izaija 52:5
4. ono može biti strašno, Malahija 4:2	9. ono može biti okaljano, Jeremija 34:6
5. ono može biti služeno, Psalam 52:9	10. ono može biti posvjetovljeno, Ezekiel 36:21-23

Božji narod može Ga odražavati pozitivno ili negativno, ali mi odražavamo Njega (usp. Mt 5:13-16)!

12:5 “Neka to bude znano diljem zemlje” YHWH-in cilj je da se svi ljudi napravljeni u Njegovoj slici i sličnosti (usp. Post 1:26.27); stvoreni za zajedništvo s Njim Sâmim (usp. Post 3:8), vrate prisnome, dnevnom odnosu vjere s njihovim Stvoriteljem! Ovo jeste cilj otkrivenja (usp. Iz 2:2-4; 25:6-9; 42:6-12; 45:22-23; 49:5-6; 51:4-5; 56:6-8; 60:1-3; 66:23; Ps 22:27; 66:24; 86:8-10; Mih 4:1-4; Mal 1:11; Iv 3:16; 4:42; I. Tim 2:4; Tit 2:11; II. Pt 3:9; I. Iv 2:1; 4:14).

12:6 Ovaj je stih smješten u Hramu u Jeruzalemu. Prostor između krila dva kerubina nad Kovčegom saveza bio je viđen kao YHWH-ino podnožje, mjesto gdje se sreću Nebo i Zemlja. Ovaj opis izjednačuje djetetovo ime, “Emanuel”, što znači “Bog je s nama”. Ne postoji većeg blagoslova negoli YHWH-ina prisutnost i osobni odnos s Njim!

▣ **“Svetac Izraelov”** Vidi bilješke u 1:11.24.

IZAIJA 13

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
proročanstva o Babilonu	objava protiv Babilona	proroštva protiv tuđinskih naroda (13:1-23:18)	Bog će kazniti Babilon	protiv Babilona
13:1-5 (2-5)	13:1 13:2-3 (2-3)	13:1 13:2-3 (2-3)	13:1 13:2-3	13:1 13:2-22 (2-22)
Sud na Dan GOSPODINOV	13:4-5 (4-5)	13:4-5 (4-5)	13:4-5	
13:6-16 (6-16)	13:6-10 (6-10) 13:11-16 (11-16)	13:6-22 (6-22)	13:6-10 13:11-13	
Babilon će pasti pod Medijce			13:14-16	
13:17-22 (17-22)	13:17-22 (17-22)		13:17-22	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitajte kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlje 13 označava novu podjelu u Knjizi proroka Izaije što se proteže kroz 21:17 i također 23:1-8. Ovaj dio Knjige Izaije bavi se osudom okolnih naroda. To je žanr u samome sebi i po samome sebi. Vrlo je sličan Knjizi proroka Jeremije 46 - 51; Ezekielu 25 - 32; Amosa 1 - 2; Obadije, Nahuma, i Sefanije 2.

B. YHWH naslovljava okolne narode, i velike i male, kroz Svoga proroka; poruke koje oni nikad neće čuti ili se odazvati na njih. Ovo pokazuje Njegov sveopći suverenitet (usp. 2:1-4; 9:7; 11:9)! On je Kralj Zemlje; Gospodin Stvorenja (usp. LXX Pnz 32:8)!

C. Naslovljeni narodi su:

1. Babilon (ili Asirija koristeći babilonsko prijestolničko ime “kralj Babilona”), 13:1 - 14:23
2. Asirija, 14:24-27
3. Filisteja, 14:28-32
4. Moab, 15:1 - 16:14
5. Sirija, 17:1-3
6. Izrael, 17:4-14
7. Etiopija (Kuš), 18:1-7; 20:1-6
8. Egipat, 19:1-25; 20:1-6
9. Babilon, 21:1-10
10. Edom, 21:11-12
11. Arabija, 21:13-17
12. Jeruzalem, 22:1-25
13. Tir, 23:1-18.

Zamijetit ćete da izgleda kako Asirija prodire u okvir u 14:24-27. Iznenadujuće da je:

1. Babilon naslovljen prvo kad je poteškoća Izaijina vremena bila Asirija
2. Babilon naslovljen ponovno u 21:1-10
3. Asirija je naglo spomenuta samo nakratko u 14:24-27 bez novoga naslova (tj. “proroštvo”). Jedan način za okvirno bavljenje s poteškoćama je pogledati sve stihove 13:1 - 14:27 kao one koje su usmjerene na Asiriju. Asirija je posve podložila i podjarmila Babilon 689. g.pr.Kr. i njeni su kraljevi uzeli naslov “kralj Babilona” (usp. 14:4). Ako je ovo točno onda nije Neo-Babilon (tj. Nebukadnezar), nego prijašnji Babilon (Merodak- Baladan) onaj koji je pao pod Asiriju 729. g.pr.Kr. i glavni je grad Babilona bio razoren i uništen 689. g.pr.Kr. *The NASB Study Bible* (str. 976) bilježi kako ne postoji naslov novoga “proroštva” u 14:24, što podrazumijeva jednu književnu jedinicu od 13:1 - 14:32. Jedna teškoća s ovim pristupom je ta što su “Medijci”, koji su uništili Neo-Babilon 539. g.pr.Kr., spomenuti u stihu 17. Međutim, sa slabljenjem Asirije 660. g.pr.Kr., Medija i Babilon udružili su se za pobunu protiv padajućega carstva pod Asurbanipalom (IVP *Bible Background Commentary*, str. 601). Glavni grad Asirije pao je pod udruženom vojskom Medije i Babilona 612. g.pr.Kr.

D. Ovo je dobro mjesto za pokazati kako poetski dijelovi prelaze od prve osobe (prorok govori za Boga) na treću osobu (prorok govori o Bogu):

1. stihovi 1-3, prva osoba
2. stihovi 4-10, treća osoba
3. stihovi 11-16, prva osoba
4. stihovi 17-18, prva osoba
5. stihovi 19-22, treća osoba.

Ali, stihovi 13 i 19 pokazuju kako je teško slijediti ovu građu. U stvarnosti prorok se slobodno kreće unatrag i unaprijed kako bi otkrio poruku “poetski” (igre riječi, udarni redak, rijetke riječi, promjena osobe).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 13:1-16

¹Proroštvo glede Babilona što Izaija sin Amosa vidje.

²Dignite zastavu na goletnome brdu,
Podignite vaš glas k njima,

Zamahnite rukom da oni mogu ući na vrata velikaša.

³Ja sam zapovjedio Svojim posvećenima,
Ja sam čak pozvao Svoje silne ratnike,
Moje ponosne koji se raduju,
Neka izvrše Moj bijes.

⁴Zvuk buke na planinama,
Kao onaj od mnogog naroda!
Zvuk vike kraljevstava,
Naroda okupljenih zajedno!
GOSPODIN nebeskih vojska postrojava vojsku za bitku.

⁵Oni dolaze iz daleke zemlje,
Iz najudaljenijih obzorja,
GOSPODIN i Njegova oruđa srdžbe,
Uništiti čitavu zemlju.

⁶Kukajte, jer dan GOSPODINOV je blizu!
Doći će kao propast od Svemoćnoga.

⁷Stoga sve ruke past će mlitave,
I srce svakoga muškarca oslabjet će.

⁸Oni će biti prestravljeni,
Bolovi i muka zahvatit će ih;
Oni će se svijati kao žena u trudovima;
Oni će gledati jedan na drugoga u čuđenju,
Njihova su lica zapaljena.

⁹Gle, dan GOSPODINOV dolazi,
Strašan, s jarošću i gorućim bijesom,
Da učini zemlju pustom;
I On će istrijebiti njene grješnike iz nje.

¹⁰Jer zvijezde nebeske i njihova zvijezda
Neće sjati dalje njihovo svjetlo;
Sunce će biti tamno kad ono izađe
A mjesec neće bacati svoje svjetlo.

¹¹Tako ću Ja kazniti svijet za njegovo zlo
I pokvarene za njihovu nepravdu;
Ja ću isto tako staviti kraj na oholost ponosnoga
I poniziti bahatost okrutnoga.

¹²Ja ću učiniti smrtnoga čovjeka rjedim od čistoga zlata
I čovječanstvo negoli zlato Ofira.

¹³Stoga Ja ću učiniti da se nebesa tresu,
I zemlja će se uzdrmati sa svoga mjesta
U jarosti GOSPODINA nebeskih vojska
U dan Njegova gorećeg bijesa.

¹⁴I to će biti tako kao progonjena gazela,
Ili kao ovce bez ikoga da ih skupi,
Oni će se svaki vratiti svome vlastitom narodu,
I svaki od njih bježat će svojoj vlastitoj zemlji.

¹⁵Svatko tko se nade bit će proboden,
I svatko tko je uhvaćen past će od mača.

¹⁶Njihovi maleni isto će tako biti razbijeni na komade
Pred njihovim očima;
Njihove kuće bit će opljačkane
I njihove žene silovane.

13:1	
NASB, NRSV, REB	“proroštvo”
NKJV	“breme”
TEV	“poruka”
NJB	“objava”
LXX	“viđenje”
Pešita	“proročanstvo”

Ovaj pojam (BDB 672, KB 639) može značiti “breme” ili “teret”. On (BDB 672 III) je upotrijebljen jedanaest puta u ovome dijelu (poglavlja 13 - 23) Knjige proroka Izaije za opis proroštava buduće propasti naroda koji okružuju Izraela. Pojam jednostavno može obilježavati:

1. glas podignut kako bi se navijestila poruka
2. poruka prenijeta od nekoga primatelju
3. potištenost povezana s proroštvom osude.

▣ **“Babilona” [Babilon]** Ovo je bilo carstvo Plodnog polumjeseca koje je utjecalo na narod Božji. Prva velika svjetska sila Plodnog polumjeseca koja je utjecala na Izraela bila je Asirija, onda Neo-Babilon, potom Medo-Perzija. Babilon je korišten u Bibliji kao simbol ugnjetavanja i okrutnosti (usp. I. Pt 5:13; Otk 14:8; 16:19; 17:5). Propast Babilona otkrivena je u 13:1 - 14:23 (stari Babilon) i 21:1-10 (novi Babilon). Vidi bilješku u Okvirnim uvidima, C, drugi odlomak.

▣ **“što Izaija sin Amosa vidje”** Izravan tadašnji neprijatelj Izraela i Jude u Izaijino vrijeme bio je Asirija. Ali kao proroku Božjem njemu je bila pokazana (“vidje”, BDB 302, KB 301, *Qal* PERFEKT, usp. 1:1; 2:1; 13:1; Am 1:1; Mih 1:1; Hab 1:1) budućnost propasti starog Babilona, Asirije, Neo-Babilona, i podizanje Kira Velikog (usp. stih 17; 44:28 - 45:1). Oni koji niječu proročanstvo što predviđa dokazuju predrasudu koja djeluje na sva njihova tumačenja! Vidi Okvirne uvide, C, drugi odlomak.

Proročanstvo što predviđa glavni je dokaz jedinstvenosti nadnaravno-nadahnete Biblije. Vidi propovijedi “Pouzdanost Staroga zavjeta” i “Pouzdanost Novoga zavjeta” online na www.freebiblecommentary.org u “Video propovijedi” dio pod Lakeside Baptist church.

13:2 Ovo opisuje okupljanje silne vojske (usp. stih 9). Iz stiha 17 učimo da je vojska: (1) Asirije ili (2) Medo-Perzije pod Kiro II. bila skupljena od Boga kako bi porazila ili “stari” ili “novi” Babilon (usp. 44:28; 45:1).

▣ **“Dignite zastavu na goletnome brdu”** Ovo opisuje kako su se sporazumijevale drevne vojske:

1. barjacima, stjegovima na lako vidljivim mjestima, usp. 5:26; 31:9; Knjiga proroka Jeremije 51:12
2. povicima (zviždanjem, usp. 5:26)
3. pokretima ruke, usp. 10:32; 19:16.

Postoje nizovi IMPERATIVA koji označavaju YHWH-inu volju:

1. dignite, BDB 669, KB 724, *Qal* IMPERATIV
2. podignite, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* IMPERATIV
3. kukajte, BDB 631, KB 682, *Hiphil* IMPERATIV, usp. 10:32; 11:15; 19:16
4. udite, BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERFEKT, ali upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (NEB mijenja samoglasnike i ima “izvucite svoje mačeve, vi velikaši”).

13:3 “Ja sam zapovjedio Svojim posvećenima” Bog je u nadzoru povijesti! Ovi ratnici Medije nisu posvećeni u moralnome ili religijskome smislu. Većinom oni su neznajuće sluge Božje “odvojene” (“posvećenima”, BDB 872, KB 1073, *Pual* PARTICIP) da izvrše Njegovu zapovijed. Ova ista zamisao može biti viđena u Kiru koji je bio nazvan “Moj pastir” u 44:28; “Moj pomazanik” u 45:1.

Opaske *The Jewish Study Bible* iz JPSOA vidi “Moji posvećeni” (tj. “Moji očišćeni”) kao upućivanje na žrtveno jelo gdje je gostima bilo rečeno da pripreme sami sebe (str. 809).

Još jedna mogućnost je vidjeti ovaj spjev kao izražaj terminologije “Svetoga rata” i ako je tako, onda ovo može uputiti na anđele (usp. Jš 5:13-15).

13:4 Ovo opisuje zvukove bitke i pobjede!

13:5 YHWH dovodi velike plaćeničke vojske iz Plodnog polumjeseca kako bi kaznio Svoj narod u Kanaanu (usp. 5:26; 7:18).

☐	
NASB	“najudaljenijih obzorja”
NKJV, Pešita	“kraj neba”
NRSV	“kraj nebesa”
TEV	“krajevi zemlje”
NJB	“iz dalekih obzorja”
LXX	“s krajnjih temelja neba”

NRSV je najdoslovnija. To označava mjesto gdje izlazi Sunce, prema tome, na istoku, točan smjer domovina sila Mezopotamije.

13:6 “Kukajte” Ovaj pojam (BDB 410, KB 413, *Hiphil* IMPERATIV) upućuje na jaukanje, naricanje. Istočnjaci su mnogo izražajni u osjećajima žalovanja negoli zapadnjaci. Ovaj je pojam često korišten u Knjizi proroka Izaije (usp. 13:6; 14:31; 15:2.3; 16:7 [dva puta]; 23:1.6.14; 52:5; 65:14) i isto tako Jeremije (usp. 4:8; 25:34; 47:2; 48:20.31.39; 49:3; 51:8).

☐ **“jer dan GOSPODINOV je blizu”** Stvoritelj Bog je moralan, etičan Bog. On prilazi Svome Stvorenju i bićima u svjetlu Svoje naravi. Ponekad On prilazi s potvrdom i blagoslovom, ali drugi puta (kao ovdje) On pristupa s osudom (usp. Pnz 27 - 29). Sva moralna bića moraju dati račun i privremen i eshatološki (usp. Mt 25:31-46; Otk 20:11-15) Onome koji im je dao život!

☐ **“Svemoćnoga”** Ovo je hebrejski naslov *Shaddai [Šadaj]*. To je bilo patrijarhalno Ime za YHWH-u (usp. Izl 6:3). Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1. Postoji igra zvuka (BDB 994) između “propast” (כְּשֵׁף, BDB 994) i “Svemoćnoga” (מְשֵׁף, BDB 994). Zabilježite vezu s Knjigom proroka Joela 1:15.

13:7-8 Dolazak YHWH prouzročit će izvjesne strašne odazive:

1. “kukajte”, stih 6
2. “sve ruke past će mlitave”, stih 7, usp. Knjiga proroka Ezekiel 7:17; 21:7
3. “srce svakoga muškarca oslabjet će”, stih 7, usp. 19:1; Knjiga proroka Nahuma 2:10
4. “oni će biti prestravljeni”, stih 8
5. “bolovi i muka zahvatit će ih”, stih 8
6. “svijati kao žena u trudovima”, stih 8, usp. 21:3; 26:17; 66:7
7. “gledati jedan na drugoga u čuđenju”, stih 8
8. “njihova... lica zapaljena”, stih 8.

13:9 Ovaj stih opisuje dan Gospodinov kako se odnosi na grješnike (usp. stih 10).

Opustošena i neomiljena zemlja jasno je oprečje Božjom volji za Njegovo Stvorenje (usp. Post 1 - 2).

13:10 Dolazak YHWH Njegovu fizičkome Stvorenju uzrokuje preokrete u prirodi. Ovi su preokreti često upućivali na apokaliptičko, ali u stvarnosti oni su metaforički kod SZ-nih proroka a okrenuti su na apokaliptičko samo u među-biblijskome razdoblju i NZ-u:

1. zvijezde i zvijezda prestat će sjati (ljudi drevnih vremena mislili su da su to bila božanstva koja su nadzirala život), stih 10
2. Sunce i Mjesec postaju tamni, stih 10
3. nebesa se tresu, stih 13
4. Zemlja će se uzdrmati sa svoga mjesta, stih 13.

Nebesa, Božje obitavalište, postaju tamna i strašna (usp. Ez 32:7; Joel 2:10.31; 3:15; Mt 24:29; Otk 6:12-13). Ali postoji novo dolazeće svjetlo (usp. 2:5; 9:2; 60:1-3.19-20).

13:11 “svijet” Ovo (BDB 385) je poetska istoznačnica za אָרֶץ (tj. “zemlja”, “Zemlja”, usp. 14:21; 24:4; 34:1). To je očito hiperbola [pretjerivanje – op.prev.] (ili možda nije, usp. 24:4; 34:1), ali ona izražava teološku zamisao YHWH kao Stvoritelja i upravljača ove planete!

Zabilježite kako su obilježeni ljudi:

1. zlo
2. pokvareni za njihovu nepravdu

3. oholost ponosnoga
4. bahatost okrutnoga.

Ova ista obilježja opisuju narod Saveza u 2:9.11.17; 5:15! Smrtonosna ticala (tj. sebičnost, grijeh) Pada posvuda su (također zabilježite Post 6:5.11; 8:21)!

13:12 “Ofira” [Ofir] Ovo upućuje zemljopisno na južnu Arabiju. Smjernje ovdje jeste da će živa ljudska bića biti rijetka na dan Suda.

13:14-16 Ovo je živ opis strahota najezde:

1. progonjeni kao gazele
2. ovce bez pastira
3. bježati obitelji i domovini
4. žitelji probodeni
5. žitelji padaju od mača
6. maleni razbijeni na komade na oči svojih roditelja, usp. stih 18; II. Knjiga o Kraljevima 8:12; 15:16; Knjiga proroka Hošee 13:16; Nahum 3:10
7. kuće opljačkane
8. žene silovane (NASB), usp. Ponovljeni zakon 28:30.

Osuda najezdom bilo je strašno iskustvo. Ovi ratnički narodi postupali su tako i s njima je bilo tako postupano (usp. Ps 137:8-9)! Najgora od ovih nasilničkih vojska bila je Asirija.

13:16 Ova opaska MT-a predlaže da GLAGOL “silovane” (BDB 993, KB 1415, *Niphal* IMPERFEKT, usp. Pnz 28:30; Jer 3:2; Zah 14:2) bude čitan (*Qere*) kao “polegnut s” (BDB 1011, KB 1486, *Niphal* IMPERFEKT, usp. LXX; Lev 15:20; Pnz 22:27; Mih 7:5).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 13:17-22

- ¹⁷**Gle, Ja idem prodrmati Medijce protiv njih,
Koji neće cijiniti srebro ili uživati u zlatu.**
- ¹⁸**I njihovi lukovi pokosit će mladog čovjeka,
Oni čak neće imati sućuti nad plodom maternice,
Niti će njihovo oko žaliti djecu.**
- ¹⁹**A Babilon, ljepota kraljevstava, slava ponosa Kaldejaca,
Bit će kao kad Bog uništi Sodomu i Gomoru.**
- ²⁰**On nikad neće biti nastanjen niti će živjeti u njemu iz naraštaja u naraštaj;
Niti će Arapin razapeti svoj šator tamo,
Niti će pastiri raširiti svoja stada tamo,
A njihove kuće bit će pune sova;
Nojevi će također živjeti tamo, i dlakave koze igrat će se tamo.**
- ²²**Hijene će zavijati u svojim utvrđenim kulama
I šakali u svojim raskošnim palačama.
Njegovo zlokobno vrijeme isto će tako skoro doći
I njegovi dani neće biti produljeni.**

13:17 “Medijce” [Medijci] Ovo je još jedna velika sila Plodnog polumjeseca sjeverno i istočno do Asirije. Prvo su bili u savezu sa “starim” Babilonom, ali kasnije su bili spojeni s Perzijom pod Kirom II. (usp. 44:28; 45:1; Jer 51:11).

▣ **“Koji neće cijiniti srebro ili uživati u zlatu”** Ova će vojska toliko biti osvetoljubiva da neće postojati mogućnost kupiti ih!

13:18 “plodom maternice” Ovo upućuje na nerođenu djecu i njihove majke ili malu djecu.

▣ **“oko”** Ovdje je ovo upotrijebljeno za predstavljanje stavova/djelovanja osobe (usp. Pnz 7:16; 13:8; 19:13; Ez 7:4; 16:5; 20:17). Ovdje za obilježavanje da upadači neće imati sućuti čak ni nad djecom. Ovaj redak poezije usporedan je s retkom gore!

Ratnici Medije nisu imali samilosti ili sućuti (usp. Jer 6:23; 21:7; 50:42).

13:19 Ljepota i profinjenost babilonske kulture bilo je poznato (tj. Dn 4 o Neo-Babilonu), ali to će biti izgubljeno i uništeno! Međutim, ako ovo upućuje na Babilon tijekom razdoblja Asirije, to je bilo potpuno uništeno 689. g.pr.Kr. od Sanheriba.

▣ **“Kaldejaca” [Kaldejci]** Ovo je bilo ime plemena južnoga Babilona i često je korišteno kao istoznačnica za kasnije narode Neo-Babilona (tj. Nebukadnezar). Za druga suzvučja pojma vidi Knjigu proroka Daniela 1:24.

▣ **“Sodomu i Gomoru” [Sodoma; Gomora]** Ovo su bili gradovi velike pokvarenosti, koje je Bog uništio vatrom i sumporom (usp. Post 19:24-28; Pnz 29:23).

13:20-22 Ovo je hiperbolički jezik (usp. Sumerske tužaljke nad Urom i viđenja Nefertiti nad starim Kraljevstvom Egipta). Grad je pao u vrijeme Merodak-Baladana pod Asiriju s potpunim uništenjem. Grad je pao pod vojskom Medo-Perzije 539. g.pr.Kr. bez velikoga uništenja.

Knjiga koja mi je uistinu pomogla, kao suvremenoj zapadnjačkoj osobi, razumjeti istočnjačku proročku i apokaliptičku književnost je od D. Brenta Sandyja, *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*.

13:20 Uništenje je bilo tako potpuno da:

1. ono je bilo nenastanjeno naraštajima
2. Arapi neće taborovati tamo
3. tamo neće biti stada da pasu
4. ostaci građevina bili su korišteni samo za divlje životinje (moguće demone, usp. stihove 21-22; 34:13-15; Otk 18:2)
5. bez dugotrajnoga narodnog entiteta.

Ovo odgovara “starome” Babilonu bolje negoli “novome” Babilonu. Medijci su raskinuli svoje saveze s Merodak-Baladanom i pridružili se Asircima u uništavanju glavnoga grada Babilona 689. g.pr.Kr.

IZAIJA 14

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Izraelovo ismijavanje	milosrde nad Jakovom	povratak iz izgnanstva	povratak iz izgnanstva	kraj izgnanstva
14:1-2	14:1-2	14:1-2	14:1-2	14:1-2
	pad kralja Babilona	“Kako su silni pali”	kralj Babilona u svijetu mrtvih	smrt kralja Babilona
14:3-23 (3-21)	14:3-4a	14:3-11	14:3-4a	14:3-8
	14:4b-8 (4b-8)	(4b-11)	14:4b-8	(4b-8)
	14:9-11 (9-11)		14:9-11	14:9-15 (9-15)
	pad Lucifera			
	14:12-15 (12-15)	14:12-20a (12-20a)	14:12-15	
	14:16-17 (16-17)		14:16-17	14:16-21 (16-21)
	14:18-21 (18-21)		14:18-21	
	Babilon uništen	14:20b-21 (20b-21)	Bog će uništiti Babilon	
	14:22-23 (22-23)	14:22-23	14:22-23	14:22-23
sud nad Asirijom	Asirija uništena	protiv Asirije	Bog će uništiti Asirce	protiv Asirije
14:24-27	14:24-27 (24-27)	14:24-27 (24-27)	14:24-27	14:24 (24)
				14:25 (25)
				14:26 (26)
				14:27 (27)
	Filisteja uništena	protiv Filisteje	Bog će uništiti Filistejce	protiv Filistejaca
14:28	14:28-31	14:28-31	14:28	14:28
sud nad Filistejom				
14:29-32 (29-32)	(29-31)	(29-31)	14:29-30	14:29 (29)
				14:30-31 (30-31)
			14:31	
	14:32 (32)	14:32 (32)	14:32	14:32

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Postoji mnogo raspre o odnosu 14:12-21 sa Sotonom. Čini mi se kako moramo ozbiljno uzeti povijesni okvir i posebne književne izjave Knjige proroka Izaije te dokazati kako je ovo izvorno upućivalo na kralja Babilona (ili kraljeve Asirije nakon Asurbanipala). Međutim, poteškoća kralja Babilona, kao i svih svjesnih stvorenja, bio je ponos. Ako se vratimo unatrag u Knjigu Postanka 3:5, vidimo ovu žudnju da se bude kao Bog. Nije grijeh utjecao samo na anđeoski svijet, nego i na materijalni svijet (usp. Dn 4; 11:36; Ez 28:13 i dalje; II. Sol 2:4). Meni izgleda da je "Babilon" u Bibliji vrsta bezbožne ljudske vlade (usp. Otk 14:8; 16:19; 17:5; 18:2.10.21). Kralj je vrsta pokvarenog vodstva. Iza pokvarenih svjetskih vođa u SZ-u stajala su njihova narodna božanstva (usp. Dn 10:13.20). Iz NZ-a razumijemo osobnu silu zla znanu kao Sotona. Potpuno razvijena odredba kao Sotona bila je vjerojatno pod utjecajem:
1. Jeronimove *Vulgate* koja prevodi stih 12 kao "Lucifer"
 2. Tertulijana i Gregura Velikog koji stavljaju u odnos ovaj odlomak s Evanđeljem po Luki 10:18
 3. ovaj je odlomak bio korišten kao pozadina i za Danteov *Inferno* i Miltonov *Paradise Lost*.
- B. Vidi Posebnu temu što slijedi.

POSEBNA TEMA: SOTONA

Ovo je vrlo težak predmet iz nekoliko razloga:

1. SZ ne otkriva zakletoga neprijatelja dobru, nego YHWH-inog slugu, koji je ponudio čovječanstvu alternativu i također optužuje čovječanstvo za nepravdu. U SZ-u postoji samo jedan Bog (monoteizam), jedna sila, jedan uzrok – YHWH
2. zamisao osobnoga zakletoga neprijatelja Božjeg razvijala se u međubiblijskoj (ne-kanonskoj) književnosti pod utjecajem perzijskih dualističkih religija (*Zoroastrijanizam*). Ovo je, zauzvrat, uvelike utjecalo na rabinski judaizam i esensku zajednicu (tj. svici s Mrtvoga mora)
3. NZ razvija SZ-ne teme u iznenađujuće krutim, ali odabranim skupinama.
Ako netko pristupa proučavanju zla s gledišta biblijske teologije (svake Knjige ili autora ili žanra proučavanog i s napravljenim kratkim pregledom odvojeno), onda se otkrivaju vrlo različiti pogledi na zlo. Ako, međutim, netko pristupa proučavanju zla s ne-biblijskoga ili od Biblije izdvojenoga prilaza svjetskim religijama ili istočnjačkim religijama, onda je većina NZ-noga razvitka naviještena u perzijskome dualizmu i grčko-rimskome spiritizmu.

Ako je netko pretpostavljeno predan Božanskome autoritetu Pisma, onda NZ-ni razvitak mora biti viđen kao napredujuće otkrivenje. Kršćani se moraju čuvati od omogućavanja židovskome folkloru ili zapadnjačkoj književnosti (Dante, Milton) daljnji utjecaj zamisli. Zasigurno postoji tajnovitost i višeznačnost u ovome području otkrivenja. Bog je odabrao ne otkriti sve vidove zla, njegovo podrijetlo, njegov razvoj, njegovu svrhu, ali On je otkrio njegov poraz!

U SZ-nome pojmu “Sotona” ili “tužitelj” (BDB 966) može se odnositi na tri različite odvojene skupine:

1. ljudski tužitelji (usp. I. Sam 29:4; II. Sam 19:22; I. Kr 11:14.20.29; Ps 109:6)
2. anđeoski tužitelji (usp. Br 22:22-23; Job 1 - 2; Zah 3:1)
3. demonski tužitelji (usp. I. Ljet 21:1; I. Kr 22:21; Zah 13:2).

Jedino poslije u međuzavjetnome razdoblju zmija iz Knjige Postanka 3 poistovječena je sa Sotonom (usp. *Knjiga Mudrosti* 2:23-24; II. *Henokova* 31:3), i čak poslije to je postala rabinska mogućnost (usp. *Sot* 9b i *Sanh.* 29a). “Sinovi Božji” iz Postanka 6 postaju anđeli u I. *Henokovoj* 54:6. Spominjem ovo, ne kako bih obranio teološku ispravnost, nego da pokažem njen razvitak. U NZ-u ove SZ-ne djelatnosti pripisane su anđeoskome, personificiranome zlu (usp. II. Kor 11:3; Otk 12:9).

Podrijetlo personificiranoga zla teško je ili nemoguće (ovisno o vašoj točki gledišta) odrediti iz SZ-a. Jedan razlog za ovo jeste Izraelov jaki monoteizam (usp. I. Kr 22:20-22; Prop 7:14; Iz 45:7; Am 3:6). Sva uzročnost bila je pripisana YHWH-i kako bi se pokazala Njegova jedinstvenost i prvenstvo (usp. Iz 43:11; 44:6.8.24; 45:5-6.14.18.21.22).

Izvori moguće obavijesti su: (1) Knjiga o Jobu 1 - 2, gdje je Satan jedan od “sinova Božjih” (tj. anđela) ili (2) Knjiga proroka Izaije 14 i Ezekiel 28, gdje su moguće korišteni ponositi blisko-istočni kraljevi (Babilona i Tira) za slikovit prikaz ponosa Sotone (usp. I. Tim 3:6). Ja imam pomiješane osjećaje o ovome pristupu. Ezekiel koristi metafore Edenskoga vrta, ne samo za kralja Tira kao Sotone (usp. Ez 28:12-16), nego isto tako za kralja Egipta kao Stabla spoznaje Dobroga i Zla (Ez 31). Međutim, Knjiga Izaije 14, posebice stihovi 12-14, izgleda opisuju anđeoski otpor kroz ponos. Ako nam je Bog želio otkriti posebnu narav i podrijetlo Sotone, ovo je vrlo zaobilazan način i mjesto za učiniti to. Mi se moramo paziti stremljenja sustavne teologije uzimati male, višeznačne dijelove različitih zavjeta, autora, Knjiga, i žanrova i slagati ih kao dijelove jedne Božanske slagalice.

Slažem se s Alfredom Edersheimpom (*The Life and Times of Jesus the Messiah*, tom 2, dodaci XIII. [str. 748-763] i XVI. [str.770-776]) da je rabinski judaizam bio pretjerano pod utjecajem perzijskoga dualizma i nagađanja o demonima. Rabini nisu dobar izvor za istinu u tome području. Isus se temeljito razilazi od učenja sinagoge u tome području. Ja mislim da se zamisao o arkandeoskome YHWH-inome neprijatelju razvijala od dva glavna boga iranskoga dualizma, *Ahrimana* i *Ormuzda* [ili Ahura-Mazde – op.prev.], i potom se razvijala od rabina u biblijski dualizam YHWH i Sotone.

Postoji jamačno napredujuće otkrivenje u NZ-u kao ono prema personifikaciji zla, ali ne tako razrađivano kao kod rabina. Dobar primjer ove razlike je “rat u Nebu”. Pad Sotone je logična potrebitost, ali osobitosti nisu dane. Čak ono što je dato prikriiveno je u apokaliptičkome žanru (usp. Otk 12:4.7.12-13). Iako je Sotona poražen u Isusu i izgnan na Zemlju, on ipak djeluje kao YHWH-in sluga (usp. Mt 4:1; Lk 22:31-32; I. Kor 5:5; I. Tim 1:20).

Moramo zauzdati našu znatiželju u ovome području. Postoje osobna sila kušnje i zla, ali postoji ipak samo jedan Bog i mi smo ipak odgovorni za naše odabire. Postoji duhovna bitka, i prije i nakon spasenja. Pobjeda može jedino doći i ostati u i kroz Trojedinoga Boga. Zlo je bilo pobijeđeno i bit će uklonjeno!

- C. Osobno osjećam više i više nelagode koristeći Knjigu proroka Izaije 14 i Ezekiel 28 kao biblijske tekstove za podrijetlo i smrt anđeoskoga zavodnika. Mislim da nas naša znatiželja tjera na neprimjerenu uporabu okvira. Biblija šuti o mnogim pitanjima o kojima smo znatiželjni. Sustavna teologija mora započeti s egzegezom [tumačenje biblijskih tekstova – op.prev.]. Na mnoge je načine duhovna kraljevina namjeravano zastrta, skrivena.
- D. Za sličan okvir vidi Knjigu proroka Ezekiel 28 na www.freebiblecommentary.org, “*Old Testament Studies*”, pisani komentari.
- E. *The Jewish Study Bible* (str. 812) kaže o ovome spjevu: “on opisuje sramotnu smrt monarha Asirije u Izajino vrijeme, vjerojatno Sargona II., koji je bio ubijen u bitci 705. g.pr.Kr. To je kasnije bilo ponovno tumačeno kao pretkazanje smrti babilonskoga monarha.” Ja mislim da se Izaija (ili učenik) mogao koristiti ranijim spjevom, ili u najmanju ruku njegovim prikazom, kako bi opisao nizove oholih istočnjačkih kraljeva koji su bili uništeni od YHWH.
- F. Nemoguće je uskladiti zajedno sva povijesna smjerenja u ovome proročanstvu. Zapamtite hebrejsko proročanstvo je povijesna “kazaljka”, ne karta cesta s pojedinostima. Zapadnjačko krivo razumijevanje

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 14:1-2

¹Kad će GOSPODIN imati smilovanja nad Jakovom i ponovno odabere Izraela, i naseli ih u njihovu vlastitu zemlju, onda će im se pridružiti stranci i vezati sami sebe za kuću Jakovljevu. ²Ljudi će ih povesti sobom i dovesti ih do njihova mjesta, i kuća Izraelova posjedovat će ih kao baštinu u zemlji GOSPODNOJ kao muške sluge i ženske sluškinje; i oni će uzeti njihove uhvaćene zarobljenike i vladat će nad svojim tlačiteljima.

14:1 “GOSPODIN (će) imati smilovanja” Ovaj GLAGOL (BDB 933, KB 1216, *Piel* IMPERFEKT, usp. 49:13.15; 54:7-8) obilježava YHWH-in poseban odnos s Njegovim narodom Saveza (usp. Hoš 1 - 2), kao što i “odabere” (BDB 103, KB 119, *Qal* PERFEKT, usp. 41:8.9; 44:1; 49:7). U 9:17 Izraelov Bog neće imati smilovanja nad Svojim narodom Saveza (usp. Hoš 1 - 3;) i u 13:18 Medijci neće imati smilovanja nad Babilonom, ali YHWH će ponovno obnoviti Svoj jedinstveni odnos s Abrahamovim potomstvom!

Poslije YHWH koristi sile Mezopotamije kako bi kaznio neposlušnost Svoga zavjetnoga naroda, On će potaknuti “novi izlazak” i “novo osvajanje”!

▣ **“Jakovom... Izraela” [Jakov; Izrael]** Ova dva pojma mogu biti korištena za oboje i za sjevernih deset plemena i južna dva plemena ponovno udružena.

14:1-2 “će im se pridružiti stranci i vezati sami sebe za kuću Jakovljevu... ljudi” Postoje dvije mogućnosti za tumačenje stihova 1-2: (1) ili stihovi 1 i 2 idu zajedno i opisuju istu skupinu (tj. strance... ljude) ili (2) stih 1 opisuje blagoslove ne-Židova (tj. stranaca) a stih 2 opisuje poražene neprijatelje Izraela kao one koji će postati njihove sluge.

Teško je u Knjizi proroka Izaije i Miheja uravnotežiti YHWH-in stav i djelovanja prema narodima:

1. On ih ljubi i uključuje ih u Svoj zavjetni narod (usp. 2:2-4; 11:10, vidi Posebnu temu u 1:3)
2. On im sudi i stavlja ih u služnost (tj. 60:10; 61:5).

Nekako je oboje istina! Proroci se kreću unatrag i unaprijed, često u istome okviru, između ta dva pola. Mogućnost #1 odražava Knjigu Postanka 1 - 3; 12, dok mogućnost #2 odražava Izraelovu povijest u Kanaanu.

U Knjizi Izaije narodi se okreću zavjetnome narodu k njihovoj zemlji (tj. Kanaanu) i postaju jedno s njima u štovanju YHWH (usp. 49:22; 60:4-9.10-14; 66:20). Ovo može odražavati “novi izlazak”. Mnogi je tuđinski narod ostavio Egipat s Izraelom i drugima pridruživši se njemu putem (lutanja pustinjom i osvajanje). Možda slikovit prikaz stiha 2 odražava to. Ako je tako, to bi moglo riješiti poteškoću #2 gore.

14:3 Postoji “uloga-obrata” između stiha 2 (služnost Izraelovih neprijatelja) i stiha 3 (Izraelova služnost, koja je sad na drugoj strani). Zaplet “uloge-obrata” uobičajen je u SZ-u. YHWH djeluje na neočekivane načine kako bi potvrdio odabir Abrahamova potomstva (usp. Post 12;15;17). Svrha Njegove osobite pozornosti nije pristranost, nego vječni iskupiteljski naum (usp. Post 3:15; 12:3) za sve ljude napravljene na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27).

Kao tako često u Knjizi Izaije, postoji kratkoročno žarište i dugoročno žarište. Prorok spaja ova dva obzorja. Dobar primjer moglo bi biti poglavlje 13, gdje je spojena osuda Babilona i Neo-Babilona.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 14:3-27

³I bit će u danu kad ti GOSPODIN daje počiniti od tvoga bola i nemira i teške službe u kojoj si bio zarobljen, ⁴da ćeš podignuti ovu porugu protiv kralja Babilona, i reći:

"Kako je tlačitelj prestao,

I kako je jarost prestala!

⁵GOSPODIN je slomio palicu pokvarenog,

Žezlo vladara

⁶Koje upotrijebiše za udaranje ljudi u jarosti s neprestanim udarcima,

Koji podvrgnuše narode u bijesu s neobuzdanim proganjanjem.

⁷Čitava je zemlja na počinku i spokojna je;

Oni se prolamaju u povike radosti.

⁸Čak se čempresova stabla raduju nad tobom, i cedrovi Libanona, *kazujući*:

'Budući sio bio ponižen, nijedan sjekač *stabla* nije se digao protiv nas.'

⁹Šeol od dolje je pokrenut nad tobom da te sretne kad ti dođeš;

On uzbuđuje za tebe duhove mrtvih, sve vode zemlje;

On uzbuđuje sve kraljeve naroda s njihovih prijestolja.

¹⁰Oni će se svi odazvati i reći ti:

'Iako si bio učinjen slabim kao mi,

Ti si postao poput *nas*.

¹¹Tvoj raskoš i glazba tvojih harfa

Dovedena je dolje u Šeol;

Grinje se šire *kao tvoja postelja* pod tobom

I crvi su tvoj pokrivač!'

¹²Kako si pao s neba,

O zvijezdo jutra, sine osvita!

Ti si bio oboren na zemlju,

Ti koji si oslabio narode!

¹³Ali ti reče u svome srcu:

'Ja ću se popeti na nebo;

Ja ću podići svoje prijestolje iznad zvijezda Božjih,

I ja ću sjesti na goru skupštine

U udubinama sjevera.

¹⁴Ja ću se popeti iznad visina oblaka;

Ja ću učiniti sebe poput Previšnjega.'

¹⁵Ipak ti ćeš biti gurnut dolje u Šeol,

K udubinama duplje.

¹⁶Oni koji te vide zurit će u tebe,

Smišljat će o tebi, *govoreći*:

'Je li to čovjek koji učini da se zemlja trese,

Koji drmaše kraljevstva,

¹⁷Koji učini svijet poput pustoši

I obori njegove gradove,

Koji nije dozvolio svojim zatvorenicima da *idu* doma?'

¹⁸Svi kraljevi naroda leže u slavi,

Svaki u svome vlastitome grobu.

¹⁹Ali ti si bio izbačen iz svoga groba

Poput odbačene grane,

Odjenut ubijenima koji su bili probodeni mačem,

Koji idu dolje kamenju jame

Kao zgažena lešina.

²⁰Ti nećeš biti sjedinjen s njima u pokopu,

Jer ti si razorio svoju zemlju,

Ti si poklao svoj narod.

Neka potomstvo zločinaca ne bude spomenuto zauvijek.

²¹Pripravi za svoje sinove mjesto klanja

Zbog nepravde njihovih očeva.

Oni ne moraju uskrsnuti i uzeti posjed zemlje

I ispuniti lice svijeta s gradovima."

²²"Ja ću ustati protiv njih", objavljuje GOSPODIN nebeskih vojska, "i odrezat ću od Babilona ime i preživjele, potomstvo i budući naraštaj", objavljuje GOSPODIN. ²³"Ja ću ga također učiniti posjedom za ježa i vodenim močvarama, i Ja ću ga pomesti s metlom uništenja", objavljuje GOSPODIN nebeskih vojska. ²⁴GOSPODIN nebeskih vojska se zakleo govoreći: "Jamačno, baš kao što sam namjeravao tako se dogodilo, i baš kao što sam naumio tako će

biti,²⁵ razbiti Asiriju u Svojoj zemlji, i Ja ću je uzdrmati na Svojim gorama. Onda će njen jaram biti uklonjen od njih i njeno breme uklonjeno s njihovih pleća.²⁶ Ovo je naum smišljen protiv čitave zemlje; i ovo je ruka što je ispružena protiv svih naroda.²⁷ Jer je GOSPODIN nebeskih vojska naumio, i tko može osujetiti to? I kao za Njegovu ispruženu ruku, tko je može okrenuti?"

14:4 “porugu” Ovo je hebrejski pojam Mudrosne književnosti *mashal* (BDB 605), što je uobičajeno preveden “poslovica”. Međutim, poetska građa stihova 3-21 mjerilo je pogrebne naricaljke (tj. poglavlje 47 i Tužaljke).

▣ **“protiv kralja Babilona”** Identitet ovoga naslova je neizvjesna. Molim vas pročitajte “Okvirni uvidi”, C, drugi odlomak poglavlja 13. Zabilježite kako u 14:24, bez ikakve formule “proroštva”, Asirija je bila naslovljena izravno. Nakon pada grada Babilona pod Asiriju 689. g.pr.Kr., asirski kraljevi uzeli su dodatni prijestolnički naslov “kralj Babilona”.

▣

NASB	“jarost (je) prestala”
NKJV	“zlatni grad prestade”
NRSV	“njegova je drskost prestala”
NJB	“kako je završila oholost”
LXX	“nadzornik je prestao”

MT ima riječ מדהבה, ali ovo je upotrijebljeno jedino ovdje u SZ-u. Ako je ד (d) promijenjeno u ר (r), kao Izaijin svitak u svicima s Mrtvoga mora, onda מרהבה (BDB 923) postaje “ohol” ili “drzak”. *The UBS Hebrew Text Project* daje ovome čitanju “C” (tj. poprilična sumnja) ocjenu.

NKJV slijedi mogući aramejski korijen što upućuje na zlato. Ni jedan važan prijevod nije slijedio njegov uzor.

14:5 “GOSPODIN je” YHWH je upravljač iza ljudske povijesti (usp. stihove 22-23.24). On može biti nevidljiv onima kojima nedostaje vjere, ali On usmjerava povijest za dolazak Mesije (Prvi dolazak) i ispunjenje Doba pravednosti (Drugi dolazak). Vidi Posebnu temu u 1:3.

▣ Palica (BDB 641) i žezlo (BDB 986) bili su simboli kraljevske moći (usp. stih 6). Bili su upotrijebljeni za YHWH-inu uporabu Asirije u 10:5.

14:7 “Čitava je zemlja na počinku i spokojna je” Ovaj “počinku” (BDB 628, KB 679, *Qal* PERFEKT) upućuje na vrijeme mira od najezde. Ovaj je isti GLAGOL upotrijebljen u stihu 3 (*Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA) kako bi uputio na odmor/mir naroda Saveza. Ovdje on upućuje na čitav drevni Bliski Istok (tj. “čitava zemlja”).

Pad sila Mezopotamije uzrokom je počinka, spokoja, i radosti diljem drevnoga Bliskog Istoka. Tlačitelj je poražen (usp. stih 8).

▣ **“Oni se prolamaју u povike radosti”** Izaija često govori o radosti oslobođenja (usp. 44:23; 49:13; 52:9; 54:1).

Ovdje, to ima element eshatološke radosti (tj. “čitava zemlja”). YHWH-ina volja za čovječanstvo bila je počinak, mir, obilje, i radost (usp. Post 1 - 2)!

14:8 “nijedan sjekač stabla nije se digao protiv nas” Ovo može značiti jedno od tri stvari:

1. Babilon je izvezio mnogo stabala za gradnju svojih vlastitih projekata (doslovno)
2. neprijatelj neće sjeći gradbeno drvo za gradnju opsadne vojne opreme (doslovno)
3. zemlja će napredovati u miru (simbolički).

14:9 “Šeol” Šeol je personificiran kao pripremanje sastanka dobrodošlice za pale kraljeve. On (BDB 982) upućuje na mjesto držanja mrtvih. U SZ-u život nakon smrti opisan je kao bivanje svjesnoga postojanja, ali bez radosti; ljudi postaju puke sjene svojih prijašnjih ličnosti s nametnutom jednakošću u tišini (usp. stihove 10-11; Job 3:17-19; 10:21-22; 21:23-26). Vidi Posebnu temu: Gdje su mrtvi?, u 5:14.

▣

NASB	“duhove mrtvih”
NKJV	“mrtvi”

NRSV	“sjene”
TEV, NJB	“duhovi”
LXX	“moćni”
REB	“drevni mrtvi”

Pojam (BDB 952 I, usp. 26:19) korišten je u poeziji za:

1. mrtve kraljeve, TEV, NJB
2. mrtve ratnike, LXX
3. mrtve pretke, REB
4. mrtve općenito, NASB, NKJV.

U povijesnim tekstovima to upućuje na *Refaimce*, etničku skupinu povezanu s divovima.

POSEBNA TEMA: POJMOVI KORIŠTENI ZA VISOKE/SNAŽNE RATNIKE ILI SKUPINE NARODA

Ovi veliki/visoki/snažni ljudi nazvani su s nekoliko imena:

1. *Nefili* (BDB 658) – Knjiga Postanka 6:4; Brojevi 13:33
2. *Refaimci* (ili BDB 952 ili BDB 952 II) – Knjiga Postanka 14:5; Ponovljeni zakon 2:11.20; 3:11.13; Jošua 12:4; 13:12; II. Samuelova 21:16.18.20.22; I. Ljetopisa 20:4.6.8
3. *Zamzumijci* (BDB 273), *Zuzijci* (BDB 265) – Knjiga Postanka 14:5; Ponovljeni zakon 2:20
4. *Emijci* (BDB 34) – Knjiga Postanka 14:5; Ponovljeni zakon 2:10-11
5. *Anakovci* (sinovi *Anaka*, BDB 778 I) – Knjiga Brojeva 13:33; Ponovljeni zakon 1:28; 2:10-11.21; 9:2; Jošua 11:21-22; 14:12.15.

NASB, NRSV	“vođe zemlje”
NKJV	“vodeći zemlje”
TEV	“oni koji bijahu moćni”
NJB	“vladari svijeta”

Ovo je doslovno “ovnovi” (BDB 800, usp. Ez 34:17). To je upućivalo na vođu stada i potom metaforički na ljudska društva.

14:11 Prva dva retka obilježavaju rasipan i razuzdan način života istočnjačkih kraljeva. Oni su ležali na jastucima i spavali na mekanim krevetima.

Posljednja dva retka opisuju novi krevet kraljeva u Šeolu/grobu (tj. crvi). Čak i monarsi koji su sebe vidjeli kao bogove, bit će jednoga dana u krevetu od crva! Smrtnost je ona koja izjednačuje svo čovječanstvo (usp. 5:14). Kakva suprotivost!

▣ **“crvi”** Ovdje je to upotrijebljeno doslovno kao idiom za smrt i metaforički za strah od smrti te prolaznosti svega ljudskog života.

14:12 “Kako si pao s neba” GLAGOL (BDB 656, KB 709, *Qal* PERFEKT) obilježava stalno stanje. Pitanje jeste: “Je li ovo doslovno ili slikovito?” GLAGOL je upotrijebljen za nasilnu smrt (BDB 657, stih 2a). Knjiga proroka Izaije koristi ga u 3:8; 8:15 za uništenje grada. Ali dodan izričaj: “s neba”, jeste ono što uzrokuje komentatorima pretpostaviti anđeosko bivanje, kao i slične Isusove riječi u Evanđelju po Luki 10:18.

NASB	“O zvijezdo jutra”
NKJV, Vulgata	“O Luciferu”
NRSV	“O Zvijezdo dana”
TEV	“sjajna jutarnja zvijezdo”
NJB, LXX	“Zvijezdo dana”
REB	“Sjajna jutarnja zvijezdo”

Pojam hebrejskoga NOMINATIVA MUŠKOGA RODA je הילל (BDB 237, KB 245). Ovaj je oblik nađen jedino ovdje u SZ-u. Korijen GLAGOLA, הלל može značiti:

1. “sjati”, moguće upućivanje na Mlađaka
2. “biti hvastav”, ili “zahvaljivati” od čega smo dobili Aleluja psalme (tj. psalme hvaljenja).

KB spominje nekoliko mogućnosti kao podrijetlo ovoga korijena:

1. iz ugaritskoga korijena, *hll*
2. iz arapskoga korijena, polumjesec Mlađaka
3. iz hebrejskoga korijena, neizvjesno, ali vjerojatno upućuje na Danicu jutarnju zvijezdu (“sin osvita”)
4. iz latinskoga, Lucifer upućuje na Danicu (tj. doslovno “svjetlonoša”).

Sav naglasak naslova jeste taj da je ovo nebesko svjetlo brzo potisnuto od jutarnjega svjetla. Njegov sjaj je kratkotrajan! Postoji novi, sjajniji, i bolji dolazak svjetla!

▣ “**ti**” Naredna dva retka stiha 12 očito upućuju na zemaljskoga kralja Asirije ili Babilona (usp. stihove 16-17). Slikovit prikaz spjeva (stihovi 4-21) uzet je iz kanaanske mitologije (posebice stihovi 13-14), što je poznato iz pločica iz Raš Šamre nadnevka iz petnaestoga stoljeća nađenih kod grada Ugarita.

Pojmovi “zvijezdo jutra” (*Helal*) i “osvita” (*Shabar*) oba su imena božanstava u kanaanskoj mitologiji, kao što je planina bogova na sjeveru (Planina Zaphon, usp. Ps 48:2). Isto je tako naslov za božanstvo, “Previšnji”, uobičajen u ugaritskim spjevovima i upućuje na *Baal Šamima* (“Gospodar neba”). U kanaanskoj mitološkoj poeziji Helal, niži bog, pokušava prigrabiti silu, ali je poražen. Ovo stoji iza Izaijina slikovitog prikaza oholosti istočnjačkoga vlastodržca.

Ovaj je opis ponosa, oholosti kralja Bliskoga Istoka proširen iz stihova 8-11. Jedino stih 12, uzet doslovno slijedeći Vulgatu, i manjak znanja o ugaritskoj književnosti može koristiti ovaj okvir kao upućivanje na pobunjenoga andeoskog vođu. Vidi Okvirne uvide, B.

14:13-14 Ova dva stiha pokazuju bahatost i ponos kraljeva drevnoga Bliskog Istoka:

1. “Ja ću se popeti na...”, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT
2. “Ja ću podići svoje prijestolje...”, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* IMPERFEKT
3. “Ja ću sjesti...”, BDB 442, KB 444, *Qal* IMPERFEKT
4. “Ja ću se popeti iznad...”, isti GLAGOL kao #1
5. “Ja ću učiniti sebe poput...”, BDB 197, KB 225, *Hiphil* IMPERFEKT.

Bahatost i ponos srž su paloga ljudskog duha. YHWH jedinstveno osuđuje ovo ljudsko samoproглаšenje božanstvom!

14:13 “zvijezda Božjih” Naslov za Božanstvo je *El*, אֵל (BDB 42), što je bila uobičajena oznaka božanstva diljem drevnoga Bliskog Istoka. Ovo, također, može odražavati kanaansku mitologiju iz Ugarita.

Zvijezde su bile videne kao anđeli/bogovi koji nadziru ljudsku sudbinu (tj. babilonsko astralno štovanje iz zigurata). Ova je osoba željela potpuni nadzor nad Zemljom.

▣ “**ja ću sjesti na goru skupštine**”

U **udubinama sjevera**” Ovo je simbol Božjega obitavališta (usp. Ps 48:2; Ez 28:14). Iznenađujuća stvar je njegovo mjesto “u dubinama sjevera”. Ova planina bogova na dalekome sjeveru bila je dio kanaanske mitologije, slično grčkoj planini Olimp.

14:14 “Previšnjega” Ovaj naslov *Elyon*, עֲלִיּוֹן (BDB 751 II), bio je upotrijebljen za Balaama u Knjizi Brojeva 24:16 i uspoređan je sa *Šadaj* (tj. Svemoćan, BDB 994). Bio je korišten od Mojsija u njegovoj Pjesmi pred njegovu smrt u Ponovljenome zakonu 32:8, kao i od Davida u II. Knjizi o Samuelu 22:14 te u nekoliko psalama.

Bio je isto tako korišten u pločicama iz Raš Šamre za kanaanskoga Visokog boga.

14:15 Umjesto odlaska na planinu na dalekom (BDB 438) sjeveru, on će sići u dubine (BDB 438), u *Šeol*.

Pojam *Šeol* (BDB 982, vidi Posebnu temu u 5:14) uspoređan je s “jama” (BDB 92, usp. Ez 31:16), što je drugo ime za grob (usp. Izr 28:17). Isti je pojam upotrijebljen u stihu 19 i uspoređan je s grob(nica)/grobni humak (usp. stih 18).

14:16-19 Ovo su četvrta kitica; upućuje na zapanjenost onih koji u *Šeolu* promatraju tijelo mrtvoga kralja Babilona. To je slično stihovima 9-11.

14:17 Ovaj stih obilježava nasilničke provedbe izgnanstva i od Asirije i od Babilona. Ovaj mehanizam nadzora stanovništva okrenut je od Kira II. (Medo-Perzija) 538. g.pr.Kr.

14:19 “odbačene grane” Ovaj isti pojam (BDB 666) upotrijebljen je u 6:13 za “sveto sjeme u panju” i u 11:1 za stablo/izdanak od Jišaja, od kojih oba upućuju na Mesiju, istinskoga Kralja. Kraljevi drevnoga Bliskog Istoka su “odbačene grane”!

▣ **“Kao zgažena lešina”** Ovo govori o poniženju neprikladnoga ukopa (moguće upućivanje na Sargona II.). Ne samo da je kralj propustio kraljevski sprovod, on je sasvim propustio ukop!

Pojam “zgažena” (BDB 100, KB 115, *Hophal* PARTICIP) također je upotrijebljen u stihu 25 (*Qal* IMPERFEKT). To je bila metafora za YHWH-inu osudu (usp. 63:6, *Qal* IMPERFEKT i 63:18, *Polel* PERFEKT). Psalmi ga redovito koriste za pobjedu naroda Saveza nad neprijateljima kroz YHWH-inu snagu i prisutnost (usp. Ps 44:5; 60:12; 108:13). Neposlušnost zavjetnoga naroda zgazila je Božju zemlju (usp. Jer 12:10; *Polel* PERFEKT).

14:20 Ne samo da će oholome kralju biti odbijen primjeren ukop, on neće biti naslijeđen od obiteljskoga člana. On i njegova obitelj bit će odsječeni. Njegova ga vlastita zemlja neće zapamtiti!

14:21 Kraljevi potomci bit će poubijani zbog grijeha njihovih očeva. Ovo odražava Knjigu Izlaska 20:5. Kralju i njegovu pokvarenu narodu neće biti dopušten napredak. YHWH želi Zemlju ispunjenu, ali ne s nepravednošću.

14:22-23 Ovo oblikuje završetak proze. Meni izgleda da je stih 23 povezan s 13:21-22, što je metafora za opis potpunog opustošenja ovog naroda, kralja, i njegova grada.

14:22 “potomstvo i budući naraštaj” Ova dva pojma (BDB 630 i 645) upućuju na potomke:

1. prvi, sadašnja djeca
2. drugi, obiteljsko stablo ili obiteljska loza.

Gubitak potomaka bio je viđen kao velika sramota i prokletstvo (usp. 47:9). Možda je čak bilo mišljeno da utječe na nečiji život nakon smrti.

14:23 “Ja ću ga pomesti s metlom uništenja” YHWH je zorno prikazan kao žena/dijete koji temeljito čiste kuću metenjem (BDB 370, KB 367, *Pilpel* PERFEKT). Svo je smeće uklonjeno. Kakva kućna, ali snažna kućna metafora (jedinstvena Izajiji).

14:24-27 Većina engleskih prijevoda čine promjenu odlomka ovdje. Ali zabilježite kako ne postoji “proroštvo” oznaka, što podrazumijeva da su 13:1 - 14:27 jedna književna jedinica koja se bavi uništenjem Asirije. Vidi Okvirne uvide, C.

14:24 Ovaj stih potvrđuje da će Božja volja biti izvršena. Njegova je riječ sigurna (usp. 46:11; 55:8-9; Job 23:13; Ps 33:9; Djela 4:28).

▣ **“GOSPODIN nebeskih vojska se zakleo”** Silom i autoritetom Sámoga Sebe, YHWH izjavljuje Svoje naume i svrhe (usp. 14:24; 45:23; 62:8; Pnz 1:8.35; 2:14; 4:31; 6:10.18.23; Jer 51:14; Am 4:2; 8:7).

14:25 “razbiti Asiriju u Svojoj ruci” Ovo može upućivati na pošast koja je opustošila 185.000 Sanheribovih četa u jednoj noći pred vratima Jeruzalema u vrijeme Ezekije (usp. II. Kr 18:13 - 19:37, posebice 19:35-37; II. Ljet 32).

▣ **“njen (će) jaram biti uklonjen od njih”** Ovo je ponavljana tema (usp. 9:4; 10:27). Jaram, kao “šiba” ili “štap”, bio je simbol stranog ugnjetavanja.

14:26-27 Ovaj asirski kralj imao je naum za prevlast nad svijetom (stih 26), ali YHWH je imao drugi naum (usp. 8:10), naum za iskupljenje svijeta (stih 27)! Asirija, Babilon i Perzija oruđa su u YHWH-inom naumu i nitko se ne može oduprijeti Njegovoj ruci (tj. snazi).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 14:28-32

²⁸U godini kad kralj Ahaz umrije ovo proroštvo dođe:

²⁹“Ne raduj se, o Filistejo, nitko od vas,

Jer šiba koja vas udaraše slomljena je;

Jer iz zmijina korijena guja ljutica će izaći,

I njen će plod biti leteća zmija.
³⁰Oni koji su najbesspomoćniji jest će,
 I jedan će ležati u sigurnosti;
 Ja ću uništiti tvoj korijen s oskudicom,
 I ona će poubijati od tvojih preživjelih.
³¹Kukajte, o vrata; plači, o grade;
 Nestani, o Filistejo, svi od vas;
 Jer dim dolazi sa sjevera,
 I ne postoji skitnica u njegovim redovima.
 Kako će onda netko odgovoriti glasnici naroda?
 Da je GOSPODIN utemeljio Sion,
 I nemoćni od Njegova naroda tražit će utočište u njemu."

14:28 Zabilježite da postoji "proroštvo" spomenuto u 14:28-32 što se bavi YHWH-inom osudom nad Filistejom (tj. Filistejcima), ali to nije povezano s kiticom stihova 24-27 usmjerenih prema Asiriji.

▣ "U godini kad kralj Ahaz umrije" U mojoj SZ-noj karti, "Kraljevi podijeljenoga kraljevstva" (Dodatak četiri, #3), tri su znanstvenika dala svoje predložene nadnevke za Ahaza:

1. John Bright, 735. – 715. g.pr.Kr.
2. E. J. Young, 736. – 728. g.pr.Kr.
3. R. K Harrison, 732./732. – 716./715. g.pr.Kr.

Ovi nadnevci (kraljevanje i su-kraljevanje, ne neophodno smrt) može odgovarati četvorici nasilnih kraljeva Asirije:

1. Tiglat-Pileser III., 745. – 727. g.pr.Kr.
2. Salmanasar V., 727. – 722. g.pr.Kr.
3. Sargon II., 722. – 705. g.pr.Kr.
4. Sanherib, 705. – 681. g.pr.Kr. (185.000 vojnika ubijenih pred zidinama Jeruzalema 701. g.pr.Kr., usp. Iz 36 - 39; II. Kr 18 - 19).

Broj 3, Sargon II., umro je u bitci daleko od kuće i sudjelovao je u vojnome pohodu protiv Filisteje.

14:29 Filisteji je bilo zapovjedbno ne se radovati (BDB 970, KB 1333, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu) jer je zlo carstvo bilo poraženo. Njihovo kratkoročno oslobođenje neće potrajati!

▣ Posljednja dva retka stiha 29 vrlo su višeznačna i neizvjesna. Oni izgleda znače da će stvari ići od lošega na gore.

Izričaj "leteća zmija" je IMENICA "zmija" (BDB 977 I, usp. 30:6; Br 21:6) plus PARTICIP "letjeti" (BDB 733, KB 800, *Polel* PARTICIP), što označava brz pokret (tj. udaranje, klizanje, jurenje).

14:30 Prva dva retka upućuju na Božju skrb za:

1. Njegov narod Saveza (usp. stih 32) ili
2. bijedu filistejskoga društva.

14:31 "Kukajte, o vrata; plači, o grade" Ova dva IMPERATIVA:

1. kukajte, BDB 410, KB 413, *Hiphil*
2. plači, BDB 277, KB 277, *Qal*

opisuju razaranje pet gradova Filistejaca, svakog s njegovim vlastitim kraljem (grad-države).

▣ "Nestani, o Filistejo, svi od vas" GLAGOL (BDB 556, KB 555, *Niphal* INFINITIVNI APSOLUT) opisuje paralizirajući strah koji zahvaća stanovništvo (usp. Izl 15:15; Još 2:9.24; I. Sam 14:16).

Zabilježite da ovaj izričaj upućuje na uništenje čitavoga društva (usp. Jer 47 i Am 1:6-8).

▣ "ne postoji skitnica u njegovim redovima" Ovo opisuje novoga mezopotamijskoga upadača. Jedan je otišao (usp. stih 29), ali drugi, gori (usp. stih 29c.d), dolazi!

▣ “**Jer dim dolazi sa sjevera**” Carstva Plodnoga polumjeseca na istoku su Kanaana, ali zbog pustinje između njihovih vojska, morali su slijediti Eufkrat do njegovih gornjih voda i potom krenuti na jug duž obalne zaravni. Prema tome, “(sa) sjevera” je postao idiom najezde, zla, i uništenja:

1. ovdje on upućuje na Asiriju
2. u Knjizi proroka Jeremije 4:6; 6:1.22; 10:22; 13:20; 15:12; 46:20.24; Ezekijela 26:7 on upućuje na Neo-Babilon.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Upućuju li poglavlja 13 – 14 na Babilon ili Asiriju?
2. Govore li poglavlja 13 i 14 o određenome povijesnome kralju ili je naslov upotrijebljen kao simbol bezbožne ljudske vlade?
3. Je li poglavlje 14 upućivanje na Sotonu?
4. Spominje li ovo poglavlje demone ili životinje u 13:21-22; 14:23?
5. Ukratko obrazložite teološku istinu u jednoj rečenici.
6. Kako je ovo proročanstvo upotrijebljeno u NZ-u?

IZAIJA 15

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
osuda nad Moabom	proglas protiv Moaba	protiv Moaba (15:1-16:14)	Bog će uništiti Moab	na Moabu
15:1-9 (1-9)	15:1-4 (1-4) 15:5-9 (5-9)	15:1-9 (1-9)	15:1-9	15:1 (1) 15:2a-d (2a-d) 15:2e-3 (2e-3) 15:4-5c (4-5c) 15:5d-f (5d-f) 15:6 (6) 15:7 (7) 15:8 (8) 15:9 (9)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

Mjesta spomenuta u poglavljima 15 – 16

Izajji su bila vrlo dobro poznata zemljopisna područja Transjordanije (istočno od Jordana).

A. Gradovi:

1. Ar, stih 1
2. Kir, stih 1 (Kir Harešet, 16:7.11)
3. Dibon, stihovi 2.9
4. Nebo, stih 2
5. Medeba, stih 2
6. Hešbon, stih 4; 16:9
7. Eleal, stih 4; 16:9
8. Jahas, stih 4
9. Soar, stih 5
10. Eglat-Šelišija, stih 5 (doslovno “Treći Eglat”, usp. Jer. 48:34)
11. Luhit, stih 5
12. Horonajim, stih 5
13. Eglajim, stih 8
14. Beer Elim, stih 8
15. Dimon (DSS, “Dibon”), stih 9
16. Sela, 16:1
17. Kir Heres, 16:7.11
18. Sibman, 16:8.9
19. Jazer, 16:8.9
20. Adma [ili: Adama – op.prev.] (REB 15:9)?

B. Vodeni putovi:

1. vode Nimrima, stih 6
2. potok Arabima (moguće “vadi topola” [vadi: stjenovito, suho korito rijeke – op.prev.]), stih 7
3. vode Dimona, stih 9
4. pliciaci Arnona, 16:2.

C. Popisivanje ovih mnogih mjesta i vodenih putova morali su naglasiti potpuno uništenje. Postoji kretanje izbjeglica prema jugu ili Judi (usp. 16:1-4).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 15:1-9

¹Proroštvo glede Moaba.

Jamačno je u noći Ar Moaba opustošen *i* razoren;

Jamačno je u noći Kir Moaba opustošen *i* razoren.

²Oni su se popeli k hramu i k Dibonu, čak do visokih mjesta da plaču.

Moab nariče nad Nebom i Medebom;

Svačija glava je ćelava i svaka brada je odrezana.

³Po njihovim ulicama oni su opasali sami sebe s pokajničkom haljom;

Na krovovima njihovih kuća i na njihovim trgovima

Svaki nariče, rastopljen u suzama.

⁴Hešbon i Eleal isto tako viču,

Njihov glas čuje se sve putem do Jahasa;
 Zato naoružani muškarci Moaba plaču glasno;
 Njegova duša drhti u njemu.
⁵Moje srce više za Moabom;
 Njegovi bjegunci su sve do Siona i Eglat-Šelišija,
 Jer oni se penju na uzvisinu Luhit plaćući;
 Zasigurno na cesti za Horonajim oni podižu krik žalosti nad svojom ruševinom.
⁶Jer vode Nimrime su opustošene.
 Zasigurno trava je uvela, nježna trava izumrije,
 Tamo nema zelene stvari.
⁷Stoga obilje što su oni stekli i nakupili
 Oni prenose preko potoka Arabima.
⁸Jer njihov krik žalosti nestao je oko područja Moaba,
 Njegovo jadikovanje *ide* sve do Eglajima i njegovo naricanje čak do Beer Elima.
⁹Jer vode Dimona pune su krvi;
 Jamačno Ja ću izazvati dodatne *jade* nad Dimonom,
 Lava na bjegunce Moaba i na ostatak zemlje.

15:1 Zabilježite kako se Izaijina okvirna oznaka nove poruke ili viđenja “proroštvo” (BDB 672 III) pojavljuje u stihu 1. Vidi bilješku u 13:1 (usp. 14:28; 17:1; 19:1; 21:1.11.13; 22:1; 23:1; 30:6). Ovaj pojam označava Božansko otkrivenje.

▣ **“Moaba” [Moab]** Ovo je jedan od Izraelovih srodnika od Lota i sin jedne od njegovih dviju kćeri nakon što su pobjegli iz Sodome (usp. Post 19). Moab, Amon, i Edom (tj. narodi Transjordanije) prvi su spomenuti kao oni koji primaju vladavinu od Jude u 11:14.

Poglavlja 15 – 16 oblikuju književnu jedinicu koja se bavi osudom Moaba (usp. Jer 48; Ez 25:8-11; Am 2:1-3; Sef 2:8-11). Moab je spomenut često u Knjizi Brojeva jer je Izrael morao putovati kroz njihovu zemlju kako bi došao do Kanaana. Mojsije je bio tamo pokopan (usp. Pnz 34).

▣ **“Jamačno... u noći”** Ovaj je izričaj ponovljen dva puta i naglašava nenadanost i potpunost dolazeće osude moapskih gradova.

Dva GLAGOLA “opustošen” (BDB 994, KB 1418) i “razoren” (doslovno “odsjeći/odrezati”, BDB 198, KB 225) oba su PERFEKTI, koji isto tako označavaju potpuno uništenje. Izaija koristi GLAGOL “razoren” kako bi opisao sebe u 6:5.

Asirske vojske upale su u Kanaan/Palestinu nekoliko puta:

1. Sargon II. godine 715. pr.Kr.
2. Sargon II. godine 711. pr.Kr.
3. Sanherib godine 701. pr.Kr.

▣ **“Ar”** Pojam (BDB 786 I) može uputiti na grad (to je općenito ime za grad moapskoga jezika) ili područje (tj. Pnz 2:9.29).

Budući da Kir (BDB 885 II) također znači “zid” (usp. LXX, tj. obzidan grad) u hebrejskome, moguće je da Ar i Kir upućuju na glavni grad Moaba u usporednim poetskim redcima.

15:2 “Dibonu...”

Nebom... Medebom” [Dibon; Nebo; Medeba] Postoje također gradovi Moaba popisani u Knjizi Brojeva povezani s razdobljem lutanja pustinjom kad se Izrael konačno približio Kanaanu s istočne strane Jordanske strmovite doline.

15:2-3 “nariče...”

ćelava... brada (je) odrezana...

pokajničkom haljom...

nariče” Sve ovo upućuje na obrede žalovanja drevnoga Bliskog Istoka (usp. 22:12; Ezra 9:3; Job 1:20; Jer 7:29; 16:6; 41:5; 47:5; 48:37; Ez 7:18; 27:31; Mih 1:16). Stanovništvo se pokušava okrenuti svojim bogovima (usp. stih 2); oni se pokušavaju pokajati i tražiti pomoć, ali nema pomoći od beživotnih idola!

POSEBNA TEMA: OBREDI ŽALOVANJA

Izraelci su žalost za smrt voljene osobe i za osobno pokajanje, kao i za skupne zločine, izražavali na nekoliko načina:

1. trganjem vanjskoga ogrtača, Knjiga Postanka 37:29.34; 44:13; Suci 11:35; II. Samuelova 1:11; 3:31; I. Kraljevima 21:27; Job 1:20
2. navlačenjem pokajničke halje [kostrijet – op.prev.], Knjiga Postanka 37:34; II. Samuelova 3:31; I. Kraljevima 21:27; Knjiga proroka Jeremije 48:37
3. izuvanjem obuće, II. Knjiga o Samuelu 15:30; Knjiga proroka Izaije 20:3
4. stavljanjem ruku na glavu, II. Knjiga o Samuelu 13:9; Knjiga proroka Jeremije 2:37
5. stavljanjem prašine na glavu, Knjiga o Jošui 7:6; I. Samuelova 4:12; Nehemija 9:1
6. sjedenjem na tlu, Tužaljke 2:10; Knjiga proroka Ezekielja 26:16 (ležanje na tlu, II. Samuelova 12:16), Izaija 47:1
7. udaranjem po prsima, I. Knjiga o Samuelu 25:1; II. Samuelova 11:26; Knjiga proroka Nahuma 2:7
8. zarezivanjem tijela, Ponovljeni zakon 14:1; Knjiga proroka Jeremije 16:6; 48:37
9. gladovanjem, II. Knjiga o Samuelu 12:23; I. Kraljevima 21:27
10. pjevanjem naricaljki, II. Knjiga o Samuelu 1:17; 3:31; II. Ljetopisa 35:25
11. čelavošću (čupanjem kose ili brijanjem), Knjiga proroka Jeremije 48:37
12. rezanjem brade na kratko, Knjiga proroka Jeremije 48:37
13. pokrivanjem glave ili lica, II. Knjiga o Samuelu 15:30; 19:4.

15:4 “Hešbon... Eleal...

Jahasa” [Jahas] Ovo su također gradovi na istočnoj strani Jordana, blizu Moaba i često poistovječeni s Moabom (ili Amonom, tj. Mešin kamen, IX. st.pr.Kr.).

▣ “viču” Ovo je GLAGOL (BDB 277, KB 277, *Qal* IMPERFEKT) koji je bio korišten u njegovu *Qal* IMPERATIVNOME obliku u 14:31 (Filisteja). Ovdje on označava Moab a u stihu 5 označava YHWH-u ili Izaiju. Zabilježite njegovu uporabu u Knjizi proroka Jeremije 48:20.31.

NASB	“naoružani muškarci”
NKJV, Pešita	“naoružani vojnici”
NRSV, LXX, JB	“lavovi”
NJB	“ratnici”
REB	“krepki ratnici”

Razlika između vojnika i lavova u hebrejskome je izgovaranje samoglasnika, ne suglasnička promjena.

▣ “Njegova duša drhti u njemu” Ovaj GLAGOL (BDB 438, KB 440, *Qal* PERFEKT) pojavljuje se jedino ovdje. Postoji nekoliko hebrejskih riječi prevedenih “drhtati/tresti se”. One obilježavaju strah i nedostatak djelovanja nasuprot Božje osude. One označavaju “Sveti rat”. Ova jedna mogla bi biti odabrana zbog poetskih razloga kako bi zvučala kao GLAGOL “viču”.

15:5-9 *The Jewish Study Bible* vidi ove stihove kao upućivanje na bježanje Moabaca u Edom (str. 815). Ovo je moguće jer je točan položaj ovih spomenutih gradova neizvjestan, premda su svi istočno ili jugoistočno od rijeke Jordana.

15:5 “Moje srce više za Moabom” Ovaj “Moje” u okviru mora upućivati na YHWH-u Sâmog (usp. stih 9). Iako to može biti sâm prorok, usp. 16:9.11. YHWH čuje viku moapskoga naroda i pokrenuo se. Oni će ipak primiti osudu, ali ne od lakomislenoga, nebrižnog Boga! Njima je čak bila ponuđena pomoć/utočište u 16:1-4. Kakav zadivljujući tekst!

Septuaginta mijenja uputu na “srce područja Moaba više u sebi” (usp. NJB).

NASB, NRSV, TEV, NJB, REB	“Eglat-Šelišija”
NKJV, LXX, Pešita	“kao tri-godine-stara junica”

Ovo može biti grad ili izričaj (usp. Jer 48:34).

▣ **“Njegovi bjegunci”** MT ima “njegovi zasuni” (BDB 138, בריחה iz בריה), ali većina prijevoda mijenja izgovaranje samoglasnika na “njegovi bjegunci” iz מבריה (BDB 138).

15:6 U SZ-u Bog nadzire vrijeme (usp. Pnz 27 - 29). On donosi obilje za poslušnost Savezu, ali sprječava poljoprivredni proizvod zbog zla, pokvarenosti, i pobune. Moab se suočava s oboje i s najezdom (usp. stih 9a) i nedostatkom hrane.

15:7 Moab je bio smješten na glavnome trgovačkom putu iz Egipta prema Siriji. On je oporezivao sve karavane i postao bogat.

15:9 “Lava” Ovo može biti:

1. doslovno, Bog koristi divlje životinje za osudu (tj. I. Kr 13:24-28; II. Kr 17:25)
2. simbol vojske Asirije (usp. 5:29; Jer 50:17)
3. slikovito za najezdu iz Jude (usp. 11:14, lav [vladar] Jude).

JPSOA znakovito mijenja prijevod ovoga stiha (posebice redova 2-4) kako bi ga napravio pozitivnim (usp. stih 5, “Moje”):

“Jer Ja izlijevam pridodanu (vodu) na Dimon

Ja činim da ona pljušti – za moapska utočišta – s blatom (opaska, ‘suzama’) za njegov ostatak”.

LXX stih 9, redci 2-4, također su vrlo različiti, ali nesumnjivo negativni:

“Jer Ja ću dovesti Arape nad Remnonom,

i Ja ću ukloniti potomstvo Moaba i Ariela

i ostatak Adama.”

IZAIJA 16

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
proročanstvo o opustošenju Moaba	Moab uništen	protiv Moaba (15:1-16:14)	beznadno stanje Moaba	molba Moabaca
16:1-5 (1-5)	16:1-2 (1-2) 16:3-5 (3-5)	16:1-4b (1-4b) 16:4c-5 (4c-5)	16:1-2 16:3-4b 16:4c-5	16:1-2 (1-2) 16:3-5 (3-5)
16:6-12 (6-12)	16:6-7 (6-7) 16:8-9 (8-9) 16:10-11 (10-11) 16:12 (12)	16:6-7 (6-7) 16:8-11 (8-11) 16:12	16:6 16:7-12	16:6 (6) tužaljka Moaba 16:7-12 (7-12)
16:13-14	16:13-14	16:13-14	16:13-14	16:13-14

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnut, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 16:1-5

- ¹Šaljite *porezno janje* vladaru zemlje,
Od Sele putem divljine k planini kćeri Siona.
- ²Onda, poput bježećih ptica ili raštrkanih ptica goluždravaca,
Kćeri Moabaca bit će na plićacima Arnona.
- ³"Daj *nam* savjet, učini odluku;
Baci svoju sjenu poput noći kod visokog podneva;
Skrij prognanike, nemoj izdati bjegunca.
- ⁴Pusti prognanike Moaba ostati s tobom;
Budi mjesto skrivanja za njih od uništavatelja."
Jer otimač je došao kraju, uništenje je prekinuto,
Tlačitelji su posve *nestali* iz zemlje.
- ⁵Prijestolje će čak biti utvrđeno u blagosti,
I sudac će sjesti na njega u vjernosti šatora Davidova;
Štoviše, on će tražiti pravdu
I biti brz u pravednosti.

16:1 Kome i od koga i zašto kontekstualna su pitanja:

1. bježeći Moapci poslali su žrtveni dar Davidovskome vladaru u Jeruzalem kako bi osigurali svoju pomoć, TEV, NRSV
2. upućivanje na Mesiju, usp. stih 5; Pešita, Vulgata
3. poruka nastavljajućega suda i uništenja čak prema preživjelima Moaba, usp. stih 12.

▣ “Šaljite” GLAGOL (BDB 1018, KB 1511) je *Qal* IMPERATIV. On označava očajno, bezumno djelovanje.

▣ “*porezno janje*” MT ima samo “janjce” (BDB 503 III, MNOŽINA, i spominje “kao danak”). Jedino NASB dodaje ovaj PRIDJEV svome prijevodu. Glede MNOŽINE nasuprot JEDNINE:

1. MNOŽINA, NRSV, REB, JB
2. JEDNINA, MT, NJB, NASB, NKJV, TEV.

Moab je bio poznat po svojim ovcama (usp. II. Kr 3:4).

Drevne verzije imaju različite prijevode:

1. LXX: “Ja ću poslati kao gmižuće životinje po zemlji!”
2. Pešita: “Ja ću poslati sina vladara zemlje”
3. JPSOA: “Otpošalji glasnika vladaru zemlje.”

▣ “Od Sele” Osnovno značenje pojma (BDB 700) je “litica”, “hrid” (usp. Jer 51:25), ali on je došao kako bi označio grad u Edomu, Sela, ili Petru (BDB 701 II, usp. II. Kr 14:7; Iz 42:11). Međutim, Sela ne odgovara okviru jasno pa je možda drugi izgled stijene blizu granice s Judejom. To moguće jednostavno označava južnu rutu.

Gdje nije toliko važno od koga, nego kome, i zašto.

▣ “k planini kćeri Siona” Ovo je slikovit način upućivanja na YHWH-in Hram u Jeruzalemu. To znači da su janjci bili davani kako bi bili žrtvovani YHWH-i (usp. Ezra 7:17).

16:2 Moab je opisan kao:

1. ptice koje bježe/lepeću, BDB 622 I, KB 672, *Qal* AKTIVNI PARTICIP
2. raštrkani ptici goluždravci, BDB 1018, KB 1511, *Pual* PARTICIP.

On je nadalje poistovjećen kao “kćeri Moaba”, ali ovo, kao stih 14, upućuje na sve žitelje zemlje koji su ostali živi.

▣ **“na plićacima Arnona”** Rijeka Arnon (vadi El-Mujib) teče u središte Mrtvoga mora na istočnoj strani. To je bila zemljopisna granica između Amona na sjeveru i Moaba na jugu (šireći se prema potoku Zered [moguće vadi El-Hesa]).

Začudovali su da ovi plićaci (niska voda za prijelaze) nisu blizu Judinih granica, nego s druge strane Mrtvoga mora. Moguće je judejska vojna sila prelazila kroz Amon do ovih plićaka. Isto je tako moguće da izričaj označava južni izlaz od sjevernog upadača.

16:3-4 Ovi stihovi daju: (1) poruku (IMPERATIVI korišteni kao zahtjevi) kojoj su priloženi janjci ili (2) Izajijin ukor za Judejce neka prihvate Moapce. Mislim da je mogućnost #1 bolja:

1. “đaj savjet”, BDB 97, KB 112, *Hiphil* IMPERATIV, pisan u MUŠKOJ MNOŽINI, ali mora biti čitan kao ŽENSKA JEDNINA da se slaže sa “savjet” (BDB 420), što je ŽENSKOGA RODA
2. “učini odluku”, BDB 793, KB 889, *Qal* IMPERATIV
3. “baci svoju sjenu”, BDB 1011, KB 1483, *Qal* IMPERATIV (usp. 25:4; 32:2; Ps 91:1)
4. “skrij prognanike”, BDB 711, KB 771, *Piel* IMPERATIV
5. “nemoj izdati bjegunca”, BDB 162, KB 191, *Piel* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
6. “pusti prognanike Moaba ostati s tobom”, BDB 157, KB 184, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
7. “budi mjesto skrivanja za njih”, BDB 217, KB 241, *Qal* IMPERATIV.

Iako je Moab bio tradicionalni neprijatelj, postojale su uske veze s Davidovskom kućom (tj. Ruta; I. Sam 22:3-5).

16:3 “Baci svoju sjenu poput noći kod visokog podneva” Ovo je metaforički jezik za zaštitu. To može biti posebno upućivanje na *Šekina* oblak slave kojeg su slijedili Izraelci kroz ovu posebnu zemlju tijekom razdoblja lutanja pustinjom. To je bio pokrivač od oblaka (sjenovit i hladan) u vrijeme dana i stup vatre noću. On je označavao YHWH-inu osobnu prisutnost, opskrbu, i zaštitu.

16:4 Postoje nizovi vremenskih uvjeta povezanih s najezdom Moaba nakon čega će upravni autoritet Judeje biti proširen na čitavo područje (usp. stih 5).

Ovo su uvjeti:

1. otimač (BDB 568) je došao kraju (BDB 67, KB 79, *Qal* PERFEKT)
2. uništenje (BDB 994, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) je prekinuto (BDB 477 I, KB 476, *Qal* PERFEKT)
3. tlačitelji (BDB 942, *Qal* AKTIVNI PARTICIP) su posve nestali iz zemlje (BDB 1070, KB 1752, *Qal* PERFEKT).

16:5 Ovaj stih opisuje dolazeću upravu iz Judeje (usp. 9:6-7; 11:3-5):

1. prijestolje će biti utvrđeno (PERFEKT) u blagosti (BDB 338, vidi Posebnu temu što slijedi)
2. sudac će sjesti (PERFEKT) na njega u vjernosti (BDB 54) šatora Davidova
3. on će tražiti pravdu (BDB 1048, usp. 11:3.4)
4. on će biti brz u pravednosti (“pravednost”, BDB 841, usp. 11:4.5, vidi Posebnu temu u 1:4; “brz”, BDB 555, uobičajeno znači vješt u čemu, stoga, kadar učiniti to hitro. Ovdje označava Davidovskoga vladara koji djeluje brzo u pravednosti).

Ovaj je stih zašto Pešita i Vulgata vide taj okvir kao mesijanski.

POSEBNA TEMA: LJUBAZNOST/BLAGOST/DOBROTA (*HESED*)

Ovaj pojam ima široko semantičko polje. BDB ga označava ovako (338-339):

A. Korišten u vezi s ljudskim bićima:

1. dobrota prema prijateljima (npr. I. Sam 20:14; II. Ljet 24:22)
2. dobrota prema siromašnima i potrebitima (npr. Mih 6:8)
3. naklonost (usp. Jer 2:2; Hoš 6:4)
4. izgled (usp. Iz 40:6).

B. Korišten u vezi s Bogom:

1. odanost i ljubav prema Savezu:
 - a. “u iskupljenju od neprijatelja i nevolja” (npr. Jer 31:3; Ezr 7:28; 9:9)
 - b. “u čuvanju života od smrti” (npr. Job 10:12; Ps 86:13)

- c. “u oživljavanju duhovnoga života” (npr. Ps 119:41.76.88.124.149.159)
- d. “u iskupljenju od grijeha” (usp. Ps 25:7; 51:1)
- e. “u održavanju Saveza [množina – op.prev.]” (npr. II. Ljet 6:14; Neh 1:5; 9:32)
- 2. opisuje Božansku odliku (npr. Izl 34:6; Mih 7:20)
- 3. Božja dobrota:
 - a. “obilna” (npr. Neh 9:17; Ps 103:8)
 - b. “u velikoj mjeri” (npr. Izl 20:6; Pnz 5:10; 7:9)
 - c. “vječita” (npr. I. Ljet 16:34.41; II. Ljet 5:13; 7:3.6; 20:21; Ezr 3:11)
- 4. djela ljubavi/dobrote (npr. II. Ljet 6:42; Ps 89:2; Iz 55:3; 63:7; Tuž 3:22).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 16:6-12

- ⁶Mi smo čuli o ponosu Moaba, pretjeranome ponosu;
 Čak o njegovoj oholosti, ponosu i jarosti;
 Njegova uzaludna hvastanja su kriva.
- ⁷Stoga će Moab kukati; svaki od Moaba će kukati.
 Ti ćeš stenjati za kolačima od groždica Kir Harešeta
 Kao oni koji su potpuno udareni.
- ⁸Jer su polja Hešbona uvenula, čokoti Sibmana *isto tako*;
 Gospodari naroda pogazili su svoje odabrane grozdove
 Koji dosegoše sve do Jaseru i lutaše do pustinja;
 Njegovi izdanci proširili su se i prešli more.
- ⁹Stoga ću plakati gorko za Jaserom, za vinom Sibmana;
 Ja ću te namakati sa svojim suzama, o Hešbone i Eleale;
 Jer je vika nad tvojim ljetnim plodovima i tvoja je žetva otpala.
- ¹⁰Veselje i radost oduzeti su od plodonosnoga polja;
 U vinogradima isto tako neće biti krikova radosti ili slavljeničke vike,
 Nijedan gazilac ne gazi vino u prešama,
 Jer učinio sam da vika prestane.
- ¹¹Stoga moje srce pjeva kao harfa za Moabom
 I moji nutarnji osjećaji za Kir Harešet.
- ¹²Tako dogodit će se kad Moab predstavi sam sebe,
 Kad iscrpi sam sebe na *svome* visokom mjestu
 I dođe do svoga svetišta moliti,
 Da neće uspjeti.

16:6 Ovo započinje novu katicu. Stihovi 1-5 ono što se YHWH nadao da se treba dogoditi, ali stih 6 opisuje zašto se nije moglo (usporedi Jer 48:29):

1. ponos Moaba
2. pretjerani ponos
3. oholost
4. ponos
5. jarost (BDB 720, “drskost”)
6. kriva, uzaludna hvastanja (BDB 95 III, prazne, nestvarne težnje, usp. Job 11:3; Jer 48:30).

Hebrejski pojam “ponos” (BDB 144) ponovljen je na različite načine četiri puta. Moab, poput njegovih idola, traži mnogo, govori mnogo, ali ne može učiniti išta!

16:7-10 “Stoga” Ovo su posljedice:

1. Moab će kukati zbog svoga štovanja Baala (tj. “kolači od groždica”), stihovi 7.12 (moguće je ovo još jedan idiom za poljoprivredni neuspjeh)

2. polja propadaju i nema žetve, stihovi 8-10 (usp. 15:6).
Također je moguće da “kolači od groždica” u ovome okviru upućuje na raskošan način života.

16:10 “vino” Vidi Posebnu temu u 1:22.

▣ **“učinio sam da vika prestane”** Ovo upućuje na poslone upadače od YHWH koji su prekinuli žetvu i njene godišnje blagdane.

Zamisao ukidanja “radosti” opetovana je u ovome stihu:

1. oduzeto veselje, BDB 62, KB 74, *Niphal* PERFEKT
2. oduzeta radost (pretpostavlja isti GLAGOL kao #1)
3. nema krikova (ili pjesama) radosti, BDB 943, KB 1247, *Pual* IMPERFEKT
4. nema slavljeničke vike, BDB 929, KB 1206, *Pola* IMPERFEKT
5. prestajanje vike, BDB 991, KB 1407, *Hiphil* PERFEKT.

16:11 Pitanje je tko govori:

1. Bog (מַעַמ, BDB 588, tj. 63:15; Jer 31:20)
2. prorok
3. personificirani Moab.

Zbog stiha 12, Moab (#3) ne može biti pravi. Zbog stiha 13 to može biti #2, prorok Izaija, ali zbog 15:5.9, kao i mesijanskih suzvučja stiha 5, ja mislim da je to Bog koji žaluje nad “što-je-moglo-biti”. Bog ljubi ljude napravljene na Njegovu sliku, napravljene za zajedništvo, ipak oni su se okrenuli lažnim bogovima, lažnim nadama!

▣

NASB, REB “Kir Harešet”

NKJV, NRSV, TEV, NJB “Kir Heres”

MT je bio odražen u NKJV, ali to je skraćeni oblik NASB-e (usp. stih 7; grad je jednostavno upućivao na “Kir” kao u 15:1).

16:12 Ovaj stih može biti razumjet na dva načina:

1. Moab donosi prinose (stih 1) Jeruzalemu (stih 5), ali njegov ponos odbija potpuni zagrljaj YHWH (stih 6). YHWH se brine za njih (15:5; 16:11)
2. Moab traži pomoć od svojih bogova (15:2; 16:12), ali oni nisu kadri odgovoriti.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 16:13-14

¹³Ovo je riječ koju GOSPODIN govoraše ranije glede Moaba. ¹⁴Ali sad GOSPODIN govori, kazujući: "Unutar tri godine, kao što ih unajmljen čovjek može računati, slava Moaba bit će ponižena zajedno sa svim *njegovim* velikim stanovništvom, a *njegov* će ostatak biti vrlo mali i nemoćan.

16:14 Ovo opisuje nadolazeću (3 godine) sudbinu ponositog Moaba!

Umjesto obilja ljudi, bogatstva, moći, i usjeva, Moab će biti “vrlo mali i nemoćan”! Obrati u povijesti su potresni i pokazuju palome ljudstvu na obećanje i čežnju za stabilnošću i mirom nađenim jedino u Izraelovu Bogu!

IZAIJA 17

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
proročanstvo o Damasku	objava protiv Sirije i Izraela	protiv Siro-Efrajimskoga saveza	Bog će kazniti Siriju i Izraela	protiv Damaska i Izraela
17:1-3 (1-3)	17:1-3 (1-3)	17:1-3 (1-3)	17:1-3	17:1-3 (1-3)
17:4-11 (4-11)	17:4-8 (4-8)	17:4-6 (4-6) 17:7-8	17:4-6 17:7-8	17:4-6 (4-6) 17:7-8
	17:9 (9)	17:9	17:9	17:9-11 (9-11)
	17:10-11 (10-11)	17:10-11 (10-11)	17:10-11 neprijateljski narodi su poraženi	
17:12-14 (12-14)	17:12-14 (12-14)	17:12-14 (12-14)	17:12-14	17:12-14 (12-14)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 17:1-3

¹Proroštvo glede Damaska.

"Gle, Damasku će se dogoditi da bude uklonjen od bivanja gradom

I postat će pala ruševina.
²**Gradovi Aroera su napušteni;**
Oni će biti za stada da leže u njima,
I tamo neće biti nikoga da uplaši njih.
³**Utvrđeni grad nestat će iz Efrajima,**
I vrhovna vlast iz Damaska
I ostatak Arama;
Oni će biti kao slava sinova Izraelovih",
Objavljuje GOSPODIN nebeskih vojska.

17:1 “Damaska” [Damask] Ovo je bio glavni grad Arama/Sirije. Najezda i uništenje Sirije bila je ciljana ranije u 7:16; 8:4; 10:9. To je bio drevni grad (usp. Post 14:15; 15:2) i važan grad smješten na sjevernim i sjeveroistočnim trgovačkim rutama.

▣ Zabilježite istoznačni paralelizam redaka 2 i 3. Tiglat-Pileser III. djelomično je uništio Damask 732. g.pr.Kr. Ponovno je bio izgrađen kao područni glavni asirski grad. Zapamtite čitavo je proročanstvo hiperboličko (vidi D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*).

17:2 “Gradovi Aroera” Ovaj izričaj je zbunjujući:

1. ovo je ime grada, ne područja
2. postoji nekoliko gradova pod tim imenom (BDB 792, što može upućivati na “stablo” ili “planinski greben”, AB, tom 1, str. 399). Tri od četiri moguća grada južno su od područja Sirije
3. LXX izostavlja ime mjesta (kao što čini REB)
4. Pešita ga slova Adoer.

Izgleda da su Sirija i Izrael povezani zajedno u ovome poglavlju. Oni su oblikovali političko/vojni savez protiv Asirije i pokušali napraviti da se pridruži Juda. Ovaj su-savez prouzročio je Siro-Efrajimski rat kad su ova dva sjeverna naroda napala Judu (usp. 7:16; 8:4; 10:9).

Većina referenci je na sjevernih deset plemena nazvanih Izrael/Jakov (stih 4); Samariju ili Efrajima (stih 3). Sirija je bila pod Izraelovim nadzorom tijekom razdoblja ujedinjene monarhije.

Aroer je vjerojatno referenca na utvrdu smještenu na rijeci Arnon.

▣ Redci 2 i 3 opisuju potpuno uništenje i raseljavanje stanovništva grada.

17:3 Obzidani utvrđeni gradovi Sirije i Efrajima nestat će (BDB 991, KB 1407, *Niphal* PERFEKT). JPSOA ima opasku koja podupire tekstualno poboljšanje od “Efrajima” (BDB 68) מאפרים na ארם “Aram” (BDB 78), što bi mogao biti pravi paralelizam. Ali ako je prva kitica o Siro-Efrajimskom ratu, onda je paralelizam već tamo. Ja mislim da stih 3 ima AB, BA poetski uzorak (chiasm [chiastic uzorak ili grada prstena – op.prev.]), kao što je to u MT-u.

▣ “ostatak Arama” Ovaj izričaj može upućivati na:

1. glavni grad kao jedino mjesto sile Sirije što ostaje (i past će, stih 6)
2. kad glavni grad padne čak ni izbjeglice neće preživjeti.

▣ Iako se zadnja dva retka stiha 3 čine pozitivnima, oni to nisu. Efrajim je uništen u 3a, sad Sirija dijeli njegovu sudbinu (sarkastično, “slava”, usp. stih 4). “Slava” može upućivati na glavni grad Izraela, Samariju, koja je pala nakon proširene opsade Asirije pod Sargonom II. godine 722. pr.Kr.

▣ “Objavljuje GOSPODIN nebeskih vojska” YHWH je u nadzoru povijesti, posebice onih događaja koji utječu na Njegov narod Saveza.

Za naslov “GOSPODIN nebeskih vojska” vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 17:4-11

- ⁴**Sad u taj dan slava Jakova će iščeznuti,**
I ugojenost njegova tijela postat će mršava.
- ⁵**To će biti čak kao žetelac koji skuplja stojeće žito,**

Kao njegova ruka kad žanje klasje,
Ili to će biti kao skupljanje klasja žita
U dolini Refajim.

⁶Ipak ostaci će ostati u njemu kao otrešena maslinova stabla,
Dvije *ili* tri masline na najvišoj grani,
Četiri *ili* pet na mladicama plodnoga stabla,
Objavljuje GOSPODIN, Bog Izraela.

⁷U taj dan čovjek će imati poštovanje za svoga Tvorca
I njegove oči gledat će na Sveca Izraela.

⁸I on neće imati poštovanje za oltare, djelo svojih ruku,
Niti će on gledati na ono što su njegovi prsti napravili,
Čak ašere i mjesta kadenja.

⁹U taj dan njihovi jaki gradovi bit će kao napuštena mjesta u šumi,
Ili kao mladice koje ostaviše pred sinovima Izraela;
A zemlja će biti opustošena.

¹⁰Jer ti si zaboravio Boga svoga spasenja
I nisi se sjetio stijene svoga utočišta.
Stoga ti zasađuješ prekrasne biljke
I stavljaš ih sa sadnicama čokota stranog *boga*.

¹¹U taj dan kad sadiš *to* ti pozorno *to* ograđuješ,
I ujutro ti donosiš svoje sjeme da procvjeta;
Ali žetva će biti gomila
U dan boležljivosti i neizlječivog bola.

17:4 “u taj dan” Neizvjesno je kako bi tekst što slijedi morao biti podijeljen u poetske kitice. Ovaj izričaj trebao bi označavati početak nove kitice (usp. stih 4, stih 7, stih 9, stih 11). Teško je znati razliku između poezije i uzvišene proze (zabilježite podjelu odlomaka i poetske retke različitih prijevoda na početku poglavlja).

NASB	“iščeznuti”
NKJV	“nestati”
NRSV	“biti ponižena”
TEV	“doći kraju”
NJB	“umanjena”

Ovaj GLAGOL (BDB 195, KB 223, *Niphal* IMPERFEKT) izvorno je upućivao na nisko viseći plod ili udove, ali *Niphal* osnova obilježava ono što je bilo poniženo ili polegnuto (usp. Suci 6:6). *Qal* osnova upotrijebljena je u 19:6 i 38:14.

Ovo je prva od nekoliko negativnih izjava što opisuju Izraela:

1. slava. . . će iščeznuti, stih 4
2. ugojenost njegova tijela postat će mršava, stih 4
3. Izrael će biti oboren, stih 5
4. ostaje samo nekoliko maslina na samome vrhu, stih 6.

17:5 “dolini Refajim” Ovo upućuje na plodnu dolinu jugozapadno od Jeruzalema koja je spomenuta nekoliko puta u SZ-u (usp. II. Sam 5:18.22; 23:13; I. Ljet 11:15; 14:9; i ovdje). Ona je morala poslužiti kao podrijetlo Izajijine osujećene slike očekivane plodnosti (usp. stih 4). Zašto je on upotrijebio mjesto u Judi, ne u Izraelu, neizvjesno je.

17:6 Prvotno branje maslinova stabla bila je tresenjem ili udaranjem stabla (usp. 24:13; Pnz 24:20). Uvijek je ostalo nekoliko maslina koje neće pasti. Ove su uobičajeno ostale za siromaha (tj. skupljače). Izaija ih koristi kao simbol za ostatak preživjelih.

▣ “Dvije *ili* tri...

Četiri *ili* pet” Ovo je primjer hebrejskoga idioma za neodređen iznos.

17:7-8 Ovi stihovi oblikuju suprotivost. Stih 7 označava pokajanje, stih 8 od čega se oni okreću (tj. idolatrija). Pitanje je kome su usmjerena ova dva stiha:

1. Izraelu
2. Izraelu i Siriji
3. Izraelu, Siriji, i Asiriji
4. svima drevnim kulturama Bliskoga Istoka (tj. “čovjek”, **האדם**).

Znači li to kako je to morala biti usporednica s poglavljima 7; 9, i 11? Također zabilježite obećanu pobjedu Božjega naroda u stihovima 12-14 (posebice 14b)!

17:7 Paralelizam stihova povezuje “Tvorca” (tj. Stvoritelja neba i Zemlje ili stvoritelja Izraela, usp. 51:13) sa “Sveca Izraela” (naslov korišten gotovo isključivo od Izaije). Ovo je smjerenje na monoteizam!

17:8 Umjesto da Bog bude “tvorac” oni su napravili svoje vlastite bogove (tj. *baale* i *ašere*, redak 3; 2:8.20; 30:22; 31:7).

POSEBNA TEMA: ŠTOVANJE PLODNOSTI U DREVNOME BLISKOM ISTOKU

- I. Razlozi za
 - A. Drevni ljudi započeli su kao lovci-skupljači, ali kad je nomadski život postao sjedilački, razvila se potreba za usjevima i stadima.
 - B. Žitelji drevnoga Bliskog Istoka bili su osjetljivi prema silama prirode. Kao što su se uljudbe razvijale oko velikih područja gdje je bila slatka voda oni su postali ovisni o redovitoj smjeni godišnjih doba.
 - C. Sile prirode postale su bogovi koji su trebali biti zaklinjani i nadzirani.
- II. Gdje i zašto
 - A. Religije plodnosti razvile su se u:
 1. Egiptu (Nil)
 2. Mezopotamiji (Tigris i Eufrat)
 3. Kanaanu (Jordan).
 - B. Postoji temeljna istovjetnost među kultovima plodnosti drevnoga Bliskog Istoka.
 - C. Promjenjiva i nepredvidiva godišnja doba i vremenski uvjeti prouzročili su razvitak mitova koristeći ljudske/božanske podudarnosti kao temelj života u duhovnoj kraljevini i na Zemlji.
- III. Tko i kako
 - A. Tko (bogovi i boginje):
 1. Egiptat:
 - a. Izida (žensko)
 - b. Oziris (muško)
 2. Mezopotamija:
 - a. Ištar/Inana [ili Inani – op.prev.] (žensko)
 - b. Tamuz/Dumuzi (muško)
 3. Kanaan:
 - a. Baal (muško)
 - b. Ašera, Aštarta, Anat (žensko).
 - B. Svaki od ovih parova bio je pretvoren u mit na slične načine:
 1. jedan umire
 2. drugi se obnavlja
 3. uzorak umiranja i uskrsavanja bogova oponaša godišnje cikluse prirode.
 - C. Oponašanje čarolije vidjelo je ljudska seksualna sjedinjenja (tj. ženidba bogova) kao način osiguravanja plodnosti usjeva, stada, i ljudi.
- IV. Izraelci
 - A. YHWH-in narod bio je upozoren (tj. Lev i Pnz) neka se kloni kultova plodnosti (posebice kanaanskih).
 - B. Ovi su kultovi bili vrlo popularni zbog praznovjerja ljudskih bića i dodatne pobude seksualne djelatnosti.
 - C. Idolatrija uključuje blagoslov života da bude viđen na kultske ili obredne načine umjesto osobne vjere i pouzdanja u YHWH-u.

- V. Preporuka za čitanje
- A. W. F. Albright, *Archaeology and the Religion of Israel*
 - B. J. H. Breasted, *Development of Religion and Thought in Ancient Egypt*
 - C. James G. Frazer:
 - 1. *Adonis, Attis, Osiris*
 - 2. *Folklore in the Old Testament*
 - 3. *The Worship of Nature*
 - D. C. H. Gordon, *Before the Bible*
 - E. S. N. Kramer, *Mythologies of the Ancient World*

▣ **“mjesta kađenja”** Pojam (BDB 329 naziva ga “sunčani stup”, ali KB 329 ga naziva prenosivi “kadioni-oltar”) uvijek je korišten u negativnome smislu u okviru štovanja idola (usp. Lev 26:30; II. Ljet 14:5; 34:4.7; Iz 17:8; 27:9; Ez 6:4.6).

17:9 Ovo izgleda započinje novu misaonu jedinicu. Ona opisuje dolazeću osudu u hiperboličkim ratarskim metaforama (MT):

1. kao napuštena mjesta šume
2. kao mladice što su oni ostavili
3. zemlja će biti opustošena.

Ovaj je stih preveden vrlo različito od Septuaginte i njen prijevod slijeđen je od JB, NRSV, i REB (i JPSOA izgleda spoznaje njenu valjanost u svojoj opaski). Izričaj označava: (1) nagli izlazak gdje su nekorisne stvari napuštene ili (2) skupine naroda osvojenih od Izraelaca u osvajanju (tj. Amorejci i Hivijci).

17:10 Ovaj je stih jedinstveno naslovljen na Izraela i razlogu za njihovu osudu od svoga zavjetnoga Božanstva:

1. zaboravio si Boga svoga spasenja (tj. Ps 78:11.42)
2. nisi se sjetio stijene svoga utočišta (tj. Ps 18:1-3; 78:35)
3. zasadio si prekrasne biljke u čast stranome bogu (usp. 1:29-30; 65:3; 66:17, tj. sveti vrtovi ili stabla. To može upućivati na Adonisa/Tamuza, boga vegetacije kome je bilo sađeno cvijeće rano u proljeće, usp. AB, tom 6, str. 318).

▣ **“Boga svoga spasenja”** Ovo je ponavljani opis Izraelova Boga (usp. 12:2; 17:10; 33:2; 45:17; 61:16; 62:10; Ps 65:5; 68:19; 85:4). Spasenje obilježava oslobođenje od ikoje sile ili pritiska što niječe ili poništava YHWH-inu zavjetnu čežnju za Njegov narod. Jedino Izraelov grijeh može osujetiti Njegove čežnje za njih a ipak, On ostaje “Bog tvoga spasenja” [“zaboravio si Boga svoga spasenja” – op.prev.] (usp. Mih 7:7; Hab 3:13.18).

17:11 Ovo upućuje na svete vrtove #3 u stihu 10 gore:

1. oni ga zasađuju pozorno
2. oni ga ograđuju
3. oni ga oplođuju.

Rast će i roditi zapanjujuće brzo, ali ishodit će u:

1. žetvi kao gomila
2. boležljivosti
3. neizlječivome bolu (usp. Job 34:6; Jer 15:18; 17:9; 30:12.15; Mih 1:9).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 17:12-14

¹²Jao, buka mnogih naroda

Koji buče kao bučanje mora,

I tutnjava naroda

Koji jure kao bučanje silnih voda!

¹³Narodi tutnje kao tutnjanje mnogih voda,

Ali On će ih prekoriti i oni će pobjeći daleko,

I biti gonjeni kao pljeva u planinama pred vjetrom,

Ili kao vrtloženje praha prije oluje.

¹⁴U vrijeme večeri, gle, *tamo je užas!*

**Prije jutra njih više nema.
Takva će biti baština onih koji nas pljačkaju
I udes onih oni nas haraju.**

17:12-14 Ovo je završna kitica poglavlja 17. Obilježena je paralelizmom i ponavljanom uporabom dva korijena:

1. BDB 242, KB 250, “mrmljanje”, “narastao”, “buka”, ili “biti bučan”:
 - a. IMENICA, stih 12
 - b. *Qal* INFINITIVNA GRAĐA, stih 12
 - c. *Qal* IMPERFEKT GLAGOLA, stih 12
2. BDB 980, KB 1367, “buka”, “graja”, “galama”, ili “tresak”:
 - a. IMENICA (BDB 981), stih 12
 - b. IMENICA (BDB 981), stih 12
 - c. *Niphal* IMPERFEKT GLAGOLA, stih 12
 - d. IMENICA (BDB 981), stih 13
 - e. *Niphal* IMPERFEKT GLAGOLA, stih 13
3. usporedne slike, stih 13:
 - a. kao pljeva
 - b. kao prašina.

YHWH-ina buka je glasnija negoli graja naroda i oni će uzmaći kao ishod! On nadvladava kaotične vode ponovno kao u stvaranju (usp. Ps 29).

4. suprotivost:
 - a. na večer, gle *tamo je užas*
 - b. prije jutra njih više nema
5. istoznačnice, stih 14:
 - a. pljačkaju, BDB 1042, KB 1367, *Qal* AKTIVNI PARTICIP
 - b. haraju, BDB 102, KB 117, *Qal* AKTIVNI PARTICIP.

17:14 “Prije jutra njih više nema” Ovaj izričaj nema GLAGOLSKI oblik, koji bi trebao obilježiti naglasak. Ovaj redak daje povratan okvir k stihovima 12-14. Ova kitica usporedna je s mislima Psalma 2. YHWH šalje narode (tj. da kazni Svoj narod za njihovu neposlušnost Savezu i nedostatku vjernosti), ali On sudi te iste narode. Njegov narod siguran je u Njemu! Ovaj obrat sličan je onome u 10:33-34.

Često je u Knjizi proroka Izaije Božje oslobođenje povezano s dolazećim svjetlom (usp. 8:22 - 9:2; 17:14; 29:18; 30:26; 33:2; 42:16; 49:9-10; 58:8.10; 60:1-3.19-20).

▣ **“baština”** Ovaj pojam (BDB 324) označava Božju volju u slici Božanskoga bacanja ždrijeba. To ne znači proizvoljnu sudbinu ili udes, nego događaje koji su u ruci Boga (usp. Jer 13:25).

IZAIJA 18

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
poruka Etiopiji	objava protiv Etiopije	glede Etiopije	Bog će kazniti Etiopiju	protiv Kuša
18:1-7 (1-7)	18:1-2 (1-2)	18:1-2 (1-2)	18:1-2	18:1-6 (1-6)
	18:3 (3)	18:3-6 (3-6)	18:3-6	
	18:4-6 (4-6)			
	18:7	18:7	18:7	18:7

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEXT: 18:1-7

¹Avaj, o zemljo lepećućih krila

Koja leži s onu stranu rijeka Kuša,

²Koja šalje poslanike morem,

Čak u lađama od papirusa na površini voda.

Idite, brzi glasnici, narodu stasitome i ugladenome,

Narodu koji straši nadaleko i naširoko,

Silnome i tlačiteljskome narodu

Čiju zemlju rijeke razdjeljuju.

³Svi vaši žitelji svijeta i obitavatelji na zemlji,

Prije negoli se stijeg podigne na planinama, vi ćete *vidjeti ga*,
I prije negoli truba zatrubi, vi ćete čuti *je*.

⁴Jer ovako mi je GOSPODIN rekao:

"Ja ću gledati sa Svoga obitavajućeg mjesta mirno
Kao zasljepljujući žar u sunčevu sjaju,
Kao oblak rose u vrućini žetve."

⁵Jer prije žetve, prije negoli pupoljak procvjeta

I cvijet postane zrelo grožđe,
Onda On će odsjeći izvore s noževima za obrezivanje
I ukloniti i odrezati širenje grana.

⁶One će biti ostavljene zajedno za planinske ptice grabežljivice,
I za zvijeri zemlje.

I ptice grabežljivice provest će ljeto *hraneći se* na njima,
I sve zvijeri zemlje provest će vrijeme žetve na njima.

⁷U to vrijeme dar počasti bit će donijet GOSPODINU nebeskih vojska

Od naroda stasitoga i ugladenoga,
Čak od naroda koji straši nadaleko i naširoko,
Silna i tlačiteljskoga naroda,
Čiju zemlju rijeke razdjeljuju –
K mjestu imena GOSPODINA nebeskih vojska, *čak gori Sion*.

18:1

NASB "Avaj"

NKJV, Pešita "Jao"

NRSV, JPSOA "Ah"

Ovaj USKLIK (BDB 222) korišten je često u prorocima (usp. 1:4.24; 5:8.11.18.20.21.22; 10:1.5; 17:12; 18:1; 28:1; 29:1.15; 30:1; 31:1; 33:1; 45:9; 55:1). Većinom izražava negativan odaziv na dolazeću bol Božanske osude. Međutim, u nekim okvirima on obilježava naklonost ili sućut, kao u 18:1; 55:1; Knjizi proroka Jeremije 47:6.

NASB, NRSV "zemljo lepećućih krila"

NKJV "zemlja zasjenjena zujećim krilima"

TEV "zemlja gdje je čujan zvuk krila"

NJB "Zemlja lepećućeg skakavca"

LXX "krila zemlje lađa"

Pešita "zemlja zasjenjujućih krila"

REB "zemlja plovećih lađa" (iz arapskih i aramejskih srodnih riječi, Targuma, i LXX-e)

JPSOA "zemlja duboke sjene od krila"

Korijen (לצצ, BDB 852) ima nekoliko mogućih značenja:

1. 852 I, lepetanje, zujanje kao krila insekata
2. 852 II, fjukanje koplja u letu (usp. Job 40:7)
3. isti SUGLASNICI, ali različiti SAMOGLASNICI, lepećući skakavac (usp. Pnz 28:42)
4. MNOŽINA, glazbena udaraljka (usp. II. Sam 6:5; I. Ljet 13:8; Ps 150:5)
5. srodan GLAGOL (לצצ, BDB 852), zvonjenje (usp. I. Sam 3:11; II. Kr 21:12; Jer 19:3) ili drhtanje (usp. Hab 3:16)
6. 853 II, utonuti (usp. Izl 15:10)
7. 853 III, smrknuti se (usp. Neh 13:19; Ez 31:3)
8. srodna IMENICA, לצ, sjena (usp. Iz 4:6; 16:3; 25:4.5; 30:2.3; 32:2; 34:15; 38:8; 49:2; 51:16; ovo je kako JPSOA prevodi izričaj).

NASB, MT, NJB, REB “**Kuša**”
NKJV, LXX, Pešita “**Etiopije**”
NRSV opaska “**Nubije**”

Ovo upućuje na područje zemlje južno od prvoga slapa Nila. U Knjizi Postanka bilo je poznato kao “Kuš” (BDB 468, usp. Post 2:13; 10:6.7.8). U razdoblju Grčke bilo je nazvano “Etiopija”. Danas bi to trebalo uključiti Sudan i dijelove današnje Etiopije (TEV opaska, str. 625).

U ovome okviru (tj. poglavlje 19), to može upućivati na XXV. dinastiju nubijskih vladara Egipta (tj. Pianchia, Šabako).

Međutim, zabilježite da su naslovljeni ljudi “s onu stranu rijeka Kuša”. Možda sâm Egipat traži plaćenike!

18:2 “ladama od papirusa” Prvo bi netko mogao pomisliti kako ovo mora upućivati na jedrenjake Nila, ali ove su iste vrste lađa bile korištene na Tigrisu i Eufratu (usp. James M. Freeman, *Manners and Customs of the Bible*, str. 2560).

▣ **“Idite”** Ovo je *Qal* IMPERATIV. Kome je ovo naslovljeno?:

1. poslasticima iz Kuša
2. poslasticima iz Egipta
3. poslasticima iz plaćeničkih skupina južno od Kuša
4. poslasticima iz Asirije
5. svima ljudskim vojskama suprotivima YHWH-i i Njegovu narodu Saveza.

Izaija redovito prelazi iz povijesne okolnosti ili događaja na eshatološku okolnost. Događaji i krize njegova vremena nagovijestili su događaje na vrhuncu završetka povijesti. Ovu je tečnost teško provući kroz jedno povijesno razdoblje koje se ukazuje (vrijeme, mjesto, narod). Kozmičke posljedice i svrhe djeluju izvan postojećih događaja.

▣ Ovaj stih obilježava narod:

1. pomorski narod (tj. lađe od trske Nila, BDB 479 GRAĐA BDB 167)
2. stasit narod (BDB 604, KB 645, *Pual* PARTICIP, doslovno “raširiti”)
3. uglađen narod, BDB 598, KB 634, *Pual* PARTICIP (upotrijebljen za čelave glave, ali također za sjajne mačeve i ljudsku kožu: [1] bez mrlja, REB, TEV, “glatke-kože”; [2] nepromjenjive boje, “brončan”, NJB; ili [3] čisto obrijan, bez dlake na licu)
4. straši nadaleko i naširoko
5. silan narod (hebrejski neizvjestan, ali moguće idiom za “strani jezik”)
6. tlačiteljski narod (hebrejski neizvjestan)
7. zemlja razdijeljena rijekama (hebrejski neizvjestan, ovaj GLAGOL, BDB 102, KB 107, *Qal* PERFEKT, pojavljuje se jedino u ovome poglavlju, dva puta. Prijevod “razdjeljuju” temeljen je na aramejskome korijenu. REB ima “opustošen”, upućujući na godišnju poplavu, međutim, to može upućivati na Tigris i Eufrat).

Točke 2-6 ponovljene su u stihu 7. Ovaj opis odgovara narodu južno od prvoga slapa Nila, visoku, tamnoputu, ratničku narodnu skupinu.

Međutim, ovaj okvir može biti razumjet kao da Egipat traži vojne saveze protiv Asirije. Pojam preveden “stasitome” nikad nije preveden na ovaj način igdje. Sveopće poprište stiha 3 može okrenuti ovaj spjev u poruku od YHWH jer ne postoji itko drugi tko može spasiti narod od Njegove osude. Sâm Egipat, ni jedan drugi zloglasan ratoboran narod, ne može pomoći Judi (usp. poglavlje 7), samo YHWH.

Okvirno pitanje:

1. je li poglavlje 18 neovisan spjev?
2. je li poglavlje 18 povezano s poglavljem 17?
3. je li poglavlje 18 povezano s poglavljem 19?

NASB “**Silnome i tlačiteljskome narodu**”
NKJV “**narod silan i gazeći**”
NRSV “**narod moćan i osvajački**”
TEV “**jak i silan narod**”
JPSOA “**narod brbljanja i čavrljanja**”

LXX i Pešita prevode ovaj tekst kao naslovljavanje poraženog naroda, ali to nije slijeđeno suvremenim prijevodima. Postoje dvije opisne IMENICE upotrijebljene za ovaj narod:

1. pojam “moćan” (BDB 876) je dvostruk. Ovo može pojačati pojam (tj. zvuk njihovih marširajućih vojska, *IVP Bible Background Commentary*, str. 608) ili, kao JPSOA, mijenjati ga u opis njihova jezika
2. drugi pojam (BDB 101) doslovno je “gaziti” (NKJV) u metaforičkome smislu osvajanja.

18:3 “Svi vaši žitelji svijeta i obitavatelji na zemlji” Izaija je naslovio ovu poveću skupinu nekoliko puta (usp. 2:2-4; 9:7; 11:10.11-12; 12:4-6; 17:7-8; 26:9). Ono što se događa YHWH-inu zavjetnome narodu utječe na sve narode. Pojam može uputiti na svjetsko iskupljenje ili osudu (usp. 13:11; 24:4; 34:1). U smislu, uporaba ovoga pojma “svijeta” (BDB 385) pokazuje YHWH-ino sveopće značenje, silu, i prisutnost, kao što čini književna jedinica osude okolnih naroda. YHWH-ina djelovanja utječu na svu Zemlju. On je Gospodar Stvorenja!

Tko šalje poruku stiha 3 i kome je ona naslovljena?:

1. Kuš Asiriji
2. Protu-Asirska koalicija Kušu (NRSV opaska)
3. Protu-Asirska poruka moguće suradnje Siriji i Izraelu (REB opaska)
4. Kuš odgovara na poruku za pomoć od Jude (*Jewish Study Bible* opaska)
5. JB opaska kaže da ovaj čitav odlomak upućuje na Egipat jer su u tome razdoblju faraoni bili Nubijci. Tako to može biti književna jedinica s poglavljem 19, ne 17!
6. Asirija svijetu
7. YHWH svima ljudskim neprijateljima koji se protive Njegovoj svrsi i narodu (usp. Ps 2).

Tako mi opet vidimo višeznačnu, ipak snažnu, slikovitost hebrejske poezije.

▣ Ovo su bila sredstva komuniciranja u bitci (tj. podignuta zastava i trube). Ovi simboli mogu biti za:

1. sud (usp. stihove 5-6)
2. spasenje (usp. stih 7).

Kako začudno ovaj kratki spjev oslikava kaos Zemlje nasuprot spokojstva Neba, kao i kako izgleda kad osuda postaje poziv (tj. 2:2-4; 11:10; 49:6; 51:4-8).

18:4 “Jer ovako mi je GOSPODIN rekao” Ovo je još jedno posebno upućivanje na Izaijinu tvrdnju nadahnuća. Njegova poruka nije bila njegova vlastita, nego YHWH-ina! Ovo je to pitanje biblijskoga autoriteta! Je li Bog govorio? Možemo li mi to razumjeti? Možemo li se pouzdati u to? Ovo su temeljna pitanja koja moraju biti odgovorena od svakoga i svakome koji dolazi u dodir s Biblijom. Vidi propovijedi “Pouzdanost Staroga zavjeta” i “Pouzdanost Novoga zavjeta” online na www.freebiblecommentary.org u “Tečaj biblijskoga tumačenja”, lekcija dva.

▣ Redci 2-4 opisuju Božju poruku Kušu ili Asiriji. On govori mirno (dva KOHORTATIVA): (1) s brda Morija, Hrama gdje On obitava između krila kerubina nad Kovčegom saveza ili (2) upućivanje na Nebo (usp. I. Kr 8:39.43.49). Njegova prisutnost je sjajna!

U Knjizi proroka Izaije Jeruzalem nikad neće biti uzet. Ovaj stih može odražavati tu teologiju. Svijet će biti u ratu (stih 3), ali Juda je sigurna u YHWH-inoj sigurnosti (tj. 7:4; 8:8). Judina potreba nije oblik saveza sa Sirijom/Izraelom ili Egiptom. Asirija će biti potpuno poražena.

YHWH-ina sigurnost, spokoj, i mir u Nebu suprote se kaosu na Zemlji. Ovo je vrlo slično književnoj građi NZ-ne Knjige Otkrivenja, gdje je kaos na Zemlji opisan u poglavljima 2 – 3, ali nebeska odaja prijestolja je tiha i mirna u poglavljima 4 - 5! Povijest nije bujica, nego sredstvo za teleološki [teleologija: nauka o svrhovitosti svega na svijetu – op.prev.] vrhunac određen i obrađen od Boga!

18:5 YHWH-ina poruka osude dana je u ratarskim metaforama, koje su tako uobičajene u Knjizi proroka Izaije. Gubitak žetve uništiti će one koji ovise o godišnjim usjevima hrane.

Ovo je metafora brze osude (usp. 17:14).

18:6 Smrt ljudskih žitelja postat će gozba za ptice grabežljivice i divlje zvijeri.

18:7 Vrijeme dolazi kad će ostatak ovoga naroda (ili moguće čitav poganski svijet) poslati drugu poruku, ali ovoga puta ne prijetnju (usp. stih 3), nego prinos YHWH-i u Jeruzalemu (usp. stih 7, redak 6). Dar bi trebao biti kulturalni/religijski simbol

spoznaje YHWH-inog gospodstva i kraljevine. Neprijatelji iz stihova 1-2 sad su štovatelji! Ovo je ispunjenje Knjige Postanka 3:15 (vidi Posebnu temu: **Bobove evanđeoske predrasude** u 1:3). Iskupiteljska svrha jeste šira od Abrahamova fizičkog potomstva. Ona obuhvaća njegovo duhovno potomstvo (usp. Rim 2:28-29)!

NASB, NKJV, NRSV, REB, LXX “od”
NJB “u korist za”

MT ima IMENICU “narod” (BDB 766 I), ali nema PRIJEDLOG. Moguće su ljudi sami po sebi prinos.
DSS i Septuaginta i Vulgata imaju PRIJEDLOG “od”.

IZAIJA 19

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
poruka Egiptu	objava protiv Egipta	protiv Egipta	Bog će kazniti Egipat	protiv Egipta
19:1-4 (1-4)	19:1 (1)	19:1-4 (1-4)	19:1-4	19:1-4 (1-4)
	19:2-4 (2-4)			
19:5-10 (5-10)	19:5-10 (5-10)	19:5-10 (5-10)	19:5-10	19:5-15 (5-15)
19:11-15 (11-15)	19:11-15 (11-15)	19:11-15 (11-15)	19:11-15	
		obraćenje Egipta i Asirije	Egipat će štovati GOSPODINA	obraćenje Egipta
19:16-17	19:16-17	19:16-17	19:16-17	19:16-23
	Egipat, Asirija i Izrael blagoslovljeni			
19:18	19:18	19:18	19:18	
19:19-22	19:19-22	19:19-22	19:19-22	
19:23	19:23	19:23	19:23-25	
19:24-25	19:24-25	19:24-25		19:24-25

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:1-4

¹Proroštvo glede Egipta.

**Gle, GOSPODIN jaše na brzome oblaku i dogodit će se da dođe u Egipat;
Idoli Egipta drhtat će u Njegovoj prisutnosti,
I srce Egipćana rastopit će se u njima.**

²"Tako Ja ću podbosti Egipćanine protiv Egipćana;
I oni će se svaki boriti protiv svoga brata i svaki protiv svoga bližnjega,
Grad protiv grada i kraljevstvo protiv kraljevstva.

³Potom duh Egipćana bit će obeshrabren u njima;
I Ja ću smesti njihovu ratnu vještinu,
Tako da će oni pribjeći idolima i duhovima umrlih
I medijima i spiritistima.

⁴Štoviše, Ja ću predati Egipćane u ruke okrutnoga gospodara,
I moćan kralj vladat će nad njima", objavljuje Gospodin BOG nebeskih vojska.

19:1 "GOSPODIN jaše na brzome oblaku" Ovo je metaforički jezik što opisuje YHWH-u kao:

1. nadglednika prirode
2. upravitelja prirodne sile
3. brzoga u Svome dolasku.

Vidi Psalam 18:10; 104:3. Ovaj izričaj ima mesijanske poveznice u Knjizi proroka Daniela 7:13 i Evanđelju po Mateju 26:64; Marku 14:62.

Kao s mnogim SZ-nim izričajima što opisuju YHWH-u našli smo da su slični korišteni za poganska božanstva ili vladare drevnoga Bliskog Istoka. Jahanje na oblacima upotrijebljeno je za *Baala* u ugaritskim spjevovima. Kako se Božji narod suočio s hiperboličkim izjavama/tvrđnjama okolnih naroda, on ih je pripisao svome Bogu, jedinome Bogu, Onome u kome su oni mogli uistinu naći svoje ispunjenje. Ovo je istina izričaja kao "Kralj kraljeva i GOSPODIN gospodara" i tako mnogo drugih poznatih naslova za YHWH-u.

▣ **"i dogodit će se da dođe u Egipat"** YHWH-ina prisutnost ponovno je oboje i osuda (stihovi 1-15) i spasenje (stihovi 16-23). To je ovo dvostruko značenje što se probija kroz većinu hebrejskoga proročanstva. Književna tehnika poznata kao "obrat" prevladava ovaj žanr. To je kao proturječan paralelizam uzet za veći dio spisa (kao što je paradoks).

Egipat će biti osuđen kako bi bio očišćen i pripremljen za štovanje YHWH. On će doći k njemu u oslobođenju kao što je došao k Judi. YHWH-ino srce usmjereno je na ljude napravljene na Njegovu sliku (usp. Post 1:26-27), ne samo na izdvojenu skupinu ljudi (tj. na Izraela). On koristi Abrahamovo potomstvo kako bi ostvario veću svrhu (usp. Post 3:15)!

▣ **"Idoli Egipta"** Egipat je imao mnogo bogova (Izl 12:12; Br 33:4). Njegova idolatrija i spiritizam ocrtani su u stihu 3:

1. idoli (BDB 47)
2. duhovi umrlih (BDB 31, nađeno jedino ovdje)
3. mediji (BDB 15, "nekromanti", usp. Pnz 18:11)
4. spiritisti (BDB 396, "vračari", "obiteljski duhovi", usp. Pnz 18:11).

Vidi bilješku u 8:19.

Pošasti Izlaska namjeravano su podcijenile mnoge od egipatskih bogova za svrhe proizvođenja vjere u obojima i Izraelcima i Egipćanima (tj. "miješano mnoštvo", usp. Izl 12:38).

U ovome tekstu ljudi su tvrdili kako imaju silu ili duhovnu vezu (tj. obitelji duh) da komuniciraju s umrlima (usp. Lev 19:31; 20:6,27; Pnz 18:11; I. Sam 28:8; II. Kr 21:6; II. Ljet 33:6; Iz 8:19; 19:3). Oni su tražili obavijest o i nadzor budućnosti, ali odvojeno od YHWH. Ovo je prouzročeno:

1. palom prirodom ljudstva
2. samo-obmanjivačkim svećenicima/prorocima
3. demonskom djelatnošću
4. traženjem za duhovnom silom nad našim životima i životima drugih.

▣ Zadnja dva retka stiha 1 su usporedni:

1. idoli Egipta će drhtati, BDB 631, KB 681, *Qal* PERFEKT, usp. 6:4; 7:2 (dva puta); 19:1; 24:20 (dva puta); 29:9; 37:22
2. srce Egipćana rastopit će se u njima, BDB 587, KB 606, *Niphal* IMPERFEKT, usp. 13:7; Jš 2:11; 5:1; 7:5 (tj. terminologija “Svetoga rata”).

19:2 Pita se odnosi li se ovo na:

1. vojno napredovanje nubijskih vladara protiv domorodačkih Egipćana područja Delte
2. sukobe između različitih gradova Egipta, svaki sa svojim posebnim bogovima.

Ovaj unutarnji sukob između istoga naroda i njihovih neprijatelja još je jedan primjer “Svetoga rata” (tj. Suci 7:22; I. Sam 14:20; II. Ljet 20:23).

▣ “Ja ću...” Izaija govori izravno za YHWH-u (stihovi 2.3.4). YHWH uzrokuje:

1. građanski rat, stih 2
2. malodušnost, stih 3a
3. zbunjujući savjet/strategija, stih 3b
4. pouzdanje u lažne bogove, stih 3c.d
5. dolazak okrutnoga gospodara, moćnoga kralja, stih 4.

▣

NASB, REB

“Ja ću podbosti”

NKJV

“Ja ću staviti”

NRSV, TEV, NJB, LXX, Pešita

“Ja ću potresti”

Ovaj GLAGOL (BDB 696 I ili BDB 1127) upotrijebljen je dva puta u *Pilpel* osnovi (Iz 9:11 i ovdje). U okviru to izgleda znači:

1. potresti
2. izazvati
3. podbosti (etiopski korijen).

Arapski korijen znači “smrdjeti/zaudarati” (usp. NIDOTTE, tom 3, str. 233).

19:3 “smesti” Ovaj hebrejski korijen (BDB 118 I) obično znači “progutati”. Mnogi znanstvenici pretpostavljaju drugo značenje za isti korijen, “smesti” ili “pobrkati” (BDB 118 III, usp. 3:12; 9:15; 28:7).

19:4 U okviru (usp. 20:4) ovo može uputiti na: (1) Asiriju (usp. poglavlje 20) ili (2) nubijske upadače (usp. poglavlje 18). Korištena je ista terminologija za Babilon u Knjizi proroka Jeremije 46:26; Ezekielu 29:19. YHWH usmjerava svjetska carstva za Svoje svrhe.

Vi morate odlučiti je li ovo tipična kraljevska hiperbola drevnoga Bliskog Istoka, tako uobičajena u drevnome svijetu, ili stvarnost (tj. biblijsko viđenje svijeta). Nadahnuti autori uzeli su terminologiju drevnoga Bliskog Istoka i primijenili je na YHWH-u. Njena vrijednost je pitanje vjere! Je li Biblija jedinstvena, nadahnutu, samo-otkrivajuća od jedinoga pravog Boga? To je pitanje! Vidi moje propovijedi “Zašto vjerujem SZ-u” i “Zašto vjerujem NZ-u” online na www.freebiblecommentary.org u dijelu “Tečaj biblijskoga tumačenja” (revidirani video tečaj 2009., lekcija 3).

▣ “Ja ću predati” Ovaj GLAGOL (BDB 698, KB 755, *Piel* PERFEKT) znači “ruka nad” (usp. Targum, LXX, Pešita). *Piel* se pojavljuje jedino ovdje. GLAGOL se ne pojavljuje u *Niphal* u Knjizi Postanka 8:2 i Psalmu 63:12, gdje znači “biti zaustavljen”. *Piel* suzvuč dolazi od staroga aramejskog korijena. Prema tome, mogu postojati dva odvojena hebrejska korijena.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:5-10

⁵Vode iz mora će presušiti,

I rijeka će biti osušena i suha.

⁶Jarci će ispuštati smrad,

Potoci Egipta će se prorijediti i isušiti;

Trske i rogozi će istrunuti.

⁷Visoko šašje duž Nila, duž rubova Nila

I sva zasijana polja duž Nila
Postat će suha, biti propala, i neće više postojati.

⁸I ribari će naricati,

I svi oni koji bace uzicu u Nil bit će žalosni,

I oni koji rašire mreže na vodama žalovat će.

⁹Štoviše, proizvođači rublja napravljenog od češljanoga lana

I tkalci bijele odjeće bit će posve sruženi.

¹⁰I stupovi *Egipta* bit će zdrobljeni;

Svi unajmljeni radnici bit će ožalošćeni u duši.

19:5-10 Ova kitica opisuje YHWH-inu osudu nad Egiptom:

1. njihova bogata voda s Nila presušuje
2. s njenim gubitkom riječno raslinje umire
3. s njenim gubitkom navodnjavani usjevi umiru
4. s njenim gubitkom ribarska radinost jadikovat će i propadati
5. s gubitkom radinost izrade odjeće prekida se
6. egipatsko društvo dolazi do zdrobljenoga, smrvljenoga završetka
7. svi unajmljeni radnici će žaliti.

Postoje tri odnosna GLAGOLA koji obilježavaju gubitak vode:

1. “presušiti”, BDB 677, KB 732, *Niphal* PERFEKT, stih 5; 41:17;
2. “biti osušena”, BDB 351, KB 349, *Qal* IMPERFEKT, stihovi 5.6; 11:15; 37:25; 44:27; 50:2; 51:10
3. “(biti) suha”, BDB 386, KB 384, *Qal* PERFEKT, stihovi 5.7; 15:6; 27:11; 40:7.8.24; 42:15(dva puta); 44:27

Božja sposobnost nadziranja vode (jedina fizička tvar koju Bog nije stvorio čujno u Post 1) ponavljana je u SZ-u:

1. odvojena voda gore i voda dolje, Knjiga Postanka 1:7
2. skupljene vode tako da se može pojaviti suho kopno, Knjiga Postanka 1:9-10
3. slanje poplave, Knjiga Postanka 7:4.7
4. isušivanje poplave, Knjiga Postanka 8:2-3
5. osiguran izvor vode za Hagaru, Knjiga Postanka 21:19
6. razdijeljeno i vraćeno More trske, Knjiga Izlaska 14:16.27
7. pročišćenje vode kod Mare, Knjiga Izlaska 15:22-25
8. osigurana voda što dolazi iz stijena u pustinji, Knjiga Brojeva 20:8.11
9. obećano poljoprivredno obilje ako je Savez bio poslušan, Ponovljeni zakon 27 - 28
10. razdijeljena rijeka Jordan, Knjiga o Jošui 3:14-17; 4:23-24
11. isušeni Nil i njegovi pritoci, Knjiga proroka Izaije 19:5
12. osušit će Eufkrat, Knjiga Otkrivenja 16:12
13. voda teče iz novoga Hrama (Ez 47:1) iz Jeruzalema (Zah 14:8) i novoga nebeskoga Grada, Otkrivenje 22:1.

Za pustinjski narod ovo su bila uistinu silna čudesa i dokaz Božje snage jer je voda bila simbol sâmogâ života. Zapamtite, Nil je bio viđen kao jedno od glavnih božanstava Egipta (kao što je bio *Ra*, bog Sunca, usp. stih 18).

19:6 “će ispuštati smrad” Ovaj GLAGOL (BDB 276 II, KB 276, *Hiphil* PERFEKT) pojavljuje se jedino ovdje. Izgleda kako odražava arapski korijen. Obilje mrtvoga raslinja započinje truliti!

19:9

NASB, NJB

“bijeće odjeće”

NKJV

“fine tkanine”

NRSV, REB

“rast bljedila”

LXX

“rublje”

JPSOA

“razočaravajući”

MT ima חררי, “bijeće odjeće” (za aramejsku usporednicu vidi Dn 7:9), ali paralelizam odgovara bolje s חרור, “rast bljedila” (usp. Iz 29:22 i DSS ovoga teksta). Postoji očita namjeravana igra na “bijelo” (חרר, BDB 301).

19:10

NASB

“stupovi”

NKJV, JPSOA

“njegovi temelji”

NRSV, TEV, NJB

“njegovi tkalci”

MT (BDB 1011, jedino ovdje) ima “temelj” ili “osnova” (društva), što bi trebalo uputiti na vođe više klase. “Tkalci” dolazi od onih koji su tražili uravnoteženi paralelizam s “unajmljeni radnici” (DSS, Targum iz aramejskoga korijena, “tkalci”) u drugome retku. Pitanje je: “Je li paralelizam istoznačnica (tkalci) ili oprečnost (visoka klasa i niža klasa)?” Hebrejski tekst ostaje višeznačan (usp. LXX i Pešita).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:11-15

¹¹Knezovi Soana su puke budale;

Savjet faraonovih mudrih savjetnika postao je glup.

Kako možete vi ljudi reći faraonu:

“Ja sam sin mudrosti, sin drevnih kraljeva?”

¹²Dobro dakle, gdje su vaši mudri ljudi?

Molim dopustite im reći vam,

I dopustite im razumjeti što je GOSPODIN nebeskih vojska

Nakanio protiv Egipta.

¹³Knezovi Soana djelovali su budalasto,

Knezovi Memfisa su obmanuti;

Oni koji su ugaoni kamen njegovih plemena

Vodili su Egipat krivim putem.

¹⁴GOSPODIN je pomiješao u njemu duh izvrtanja;

Oni su vodili Egipat krivim putem u svemu što čini,

Kao što pijan čovjek posrće u svome povraćanju.

¹⁵Neće postojati djelo za Egipat

Kojeg njegova glava ili rep, njegova palmina grana ili rogoz, može napraviti.

19:11-15 Ova kitica je razrada stiha 3:

1. stih 11, “Knezovi Soana (Tanis, glavni grad područja Delte) su puke budale” (BDB 17, upotrijebljeno za Judu u Jer 4:22)
2. stih 11, “Savjet faraonovih mudrih savjetnika postao je glup” (doslovno “surov”, BDB 129 II, KB 146, *Niphal* PARTICIP, usp. Jer 10:14.21; 51:17)
3. stih 13, “Knezovi Soana djelovali su budalasto” (BDB 383, KB 381, *Niphal* PARTICIP, usp. Jer 5:4; 50:36)
4. stih 13, “Knezovi Memfisa (Nof [ili Mof – op.prev.], drugi egipatski glavni grad) su obmanuti” (BDB 674, KB 728, *Niphal* PERFEKT; *Hiphil* PERFEKT upotrijebljen u Post 3:13)
5. stih 13, “Vodili su Egipat krivim putem” (BDB 1073, KB 1766, *Hiphil* PERFEKT, usp. stih 14; 3:12; 9:16; Jer 23:13.32; Hoš 4:12; Mih 3:5)
6. stih 14, “vodili... krivim putem... posrće” (isti GLAGOL kao #5, ovdje označava pijanstvo).

19:11 Redak 4 je idiomski za skupinu mudrih ljudi, slično onima čiji je Daniel bio dio u Babilonu. Riječ “sin” djeluje kao “član skupine”.

19:12 YHWH postavlja sarkastičko retoričko pitanje. Ono je poduprto s dva IMPERFEKTA (BDB 616, KB 615, i BDB 393, KB 390) upotrijebljenih u ZAPOVJEDNOME smislu (tj. “dopustite im...”).

Oni su tvrdili da su mudri (stih 11d; I. Kr 4:30; Djela 7:22). Oni su tvrdili da imaju naume (stih 3b), ali njihova mudrost i naumi negirani su u YHWH-inim svrhama (stih 12a).

19:13 “Oni koji su ugaoni kamen njegovih plemena” Ovdje “ugaoni kamen” (BDB 819) označava vođe (usp. Suci 20:2; I. Sam 14:38).

19:14

NASB, LXX

“pomiješao”

NKJV, Pešita

“izmiješao”

NRSV, JB

“izlio”

REB, NJB

“ulio”

MT ima GLAGOL “pomiješao” (קמז, BDB 587, KB 605, *Qal* PERFEKT), koji obilježava jako piće (usp. 5:22). Međutim, zbog Knjige proroka Izaije 29:10 moguće da bi GLAGOL trebao biti קסג (“naliti” BDB 650, KB 703, *Qal* PERFEKT), koji je nađen u DSS. U oba slučaja poanta je pijanstvo kao metafora zbrke i nestabilnosti.

19:15 Drugi redak ima dva idioma koji označavaju sve stupnjeve društva (usp. 9:14-15):

1. glava – rep
2. palma – rogoz.

Postojat će Bogom-poslana (usp. stih 14a) potpuna nesposobnost! Oni koji su tvrdili kako su mudri (usp. stihove 11d; 12a; 13c) dokazali su kako su ne-mudri jer su se pouzdali u: (1) lažne bogove; (2) lažne pobožnjake; i (3) jadne naume (usp. stih 3)! Svi od egipatskoga vodstva (usp. stihove 11-12), građanskoga i religijskoga, nezaposleni su, kao i svi njegovi radnici (usp. stihove 8-10).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:16-17

¹⁶U onaj dan Egipćani će postati kao žene, i oni će drhtati i biti u strahu zbog mahanja rukom GOSPODINA nebeskih vojska, kojom On ide mahati nad njima. ¹⁷Zemlja Jude postat će strava Egiptu; svaki kome je to rečeno bit će u strahu od toga, zbog nakane GOSPODINA nebeskih vojska koju On namjerava protiv njih.

19:16-17 Ovi opisuju što će YHWH-ina djelovanja (tj. “mahanje rukom GOSPODINA nebeskih vojska”) učiniti, Njegovu svrhu (stih 17b, BDB 420):

1. Egipćani će postati kao žene, stih 16
2. oni će drhtati, stih 16 (BDB 353, KB 350, *Qal* PERFEKT)
3. oni će biti u strahu, stih 16 (BDB 808, KB 922, *Qal* PERFEKT)
4. Juda će postati strava Egiptu, stih 17 (GLAGOL, *Qal* PERFEKT, IMENICA, “strava”, BDB 291, ali nađena jedino ovdje)
5. oni će biti u strahu, stih 17 (BDB 808, KB 922, *Qal* IMPERFEKT, vidi #3).

19:16 “GOSPODINA nebeskih vojska” Kao što izričaj “u onaj dan” povezuje ovih zadnjih pet kitica (usp. stihove 16.18.19.23.24), tako čini ovaj ponavljani naslov za YHWH-u (usp. stihove 16.17.18.20.25 i GOSPODIN Sám u stihovima 19.20.21.22). Bog Zavjeta vrlo je djelatan u ovima začudnim kiticama iskupljenja za narode!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:18

¹⁸U onaj dan pet gradova u egipatskoj zemlji govorit će jezikom Kanaana i zaklinjati se *privrženošću* GOSPODINU nebeskih vojska; jedan će biti nazvan Grad uništenja.

19:18 Ovo je izdvojeni odlomak. To označava obraćanje od štovanja idola na štovanje YWHH. Ovaj “jezikom Kanaana” trebao bi označiti Hebreje (BDB 488 I). Ovo može biti smjerenje na Knjigu proroka Izaije 6:5 ili možda Knjigu Postanka 11:1.

Izričaj “zaklinjati se *privrženošću*” (BDB 989, KB 1396, *Niphal* PARTICIP) označava novi odnos s Bogom Jude (usp. stihove 19-22.23.24-25). Ovo je uvijek bila svrha Božanske osude!

▣ “U onaj dan” Zabilježite ponovljeni izričaj, “u onaj dan”, stihovi 16.18.19.23.24. Ovo ukazuje prema osobitim budućim danima:

1. jedan za osudu i strah, stihovi 16-17
2. jedan za obraćanje (stihovi 18.19-22) i štovanje diljem svijeta (stihovi 23.24-25).

Ponovno, tadašnja kriza (usp. stih 20) u drevnome Bliskome Istoku odražava eshatološki događaj. Osuda ima iskupiteljsku svrhu (usp. stih 22). Zlo, pobuna, i zanemarivanje neće biti zadnja riječ! YHWH ima vječni iskupiteljski naum i svrhu za čitav svijet (usp. stih 24b).

▣ **“pet gradova”** Razlog za ovaj poseban broj neizvjestan je. On označava obraćenje, ali ne potpuno (tj. pola od deset, vidi Posebnu temu: Simbolički brojevi u Pismu u 11:12) obraćenje. Preostaje pitanje: “Na koga ovo upućuje?”:

1. na gradove židovskih naseljenika
2. na gradove egipatskih božanstava.

Zbog stihova 19-22.23.24-25 ja sam odabrao mogućnost #2. Ovaj okvir nije naslovljavao Židove, nego Egipćane.

▣

NASB, NKJV “Grad uništenja”

NRSV, TEV, NJB “Grad Sunca”

Masoretski “uništenja” (BDB 249) pojavljuje se jedino ovdje. GLAGOL istoga korijena (BDB 248) znači “zbaciti”, “sломiti”, ili “srušiti”. To može biti igra na egipatski grad koji je štovao boga “Sunca” (On, Heliopolis):

1. סההרס, grad Sunca (BDB 357, usp. DSS, Targum, Vulgatu)
2. סההרס, grad uništenja.

Suzvuk je taj da su hramovi Ra (boga Sunca) bili srušeni.

Hebrejska riječ “Sunce” ima isto suzvučje kao “izopćiti” (tj. predano uništenju). Moguće postoji dvostruka igra riječi.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:19-22

¹⁹U onaj dan postojat će oltar GOSPODINU usred egipatske zemlje, i stup GOSPODINU blizu njegove granice. ²⁰On će postati znak i svjedok GOSPODINU nebeskih vojska u egipatskoj zemlji; jer oni će vikati GOSPODINU zbog tlačitelja, i On će im poslati Spasitelja i Pobjednika, i On će ih osloboditi. ²¹Tako GOSPODIN će učiniti Sâm Sebe poznatim Egiptu, i Egipćani će spoznati GOSPODINA u onaj dan. Oni će čak štovati sa žrtvom i prinosom, i učinit će prisegu GOSPODINU i izvršit će je. ²²GOSPODIN će udariti Egipat, udarati ali izliječiti; tako oni će se vratiti GOSPODINU, i On će se odazvati njima i izliječit će ih.

19:19

NASB, NKJV, Pešita “usred egipatske zemlje”

NRSV, NJB “u središtu egipatske zemlje”

REB “u srcu Egipta”

LXX “na njegovoj granici”

Uporaba ovoga pojma (BDB 1063) u Knjizi o Jošui 3:17; 4:3.9.10.18 trebala bi biti razumjeta kao “rub”, ne “sredina”. Ovo je podrijetlo “kod njegove granice” u LXX-i.

Kada će se zbiti ovaj događaj?:

1. mali židovski hram izgrađen od židovskih plaćenika na otoku u Nilu (Elefantina, današnji Asuan, na prvome slapu Nila), negdje prije 525. g.pr.Kr.
2. židovski hram (oblikovan prema Hramu u Jeruzalemu) izgrađen kod Leontopolisa od Onasisa IV., progonstvo židovskoga velikog svećenika iz Jeruzalema, oko 160. g.pr.Kr. (usp. Josip [Flavije – op.prev.], *Antiq.* 12.9.7; 13.3.3)
3. eshatološki događaj.

19:19-20 Kakav začudan, ali iznenađujući događaj da će fizička prisutnost YHWH biti učvršćena u Egiptu.

19:20 Ovaj tijek usporediv je s time kako se YHWH bavi s Izraelom u Knjizi o Sucima. Okrutna osuda najezde i opsade (usp. stih 4) donosi pokajanje i vjeru u Boga i Njegovu sposobnost i voljnost djelovati u oslobođenju. Egipat je došao do toga trenutka i YHWH se odaziva.

Kakav je veliki svjedok ovaj okvir o naravi Izraelova Boga. On je voljan oprostiti i posve prihvatiti neprijatelje Svoga zavjetnoga naroda. On je istinski Bog naroda, Spasitelj svijeta (usp. Iv 3:16; Tit 1:3; 2:10; 3:4).

▣ **“Spasitelja i Pobjednika”** U okviru ovo upućuje na nekoga tko će poraziti okrutnoga gospodara i moćnoga kralja iz stiha 4, ali u konačnici to ima mesijanske suzvučke. U Knjizi proroka Izaije “Spasitelj” je Sâm YHWH i nitko drugi (usp. 43:3.11;

45:15.21), ali iz NZ-a znamo da je to bilo djelovanje Mesije kao YHWH-ina predstavnika (tj. Iz 28:16; Rim 9:30-33; 10:9-13; I. Pt 2:6-10):

1. Spasitelj, BDB 446, KB 448, *Hiphil* PARTICIP
2. branitelj, BDB 936, KB 1224, *Qal* PARTICIP
3. osloboditelj, BDB 664, KB 717, *Hiphil* PERFEKT.

19:21 “GOSPODIN će učiniti Sâm Sebe poznatim Egiptu, i Egipćani će spoznati GOSPODINA” Ovo je igra na hebrejsku riječ “znati” (BDB 393, KB 390), što obilježava oboje i spoznaju i osobni odnos s(a).

POSEBNA TEMA: ZNATI/POZNATI (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac)

Hebrejska riječ “znati” (BDB 393) ima nekoliko značenja (semantička polja) u *Qal*:

1. razumjeti dobro i zlo – Knjiga Postanka 3:22; Ponovljeni zakon 1:39; Knjiga proroka Izaije 7:14-15; Jona 4:11
2. znati razumijevajući – Ponovljeni zakon 9:2.3.6; 18:21
3. znati iskustveno – Ponovljeni zakon 3:19; 4:35; 8:2.3.5; 11:2; 20:20; 31:13; Knjiga o Jošui 23:14
4. procijeniti – Ponovljeni zakon 4:39; 11:2; 29:16
5. poznati osobno:
 - a. osobu – Knjiga Postanka 29:5; Izlazak 1:8; Ponovljeni zakon 22:2; 33:9
 - b. boga – Ponovljeni zakon 11:28; 13:2.6.13; 28:64; 29:26; 32:17
 - c. YHWH-u – Ponovljeni zakon 4:35.39; 7:9; 29:6; Knjiga proroka Izaije 1:3; 56:10-11
 - d. seksualno – Knjiga Postanka 4:1.17.25; 24:16; 38:26
6. učiti vještine ili znanje – Knjiga proroka Izaije 29:11.12; Amos 5:16
7. biti mudar – Ponovljeni zakon 29:4; Izreke 1:2; 4:1; Knjiga proroka Izaije 29:24
8. Božje poznavanje:
 - a. Mojsija – Ponovljeni zakon 34:10
 - b. Izraela – Ponovljeni zakon 31:21.27.29.

▣ **“štovati”** Zabilježite dijelove štovanja (BDB 712, KB 773, *Qal* PERFEKT) koji su spomenuti:

1. žrtva, BDB 257
2. prinosis, BDB 585
3. prisega, BDB 623, KB 674, *Qal* PERFEKT.

Oni neće samo činiti obrede štovanja, nego će živjeti (BDB 1022, KB 1532, *Piel* PERFEKT, doslovno “vršiti”) te obrede (tj. prisege).

19:22 YHWH-ina djelovanja prema Egiptu oponašaju Njegova djelovanja prema narodu Saveza:

1. On ih udara (dva puta, BDB 619, KB 669)
2. oni viču k Njemu, stih 20
3. On ih liječi (dva puta, BDB 950, KB 1272)
4. oni se vraćaju Njemu (BDB 996, KB 1427, ovo je hebrejski pojam za pokajanje)
5. On im se odaziva (BDB 801 I, KB 905, *Niphal* PERFEKT, vidi IMPERFEKT u Post 25:21; II. Ljet 33:13; Ezra 8:23. YHWH čuje i odaziva se pokajničkoj molbi).

Svakako zabilježite da je ova osuda (tj. udaranje) bilo za svrhu učvršćivanja (ili za Izraela, obnove) odnosa s YHWH-om.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:23

²³U onaj dan postojat će glavni put iz Egipta za Asiriju, i Asirci će doći u Egipat i Egipćani u Asiriju, i Egipćani će štovati s Asircima.

19:23 Postojat će pokret slobodnoga-protjecanja između naroda za svrhu štovanja YHWH. Narodi su došli!

Zanimljivo je koliko mnogo puta Izaija koristi sliku glavnoga puta:

1. glavni put za izgnane Židove da se vrate, 11:16; 57:14
2. glavni put za poganske štovatelje da dođu, 19:23

3. glavni put svetosti, 26:7; 35:8; 43:19; 49:11; 51:10
4. mesijanski glavni put, 40:3; 42:16.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 19:24-25

²⁴U onaj dan Izrael će biti treći *dio* s Egiptom i Asirijom, blagoslov usred zemlje, ²⁵koga je GOSPODIN nebeskih vojska blagoslovio, kazujući: "Blagoslovljen je Egipat Moj narod, i Asirija djelo Mojih ruku, i Izrael Moja baština."

19:25 Ovo su izričaji Saveza sad upotrijebljeni za omražene Egipćane i Asirce.

Usporedite ovo s 45:14-17. Kakvo oprečje. Tako je teško ovo držati zajedno (tj. narodi ljubljani, narodi suđeni). Ja odabirem stih 22! Ja odabirem stih 20!

IZAIJA 20

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
prorčanstvo o Egiptu i Etiopiji 20:1-6	znak protiv Egipta i Etiopije 20:1-6	protiv Egipta 20:1-6	znak gologa proroka 20:1-6	u vezi sa zauzimanjem Ašdoda 20:1-6

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnut, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 20:1-6

¹U godini kad zapovjednik dođe u Ašdod, kad Sargon kralj Asirije posla njega i on se boriše protiv Ašdoda i zauze ga, ²u to vrijeme GOSPODIN govoraše kroz Izaiju sinu Amosovu, kazujući: "Idi i odriješi pokajničku halju sa svojih bedara i skini svoje cipele sa svojih nogu." I on učini tako, idući gol i bosonog. ³I GOSPODIN reče: "Čak kao što je Moj sluga Izaija išao gol i bosonog tri godine kao znak i označe protiv Egipta i Kuša, ⁴tako će kralj Asirije odvesti zarobljenike Egipta i izgnanike Kuša, mlade i stare, gole i bosonoge sa stražnjicama nepokrivenima, na sramotu Egipta. ⁵Onda oni će biti užasnuti i posramljeni zbog Kuša njihove nade i Egipta njihova ponosa. ⁶Tako će stanovnici ove obalne zemlje reći u onaj dan: 'Gle, takva je naša nada, gdje mi letjesmo za pomoć da budemo oslobođeni od kralja Asirije; a mi, kako ćemo mi pobjeći?'"

20:1 Ovaj stih daje suvremenim čitateljima točnu povijesnu okolnost YHWH-ine osude Filistejaca opisom pada Ašdoda (jedan od pet glavnih gradova-država Filisteje – Ašdod, Aškelon, Gaza, Gat, Ekron). Pad jednoga označavao je pad svih (vidi ranije proroštvo u 14:28-32).

Oni su bili uništeni dva puta: (1) od Sargona II. (imenovan posebno u SZ-u jedino ovdje, on je kraljevaio od 722.-705. g.pr.Kr.), kralja Asirije. Godine 713. pr.Kr. kralj Ašdoda, Azuri, pobunio se i 711. g.pr.Kr. vojska Sargona II. došla i zaustavila pobunu i (2) od Sanheriba godine 705.-701. pr.Kr.

Međutim, ovo poglavlje ne oblikuje novo proroštvo o uništenju Filisteje (ili "obalne zemlje", usp. stih 6), nego nastavak osude nad Kušom/Egiptom, započeto u poglavlju 18. Poniženje Ašdoda bilo je pretkazanje sramotnoga,

ponižavajućeg izgnanstva Egipćana od vojska Asirije u nekoliko različitih povijesnih navrata. Dijelovi egipatske vojske bili su zarobljeni u bitci i izgnani.

▣ **“zapovjednik”** Pojam (BDB 1077) obilježava vojskovođu bojišnice (usp. II. Kr 18:17 i također zabilježite Iz 36:2, gdje se pojavljuje ime vojskovođe u II. Kr 18, ali ne njegov naslov).

20:2 Izaiji je rečeno obući se (ili bolje, svući se) na određen način kako bi označio tadašnje kulturalne običaje žalovanja (vidi Posebnu temu u 15:2-3), ali isto tako da označi sram, od poraza Asirije i izgnanstva nekoliko naroda:

1. Ašdoda (Filisteja)
2. Egipta
3. Kuša ili istoznačnica Egipta XXV. dinastije koji su bili Nubijci.

Što se dogodilo Ašdodu trebalo se u tri godine (usp. stih 3) dogoditi Egiptu.

▣

NASB, NRSV, Pešita	“odriješi pokajničku halju”
NKJV	“ukloni pokajničku halju”
TEV, LXX	“skini... pokajničku halju”
REB	“oderi”

Uobičajeni GLAGOL (BDB 834, KB 986, *Piel* PERFECT) u osnovi znači “otvoriti”. Dakle pitanje je: “Znači li to ‘odriješi’ (žalovanje) ili ‘skini’ (sram)?”:

1. “ukloni”, NIV, Psalam 30:11; NASB ima “razveži”, ali znači “ukloni” u Knjizi proroka Izaije 52:2; Jeremije 40:4
2. “odriješi”, Izaija 5:27.

Obično nošenje “pokajničke halje” (BDB 974) trebalo bi označiti žalovanje, kao što bi trebalo označavati biti bosonog (usp. Mih 1:8), ali moguće je kako je Izaija uklonio znak njegove proročke službe (“dlakava duga gornja halja”, BDB 12 GRADA, BDB 972, usp. Mt 3:4). Ako je to točno onda tekst ne govori o nagosti (ali “neodjeven/gol”, BDB 736 u stihovima 2.3.4 može, usp. Post 2:25). Međutim, većina uporaba pojma “neodjeven/gol” značio je djelomično odjeven (usp. 47:1-3; I. Sam 19:24; II. Sam 6:14.20; Am 2:16; Mih 1:8; Iv 19:23; 21:7).

20:3 “kao znak” IMENICA “znak” (BDB 16), korištena je:

1. kao oznaka vremena, Knjiga Postanka 1:14
2. kao oznaka osobe, Knjiga Postanka 4:15
3. kao oznaka Saveza, Knjiga Postanka 9:12.13.17; 17:11
4. kao oznaka obećanja vjere, Knjiga Izlaska 3:12
5. kao čudo za potvrdu Božjega predstavnika (tj. Mojsija), Knjiga Izlaska 4:8 (dva puta).9.17.28.30; 7:3; 8:23, itd.
6. plemensku zastavu, Knjiga Brojeva 2:2; Psalam 74:4
7. kao upozorenje, Knjiga Brojeva 16:38; 17:10.

Često je korištena u Knjizi proroka Izaije:

1. posebno rođenje, 7:14
2. Izaijina djeca, 8:18
3. oltar i stup u Egiptu, 19:20
4. Izaijina odjeća, 20:3
5. žetva, 37:30
6. obrana Jeruzalema od Asirije, 38:7
7. Ezekijino ozdravljenje, 38:22
8. lažni znaci, 44:25
9. ratarski blagoslov, 55:13
10. misionari narodima, 66:19.

▣

NASB	“označje”
NKJV, Pešita	“čudo”
NRSV, REB, NJB, LXX	“predznak”

Pojam “čudo”, “znak”, “predznak” (BDB 68) istoznačan je sa “znak”, “oznaka” (BDB 16). Često je korišten u Knjizi Izlaska i Ponovljenome zakonu, ali samo dva puta u Knjizi proroka Izaije (tj. 8:18 i 20:3).

BDB ima dvije glavne uporabe:

1. posebni pokaz Božje snage
2. označje budućih događaja ili simbolička djelovanja koja označavaju buduće događaje (usp. Zah 3:8).

20:4 Ovaj stih označava izgnanstvo:

1. mladi i stari uzeti (idiom za svo stanovništvo)
2. gol (BDB 736, idiom za sram, ipak je imao priljubljeno uz tijelo donje rublje)
3. bosonog (BDB 405, idiom za žalovanje)
4. stražnjice nepokrivene (BDB 1059, jedino ovdje i u II. Sam 10:4, idiom srama)
5. sram/nagost (BDB 788, vidi asirske zidne slike).

Ovaj stih jasno objelodanjuje kako je Izaija šokirao svoju kulturu idući djelomično nag/gol tri godine kako bi slikovito pokazao teološku istinu/proročanstvo. Nagost je bila dio prokletstva Ponovljenoga zakona (usp. 28:48), što je odražavalo izgnanstvo.

20:5 Zbog pouzdanja Kuša/Egipta u same sebe (tj. vojsku, mudrost, bogatstvo, religiju) oni će biti:

1. užasnuti, BDB 369, KB 365, *Qal* PERFEKT, usp. 7:8; 8:9 (tri puta); 9:4; 20:5; 30:31; 31:4.9; 37:27; 51:6.7
2. posramljeni, BDB 101, KB 116, *Qal* PERFEKT, usp. 1:29; 19:9; 20:5; 24:23; 26:11; 29:22; 30:5; 37:27; 41:11; 44:9.11 (dva puta); 45:16.17.24; 49:23; 50:7; 54:4; 65:13; 66:5.

Očito ova su dva pojma glavni dio Izaijine poruke, oboje i negativne i pozitivne!

20:6 Ovaj stih povezuje Ašdod (stih 1) sa svim žiteljima obalne ravnice Palestine. Očito Egipćani su obećali vojnu pomoć ako Asirija upadne, ali oni nisu mogli/nisu učinili (usp. 30:7; 31:3). Nije postojao nitko za oslobođenje (usp. 10:3).

Jamačno, ovo poglavlje podupire Izaijinu poruku Ezekiji neka ne učini savez s Egiptom (usp. 30:1-5; 31:1-3).

IZAIJA 21

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Bog zapovjeda da Babilon bude zauzet	pad Babilona proglašen	protiv Babilona	videnje pada Babilona	pad Babilona
21:1-10 (1-5)	21:1-2 (1b-2)	21:1-10	21:1-2a	21:1-5 (1-5)
			21:2b	
	21:3-5 (3-5)		21:3-4	
			21:5	
(6-7)	21:6-9 (6-9)		21:6-7	21:6-10 (6-10)
(8-10)			21:8	
			21:9	
	21:10 (10)		21:10	
proroštva o Edomu i Arabiji	objava protiv Edoma	glede Edoma	poruka o Edomu	o Edomu
21:11-12 (11-12)	21:11-12 (11-12)	21:11-12 (11b-12)	21:11	21:11
			21:12	21:12
	objava protiv Arabije	glede Arabije	poruka o Arabiji	protiv Arapa
21:13-15 (13-15)	21:13-15 (13-15)	21:13-15 (13-15)	21:13-15	21:13a
				21:13b-15 (13b-15)
21:16-17	21:16-17	21:16-17	21:16-17	21:16-17

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitajte kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo poglavlje popisuje nekoliko naroda naslovljenih od YHWH kroz Njegova proroka, svi predstavljeni književnom oznakom: "proroštvo o".
- B. Prije sam spomenuo kako mislim da se proroštvo naslovljeno "kralju Babilona" uistinu bavi s Asirijom (tj. 13:1 - 14:27). Ovo poglavlje (tj. stihovi 1-10) je o Babilonu.
Ovo nije Neo-Babilon od Nabonida i Nebukadnezara, nego kaldejski narod blizu ušća Tigrisa i Eufrata. Njihov glavni grad trebao bi biti grad Babilon i njihov kralj Merodak-Baladan, koji se pobunio 720. g.pr.Kr., ali bio poražen od Sargona II. i izbjegao marširajući te pobjegao u Elam 710. g.pr.Kr. (IVP *Bible Background Commentary*, str. 611). Grad Babilon bio je uništen od Asirije 703. g.pr.Kr. i kralj Asirije uzeo je naslov "kralj Babilona".
- C. Ovo poglavlje također naslovljava:
 1. Edom, stihovi 11-12
 2. Arabiju, stihovi 13-17.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 21:1-10

¹Proroštvo glede pustoši mora.

Kao što vjetrovite oluje udaraju u Negebu,
To dolazi iz pustoši, iz zastrašujuće zemlje.

²Oštro viđenje bilo mi je pokazano;
Izdajnik i dalje dijeli izdajnički, i razoritelj i dalje razara.
Popni se, Elame, opkoli, Medijo;
Ja sam učinio kraj čitavome jecanju što je ona prouzročila.

³Zbog toga razloga moja su bedra puna muke;
Bolovi su me obuzeli kao bolovi žene u rađanju.
Ja sam toliko zbunjen da ne mogu čuti, toliko prestravljen da ne mogu vidjeti.

⁴Moj um se koleba, strava me preplavljuje;
Sumrak za kojim čeznuh pretvorio se za mene u drhtanje.

⁵Oni postavljaju stol, oni rasprostiru stolnjak, oni jedu, oni piju;
"Ustanite, zapovjednici, nauljite štitove",

⁶Jer ovo mi Gospodin kaže:
"Idi, postavi promatrača, pusti mu izvijestiti što vidi.

⁷Kad vidi jahače, konjanike u paru,
Povorku magaraca, povorku deva,
Pusti mu budno obratiti pozornost, vrlo budnu pozornost."

⁸Onda promatrač pozva:
"O Gospodine, ja stalno stojim danju na stražarskoj kuli,
I postavljen sam svaku noć na svoje mjesto straže.

⁹Sad gle, ovamo dolazi četa jahača, konjanici u parovima."
I jedan reče: "Pao je, pao je Babilon;

I svi kipovi njegovih bogova razbijeni su na tlu."

¹⁰O moj izmlaćeni narode, i moje bolno gumno!

Što sam čuo od GOSPODINA nebeskih vojska,

Gospodina Izraela, to obznanih vama.

21:1 “pustoši mora” Ovo može biti pokušaj prevođenja: (1) asirskoga imena za Babilon (*Mat + Amil*, usp. JB opaska) ili (2) akadskoga naslova “Zemlja mora” (*Mat tam-tim*), ali ona je sad bila uništena, tako je “zemlja” promijenjena u “pustoš [pustoši]”. Pešita to prevodi kao “pustinja mora”, vjerojatno upućujući na močvarno područje blizu ušća rijeka Tigrisa i Eufrata. TEV ima samo “Babilon”. Pojam “pustoš [pustoši]” (BDB 184) označava veliki dio nenastanjene zemlje.

21:1-2a Izaija pokušava izraziti svoj duboki osjećaj kad je primio ovo proroštvo:

1. kao vjetrovite oluje u Nebegu, stih 1
2. iz pustoši, stih 1
3. iz zastrašujuće (BDB 431, KB 432, *Niphal PARTICIP*) zemlje, stih 1
4. oštro (BDB 904) viđenje, stih 2a.

21:2b Ovo opisuje babilonskoga upadača (tj. Asiriju, usp. stih 9):

1. izdajnik i dalje dijeli izdajnički, igra BDB 93, KB 108, dva *Qal* AKTIVNA PARTICIPA, 24:16; 33:1; Knjiga proroka Jeremije 3:20; 5:11 (moguće da NIV prijevod “izdajica”, REB, “izdajica”, ili NRSV, “izdajnik” povijesno odgovara Merodak-Baladanu, kralju Babilona, bolje)
2. razoritelj i dalje razara, igra BDB 994, KB 1418, dva *Qal* AKTIVNA PARTICIPA, 16:4; 33:1; Knjiga proroka Jeremije 6:26.

21:2c Bog zapovijeda dvjema sjevernim mezopotamijskim silama neka napadnu Babilon:

1. “Popni se” (BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERATIV), “Elame” (BDB 743). Ovo je iznenađujuće budući da je prvotno Elam pomogao Babilonu odbiti prevlast Asirije
2. “opkoli” (BDB 848, KB 1015, *Qal* IMPERATIV) “Medijo” (BDB 552). Ovo je bila druga etnička skupina u području sjevernoga Eufrata.

Moguće su ovo ratni poklici onih u Protu-Asirskoj koaliciji (tj. Elam, Medija, tako kaže židovski komentator Ibn Ezra). Ovo ima više smisla ako je naslovljen Babilon Izaijina vremena.

21:2d NASB ima “Ja sam učinio kraj svemu jecanju što je ona prouzročila”. MT ima “sva uzdisanja dovodim kraju” (BDB 991, KB 1407, *Hiphil* PERFEKT). Ovaj izričaj, “što je ona prouzročila”, NASB, nije u MT-u. Ako se to mora pretpostaviti, mora biti rečeno da ovaj redak poezije odgovara Neo-Babilonu bolje. Ovo kasnije carstvo imalo je mnogo veće područje utjecaja (tj. Nebukadnezar, usp. Dn 4).

Ponovno, neki (uključujući mene) vide ovaj zadnji redak kao izjavu babilonskoga kralja (Merodak-Baladana) ili njegovih božanstava (Marduk) usmjerenih na “neka-budu-poraženi” Asirija/Niniva. Postoji toliko mnogo govornika u ovome poglavlju da je teško znati namjeravanog govornika (prorok, YHWH, babilonski kralj, nekoliko promatrača, nepoznati glasovi).

21:3-4 Prorok opisuje učinak poruke što je imala na njega osobno. Daniel je također iskusio fizičku skrhanost pri YHWH-inu otkrivenju (usp. Dn 7:15.28; 8:27; 10:16-17):

1. bedra su puna muke
2. bolovi su me obuzeli kao bolovi žene u rađanju, usp. 13:8; 26:17
3. ja sam toliko zbunjen da ne mogu čuti, usp. 19:14 (tj. idiom pijanstva)
4. toliko prestravljen da ne mogu vidjeti
5. moj um se koleba
6. strava me preplavljuje
7. sumrak za kojim čeznuh pretvorio se za mene u drhtanje (“sumrak” moguće je poraz Babilona značio jaču, sve više šireću Asiriju).

Svi od ovih GLAGOLA su PERFEKTI, koji obilježavaju dovršeno stanje. Zašto je on bio toliko skrhan? Ne postoji itko tko bi zaustavio Asiriju sada! Ona dolazi!

21:4 Ovaj stih širi stih 2a (“oštro viđenje”). Opisuje Izajjin odaziv na ovo proroštvo:

1. moj um se koleba, BDB 1073, KB 1766, *Qal* PERFEKT
2. strava me preplavljuje, BDB 129, KB 147, *Piel* PERFEKT
3. sumrak za kojim čeznuh pretvorio se za mene u drhtanje, BDB 962, KB 1321, *Qal* PERFEKT.

Pitanje je: “Zašto je Izajja bio toliko uzrujan kod pada Babilona?” Moguće zbog:

1. uključenoga strašnog nasilja
2. Babilon je držao Asiriju u ravnoteži. Sad je Asirija bila slobodna širiti se širom područja (vidi *Exposition Bible Commentary*, tom 6, str. 134).

21:5 Ovaj stih ima niz od četiri *Qal* INFINITIVNA APSOLUTA (koji djeluju kao IMPERATIVI) i potom dva *Qal* IMPERATIVA:

1. postavljaju stol
2. rasprostiru prostirače (vidi sljedeću bilješku)
3. jedu
4. piju.

Ovo može obilježavati obilatu hranu. Neki komentatori ovo vide kao upućivanje na Knjigu proroka Daniela 5. Ako je tako, onda ovo poglavlje upućuje na Neo-Babilon kasnijega razdoblja (tj. Nebukadnezara).

Usred gozbe stiže glasnik i poziva ih na vojne pripreme (“zapovjednici”, BDB 978):

1. ustanite, BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERATIV
2. nauljite štitove, BDB 602, KB 643, *Qal* IMPERATIV. Drevni ratnici prekrivali su svoje štitove s kožom tako da goruće strelice mogu probiti mekanu kožu i biti ugašene, usp. II. Knjiga o Samuelu 1:21.

NASB, NJB	“rasprostiru stolnjak”
NKJV, Pešita	“postavljaju promatrača u kulu”
NRSV, TEV, REB	“rasprostiru prostirače”
JB	“pokrivaju ga stolnjakom”

Ovaj je izričaj napravljen od IMENICE i vrlo rijetkoga GLAGOLSKOGA korijena:

1. IMENICA, צַפִּית (BDB 860 II) nađena jedino ovdje, neki ju znanstvenici vide kao “prostirač”, drugi kao “promatrač” (BDB 859, מַצְפֵּה)
2. GLAGOL, צָפַה (BDB 860 II, INFINITIVNI APSOLUT), značenja “rasprostrijeti” ili “prekriti”.

Budući da su ljudi drevnoga Bliskog Istoka sjedili na podu na jastucima, ovo može upućivati na tu vrstu razmještaja sjedenja/jedenja (tj. “razmještaj jastuka”, usp. NIDOTTE, tom 3, str. 832).

21:6 Zabilježite prorok prenosi YHWH-ine riječi:

1. idi, BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV
2. postavi stražu, BDB 763, KB 840, *Hiphil* IMPERATIV (“stražu”, doslovno “nekoga tko promatra”, BDB 859, KB 1044, *Piel* PARTICIP)
3. pusti mu izvijestiti, BDB 616, KB 665, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

21:7 On je poučen promatrati vrlo posebnu vrstu vojne postrojbe:

1. jahače na konjima u paru
2. povorku magaraca
3. povorku deva.

Pojam “jahače” (BDB 935) može biti razumjet kao kočije vučene od dva konja (NKJV, Pešita). Za #2 i #3, ovo može također obilježavati jahače (usp. NRSV, LXX).

Kad ugleda ovu vrstu vojne opreme i postrojbe, on mora izvijestiti odmah (dvostruka uporaba “pozornost”, BDB 904). Asirija dolazi!

21:8 Ovo je način vrste glasnoga vojnog objavljivanja (tj. nalik lavu) izvješća promatrača na zidu. On dosad nije vidio išta.

MT je težak i hebrejski rukopisi iz DSS protumačili su dozivanje promatrača nalik lavu, što je najbolja mogućnost za razumijevanje zagonetnoga hebrejskog teksta.

Međutim, moguće je vidjeti “lava”, אַרְיָה (BDB 71) kao preslikanu grješku za “vidjeh”, רָאָה (BDB 906), otuda ishodenje u prijevodu, “onda onaj koji ugleda stražara” (tj. promatrača) povika.

21:9 Iznemada vojna postrojba i oprema dolaze u vidokrug! Njena prisutnost u Palestini pokazuje prethodni pad grada Babilona. Ovaj pad izražen je dvostrukim GLAGOLOM (BDB 656, KB 709, *Qal* PERFEKTI), koji je tako uobičajen u Knjizi proroka Izaije. Grad Babilon pao je nekoliko puta pod različite kraljeve Asirije.

Njegova smrt je dovršena slikovito prikazana kao drobljenje (BDB 990, KB 1402, *Piel* PERFEKT) njegovih idola (usp. poglavlja 46 - 47). S poraženim Babilonom i nedjelotvornim Elamom i Medijom, Asirija može nastaviti svoje nakane širenja!

21:10 Prorok govori potištenome narodu Saveza da je njihov Bog (tj. "GOSPODIN(A) nebeskih vojska", "Bog Izraela") djelovao, ali kako?:

1. pad Babilona nije bila pobjeda za njih, nego sigurno obećanje da će Asirija doći
2. ostaje pitanje na koji Babilon upućuje prorok?:
 - a. Babilon Merodak-Baladana Izaijina vremena
 - b. Neo-Babilon Nebukadnezara Ezekielova i Jeremijina vremena.

Pitanje nije jedno od stvarnosti pretkazujućeg proročanstva, nego povijesna okolnost!

Samo bilješka o mogućem načinu tumačenja ovoga stiha. Moguće je da su oni koji su naslovljeni Babilonci koje će Asirija uništiti. YHWH je prije čuo pad Moaba (usp. 15:5; 16:11) i molitelje potlačenih Egipćana (usp. 19:20).

▣ **"moje bolno gumno"** Ovo je hebrejski idiom "sin moga gumna". Hebrejski pojam "sin" ima mnogo semantičkih uporaba u Knjizi proroka Izaije:

1. sin pretilosti, 5:1
2. sin zore, 14:12
3. sin mudrosti, 19:11
4. sin čovječji, 56:2
5. sin tuđinske zemlje, 56:6.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 21:11-12

¹¹Proroštvo glede Edoma.

Jedan me doziva iz Seira:

"Promatraču, koliko je odmakla noć? "

¹²Promatrač kaže:

"Jutro dolazi ali isto tako noć.

Ako hoćeš pitati, pitaj;

Vrati se ponovno."

21:11 Nova poruka započinje (tj. uporaba književne oznake, "proroštvo"). MT ima "Duma" (BDB 189). To je igra na hebrejski pojam za "tišinu" (BDB 189). Edom će biti ušutkan. LXX ima "Idumeja". Edom je bio dio Protu-Asirske koalicije, kao što je bila Filisteja. Svi su bili razrušeni 711. g.pr.Kr. od vojske Sargona II.

▣ **"Seira"** [Seir] Ovo (BDB 973) može uputiti na zemlju Edom (usp. Post 32:3; 36:30; Br 24:18; Pnz 2:4.8.12.22.29; Suci 5:4).

21:11c-12 Ovo je vrlo zagonetna katica s nekoliko IMPERATIVA. Promatrač na zidu, kao u stihovima 6 i 8, naslovljen je od nepoznatoga glasa koji pita o vremenu noći (dva puta). Odgovor je isto tako čudan:

1. jutro dolazi
2. ali isto tako noć
3. pitaj ponovno
4. pitaj ponovno.

To moguće znači: "Kad će se sve ovo zbiti?"

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 21:13-15

¹³Proroštvo glede Arabije.

U guštarama Arabije vi morate provesti noć,

O karavane Dedanaca.
¹⁴Donesite vode za žeđ,
 O žitelji zemlje Teme,
 Dočekajte bjegunca s kruhom.
¹⁵Jer vi ste odletjeli od mačeva,
 Od izvučenog mača, i od napetoga luka
 I od žestoke bitke.

21:13 Nova poruka (uporaba književne prijelazne oznake, “proroštvo”) naslovljena je Arabiji. Neizvjesno je tko je protivnik:

1. Asirija (naježda)
2. Kedar (građanski rat).

Zanimljivo je da su “Duma” (stih 11) i Seir (stih 11) također imena mjesta u, ili blizu, Arabije.

▣ “**guštarama**” Izaija koristi “šumarsku” sliku često. Ovaj pojam (BDB 420) može značiti:

1. šuma
2. guštara.

Budući da je Arabija pustinja, druga točka bolje odgovara. To može upućivati na kotline s gustim grmovitim raslinjem, gdje se skrivaju životinje. Sad se bjegunci, prognanici, i karavanski trgovci (tj. Dedanci su bili beduinski narod povezan sa Šebom) tamo skrivaju kako bi pobjegli vojnoj naježdi (usp. stih 15). Oni ne mogu koristiti uobičajene ceste ili odmarališta.

21:14 Arapima je bilo zapovjedbno (BDB 87, KB 102, *Hiphil* IMPERATIV) neka donesu vode i hrane za njih.

▣ “**Tema**” Ovo je bio važan sjeverni grad, dom štovanja boginje Mjeseca. Vidi Posebnu temu: Štovanje Mjeseca u 3:18.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 21:16-17

¹⁶Jer za ovo mi Gospodin reče: "U godini, kao što je unajmljen čovjek može računati, sav sjaj Kedara će prestati; ¹⁷i ostatak broja strijelaca lukom, moćnih ljudi sinova Kedara, bit će nekoliko; jer je GOSPODIN Bog Izraela govorio."

21:16 “U godini, kao što je unajmljen čovjek može računati” Ovaj idiom točnoga određivanja vremena nađen je prije u Knjizi proroka Izaije 16:14.

▣ “**Kedara**” [Kedar] Ovo je još jedan veliki grad Arabije. On će, i sa suzvukom čitave arapske vojske, biti poražen. Sargon II. napao je ovo područje 715. g.pr.Kr.

Ponovno teološki izričaj: “jer je GOSPODIN Bog Izraela govorio”. To nije bila sila drevnih vojska koja usmjerava događaje drevnoga Bliskog Istoka, nego Bog Izraelov! Ovo je tvrdnja o monoteizmu!

IZAIJA 22

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
dolina viđenja	objava protiv Jeruzalema	upozorenje Jeruzalemu o nadolazećem uništenju	poruka o Jeruzalemu	protiv veselja u Jeruzalemu
22:1-11 (1-11)	22:1-7 (1b-4)	22:1a	22:1a	22:1-4 (1-4)
		22:1b-4 (1b-4)	22:1b-2a	
	(5-7)	22:5-8a (5-8a)	22:2b-5	22:5-11 (5-11)
	22:8-11 (8-11)	22:8b-11	22:6-8a	
22:12-14 (12-14)	22:12-14 (12)	22:12-14 (12-14)	22:8b-11	22:12-14 (12-14)
	(13)		22:12-13	
	(14)		22:14	
	osuda nad Šebnom		upozorenje Šebni	protiv Šebne
22:15-25 (15-23)	22:15-19 (15b-19)	22:15-19	22:15-19	22:15-23 (15-23)
	22:20-25 (20-23)	22:20-25	22:20-23	
			2:24-25	2:24-25

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 22:1-11

¹Proroštvo glede doline viđenja.

Što se dogodilo s tobom sada, da ste se vi svi popeli na krovove kuća?

²Vi koji ste bili puni galame,

Ti bučno mjesto, ti veseli grade;

Tvoji zaklani ne bijahu zaklani s mačem,

Niti su umrli u bitci.

³Svi tvoji vladari pobjegli su zajedno,

I bili uhvaćeni bez luka;

Svi od vas koji bijaste nađeni uzeli ste zarobljenika zajedno,

Iako su oni pobjegli daleko.

⁴Stoga kažem: "Okrenite svoje oči od mene,

Pustite me plakati gorko,

Nemojte me pokušati utješiti glede uništenja kćeri moga naroda."

⁵Jer Gospodin BOG nebeskih vojska ima dan uzbune, svladavanja i pomutnje

U dolini viđenja,

Rušenje zidova

I vikanja k planini.

⁶Elam podignu tobolac za strelice

S kočijama, pješadijom i konjanicima;

I Kir otkri štit.

⁷Onda vaše najprobranije doline bijahu pune kočija,

I konjanici zauzeše čvrste položaje na vratima.

⁸I On ukloni obranu Jude.

U onaj dan vi ovisiste o oružju šumske kuće,

⁹I vi vidjeste da proboji

U zidu grada Davidova bijahu mnogi;

I vi skupiste vode donjega jezerca.

¹⁰Onda prebrojiste kuće Jeruzalema

I porušiste kuće da utvrdite zid.

¹¹I vi napraviste spremište između zidina

Za vode staroga jezerca.

Ali vi niste ovisili o Njemu koji to stvori,

Niti ste uvažili Njega koji naumi to davno.

22:1 "Proroštvo" Ovo je tekstualna oznaka nove poruke od YHWH usmjerene na narodnu/etničku skupinu. Iznenadujuće usred YHWH-ine osude nad okolnim narodima On naslovljava Judu, moguće zbog njena grijeha, ona je samo drugi *goim* (narodi).

Jamačno je moguće da se ove poruke odnose na posebne povijesne najezde. U različitim godinama, različite vojske i narodi bili su napadnuti. Ali hebrejska poezija toliko je neodređena da je teško utvrditi posebno povijesno stanje. Moguće je kasnije bilo uređivanje Izaijinih poruka temeljeno na određenim igrama riječi ili ključnim riječima, ne povijesnim događajima (tj. spjevovi su izvan kronološkoga reda).

Zapamtite glavna točka čitavoga proroštva i glavne istine svake kitice način je pristupanja prorokovom (tj. YHWH-inom) značenju, ne obraćanje puno pozornosti na pojedinosti i rijetke riječi.

▣ **"doline viđenja"** Zbog uporabe ovoga izričaja u stihu 5b, to mora upućivati na "dan uzbune" poslan od GOSPODINA nebeskih vojska (zabilježite Joel 3:14).

Iznenadujuće JB mijenja "viđenja" u "Hinom" (usp. Jer 7:31-34). LXX ima "dolinu Siona".

22:1b-2b Ovo su opisi vremena radosti u Jeruzalemu:

1. na krovove kuća
2. vi koji ste bili puni galame
3. ti bučno mjesto
4. ti veseli grade.

JB (opaska) pretpostavlja kako se to odnosi na prvotnu Ezekijinu pobjedu nad Asirijom 705. g.pr.Kr. ili 713. g.pr.Kr. (*Jewish Study Bible*).

22:2c-3d Očito su neki iz grada (tj. vođe i vojnici) pobjegli pred upadačima:

1. oni su bili zarobljeni, ali ne u bitci
2. njihovi su vođe pobjegli isto tako, ali bili su isto tako zarobljeni
3. svi od njih koji su bježali bili su odvedeni u izgnanstvo.

Zbog ovih poetskih redaka mnogi vjeruju kako ovo poglavlje upućuje na opsadu Nebukadnezara 586. g.pr.Kr., kad je Sidkija pobjegao iz grada i bio zarobljen (usp. II. Kr 25:4-6), ali ja mislim da to upućuje na najezdu Asirije jednoga od navedenih:

1. Tiglat-Pilesera III. (Iz 7 - 12)
2. Salmanasara V. (usp. II. Kr 17)
3. Sargona II. (pad Samarije 722. g.pr.Kr., usp. 28:1-6)
4. Sanheriba (705. i 701. g.pr.Kr., Iz 36 - 39; II. Kr 18 - 19).

Ovo poglavlje očito se posebice odnosi na Ezekijino kraljevanje (715.-687. g.pr.Kr.). Ali kao što se često događa u Knjizi proroka Izaije, ove su najezde predstavljene kao izmiješane. Izaija se prvenstveno bavio teologijom; povijest je bila sluga za predstavljanje ovih istina o Bogu, čovječanstvu, grijehu, i spasenju.

22:4 Prorok govori sam od sebe, kao što je to činio u 21:3-4:

1. okrenite svoje oči od mene, BDB 1043, KB 1609, *Qal* IMPERATIV
2. pustite me plakati gorko, BDB 600, KB 638, *Piel* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
3. nemojte me pokušati utješiti, BDB 21, KB 23, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (“utješiti” BDB 636, KB 688, *Piel* INFINITIVNA GRADA).

Prorok je želio biti ostavljen samim tako da može sam prolaziti kroz svoju duboku žalost.

▣ **“kćeri moga naroda”** Ovo je idiomski izričaj za narodnu ili etničku skupinu (usp. 1:8; 10:30.32; 16:1; 23:10-12; 37:22; 47:1.5; 52:5; 62:11). Ovdje to upućuje na zavjetni narod Jude (tj. “kćer Siona”).

22:5 Ovaj stih opisuje YHWH-in “dan uzbune”. To je upravo suprotno stihovima 1-2:

1. uzbune, BDB 223, usp. Ponovljeni zakon 28:20
2. svladavanja, BDB 101, upotrijebljeno samo tri puta, usp. 18:2.7
3. pomutnje, BDB 100, upotrijebljeno samo dva puta, usp. Knjiga proroka Miheja 7:4
4. rušenje zidova, קרר, BDB 903 II, KB 1148, *Pilpel* PARTICIP (jedino ovdje; neki znanstvenici misle kako je arapski ili ugaritski korijen značenja, “klicanje”, “praskanje”, ili “činiti buku”; KB 1128 I, קר)
5. vikanje k planini (nema GLAGOLA).

▣ **“k planini”** IMENICA (BDB 249) je JEDNINA i može uputiti na hram planinu (tj. vikati k YHWH-i).

22:6-7 Ovi stihovi opisuju vojna sredstva najezde. Elam i Kir (moguće Medija, usp. 21:2; II. Kr 16:9) bili su sjeverna područja Mezopotamije. Oni su postali plaćenici u vojsci Asirije kako bi spriječili da budu napadnuti.

22:6

NASB	“pješadijom”
NKJV	“muškarci”
REB	“Aram”

MT ima “muškarci” (אדם, BDB 9, vidi 31:8, gdje je “adam” također upotrijebljen u vojnome smislu), ali zbog paralelizma neki ga mijenjaju u “Aram”, ארם. Ovaj א nasuprot א uobičajena je pomutnja u hebrejskome.

22:8 “On ukloni obranu Jude” “Obranu” u ovome stihu znači “pokrivanje” (BDB 697). Oni nisu imali pouzdanja u Njega (usp. stih 11c.d) tako da je On uklonio Svoju zaštitničku prisutnost (tj. oblak, usp. 4:5; Ps 105:39). Ovo je bila poteškoće kroz

čitavu povijest Izraela. Božji narod nije imao pouzdanja i nije poslušao Njega i postoje posljedice! Prokletstva i blagoslovi Ponovljenoga zakona 27 – 29 pokazuju ih jasno.

“Obrana” doslovno je mogla upućivati na utvrdu Azeka (*Jewish Study Bible*, opaska, str. 825).

▣ “U onaj dan” Ovo je uobičajeni idiom u Prorocima za dan Božjega pohoda (tj. 19:16.18.19.21.23.24).

▣

NASB	“vi ovisiste o”
NKJV, NRSV	“gledaste na”
NJB	“vi upraviste pogled k”

GLAGOL (BDB 613, KB 661, *Hiphil* IMPERFEKT) označava da su se oni pouzdavali u svoje naoružanje, ne u YHWH-u.

▣ “šumske kuće” Ovo je bilo ime vojnoga skladišta u Jeruzalemu (usp. I. Kr 7:2; 10:17).

22:9 Povijesna okolnost izgleda ukazuje na vrijeme Ezekije. On je napravio (II. Kr 20:20) jezerca za skupljanje vode za vrijeme opsada (usp. stih 11; 7:3; Neh 3:16). Očito je Ezekija napravio mnogo fizičkih priprema za obrane Jeruzalema upravo prije negoli je došao Sanherib 701. g.pr.Kr., ali one nisu bile to što je spasilo grad Jeruzalem; to je bio YHWH i Njegova veća svrha (stih 11).

22:10 Ovaj stih izgleda opisuje zidine Jeruzalema kao dvostruke zidove (što nema arheološku potvrdu). Mnogi ljudi krenuli su prema gradu jer je utočište bilo izgrađeno za privremene kuće u prostoru između dva zida. Ali ove su kuće morale biti uklonjene (vidi IVP, *Bible Background Commentary*, str. 614).

Drugi mogući način za razumijevanje teksta bio je taj da su neke kuće bile uništene kako bi ispunile prostor između zidina. Ovo je otežalo opsadnim spravama napraviti udarcem rupu u gradskome zidu.

Ovo je isto područje moglo biti ispunjeno s vodom na nekima niskim mjestima (usp. stih 11). To je služilo kao:

1. zapreka onima koji su probijali vanjski zid
2. zaliha viška vode za grad koji je bio pun izbjeglica.

22:11 “I vi niste ovisili o Njemu koji to stvori” Ovo je teološki ključ za okvir. Isti GLAGOL stiha 8b ponovljen je (ovdje *Hiphil* PERFEKT, doslovno “gledali”). Oni su se pouzdali u svoje vlastite utvrde i zalihe za rat, ne u svoga Boga Saveza!

▣ “Niti ste uvažili Njega” GLAGOL (BDB 906, KB 1157) je *Qal* PERFEKT. Božji narod ostavio je obećanja o održavanju koje je On napravio za njih. Izaija naglašava ova obećanja i redovito dokazuje da Jeruzalem neće pasti.

Razlog da Bog neće dozvoliti njegov pad Njegova je sveobuhvatna svrha (tj. “naum”, doslovno “oblikovaše”, BDB 427, KB 428, *Qal* PARTICIP, usp. 37:26; 46:11; Jer 18:11) za Njegov narod:

1. izvijestiti svijet o YHWH-i
2. oblikovati pobožno društvo
3. biti kanalom za dolazećeg Mesiju.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 22:12-14

¹²Stoga u onaj dan Gospodin BOG nebeskih vojska pozva vas da plaćete, jadikujete,

Obrijete glavu i nosite pokajničku halju.

¹³Umjesto toga, postoji veselje i radost,

Ubijanje stoke i klanje ovaca,

Jedenje mesa i pijenje vina:

"Pusti nas jesti i piti, jer sutra možemo umrijeti."

¹⁴Ali GOSPODIN nebeskih vojska otkri Sebe meni:

"Zasigurno ova pokvarenost neće vam biti oproštena

Sve dok ne umrete", reče Gospodin BOG nebeskih vojska.

22:12-14 Ovo je još jedna kitica koja započinje s “u onaj dan”.

Stih 12 popisuje obrede žalovanja (vidi Posebnu temu u 15:2-3) koji bi trebali obilježiti Jeruzalema:

1. plaćete, BDB 113 (nema GLAGOLA)

2. jadikujete, BDB 704 (nema GLAGOLA)
3. obrijete glavu, BDB 901 (nema GLAGOLA, ćelavost može biti od brijanja ili ćupanja, usp. Ezra 9:3; Job 1:20; Jer 7:29; 16:6; 41:5; 48:37; Mih 1:16)
4. nosite pokajničku halju, BDB 291, KB 291, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA.

Stih 13 opisuje što je Jeruzalem radio umjesto toga. Oni su morali tražiti YHWH-u u pokajanju i molitvi, ali ne, oni su to nadoknadili:

1. veseljem, BDB 965
2. radošću, BDB 970
3. žrtvovanjem kao obično, dva *Qal* INFINITIVNA APSOLUTA (BDB 246, BDB 133)
4. jedenjem zajedničkih žrtava, BDB 37, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT
5. pijenjem, BDB 1059 I, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT.

22:13d Njihov stav prema životu izražen je u ovome poetskom retku. To je slično Baltazarovoj gozbi u Knjizi proroka Daniela 5.

Ovakav stav odražava njihov manjak razumijevanja o naumima (BDB 427, KB 428, *Qal* PARTICIP, usp. 11d) YHWH za Jeruzalem i Njegov narod (usp. 5:11-12). Umjesto osjećaja skupne svrhe i nade, oni su tražili trenutačno pojedinačno zadovoljenje! Ovo je zasigurno riječ koju Crkva treba isto tako!!!

22:14 Manjak vjere Jude ishodit će u njihovim smrtima. Osuda je došla na Judu. Sam Jeruzalem bit će pošteđen, ali Juda će biti opustošena.

Juda je promašila vrijeme YHWH-ina pohođenja (za oslobođenje), tako će sad oni iskusiti Njegovo pohođenje za uništenje!

▣ **“Zasigurno ova pokvarenost neće vam biti oprostena”** Koji grijeh? Ja mislim grijeh nedostatka pouzdanja i povjerenja u Boga spomenuto u stihu 11c.d.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 22:15-25

¹⁵Ovako kaže Gospodin BOG nebeskih vojska:

"Dođi, idi k onome upravitelju,

K Šebni, koji je zadužen za kraljevsko kućanstvo:

¹⁶Koje pravo imaš ti ovdje,

I koga imaš ti ovdje,

Da si isjekao grob za sebe ovdje,

Ti koji si isjekao grob na visini,

Ti koji si isklesao počivalište za sebe u stijeni?

¹⁷Gle, GOSPODIN će te okrenuti naglavce, o čovječe.

I On će te uskoro sčepati čvrsto

¹⁸I okretati te dobro kao kuglu,

Da budeš bačen u beskrajnu zemlju;

Tamo ćeš ti umrijeti

I tamo će tvoje sjajne kočije biti,

Ti sramoto kuće svoga gospodara.'

¹⁹Ja ću te svrgnuti s tvoje službe,

I ja ću te zbaciti s tvoga položaja.

²⁰Onda će se dogoditi u onaj dan,

Da ću Ja dozvati Moga slugu Eljakima sina Hilkije,

²¹I Ja ću ga zaodjenuti s tvojom tunikom

I svezati tvoju lentu čvrsto oko njega.

Ja ću povjeriti njemu tvoju vlast,

I on će postati ocem žiteljima Jeruzalema i kući Judinoj.

²²Onda ću Ja staviti ključ kuće Davidove na njegova ramena,

Kad on otvori nitko neće zatvoriti,

Kad on zatvori nitko neće otvoriti.

²³Ja ću ga zabiti kao klin u tvrdo mjesto,

I on će postati prijestoljem slave kuće svoga oca.

²⁴Tako oni će objesiti na njega svu slavu kuće njegova oca, potomstvo i potomak, sve najmanje posude, od zdjela do svih posuda. ²⁵"U onaj dan", objavljuje GOSPODIN nebeskih vojska, "klin zabit u tvrdo mjesto bit će otkinut; čak će se odvaliti i pasti, i breme što visi na njemu bit će odsječeno, jer je GOSPODIN rekao."

22:15-19 Ovo opisuje YHWH-inu osudu nad Šebnom, upraviteljem kralja Ezekije. Točan razlog zamjene Šebne s Elijakimom (usp. stihove 20-25) neizvjestan je, ali to je moralo biti ozbiljno i u okviru, može biti "duh-koji-se-oslanja-na-samoga-sebe".

Šebna je vjerojatno "Šebna" iz II. Knjige o Kraljevima 18:18, koji je bio Ezekijin pisar.

22:16 Ovo je niz pitanja koja osporavaju Šebnino pravo na služenje.

22:17-19 Grijeh ima posljedice. Vođe su posebice odgovorni. YHWH je opisan kao osobni posrednik osude:

1. okrenuti naglavce, stih 17, BDB 376, KB 373, *Pipel* PARTICIP; i srodna IMENICA (BDB 376), "okrenuti te žestoko"
2. ščepati te čvrsto, stih 17, *Qal* PERFEKT i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT od BDB 742 II, KB 814 II
3. "okretati te dobro kao kuglu da budeš bačen", stih 18, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Qal* IMPERFEKT GLAGOLA, kao i IMENICA, istoga korijena (BDB 857, KB 1039)
4. umrijeti kao izopćenik u stranoj zemlji, stih 18c.d
5. "Ja ću te svrgnuti", stih 19, BDB 213, KB 239, *Qal* PERFEKT
6. "Ja ću te zbaciti", stih 19, BDB 248, KB 256, *Qal* IMPERFEKT.

Postoji zanimljiva leksička teorija vezana na #2. NIDOTTE, tom 3, str. 380-381, predlaže značenje korijena "očistiti od uši", kao metaforu za potpuno uništenje (usp. Jer 43:12).

22:20-25 Ovi stihovi opisuju što će YHWH učiniti Šebninom nasljedniku, Elijakimu (usp. II. Kr 18:18.26.37; 19:2; Iz 22:20; 36:3.11.22; 37:2):

1. YHWH će ga dozvati, doslovno "pozvati", BDB 894, KB 1128, *Qal* PERFEKT
2. YHWH će ga zaodjenuti tunikom, stih 21, BDB 527, KB 519, *Hiphil* PERFEKT
3. YHWH će svezati lentu čvrsto oko njega, stih 21, GLAGOL iz #2 podrazumijevan
4. YHWH će mu povjeriti tvoju vlast, stih 21, BDB 304, KB 302, *Piel* IMPERFEKT
5. YHWH će staviti ključ kuće Davidove na njegova ramena, stih 22, BDB 678, KB 733, *Qal* PERFEKT
6. YHWH će ga zabit kao klin u tvrdo mjesto, stih 23, BDB 1075, KB 1787, *Qal* PERFEKT.

22:21-23 Ovi stihovi opisuju što će on učiniti:

1. on će postati ocem stanovnicima Jeruzalema
2. on otvara i nitko neće zatvoriti, on zatvara i nitko neće otvoriti, stih 22
3. on će postati prijestoljem slave kuće svoga oca, stih 23 (usp. stih 24).

U nekome smislu ovi stihovi vide Elijakima kao vrstu ili nagovještaj Mesije. Ovaj isti nagovještaj vidljiv je u Knjizi proroka Zaharije sa Zerubabelom i Jošuo (usp. Zah 3 - 4).

22:23 "tvrdo" Vidi Posebnu temu što slijedi, posebno II., A., 1., b., (2).

POSEBNA TEMA: POVJERENJE, POUZDANJE, VJERA, I VJERNOST U STAROME ZAVJETU יְשׁוּעָה

I. Uvodna izjava

Treba biti izjavljeno da uporaba ove teološke zamisli, tako ključne za NZ, nije jasno određena u SZ-u. Ona je zasigurno tamo, ali prikazana u ključu izabranih odlomaka i osoba.

SZ spaja:

1. pojedinca i zajednicu
2. osobni susret i zavjetnu poslušnost.

Vjera je oboje i osobni susret i svakodnevni način života! Lakše ju je opisati u osobi nego u leksičkome obliku (tj. proučavanje riječi). Ovaj osobni vid najbolje je slikovito opisan u:

1. Abrahamu i njegovu potomstvu
2. Davidu i Izraelu.
Ovi ljudi susreli/suočili su se s Bogom i njihovi životi bili su trajno promijenjeni (ne savršeni životi, već neprekidna vjera). Kušnja je otkrila slabost i snagu njihove vjere u susretu s Bogom, ali prislan, odnos pouzdanja nastavio se kroz vrijeme! Bila je iskušana i pročišćena, ali je nastavljena kao svjedočenje njihove pobožnosti i načina života.

II. Uporaba glavnog korijena

A. אמן (BDB 52)

1. GLAGOL

- a. *Qal* osnova – poduprijeti, ojačati (tj. II. Kr 10:1.5; Est 2:7, ne teološka uporaba)
- b. *Niphal* osnova – učiniti sigurnim ili čvrstim, ustanoviti, potvrditi, biti vjeran ili pouzdan:
 - (1) čovjekovo, Knjiga proroka Izaije 8:2; 53:1; Jeremija 40:14
 - (2) od stvari, Knjiga proroka Izaije 22:23
 - (3) Božje, Ponovljeni zakon 7:9.12; Knjiga proroka Izaije 49:7; Jeremija 42:5
- c. *Hiphil* osnova – stajati čvrsto, vjerovati, pouzdati se:
 - (1) vjerova Abraham Bogu, Knjiga Postanka 15:6
 - (2) Izraelci u Egiptu su vjerovali, Knjiga Izlaska 4:31; 14:31 (nijekano u Pnz 1:32)
 - (3) Izraelci su vjerovali da je YHWH govorio kroz Mojsija, Knjiga Izlaska 19:9; Psalm 106:12.24
 - (4) Ahaz se nije pouzdao u Boga, Knjiga proroka Izaije 7:9
 - (5) tkogod vjeruje u to/njega, Knjiga proroka Izaije 28:16
 - (6) vjerovati istine o Bogu, Knjiga proroka Izaije 43:10-12.
2. IMENICA (MUŠKI ROD) – vjernost (tj. Pnz 32:20; Iz 25:1; 26:2).
3. PRIDJEV – zaista, uistinu, slažem se, moglo bi biti tako (usp. Pnz 27:15-26; I. Kr 1:36; I. Ljet 16:36; Iz 65:16; Jer 11:5; 28:6). Ovo je obredno korištenje “amen” u SZ-u i NZ-u.

B. אמת (BDB 54) IMENICA ŽENSKOG RODA, nepokolebljivost, odanost, istina:

1. ljudska, Knjiga proroka Izaije 10:20; 42:3; 48:1
2. Božja, Knjiga Izlaska 34:6; Psalm 117:2; Knjiga proroka Izaije 38:18.19; 61:8
3. od istine, Ponovljeni zakon 32:4; I. Knjiga o Kraljevima 22:16; Psalm 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Knjiga proroka Jeremije 9:5; Zaharija 8:16.

C. אמנה (BDB 53), nepokolebljivost, postojanost, odanost:

1. ruku, Knjiga Izlaska 17:12
2. vremena, Knjiga proroka Izaije 33:6
3. ljudi, Knjiga proroka Jeremije 5:3; 7:28; 9:2
4. Božja, Psalm 40:11; 88:12; 89:2.3.6.9; 119:138.

III. Pavlova uporaba ove SZ-ne zamisli

- A. Pavao temelji svoje novo razumijevanje YHWH i SZ-a na svome osobnom susretu s Isusom na putu za Damask (usp. Djela 9; 22; 26).
- B. Pronašao je SZ-nu potporu za svoje novo razumijevanje u dva ključna SZ-na odlomka koji koriste korijen אמן.
 1. Knjiga Postanka 15:6 – ishod Abramova osobnog susreta potaknutog od Boga (Post 12) bio je život vjere u poslušnosti (Post 12 - 22). Pavao na ovo cilja u Poslanici Rimljanima 4 i Galaćanima 3
 2. Knjiga proroka Izaije 28:16 – onima koji vjeruju u to (tj. Božji prokušani i čvrsto postavljeni ugaoni kamen) nikad neće biti:
 - a. Poslanica Rimljanima 9:33, “posramljeni” ili “razočarani”
 - b. Poslanica Rimljanima 10:11, isto kao gore
 3. Knjiga proroka Habakuka 2:4 – oni koji poznaju vjernog Boga trebali bi živjeti vjerne živote (usp. Jer 7:28). Pavao je koristio ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 1:17 i Galaćanima 3:11 (također zabilježite Heb 10:38).

IV. Petrova uporaba SZ-ne zamisli

A. Petar usklađuje:

1. Knjigu proroka Izaije 8:14 – I. Petrova poslanica 2:8 (kamen spoticanja)
2. Knjigu proroka Izaije 28:16 – I. Petrova poslanica 2:6 (ugaoni kamen)

3. Psalam 111:22 – I. Petrova poslanica 2:7 (odbačeni kamen).
- B. On izvlači jedinstven jezik koji opisuje Izraela, “izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti narod, narod za Božju vlastitu svojinu” iz:
1. Ponovljenog zakona 10:15; Knjige proroka Izaije 43:21
 2. Knjige proroka Izaije 61:6; 66:21
 3. Knjige Izlaska 19:6; Ponovljenog zakona 7:6
i sada to upotrebljava za vjeru Crkve u Krista.

V. Ivanova uporaba zamisli

A. Njena NZ-na uporaba

Pojam “vjerovao” dolazi od grčkog pojma (*pisteuō*) koji se može prevesti i “povjerovati”, “vjera”, ili “pouzdanje”. Na primjer, IMENICA se ne pojavljuje u Evanđelju po Ivanu, ali je česta uporaba GLAGOLA. U Ivanu 2:23-25 postoji neizvjesnost o iskrenoj predanosti mnoštva Isusu iz Nazareta kao Mesiji. Ostali primjeri površne uporabe ovog pojma “povjerovati” nalaze se u Ivanu 8:31-59 i Djelima apostolskim 8:13.18-24. Prava biblijska vjera više je od početnoga odaziva. Ona mora biti slijedena postupkom učenja (usp. Mt 13:20-22.31-32).

B. Njena uporaba s PRIJEDLOZIMA

1. *eis* znači “u”. Ova jedinstvena građa naglašava vjernikovo stavljanje njihova pouzdanja/vjere u Isusa:
 - a. u Njegovo Ime (Iv 1:12; 2:23; 3:18; I. Iv 5:13)
 - b. u Njega (Iv 2:11; 3:15.18; 4:39; 6:40; 7:5.31.39.48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45.48; Mt 18:6; Djela 10:43; Fil 1:29; I. Pt 1:8)
 - c. u Mene (Iv 6:35; 7:38; 11:25.26; 12:44.46; 14:1.12; 16:9; 17:20)
 - d. u Sina (Iv 3:36; 9:35; I. Iv 5:10)
 - e. u Isusa (Iv 12:11; Djela 19:4; Gal 2:16)
 - f. u Svjetlo (Iv 12:36)
 - g. u Boga (Iv 14:1).
2. *en* znači “u” kao u Evanđelju po Ivanu 3:15; Marku 1:15; Djelima apostolskim 5:14
3. *epi* znači “u” ili “iznad/nad”, kao u Evanđelju po Mateju 27:42; Djelima apostolskim 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Poslanici Rimljanima 4:5.24; 9:33; 10:11; I. Timoteju poslanici 1:16; I. Petrovoj poslanici 2:6
4. PADEŽ DATIVA bez PRIJEDLOGA kao u Poslanici Galaćanima 3:6; Djelima apostolskim 18:8; 27:25; I. Ivanovoj poslanici 3:23; 5:10
5. *hoti*, što znači “vjerovati da”, daje sadržaj kao u što vjerovati:
 - a. Isus je Svetac Božji (Iv 6:69)
 - b. Isus je Ja Jesam (Iv 8:24)
 - c. Isus je u Ocu i Otac je u Njemu (Iv 10:38)
 - d. Isus je Mesija (Iv 11:27; 20:31)
 - e. Isus je Sin Božji (Iv 11:27; 20:31)
 - f. Isus je bio poslan od Oca (Iv 11:42; 17:8.21)
 - g. Isus je jedno s Ocem (Iv 14:10-11)
 - h. Isus dolazi od Oca (Iv 16:27.30)
 - i. Isus poistovjećuje Sebe u zavjetnom imenu Oca, “Ja Jesam” (Iv 8:24; 13:19)
 - j. mi ćemo živjeti s Njim (Rim 6:8)
 - k. Isus je umro i ponovno ustao (I. Sol 4:14).

VI. Zaključak

Biblijska vjera je čovjekov odaziv na Božansku riječ/obećanje. Bog uvijek započinje (tj. Iv 6:44.65), ali dio ovoga

Božanskog navještanja je potreba čovjekova odaziva:

1. pouzdanje
2. zavjetna poslušnost.

Biblijska vjera je:

1. osobni odnos (početna vjera)
2. potvrda biblijske istine (vjera u Božje otkrivenje)
3. prikladan odgovor njoj u poslušnosti (svakodnevna vjera).

Biblijska vjera nije karta za Nebo ili polica osiguranja. To je osobni odnos. To je svrha stvaranja i ljudi stvorenih na sliku i sličnost (usp. Post 1:26-27) Boga. Ishod je "prisnost". Bog žudi zajedništvo, a ne određeno teološko stajalište! Ali zajedništvo sa svetim Bogom zahtijeva da djeca pokazuju "obiteljske" osobine (tj. svetost, usp. Lev 19:2; Mt 5:48; I. Pt 1:15-16). Pad (usp. Post 3) je povrijedio našu sposobnost ispravnoga odaziva. Stoga, Bog je djelovao za naše dobro (usp. Ez 36:27-38), dajući nam "novo srce" i "novog duha", koji nam kroz vjeru i pokajanje omogućava zajedništvo s Njim i poslušnost Njemu!

Svo troje je ključno. Svo troje se mora držati. Cilj je upoznati Boga (hebrejski i grčki smisao) i odražavati Njegovu narav u našim životima. Cilj vjere nije Nebo jednoga dana, nego Kristo-sličnost svakoga dana!

Čovjekova vjernost je ishod (NZ), ne temelj (SZ) odnosa s Bogom: čovjekova vjera u Njegovu vjernost; čovjekovo pouzdanje u Njegovu vjerodostojnost. Srce NZ-nog gledišta na spasenje je da se ljudi moraju početno i neprekidno odazivati na početnu Božju milost i milosrđe pokazano u Kristu. On je ljubio, On je poslao, On je providio; mi moramo odgovoriti u vjeri i vjernosti (usp. Ef 2:8-9 i 10)!

Vjeran Bog želi vjerne ljude da otkrije Sâm Sebe nevjernome svijetu i dovede ga u osobnu vjeru u Njega.

22:25 Čak ni Elijakim (tj. klin zabit u tvrdo mjesto), sa svom YHWH-inom pomoći, ne može zaustaviti osudu što dolazi:

1. klin će biti otkinut (BDB 559 I, KB 561, *Qal* IMPERFEKT)
2. breme će biti oboreno (BDB 154, KB 180, *Niphal* PERFEKT)
3. breme će pasti (BDB 656, KB 709, *Qal* PERFEKT)
4. breme će biti odsječeno (BDB 503, KB 500, *Niphal* PERFEKT).

Osuda dolazi, YHWH je rekao (BDB 180, KB 210, *Piel* PERFEKT).

22:25 "klin" Ovo (BDB 450) može uputiti na:

1. Šebnu
2. Elijakima
3. Judu
4. Jeruzalem
5. Mesiju.

U okviru #1 ili #2 je nabolje, ali ostali naslovljavaju YHWH-ine buduće naume (usp. stih 11).

IZAIJA 23

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pad Tira	objava protiv Tira	proroštvo glede Sidona	poruka o Feniciji	protiv Tira
23:1-7 (1-7)	23:1-7 (1) (2-3) (4-5) (6-7)	23:1-12 (1-7)	23:1-3 23:4 23:5 23:6-9	23:1-14 (1b-4) (5-6) (7-14)
23:8-11 (8-11)	23:8-14 (8-9) (10-12)	(8-12)	23:10-13	
23:12 (12)				
23:13-18 (14)	(13) (14) 23:15-18	23:13-18 (14)	23:14 23:15	23:15
(16)	(16)	(16)	23:16 (16) 23:17-18	23:16 (16) 23:17-18

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo osuđivanje Fenicije usporedno je u Knjizi proroka Ezekielu 26 - 28; Amosa 1:9-10. Tir (glavni grad Fenicije) bio je moćan i bogat pomorski narod, što im je prouzročilo da budu oholi i usmjereni-na-sebe.
- B. Zato što je bila tako široko rasprostranjeno carstvo nekoliko naroda i zemljopisnih područja žalila je za gubitak trgovine:
1. brod Taršiša (tj. zapadno mediteransko područje), stihovi 1.6.14
 2. obalne zemlje, stihovi 2.6
 3. trgovci Sidona (tj. drugi veliki grad Fenicije), stih 2
 4. Egipat, stihovi 3.5
 5. Kanaan, stih 11
 6. Cipar, stih 12.
- C. Zabilježite broj IMPERATIVA usmjerenih prema Tiru/Feniciji:
1. kukajte, stih 1, BDB 410, KB 413, *Hiphil* IMPERATIV, usp. 13:6; 14:31; 15:2.3; 16:7 (dva puta); 65:14
 2. šutite (doslovno "budite tiho"), stih 2, BDB 198, KB 226, *Qal* IMPERATIV
 3. srami se, stih 4, BDB 101, KB 116, *Qal* IMPERATIV, usp. 1:29; 19:9; 20:5; 24:23; 26:11; 29:22; 30:5; 37:27; 41:11; 42:17; 44:9.11; 45:16.17.24; 49:23; 50:7; 54:4; 65:13; 66:5; Knjiga proroka Miheja 3:7; 7:16
 4. prijedite, stih 6, BDB 716, KB 778, *Qal* IMPERATIV, usp. 23:2
 5. kukajte, stih 6, isto kao #1
 6. preplavi (doslovno "prijedi preko"), stih 10, isto kao #4
 7. ustani, stih 12, BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERATIV
 8. prijedite, stih 12, isto kao #4.6
 9. kukajte, stih 14, isto kao #1.5
 10. uzmi svoju harfu, stih 16, BDB 542, KB 534, *Qal* IMPERATIV
 11. hodaj oko grada, stih 16, BDB 685, KB 738, *Qal* IMPERATIV
 12. prebiri strune (doslovno "igraj vješto"), stih 16, BDB 405, KB 408, *Hiphil* IMPERATIV, usp. I. Knjiga o Samuelu 16:17; Psalam 33:3; Knjiga proroka Ezekielu 33:32
 13. pjevaj mnoge pjesme, stih 16, BDB 915, KB 1176, *Hiphil* IMPERATIV.
- D. Kao uvijek kod pokušavanja tumačenja Izaijinih spjevova povijesna okolnost može biti vrlo korisna u razumijevanju pojedinosti i smjerenja, ali ovi spjevovi mogu odgovarati nekim različitim najezdama. Knjiga proroka Izaije zbirka je poruka iz čitavoga njegova života spojenih s nekim budućim nadnevkom. One su građene u ne-kronološkim načinima temeljenima na:
1. povezanim riječima
 2. povezanim zemljopisnim područjima
 3. igrama riječi
 4. temama
 5. i više.
- Suvremenici ne znaju kako, kada, ili s kojom su SZ-nom Knjigom bile konačno sastavljene/uređene.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 23:1-7

¹Proroštvo glede Tira.

**Kukajte, o brodovi Taršiša,
Jer Tir je uništen, bez kuće ili skloništa;
Izviješćeno je njima iz zemlje Cipra.**

²Šutite, vi žitelji obalne zemlje,
Vi trgovci Sidona;
Vaši glasnici prijedoše more
³I *bijahu* na mnogim vodama.
Žito Nila, žetva Rijeke bijaše njen prihod;
A ona bijaše tržište naroda.
⁴Srami se, o Sidone;
Jer more govori, utvrda mora, kazujući:
"Niti sam trgovala ni radala,
Niti sam odgajala mladiće *ni* odgajala djevice."
⁵Kad vijest *dosegne* Egipat,
Oni će biti u mucu na vijest o Tiru.
⁶Prijedite k Taršišu;
Kukajte, o žitelji obalne zemlje.
⁷Je li to vaš slavljenički *grad*,
Čije je podrijetlo od davnine,
Čije noge upotrijebi da ga nosi kako bi naselio udaljena mjesta?

23:1 “Kukajte, o brodovi Taršiša” “Kukajte” (קָוָה, BDB 410, KB 413, *Hiphil* IMPERATIV) obilježava glasno vrištanje. Korišteno je često u Knjizi proroka Izaije (usp. 13:6; 14:31; 15:2.3; 16:7[dva puta]; 23:1.6.14; 52:5; 65:14 i povezan pojam [קָוָה] u 15:8 [dva puta]). Vidi Posebnu temu: Obredi žalovanja u 15:2-3.

Zabilježite ovaj se isti izričaj pojavljuje u stihu 14. Često ponavljani izričaj označava književnu jedinicu, ali ovdje to ne odgovara dobro.

Brodovi Taršiša bili su veliki trgovački prijevoznici žita, obično iz Egipta. Oni su postali idiomom (kao što je postala “Fenicija” i “Kanaanci”) za trgovce.

▣ **“Taršiša” [Taršiš]** Ovo ime mjesta (BDB 1077) može uputiti na:

1. grad u južnoj Španjolskoj na strani Atlantika, što je bila fenicijska kolonija (tj. Tartessus, stih 7)
2. otok Sardinija (usp. Post 10:4)
3. grad na sjevernoj afričkoj obali (Kartaga je bila kolonija Fenicije)
4. metaforu za vrlo udaljenu luku
5. vrstu velikoga trgovačkoga pomorskog broda
6. suparnički pomorski narod (usp. I. Kr 10:22).

▣ **“bez kuće ili skloništa”** Grad Tir imao je dvije podjele:

1. većina kuća i dućana bilo je smješteno na glavnoj obali (usp. Jš 19:29; II. Sam 24:7)
2. palača, hram, i utvrda bili su na otoku (izvorno dva mala otoka) gotovo na obali (usp. Ez 27:32).

Ovo ga je učinilo gotovo nepovredivim sve dok Aleksandar Veliki godine 332. pr.Kr. nije uništio obalni dio i iskoristio ruševine za gradnju puta po nasipu k utvrdi na otoku (usp. Ez 26:3-5).

Brodovi s Taršiša nisu imali gdje istovariti svoj teret, niti primiti drugi teret da ga odvezu kući.

Postoji tekstualno pitanje povezano sa “skloništa”. To je doslovno “ući” (NJB, “nema načina za ulazak”, BDB 97, KB 112, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA), što može označiti sklonište ili nebo.

To je usporedno sa stihom 14, tako NRSV prevodi redak kao “jer je vaša utvrda uništena”.

▣ **“Cipra” [Cipar]** MT ima “Kitim” (BDB 508), možda uzeto od imena rimskoga grada na otoku Cipru nazvanog “Citium”, koji je prvotno bio kolonija Fenicije (usp. stih 7).

Neki poistovjećuju stanovnike s jednim od sinova Javana, Elišom (usp. Post 10:4; Ez 27:7).

23:2 “Šutite” Ovaj *Qal* IMPERATIV usporedan je s “kukajte” u stihu 1 (BDB 198 I). Postoji nagađanje temeljeno na ugaritskome korijenu da to odražava zaseban korijen (BDB 199 II) “jadikovanje” (“kukajte”, TEV; “jadikujte”, REB).

▣ **“Sidona” [Sidon]** Ovo je bio primorski grad (usp. Post 10:19) Fenicije oko dvadeset i pet milja sjeverno od Tira [1 milja = 1.609,34 m – op.prev.]. Prvotno je bio glavni grad (usp. Jš 13:4.6). Izgleda kako je ime došlo od najstarijega sina Kanaana,

sina Hamova (usp. Post 10:15). Tir i Sidon često su povezani zajedno u NZ-u u upućivanju na narode Fenicije (usp. Mt 11:21.22; 15:21; Djela 12:20).

NASB, NRSV, NJB “Vaši glasnici prijedoše more”
NKJV “Onima kojima prelaze more ispunili su se”
TEV “Vi poslaste posrednike”
JB “Čiji bogovi putovaše preko mora”

NASB slijedi Izaijine svitke s Mrtvoga mora. MT ima “prešli su preko mora (BDB 569, KB 583, *Piel* PERFECT) oni te ponovno opskrbe”. Pojam “vaši glasnici”, u njegovome sprežućem obliku, vrlo je sličan u hebrejskome glagolu “ispuniti”:

1. GLAGOL, מלאךך (“ispuniti”, BDB 569, NKJV)
2. IMENICA, מלאכך (“glasnik”, BDB 521, NASB).

23:3

NASB, JB “Žito Nila”
NKJV, NRSV, REB “žito Šihora”
NJB “žito Kanala”
Pešita “žetva rijeke”

MT ima “žito Šihora, žetva Nila”. Šihor (BDB 1009) znači “jezerce Horusa” (KB 1477). To je upućivalo na:

1. istočni ogranak Nila (BDB 1009)
2. kanal crne (BDB 1007 I) vode
3. jezero u istočnoj delti područja.

To je drukčije slovkano u:

1. Knjizi o Jošui 13:13; I. Ljetopisa 13:5, שיחור
2. Knjizi proroka Jeremije 2:18, שחור
3. Knjizi proroka Izaije 23:3, שחר

ali svi upućuju na isto područje u Egiptu.

▣ “ona bijaše tržište naroda” Vidi Knjigu proroka Ezekielia 27:3-23.

23:4 “Srami se” GLAGOL (BDB 101, KB 116, *Qal* IMPERATIV) upotrijebljen je za Božju osudu nad idolima (usp. Jer 50:2). Ovdje označava sram poraženoga naroda (usp. 1:29; 19:9; 37:27; 41:11). Ovi narodi mogu iskusiti oprostjenje i obnovu ako se okrenu YHWH-i (usp. 49:23); ovo je također istina za Njegov vlastiti narod (usp. 29:23; 45:17; 54:4).

▣ Sidon je personificiran. NRSV opaska kaže: “Razoren Sidon pust je kao more bez mornara (tj. mladića)”.

23:7 Ovo opisuje Tir (usp. stih 5):

1. slavljenički *grad* (tj. ponosan i samo-zadovoljan, usp. 22:2; 24:8; 32:13)
2. vrlo stari grad (tj. ponos u njegovoj drevnosti)
3. koloniziranje naroda (ponos u njihovome međunarodnom utjecaju).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 23:8-11

- ⁸Tko je ovo naumio protiv Tira, djelitelja kruna,
Čiji prodavači bijahu knezovi, čiji trgovci bijahu poštovani zemlje?
⁹GOSPODIN nebeskih vojska naumio je to, oskvrnuti ponos sve ljepote,
Prezreti sve poštovane zemlje.
¹⁰Preplavi svoju zemlju kao Nil, o kćeri Taršiša,
Ne postoji više prepreke.
¹¹On je ispružio Svoju ruku nad morem,
On je učinio da kraljevstva drhte;
GOSPODIN je dao zapovijed glede Kanaana da se razore njegove utvrde.

23:8-12 Ova je kitica spojena uporabom GLAGOLA “naumio (doslovno “promislio” ili “nakanio,” BDB 419, KB 421, *Qal* PERFEKT, usp. stihove 8.9; 14:24. 26. 27; 19:12.17). Postoji namjeravanost iza povijesti – YHWH! Kraljevstva ovoga svijeta rade svoje naume (stih 8), ali Bog stvaranja isto tako radi Svoje (stih 9).

23:8

NASB, NRSV	“djelitelja kruna”
NKJV, Pešita	“krunidbeni grad”
TEV	“carski grad”
NJB	“koji se koristi dijeljenje kruna”
REB	“grad s krunama u svojim darovima”

GLAGOL (BDB 742, KB 815, *Hiphil* PARTICIP) znači “okruniti”. To može upućivati na:

1. okrunjenog djelitelja krune (NASB, NRSV, NJB, REB)
2. nositelja krune (TEV, NKJV, Pešita).

23:10 Suparničko pomorsko carstvo Taršiša pozvano je na širenje i preplavlivanje zbog uništenja Fenicije.

Zamjensko razumijevanje izričaja je u Septuaginti: “Orite svoju zemlju; jer neće više ovaca doći iz Kartage”. Ovo je slijedeno u REB: “Bavite se oranjem svojih polja, vi ljudi Taršiša; jer vaše je tržište izgubljeno”. Vaši su trgovački dani prošli, samo se smirite i obrađujte svoju vlastitu zemlju.

23:11 “On je ispružio Svoju ruku nad morem” Vidi bilješku u 14:26.

▣ “On je učinio da kraljevstva [narodi] drhte” GLAGOL (BDB 919, KB 1182, *Hiphil* PERFEKT) je upotrijebljen za YHWH-ino “tresenje” nekoliko stvari:

1. planina, 5:25
2. nebesa, 13:13
3. Šeola, 14:9
4. mora, 23:11
5. YHWH Osobno, 28:21
6. onih koji se osjećaju sigurnima, 32:10.11
7. naroda, 64:2

i jednom za Judu kad se suprotila YHWH-i u 37:29.

▣ “Kanaana” [Kanaan] Ovo može uputiti na Tir kao jedinu dobru utvrdu/sklonište na kanaanskoj obali ili Kanaanu kao način upućivanja na trgovačko kraljevstvo Fenicije.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 23:12

¹²On je rekao: “Ti se nećeš više veseliti, o skršena kćeri Sidona.
Ustani, prijeđi u Cipar; čak tamo nećeš naći odmora.”

23:12 U ovome poglavlju Fenicija (NIV) je nazvana imenom njenoga staroga glavnog grada, “Sidon”, i njenim novim trenutačnim glavnim gradom, “Tir”.

▣ “Ustani, prijeđi u Cipar; čak tamo nećeš naći odmora” neki vide ovo kao upućivanje posebice na kralja Sidona, “Eluala”, koji je pobjegao od asirske vojske u Cipar godine 701. pr.Kr., gdje je bio ubijen (JB opaska, str. 1177). Ovo je zasigurno moguće, ali nije izvjesno. Hebrejska poezija je višeznačna.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 23:13-18

¹³Gle, zemljo Kaldejaca – ovo je narod koji ne bijaše; Asirija ga imenova za pustinjska stvorenja – oni podigoše svoje opadne kule, oni ogoliše svoje palače, oni ju učiniše ruševinom.

¹⁴Kukajte, o brodovi Taršiša,
Jer je vaša utvrda uništena.

¹⁵Sad u onaj dan Tir će biti zaboravljen za sedamdeset godina kao dani jednoga kralja. Na kraju sedamdeset

godina dogodit će se Tiru kao u pjesmi bludnice:

- ¹⁶Uzmi svoju harfu, hodaj oko grada,
O zaboravljena bludnice;
Prebiri strune vješto, pjevaj mnoge pjesme,
Da možeš biti zapamćena.

¹⁷Dogodit će se na kraju sedamdeset godina da će GOSPODIN pohoditi Tir. Onda će se vratiti plaćama svoje bludnice i igrat će bludnica sa svim kraljevstvima na licu zemlje. ¹⁸Njegova dobit i plaće njegove bludnice bit će odvojeni GOSPODINU; neće biti pohranjeni ili spremljeni, nego će njegova plaća postati dovoljna hrana i odabrana nošnja za one koji obitavaju u prisutnosti GOSPODINOVOJ.

23:13 “zemljo Kaldejaca” Ovo izgleda upućuje na uništenje Babilona (ne Neo-Babilona) od Asirije (usp. poglavlja 13 - 14). Postoje dva “Babilona” spomenuta u Prorocima:

1. malo semitsko-samostalno područje blizu ušća rijeka Tigrisa i Eufrata koje se pobunilo protiv Asirije i bilo napadnuto i njihov glavni grad “Babilon” uništen od Sargona II. (722.-705. g.pr.Kr.), koji je uzeo babilonsko prijestolničko ime “kralj Babilona”. Onda bi to moglo upućivati na babilonske kraljeve:
 - a. Merodak-Baladana, kraljevao 721.-710. g.pr.Kr. i ponovno 703.-702. g.pr.Kr. (on je poslao glasnike Ezekiji 712. g.pr.Kr., usp. II. Kr 20:12-21; Iz 39)
 - b. Samas-sum-ukin [Šamaš-Shum-ukin], sin Asar-Hadona, 681.-669. g.pr.Kr. i suparnički brat Asurbanipala [669.-633. g.pr.Kr.] koji je bio učinjen kraljem Asirije
2. novi (tj. “Novi”) Babilon pojavio se na sceni 626. g.pr.Kr. s uzdignućem Nabopalasara (626.-605. g.pr.Kr.), oca Nebukadnezara II. (605.-562. g.pr.Kr.). Nabopalar je bio oruđe u padu Ašura (jedan asirski glavni grad) 614. g.pr.Kr. i Ninive (važan glavni grad Asirije) 612. g.pr.Kr. (vidi “Kratki povijesni pregled sila Mezopotamije” u Dodatku tri).

▣ **“ga”** Upućuje li ovo na kaldejski glavni grad Babilon ili Sidon/Tir? U okviru to upućuje na Babilon uništen od Sargona II. godine 710. pr.Kr. ili Sanheriba godine 689. pr.Kr. Tir bi mogao izgledati kao Babilon. Asirija, Neo-Babilon, i Aleksandar Veliki dolaze!!!

▣ **“za pustinjska stvorenja”** Ovaj pojam (BDB 850 II) obilježava divlje pustinjske životinje neke vrste. To ima dodatan suzvuk bivanja nastanjenog demonima (usp. NIDOTTE, tom 3, str. 79, i NEB, REB prijevodi).

23:15 “za sedamdeset godina” Vremenska oznaka pojavljuje se ovdje i u stihu 17. Izgleda kako smjera na potpuno vrijeme (od 7 x 10, vidi Posebnu temu: Simbolički brojevi u Pismu u 11:12). Zabilježite neke njene uporabe u Pismu:

1. osveta, Knjiga Postanka 4:24
2. starost Teraha kad je Abram bio rođen, Knjiga Postanka 11:26
3. sedamdesetorica iz Jakovljeve obitelji koji su krenuli u Egipat, Knjiga Izlaska 1:5
4. sedamdeset starješina tijekom razdoblja lutanja pustinjom, Knjiga Izlaska 24:1.9; Brojevi 11:16.24.25 (također Ez 8:11)
5. broj Abimelekov braće koji su bili ubijeni, Knjiga o Sucima 9:56
6. očekivan raspon života, Psalam 90:10 (dvostruko je poseban blagoslov od Boga, Job 42:16)
7. YHWH-ina pošast ubila je 70.000, II. Knjiga o Samuelu 24:15; I. Ljetopisa 21:14
8. Ahabovih sedamdeset sinova, II. Knjiga o Kraljevima 10:1.6.7
9. sedamdeset godina osude:
 - a. Juda u Babilonu, Knjiga proroka Jeremije 25:11; Daniel 9:2; Zaharija 7:5
 - b. Tir, Knjiga proroka Izaije 23:15
10. Isus je izaslao sedamdesetoricu, Evanđelje po Luki 10:1.17
11. oproštenje 70 puta 7, Evanđelje po Mateju 18:22.

▣ **“kao dani jednoga kralja”** Ovaj izričaj obilježava očekivano kraljevanje monarha. Sedamdeset godina bio je raspon za uobičajen život, ali ovdje to upućuje na vrlo dugo kraljevanje, što vjerojatno pokazuje simboličku narav okruglog broja.

23:17-18 Bogatstva Fenicije dotiču k Božjemu obnovljenome narodu (zabilježite također 18:7 i 45:14, što označava slična djelovanja). Fenicija se neće odazvati svjedočanstvu Izraela, nego će ostati poganska (tj. štovanje *Baala*).

IZAIJA 24

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
osuda nad Zemljom	približavajuća osuda nad Zemljom	“Izaijina” apokalipsa (24-27) sveopća osuda	GOSPODIN će kazniti Zemlju	YHWH-ina osuda
24:1-6	24:1-13 (1-3) (4-6)	24:1-23 (1-3) (4-13)	24:1-3 24:4-13	24:1-6 (1-6) Pjesma o razrušenome gradu
24:7-23 (7-23)	(7-13) 24:14-20 (14-16) (17-18) (19-20) 24:21-23 (21-23)	(14-16) (17-20) (21-23)	24:14-16a 24:16b-20 24:21-23	24:7-16a (7-16a) posljednja bitka 24:16-23b (16-23b)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnut, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE POZADINE

- A. Knjiga proroka Izaije 24 – 27 oblikuje književnu jedinicu povezanu s krajem-vremena (tj. osuda svijetu). Ovaj poseban žanr u Knjizi Izaije (on postavlja književnu pozornicu za razvitak apokaliptičkoga žanra) uzorak je isprepletenosti blagoslova i osuda na kraju-vremena, više kao Ponovljeni zakon 27 – 28. Knjiga

Izaije 24 govori o Božjoj sveopćoj osudi na Zemlji, dok poglavlje 25 govori o čitavoj Zemlji blagoslovljenoj obnovom Siona (usp. Iz 2:2-24).

- B. Knjiga proroka Izaije 13 – 23 pokazuje Božju osudu nad okolnim narodima što pogađa narod Božji. Knjiga Izaije 24 – 27 očit je zaključak ove književne jedinice. Ovaj isti zaključni žanr može biti viđen u poglavljima 24 i 35.
- C. Vidi Posebnu temu što slijedi.

POSEBNA TEMA: APOKALIPTIČKA KNJIŽEVNOST

(Ova Posebna tema uzeta je iz mojih komentara Knjige Otkrivenja)

Otkrivenje je jedinstveni židovski književni žanr, apokaliptički. Često je korišten u vremenima punima-napetosti kako bi izrazio uvjerenje da je Bog bio u nadzoru povijesti i da će donijeti oslobođenje Svome narodu. Ova vrsta književnosti obilježena je:

1. jakim osjećajem sveopće Božje suverenosti (monoteizam i determinizam)
2. borbom između dobra i zla, ovoga doba i doba koje mora doći (dualizam)
3. uporabom tajnih kodiranih riječi (uobičajeno iz SZ-a ili međuzavjetne židovske apokaliptičke književnosti)
4. uporabom boja, brojeva, životinja, ponekad životinja/ljudi
5. uporabom anđeoskoga posredovanja putem viđenja i snova, ali uobičajeno kroz anđeosko posredovanje
6. prvenstvenim žarištima na kraj-vremena (Novo doba)
7. uporabom određenog skupa simbola, ne stvarnosti, za naviještanje poruke o kraju-vremena
8. neki primjeri ove vrste žanra su:
 - a. Stari zavjet:
 - (1) Knjiga proroka Izaije 24 – 27; 56 - 66
 - (2) Knjiga proroka Ezekielia 37 - 48
 - (3) Knjiga proroka Daniela 7 - 12
 - (4) Knjiga proroka Joela 2:28 - 3:21
 - (5) Knjiga proroka Zaharije 1 – 6; 12 - 14
 - b. Novi zavjet
 - (1) Evanđelje po Mateju 24; Marku 13; Luki 21; i I. Poslanica Korinćanima 15 (na neke načine)
 - (2) II. Poslanica Solunjanima 2 (uglavnom)
 - (3) Knjiga Otkrivenja (poglavlja 4 - 22)
 - c. ne-kanonska (uzeto iz D. S. Russell, *The Method and Message of Jewish Apocalyptic*, str. 37-38):
 - (1) I. Henokova knjiga, II. Henokova (Henokove tajne)
 - (2) Knjiga svečanosti
 - (3) Sibilina proroštva III., IV., V.
 - (4) Zavjet dvanaest patrijarha
 - (5) Salomonovi psalmi
 - (6) Mojsijeva pretpostavka
 - (7) Izaijino mučeništvo
 - (8) Mojsijeva apokalipsa (Život Adama i Eve)
 - (9) Abrahamova apokalipsa
 - (10) Abrahamov zavjet
 - (11) II. Ezdrina knjiga (IV. Ezdrina)
 - (12) Baruh II., III.
9. postoji osjećaj dvojnosti u ovome žanru. On vidi stvarnost kao nizove dualizama, suprotivosti, ili napetosti (tako uobičajene u Ivanovim pisanjima) između:
 - a. Neba - Zemlje
 - b. doba zla (zao čovjek i zli anđeli) – Novo doba pravednosti (pobožan čovjek i pobožni anđeli)
 - c. sadašnje postojanje – buduće postojanje.

Sve od ovoga kreće se prema dovršenju prouzročene Bogom. Ovo nije svijet kakvim je Bog namjeravao da bude, ali On nastavlja igrati, raditi, i prenositi Svoju volju za obnovom prisnoga zajedništva započetog u Vrtu Eden. Kristov događaj je razvođe Božjega nauma, ali dva Dolaska prouzročili su sadašnji dualizam.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 24:1-6

¹Gle, GOSPODIN pustoši zemlju, hara ju, izobličuje njenu površinu i raspršuje njene žitelje. ²I narod će biti kao svećenik, sluga kao njegov gospodar, služavka kao njena gospodarica, kupac kao prodavač, zajmodavac kao zajmoprimac, vjerovnik kao dužnik. ³Zemlja će posve biti opustošena i posve opljačkana, jer je GOSPODIN rekao ovu riječ. ⁴Zemlja žaluje i vene, svijet iščezava i vene, uzvišeni od naroda zemlje iščezavaju. ⁵Zemlja je isto tako oskvrnjena svojim žiteljima, jer oni prestupiše zakone, prekršiše uredbe, slomiše vječni savez. ⁶Stoga, prokletstvo proždire zemlju, i oni koji žive na njoj smatraše se krivima. Zato, žitelji zemlje su spaljeni, i nekoliko je ljudi ostalo.

24:1 “GOSPODIN pustoši zemlju” Stihovi 1 i 3 koriste nizove jakih GLAGOLA za opis YHWH-ine osude nad Zemljom (ne “zemljom” ovdje zbog usporednice sa “svijet” [BDB 385, usp. 14:16-17; 34:1; Jer 10:12; 51:15], vidi Posebnu temu što slijedi):

1. pustoši, stih 1, BDB 132, KB 150, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, usp. stih 3; Knjiga proroka Nahuma 2:2
2. hara, stih 1, BDB 118, KB 135, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, usp. Knjiga proroka Nahuma 2:10
3. izobličuje (doslovno “svija”, usp. NRSV), BDB 730, KB 796, *Piel* PERFEKT
4. raspršuje, stih 1, BDB 806, KB 918, *Hiphil* PERFEKT
5. posve opustošena, stih 3, BDB 132, KB 150, *Niphal* INFINITIVNI APSOLUT i IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena označava žestinu
6. posve opljačkana, stih 3, BDB 102, KB 117, *Niphal* INFINITIVNI APSOLUT i IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena označava žestinu. YHWH uzima natrag Svoje darove, date u stvaranju (usp. stihove 5-6). Ovo je obrat svrhe izvornoga Stvorenja, ali vjerni Ostatak će preživjeti (usp. stih 6)!

Stihovi 1 i 3 vrlo su slični Božjoj osudi Zemlje (ארץ, BDB 75) u Noino vrijeme (usp. Post 6 - 9; također zabilježite pokušaje da se izbjegne Božja osuda u 2:10.19.21). Pražnjenje širom svijeta jasno je oprečje svrhe Stvorenja!

POSEBNA TEMA: KOPNO, DRŽAVA, ZEMLJA (אָרֶץ)

Kao svi hebrejski korijeni, okvir je presudan u određivanju njihovih namjeranih značenja. Ograničeni broj hebrejskih korijena (tj. drevni semitski jezik) uzrokuje svakome od njih djelovati s različitim značenjima i suzvicima. Ovaj korijen (BDB 75, KB 90) može značiti:

1. čitavu planetu (iako drevni ljudi nisu shvaćali njenu veličinu i oblik. Uobičajeno je korišteno za “poznati svijet”):
 - a. Knjiga Postanka 1 - 2; 6 - 9; 10:32; 11:1.4.8.9; 14:19; 18:18.25; 22:18, itd.
 - b. Knjiga Izlaska 9:29; 19:5
 - c. Psalam 8:1.9; 24:1; 47:2.7; Knjiga proroka Jeremije 25:26.29.30
 - d. Izreke 8:31
 - e. Knjiga proroka Izaije 2:19.21; 6:3; 11:4.9.12; 12:5
2. Zemlja u oprečju s nebom:
 - a. Knjiga Postanka 1:2
 - b. Knjiga Izlaska 20:4
 - c. Ponovljeni zakon 5:8; 30:19
 - d. Knjiga proroka Izaije 37:16
3. metafora za ljudske žitelje planete:
 - a. Knjiga Postanka 6:11; 11:1
 - b. I. Knjiga o Kraljevima 2:2; 10:24
 - c. Knjiga o Jobu 37:12

- d. Psalam 33:8; 66:4
- 4. država ili područje:
 - a. Knjiga Postanka 10:10.11; 11:28.31
 - b. posebice Izrael (dar od YHWH, On ga posjeduje)
- 5. tlo, usp. Knjiga o Jošua 7:21
- 6. podzemlje (KB 91):
 - a. Knjiga Izlaska 15:12
 - b. Psalam 22:29; 71:20; Knjiga proroka Jeremije 17:13; Jona 2:6
- 7. novi svijet:
 - a. Knjiga proroka Izaije 9:1-7; 65:17; 66:22
 - b. vidi NZ, Poslanica Rimljanima 8:19-22; Galaćanima 6:15; II. Petrova 3:13; Otkrivenje 21:1.5.

Zapamtite, okvir, okvir, okvir je ključan. Često mogu pomoći srodni korijeni, ali ne uvijek.

▣ **“izobličuje njenu površinu”** Ovo može biti ili metafora Božje osude na Zemlji u fizičkim pojmovima (doslovno “vrti”, BDB 730, KB 796, *Piel* PERFEKT) ili to može biti metafora Božjega pražnjenja žitelja Zemlje kao što bi netko očistio prljave kuhinjske zdjele.

▣ **“i raspršuje njene žitelje”** Ovo je vrlo slično terminologiji korištenoj u Knjizi Postanka 10 za kulu Babel. Ovdje to označava izgnanstvo.

24:2 Ovo pokazuje da su uklonjene sve društvene razlike. Svatko je suđen (usp. stih 4).

24:3 “jer je GOSPODIN rekao ovu riječ” Ovo pokazuje izvjesnost ovoga događaja jer je Bog rekao to (BDB 180, KB 210, *Piel* PERFEKT, usp. 24:3; 25:8; 40:8; 55:10-11). Također zabilježite namjeravano oprečje; izrečena riječ stvaranja sad je izrečena riječ osude.

24:4 Zabilježite opis Zemlje:

1. žaluje – (1) BDB 5 I, KB 6, *Qal* PERFEKT, usp. Knjiga proroka Jeremije 23:10; za personificiranje Zemlje, također zabilježite stih 7, ili (2) BDB 5 II znači “isušiti”, što odgovara paralelizmu stihova 4 i 7 bolje (usp. NRSV, REB)
2. vene – BDB 615, KB 663, *Qal* PERFEKT (dva puta)
3. iščezava – BDB 51, KB 63, *Pulal* PERFEKT, usp. 16:8; 33:9
4. oskvrnjena [stih 5 – op.prev.] – BDB 337, KB 335, *Qal* PERFEKT.

Zabilježite broj PERFEKTA GLAGOLA u stihovima 4 i 5 što obilježava odlučno djelovanje, cjelokupno djelovanje! Svi od ovih GLAGOLA imaju zvukovnu sličnost.

Bog stvaranja djeluje kao suvereni u Svome Stvorenju. Ono je bilo učinjeno da bude pozornica za Njega i čovječanstvo kako bi uzajamno djelovali, ali Njegova su stvorenja oskvrnula i okaljala to svojim djelovanjem. Ono je bilo stvoreno za obilje, ali sad leži osuđeno i beskorisno.

▣ **“svijet”** Ovaj hebrejski pojam (BDB 385) često je korišten u vezi sa “Zemljom” (BDB 75, usp. Job 37:12; Ps 96:13; 98:9; Jer 10:12; Tuž 4:12, vidi Posebnu temu u stihu 1). Izaija koristi ovu riječ više negoli ijedan drugi prorok (usp. NIDOTTE, tom 4, str. 273, usp. 13:11; 24:4; 34:1).

▣ **“uzvišeni od naroda zemlje iščezavaju”** RSV prijevod (s promjenom jedino samoglasnika) podrazumijeva da se ovaj izričaj odnosi na osudu Neba i Zemlje (tj. svega Stvorenja), ne samo na odabrane (tj. “visoke”) ljude Zemlje.

24:5 “Zemlja je isto tako oskvrnjena svojim žiteljima” Priroda pati zbog grijeha čovječanstva (usp. 24:20; Post 3:17-19; Br 35:33; Jer 3:1-2.9; Rim 8:18-25):

1. oni prestupiše zakone, BDB 716, KB 778, *Qal* PERFEKT
2. oni prekršiše uredbe, BDB 322, KB 321, *Qal* PERFEKT
3. oni slomiše vječni Savez, BDB 830, KB 974, *Hiphil* PERFEKT.

Ovo ne upućuje na Mojsijevski Zakon, nego ili: (1) na prirodno otkrivenje nađeno u Psalmu 19:1-6 i Poslanici Rimljanima 1:19. 20; 2:14-15 ili (2) na Noino vrijeme (usp. Post 6:5-7.11-12, moguće posebice na 9:4-6). Ovaj isti izričaj

“vječni savez” pojavljuje se u Knjizi Postanka 9:16. Taj vječni Savez može se odnositi na uzimanje ljudskoga života (usp. 26:21). Ubojstvo ima posljedice! Život pripada Bogu. On želi da čovječanstvo bude plodonosno i ispuni Zemlju, ne da ubija jedan drugoga!

24:6 “prokletstvo proždire zemlju” Ovo zvuči vrlo slično prokletstvu Knjige Postanka 3:17-19. Teološki ovo djeluje kao Poslanica Rimljanima 1:18 - 3:20; svi su zgriješili (tj. slomili Savez, usp. stih 5) i trebaju Božje spasenje!

NASB, NKJV, JB	“su spaljeni”
NRSV	“nestali”
REB	“nestaju”
Pešita	“bit će uništeni”
LXX	“bit će jadni”
DSS	“postaju blijedi” (iz BDB 301 I, usp. Iz 29:22).

MT ima “spaljeni” (BDB 359 I, KB 357 ili 351 I, *Qal* PERFEKT). Znanstvenici su predložili drugi mogući arapski korijen, “smanjiti” (KB 351 II), što se poklapa s narednim izričajem.

Ovo je dobar primjer poteškoće u višeznačnosti hebrejske poezije. Okvir je često samo tumačev pouzdan vodič i čak onda, drugi su korijeni i srodne riječi mogući. MT nije najraniji hebrejski tekst.

“i nekoliko je ljudi ostalo” Ovo je u osnovi SZ-na zamisao vjernoga Ostatka da će Bog poštediti nekolicinu od naroda na Zemlji. Ovo zvuči vrlo slično Isusovim riječima u Evanđelju po Mateju 7:14. Vidi Posebnu temu: Ostatka, tri značenja u 1:9.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 24:7-23

- ⁷Novo vino tuguje,
Vino se kvari,
Svi vesela-srca uzdišu.
- ⁸Veselje tamburina prestaje,
Buka onih koji banče staje,
Veselje harfe prestaje.
- ⁹Oni ne piju vino s pjesmom;
Jako piće je gorko onima koji ga piju.
- ¹⁰Grad kaosa je propao;
Svaka kuća je zatvorena tako da nitko ne može ući.
- ¹¹Nema vike po ulicama što se tiče vina;
Sva radost okreće se u sumornost.
Veselje zemlje je odagnano.
- ¹²Opustošenje je ostalo u gradu
I vrata su izgažena u ruševine.
- ¹³Jer tako će biti usred zemlje među ljudima,
Kao tresenje maslinova stabla,
Kao skupljanje kad je berba prošla.
- ¹⁴Oni podižu svoje glasove, oni kliču od radosti;
Oni uzvikuju sa zapada glede veličanstva GOSPODINOVA.
- ¹⁵Zato slave GOSPODINA na istoku,
Ime GOSPODINA, Boga Izraela,
U primorskim zemljama mora.
- ¹⁶Od krajeva zemlje mi čujemo pjesme: "Slava Pravedniku",
Ali ja kažem: "Ja meni! Jao meni! Teško meni!
Izdajnik dijeli izdajnički,
I izdajnik dijeli vrlo izdajnički."
- ¹⁷Strava i jama i zamka
Ispriječeni su pred tobom, o žitelju zemlje.
- ¹⁸Onda će biti da onaj tko bježi od vijesti o propasti past će u jamu,

I onaj tko se penje iz jame bit će uhvaćen u zamku;
 Jer prozori gore su otvoreni, i temelji zemlje se tresu.
¹⁹Zemlja je razbijena napose,
 Zemlja se raspuknula posve,
 Zemlja se trese silovito.
²⁰Zemlja se vrti amo-tamo kao pijanac
 I klima se kao daščara,
 Jer njen prijestup težak je na njoj,
 I past će, da se nikad više ne podigne ponovno.
²¹Tako to će se dogoditi u onaj dan,
 Da će GOSPODIN kazniti vojsku neba na visini,
 I kraljeve zemaljske na zemlji.
²²Oni će biti okupljeni zajedno
 Kao zatvorenici u tamnici,
 I bit će stiješnjeni u zatvoru;
 I nakon mnogo dana oni će biti kažnjeni.
²³Onda će mjesec biti postiden i sunce posramljeno,
 Jer će GOSPODIN nebeskih vojska kraljevati na gori Sion i u Jeruzalemu,
 I Njegova slava bit će pred Njegovim starješinama.

24:7-14 Ovo su nizovi metafora o djelatnostima običnoga društva jedne ratarske zajednice koja je dovedena kraju zbog Božje osude.

24:9 “vino. . .

Jako piće” Vidi Posebnu temu u 1:22.

24:10 “Grad kaosa je propao” Postoji igra kroz ovu književnu jedinicu s pojmom “grad”. To nije posebno određeno i, stoga, izgleda da je simbol djelovanja ljudskoga društva odvojeno od Boga (slično gradu iz Post 11). To je metaforički slično uporabi: (1) “svijet” u I. Ivanovoj poslanici i (2) “bludnica Babilona” u Knjizi Otkrivenja 18 kao stav za čitavo palo ljudsko društvo. Ovaj grad može biti viđen u Knjizi proroka Izaije 25:2.3.12. Smjeranje na Božji grad nađeno je u Izaiji 26:1-6 (usp. Heb 11:10.16).

Doslovno, pojam “kaos(a)” (BDB 1062) znači “praznina”, “ispraznost”, “bezobličnost”, “zbrka”, ili “nestvarnost” korišten za opis Zemlje u Knjizi Postanka 1:2 (“bezoblična”). Često je korišten u Knjizi proroka Izaije (usp. 24:10; 29:21; 34:11; 40:17.23; 41:29; 44:9; 45:18.19; 49:4; 59:4), ali samo još jedanput u svim Prorocima (tj. Jer 4:23). Bog je ponovno počeo sa Svojim Stvorenjem s Noom (Post 6 – 9), sad će On to učiniti ponovno!

Vidi kartu “dva” grada u uvodu u poglavlje 26, D.

24:12 “vrata su izgažena u ruševine” GLAGOL (BDB 510, KB 507, *Hophal* IMPERFEKT) obilježava da je “neodređeni grad” bespomoćan, njegova vrata su ruševine! Tko može stajati pred YHWH-om?

24:13 “Jer tako će biti usred zemlje među ljudima” Ovo može biti protumačeno na dva načina: (1) to može uputiti na sve ljude Zemlje (usp. stih 1 i Iz 11:10) ili (2) to može uputiti na rasijane Židove Izgnanstva (usp. 11:11 i 24:8). Teško je odlučiti na ovoj točki, ali meni izgleda da zbog stihova 14.16 i 25:6.7, govorimo o univerzalizmu (tj. mogućnost #1) tako osobitome u Knjizi proroka Izaije. Ovaj je univerzalizam tako osobit u svome pozivanju i na Egipat i na Asiriju da budu dijelom Kraljevstva Božjega u Izaiji 19:18-25.

▣ **“Kao tresenje maslinova stabla,**

Kao skupljanje kad je berba prošla” Ovo je bila poljodjelska metafora branja. Ona označava činjenicu da će ostati samo nekoliko ljudi (usp. stih 6; Mih 7:1). Stihovi 14-16 su jedinica zahvale što upućuju na one koji se pouzdaju u YHWH-u. Znakovitost ove književne jedinice i ove određene vrste žanra u Knjizi proroka Izaije je obećanje prava blagoslova usred osude!

24:14-15 “zapada. . .

...**istoku**” Pojam “zapad(a)” (BDB 410) doslovno je “more” i upućuje na Mediteransko more. Pojam “istok(u)” (BDB 22) doslovno je “svjetlo” što upućuje na izlazak Sunca. Ponovno, ova dva pojma mogu upućivati na Egipat na zapadu i Asiriju na istoku (usp. 19:23-25).

24:15 *The Jewish Study Bible* tvrdi da je neka skupina (Judejaca ili pogana koji su se pouzdali u YHWH-u, stihovi 15.16a; 25:3) započela zahvaljivati Bogu u slavljenju (stih 14) što je osuda prošla, ali oni su nenadano shvatili da nije (usp. stihove 16b-23).

Prepoznavanje veličanstva i slave YHWH očito je prvi znak novoga odnosa s Njim (usp. 12:5; 26:10). Nekoliko ljudi (Židov i poganin), vjerni Ostatak (usp. stih 6; vidi Posebnu temu u 1:9) bit će nađeni vjernima čak usred osude (usp. Hab 2:4).

▣ **“U primorskim zemljama mora”** U LXX ovo je “otocima”, što je uobičajeno upućivanje na pogane u Knjizi proroka Izaije (usp. 41:5; 42:4.10).

24:16a Ovo je još jedna uputa na sveopći vid uključivanja poganskih vjernika (usp. 2:2-4).

▣ **“Pravedniku”** NASB i NRSV prijevodi uzimaju ovaj izričaj za označavanje Izraelova Boga. Pešita, KJV, i ASV imaju “pravednik”, što je još jedna uputa na vjerujući Ostatak koji će biti spašen iz Izraela i na ljude Zemlje. REB ima “pravedan narod”, očito savršeni Izrael.

24:16b Postoji očiti prekid ovdje koji nije jasno označen tradicionalnim podjelama na stihove. Iz očiglednoga dijela zahvaljivanja stihova 14-16a, stih 16b započinje pogrebnu naricaljku povezanu s dolazećom Božjom osudom (zabilježite “jao” [dva puta, doslovno “Ja izginuh ili otpadoh”] i “jao”, USKLIK, BDB 17). Njegov točan odnos s okvirom nekako je neizvjestan. To može biti osobni osvrt samoga Izaije što nije bilo prikladno njegovome vlastitom vremenu, stihovi 14-16a. Postoji mnogo različitih engleskih prijevoda ovoga izričaja.

The AB Commentary (str. 353) bilježi da je ovaj izričaj izostavljen od Septuaginte i autor (Blenkinsop) pretpostavlja aramejski korijen za “tajno”, što slijedi rabinsku predaju te verzije Pešite i Vulgate.

24:16c.d Ovo je vrlo snažna igra riječi. Postoji nekoliko uporaba jedne riječi (BDB 93, KB 108), koja ima snažan, ponavljajući naglasak na bezvjeran, prijevaran narod. Zabilježite:

1. izdajnik, BDB 93, KB 108, *Qal* AKTIVNI PARTICIP
2. dijeli izdajnički, BDB 93, KB 108, *Qal* PERFEKT
3. IMENICA, BDB 93 I (usp. Jer 12:1)
4. ponavljanje #1
5. ponavljanje #2.

24:17 “Strava i jama i zamka” Ovo je igra zvuka sličnih riječi. Sve od ovih riječi (BDB 808, 809, 809) korištene su za hvatanje životinja u zamku (usp. Jer 48:43.44).

24:18

NASB	“vijesti o propasti”
NKJV, Pešita	“buka straha”
NRSV	“zvuk strave”
NJB	“krik straha”
LXX	“strah”
REB	“zveket strave”

MT ima “na zvuk strave” (BDB 876 GRAĐA BDB 808). Ovo je smjeranje na: (1) zvuk bitke (usp. Iz 29:6; Jer 4:19.21; Ez 1:24), (2) Božji glas (usp. 30:30-31), ili (3) zamisao Saveza (usp. Jer 3:13.25; 7:23; 11:4.7; 26:13; 38:20).

▣ **“past će u jamu. . .**

...uhvaćen u zamku” Ovo su smjeranja na ljudska bića koja su uhvaćena u zamku kao životinje (usp. 8:15; 28:13). Ljudi će pokušati pobjeći Božjoj osudi ali naći će samo propast (usp. 2:10.19-22).

24:18c “prozori gore su otvoreni” Ovo je još jedno smjerenje na izvješće o potopu Knjige Postanka (usp. 7:11; 8:2). Otvaranje prozora Neba može biti za blagoslov (tj. voda za poljoprivredu i stada, usp. II. Kr 7:2.19; Mal 3:10) ili osudu (tj. slanje previše vode, usp. Post 7:11; 8:2; Iz 24:18, ili bez vode).

24:19 Zabilježite paralelizam iz INFINITIVNOG APSOLUTA i odgovarajućeg GLAGOLA:

1. razbijena napose, BDB 949, KB 1270, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Hithpoel* PERFEKT
2. raspuknula posve, BDB 830, KB 975, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Hithpoel* PERFEKT
3. trese silovito, BDB 556, KB 555, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Hithpoel* PERFEKT.

Ovaj isti pojačani oblik (tj. INFINITIVNI APSOLUT i GLAGOL iz istoga korijena) nastavlja se u stihu 20, BDB 631, KB 681, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Qal* IMPERFEKT.

Zemlja, stvorena za Boga i ljudstvo da se sretnu i imaju zajedništvo, stvorena za obilje i život, postala je ruševina i bit će uništena:

1. vodom, Knjiga Postanka 6 - 9
2. izgovorenom riječju, Knjiga proroka Izaije 24:3
3. apokaliptičkom slikom, Knjiga proroka Jeremije 4:23-28
4. vatrom, II. Petrova poslanica 3:10-11.

24:20 Pijanstvo (tj. ošamućenost, BDB 631, KB 681, INFINITIVNI APSOLUT i IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena) često je korišteno kao simbol za osudu u SZ-u (usp. Iz 19:14; 28:7.8; 29:9).

▣ **“I klima se kao daščara”** Ovo je još jedno kulturološko smjerenje na malu kućicu (BDB 434) koja je bila izgrađena u polju tijekom vremena žetve za nekoga da živi u njoj kako bi mogao zaštititi žetvu (usp. 1:8). Stihovi 19-20 opisuju grijehom opterećeno fizičko Stvorenje (usp. Rim 8:18-22).

▣ **“nikad više ne podigne ponovno”** Ovo je hiperbolička izjava za pokazivanje žestine Božje osude nad moralno oskrnutoj Zemlji. Ali iz drugih tekstova, mi znamo da će On imati milosrđe nad njom i obnoviti je! Za uporabu hiperboličkoga jezika i u proročkoj i apokaliptičkoj književnosti vidi D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic*.

24:21 “u onaj dan” Vidi bilješku u 2:11. Ova oznaka eshatološke teme ponovljena je u 25:9; 26:1.2.12.

▣ **“vojsku neba”** Često u SZ-u ovo upućuje na babilonska astralna božanstva (usp. 40:26; 45:12). Međutim, u ovome okviru to upućuje na SZ-nu zamisao anđela naroda (usp. Pnz 32:8 u LXX-i i Dn 10). Bog će suditi oboje i ljudska bića koja su se pobunila protiv Njega i isto tako anđele koji su pomogli ili u ljudskoj pobuni ili sotonskoj kušnji (vidi G. B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible*, str. 179).

24:22 Obojica i ponosan i ohol kralj Zemlje (usp. 10:12; 13:11) i narodni pobunjenički anđeli (usp. LXX Pnz 32:8 i Dn 10:10-13) bit će osuđeni i utamničeni. Ovo je vrlo slično II. Petrovoj poslanici 2:4; Judinoj poslanici, stih 6; i Knjizi Otkrivenja 20:1-3. To očito mora biti smjerenje na Šeol (SZ) ili Tartarus (NZ). Vidi Posebnu temu u 5:14.

Neki su znanstvenici tvrdili da “nakon mnogo dana” upućuje na Tisućgodišnje kraljevstvo Knjige Otkrivenja 20:1-6. Ovo je tipično za znanstvenike Tisućgodišnjega kraljevstva koji očajnički traže neki biblijski dokaz za vremenski okvir spomenut u Otkrivenju 20. Vidi moje pisane komentare Knjige Otkrivenja 20 na internetskoj stranici www.freebiblecommentary.org.

▣ **“zatvorenici”** Ovaj oblik (BDB 64) nađen je jedino ovdje i nedostaje u DSS, LXX-i, i aramejskome Targumu.

24:23 “mjesec (će) biti postiden i sunce posramljeno” Ovo je apokaliptički jezik koji govori o kataklizmičkim događajima u prirodi kao o dolaženjima Stvoritelja. Prisutnost Sámoga Gospodina postat će svjetlo za čovječanstvo (usp. Iz 30:26; 60:19. 20; Otk 21:23; 22:5).

▣ **“GOSPODIN nebeskih vojska (će) kraljevati na gori Sion i u Jeruzalemu”** Ovdje je ponovno sveopći vid čitavoga svijeta koji teče u Jeruzalem kako bi spoznao jedinoga istinskog Boga (usp. Iz 2:2-4; 24:23; 25:6-7; 27:6.13). Ova slika je poopćena na YHWH-ino kraljevanje nad čitavom Zemljom u Knjizi proroka Daniela 2:35.44-45!

▣ “*Njegova slava bit će pred Njegovim starješinama*” Starješine (BDB 278) su bili vođe u Mojsijevom vremenu (tj. Izl 3:16.18; 4:29; 12:21, itd.). Pojam označava starije muškarce različitih plemena. Tako je moralo ostati za čitavo ljudsko vodstvo. U Knjizi proroka Izaije starješine su neodgovorni (usp. 3:2-3; 9:14-16), ali ovdje u eshatologiji oni će vidjeti YHWH-inu slavu (po svojoj prilici u štovanju i obožavanju, tj. iskupljeni starješine). Robert Girdlestone, u *Synonyms of the Old Testament* (str. 245) kaže da su oni predstavnici svih Božjih ljudi.

POSEBNA TEMA: STARJEŠINA

1. Korišten za Božje anđele koji čine anđeosko vijeće (usp. Iz 24:23). Ova je ista terminologija korištena za anđeoska bića u Otkrivenju (usp. 4:4.10; 5:5.6.8.11.14; 7:11.13; 11:16; 14:3; 19:4).
2. Korišteno za plemenske vođe (*zaqen*) u SZ-u (usp. Izl 3:16; Br 11:16). Poslije u NZ-u taj je pojam primijenjen za skupinu vođa iz Jeruzalema koji su činili visoki sud Židova, Sanhedrin (usp. Mt 21:23; 26:57). U Isusovo vrijeme to je tijelo sastavljeno od sedamdesetero-člano tijelo bilo nadzirano od strane podmitljivoga svećenstva.
3. Korišteno za mjesne vođe NZ-ne Crkve. To je bio jedan od tri istoznačna pojma (pastor, nadglednik, i starješina - usp. Tit 1:5.7; Djela 20:17.28). Petar i Ivan koristili su ga kako bi uključili sami sebe u skupinu vođa (usp. I. Pt 5:1; II. Iv 1; III. Iv 1).
4. Korišteno za starijeg čovjeka u crkvi, ne neophodno za vodstvo (usp. I. Tim 5:1; Tit 2:2).

IZAIJA 25

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pjesma veličanja za Božju blagonaklonost	slava Bogu	psalam zahvaljivanja	himna veličanja	himna zahvaljivanja
25:1-5 (1-5)	25:1-5 (1-5)	25:1-5 (1-5)	25:1-5 (1-5)	25:1-5 (1-5)
25:6-12 (6-12)	25:6-8 (6-8) 25:9-12 (9) (10-12)	treći eshatološki dio 25:6-10a (6-10a) proroštvo o udesu 25:10b-12 (10b-12)	Bog priprema gozbu 25:6-8 25:9 Bog će kazniti Moab 25:10-12	Božanska gozba 25:6-12 (6-8) (9-12)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Kakvo predivno poglavlje o YHWH-inoj sveopćoj ljubavi!
 1. Božji iskusiteljski naum, stih 1d
 2. Božja ljubeća narav, stih 4.
- B. Ovo je poglavlje SZ-no podrijetlo mnogih od:
 1. Isusovih izjava (tj. Iv 5:28-29)
 2. Pavlovih izjava:
 - a. u I. Poslanici Korinćanima 15 o uskrsnuću, stih 54
 - b. svrsi zastiranja u II. Poslanici Korinćanima 3:15-16 i Efežanima 4:18

3. Ivanove uporabe SZ-ne slike u Knjizi Otkrivenja:
 - a. otrte suze, Otkrivenje 7:17; 21:4
 - b. svjetski grad uništen (tj. Babilon, Otk 14:8; 16:19; 18:2)
 - c. mesijanska gozba, Otkrivenje 19:9
 4. Lukin predodređeni iskupiteljski naum u Djelima apostolskim 2:23; 3:18; 4:28; također zabilježite Evanđelje po Luki 22:22 (vidi Iz 2:2-4; 9:6-7; 11:1-10).
- C. Ovo je jedno od nekoliko kratkih letimičnih pogleda uskrsnuća u SZ-u:
1. Knjiga proroka Izaije 26:19
 2. Knjiga o Jobu 14:14; 19:25-27
 3. Knjiga proroka Ezekielia 37:12-14
 4. Knjiga proroka Daniela 12:2.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 25:1-5

¹O GOSPODINE, Ti si moj Bog,

Ja ću veličati Tebe, ja ću davati hvale Tvome imenu;

Jer Ti si učinio čuda,

Naume oblikovane odavno, sa savršenom vjernošću.

²Jer Ti si pretvorio grad u gomilu,

Utvrđeni grad u ruševinu;

Palača stranaca nije više grad,

Ona nikad više neće biti ponovno izgrađena.

³Zato će jak narod slaviti Tebe;

Gradovi okrutnih naroda obožavat će Tebe.

⁴Jer Ti si bio obrana za bespomoćne,

Obrana za jadnika u njegovoj nevolji,

Utočište od oluje, hladovina od vrućine;

Jer je dah okrutnih

Kao kišna oluja protiv bedema.

⁵Kao vrućina u suši, Ti si ugušio larmu tuđinaca;

Kao vrućina od sjene oblaka, pjesma okrutnih je ušutkana.

25:1 “O GOSPODINE, Ti si moj Bog” Ovaj dio Knjige proroka Izaije vrlo je osoban (usp. 61:10). Izaija poznaje YHWH-u (on je savršen predstavnik duha Saveza) i obraća Mu se kao prijatelju, Spasitelju, i Suverenome!

Zabilježite kako Izaija naslovljava YHWH-u:

1. ja ću veličati Tebe, stih 1, BDB 926, KB 1202, *Polel* IMPERFEKT korišten u KOHORTATIVNOME smislu
2. ja ću davati hvale Tvome imenu, stih 1, BDB 392, KB 389, *Hiphil* IMPERFEKT korišten u KOHORTATIVNOME smislu.

Zabilježite kako on obilježava Boga:

1. Ti si moj Bog, stih 1
2. Ti si učinio čuda, stih 1
3. Tvoji naumi bili su oblikovani odavno sa savršenom vjernošću, stih 1
4. Ti si pretvorio grad u gomilu, stih 2
5. jak narod slaviti će Tebe, stih 3
6. Ti si bio obrana za bespomoćne, stih 4
7. Ti si ugušio larmu tuđinaca, stih 5.

Ovo je psalam veličanja, ne poput Psalma 145. Ovo je teološki oprečno sveopćoj osudi poglavlja 24.

NASB, NKJV, NRSV
TEV
NJB

“učinio čuda [predivne stvari]”
“predivne stvari”
“divote”

POSEBNA TEMA: PREDIVNE STVARI (נלפ)

Ova riječ (BDB 810) obilježava djelovanja koja sami ljudi ne mogu napraviti ili čak ni objasniti, djela koja uzrokuju čuđenje i strahopoštovanje (usp. Post 18:14; Jer 32:17.27; Zah 8:6).

GLAGOL

1. Izlazak, Knjiga Izlaska 3:20; 34:10; Knjiga proroka Miheja 7:15
2. pošasti, Ponovljeni zakon 28:59
3. prelaženje Jordana, Knjiga o Jošui 3:5
4. Božji događaji u prošlosti, Knjiga o Sucima 6:13; I. Ljetopisa 16:9.12.24; Nehemija 9:17
5. rođenje Samsona, Knjiga o Sucima 13:19
6. Davidova ljubav za Jonatana, II. Knjiga o Samuelu 1:26
7. korišten često u Knjizi o Jobu, 5:9; 9:10; 10:16; 37:5.14; 42:3
8. trideset i dva puta u Psalmima
9. YHWH-ino vijeće, Knjiga proroka Izaije 28:29
10. YHWH-ina djela, Knjiga proroka Izaije 29:14 (dva puta); Joel 2:26.

IMENICA

1. Izlazak, Knjiga Izlaska 15:11; Psalam 77:11.14; 78:12
2. u odnosu na mrtve, Psalam 88:10.12
3. nebesko veličanje YHWH-inih djela, Psalam 89:5
4. YHWH-ini zakoni, Psalam 119:129
5. YHWH-in Mesija, Knjiga proroka Izaije 9:6
6. YHWH-ina djela, Knjiga proroka Izaije 25:1; 29:14
7. djelovanja na kraju vremena, Knjiga proroka Daniela 12:6.

Bog djeluje na silne, iskupiteljske načine kako bi otkrio Sebe Svome najvišemu Stvorenju (čovječanstvo). On im želi da Ga spoznaju i pouzdaju se u Njega. Njegova djela su otkrivenje, bilježenje tih djela jeste nadahnuće, i razumijevanje tih djela je prosvjetljenje. YHWH želi da Ga svijet spozna!

▣ **“Naume oblikovane odavno, sa savršenom vjernošću”** Bog je u potpunome nadzoru povijesti. To je ponavljana tema u SZ-u (tj. Iz 14:24.26-27; 23:8.9; 46:10-11). Povijest nije ciklička, nego teleološka. Ne postoji GLAGOL u MT tekstu (“oblikovane” je pretpostavljeno).

Dvije hebrejske riječi prevedene “savršenom vjernošću” iz istoga su korijena:

1. prva (אמונה, BDB 53) znači “postojanost”, “nepokolebljivost”, ili “vjernost”. To je IMENICA ŽENSKOGA RODA (usp. Ps 88:12; 89:1.2.5.8; Hoš 2:20).
2. druga (אמון, BDB 53) znači “pouzdati se”, ili “vjernost”. To je IMENICA MUŠKOGA RODA (usp. 26:2; Pnz 32:20).

Zajedno one (amen obitelj riječi) podrazumijevaju potpunu i cjelokupnu Božju vjernost Njegovim naumima, obećanjima, i svrhama (tj. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5-6; Iz 2:2-4; 19:23-25, vidi Posebnu temu u 1:3).

25:2 “grad u gomilu” Ovdje je ponovno grad koji simbolizira pobunu čovjeka (usp. 24:10). On stoji za svaki glavni grad svakoga ljudskog društva koje je nastojalo napraviti svoj vlastiti put i udovoljiti svojim vlastitim potrebama bez Boga. Vidi bilješku u 24:10 i kartu poglavlja 26, Uvod D.

Pojam “gomilu” (BDB 164) korišten je za gomilu krša nakon što je grad uništen (usp. 37:26; II. Kr 19:25; Jer 9:11; 51:37). Utvrđeni gradovi bili su njihova najjača obrana, ali sad su oni gomila kamenja!

▣ **“Palača stranaca”** JPSOA ispravlja ovo u “sklonište bahatih ljudi” (opaska), što je slijedeno od JB-e, *The Bible: An American Translation*, od Smitha i Goodspeeda, te *A Translation of the Old Testament Scriptures From the Original Hebrew* od Spurrella. LXX ima “grad bezbožnih (ili bezočnih) ljudi”.

Ovo uključuje promjenu iz:

1. MT-a, מְרִיב, BDB 266 I, KB 267, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, “stranac”
2. מְרִיב, BDB 267, “drzak”, “ponosan”.

Ovo je zbrka hebrejskoga “R” i “D,” što izgleda tako slično.

25:3 “jak narod (će) slaviti Tebe” Ovo vjerojatno upućuje na različite skupine pogana:

1. 18:2.7 (Kuš)
2. 19:19-25 (Egipat i Asirija)
3. 24:14-15 (narodi istoka i zapada [primorske zemlje]).

Pojam “jak narod” (BDB 766 i 738) uspoređan je s “okrutni narodi” (BDB 156 i 792, stihovi 4d.e i 5). Prikazivanje YHWH-ine snage (tj. “predivne stvari”, BDB 810, stih 1) uvjerava ih da je On GOSPODIN svemira.

▣ **“Gradovi okrutnih naroda obožavat će Tebe”** Ovdje je ponovno igra riječi “grad”, ali izgleda kako je smjerenje to da čak ovi pobunjeni gradovi (tj. 24:10; 25:2.3.12; 26:1-6) idu da jednoga dana slave i služe Boga. Iznenađujuće ali ponavljani univerzalizam Knjige proroka Izaije (tj. 2:2-4; 19:23-25; 24:14-16a; 43:21) pojavljuje se ponovno (slava Bogu!).

25:4 Ovo je očito smjerenje na Božju brigu za društveno i religijski izopćene (tj. 4:5-6; 32:2). Bog ljubi siromaha (usp. 29:19). Zabilježite kako YHWH djeluje prema siromašnome, bespomoćnome, i društveno izopćenome:

1. obrana za bespomoćne
2. obrana za jadnika u nevolji
3. utočište od oluje, usp. 4:6; 32:2
4. hladovina od vrućine.

Ovo je tako različito od “okrutnih” (BDB 792, usp. 29:5.20). Ovo je kakvo je društvo moralo biti (tj. Izl 20; Pnz 5).

Zabilježite također da bijedni i siromašni ljudi moraju tražiti/pouzdati se u YHWH-u i Njegovu obećanu pomoć. Bog radi s palim ljudima u zavjetnome odnosu. On uvijek poduzima početni korak i postavlja uvjete, ali ljudi se moraju odazvati (usp. Ps 50:15; 91:15; 107:6.13) Njegovoj ponudi u pokajanju, vjeri, poslušnosti, i ustrajnosti. I SZ i NZ imaju dobrobiti i odgovornosti! Vidi Posebnu temu u 1:3.

▣

NASB	“Kao kišna oluja protiv bedema”
NKJV, Pešita	“je kao oluja protiv bedema”
NRSV	“kao zimska kišna oluja”
TEV, NJB	“kao zimska oluja”
REB	“kao ledena oluja”

MT ima “kišna-oluja” (BDB 281, usp. 4:6; 28:2; 30:30; 32:2) i “bedema” (קִיר, BDB 885, usp. 22:5; 38:2; 59:10). Slična riječ “hladan” (קָרָה, NRSV, TEV, NJB, REB, NIDOTTE, tom 3, str. 994, 995, קָרָה je iz קָרָה, BDB 903). *The UBS Hebrew Text Project* daje “bedema” A ocjenu (vrlo velika vjerojatnost).

25:5 “pjesma okrutnih” JPSOA mijenja hebrejski tekst od “pjesma” na “kišna oluja” (usp. stih 4).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 25:6-12

⁶GOSPODIN nebeskih vojska pripremit će raskošnu gozbu za sve narode na ovoj planini;

Gozbu staroga vina, odabrane komade s moždinom,

I oplemenjenim, starim vinom.

⁷I na ovoj planini On će proždrijeti pokrivač što je nad svim ljudima,

Čak veo što je razapet nad svim narodima.

⁸On će proždrijeti smrt za sva vremena,

I Gospodin BOG otrt će suze sa svih lica,

I On će ukloniti sramotu Svoga naroda iz čitave zemlje;

Jer je GOSPODIN rekao.

⁹I to će biti rečeno u onaj dan:

"Eto, ovo je naš Bog kojeg smo čekali da nas On moćan spasi.

Ovo je GOSPODIN kojeg smo čekali;
Pustite nas veseliti se i biti radosnima u Njegovu spasenju."

¹⁰Jer ruka GOSPODINOVA počivat će na ovoj gori,
I Moab bit će zgažen u njegovu mjestu
Kao slama zgažena u vodi gomile gnoja.

¹¹I on će širiti svoje ruke usred toga
Kao što plivač širi svoje ruke kako bi plivao,
Ali Gospodin će poniziti njegov ponos zajedno s lopovlukom njegovih ruku.

¹²Neoborive utvrde tvojih zidina On će oboriti,
Poniziti, i baciti na tlo, čak u prah.

25:6 "GOSPODIN nebeskih vojska pripremit će raskošnu gozbu za sve narode na ovoj planini" Ovdje je planina Sion pozornica Božje djelatnosti na kraju-vremena (usp. 2:2-4; Izl 24:11; Mt 8:11; Lk 14:15; 22:16; Otk 19:9). Ova mesijanska gozba je za sve ljude (usp. 27:13; 66:20). Bog će osigurati najbolju hranu (usp. Iz 55)!

▣ **"na ovoj planini"** Ovo upućuje na obnovljenu planinu Sion (tj. Jeruzalem) ili planinu Morija (tj. Hram) u Judi (usp. 24:23). Jeruzalem, u ovima eshatološkim okvirima, može uputiti:

1. doslovno na grad u Judi
2. simbolički na novu Zemlju (usp. Otk 21:1-2).

▣ **"vina" [vino]** Zabilježite različite vrste:

1. staro vino, BDB 1038 II, ovo upućuje na vino ostavljeno da se slegne
2. oplemenjeno vino, BDB 279, KB 279, *Pual* PARTICIP, ovo upućuje na očišćeno ili procijeđeno vino nakon što se sleglo poslije dugog vremena, što ga čini da bude najbolje kakvoće.

Vidi Posebnu temu: Biblijski stavovi prema alkoholu i alkoholizmu u 1:22.

25:7 "I na ovoj planini On će proždrijeti pokrivač što je nad svim ljudima,

Čak veo što je razapet nad svim narodima" Ovo je izričito znakovito. Zabilježite ponovno da Bog ide kako bi uklonio nešto (doslovno "lica" [BDB 815], "pokrivač" [BDB 532, KB 523, *Qal* AKTIVNI PARTICIP], "što pokriva [što je razapet]" [BDB 532, KB 523, *Qal* AKTIVNI PARTICIP]; usporedan izričaj je doslovno "veo" [BDB 697], "što je razastrt" [BDB 651 II, KB 703, *Qal* PASIVNI PARTICIP], ili "istkan" [BDB 651 II, NASB bilješka na margini, NIDOTTE, tom 3, str. 253]) od pogana ("nad svim ljudima" usporedno s "nad svim narodima", ovo su uključujući, sveopći izričaji) kako bi oni mogli doći k Njemu. Postojalo je nekoliko teorija o ovome "pokrivač":

1. sama smrt (usp. stih 8, ponavlja GLAGOL stiha 7)
2. znak žalovanja za umrlim (usp. II. Sam 15:30)
3. znak srama (usp. II. Sam 19:5; Jer 14:3)
4. duhovna sljepoća (usp. II. Kor 3:15-16; Ef 4:18)
5. hebrejski korijen כִּל (BDB 532) pojavljuje se jedino ovdje. On je povezan s כִּל (BDB 532), što znači "tajna" (usp. Ruta 3:7; I. Sam 18:22; 24:4 i često upućuje na idolatriju, usp. Izl 7:22; 8:7.18).

Ovaj "pokrivač" može uputiti na krive religije koje su zaslijepile oči paloga ljudstva (usp. Rim 1:21-32).

25:8 "On će proždrijeti smrt za sva vremena" Kakva predivna izjava! Prvotno stanje Edena je obnovljeno (usp. 65:19-20). Grješni, pobunjenički ljudi mogu biti iskupljeni trajno! Uskrsnuće je posebno spomenuto u 26:19 (usp. Job 14:14; 19:25-27; Ez 37:12-14; Dn 12:2; I. Kor 15).

Smrt je kraljevala od Adama do Krista (usp. Rim 5:12-21), ali s Isusovim uskrsnućem, smrt je bila poražena (usp. Hoš 13:14 navedeno u I. Kor 15:55-57).

U SZ-u duša koja griješi umrijet će (usp. Ez 18:4.20; Rim 6:23). Mojsijevski Savez bio je Savez temeljen na vršenju (usp. Lev 18:5; Gal 3:12), ali zbog Pada (usp. Post 3) i ljudske grješnosti on je postao smrtnom osudom, prokletstvom (usp. Gal 3:13; 4:5). Isus, Mesija, oslobodit će nas od smrtno osude (usp. Kol 2:14).

▣ **"Gospodin BOG otrt će suze sa svih lica"** Zabilježite to je Savez Boga Izraela (doslovno *Adon* YHWH) koji čini otiranje (BDB 562, KB 567, *Qal* PERFEKT, usp. 43:25; 44:22; Ps 51:1.9). Također zabilježite to je sa "svih lica" (BDB 481 i BDB 815)!

Ova tema žalosti, grizodušja (osuda), i ponovno uspostavljene radosti (spasenje) ponavljana je u Knjizi proroka Izaije (usp. 30:19; 35:10; 51:11; 65:19; također zabilježite njenu uporabu u NZ-u, Otk 7:17; 21:4).

▣ **“On će ukloniti sramotu Svoga naroda iz čitave zemlje”** Ovo ima dva moguća značenja:

1. odnosi se na Novi savez u Knjizi proroka Ezekielu 36:22-38 koji ispravlja sliku Izraela među narodima
2. povezuje “Njegov narod” sa svim narodima (usp. Rim 2:28-29; 9:6; i 11:26; također zabilježite Gal 6:16; I. Pt 2:5.9; Otk 1:6). Sramota je ishod grijeha. Njeno uklanjanje djelo je oprostjenja i obnove. Ovo je Božanski naum sveopćega iskupljenja (stih 1)!

▣ **“Jer je GOSPODIN rekao”** Ovdje je opetovana izvjesnost događaja jer je Bog to rekao (usp. 24:3; 30-31; 40:8; 55:10-11).

25:9 “u onaj dan” Ovo upućuje na Dan Božjeg pohoda. Za nekoga to će biti dan osude; za nekoga to će biti dan spasenja (usp. 12:1-4; 26:1; 27:1-2). Vidi bilješku u 2:11.

▣ **“ovo je naš Bog”** Ovo može upućivati na: (1) Boga Izraela (tj. Abrahamski Savez, Post 12:15;17) ili (2) Boga stvaranja koji je obećao oslobođenje svim ljudima napravljenima na Njegovu sliku i sličnost (usp. Post 1:26.27) u Knjizi Postanka 3:15.

▣ **“smo čekali”** Ovaj GLAGOL (BDB 875, KB 1082, *Piel* PERFEKT) pojavljuje se dva puta (usp. 8:17; 26:8; 33:2; 40:31; 49:23; 51:5; 60:9). To ima suzvučje “čeznuti za”, “pouzdati se u”, “čekati željeno za”! On je bio mnogo češće korišten u Psalmima i Knjizi proroka Izaije.

▣ **“da nas On moćan spasi”** Uobičajeno u SZ-u ovaj GLAGOL (BDB 446, KB 448, *Hiphil* IMPERFEKT) znači “osloboditi” (tj. fizičko oslobođenje, Post 12:12; Izl 1:17-22; 14:30; Jak 5:20), ali u ovome okviru njegovo je značenje više u skladu s NZ-om uporabom “spašen” (tj. Mt 1:21; 18:11; I. Kor 1:21; 9:22; I. Tim 1:15; II. Tim 1:9). Ovi ljudi (Židov i pogan) bit će spašeni od grijeha i smrti. Vidi Posebnu temu u 33:2.

▣ **“Pustite nas veseliti se i biti radosnima”** Ovo su oboje KOHORTATIVA:

1. BDB 162, KB 189, *Qal* KOHORTATIV
2. BDB 970, KB 1333, *Qal* KOHORTATIV.

Njegovo spasenje donosi obnavljanje radosti i veselja Njegovu Stvorenju (usp. 35:1-2.10; 65:18; 66:10).

25:10-11 Postoje nizovi dvostrukih riječi za naglaske:

1. zgažena, stih 10, BDB 190, KB 218:
 - a. *Niphal* PERFEKT
 - b. *Niphal* INFINITIVNA GRAĐA
2. širi svoje ruke, stih 11, BDB 831, KB 975:
 - a. *Piel* PERFEKT
 - b. *Piel* IMPERFEKT
3. kako bi plivao, stih 11, BDB 965, KB 1314:
 - a. *Qal* PARTICIP
 - b. *Qal* INFINITIVNA GRAĐA.

Moab će pokušati plivati u kaljuži (stih 10, ovo je jedino pojavljivanje pojma [קַלְיָזָה, BDB 199]). LXX i Pešita ne slijede ovo čitanje, ali imaju “kao što oni gaziše gumno s kolicima”. JPSOA to ispravlja na mjesto imena “Madmena”, blizu Jeruzalema, usp. 10:31.

25:10-12 Ovo se izgleda vraća na temu osude okolnih naroda i posebno Moaba (JPSOA predlaže ispravak na “Asirija”). Moab je bio prethodno osuđen u Knjizi proroka Izaije 15 - 16. Ovdje, Moab (jedini poseban narod spomenut u poglavlju 24 - 27) je izgleda morao biti simbolom svih pobunjenih ljudskih bića, ponosnih na njihovo vlastito stanje. Moab, fizički smješten na visokoj zaravni i vrlo bogat zbog svoje trgovine, simbol je svega od ljudskog dostignuća odvojenog od Boga. Ovo je izgleda pozadina: (1) “grad kaosa” u Knjizi proroka Izaije 24:10 ili (2) “neoboriv grad” spomenut u Izaiji 26:5.

25:11 “Ali Gospodin će poniziti njegov ponos” GLAGOL (BDB 1050, KB 1631, *Hiphil* PERFEKT, usp. stih 10) također je dva puta spomenut u 26:5 kako bi uputio na YHWH-ino obaranje “grada” (usp. 24:10; 25:2-3). To je ponavljanje GLAGOL u Knjizi

proroka Izaije povezan s YHWH-inim suđenjem ponosa i oholosti (usp. 2:9.11.12.17; 5:15 [dva puta]; 10:33; 13:11; 25:11; 29:4; 40:4; zabilježite II. Sam 22:28; Job 40:11; Ps 18:27; Izr 29:23).

Moabov pretjeran ponos bio je spomenut ranije u 16:6 i njegova ruševina u 16:14.

NASB, NKJV	“lopovlukom njegovih ruku”
NRSV	“borbom njihovih ruku”
TEV	“njihove će ruke tonuti bespomoćno”
NJB	“što njegove ruke mogu pokušati”
JB	“on pruža svoje ruke”
Pešita	“pljačke njihovih ruku”

JPSOA predlaže ispravak “zajedno sa znakovima njihove snage”, što se može povezati s “neoborive utvrde”, usp. stih 12.

Poteškoća je pojam “lopovlukom”, ארבות (BDB 70), koji je nađen jedino ovdje u SZ-u, ali bliski oblik, מארב (BDB 70) znači “zasjeda” ili ארב (BDB 70) znači “ležati u čekanju” ili “zasjeda”, ali ovo ne odgovara okviru.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Što je razlika između “onaj dan” u 25:9 i 24:21?
2. Zašto je Moab izlučen u 25:10-12?

IZAIJA 26

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Pjesma pouzdanja u Božju zaštitu	Pjesma spasenja	Pjesma pobjede	Bog će dati Svome narodu pobjedu	himna zahvaljivanja
26:1-6 (1-6)	26:1-11 (1b-6)	26:1-6 (1-6)	26:1-19 (1-6)	26:1-6 (1-6)
26:7-10 (7-10)	(7-9) (10-11)	apokaliptički psalam 26:7-15 (7-15)	(7-18)	Psalam 26:7-19 (7-11)
26:11-19 (11-19)	26:12-19	26:16-19 (16-19)	(19)	(12-15) (16-19)
	(16-18) (19)	četvrti eshatološki dio (26:20-27:1)	osuda i obnova	GOSPODINOVA osuda
26:20-21 (20-21)	26:20-27:1 (20-21)	26:20-21 (20-21)	26:20-21	26:20-27:1 (20-21)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Mora biti zapamćeno da Knjiga proroka Izaije 26 i 27 oblikuje dio književne jedinice koja je započela u poglavlju 24.
- B. Poglavlja 24 – 27 književna su jedinica smještena na zaključku niza proroštava o osudi protiv okolnih naroda nađenih u Knjizi proroka Izaije 13 - 23. Osuda nije posljednja riječ! Bog milosti i milosrđa ima vječni, uključujući, iskupiteljski naum!
- C. Ovaj čitav dio igra je o dva grada:
1. gradovi osnovani od pale ljudske djece Kajina, koji pokušavaju zadovoljiti svoje potrebe u potpunosti svojim vlastitim sredstvima (tj. Post 10 - 11)
 2. grad Sion, gdje obitava Bog (tj. iznad krila dva kerubina smještenih nad Kovčegom saveza u najsvetijoj unutrašnjoj Svetinji Hrama u Jeruzalemu) i gdje Njegov narod (Židov i pogan) dolaze k Njemu i štuju Njega (usp. 2:2-4; 19:18-25; Heb 11:10; 12:22; 13:14; Otk 21:1-2).
- D. Gradovi predstavljaju skupine ljudi/naroda:

Ljudski gradovi

1:7.8, spaljeni judejski gradovi
1:21, vjeran grad postao je bludnica
6:11, judejski gradovi opustošeni
14:17.21, svi gradovi opustošeni
14:31 gradovi Filisteje
17:1-3.9, gradovi Sirije razrušeni
19:2, gradovi Egipta uništavaju jedan drugog

22:2.9, veseo grad, Jeruzalem pada
23, Tir uništen
24:1 - 25:5, sveopće razaranje gradova
25:10-12, Moab i njegova palača, utvrđeni gradovi zgaženi
26:5, neoboriv grad, vjerojatno Moab
27:10, utvrđeni gradovi padaju
29:1, "Ariel" (Jeruzalem)
33:2.19, slavljenički grad (Jeruzalem)

48:2, sveti grad, ali samo u imenu

Božji grad

1:26, grad pravednosti, vjeran grad

19:18-22, egipatski gradovi štuju Boga
19:23-25, sav Egipat i Asirija uključeni u Božji narod

25:6-9, gozba na Božjoj planini (tj. Jeruzalem)

26:1, jak grad, Jeruzalem, obnovljen

45:13, Moj grad (usp. 44:23)

52:1-6, sveti grad
60:14, GOSPODINOV grad
62:12, grad nije napušten
66:6, glas vike iz grada, glas iz Hrama

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 26:1-6

¹U onaj dan ova će pjesma biti pjevana u zemlji Jude:

"Mi imamo jak grad;

On je učvrstio zidine i bedeme za sigurnost.

²Otvorite vrata, da pravedan narod može ući,

Onaj što ostaje vjeran.

³Nepokolebljivost uma Ti ćeš držati u savršenome miru,

Zato jer se on pouzdaje u Tebe.

⁴Pouzdamte se u GOSPODINA zauvijek,

Jer u BOGU GOSPODINU, *mi* imamo vječnu Stijenu.

⁵Jer On je ponizio one koji prebivaju na visini, neoborivome gradu;

On ga obara, On ga obara na tlo, On ga baca u prah.

⁶Noga će ga zgaziti,

Noge ožalošćenih, stope nemoćnih.

26:1 “U onaj dan” Ovo upućuje na Božje pohode Njegova Stvorenja. To može biti za blagoslov ili za osudu. Vidi punu bilješku u 2:11.

▣ **“pjesma”** Postoji nekoliko pjesama u ovoj književnoj jedinici (tj. poglavlja 24 - 27):

1. osuda, 23:15-18
2. osuda, 24:7-11
štovanje, 24:14-16
3. zahvaljivanje i slavljenje, 25:1.3.6.9
4. radovanje, 26:1.19
5. radovanje, 27:2

Vrsta glazbe/slavljenja odražava dolaženje YHWH zbog osude ili blagoslova (usp. Pnz 27 - 28).

▣ **“Mi imamo jak grad”** Grad na kojeg se upućivalo u stihovima 1-6, s mogućom iznimkom stiha 5, jeste Božji grad, obnovljeni Jeruzalem, što je simbolički Božja obnova čitave Njegove Zemlje. Vidi D u Okvirnim uvidima gore.

▣ **“On je učvrstio zidine i bedeme za sigurnost”** Ovi bedemi bili su zemaljska djela koja nisu dopuštala opasnim strojevima doseći gradske zidine. ZAMJENICA upućuje na YHWH-u.

Pojam “sigurnost” doslovno je “spasenje” (BDB 446), vidi Posebnu temu u 33:2.

26:2 “Otvorite vrata, da pravedan narod može ući” Ovo upućuje na dostup svetome gradu i Hramu (usp. 60:11.18; 62:10).

Riječ “narod” (BDB 156) uobičajeno je korišten u prijezirnome načinu upućujući na pogane, ali ovdje ona ima pozitivan suzvuk upućujući na vjerne iz Jude. Zapamtite, okvir, okvir, okvir!

▣ **“Onaj što ostaje vjeran”** Stihovi 2-4 izgleda kako su igra hebrejske riječi “vjeran” ili “dostojan povjerenja/pouzdan”. Vidi Posebnu temu u 22:23. Stih naglašava neprekidnost vjere:

1. *Qal* AKTIVNIM PARTICIPOM od “drži” (BDB 1036, KB 1581)
2. MNOŽINOM od “vjera” (BDB 53).

Ponovno, neizvjesno je je li ovo bilo upućeno na pojedinca ili narodni entitet (usp. NRSV, JB, REB). To je nekako slično poteškoći u 24:13 (usp. Iz 30:15). Ova zamisao ostajanja vjernim može biti povezana sa zamisli čekanja na Gospodina (usp. 25:9; 26:8). Usred osude Božji istinski narod ipak se pouzdaje u Njega.

26:3 “Nepokolebljivost uma Ti ćeš držati u savršenome miru” Zabilježite vid Saveza:

1. vjernikov um ostaje na YHWH-i (BDB 701, KB 759, *Qal* PASIVNI PARTICIP, ali upotrijebljen u AKTIVNOME smislu, usp. I. Ljet 29:18)
2. YHWH drži njega/nju (BDB 665 I, KB 718, *Qal* IMPERFEKT, zavjetni odnos ima dva sudionika, vidi Posebnu temu u 1:19)
3. “savršenome miru” je dvostrukost od *shalom* (BDB 1022, usp. DSS). Ova dvostrukost riječi vrlo je uobičajena u ovome dijelu Knjige proroka Izaije.

▣ **“on (se) pouzdaje u Tebe”** Riječ “pouzdamte se” (BDB 105, KB 120, *Qal* PASIVNI PARTICIP) znači “pouzdamte se” u YHWH-u (usp. 12:2; 26:4; 36:15; 37:10; 50:10). Zabilježite da naredni stih ima istu riječ kao IMPERATIV. To je tako važna teološka zamisao potrebe za osobnim odnosom s Bogom, ne samo poslušnost. Oboje je presudno!

26:4 “Pouzđajte se u GOSPODINA zauvijek” za GLAGOL (BDB 105, KB 120, *Qal* IMPERATIV), vidi Posebnu temu u 22:23.

Ime za Božanstvo u prvome retku stiha 4 jeste YHWH; u drugome retku skraćivanje Yah i YHWH, vidi Posebnu temu u 1:1.

Pojam “zauvijek” (BDB 723 I), prvi MNOŽINSKI oblik, i onda oblik JEDNINE (REČENIČNA GRAĐA, usp. 65:18; Ps 83:18; 92:8). Ova građa, zajedno s “vječnu” (BDB 761), upotrijebljeno o YHWH-i, podrazumijeva osobni odnos nakon ovoga života (usp. stihove 14.19; Ps 23:6).

▣ **“mi imamo vječnu Stijenu”** Riječ “Stijenu” je metafora za Božju nepromjenljivu narav (usp. Ps 18:1. 2; Iz 17:10; 30:29; 44:8).

26:5 “neoborivome gradu” Ovo može upućivati na ponos Moaba (usp. 25:10-12), posebice stih 12. Ljudski ponos i oholost uvijek ishode u Božanskoj osudi.

26:6 Ovdje YHWH djeluje u korist Svoga naroda. Zamisao “gaženja” povezuje ovo s 25:10, što je Božja osuda nad Moabom te izgleda, u ovome okviru, kako je to simbol svega ljudskoga, grješnog, pobunjeničkoga društva (slično uporabi Babilona u Otkrivenju).

Zabilježite različite riječi što se odnose na noge:

1. GLAGOL, “gazi” (BDB 942, KB 1245, *Qal* IMPERFEKT)
2. IMENICA, “noga” (BDB 919, JEDNINA)
3. IMENICA, “noga” (BDB 919, MNOŽINA)
4. IMENICA, “stope” (BDB 821).

Ovo poglavlje ima nekoliko dvostrukih riječi, što je osobina širega okvira:

1. mir, stih 3
2. YHWH, stih 4
3. noga, stih 6.

Zapamtite sve GLAGOLSKE dvostrukosti u poglavljima 24 – 27:

1. “vene”, BDB 615, KB 663, *Qal* PERFEKT, 24:4
2. “prestaje”, BDB 991, KB 1407, *Qal* PERFEKT, 24:8
3. “piju”, BDB 1059, KB 1667, *Qal* IMPERFEKT i PARTICIP, 24:9
4. “izdajnički”, BDB 93, KB 108, *Qal* PARTICIP i PERFEKT (dva puta), 24:16
5. “zgažena”, BDB 190, KB 218, *Niphal* PERFEKT i INFINITIV, 25:10
6. “širiti”, BDB 831, KB 975, *Piel* PERFEKT i IMPERFEKT, 25:11
7. “plivao”, BDB 965, KB 1314, *Qal* PARTICIP i INFINITIVNA GRAĐA, 25:11
8. “pouzđaj(te) se”, BDB 105, KB 120, *Qal* PASIVNI PARTICIP i *Qal* IMPERATIV, 26:3.4
9. “obara”, BDB 1050, KB 1631, *Niphal* IMPERFEKT (dva puta), 26:5
10. “vide”, BDB 302, KB 301, *Qal* IMPERFEKT (dva puta), 26:11
11. “uvećao”, BDB 414, KB 418, *Qal* PERFEKT (dva puta), 26:15
12. “pusti mu sklopiti”, BDB 793, KB 889, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (dva puta), 27:5
13. “udario”, BDB 645, KB 697, *Hiphil* PARTICIP i PERFEKT, 27:7.

▣ **“Noge ožalošćenih, stope nemoćnih”** To je YHWH koji gazi, ali On često koristi poslanike (tj. Asirija, Babilon). Ovdje slabi i siromašni koji su bili zlostavljani bit će Njegovi poslanici (usp. 3:14-15).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 26:7-10

⁷Put pravednika je poravnat;

O Čestiti, učini stazu pravednika ravnom.

⁸Uistinu, dok slijedimo put Tvojih osuda, o GOSPODINE,

Čekali smo na Tebe željno;

Tvoje ime, čak Tvoj spomen, žudnja je naših duša.

⁹Noću moja duša čezne za Tobom,

Doista, moj duh u meni traži Tebe marljivo;

**Jer kad zemlja iskusi Tvoje osude
 Žitelji svijeta uče pravednost.
¹⁰Iako je zao pokazan počašćenim,
 On ne uči pravednosti;
 On dijeli nepravedno u zemlji čestitosti,
 I ne zapaža veličanstvo GOSPODINOVO.**

26:7 “Put... poravnat...

ravnom” Ovo je igra zamisli pripreme ceste za kraljevsku posjetu. Postalo je korišteno metaforički za duhovnu pripremu za Božje pohode. Ovo je zamisao što je Ivan Krstitelj upotrijebio za opis svoje vlastite službe (usp. 40:3.4; 42:16; 45:13; Mt 3:3; Mk 1:3; Lk 3:4-6; Iv 1:25).

Ravan, poravnat put morao bi podsjetiti na pravilan put koji bi trebao obilježiti način života pobožnosti i poslušnosti Savezu. Vjerman je vjernik obilježen:

1. srcem za Boga (osobni odnos, usp. stih 9)
2. životom za Boga (poslušnost, usp. stih 8).

Ovo mora ići zajedno! Oni ne mogu biti odvojeni (usp. Lk 6:46).

NASB, NJB	“O Čestiti”
NKJV	“O Najčestitiji”
NRSV, JPSOA	“O Pravedan”

Ovo je jedino mjesto u Bibliji da je taj naslov upotrijebljen za Boga. Neki to vide kao povezanost s “Pravednik(u)” (usp. 24:16), dok drugi prijevodi daju ovaj naslov za Boga, ostali kažu kako se on odnosi na Njegove pravedne sljedbenike (LXX, Pešita, JB, REB) koji putuju ravnim putem kad se vraćaju Njemu u obnovljeni Jeruzalem (usp. 42:16).

26:8 “put” Zabilježite kako se ova riječ (doslovno “staza”, BDB 73) odnosi na “put” iz stiha 7:

1. stih 7, doslovno staza
2. stih 8, način života.

▣ **“Čekali smo na Tebe željno”** GLAGOL (BDB 875, KB 1082, *Piel* PERFEKT) preveden je od NASB-e dodavanjem engleskoga PRILOGA “željno”. Drugi ga engleski prijevodi nemaju. Ovo odražava strpljivo pouzdanje/čekanje u Bogu usred teških okolnosti (usp. 8:17; 25:9; 33:2).

POSEBNA TEMA: POJMOVI ZA BOŽJE OTKRIVENJE (KORIŠTENI U PONOVLJENOME ZAKONU I PSALMIMA)

- I. “Odredbe”, BDB 349, “uredba, proglaš, ili propis”:
 - A. muški rod, קה – Ponovljeni zakon 4:1.5.6.8.14.40.45; 5:1; 6:1.24; 7:11; 11:32; 16:12; 17:19; 26:17; 27:10; Psalam 2:7; 50:16; 81:4; 99:7; 105:10.45; 148:6
 - B. ženski rod, קהה – Ponovljeni zakon 6:2; 8:11; 10:13; 11:1; 28:15.45; 30:10.16; Psalam 89:31; 119:5.8.12.16.23.26.33.48.54.64.68.71.80.83.112.124.135.145.155.171.
- II. “Zakon”, BDB 435, “uputa”:
 - Ponovljeni zakon 1:5; 4:44; 17:11.18.19; 27:3.8.26; 28:58.61; 29:21.29; 30:10; 31:9; Psalam 1:2; 19:7; 78:10; 94:12; 105:45; 119:1.18.29.34.44.51.53.55.61.70. 72.77.85.92.97.109.113.126.136.142.150.153.163.165.174.
- III. “Svjedočanstva”, BDB 730, “Božanski zakoni”:
 - A. MNOŽINA, עדה – Ponovljeni zakon 4:45; 6:17.20; Psalam 25:10; 78:56; 93:5; 99:7; 119:22.24.46. 59.79.95.119.125.138.146.152.167.168
 - B. עדה ili עדות – Psalam 19:7; 78:5; 81:5; 119:2.14.31.36.88.99.111.129.144.157.
- IV. “Naredbe”, BDB 824, “dužnost”:

		– Psalam 19:8; 103:18; 111:7; 119:4.15.27.40.45.56.63.69.78.87.93.94.100.104.110.128.134.141.159.168.173.
V.	“Zapovijedi”, BDB 846:	– Ponovljeni zakon 4:2.40; 5:29; 6:1.2.17.25; 8:1.2.11; 10:13; 11:13; 15:5; 26:13.17; 30:11.16; Psalam 19:8; 119:6.10.19.21.32.35.47.48.60.66.73.86.96.98.115.127.131.143.151.166.176.
VI.	“Sudovi/propisi”, BDB 1048, “pravila” ili “pravda”:	– Ponovljeni zakon 1:17; 4:1.5.8.14.45; 7:12; 16:18; 30:16; 33:10.21; Psalam 10:5; 18:22; 19:9; 48:11; 89:30; 97:8; 105:5.7; 119:7.13.20.30.39.43.52.62.75.84.102.106.120.137.149.156.160.164; 147:19; 149:9.
VII.	“Njegovi putovi”, BDB 202, YHWH-ine smjernice za način života Njegova naroda:	– Ponovljeni zakon 8:6; 10:12; 11:22.28; 19:9; 26:17; 28:9; 30:16; 32:4; Psalam 119:3.5.37.59.
VIII.	“Njegove riječi”:	
	A. BDB 202	– Ponovljeni zakon 4:10.12.36; 9:10; 10:4; Psalam 119:9.16.17.25.28.42.43.49.57.65.74.81.89.101.105.107.114.130.139.147.160.161.169
	B. BDB 57:	
	1. “riječ”	– Ponovljeni zakon 17:19; 18:19; 33:9; Psalam 119:11.67.103.162.170.172
	2. “obećanje”	– Psalam 119:38.41.50.58.76.82.116.133.140.148.154
	3. “zapovijed”	– Psalam 119:158.

▣ **“Tvoje ime, čak Tvoj spomen, žudnja je naših duša”** Ovo je osobna čežnja štovatelja za njegova Boga (usp. stih 9; 25:9). “Tvoje ime” predstavljalo je Božju narav (tj. Izl 3:15; Ps 135:13). “Tvoj spomen” predstavljalo je Njegova velika djela iskupljenja proglašena u slavljenju.

26:9 Prva dva retka stiha 9 zvuče kao Psalmi. Štovatelj duboko žudi YHWH-u, ne činjenice o Njemu, nego Njega, Osobno:

1. čezne, BDB 16, KB 20, *Piel* PERFEKT
2. traži, BDB 1007, KB 1465, *Piel* IMPERFEKT, Psalam 63:1; 78:34; Knjiga proroka Hošee 5:15.

Ovo je tako snažan, osobni jezik. Podsjeća me na Psalam 42:1-2. Mi smo bili stvoreni kako bismo Ga spoznali. Ne možemo naći mir odvojeno od Njega! Naši duhovi, stvoreni na Njegovu sliku i sličnost, žude za Njim!

▣ Druga dva retka i stih 10 govore o zlima koji ne razumiju Božje strpljenje i izvlače korist od Njegove dobrote (usp. Rim 2:4-5). Božji je zakon (tj. osuda) imao namjenu pomoći narodima da Ga spoznaju (usp. stih 11), ali Izraelova neposlušnost zastrla je otkrivenje. Čak su sami Izraelci uzimali prednost svojih obiteljskih predaja (tj. obećanja Abrahamu).

Vjerni žitelji svijeta uče pravednosti (stih 9d), ali zli to ne čine (stih 10b).

▣ **“osude”** Vidi Posebnu temu: Sudac, osuda, i pravda (שפוט) u Knjizi proroka Izaije u 3:1.

26:10 “Iako je zao pokazan počašćenim” Ovaj stih opisuje YHWH-inu otkrivajuću nakanu (tj. doseći zle tako da se preobrate) i djelovanja:

1. On im pokazuje počast (tj. ljubaznost), BDB 335, KB 334, *Hophal* IMPERFEKT
2. njima je dozvoljeno živjeti “u zemlji čestitosti”
3. On jasno daje znakove (tj. podiže Svoju ruku) njima, stih 11.

Što je odaziv zloga YHWH-inome otkrivenju Sâmoga Sebe?:

1. ne uči pravednosti, stih 10
2. ne dijeli pravedno, stih 10
3. ne zapaža veličanstvo GOSPODINOVO, stih 10
4. ne vidi Njegovu gorljivost za Njegov narod, stih 11.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 26:11-19

- ¹¹O GOSPODINE, Tvoja je ruka podignuta *ipak* oni je ne vide.
Oni vide *Tvoju* gorljivost za narod i posramljeni su;
Doista, vatra će proždrijeti Tvoje neprijatelje.
- ¹²GOSPODINE, Ti ćeš učvrstiti mir za nas,
Budući da si Ti također izveo za nas sva naša djela.
- ¹³O GOSPODINE naš Bože, drugi gospodari osim Tebe vladali su nama;
Ali po Tebi sâmome mi priznajemo Tvoje ime.
- ¹⁴Umrli neće živjeti, pokojni duhovi neće uskrsnuti;
Zato si Ti kaznio i uništio ih,
I Ti si izbrisao svo sjećanje o njima.
- ¹⁵Ti si uvećao narod, o GOSPODINE,
Ti si uvećao narod, Ti si slavljen;
Ti si proširio sve granice zemlje.
- ¹⁶O GOSPODINE, oni Te vidješe u nevolji;
Oni mogu jedino šaptati molitvu,
Tvoje kažnjavanje bijaše nad njima.
- ¹⁷Kao što se trudna žena približava *vremenu* radanja,
Ona se previja *i* više u svojim porođajnim bolovima,
Takvi bijasmo mi pred Tobom, o GOSPODINE.
- ¹⁸Mi bijasmo trudni, mi se previjasmo u *porođajnoj muc*i,
Mi rodismo, kao što to izgleda, *jedino* vjetru.
Mi ne možemo izvršiti oslobođenje za zemlju,
Niti bijahu žitelji svijeta rođeni,
- ¹⁹Tvoji umrli živjet će;
Njihova tijela uskrsnut će.
Vi koji ležite u prahu, probudite se i kličite od veselja,
Jer vaša rosa je kao rosa osvita,
I zemlja će dati rođenje pokojnim duhovima.

26:11 “Tvoja je ruka podignuta” Ovo je idiom za YHWH-ina djelovanja, i prošla i sadašnja. Ona su jasna, ali neprijatelji Njegova naroda ne vide i ne razumiju Njega (usp. stih 10; 5:12.25; 8:11; 9:12; 10:4.10; 11:15; 13:2; 14:26-27; 23:11; 25:10; 28:2, itd.).

▣ “**vatra će proždrijeti Tvoje neprijatelje**” Ovo bi mogao biti IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu (tj. “pusti vatru neka proždre Tvoje neprijatelje”).

26:12 Ovo je jaka potvrda YHWH-ine suverenosti. On djeluje u korist Izraela (usp. Ez 36:22-38) za Svoje veće iskupiteljske svrhe!

26:13 “**drugi gospodari**” Moguće je da ovo upućuje na lažne bogove iz 2:8; 27:9, ali to može biti smjeranje na narodne neprijatelje (Sirija, Asirija, Babilon) s kojima se Izrael suočavao.

▣ “**drugi gospodari osim Tebe vladali su nama**” Ovaj GLAGOL (BDB 127, KB 142, *Qal* PERFEKT) može značiti:

1. posjedovati kao suprugu ili inoću, Knjiga Postanka 20:3; Izlazak 21:3.22; Ponovljeni zakon 22:22; 24:1
2. vladati nad, 26:13; I. Knjiga Ljetopisa 4:22.

Ovaj stih može upućivati na idolatriju, posebno na štovanje plodnosti. YHWH je njihov jedini istinski “gospodar”, “suprug” (usp. Hoš 2:14-20).

NASB
NKJV
NRSV

“mi priznajemo Tvoje ime”
“mi se spominjemo Tvoga imena”
“mi poznajemo tvoje ime”

**NJB, REB
LXX**

**“mi prizivamo tvoje ime”
“mi imenujemo tvoje ime”**

GLAGOL (BDB 269II, KB 269, *Hiphil* IMPERFEKT) znači “zapamtiti”. KB kaže kako to znači “ispovijedati u slavljenju” (tj. himne). Ovo, prema tome, obilježava okolnost štovanja gdje su veličani narav i djela Izraelova Boga (pozitivno, tj. Ps 71:14-16; i negativno, ne spominjati druge bogove u slavljenju, Izl 23:13).

Zabilježite da je to YHWH (tj. “po Tebi”) kojeg su Njegovi ljudi kadri štovati:

1. narodno oslobođenje (usp. stih 15, Hram)
2. osobno oslobođenje (usp. stih 16, čeznuti ići tamo).

26:14 “Umrli neće živjeti, pokojni duhovi neće uskrsnuti” Ovo izgleda mora biti vezano na stih 13, “drugi gospodari”, što upućuje na tuđinske kraljeve koji neće opetovano mučiti Izraela. Ovaj stih nema nakanu učiti teologiju o životu nakon smrti, posebice poništenje zlih. Postoje dva druga odlomka u Bibliji koji uče opće uskrsnuće (usp. Dn 12:2; Mt 25:46; Iv 5:28-29; Djela 24:15). Ovaj stih govori kako se oni kraljevi, sad osuđeni i mrtvi, nikad neće ponovno vratiti u život u osobnome smislu ili simbolički, u drugo vrijeme, kako bi povrijedili Božji narod.

▣

**NASB
NRSV, JPSOA
TEV, JB
NJB**

**“pokojni duhovi”
“sjenke”
“sablasi”
“sjene”**

Hebrejski pojam (BDB 952 I) izgleda kako je povezan s onima u podzemlju, nemoćnim umrlim (usp. Job 26:5; Izr 2:18; Iz 14:9; u 26:19; riječ je upotrijebljena za pravedne koji će biti uskrsnuti).

Isti korijen (BDB 952 II) bio je jedan od pojmova korištenih za divove. Vidi Posebnu temu u 14:9. Moguće su Refaimci postali mjerodavna metafora za velike ratnike i simbolički za kraljeve moćnih naroda.

26:15 Ovo je bila Božja zavjetna svrha prema Abrahamovu potomstvu. To je ista slika često proširena na eshatologiju, pomoću koje svi narodi dolaze i štiju YHWH-u u Jeruzalemu.

26:16 “Oni mogu jedino šaptati molitvu” Božji vjerni morali su patiti pod Božjom osudim nad Njegovim narodom skupno. Oni su vidjeli Boga u tihim i opreznim molitvama usred Božje teške ruke.

Može postojati teološka igra riječi:

1. šaptati molitvu (BDB 538 #3)
2. šaptati kao dio Izraelove idolatrije (BDB 538 #1.2, usp. 3:3.20).

Zapamtite, okvir, okvir, okvir određuje značenje!

26:17 “Kao što se trudna žena” Često u Bibliji, rođenje je korišteno kao metafora za iznenadan dolazak boli od Božje osude. Neki tumače stihove 17-18 kao mesijansko rođenje (tj. metafora porođajnih bolova Novoga doba, usp. Mk 13:8), ali u okviru to izgleda upućuje na osudu.

26:18 “Mi rodismo, kao što to izgleda, jedino vjetru.

Mi ne možemo izvršiti oslobođenje za zemlju,

Niti bijahu žitelji svijeta rođeni” Ovaj je stih upućivanje na misijski nalog Izraela da bude kraljevsko svećenstvo (usp. Izl 19:4-6). On je morao djelovati kao svjetlo narodima (usp. Iz 42:6; 49:6; 51:4). Međutim, zato jer nikad nije držao Zakon Božji, ljudi Zemlje vidjeli su jedino YHWH-u u osudi. To nije bila Božja nakana (usp. stih 15); zato, Božja je svrha (usp. 25:1) za Izraela i svijet bila osujećena.

Pojam “vjetru” (BDB 924) ima nekoliko suzvuka u Knjizi proroka Izaije:

1. dah, 11:4; 25:4; 27:8; 30:28.33; 33:11; 59:19
2. vjetar, 7:2; 11:15; 17:13; 26:18; 32:2; 41:16.29; 57:13; 64:6
3. duh:
 - a. Božji Duh, 11:2 (4 puta); 30:1; 32:15; 34:16; 40:13; 42:1; 44:3; 48:16; 59:21; 61:1; 63:10.11.14
 - b. ljudski duh, 4:4; 19:3.14; 26:9; 28:6; 29:10.24; 31:3; 37:7; 38:16; 42:5; 54:6; 57:15(dva puta).16; 61:3; 65:14; 66:2.

Međutim u Mudrosnoj književnosti pojam označava besmisao ili prazninu (tj. Prop 1:14.17; 2:11.17.26; 4:4.6.16; 5:16; 6:9). Mislim da Izaijina uporaba u 26:18 i 41:29 bolje pothranjuje drugi suzvuk. Abrahamovo sjeme nije moglo dovesti narode YHWH-i zbog:

1. njihove osobne, pojedinačne posrnulosti
2. posrnulosti naroda

ali YHWH može (usp. stih 12)!

Pojam “rodismo” (BDB 656, KB 709, *Qal* IMPERFEKT) u stihu 18d doslovno znači “opadati” ili “pasti”, ali korišten je metaforički za rođenje. Arapski korijen znači roditi; to je prvenstveno korišteno za životinje (usp. NIV).

26:19 “Tvoji umrli živjet će;

Njihova tijela uskrsnut će” Stih 19 u opreču je sa stihom 14. To je zašto stih 14 ne može biti izvor teologije. Stih 19 ima mnogo teološke srodnosti s 25:8. Pitanje koje smo vidjeli u 26:3 bavi se upućuje li to na narodni entitet ili na pojedinca. Pojam “njihova” u stihu 19b doslovno je “moja” u hebrejskome. Ovdje opetovano to je igra o pojedinačno nasuprot narodnome. Ovo uskrsnuće naroda Izraela ima mnogo zajedničkoga s Knjigom proroka Ezekijela 37.

Postoje dva IMPERATIVA u ovome stihu koji opisuju što umrli (“vi koji ležite u prahu”) mogu učiniti:

1. probudite se, BDB 884, KB 1098, *Hiphil* IMPERATIV
2. kličite, BDB 943, KB 1247, *Piel* IMPERATIV.

Uskrsnuće je zamisao koja je bila očito uobičajena u drevnome Bliskom Istoku:

1. Knjiga o Jobu (Edom u razdoblju 2000. g.pr.Kr.), 14:13-15; 19:25-27
2. egipatsko mumificiranje (počevši od 3000.± g.pr.Kr., usavršeno u dvadeset prvoj dinastiji)
3. ali ne u Mezopotamiji.

Ako su ljudi bili stvoreni za zajedništvo s Bogom ali grijeh je prouzročio smrt, onda obrat za vjerne izgleda logičan. Rabini (tj. farizeji) vjerovali su u uskrsnuće (usp. Djela 23:6; Heb 6:1-2). Isus je vjerovao u uskrsnuće (usp. Mt 22:23-33; Lk 14:14; Iv 11:24-25). Zamisao Neba pitanje je zajedništva. Gehena je trajna odvojenost onih koji odbiju vjeru i zajedništvo! Biblijska slika za budućnost jeste obnovljeni Eden (usp. Otk 21 - 22).

NASB	“rosa osvita”
NKJV	“rosa trave”
NRSV, NJB	“sjajna rosa”
TEV	“kao blistava rosa”
REB	“rosa blistavog svjetla”
Pešita	“rosa svjetla”
JPSOA	“rosa ili svježe raslinje”

Ovo je doslovno “za rosu svjetla”. Riječ “svjetlo” (BDB 21) ima dva suzvuka:

1. svjetlo života nasuprot tami smrti (MNOŽINA, BDB 21 I, moguće Estera 8:16)
2. biljka (BDB 21 II, Post 1:11.12).

U Palestini su postojale samo dvije kišne sezone. Između ovih vremena usjevi su neprekidno rasli pomoću rose. Zato, oboje i “rosa” i “svjetlo” simboli su života i rasta!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 26:20-21

²⁰**Dodi, Moj narode, udi u svoje stanove**

I zatvori svoja vrata iza sebe;

Skrij se zakratko

Dok srdžba izvodi svoje prokletstvo.

²¹**Jer gle, GOSPODIN skoro izlazi iz Svoga prebivališta**

Kako bi kaznio žitelje zemlje za njihovu zlobu;

I zemlja će otkriti svoje krvoproliće

I neće više pokrivati svoje ubijene.

26:20 Božji je narod grijeshio. Postoje posljedice. Osuda dolazi nad njima, ali to će proći.

Postoje četiri IMPERATIVA u ovome stihu što naslovljuju vjerne i kako oni moraju djelovati tijekom razdoblja Božanske osude:

1. dođi, BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV
2. uđi, BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERATIV
3. zatvori, BDB 688, KB 742, *Qal* IMPERATIV
4. skrij se, BDB 285, KB 285, *Qal* IMPERATIV.

Oni su svi JEDNINE MUŠKOGA RODA, ali upućuju skupno na vjerne.

Ovo je smjernje na iskustvo Pashe u Knjizi Izlaska 12:

1. zatvori vrata
2. GLAGOL, “prođe” (BDB 716) nije isti GLAGOL upotrijebljen u Knjizi Izlaska 12 (BDB 820), nego ista zamisao.

Vjerni su spašeni od Božje osude.

26:21 “GOSPODIN skoro izlazi iz Svoga prebivališta” Ovaj je izričaj upotrijebljen jedino ovdje i u Knjizi proroka Miheja 1:3. Izgleda da upućuje na:

1. Nebo (tj. Božje prijestolje)
2. Hram (tj. Božje podnožje).

▣ **“zemlja”** Poglavlja 24 – 27 govore o osudi širom svijeta!

IZAIJA 27

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
oslobođenje Izraela	skloniti se od dolazeće osude (26:20-27:1)	četvrti eshatološki dio (26:20-27:1)	osuda i obnova (26:20-27:13) 26:20-27:1	GOSPODINOVA osuda (26:20-27:1)
27:1 (1)	(27:1)	27:1		27:1
27:2-11 (2-11)	obnova Izraela 27:2-11 (2-5)	četvrti apokaliptički spjev oslobođenja 27:2-11 (2-5)	27:2-5	Jahvin vinograd 27:2-5 (2-3) (4) (5)
	(6)	(6)	27:6	pomilovanje i kazna 27:6-11 (6-11)
	(7-11)	(7-11)	27:7-9	
		zaključno proroštvo o udesu i slavljenju pobjede	27:10-11	povratak Izraelaca
27:12-13	27:12-13 (12)	27:12-13	27:12	27:12-13 (12-13)
			27:13	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnut, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo je zaključno poglavlje književne jedinice koja je započela u poglavlju 24.
- B. Zadnja dva retka najprikladniji su metaforički zaključak osude na kraju-vremena, započinjući s Abrahamovim sjemenom (usp. Jer 25:29; Am 3:2; I. Pt 4:17), ali šireći se na sve ljude.
- C. Zadnji stih, kao stih 5, širi nadu na poganske narode (usp. 2:2-4; 19:18-23; 25:2-3).
- D. Ovo je predivno poetsko poglavlje, ali njegova ljepota uzrokuje višeznačnost i pomutnju. Zapamtite, tražite značenje kitica, ne pojedinosti igre poetskih riječi ili metaforička smjerenja.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 27:1

¹U onaj dan GOSPODIN će kazniti Levijatana leteću zmiju,
Sa Svojim ljutim i velikim i slinim mačem,
Čak Levijatana svijajuću zmiju;
I On će ubiti zmaja koji živi u moru.

27:1 “U onaj dan” Vidi bilješku u 2:11.

▣ “Levijatana leteću zmiju” Levijatan (BDB 531) je izgleda mitološka životinja ugaritskoga mora (tj. Job 41:19-21) spomenuta u Knjizi o Jobu 3:8; Psalmu 104:26; Knjizi proroka Amosa 9:3. Međutim, ponekad je korišten kao simbol za zao narod (usp. Ps 74:13-14, moguće Egipat). On slični rijeci koja vijuga kroz njihovu zemlju. Ponekad je ovaj pojam posebice vezan na “Rahaba”, što je način upućivanja na Egipat (usp. Ps 87:4; 89:9-10; i Iz 30:7). Meni izgleda da, u ovome okviru, govorimo o rijeci koja označava narodnoga neprijatelja, ili Egipat ili Asiriju (usp. stih 12). Razlog što ovaj pojam može biti upotrijebljen simbolički tako olako je taj što je prethodno korišten u nekoj od mitološke književnosti Kanaana (usp. Ps 74:12-17; vidi G. Archer, *Encyclopedia of Bible Difficulties*, str. 239-240).

Postoji paralelizam između:

1. leteće zmije (BDB 638 I) ili morskoga čudovišta (NASB opaska)
2. svijajuće morsko čudovište
3. zmaj koji živi u moru.

Ovo isto smjerenje nađeno je u: (1) ugaritskim spjevovima i (2) Knjizi proroka Izaije 51:9, koristeći “Rahab”, koji je isto tako poistovjećen pojmom “zmaj” (BDB 1072).

Jedina očita veza između ovog stiha i okvira su stihovi 11-12:

1. YHWH kao Stvoritelj, stih 11
2. rijeke Eufrata i potok Egipta u stihu 12
3. kraj-vremena je kao početak vremena (tj. Post 1 - 2; Otk 21 - 22).

Očito je Knjiga proroka Izaije sastavljena njegovih pisanja kroz mnoge godine i sastavljena je na temelju igra riječi ili tema, ne povijesti.

▣ “zmaja” [zmaj] Ovaj pojam (BDB 1072) znači:

1. zmiya, Knjiga Izlaska 7:9.10.12; Ponovljeni zakon 32:33; Psalm 91:13
2. zmaj, Knjiga Nehemije 2:13; Knjiga proroka Jeremije 51:34
3. morsko/riječno čudovište, Knjiga Postanka 1:21; Job 7:12; Psalm 74:13; 148:7. To je usporedno s Levijatanom (usp. Ps 74:13-14). Korišten je kao metafora za Egipat u Knjizi proroka Izaije 27:1; 51:9.10; Ezekiel 29:3; 32:2.

Dva velika riječna sustava drevnoga Bliskog Istoka bila su kolijevke uljudbe (tj. Nil i Tigris/Eufrat).

Tanin (BDB 1072) je usporedan s:

1. Levijatanom, Psalam 74:13-14; Knjiga proroka Izaije 27:1
2. Rahabom, Knjiga proroka Izaije 51:9
3. Bašanom, Psalam 68:22; Knjiga proroka Amosa 9:3 (usp. NIDOTTE, tom 3, str. 87).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 27:2-6

²U onaj dan:

"Vinograd vina, pjevajte o njemu!

³Ja, GOSPODIN, njegov sam čuvar;
Navodnjavam ga svakog trenutka.
Tako da ga nitko neće oštetiti,
Ja ga čuvam noću i danju.

⁴Ja nemam gnjev.

Kad bi Mi netko dao trnjake i trnje u bitci,
Onda bih Ja koračao po njima, Ja bih ih spalio posve.

⁵Ili pustite mu uzdati se u Moju zaštitu,
Pustite mu sklopiti mir sa Mnom,
Pustite mu sklopiti mir sa Mnom."

⁶U danima što moraju doći Jakov će se ukorijeniti,
Izrael će cvasti i klijadi,
I oni će ispuniti čitav svijet s plodom.

27:2

NASB	"Vinograd vina"
NKJV	"vinograd crvenoga vina"
NRSV, TEV	"mio vinograd"
NJB, REB	"sjajan vinograd"
LXX	"ljupki vinograd"
JPSOA	"Vinograd Užitka"

Hebrejska riječ za "mio" je חַמֵּד (BDB 326), što je u *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, ali MT i DSS imaju חַמֵּד. Hebrejska riječ za "vino" je חַמֵּר (BDB 330). Samoglasničke točke iste su za obje riječi. *The UBS Hebrew Text Project* daje "mio" ocjenu "C" (prilična sumnja).

Vinograd je bio simbol Izraela (usp. 5:1-7; Pešita), ali ovdje, zbog sveopće naravi poglavlja 24 - 27, to može biti čitava Zemlja (usp. 26:21; JPSOA opaska).

▣ "pjevajte" Ovo je *Piel* IMPERATIV (BDB 777, KB 854). Postoji nekoliko "pjesama" spomenutih u ovoj književnoj jedinici. Vidi bilješku u 26:1b.

27:3 YHWH je imao poseban odnos, zavjetni odnos s potomstvom Abrahama. Oni su jedinstveno bili Njegov narod. Međutim, stih 6 pokazuje da On ima sveopći naum za sav svijet (usp. Post 3:15; 12:3; Izl 19:5).

27:4-5 Postoji nekoliko KOHORTATIVA i ZAPOVJEDNIH NAČINA u ovim stihovima:

1. Ja bih koračao po njima, BDB 832, KB 979, *Qal* KOHORTATIV (GLAGOL nađen jedino ovdje u SZ-u)
2. Ja bih ih spalio, BDB 428, KB 429, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u KOHORTATIVNOME smislu
3. pustite mu pouzdati se u Moju zaštitu, BDB 304, KB 302, *Hiphil* ZAPOVJEDNI
4. pustite mu sklopiti mir sa Mnom, BDB 793, KB 889, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, dva puta.

Stih 3 opisuje YHWH-inu brigu i zaštitu za Abrahamovo potomstvo; stih 4 opisuje Njegovu voljnost da zaštiti i uništi njegove neprijatelje; stih 5 jeste poziv za pouzdanje u Njegovu brigu i zaštitu; stih 6 jeste ishod blagoslova koji će jednoga dana ispuniti Zemlju (izvorna Božja nakana u Post 1).

27:4

NASB	“gnjev”
NKJV	“jarost”
TEV, JB	“bijes”
NJB, LXX	“zid”
REB	“vino”
Pešita	“ograda”

Zabilježite kako mnogo mogućnosti:

1. חמה (BDB 404), “gnjev”, vrlo uobičajen u Knjizi proroka Izaije
2. חומה (BDB 327), “zid”, upotrijebljen nekoliko puta u ovoj književnoj jedinici, usp. 2:15; 22:10.11; 25:12; 26:1
3. חמר (BDB 330), “vino”, rijetko, jedino u 27:2 i Ponovljenome zakonu 32:14.

The UBS Hebrew Text Project daje “gnjev” ocjenu “B” (neka sumnja).

27:5 “Ili pustite mu uzdati se u Moju zaštitu” Ovo pokazuje da je ljudski (čak za Božje neprijatelje, usp. stih 4) odaziv dio Božjega nauma (usp. Iz 1:16-17.18-20). Postoji paradoks u Bibliji između Božje suverenosti u povijesti i Božje volje da se ljudi Njemu odazovu vjerom. Vidi Posebnu temu u 1:3. Stih 5 jeste Božja ponuda oprostjenja i spasenja onim poganima koji se pouzdaju u Njega (usp. 2:2-4; 42:6; 45:22; 49:6).

▣ **“Pustite mu sklopiti mir sa Mnom”** Ovaj je izričaj dvostruk, što je osobina ovoga dijela Knjige proroka Izaije. Vidi bilješku u 26:6.

Mir je tako presudan vid odnosa vjere s Bogom (usp. 26:12; 32:17; 52:7; 54:10; 55:12; 57:2.19; 60:17; 66:12; Fil 4:7.9) i Njegovim Mesijom (usp. 9:6.7; 53:5; Rim 5:1; Iv 14:27; 16:33; 20:19.21.26). To također uključuje mir između naroda (usp. 2:4; 39:8), ali ne postoji mir za zle (usp. 48:22; 57:1; 59:18).

Ovdje pojam označava mirovni ugovor, pokrenut od YHWH, ali mora biti prihvaćen i življen od vjernih.

27:6 “Izrael će cvasti i klijati,

I oni će ispuniti čitav svijet s plodom” Ovdje je ponovno slika planine Sion uzdignute najviše od svih planina i svih drugih uklonjenih topoloških granica tako da čitav svijet može pritijecati u Jeruzalem da štuje Boga (usp. 2:2-4; 24:23; 25:6.7; 27:13). Ova vjernost jasno je oprečje 26:18. Možda je dio ploda “uskrsljih” iz 26:19.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 27:7-11

⁷Kao udaranje Njega koji je udario njih, je li On udario njih?

Ili kao pokolj Njegovih ubijenih, jesu li oni bili ubijani?

⁸On se rvaše s njima izgnajući ih, protjerujući ih.

S Njegovim ljutim vjetrom On je istjerao njih u dan istočnoga vjetra.

⁹Stoga putem ovoga Jakovljeva nepravda bit će oproštena;

A ovo će biti puna cijena oprostjenja njegova grijeha:

Onda kad on pravi kamene oltare kao smrvljeno kamenje krede;

Onda ašere i kadioni oltari neće stajati.

¹⁰Jer je utvrđeni grad osamljen,

Kuća s okućnicom odbačena i napuštena kao pustinja;

Tamo će tele pasti,

I tamo ono će ležati i hraniti se na svojim granjem.

¹¹Kad su njegovi izdanci osušeni, oni su slomljeni;

Žene dolaze i prave vatru s njima,

Jer oni nisu ljudi razbora,

Zato njihov Tvorac neće imati sućuti nad njima.

I njihov Stvoritelj neće biti milostiv prema njima.

27:7 Ovo je vrlo težak stih. Izjavljuje da Božja osuda ide kako bi pala na one narode koje je On uporabio kako bi osudio Svoj vlastiti narod (usp. 47:6).

Ponavljanje riječi i izričaja osobina je ove književne jedinice (vidi 26:6). Ovdje IMENICA, מַכָּה (BDB 646, ŽENSKOGA RODA, često korištena za dovođenje YHWH-ine osude nad Njegovim vlastitim narodom, usp. Lev 26:21; Pnz 28:61; Jer 30:12), “raniti”, ili “poklati”, slijeđena je ponavljanjem srodnoga GLAGOLA, נָכָה (BDB 645, KB 697, *Hiphil* PARTICIP I *Hiphil* PERFECT). One koje je YHWH koristio kako bi kaznio bit će kažnjeni čak strože negoli su oni kaznili Božji narod (NET Biblija).

27:8 “(nj)ih” Pojam “(nj)ih” stiha 8 upućuje na Izraela koji je rastavljen (tj. “sklop”, BDB 936, KB 1224, *Qal* IMPERFEKT, usp. Hoš 2:2) od Boga jer je slomio Savez (usp. 50:1). Stoga, Bog je doveo tuđinske vladare da osude Njegov narod (usp. Pnz 28:49-57; tj. Asiriju, Iz 10:5, i Babilon, Iz 14). Međutim, Bog će njima suditi također (usp. stih 7; 47:6; 49:25).

☐	
NASB	“izgnajući ih”
NKJV	“u mjeri”
NRSV	“istjerivanjem”
NJB	“istiskivanjem”
LXX	“otpuštanje”
Pešita	“u mjeri kojom je on mjerio ”

MT ima כִּסְּפָה (nađeno jedino ovdje), što može biti razumjeto kao:

1. כִּסְּפָה, “u mjeri mjerom” (BDB 684, KB 738, *Pilpel* INFINITIVNA GRAĐA, Targum i Vulgata)
2. כִּסְּפָה, istjerivanjem njega (vidi naredni odlomak).

UBS Hebrew Text Project daje #1 ocjenu “B” (neka sumnja), možda zato jer je dvostrukost riječi i izričaja tako uobičajena u ovoj književnoj jedinici.

Naredna hebrejska riječ je בְּשִׁלְחָה (BDB 1018, KB 1511, *Piel* INFINITIVNA GRAĐA), što znači “otposlati izgnanstvom”. Nekoliko gornjih prijevoda jednostavno propuštaju prvi GLAGOL i prevode drugi DOSLOVNO.

☐ **“protjerujući ih”** Hebrejski GLAGOL (BDB 212, KB 237, *Qal* PERFECT) označava čišćenje uklanjanjem primjese (iz prerađenoga srebra, usp. Izr 25:4).

☐ **“istočnoga vjetra”** Često ovo upućuje na sile Mezopotamije (tj. 46:11; Ez 17:10; Hoš 13:15) koje su upale u Palestinu, ali to ovdje ne može biti značenje zbog stiha 7. Tako to mora biti metafora Božanske osude (usp. Izl 10:13; Ps 48:7; Jer 18:17). Ponekad je istočni vjetar Božanski čin blagoslova (usp. Izl 14:21; 15:10; Br 11:31; vidi NIDOTTE, tom 3, str. 871-873).

27:9 Ovdje ponovno mnogi su tvrdili kako to pokazuje da je Izraelu/Judi bilo oprosteno zbog osude koju su iskusili od Božje ruke. Ali čekajte, oni su isto tako morali uništiti sve ostatke njihova štovanja plodnosti (redci 3.4). Međutim, ovo mora biti dovedeno u vezu sa zamišlju “Patećega Sluge” nađenoj u Knjizi proroka Izaije 52:13 - 53:12. Opetovano, ovo nije ili/ili stanje, nego dva različita načina gledanja na Božja djelovanja u ljudskoj povijesti. Mesija je sredstvo spasenja, ali ljudi Mu se moraju odazvati u vjeri i vjernosti.

☐ **“kamene oltare...”**

ašere” Ovo su bili simboli muških i ženskih kanaanskih božanstava plodnosti koji su bili tako razorni za štovanje YHWH. Oni će biti uništeni! Vidi Posebnu temu u 17:8.

☐ **“kamenje krede”** Ova riječ (BDB 162) pojavljuje se jedino ovdje u SZ-u. Označava lagan kamen koji lako može biti smrvljen.

Ista je riječ nađena u Knjizi proroka Daniela 5:5, ali u aramejskome, i upućuje na žbuku na zidovima sobe u palači u kojoj je bila gozba Nebukadnezarova unuka, Baltazara.

27:10 “Jer je utvrđeni grad osamljen” Ovo je igra na pojam “grad”. Vidi bilješku u 24:10 i kartu u poglavlju 26, Okvirni uvidi, D.

27:11 Slika opustošene paše predstavlja izgnan, grješni Božji narod nastavljeno od stiha 10 u stih 11, redci 1-2.

Ove neposlušnosti naroda Saveza obilježene su:

1. oni nisu narod razbora, usp. Knjiga proroka Hošee 4:14
2. njihov Tvorac (usp. 43:1.7; 44:2.21.24; Pnz 32:18) neće imati sućuti nad njima
3. njihov Stvoritelj neće biti milostiv prema njima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 27:12-13

¹²U onaj dan GOSPODIN će započeti *Svoje* tući od tekuće bujice Eufrata do potoka Egipta, i vi ćete biti skupljeni jedan po jedan, o sinovi Izraela. ¹³Dogodit će se također u onaj dan da će velika truba biti trubljena, i oni koji bijahu nestali u zemlji Asirije i koji bijahu raštrkani u zemlji Egipta doći će i štovati GOSPODINA na svetoj planini u Jeruzalemu.

27:12-13 Ovo izgleda oblikuje zaključnu književnu izjavu. Stih 12 govori o Božjem bavljenju s (tj. “tući”, BDB 286, KB 285, *Qal* IMPERFEKT što obilježava eshatološku žetvu s njenim odvajanjem vjernih i nevjernih, usp. Mt 13:36-43; 24:31; 25:32) Njegovim narodom, korištenjem slike naroda. To upućuje na granice Obećane zemlje nađene tako često u SZ-u (usp. Post 15:18; I. Kr 8:65; Ez 47:15-19). Stih 13 je međunarodni u doseg; bavi se onima poganskim narodima izvan Božjega naroda koji su također pozvani odazvati se Bogu vjerom (tj. 2:2-4; 19:18-25).

Ova zadnja dva stiha odražavaju Ponovljeni zakon 30:1-10 u eshatološkoj slici (zabilježite Hoš 11:8-11).

27:12 “od tekuće bujice” Ova riječ (BDB 987) ima dva značenja:

1. tekuća bujica, BDB 987 I, usp. Psalam 69:2.15
2. skupljanje žita, BDB 987 II, usp. 17:5; Knjiga Postanka 41:5.6.7.22.23.24.26.27; Ruta 2:2; Job 24:24.

Ovo poglavlje koristi oba značenja. Broj 1 pothranjuje smjernje u stihu 1, ali broj 2 pothranjuje neposredan GLAGOL (tući) i metaforu za osudu (tj. žetva).

▣ **“potoka Egipta”** Ovo upućuje na vadi El’arish, što je južna granica Obećane zemlje.

27:13 “u onaj dan da će velika truba biti trubljena” Ovo je ponavljana eshatološka tema koristeći štovanje ili vojnu metaforu trube kojom se trubi (dvije vrste):

1. štovanje, Knjiga Izlaska 19:16.19; Levitski zakonik 25:9; Brojevi 10:2.8.10; I. Ljetopisa 15:24
2. vojno, Brojevi 10:9; Jošua 6; Suci 3:27; 6:34; 7; I. Samuelova 13:3; II. Samuelova 2:28
3. eshatološki, ovdje i moguće Knjiga proroka Zaharije 9:14; Evanđelje po Mateju 24:31; I. Poslanica Korinćanima 15:52; I. Solunjanima 4:16.

POSEBNA TEMA: ROGOVI KORIŠTENI OD IZRAELA

Postoje četiri riječi u hebrejskome povezane s rogovima/trubama:

1. “rog ovna” (BDB 901) – obrađen u instrument zvuka, usp. Knjiga o Jošui 6:5. Ova ista riječ upotrijebljena je za ovna uhvaćena s njegovim rogovima kojeg je Abraham zamijenio za Izaka u Knjizi Postanka 22:13
2. “truba” (BDB 1051) – iz asirskoga pojma za divlju ovcu (kozorog). To je rog koji je bio korišten u Knjizi Izlaska 19:16.19 na planini Sinaj/Horeb; #1 i #2 usporedne su u Knjizi o Jošui 6:5. Bila je korištena za naviještanje vremena za štovanje i vremena za borbu (tj. Jerihon je bio oboje, usp. Jš 6:4)
3. “ovnov rog” (BDB 385) – iz fenicijske riječi za ovna (usp. Jš 6:4.6.8.13). To je isto tako bilo i za Jubilarnu godinu (usp. Lev 25:13.28.40.50.52.54; 27:17.18.23.24)

(Svi od ova prva tri izgledaju zamjenjivi bez nakanjene razlike. Mišna [RH 3.2] dopušta ikoji životinjski rog – ovce, koze, ili antilope, ali ne od krave)

4. “trube” (BDB 348) – moguće iz GLAGOLA “ispružiti”, podrazumijevajući ravnu kost (ne zakrivljenu kao životinjski rogov). Ove su bile napravljene od srebra (kasnije egipatski okvir i oblik).

Ove su bile korištene:

- a. u obredima štovanja (usp. Br 10:2.8.10; Ezra 3:10; Neh 12:35.41)
- b. za vojne svrhe (usp. Br 10:9; 31:6; Hoš 5:8)
- c. za kraljevske svrhe (usp. II. Kr 11:14).

Jedan od ovih metalnih rogova opisan je na Titovu slavoluku u Rimu; Josip [Flavije – op.prev.] također ih opisuje u *Antiq.* 3.12.6.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Tko ili što je Levijatan u Knjizi proroka Izaije 27:1?
2. Kako se Knjiga proroka Izaije 27:5 odnosi prema Izaiji 1:16-17?
3. Zašto je Knjiga proroka Izaije 27:6 tako značajna u svjetlu Božjega nauma za Jeruzalem?
4. Kako su Knjiga proroka Izaije 27:12 i 13 značajka ove čitave književne jedinice (tj. igra između narodnoga i međunarodnoga te skupnoga i pojedinačnoga)?

IZAIJA 28

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Efrajimovo ropstvo	jao Efrajimu i Jeruzalemu	proroštva glede Jude i Efrajima (28:1-35:10) protiv religijskih vođa	upozorenje Sjevernome kraljevstvu	protiv Samarije
28:1-8 (1-8)	28:1-4 (1-4)	28:1-13 (1-4)	28:1-4	28:1-4 (1-4)
	28:5-8 (5-6)	(5-8)	Izaija i pijani proroci Jude	protiv krivih proroka
	(7-8)		28:5-6	28:5-6 (5-6)
			28:7-8	28:7-13 (7-13)
28:9-13 (9-13)	28:9-10 (9-10)	(9-10)	28:9-10	
	28:11-13 (11-13)	(11-13)	28:11-13	
Juda je upozorena		protiv građanskih vođa	ugaoni kamen za Sion	protiv zlih savjetnika
28:14-22 (14-15)	28:14-15 (14-15)	28:14-22 (14-22)	28:14-17a	28:14-17a (14-17a)
	ugaoni kamen u Sionu			
(16-22)	28:16-22 (16b-19)		28:17b-21	28:17b-22 (17b-22)
	(20-22)		28:22	
	slušati Božje učenje	parabola o ratarima	Božja Mudrost	parabola
28:23-29 (23-29)	28:23-29 (23-26)	28:23-29 (23-26)	28:23-29	28:23-29 (23-29)
	(27-29)	(27-29)		

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Knjiga proroka Izaije 28:1 - 33:24 oblikuje jedinicu (šest "jao" izricanja) što se bavi Judinim savezom s Egiptom protiv Asirije u kraljevanju judejskoga kralja Ezekije (za nadnevke njegove kraljevine vidi kartu "Kraljevi podijeljenoga Kraljevstva" u Dodatku četiri, #3). Ja koristim nadnevke ova tri znanstvenika: John Bright, 715.-687. g.pr.Kr.; E. J. Young, 727.-699. g.pr.Kr.; R. K. Harrison, 716./715.-687./686. g.pr.Kr. Povijesna pozadina očito je vrijeme koje zaokružuje (tj. 705.-701. g.pr.Kr.) opsade asirskoga kralja Sanheriba godine 701. pr.Kr.
- B. Knjiga proroka Izaije 28:1-6 bavi se padom Izraela pod Asiriju. Glavni grad Izraela, Samarija, pala je 722. g.pr.Kr. pod Sargona II. nakon tro-godišnje opsade.
- C. Sargon II. umro je 705. g.pr.Kr. (vidi kartu "Kratki povijesni pregled sila Mezopotamije" u Dodatku tri). Mnogi od vazalnih naroda uzeli su ovu priliku da se pobune protiv Asirije. Sanherib, sljedeći asirski kralj, upao je u Judu 701. g.pr.Kr. Iz asirskih spisa znamo da je zarobio četrdeset i šest obzidanih sela u Judi i ugušio ustanak.
- D. Kratki pregled ovoga poglavlja:
 1. jao pijancima Efrajima, stihovi 1-6
 2. jao pijanim svećenicima i prorocima Jude, stihovi 7-13
 3. jao građanskome vodstvu Jude, stihovi 14-22
 4. parabola iz poljoprivrede, stihovi 23-29.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 28:1-8

¹Jao ponosnoj kruni pijanaca Efrajima,
I blijedome cvijetu njegove slavne ljepote,
Koji je na čelu plodne doline
Onih koji su svladani s vinom!

²Gle, GOSPODIN ima jakoga i silnoga *zastupnika*;
Kao oluja tuče, bura uništenja,
Kao oluja silnih preplavljujućih voda,
On *ju* je oborio na zemlju sa *Svojom* rukom.

³Ponosna kruna pijanica Efrajima zgažena jer pod noge.

⁴I blijedi cvijet njegove slavne ljepote,

Koji je na čelu plodne doline,
Bit će kao prva-dozrela smokva prije ljeta,
Koji netko vidi,
I prije negoli je u njegovoj ruci,
On je proguta.

⁵U onaj dan GOSPODIN nebeskih vojska postat će predivna kruna

I slavni vijenac ostatku Njegova naroda;

⁶Duh pravde za njega koji sjedi u osudi,

Jakost onima koji odbiju napad na vratima.

⁷I ovi također teturaju s vinom i posrću od jakoga pića:

Svećenik i prorok teturaju s jakim pićem,

Oni su smeteni od vina, oni posrću od jakoga pića;

Oni teturaju dok imaju viđenja,

Oni se ljuljaju *kad izvode osudu*.

⁸Jer svi su stolovi puni nečistoga izbljuvka, bez jednoga čistoga mjesta.

28:1 “Jao” Ovaj pojam (BDB 222) obilježava ovaj čitav dio (šest “jao”, usp. 28:1; 29:1.15; 30:1; 31:1; 33:1, slično šest jao u 5:8-22). Pojam “jao” odražava poetsku stopu pogrebne naricaljke.

▣ **“pijanaca Efrajima”** Stihovi 1-4 prorokove su riječi osude religijskome i političkome vodstvu sjevernih deset plemena. Postoje nizovi upućivanja na njihovu zlorabu alkohola (usp. stihove 1(dva puta). 3.7; Hoš 7:5). Zloraba alkohola često je korištena kao metafora loših osuda koje ishode u Božanskoj osudi. Vidi Posebnu temu u 1:22.

Od podjele jedinstvene monarhije (pod Davidom i Salomonom) u vremenu Roboama (tj. 922. g.pr.Kr.), sjeverna je skupina bila poznata po svojim imenima:

1. Izrael (skupni naslov)
2. Efrajim (najveće pleme)
3. Samarija (glavni grad).

▣

NASB

“Koji je na čelu plodne doline”

NKJV

“koji je na čelu dolina što se zelene”

NRSV, JPSOA

“koji je na čelu onih podbulih s bogatom hranom”

NJB

“sjedaše na čelu bujne doline”

Pešita

“na ulazu plodne doline”

REB

“na čelima onih koji se cijede od miomirisa”

Ovaj višeznačni izričaj može uputiti na:

1. Samariju smještenu na visokome brdu
2. čela pijanaca.

REB slijedi DSS rukopis Knjige proroka Izaije.

28:2 “Gospodin ima jakoga i silnoga zastupnika” Ovo upućuje na Asirsko Carstvo poslano od YHWH (usp. Iz 8:7; 10:5-6) da kazni Izraela. Uništenje sjevernih deset plemena bilo je dovršeno u padu glavnoga grada Samarije nakon tri godine opsade od Sargona II. godine 722.pr.Kr. (usp. II. Kr 17:6; 18:9-12). Svi njeni ljudi bili su izgnani u Mediju. Velika većina nikad se nije vratila.

Zabilježite kako je obilježen GOSPODINOV zastupnik:

1. jak
2. silan
3. oluja tuče (usp. 30:30)
4. bura uništenja
5. oluja silnih preplavljujućih voda (usp. 8:7-8)
6. “On *ju* je oborio na zemlju sa *Svojom* rukom” (tj. YHWH ju je poslao).

28:4 Ovo je poljodjelska metafora povezana s vrlo velikim dobitkom prvih dozrelih smokava (usp. Hoš 9:10; Mih 7:1). Ovi plodovi bili su brzo pojedeni i nestali su. Isto je tako, plodna zemlja sjevernih deset plemena bila zarobljena i zauzeta od stranaca.

28:5 “U onaj dan” Vidi bilješku u 2:11. Dan YHWH-ina pohođenja.

▣ “**predivna kruna**” Ovo je očito u suprotnosti s “ponosnoj kruni pijanaca Efrajima” u stihu 1. U 28:1 to upućuje na Samariju, ovdje moguće na obnovljeni Jeruzalem gdje vlada Mesija (usp. stihove 16-17).

▣ “**vijenac**” Ovo je rijetka IMENICA (BDB 862) koja je usporedna s “kruna” (BDB 742), korištena za kraljevsku lozu u Samariji (usp. stih 1) i Jude (62:3).

Božji imenovani vođe, čak od Davidove obitelji, nisu uspjeli. On Osobno bit će njihov kralj, kao što je moralo biti (usp. I. Sam 8:7; 10:19).

▣ “**ostatku Njegova naroda**” Vidi Posebnu temu u 1:9. Ovaj stih ipak u kitici upućuje na Izraela. To može uputiti na one (nekoliko) od sjevernih plemena koji će se jednoga dana vratiti u Jeruzalem.

28:6 Ovaj stih opisuje Božjega novoga imenovanog Davidovskoga vođu (usp. 9:1-7; 11:1-5.10):

1. duh pravde (posebno 11:2)
2. skupljanje branitelja grada (tj. Jeruzalema).

28:7 Slažem se s JPSOA, TEV, i NJB da se prijelom odlomka morao pojaviti između stiha 6 i stiha 7. Stihovi 7 i 8 opisuju sadašnje pijano vodstvo Jude (usp. stih 14; Jer 13:12-14, sedam od GLAGOLA su *Qal* PERFEKTI, koji obilježavaju ustaljeno stanje), slično stihovima 1-4, koji opisuju pijano vodstvo Izraela.

▣

NASB, NRSV, NJB	“smeteni (su) od vina”
NKJV, ASV, LXX	“proždrijeti vinom”
TEV	“u zbrci”
JB	“ošamućeni s vinom”
REB	“zbunjeni s vinom”

GLAGOL u BDB 118 (*Niphal* PERFEKT) znači “progutati” ili “proždrijeti” (usp. 25:8; Post 41:7.24; Izl 7:12; 15:12; Br 16:30.32.34; 26:10; Pnz 11:6; Jer 51:34).

Međutim, NIDOTTE, tom 1, str. 666-668 i KB 135-136 popisuje tri moguća korijena:

1. KB 135 I, gutati, progutati
2. KB 136 II, najaviti, navijestiti
3. KB 136 III, *Niphal* zbuniti; *Piel* u 3:12; *Pual* u 9:16.

28:8 “**stolovi**” Ovaj pojam (BDB 1020) može uputiti na:

1. kraljev stol, usp. 21:5
2. upraviteljev stol, usp. Knjiga proroka Nehemije 5:17
3. privatne zabave
4. žrtvovanja, usp. Knjiga Izlaska 25:23; Levitski zakonik 24:6; Brojevi 3:31; 4:7 (u Šatoru).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 28:9-22

⁹“Koga bi On učio spoznaji,
I kome bi On tumačio poruku?
Onima *tek* odbijenima od mlijeka?
Onima *tek* uzetima od prsiju?”

¹⁰Jer On kaže:

'Naredba po naredbi, naredba po naredbi,
Redak po redak, redak po redak,

Malo ovdje, malo tamo.'"

¹¹Uistinu, On će govoriti ovome narodu

Kroz zamuckivanje usnama i tuđinski jezik,

¹²On koji im reče: "Ovdje je počinak, dajte odmora umornima",

I: "Ovdje je odmor", ali oni ne žele slušati.

¹³Tako riječ GOSPODINOVA njima bit će:

"Naredba po naredbi, naredba po naredbi,

Redak po redak, redak po redak,

Malo ovdje, malo tamo",

Da oni mogu ići i posrtati unatrag, biti slomljeni, uhvaćeni i biti zarobljeni.

¹⁴Stoga, slušajte riječ GOSPODINOVU, o izrugivači,

Koji vladate ovim ljudima koji su u Jeruzalemu,

¹⁵Jer vi ste rekli: "Mi smo sklopili savez sa smrću,

I sa Šeolom mi smo sklopili pogodbu.

Silan bič neće nas doseći kad to prođe,

Jer mi smo napravili izmišljotinu našega utočišta i mi smo sami sebe prekrili s obmanom."

¹⁶Stoga ovako govori Gospodin BOG:

"Gle, Ja postavljam u Sionu kamen, ispitan kamen,

Skupocjen ugaoni kamen za temelj, čvrsto smješten.

On tko vjeruje u njega neće biti uznemiren.

¹⁷Ja ću učiniti pravdu mjernim užetom

I pravednost razinom;

Onda će tuča pomesti utočište laži

I vode će preplaviti skriveno mjesto.

¹⁸Vaš savez sa smrću bit će poništen,

I vaš sporazum sa Šeolom neće stajati;

Kad silan bič prolazi,

Onda ćete vi postati njegovo gaženja *mjesto*.

¹⁹Tako često kao što prolazi, on će vas ščepati;

Jer jutro za jutrom on će prolaziti, *bilo kad* tijekom dana ili noći,

I bit će prava strava za razumjeti što to znači.

²⁰Krevet je prekratak na koji se ispruža,

I prekrivač je premali da nekoga omota.

²¹Jer GOSPODIN će ustati kao *na* gori Perasimu,

On će biti razjaren kao u dolini Gibeona,

Da izvrši Svoj zadatak, Svoj neobičan zadatak,

I da izvrši Svoje djelo, Svoje izvanredno djelo.

²²I sad se ne držite kao izrugivači,

Ili će vaši okovi biti napravljeni jačima;

Jer ja sam čuo od Gospodina BOGA nebeskih vojska

O konačnome uništenju nad čitavom zemljom.

28:9-10 Izaijine riječi (ili YHWH-ine riječi kroz njega) bile su napadnute od: (1) religijskoga vodstva ili (2) onih koje je naslovio u stihovima 7-8 (usp. Jer 26:9-15; Am 7:12; Mih 2:6-11).

28:10.13 Ovo je vrlo zagonetno upućivanje. Uključuje ponavljanje **אָר** (BDB 846, u Hoš 5:11 to znači "zapovijed") i **קָר** (BDB 876 II, u stihu 17 to znači "mjernim užetom"). Religijske pijanice optuživali su Izaijine poruke kako su djetinjaste i teške za razumjeti (KB 1081 I #2). Stih 11 jeste Božji odaziv na njihov odaziv na Izaijinu poruku.

28:11-13 Ovo je Izaijin odaziv na religijsku elitu i oholost njegovih dana u Jeruzalemu.

28:11 “Kroz zamuckivanje usnama i tuđinski jezik” Ovo je Božji odaziv na njihovo odbacivanje Njegova proroka. U biti On kaže: “Ako imate teško vrijeme razumijevanja njegova osnovnoga ABC, čekajte dok čujete asirski jezik” (usp. stih 13; 33:19; Jer 5:15). Pavao navodi ovaj stih u I. Poslanici Korinćanima 14:21 u njegovoj raspri o “govorenju u jezicima”.

Vidi moje komentare o I. Poslanici Korinćanima online na www.freebiblecommentary.org.

28:12 “Ovdje je počinak, dajte odmora umornima” YHWH je želio Svome narodu da ima “počinak” (BDB 629) i mir (usp. 11:10; 30:15; 32:17.18). GLAGOL (BDB 628, KB 679) je *Hiphil* IMPERATIV. Ovo upućuje ma Izajijine poruke nade i obnove, samo ako se oni vrate YHWH-i, ali oni se ne žele (stih 12b)!

Isus im je uputio sličan poziv u Evanđelju po Mateju 11:28-29.

28:13 YHWH-ina jedina poruka njima bila je Izajijina poruka, koju su oni odbacili svojim propadanjem:

1. posrtati unatrag, BDB 505, KB 502, *Qal* PERFEKT, usp. 3:8; 59:14
2. biti slomljeni, BDB 990, KB 1402, *Niphal* PERFEKT, usp. 8:15
3. biti uhvaćeni, BDB 430, KB 432, *Niphal* PERFEKT, usp. 8:15
4. biti zarobljeni, BDB 539, KB 530, *Niphal* PERFEKT, usp. 8:15; 24:18

28:14 “slušajte” Ovaj GLAGOL (BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV) bio je oboje i poziv na poslušnost i uvod u osudu. Oni nisu htjeli slušati (usp. 28:12.14.22.23[dva puta]; 29:18; 30:9.19.21.30; 32:3.9; 33:13.15.19; 34:1[dva puta]). Kakva ponavljana tema — Bog pokušava podučiti, ali oni odbacuju slušati!

“Slušaj riječ GOSPODINOVU”, književna je oznaka “proroštva osude”.

▣ **“o izrugivači”** Ovo je SLOŽENICA (“čovjek”, BDB 35 i “rugaње” BDB 539). Oni su često spomenuti u Izrekama (tj. 1:22; 29:8). Kako iznenađujuće da to upućuje na vođe Jude i Jeruzalema koji su morali znati više i imati više pouzdanja! Krize otkrivaju istinsko vodstvo ili njegov nedostatak.

28:15 “Mi smo sklopili savez sa smrću” Izaija sarkastički obilježava misli vođa Jeruzalema. Ovo upućuje na pregovaranje (tj. “savez”, BDB 136, vidi Posebnu temu u 1:19 i rijedak pojam, “pogodbu”, BDB 302, usp. stih 18) što je Juda napravila s Egipćanima (usp. 30:1-7). To je teološka igra na Božju riječ kroz Mojsija o omogućavanju Njegovome narodu odabira života ili smrti u Ponovljenome zakonu 30:15-20 (vidi bilješke o Ponovljenome zakonu online na www.freebiblecommentary.org). Na ovoj razini, odabir je uključivao odabiranje zaštite od zemaljskoga vojnog sredstva ili pouzdanje u Boga. Oni odabiru smrt.

▣ **“Šeolom” [Šeol]** Ovo upućuje na mjesto gdje se zadržavaju umrli i istoznačno je s grčkim “Had(om)”. Vidi Posebnu temu u 5:14.

▣

NASB	“silan bič”
NKJV, NRSV	“preplavljajući bič”
NJB	“šibajuća poplava”
JB	“razorna šiba”
LXX	“navaljujuća oluja”
REB	“bijesna poplava”

Prvi pojam je PARTICIP (BDB 1009, KB 1474, *Qal* AKTIVNI). To je drugi pojam što prikazuje mogućnosti (NIDOTTE, tom 4, str. 64-65):

1. שָׁטַף, BDB 1009, “preplaviti”, usp. 8:8; 10:22 (tj. upadačka vojska)
2. שָׁטַח, BDB 1002, “bič,” “šiba”, usp. I. Knjigu o Kraljevima 12:11.14.

▣ **“prode”** Ovaj GLAGOL (BDB 716, KB 778) je ili *Qal* IMPERFEKT (*qere*) ili *Qal* PERFEKT (*ketiv*, usp. 26:20). GLAGOL znači “prijeći preko”, “prijeći kroz”, ili “proći”. Upotrijebljen je trideset i četiri puta u Knjizi proroka Izaije u ovoj književnoj jedinici (tj. poglavlja 28 – 35; usp. 28:15.18.19[dva puta]; 29:5; 31:9; 33:8.21; 34:10; 35:8).

▣ **“Jer mi smo napravili izmišljotinu našega utočišta i mi smo sami sebe prekrili s obmanom”** Kakva tragedija za Božji narod: samo-potaknuta izjava o pouzdanju u tjelesnu vojsku!

1. izmišljotinom, BDB 469, usp. stih 17 (uobičajeno u Psalmima i Izrekama)

2. obmanom, BDB 1005, usp. 9:15; 32:7; 44:20; 57:4; 59:3.13 (uobičajeno u Psalmima i Izrekama, korišteno često u Knjizi proroka Jeremije).

GLAGOLSKI oblik “utočišta” (BDB 340) označava stavljanje povjerenja i pouzdanja u nešto ili nekoga. To je često korišteno za uzimanje utočišta u YHWH-i:

1. YHWH kao stijena, Ponovljeni zakon 32:37; Psalam 18:2
2. YHWH kao majka ptica, Knjiga o Ruti 2:12; Psalam 36:7; 57:1; 61:4; 91:4
3. YHWH kao štit, II. Knjiga o Samuelu 22:3.31; Psalam 18:30; 144:2; Izreke 30:5
4. u Njega, Psalam 2:12; 5:11; 7:1; 11:1; 16:1; 25:20; 31:1.19; 34:8.22; 37:40; 57:1; 64:10; 71:1; 118:8.9; 141:8; Knjiga proroka Izaije 57:13; Nahum 1:7
5. YHWH-ina desna ruka, Psalam 17:7
6. Sion, Knjiga proroka Izaije 14:32
7. YHWH-ino Ime, Knjiga proroka Sefanije 3:12.

28:16 ovaj je stih potresna promjena načina, teološkoga obrata nade usred osude. YHWH-in sveopći iskupiteljski naum otkriva ponovno sam sebe. Mesija će doći! To je samo jedan stih, ali kakav stih!

Ovo su nizovi mesijanskih naslova što koriste metafore “gradnje”:

1. pojam “kamen” (BDB 6) često je korišten o Bogu; međutim, pojam “ugaoni kamen” (BDB 819) ima jedinstvenu vezu s Mesijom (usp. Ps 118:22; Mt 21:42.44; Lk 20:17; Djelam 4:11; Rim 9:33; 10:11; Ef 2:20; I. Pt 2:6-8)
2. pojam “ispitan” (BDB 103) je posuđena egipatska riječ za fini zrnasti kamen pogodan za klesanje. Ovo izgleda znači kako Bog ide napisati ugaoni kamen s izričajem nađenim u 16d. Ključ za ovu misao je pojam “vjeruje” (usp. Iz 30:15 za sličan naglasak na “pouzda se”)
3. pojam “temelj” (BDB 414) nađen je jedino ovdje i u II. Knjizi Ljetopisa 8:16, gdje upućuje na Salomonovo polaganje temelja Hrama. Zabilježite kako je ovaj temelj “čvrsto smješten” (NASB na margini, “dobro-položen”). Hebrejski ima još jednu dvostrukost riječi. To je odakle dolazi opis “čvrsto” ili “dobro-položen”.

Vidi Posebne teme: Ugaoni kamen u 8:14-15 i: Povjerenje, pouzdanje, vjera, i vjernost u Starome zavjetu (אמו) u 22:23

28:17 “pravdu” Vidi Posebnu temu: Sudac, osuda, i pravda (שפט) u Knjizi proroka Izaije u 3:1.

▣ “mjernim užetom...

razinom Ovo su bili načini mjerenja ispravnosti (usp. II. Kr 21:13) vodoravno (BDB 876 II) i okomito (BDB 1054).

▣ “pravednost” Vidi Posebnu temu: [Pravednost](#) u 1:4.

▣ Redci c i d ponovno su igre o vodi (usp. 27:12). Ovi “utočište laži” i “skriveno *mjesto*” mogu uputiti na provedbu idolatrije u samome Hramu (usp. Ez 8 i Pnz 27:15). YHWH ne djeluje ili govori u tajnosti, na mračnim mjestima, nego javno u svjetlu (usp. 45:19; 48:16).

28:18

NASB	“poništen”
NKJV, NRSV, JB	“dokinut”
TEV	“ukinut”
NJB	“slomljen”
LXX, Pešita, REB	“neće stajati”

Ovaj hebrejski GLAGOL (BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERFEKT) znači “dići se”, “stajati”, ili “ustati”. To je metaforički za ono što se neće dogoditi (usp. 7:7; 8:10; 28:18; Izr 15:22). Božja volja i naum istiskuju ljudske naume (usp. 14:24-27; 40:8; 46:10; Ps 35:10-11; Izr 19:21; Jer 44:28)!

28:19 Ovaj stih odnosi se na “silan bič” stiha 18. To (upadač, usp. II. Kr 24:2) će doći opet i opet i donijeti stravu i zbrku. Oni neće biti kadri razumjeti zašto (u oprečju s 50:4).

28:20 Ova izreka odražava nedostatnost ljudskih nauma.

28:21 “gori Perasimu...

dolini Gibeona” Ovo oboje upućuje na Božju pomoć Davidu u njegovoj bitci protiv Filistejaca; međutim, u trenutačnome stanju Bog nije na strani Jude, nego Asirije (usp. II. Sam 5:17-21; I. Ljet 14:13-17).

▣ **“Da izvrši Svoj zadatak, Svoj neobičan zadatak,**

I da izvrši Svoje djelo, Svoje izvanredno djelo” Mnogi ljudi upućuju ovaj neobičan zadatak na Božju osudu Njegova vlastitog naroda; međutim, ja mislim, zbog okvira, da je neobičan zadatak Božja osuda, ali pomoću uporabe bezbožnoga Asirskoga Carstva (usp. Hab, NIDOTTE, tom 1, str. 775).

28:22

NASB	“O konačnome uništenju”
NKJV	“uništenje određeno”
NRSV	“proglas o uništenju”
TEV	“odluka da se uništi”
NJB	“neopozivo odlučeno”
REB	“uništenje proglašeno”

GLAGOL (BDB 358, KB 356, *Qal* PERFEKT) je *Qal* osnova što obilježava “odrezati”, “proglasiti”, ili “odrediti”:

1. vrijeme ljudskoga života, Knjiga o Jobu 14:5
2. buduće događaje, Knjiga proroka Izaije 10:22-23; Daniel 9:26-27.

Povijest nije neupravljana; ona je teleološka. Ima Božanski naum i svrhu (tj. iskupljenje paloga ljudstva, usp. Post 3:15). Zabilježite izjave iz:

1. Evandolja po Luki 22:22
2. Djela apostolskih 2:23
3. Djela apostolskih 3:18
4. Djela apostolskih 4:28
5. Djela apostolskih 13:29.

▣ **“nad čitavom zemljom”** Sveopća osuda viđena u poglavljima 24 – 27 je ponovljena, ali hvala Bogu, isto će tako postojati i sveopće iskupljenje (tj. stih 16)!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 28:23-29

- ²³Poslušajte i čujte moj glas,
Slušajte i čujte moje riječi.
- ²⁴Ore li ratar neprekidno da zasadi sjeme?
Je li on *neprekidno* okreće i drlja polje?
- ²⁵Ne poravnava li on njemu površinu
I sije kopar i baca kim
I sije pšenicu u redove,
Ječam u njegovo mjesto i raž unutar njegova prostora?
- ²⁶Jer njegov ga Bog upućuje i uči kako treba.
- ²⁷Jer se kopar ne mlati s batom za mlaćenje,
Niti se kotač tjera nad kimom;
Nego je kopar istučen sa šibom, i kim s motkom.
- ²⁸Žito za kruh je smljeveno,
Uistinu, on ga neće neprekidno mlatiti zauvijek.
Zbog kotača *njegovih* kola i njegovih konja *krajnje* ga oštećuje,
On ga neće mlatiti dulje.
- ²⁹Ovo isto dolazi od GOSPODINA nebeskih vojska,
Koji je napravio *Svoj* savjet predivno i *Svoju* mudrost veliku.

28:23-29 Ovo je parabola što koristi poljoprivredne metafore o tome kako sijati i žeti određene usjeve. To govori o činjenici da Bog zna što On radi. On radi sa Svojim narodom na odgovarajuće namjeravane načine. On ima vječan iskupiteljski naum koji se ostvaruje sam po sebi u ljudskoj povijesti!

28:23 Ovaj stih ima nizove IMPERATIVA od Boga (usp. stih 29) kroz Njegovog proroka Njegovu narodu:

1. poslušajte, BDB 24, KB 27, *Hiphil* IMPERATIV
2. čujte moj glas, BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV, usp. stihove 12.14.22
3. slušajte, BDB 904, KB 1151, *Hiphil* IMPERATIV
4. čujte moje riječi, isto kao #2.

Ali oni ne žele; oni ne mogu (usp. 6:9-10)!

28:28 “**on ga neće neprekidno mlatiti zauvijek**” Ovo je INFINITIVNI APSOLUT i IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena (BDB 190, KB 218) korišten za jačinu. YHWH upravlja naprosto pravom mjerom osude, ne previše, ne premalo!

29:29 Nada, pomoć, i sreća dolaze u slušanju i poštovanju Božje Riječi!

IZAIJA 29

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Jeruzalem je upozoren	jao Jeruzalemu	Judina moguća obnova	udes Jeruzalema	o Jeruzalemu
29:1-4 (1-4)	29:1-4 (1-4)	29:1-8 (1-4)	29:1-4	29:1-12 (1-4)
29:5-8 (5-8)	29:5-8 (5-8)	(5-8)	29:5-8	(5-8)
	sljepoća neposlušnih	duhovna neosjetljivost	zanemarena upozorenja	
29:9-12 (9-10)	29:9-10 (9-10)	29:9-10 (9-10)	29:9-12	(9-10)
	29:11-12	29:11-12		proročanstvo
29:13-14 (13-14)	29:13-14 (13-14)	29:13-21 (13-14)	29:13-14	29:13-14 (13-14)
			nada za budućnost	pobjeda Svjetla
29:15-16 (15-16)	29:15-16 (15-16)	(15-16)	29:15-16	29:15-24 (15-24)
blagoslov nakon stege	budući oporavak mudrosti			
29:17-21 (17-21)	29:17-21 (17-21)	(17-21)	29:17	
			29:18-21	
29:22-24 (22-24)	29:22-24 (22b-24)	29:22-24 (22b-24)	29:22-24	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. *The Jewish Study Bible* (str. 839-840) ocrta poglavlje kao tri odvojena i neovisna spjeva:
1. stihovi 1-8 (započinje s “jao”)
 2. stihovi 9-12
 3. stihovi 15-24 (započinje s “jao”).
- B. YHWH-in iznenađujući obrat poteškoća Njegova naroda ponavljajuća je tema:
1. 3:25 - 5:6
 2. 8:6-8
 3. 8:22 - 9:1.
- C. Povijesna okolnost ovoga poglavlja izgleda kako je Sanheribova najezda Jude 701. g.pr.Kr. Jeruzalem je pošteđen (Izaijina teologija), ali Juda je opustošena:
1. Knjiga proroka Izaije 36 - 39
 2. II. Knjiga o Kraljevima 18 - 19
 3. II. Knjiga Ljetopisa 32.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:1-4

¹Jao, o Ariele, Ariele grade *gdje David jednom taborova!*

Dodaj godinu godini, čuvaj svoje blagdane točno.

²Ja ću dovesti nevolju Arielu,

I on će biti *grad* naricanja i žalovanja;

I on će biti kao Ariel za mene.

³Ja ću se utaboriti protiv tebe okružujući *te*,

I ja ću postaviti opsadne radove protiv tebe,

I Ja ću podići bojne tvrđave protiv tebe.

⁴Tada ćeš biti poražen;

Iz zemlje ti ćeš govoriti,

I iz praha *gdje* si oboren

Tvoje riječi *izići će*.

Tvoj glas bit će isto tako kao onaj od duha iz zemlje,

I tvoj govor šaptat će iz praha.

29:1 “Jao” Vidi bilješku u 5:8.

▣ “Ariele” [Ariel] (stih 1.2.7) Ovaj pojam može značiti:

1. junaci, usp. II. Knjiga o Samuelu 23:20; I. Ljetopisa 11:22 (BDB72 I, #3)
2. “lav Božji” (BDB 72 I #1)
3. “ognjište Božje” (BDB 72 II).

Zato što je upotrijebljeno u smislu ognjišta-oltara u stihu 2, što slijedi Knjiga proroka Ezekielu 43:15-16, ja vjerujem kako ovo upućuje na ognjište Božje, koje može biti jasno viđeno u 31:9. Zbog stiha 7, očito je da je to smjerenje na Jeruzalem. Prva kitica (tj. 29:1-4) bavi se glavnim gradom Jude, Jeruzalemom, kao što se 28:1-4 bavi s glavnim gradom sjevernih deset plemena, Samarijom.

▣ “Dodaj godinu godini, čuvaj svoje blagdane točno” Ovaj drugi redak stiha 1 učvršćuje stajalište da stihovi 1-4 upućuju na Jeruzalem, mjesto Izraelovih blagdana (usp. Izl 23; Pnz 16):

1. dodaj, BDB 414, KB 418, *Qal* IMPERATIV
2. čuvaj, BDB 668, KB 722, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu.

29:2-3 Ovi stihovi opisuju što će YHWH učiniti Svome vlastitome odabran gradu (tj. Jeruzalem, mjesto gdje je On uzrokovao da obitava Njegovo Ime, usp. Pnz 12:5.11.21; 14:23.24; 16:2.6.11; 26:2):

1. Ja ću dovesti nevolju, BDB 847, KB 1014, *Hiphil* PERFEKT, usp. stih 7; 51:13(dva puta); Pnz 28:53.55.57
2. on će biti kao:
 - a. naricanja, BDB 58, usp. 21:2; 35:10; 51:11
 - b. žalovanja, BDB 58 dvostrukost tako osobita Izaiji, također zabilježite Tužaljke 2:5
 - c. spaljeno ognjište, BDB 72, usp. stihove 1.2.7
3. Ja ću se utaboriti protiv tebe, BDB 333, KB 332, *Qal* PERFEKT, usp. Evanđelje po Luki 19:43.44
4. Ja ću postaviti opsadne radove, BDB 848 II; KB 1015, *Qal* PERFEKT, usp. 21:2
5. Ja ću podići bojne tvrđave, BDB 877, KB 1086, *Hiphil* PERFEKT, usp. 23:13.

29:4 Ovaj stih ima nizove metafora za smrt:

1. ti ćeš biti poražen, BDB 1050, KB 1631, *Qal* PERFEKT
2. iz zemlje ti ćeš govoriti, BDB 180, KB 210, *Piel* IMPERFEKT
3. iz praha gdje si oboren, BDB 1005, KB 1458, *Niphal* IMPERFEKT
4. tvoj glas bit će isto tako kao onaj od duha iz zemlje, BDB 224, KB 283, *Qal* PERFEKT
5. tvoj glas šaptat će iz praha, BDB 861, KB 1050, *Pilpel* IMPERFEKT.

Ovaj se okvir ne bavi nekromanijom [dozivanje duhova umrlih zbog vraćanja – op.prev.], kao što se bavi Ponovljeni zakon 18:9-12.14, nego metaforičkim jezikom kako bi opisao Jeruzalem, na rubu potpunoga uništenja, koji više svome Bogu slabim glasom dok leži na tlu tik pred smrt.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:5-8

⁵Ali mnoštvo tvojih neprijatelja postat će kao sitan prah,
I mnoštvo okrutnih kao pljeva što se otpuhuje;
I to će se dogoditi odmah, iznenada.

⁶Od GOSPODINA nebeskih vojska ti ćeš biti kažnjen s grmljavinom i zemljotresom i glasnom bukom,
S vihorom i metežom i ognjem proždiruće vatre.

⁷I mnoštvo svih naroda koji vode rat protiv Ariela,
Čak svi koji vode rat protiv njega i njegovih uporišta, i koji ga muče,
Bit će kao san, viđenje noći.

⁸To će biti kao kad gladan čovjek sanja –
I gle, on jede;
Ali kad se on probudi, njegova glad nije zadovoljena,
Ili kao kad žedan čovjek sanja –
I gle, on pije,
Ali kad se on probudi, gle, on je blijed
I njegova žed nije ugašena.
Takvo mnoštvo svih naroda bit će
Koji vode rat protiv planine Sion.

29:5-6 Kakav temeljit obrat ova dva stiha što su u okviru. Bog je obećao suditi Jeruzalemu i sad obećava spasiti Jeruzalem od neprijateljske opsade iz Knjige proroka Izaije 36 - 37. U stihu 6, postoji uporaba metafore oluje za opis Boga. Ovo je ponavljajuća tema kroz Proroke. Jedna čak jača uporaba ove metafore može biti nađena u 30:27-33.

Zabilježite što će YHWH (tj. GOSPODIN nebeskih vojska, stih 6) učiniti upadačima:

1. postat će kao sitan prah
2. postat će kao pljeva što se otpuhuje
3. dogodit će se odmah, iznenada (oboje BDB 837, עפפ, usp. 30:13 i דחפפ, usp. 47:11; 48:3)
4. bit će kažnjen (doslovno “pohoden s”, BDB 823, KB 955, *Niphal* IMPERFEKT) s vihorom (BDB 947)
5. bit će kažnjen sa zemljotresom (BDB 950)
6. bit će kažnjen s glasnom bukom (BDB 876, ovo je upotrijebljeno u 33:3 kao proročka poruka koja se može usporediti s I. Sol 4:16)
7. bit će kažnjen s vihorom (BDB 693)

8. bit će kažnjen s metežom (BDB 704)
9. bit će kažnjen s ognjem proždiruće vatre (BDB 529 GRAĐA BDB 77; GLAGOLSKI OBLIK, BDB 37, KB 46, *Qal* AKTIVNI PARTICIP).

Ovo opisuje dolazak/pohođenje YHWH zbog osude (usp. 28:2). Ove vrste žestokih metafora bile su početni izvor apokaliptičkoga jezika.

29:5

NASB, NJB, REB	“neprijatelja”
NKJV, NRSV	“dušmanina”
NASB, NRSV (opaska)	“stranaca”
TEV	“tuđinaca”
Pešita	“tlačitelja”

MT ima “tvojih stranaca” (זרִיךְ, BDB 266, KB 267, *Qal* AKTIVNI PARTICIP), ali postoji mogućnost “R” (ר) - “D” (ד) pomutnje. Hebrejski za “tvojih neprijatelja” (דוֹרֵךְ) je iz Targuma.

29:7-8 Ovo je uporaba metafore noćne more (doslovno “san”, BDB 321; “viđenje noći”, BDB 302 GRAĐA 538) za opis ishoda Božjeg djelovanja i u Judi i Asiriji. U stihu 7, asirska opsada bit će kao noćne more što prolazi Judu, ali u stihu 8 noćna će se mora pojaviti vojski Asirije (usp. II. Kr 19:35-37; II. Ljet 32; Iz 36 - 37).

29:7

NASB, NRSV	“njegovih uporišta”
NKJV	“njegovih utvrda”
NJB	“opkoljavanja”
REB	“opsadnih-radova”

Razlika između ove dvije mogućnosti je “R” i “D” pomutnja:

1. uporište, BDB 845 II, ומצדה
2. opsada, BDB 849, ומצרתה.

UBS Hebrew Text Project daje #1 ocjenu “C” (poprilična sumnja).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:9-12

⁹Zakasnite i čekajte,
Zaslijepite sami sebe i budite slijepi;
Oni postaju pijani, ali ne od vina,
Oni posrću, ali ne od jakog pića.

¹⁰Jer GOSPODIN je izlio nad vama duh dubokog sna,
On je zatvorio vaše oči, proroci;
I On je prekrpio vaša čela, vidovnjaci.

¹¹Čitavo viđenje bit će vam kao riječi zapečaćene knjige, koja kad je daju nekome tko je pismen, kazujući: "Molim čitaj ovo", on će reći: "Ja ne mogu, jer je zapečaćena." ¹²Onda će knjiga biti dana onome koji je nepismen, kazujući: "Molim čitaj ovo." I on će reći: "Ja ne mogu čitati."

29:9 “Zakasnite i čekajte,

Slijepi sami od sebe i budite slijepi” Ova prva dva poetska retka ovog stiha imaju četiri IMPERATIVA:

1. zakasnite, BDB 554, KB 552, *Hithpalpel* IMPERATIV, MNOŽINA MUŠKOGA RODA
2. čekajte, BDB 1069, KB 1744, *Qal* IMPERATIV, MNOŽINA MUŠKOGA RODA; doslovno “budite zaprepašteni”, usp. Knjiga proroka Habakuka 1:5:

NASB	“čekajte”
NKJV	“čudite se”
NRSV	“budite u ošamućenosti”
NJB	“zaprepašteni”
LXX, Pešita	“budite začuđeni”
3. zaslijepite sami sebe, BDB 1044 I, KB 1612, *Hithpalpel* IMPERATIV, MNOŽINA MUŠKOGA RODA

4. budite slijepi, BDB 1044, KB 1612, *Qal* IMPERATIV, MNOŽINA MUŠKOGA RODA, usp. 6:9-10; Knjiga proroka Miheja 3:6-7.

Moguće je da su #3 i #4 iz hebrejskoga korijena “uživati u” (BDB 1044 II), ako je tako onda je izričaj sarkazam [zlobno, zajedljivo izrugivanje – op.prev.]

Zabilježite ravnotežu između ljudske slobode, stih 9 i Božanske suverenosti, stih 10. Oboje je istinito! Vidi Posebnu temu u 1:3.

▣ **“Oni postaju pijani”** Ovo je još jedna uporaba pojma pijanstvo (BDB 1016, KB 1500, *Qal* PERFEKT) za opis otpada političkih i religijskih vođa Božjega naroda (usp. 28:1-4.7-8).

29:10-12 Zabilježite YHWH-ina djelovanja u premještanju Njegove poruke od Njegova naroda (usp. 6:9-10; Mih 3:6-7):

1. GOSPODIN je izlio na vas (BDB 650, KB 703, *Qal* PERFEKT) duh dubokog sna (BDB 924 GRAĐA BDB 922)
2. On je zatvorio (BDB 783, KB 868, *Piel* IMPERFEKT) oči vaših proroka
3. On je prekrio (BDB 491, KB 487, *Piel* PERFEKT, TEV “zavezao”) oči obojih i građanskih i religijskih vođa (usp. stihove 11-12; 6:9-10; 8:16).

Stih 10 naveden je od Pavla u njegovoj raspravi o Izraelovu propustu da ima povjerenja/pouzdanja u Isusa kao Izraelovog Mesiju u Poslanici Rimljanima 11:8.

29:11 “zapečaćena” Ovaj GLAGOLSKI OBLIK (BDB 367, KB 364, *Qal* PASIVNI PARTICIP) također je korišten od Izaije u 8:16, gdje upućuje na otkriveni svitak pisan od proroka Bogom usmjerenoga. “Pečaćenje” upućuje na način:

1. pokazivanje vlasništva
2. osiguranja sigurnosti.

Ovo je bilo izvedeno s:

1. grudicom voska (ili gline) na uvijenome rubu s pečatnim prstenom pošiljatelja utisnutim u to [vosak ili glinu – op.prev.]
2. dvije grudice voska (ili gline) s vrpcom između njih i obje utisnute s pošiljateljčevim prstenom ili znakom.

Kao što je Izaija rekao neka se zapečati poruka u 8:16, tako je isto, Daniel u Knjizi proroka Daniela 12:4. Međutim, u 29:11 to je jednostavno metafora za prestajanje Božjega otkrivenja.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:13-14

¹³Onda Gospodin reče:

"Jer se ovaj narod primiće sa svojim riječima
I časti Me sa svojim laskanjem usana,
Ali oni udaljuju svoja srca daleko od Mene,
I njihovo štovanje prema Meni sastoji se od predaje naučene *napamet*,

¹⁴Stoga gledajte, Ja ću se još jednom baviti čudesno s ovim narodom, začudno predivno;
I mudrost njihovih mudrih ljudi iščeznut će,
I razbor njihovih razboritih ljudi bit će skriven."

29:13 “primiće svojim riječima” Ovaj pojam (BDB 620, KB 670, *Niphal* PERFEKT) govori o javnim djelima štovanja u Hramu. To je prvenstveno bilo upotrijebljeno za svećenike (tj. Izl 19:22).

▣ **“njihovo štovanje prema Meni sastoji se od predaje naučene *napamet*”** Ovo je značajna teološka istina koja pokazuje da su obred i liturgija, bez osobnoga odnosa, popraćenog načinom života, ljubavlju, i moralnošću, odvratnost Bogu (usp. 1:10-15; 58:1-5; Jer 7; Am 5:21-24; Mih 6:6-8; Mt 15:1-20; Mk 7:1-23; Kol 2:16-23; II. Tim 3:5). Obred nije bio krivi, to je bio osobni stav pokušavanja upravljanja Bogom.

Gornji redak poezije uspoređan je sa sljedećim: “časti Me sa svojim laskanjem” (usp. Jer 12:2). Oni govore jedno, ali žive drugo (usp. Mt 15:8-9; Mk 7:6-7, gdje su “riječima” i “usana” opisane kao “zanemarivanje Božje zapovijedi, vi se držite predaje ljudi”, slikovito prikazano u Mk 7:3.5.9.13).

29:14 “Ja ću se još jednom baviti čudesno... začudno predivno” U engleskome ovi izričaji zvuče dobro, ali oni su *Hiphil* INFINITIVNA GRAĐA; *Hiphil* INFINITIVNI APSOLUT; i IMENICA sve istoga korijena (BDB 810), koji označava:

1. izuzetne poštasti u Knjizi Izlaska 3:20; Ponovljenome zakonu 28:59

2. izuzetan savjet u 9:6; 28:29
3. predivna djela u Knjizi Izlaska 34:10; I. Ljetopisa 16:9.12.24; Izaija 25:1.

Okvir mora odrediti je li to pozitivno ili negativno. Ovdje je to negativno zbog YHWH-ine osude na Njegovu vlastitome narodu. Ova osuda bit će ta da će njihovi mudri savjetnici i religijski vođe promašiti napraviti svoj posao (usp. stihove 9-12).

Pavao navodi ovaj stih u I. Poslanici Korinćanima 1:19 u svojoj raspri o budalaštini ljudske mudrosti, posebno kad se ona bavi razumijevanjem zašto je Mesija morao patiti i umrijeti (tj. Evangelje).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:15-16

¹⁵Jao onima koji duboko skrivaju svoje naume od GOSPODINA,
I čija su djela *napravljena* u mračnome mjestu,
I oni kažu: "Tko nas vidi?" ili "Tko nas poznaje?"

¹⁶Vi okrećete *stvari* naopako!
Hoće li lončar biti smatran kao jednak s glinom,
Da bi ono što je napravljeno moglo reći svome tvorcu: "On me nije napravio";
Ili ono što je oblikovano reći onome koji ga je oblikovao: "On nema razumijevanja"?

29:15 "skrivaju svoje naume od GOSPODINA" Ovo upućuje na naum vodstva Jude za političkim savezom s Egiptom (usp. 28:7-22; 30:1-5; 31:1-3) da ih zaštiti od Asirije. Oni se pouzdaju u Egipat, ne u YHWH-u!

▣ **"Tko nas vidi?" ili "Tko nas poznaje"** Ovo je u osnovi poricanje Božje osobne prisutnosti. Stih 16 izražava logiku i budalaštinu ovih izjava.

29:16 "lončar" Bog kao lončar uobičajena je biblijska metafora (usp. Iz 45:9; 64:8; Jer 18:4 i dalje; Job 10:9). Moguće je razvijena iz prvotnoga stvaranja ljudstva u Knjizi Postanka 2:7. Pavao smjera na ovaj tekst u Poslanici Rimljanima 9:20. Rimljanima 9 potvrđuje je potpune i sveukupne Božje suverenosti!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:17-21

¹⁷Nije li ipak tek naskoro
Da će Libanon biti okrenut u plodno polje,
I plodno polje bit će smatrano kao šuma?
¹⁸U onaj dan gluh će čuti riječi knjige,
I iz *njihove* tmine i mraka oči slijepih vidjet će.
¹⁹Nemoćni će isto tako uvećati svoju radost u GOSPODINU,
I jadnici čovječanstva veselit će se u Svecu Izraelovu.
²⁰Jer okrutnost će doći kraju i podsmjehivači bit će dokrajčeni,
Doista svi koji su zaokupljeni činjenjem zla bit će dokončani;
²¹Koji izazivaju osobu da bude optužena zbog riječi,
I uhvate u zamku onoga koji presuđuje na vratima,
I iznude onoga koji je u pravu s beznačajnim dokazima.

29:17-21 Ovo opisuje novi mesijanski dan što dolazi:

1. dolazi naskoro, stih 17a (usp. 10:24-25)
2. Libanon će postati vrlo plodan, stih 17b.c, usp. 32:15; 35:1-2 (*NASB Study Bible*, str. 996, povezuje ovo s Knjigom proroka Izaije 10:34 i tvrdi kako bi Libanon mogao biti način upućivanja na Asiriju). Sanherib se hvalio svojim iskorištavanjem libanonske šume (usp. 37:24; II. Kr 19:23)
3. gluh će čuti, stih 18a, usp. 32:3; 35:5
4. slijep će vidjeti, stih 18b, usp. 32:3; 35:5
5. nemoćni će biti radosni u GOSPODINU, stih 19a, usp. 11:4; 61:1
6. jadnici će se veseliti u Svecu Izraelovu, stih 19b, usp. 3:14-15; 11:4; 14:30.32
7. okrutnost će doći kraju, stih 20a
8. podsmjehivači će biti dokrajčeni, stih 20a, usp. 28:14
9. oni koji su zaokupljeni činjenjem zla bit će dokončani, stih 20b

10. pravda će biti obnovljena na vratima, stih 21, usp. 32:7.

Ovo je teološki usporedno s predivnim opisom YHWH-ine naravi u 25:4.

Budite sigurni da ste zabilježili kako su #3 i #4 prvenstveno metaforičke za primanje i razumijevanje YHWH-ina otkrivenja (usp. Pnz 29:4; Iz 5:12.13; 6:9; 30:9).

29:19 “Svecu” Vidi Posebnu temu u 6:3.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 29:22-24

²²Stoga ovako kaže GOSPODIN, koji iskupi Abrahama, glede kuće Jakova:

"Jakov sad neće biti posramljen, niti će njegovo lice sad probljedjeti;

²³Ali kad on vidi svoju djecu, djelo Mojih ruku, u svojoj sredini,

Oni će svetiti Moje ime;

Uistinu, oni će svetiti Sveca Jakovljeva

I stajat će u strahu Boga Izraelova.

²⁴Oni koji bludniče u umu znat će istinu,

I oni koji kude prihvatit će poduku.

29:22-24 Kao što stihovi 5-8 prodiru u okvir osude nad Jeruzalemom s riječju nade, tako isto, stihovi 22-24. Ova nagla suprotivost između proroštva o osudi i proroštva o obećanjima znakovita je za Proroke. Osuda je uvijek za svrhu obnove!

Da, Bog će osuditi Svoj narod kad oni griješe i lome Njegov Savez, ali On ima veću svrhu za njih (tj. vječni iskupiteljski naum za svo ljudstvo).

Zabilježite različite izričaje i naslove što označavaju Božanstvo Saveza:

1. GOSPODIN, koji je iskupio Abrahama, stih 22
2. svoju djecu, djelo Mojih ruku, stih 23
3. Moje Ime. . . Sveca Jakovljeva, stih 23
4. Boga Izraelova, stih 23, usp. 1:4.

29:22 Odabrana obitelj Abrahama razvila se u plemena Jakovljevih sinova. YHWH obećava dan kad, Njegovom snagom i zavjetnom prisutnošću, oni:

1. neće biti posramljeni, BDB 101, KB 116, *Qal* IMPERFEKT, korišten često u Psalmima, Knjizi proroka Izaije i Jeremije
2. niti će njegovo lice probljedjeti, BDB 301, KB 299, *Qal* IMPERFEKT, GLAGOL je nađen jedino ovdje.

Oba od ovih GLAGOLA upućuju na hebrejske idiome očaja i krivnje nad neposlušnim ponašanjem. Grješnik osjeća Božje nezadovoljstvo!

▣ “koji iskupi Abrahama” Ovaj GLAGOL (BDB 804, KB 911, *Qal* PERFEKT, vidi Posebnu temu što slijedi) ovdje je korišten za Abrahama. To može značiti:

1. iskupljen od mnogobožacke obitelji (usp. Post 11)
2. jedinstveno odabran kao zavjetni Božji ortak (tj. Post 12;15;17)
3. posebno djelo oslobođenja:
 - a. od faraona (usp. Post 12:10-20)
 - b. od Abimeleka (usp. Post 20).

YHWH je nazvan “Iskupitelj Izraela” (usp. 41:14; 43:14; 48:17; 49:7.26; 54:5.8). Ova zamisao YHWH kao posebnoga iskupitelja odabrane obitelji može biti teološka istina stihova 22-23.

POSEBNA TEMA: OTKUPNINA/ISKUPLJENJE

I. STARI ZAVJET

A. Postoje prvenstveno dva hebrejska zakonska pojma koja izražavaju ovu zamisao:

1. *Gaal* (BDB 145, I), koji u osnovi znači “biti slobodan od plaćanja cijene”. Oblik pojma *go'el* dodaje zamisli osobnoga posrednika, uobičajeno člana obitelji (tj. srodnika iskupitelja). Ovaj kulturološki vid prava da se natrag otkupe predmeti, životinje, zemlja (usp. Lev 25:27), ili rođaci

(usp. Ruta 4:14; Iz 29:22) teološki je prenijeto na YHWH-ino oslobođenje Izraela iz Egipta (usp. Izl 6:6; 15:13; Ps 74:2; 77:15; Jer 31:11). On postaje "Iskupitelj" (usp. Job 19:25; Ps 19:14; 78:35; Izr 23:11; Iz 41:14; 43:14; 44:6.24; 47:4; 48:17; 49:7.26; 54:5.8; 59:20; 60:16; 63:16; Jer 50:34).

2. *Padah* (BDB 804), što u osnovi znači "osloboditi" ili "spasiti":
 - a. iskupljenje prvorodenca (Izl 13:13.14 i Br 18:15-17)
 - b. fizičko iskupljenje suprotstavljeno je duhovnome iskupljenju (Ps 49:7.8.15)
 - c. YHWH će iskupiti Izraela od njegova grijeha i pobune (Ps 130:7-8).

B. Teološka zamisao uključuje nekoliko povezanih stavaka:

1. postoji potreba, ropstvo, gubitak, kazna zatvora:
 - a. fizičko
 - b. društveno
 - c. duhovno (usp. Ps 130:8)
2. cijena mora biti plaćena za slobodu, odrješenje, i obnovu:
 - a. naroda Izraela (usp. Pnz 7:8)
 - b. pojedinca (usp. Job 19:25-27; 33:28)
3. netko mora djelovati kao posrednik i dobrotvor. U *gaal* taj jedan je uobičajeno član obitelji ili bliski rođak (tj. *go'el*, BDB 145).
4. YHWH često Sâm Sebe opisuje u obiteljskim pojmovima:
 - a. otac
 - b. suprug
 - c. bliski rođak.

Iskupljenje je bilo osigurano osobnim posredovanjem YHWH; cijena je bila plaćena, i iskupljenje ostvareno!

II. NOVI ZAVJET

A. Postoji nekoliko pojmova korištenih za prijenos teološke zamisli:

1. *Agorazō* (usp. I. Kor 6:20; 7:23; II. Pt 2:1; Otk 5:9; 14:3-4). Ovo je trgovački pojam koji odražava plaćenu cijenu za nešto. Mi smo krvlju-kupljeni ljudi koji ne nadziru svoje vlastite živote. Mi pripadamo Kristu.
2. *Exagorazō* (usp. Gal 3:13; 4:5; Ef 5:16; Kol 4:5). Ovo je također trgovački pojam. On odražava Isusovu nadomjesnu smrt za našu korist. Isus je podnio "prokletstvo" temeljeno na izvedbi zakona (tj. Mojsijev Zakon), što grješno čovječanstvo ne može ispuniti. On je podnio prokletstvo (usp. Pnz 21:23) za sve nas! U Isusu, Božja pravda i ljubav spojeni su u potpuni oprost, prihvaćanje, i pristup!
3. *Luō*, "osloboditi":
 - a. *Lutron*, "cijena plaćena" (usp. Mt 20:28; Mk 10:45). Ovo su snažne riječi iz vlastitih Isusovih usta vezano na svrhu Njegova dolaska, da bude Spasitelj svijeta plaćanjem duga za grijeh kojeg On nije dugovao (usp. Iv 1:29)
 - b. *Lutroō*, "odriješiti":
 - (1) iskupiti Izraela (Lk 24:21)
 - (2) dati Sâmog Sebe za iskupljenje i očišćenje naroda (Tit 2:14)
 - (3) biti bezgrješni nadomjestak (I. Pt 1:18-19)
 - c. *Lutrōsis*, "iskupljenje", "oslobođenje", ili "odriješenje":
 - (1) Zaharijino proročanstvo o Isusu, Evanđelje po Luki 1:68
 - (2) Anina molitva Bogu za Isusa, Evanđelje po Luki 2:38
 - (3) Isusovo bolje, jednom ponuđeno žrtvovanje, Poslanica Hebrejima 9:12.
4. *Apolytrōsis*
 - a. iskupljenje kod Drugoga dolaska (usp. Djela 3:19-21)
 - (1) Evanđelje po Luki 21:28
 - (2) Poslanica Rimljanima 8:23
 - (3) Poslanica Efežanima 1:14; 4:30
 - (4) Poslanica Hebrejima 9:15

- b. iskupljenje u Kristovoj smrti
- (1) Poslanica Rimljanima 3:24
 - (2) I. Poslanica Korinćanima 1:30
 - (3) Poslanica Efežanima 1:7
 - (4) Poslanica Kološanima 1:14.
5. *Antitytron* (usp. I. Tim 2:6). Ovo je ključni tekst (kao Tit 2:14) koji povezuje Isusovu nadomjesnu smrt na križu. On je jedna i jedina prihvatljiva žrtva, jedan koji je umro za “sve” (usp. Iv 1:29; 3:16-17; 4:42; I. Tim 2:4; 4:10; Tit 2:11; II. Pt 3:9; I. Iv 2:2; 4:14).
- B. Teološka zamisao u NZ-u
1. Čovječanstvo je zarobljeno u grijeh (usp. Iv 8:34; Rim 3:10-18; 6:23).
 2. Robovanje čovječanstva grijehu bilo je otkriveno SZ-nim Mojsijevim Zakonom (usp. Gal 3) i Isusovom Propovijedi na gori (usp. Mt 5 - 7). Ljudska činidba postala je smrtna osuda (usp. Kol 2:14).
 3. Isus, bezgrješno janje Božje, došao je i umro umjesto nas (usp. Iv 1:29; II. Kor 5:21). Mi smo očišćeni od grijeha kako bismo mogli služiti Bogu (usp. Rim 6).
 4. Suzvučjem su obojica i YHWH i Isus “bliski srodnik” koji djeluju na našu korist. Ovo nastavlja obiteljske metafore (tj. otac, suprug, sin, brat, bliski srodnik).
 5. Iskupljenje nije bila cijena plaćena Sotoni (tj. srednjovjekovna teologija), nego pomirenje Božje riječi i Božje pravde s Božjom ljubavlju i potpuno pribavljenje u Kristu. Na križu mir je bio obnovljen, pobuna ljudi oprostena, slika Božja u čovječanstvu sad je opet u potpunosti djelotvorna u prisnome zajedništvu!
 6. Ipak postoji još uvijek budući vid iskupljenja (usp. Rim 8:23; Ef 1:14; 4:30), koji uključuje uskrснуće naših tijela i osobnu prisnost s Trojedinim Bogom.

29:24 Ovaj je stih oprečje stihovima 9-12.14. Otkrivenje i razumijevanje vratit će se Božjem narodu kroz Njegovo pozvano vodstvo, i građansko i religijsko! To je dizanje sljepoće i gluhoće iz 6:9-10!!

NASB “umu”
NKJV, NRSV, LXX, Pešita “duhu”

Hebrejska riječ je *ruah* (BDB 924), korištena u smislu mentalne djelatnosti (usp. Izl 28:3; Pnz 34:9; I. Ljet 28:12; Job 20:3; Ez 20:32). Zapamtite, okvir, okvir, okvir određuje značenje riječi!

IZAIJA 30

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Juda upozorena protiv egipatskoga saveza	jalovo pouzdanje u Egipat	glede izaslanstva poslanog u Egipat	beskorisno pregovaranje s Egiptom	protiv izaslanstva u Egipat
30:1-5 (1-5)	30:1-5 (1-5)	30:1-7 (1-5)	30:1-5	30:1-5 (1-5)
				još jedno proročanstvo protiv izaslanstva
30:6-17 (6-11)	30:6-7 (6-7)	(6-7)	30:6-7	30:6-7
	pobunjenički narod	popustljivost Jude prema Egiptu	neposlušan narod	Zavjet
	30:8-11 (8-11)	30:8-17 (8-14)	30:8-11	30:8-17 (8-11)
(12b-14)	30:12-17 (12b-14)		30:12-14	(12-14)
(15b-17)	(15b-17)	(15-17)	30:15-18	(15-17)
Bog je milostiv i pravedan	Bog će biti milostiv	nada za nemoćne		Bog će oprostiti
30:18 (18)	30:18-22 (18)	30:18 (18)	Bog će blagosloviti Svoj narod	30:18 (18)
30:19-22	(19-22)	30:19-22	30:19-26	30:19-26 (19-26)
30:23-33 (27-33)	30:23-26 (23-26)	30:23-26		
	osuda nad Asirijom	proroštvo protiv Asirije	Bog će kazniti Asiriju	protiv Asirije
	30:27-33 (27-28)	30:27-28 (27-28)	30:27-29	30:27-33 (27-33)
	(29-33)	30:29-33		
			30:30-33	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovaj okvir upućuje na mnoge pobune protiv Asirije nakon smrti Sargona II. godine 705. pr.Kr. Ove pobune mnogih vazalnih država bile su suzbijene od novoga kralja Sanheriba.
- B. Egipat s kojim je Ezekije vidio politički/vojni savez bila je dvadeset peta dinastija. Bila je vođena kušitskim/nubijskim kraljem, Šabakom, koji je nasilno pokušao ujediniti sve male narode, od gornjih voda Eufrata do egipatskih granica, protiv Asirije.
- C. Postoji šest jao proroštava u ovoj književnoj jedinici (tj. poglavlja 28 - 33):
 1. jao sjevernim i južnim plemenima Izraela, poglavlje 28
 2. jao Jeruzalemu, 29:1-14
 3. jao onima koji su tražili pomoć u političkome savezu a ne u YHWH-i, 29:15-24
 4. jao onima koji traže pomoć od Egipta, poglavlje 30
 5. jao onima koji traže pomoć od Egipta, poglavlja 31 - 32
 6. jao Asiriji, poglavlje 33.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:1-5

- ¹"Jao pobunjeničkoj djeci", objavljuje GOSPODIN,
"Koji izvode naum, ali ne Moj,
I sklapaju sporazum, ali ne Mojim Duhom,
Zato da dodaju grijeh na grijeh;
- ²Koji idu dolje k Egiptu
Bez da savjetuje Mene,
Uzeti utočište u sigurnosti faraonovoj
I tražiti zaklon u sjeni Egipta!
- ³Zato će sigurnost faraonova biti vaša sramota
I zaklon u sjeni Egipta, vaše poniženje.
- ⁴Jer njihovi su knezovi na Soanu
I njihovi poslanici dolaze u Hanes.
- ⁵Svatko će biti posramljen zbog naroda koji im ne može koristiti,
Koji nisu za pomoć ili dobit, nego za sram i isto tako za prijekor."

30:1 "Jao" Vidi bilješku u 18:1.

▣ **“pobunjeničkoj djeci”** Ovaj naslov podrazumijeva dvije istine:

1. oni su “djeca” (tj. potomstvo Abrahama, baštinika obećanja, usp. Rim 9:4-5)
2. oni djeluju “pobunjenički” (BDB 710, KB 770, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, usp. 1:23), gdje je to prevedeno “bune se”, također zabilježite 65:2. Osnovno značenje korijena je “tvrdoglavi” (usp. Hoš 4:16). U Psalmu 78:8 ova riječ i istoznačnica (BDB 598) su usporednice (usp. Pnz 1:26.43; 9:7.23.24; 21:18.20; 31:27). Ovaj je stav obilježio Božji narod od drevnih vremena. To je dio prokletstva Pada!

Zabilježite kako Izaija vrlo određeno naglašava ono što su napravili da budu naslovljeni “pobunjeničkoj djeci”:

1. oni su naumili svoj vlastiti naum kako bi zaštitili sami sebe protiv Asirije (usp. 29:15)
2. oni su sklopili politički savez (vidi bilješku dolje) s Egiptom (usp. 20:5; 31:3; 36:9), ali zanemarili su YHWH-in Duh (Njegovu prisutnost, obećanja, i zaštitu, usp. 28:14-22; 29:15-16).

▣

NASB, NRSV	“sklapaju sporazum”
NASB na margini	“lijevaju prinose pića”
NKJV	“izmišljaju naume”
TEV	“potpisuju ugovore”
NJB	“sklapaju sporazume”
REB	“izrađuju nacрте”
LXX	“sklopiše nagodbe”
Pešita	“nude vinske prinose”

Ovaj hebrejski korijen ima nekoliko značenja:

1. נָסַח, GLAGOL, BDB 650 I u *Qal* osnovi:
 - a. lijevaju, metaforički, Knjiga proroka Izaije 29:10
 - b. lijevaju, doslovno, Knjiga proroka Izaije 30:1; Hošea 9:4
 - c. lijevaju metalne idole, Knjiga proroka Izaije 40:19; 44:10
2. נָסַח, GLAGOL, BDB 651 II znači “izrađuju”, Knjiga proroka Izaije 25:7, REB.

Iako napitnica (Pnz 32:38) nije bila dio poznatih obreda sporazuma, ona je mogla biti zbog religijske naravi drevnih nagodbi (usp. Iz 57:6).

30:2 “utočište...”

zaklon u sjeni” Ovo odražava dva pojma (BDB 731, KB 797 i BDB 340, KB 337, oba *Qal* INFINITIVNE GRAĐE) uobičajeno korištenih o YHWH-i, ali ovdje su upotrijebljeni kako bi opisali Egipat.

POSEBNA TEMA: SJENA KAO METAFORA ZA ZAŠTITU I BRIGU

Idiom “sjene” bio je uobičajen u drevnome Bliskom Istoku. Zabilježite primjere u Bibliji:

1. idiom zaštite, Knjiga proroka Izaije 16:3; 30:2-3; Tužaljke 4:20
2. idiom “sjena ruke”, Psalam 121:5; Knjiga proroka Izaije 49:2; 51:16
3. idiom “sjena krova”, Knjiga Postanka 19:8
4. idiom “sjena Božjega posebnog oblaka”, usp. Knjiga Izlaska 13:21-22; 14:19.20.24; Knjiga proroka Izaije 4:6; 25:4-5; 32:1-2
5. idiom “sjena krila”, Psalam 17:8; 36:7; 57:1; 61:4; 63:7; 91:1.4 (slične metafore u Pnz 32:10-11; Ruta 2:12; Iz 31:5; Mt 23:37; Lk 13:34)
6. idiom “sjena stabla”, Knjiga o Sucima 9:15; Knjiga proroka Ezekielu 17:23; 31:6.17; Daniel 4:12; Hošea 14:7.

▣ **“Bez da savjetuje Mene”** Ovi Judejci očito su savjetovali okultno (usp. 8:19), ali ne YHWH-inog proroka (doslovno “bez pitanja mojih usta”, usp. Izl 4:16; Jš 9:14).

30:3 Ne postoji nada u Egiptu (usp. stihove 3.5.7; 20:5-6; 36:6). Začudujuće Juda je ostavila svoga Boga Saveza za zaštitu prijašnjeg nalogodavca! Juda će to učiniti opet u Jeremijino vrijeme (usp. Jer 2:13; 42:18-22)!

30:4 “njihovi... knezovi” MT ima “njegovi”, što je slijeđeno od većine engleskih prijevoda. NASB može tvrditi da ovi “knezovi” upućuju na faraonove vođe (usp. 19:11), ali u okviru to upućuje na Ezekijine predstavnike koji traže politički/vojni savez s Egiptom.

▣ “Soanu. . .

Hanes” [Soan; Hanes] Ovo su dva grada koja su nedavno bila oslobođena od dvadeset-pete dinastije. Oni su bili upotrijebljeni kako bi pokazali snagu egipatske vojske.

Dva spomenuta grada povezana su s područjem delte Nila:

1. Soan je također poznat kao Tanis ili Avaris (usp. Br 13:22; Ps 78:12.43; Iz 19:11)
2. Hanes je nepoznat (LXX izostavlja), ali moguće povezan s Tafnisom (usp. Jer 2:16; 43:7.8.9; 44:1; 46:14), obližnjom utvrdom. Neki znanstvenici povezuju ovo ime s Heracleopolis Magna [ili: Herodotov Anusis: iz vremena Rimskog Carstva – op.prev.] jer je bio glavni grad područja tijekom nubijske dinastije.

30:5

NASB, NKJV	“posramljen”
NRSV	“sram”
TEV	“žaljenje”
NJB	“razočaran”

Svi od ovih engleskih prijevoda odabrali su *qere* mogućnost (tj. marginalno čitanje) masoretskih znanstvenika (הבבישׁ, BDB 101, KB 116, *Hiphil* PERFEKT, IMENICA [BDB 102] upotrijebljena kasnije u ovome stihu). MT tekst (*ketiv*) ima “uzrokuje da zaudara” (הבאאישׁ, BDB 92, KB 107, *Hiphil* PERFEKT; GLAGOL je upotrijebljen u 50:2 i IMENICA u 34:3).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:6-17

- ⁶Proroštvo glede zvijeri Negeba.
Kroz zemlju žalosti i muke,
Od kuda *dolaze* lavica i lav, ljuta i leteća zmija,
Oni nose svoja bogatstva na ledima mladih magaraca
I svoja blaga na grbama deva,
K narodu koji *im* ne može koristiti;
- ⁷Čak Egiptu, čija je pomoć jalova i isprazna.
Zato, Ja sam ga nazvao:
"Rahab koji je bio iskorijenjen."
- ⁸Sad idite, napišite na pločicu pred njima
I upišite to na svitak,
Da to može služiti u vremenu koje mora doći
Kao svjedok zauvijek.
- ⁹Jer ovo je pobunjenički narod, lažni sinovi,
Sinovi koji odbijaju slušati
Uputu GOSPODINOVU;
- ¹⁰Koji govore vidovnjacima: "Vi ne morate vidjeti *vidjenja*";
I prorocima: "Vi ne smijete prorokovati nama što je pravo,
Govorite nam ugodne riječi,
Prorokujte opsjene.
- ¹¹Izidite s puta, skrenite sa staze,
Nemojte da slušamo više o Svecu Izraela."
- ¹²Stoga ovako kaže Svetac Izraela:
"Budući ste odbacili ovu riječ
I stavili svoje pouzdanje u ugnjetavanje i prijevaru, i oslonili se na njih,
- ¹³Zato će ova nepravda biti vama
Kao pukotina za padanje,
Izbočina u visokome zidu,
Čiji slom dolazi iznenada u jednom času,
- ¹⁴Čiji je slom kao praskanje lončareve posude,
Tako nemilosrdno razbijene

Da krhotina neće biti nadena među njenim dijelovima

Da uzme vatru iz ognjišta

Ili izvadi vodu iz nakapnice."

¹⁵Jer ovako je Gospodin BOG, Svetac Izraela, rekao:

"U pokajanju i počinku vi ćete biti spašeni,

U tišini i pouzdanju vaša je snaga."

Ali vi ne bijaste voljni,

¹⁶I rekoste: "Ne, jer mi želimo pobjeći na konjima",

Zato ćete vi bježati!

"I mi želimo jahati na hitrim konjima",

Zato će oni koji vas progone biti hitri.

¹⁷Jedna tisuća bježat će na prijetnju jednoga čovjeka;

Vi ćete bježati na prijetnju petorice,

Sve dok ne budete ostavljeni kao zastava na planinskome vrhu

Kao znak na brdu.

30:6-7 Ovo opisuje judejske karavane koje su bile poslone kroz opasne pustinje Jude i Egipta (tj. stih 6b.c), noseći darove (stih 6d.e) u nakani da pokušaju napraviti politički savez s Egiptom (tj. Rahab, BDB 923, vidi bilješku u 27:1).

The NASB Study Bible daje osvrt da su karavane možda morale koristiti sporedne ceste za Egipat zbog nadzora glavnih karavanskih putova od asirske vojske (str. 997, također *IVP Bible Background Commentary*, str. 621).

NIDOTTE, tom 3, str. 87, daje osvrt da ovo može predstavljati obrat Izlaska. Ali ja mislim da u okviru mogućnost #jedan (tj. politički savez) bolje odgovara. Popisao sam neke od mogućnosti tumačenja da prikazem:

1. kako višeznačna hebrejska poezija može biti
2. kakva različita smjerenja mogu biti viđena iza različitih riječi i izričaja
3. ponovno naglašavanje važnosti pronalaženja glavne točke u kitici i njen odnos prema širem okviru i ne temeljiti neke glavne teološke točke na pojedinostima hebrejske poezije.

30:6 Zabilježite popisane "zvijeri" (BDB 96) Negeba (BDB 616):

1. lavica, BDB 522
2. lav, BDB 539 I
3. ljuta [zmija ljutica – op.prev.], BDB 821
4. leteća zmija, BDB 977 I s *Polel* PARTICIPOM "leteća" (BDB 733, KB 800), vidi bilješku u 14:29
5. magarci, BDB 747
6. deve, BDB 168.

Knjiga Brojeva 1 – 4 govori o opasnosti putovanja, dok 5 – 6 govori o bremenima zvijeri što nose novčane poticaje.

30:7

NASB

"Rahab koji je bio iskorijenjen"

NKJV

"Rahab-Hem-Shebeth" ("Rahab sjedi besposleno", opaska)

NRSV

"Rahab koji mirno sjedi"

TEV

"Tako Ja nazvah Egipat, 'Bezopasan zmaj'"

NJB

"i tako Ja ga zovem 'Rahab - urušen'"

MT ima "Rahab koji mirno sjedi". Rahab upućuje na Egipat. (Vidi punu bilješku u 51:9). *The UBS Hebrew Text Project* daje MT-u "oni (su) obustava" ocjenu "B" (neka sumnja). Čitav naglasak je taj da Egipat ne može zaustaviti ili čak ni pomoći protiv asirske najezde Palestine. Zmija (Rahab, BDB 923, KB 1193) je krezuba!

30:8 Postoje dva razloga za imanje pismenoga zapisa: (1) Bog želi pisani dokaz o pobuni Njegova naroda tako da kad ih dovede na sud, dokaz bude očit (usp. 8:1; Hab 2:2) i (2) pokazivanje Njegova nadzora nad poviješću, time i potvrđivanje Njega Osobno i Njegova proroka tako da budući naraštaji mogu imati pouzdanja u Njegovu riječ.

Postoji nekoliko zapovijedi u ovome stihu:

1. idite, BDB 97, KB 112, *Qal* IMPERATIV
2. napišite, BDB 507, KB 503, *Qal* IMPERATIV

3. upišite, BDB 349, KB 347, *Qal* IMPERATIV
4. neka to bude svjedok zauvijek, BDB 224, KB 243, *Qal* ZAPOVJEDNI.

MT ima “svjedok” (BDB 723 I), “zauvijek” (BDB 761, usp. NKJV, NJB, LXX, Pešita), ali korijen, עש , obično znači “neprestano trajanje” (tj. “dio vremena”, slično riječi *'olam*). Često engleski prijevodi ne odražavaju potpuno mogući semantički doseg hebrejskih pojmova. To je zašto je korisno uspoređivanje engleskih prijevoda.

30:9 “Jer ovo je pobunjenički narod, lažni sinovi,

Sinovi koji odbijaju slušati

Uputu GOSPODINOVU” Vidi stih 1; 1:2-3; 6:9-10; 29:9-12.

GLAGOLSKI “slušati” (BDB 1033, KB 1570, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA) obilježava “čuti tako kao i činiti” (tj. Pnz 4:1; 6:4). Ova zamisao načina života odaziva Božanskome otkrivenju srce je SZ-ne vjere (usp. Pnz 29:4). Kao što ovaj stih jasno pokazuje, poslušnost je ponavljajuća poteškoća za palo ljudstvo. Slabost SZ-a nije njegovo otkrivenje, nego ljudski zavjetni ortaci (usp. Gal 3). U tome je potreba za “Novim savezom” (usp. Jer 31:31-34; Ez 36:22-38). Novi, kao i Prvi, označen je kao onaj koji mora promicati zajedništvo između Boga i čovječanstva te otkriti Božje osobine palome svijetu. Poslušnost je presudna u oba (usp. Mt 11:29; Lk 6:46).

30:10-11 Bezbožni Judejci ne samo da ne žele slijediti YHWH-u, oni ne žele slušati od Njegovih glasnika!:

1. vidovnjacima, ne vidjeti:
 - a. vidovnjaci, BDB 906, KB 1157, *Qal* AKTIVNI PARTICIP
 - b. ne morate vidjeti, BDB 906, KB 1157, niječni *Qal* IMPERFEKT
2. prorocima, ne prorokovati:
 - a. proroci, BDB 302
 - b. ne prorokovati, BDB 302, KB 301, niječni *Qal* IMPERFEKT
3. govorite nam ugodne riječi, BDB 180, KB 210, *Piel* IMPERATIV
4. prorokujte opsjene, BDB 302, KB 301, *Qal* IMPERATIV. Riječ “opsjene” (BDB 1122) nađena je jedino ovdje. Oni su željeli ikoju poruku osim YHWH-ine poruke!
5. izidite s puta (doslovno “skrenite s puta”), BDB 693, KB 747, *Qal* IMPERATIV
6. skrenite sa staze, BDB 639, KB 692, *Hiphil* IMPERATIV
7. nemojte da slušamo više o Svecu Izraela (doslovno “uklonite ispred nas”), BDB 991, KB 1407, *Hiphil* IMPERATIV.

Ovo su potresne izjave. Izaija koristi oštru prepirku da snažno naglasi svoju točku. Ovi su ljudi YHWH-ini jedino po imenu!

30:10 “vidovnjacima” Ovaj pojam (BDB 909) očito je povezan s uobičajenim GLAGOLOM “vidjeti” (BDB 906).

POSEBNA TEMA: PROROK (RAZLIČITI HEBREJSKI POJMOVI)

Biblijski pojmovi

1. *ro'eh* = “vidjelac/vidovnjak” (BDB 906), I. Knjiga o Samuelu 9:9. Ovo upućivanje pokazuje prijelaz na pojam *nabi*, što znači “prorok” i dolazi od korijena, “pozvati”. *Ro'eh* je iz općega hebrejskoga pojma “vidjeti”. Ta osoba razumije Božje načine i naume i bila je savjetovana za određenu Božju volju o nečemu
2. *hozeh* = “vidjelac/vidovnjak” (BDB 302), II. Knjiga o Samuelu 24:11; Knjiga proroka Amosa 7:12. U osnovi to je istoznačnica od *ro'eh*. To je iz rijetkoga hebrejskog pojma “vidjeti u viđenju”. Oblik PARTICIPA češće je bio korišten za upućivanje na proroke
3. *nabi'* = “prorok” (BDB 611), srodno akadskome GLAGOLU *nabu* = “pozvati” i arapskome *naba'a* = “objaviti”. Ovo je najuobičajeniji SZ-ni pojam za označavanje proroka. Upotrijebljen je više od 300 puta. Točna etimologija [nauka o podrijetlu riječi – op.prev.] neizvjesna je, ali “pozvati” sada se čini najboljom mogućnošću. Moguće najbolje razumijevanje dolazi od YHWH-ina opisa Mojsijeva odnosa s faraonom kroz Arona (usp. Izl 4:10-16; 7:1; Pnz 5:5). Prorok je netko tko govori za Boga Njegovu narodu (usp. Am 3:8; Jer 1:7.17; Ez 3:4)
4. sva tri pojma upotrijebljena su za proročku službu u I. Knjizi Ljetopisa 29:29; Samuel – *Ro'eh*; Natan – *Nabi'*; i Gad – *Hozeh*
5. izričaj *'ish ha – 'elohim*, “čovjek Božji”, također je šira oznaka za govornika za Boga. Upotrijebljena je nekih 76 puta u SZ-u u smislu “prorok”

6.	NZ-na riječ “prorok” grčka je u podrijetlu. Dolazi od:
a.	<i>pro</i> , što znači “pred” ili “za”
b.	<i>phemi</i> , što znači “govoriti”.

30:12 “I stavili svoje pouzdanje u” Ovaj GLAGOL (BDB 105, KB 120, *Qal* IMPERFEKT) korišten je često u Knjizi proroka Izaije:

1. pouzdati se u Boga, usp. 12:2; 26:3.4; 36:7.15; 37:10; 50:10 (u Ime GOSPODINA)
2. pouzdati se u stvari:
 - a. 30:12, ugnjetavanje i prijevaru
 - b. 31:1, egipatsku vojsku
 - c. 36:6.9, Egipat
 - d. 42:17, idole
 - e. 47:10, bezbožnost
 - f. 59:4, pomutnju
3. pouzdati se u osobe, 36:5.6.9.

▣ **“oslonili se”** Ovaj GLAGOL (BDB 1043, KB 1612, *Niphal* IMPERFEKT) uspoređan je s “pouzdati se” (usp. II. Ljet 13:18; 14:11; 16:7.8). Nađen je jedino ovdje u *Niphal* osnovi i upotrijebljen je nekoliko puta u Knjizi proroka Izaije (usp. 10:20 [dva puta]; 31:1; 50:10). Doslovno znači “nasloniti se na” ili “poduprijeti sam sebe” (usp. Post 18:4).

30:13-14 Ovo su dvije metafore korištene za uništenje koje mora doći: (1) neminovno urušavanje zida i (2) potpuno drobljenje glinene posude.

30:15 Zabilježite imena za Boga Jude:

1. Adon YHWH (Gospodin Bog)
2. Svetac Izraela, usp. stihove 11.12.

Ovo su naslovi temeljem Saveza! (Vidi Posebnu temu u 1:1.) To je morao biti narod Saveza!

▣ **“U pokajanju i počinku vi ćete biti spašeni”** Stihovi 15-17 opisuju dva odaziva prema Božjim obećanjima. Stih 15 opisuje istinsku vjeru (usp. Ps 118:6-9), dok stihovi 16-17 opisuju lažnu vjeru.

Spasenje (BDB 446, KB 448, *Niphal* IMPERFEKT) je opisano s dvije IMENICE:

1. pokajanje (doslovno “okretanje”), BDB 1000, KB 1435; ovo je rijedak pojam nađen jedino ovdje. Neki znanstvenici predlažu vezu s Knjigom proroka Miheja 2:8, ali to nije izvjesno. Osnovni korijen, שׁוּב, znači “okrenuti se” i pothranjuje okvir
2. počinak, BDB 629 I, KB 692 II, znači “spokoj”, “strpljenje”, “mir”:
 - a. Knjiga o Jobu 17:16; Propovjednik 6:5, počinak u smrti
 - b. Izreke 29:9, nema počinka za luđaka
 - c. Knjiga proroka Izaije 30:15, moguće počinak od rata, temeljeno na usporednici s Knjigom proroka Miheja 2:8, #1 gore.

Evandeosko u meni želi okrenuti ove ključne riječi, “spašeni”, “pokajanju”, i “počinku”, u poruku Evanđelja, ali ovo nije NZ! Ovo je kitica o Judi koja traži vojni savez s Egiptom. Ona se okrenula od svoga Boga i ne počiva u Njemu (usp. 15d).

▣ **“U tišini i pouzdanju vaša je snaga”** Ovaj je redak uspoređan s retkom gore, tako postoje četiri pojma upotrijebljena u YHWH-inu naslovljavanju njih:

1. pokajanje, vidi gore
2. počinak, vidi gore
3. tišina, BDB 1052, KB 1641, *Hiphil* INFINITIVNI APSOLUT, usp. 7:4; 32:17
4. pouzdanje, BDB 105, usp. 32:17.

Zapamtite ovo je teološka usporednica s Izaijinim pozivom za Ahaza: “Čuvaj se i budi miran, nemaj straha i ne budi strašljiv” u 7:4. Sad YHWH naslovljava Ezekiju istom porukom! Pouzdaj se u Mene!

30:16 “oni koji vas progone (će) biti hitri” Juda se pouzdaje u vojnu snagu koju je naumila dobiti iz Egipta (usp. 2:6-7; 31:1). Međutim, kao što se ona pouzdala u hitrost svoje plaćeničke konjice, Bog dokazuje hitrost Svoje nadomjesne asirske vojske.

30:17 “Jedna tisuća bježat će na prijetnju jednoga čovjeka” Ovo je terminologija Svetoga rata (usp. Lev 26:8; Pnz 32:30; Jš 23:10). Uzeta je iz Knjige Izlaska i osvajanja Palestine. Međutim, stolovi su sada okrenuti tako što je Bog na strani Asirije.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:18

¹⁸Stoga GOSPODIN žudi biti milostiv prema vama,
I zato On čeka na visini kako bi imao smilovanja nad vama.
Jer GOSPODIN je Bog pravde;
Kako su blagoslovljeni svi oni koji žude za Njim.

30:18 “GOSPODIN žudi biti milostiv prema vama” Kako predivan stih (i potresan obrat) koji otkriva YHWH-inu narav:

1. žudi biti milostiv:
 - a. žudi (doslovno “čeka”), BDB 314, KB 313, *Piel* IMPERFEKT
 - b. milostiv, BDB 335, KB 334, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA
2. čeka na visini kako bi imao smilovanja:
 - a. čeka (doslovno “jeste na visini”), BDB 926, KB 1202, *Qal* IMPERFEKT
 - b. smilovanja, BDB 933, KB 1216, *Piel* INFINITIVNA GRAĐA.

Ljudi moraju imati pouzdanja u Božju narav. On želi blagosloviti (BDB 80) sve one koji žude (doslovno “čekaju”, isti GLAGOL kao #1 gore, ali ovdje *Qal* AKTIVNI PARTICIP, usp. 25:9; 26:8; 33:2; Ps 33:20) za Njim. Ovo “čekanje” izražava pouzdajući, strpljiv nazor svijeta o Božjoj prisutnosti, obećanjima, i svrhama (usp. 48:9-11; Hoš 11:8-11), čak u vremenima kriza i neizvjesnosti.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:19-22

¹⁹O narode na Sionu, žitelju u Jeruzalemu, ti nećeš plakati više. On će zasigurno biti milostiv prema tebi na zvuk tvoga plača; kad ga On čuje, On će ti odgovoriti. ²⁰Iako ti je GOSPODIN dao kruh oskudice i vodu tlačjenja, On, tvoj Učitelj neće više skrivati Sebe, nego tvoje će oči vidjeti tvoga Učitelja. ²¹Tvoje uši čut će riječ iza tebe: “Ovo je put, hodajte po njemu”, kadgod se okreneš nadesno ili nalijevo. ²²I ti ćeš oskvrnuti svoje izrezbarene kipove prekrivene sa srebrom, i svoje lijevane kipove obložene sa zlatom. Ti ćeš ih razasuti kao nečistu stvar, i reći ima: “Nestanite!”

30:19-22 Zabilježite što će YHWH učiniti u budućnosti za pokajanu, vjernu Judu:

1. oni neće više plakati – ovo je posebno naglašeno. *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Qal* IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena (BDB 113, KB 129). Na taj Novi dan također je smjerano u 25:8; 60:20; 61:1-3
2. On će zasigurno biti milostiv – ovo je posebno naglašeno korištenjem *Qal* INFINITIVNOG APSOLUTA i *Qal* IMPERFEKT GLAGOLA istoga korijena (BDB 335, KB 334; vidi bilješku u stihu 18)
3. On čuje zvuk njihova plača – BDB 1033, KB 1570, *Qal* INFINITIVNA GRAĐA
4. On će odgovoriti – BDB 772, KB 851, *Qal* PERFEKT, usp. 58:9; 65:24 (tj. Savez je djelatan i jak)
5. On neće više skrivati Sebe – BDB 489, KB 486, *Niphal* IMPERFEKT. Ovo je rijedak pojam nađen jedino ovdje. Doslovno znači “udariti u kut” (NKJV). NASB prima “skrivati” iz arapskoga korijena, “okružiti” ili “stražariti”
6. tvoje oči vidjet će tvoga Učitelja – BDB 906, KB 1157, *Qal* AKTIVNI PARTICIP
7. tvoje uši čut će riječ iza tebe – BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERFEKT. Ovo je obrat od 6:9-10 i ponovna uspostava Ponovljenoga zakona 29:4. “Riječ” (BDB 182) koju će oni čuti jeste ostatak ovoga stiha, što su metafore načina života vjere:
 - a. put, BDB 202 (tj. življenje prema Savezu, usp. 35:8-9; 42:16; Ps 25:8-9)
 - b. hodajte po njemu, BDB 229, KB 246, *Qal* IMPERATIV (usp. Lev 26:3; Pnz 8:6; 10:12; 11:22; 28:9; I. Kr 6:12; 8:36.61; II. Ljet 6:16.27; Neh 10:29; Iz 2:3; Jer 6:16; 44:10.23; Ez 5:6-7; 11:20; 18:17; 20:13.16.19.21; 33:15; 37:24; Dn 9:10; Mih 4:2)
 - c. okreneš se nadesno ili nalijevo (još jedan idiom povezan s ostajanjem na putu)

8. okrenut ćeš se od svojih idola:
 - a. oskvrnuti ih, BDB 379, KB 375, *Piel* PERFEKT
 - b. razasuti ih, BDB 279, KB 280, *Qal* IMPERFEKT
 - c. reci im: “Nestanite”, BDB 422, KB 425, *Qal* IMPERATIV.

Izajja je jedinstven u svojoj tvrdnji kako Jeruzalem nikad neće pasti, ali Jeremija tvrdi da hoće. Obojica tvrde da će biti obnovljen ako i kad se vrati YHWH-i!

30:20 U ovome stihu postoji spomenutih nekoliko osoba:

1. “GOSPODIN” – Adon
2. “tvoj Učitelj” (dva puta)
3. “vi” (tj. Judejci, MNOŽINA).

“Učitelj” može uputiti na:

1. YHWH-u (MNOŽINA VELIČANSTVA, TEV, usp. 45:15: “Vi ste Bog koji Sebe skriva”, ali različit GLAGOL)
2. Mesiju (YHWH-inog predstavnika)
3. proroke/svećenike (tj. obnova istinskoga otkrivenja, usp. Ps 74:9).

Pojam “učitelj” (מורה, BDB 435) može biti razumjet kao:

1. JEDNINA, John J. Owens, *Analytical Key to the OT*, tom 4, str. 90, vidi NASB, JPSOA, NRSV, ASV
2. MNOŽINA, Benjamin Davidson, *Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*, str. 475, vidi NKJV, REB.

Oblik može odraziti samo jednog (NIDOTTE, tom 2, str. 538).

30:22

NASB	“nečistu stvar”
NKJV	“prljavu stvar”
NRSV	“kao blatni dronjci”
NJB	“kao zagađene stvari”
Pešita	“kao prljava voda ženske mjesečnice”

Ovo je pojam (BDB 188) koji označava dronjke korištene tijekom razdoblja ženske mjesečnice (usp. Lev 15:33; 20:18). To je morao biti jak kulturološki idiom obredno nečiste stvari što je morala biti udvojena (usp. 64:6).

LXX (REB) uzima narednu riječ “nestanite” (BDB 422, KB 425) kao sličan pojam, “nečist”, što bi mogao biti još jedan kulturološki idiom obrednoga oskvrnuća.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:23-26

²³Onda On će vam dati kišu za sjeme što ćete sijati u tlo, i kruha iz ploda tla, i ona će biti bogata i obilna; u onaj dan vaša marva past će na prostranoj paši. ²⁴Isto tako volovi i magarci koji rade na zemlji jest će slanu krmu, koja je bila razbacana s lopatama i vilama. ²⁵Na svakoj uzvišenoj gori i na svakome visokome brdu postojat će bujice s tekućom vodom na dan velikoga pokolja, kad utvrde padaju. ²⁶Svjetlo mjeseca bit će kao svjetlo sunca, a svjetlo sunca bit će sedam puta sjajnije, kao svjetlo sedam dana, na dan kad GOSPODIN povije prijelom Svoga naroda i ozdravi modrice koje je On nanio.

30:23-26 Ovo opisuje ratarski i pastoralni blagoslov obećan Abrahamovu sjemenu ako hodaju u YHWH-inu Savezu (usp. Lev 26 i Pnz 27 - 28):

1. kiša u prigodnu vremenu, stihovi 23.25, usp. 35:6.7; 41:18; 43:19.20
2. dobre usjeve, stih 23:
 - a. bogate (BDB 206)
 - b. obilne (BDB 1032)
3. zelene ispaše za marvu, stih 23, usp. 32:20
4. posebnu hranu za radeću stoku, stih 24 (pojam BDB 330 nađen je jedino ovdje)
5. poraženi neprijatelji, stih 25 (“na svakome visokome brdu”. Ovaj je isti idiom bio upotrijebljen za štovanje *Baala* u Knjizi proroka Hošee)
6. izobilje svjetla za zdravlje i rast, stih 26, usp. 60:20-21 (sedam postaje simbolom savršenoga iznosa a svjetlo postaje simboličko za Božju prisutnost, tj. Njegovo Ime, stih 27).

30:26 Ovi blagoslovi obnove (usp. 11:6-9; Rim 8:18-22) poslije su:

1. dan velikoga pokolja kad utvrde padaju, stih 25
2. dan GOSPODINOV kad povije prijelom Svoga naroda, stih 26
3. dan GOSPODINOV kad ozdravi modrice koje je On nanio, stih 26.

▣ “ozdravi modrice koje je On nanio” Ovaj izričaj i drugi kao ovaj (tj. Pnz 32:39; I. Sam 2:6; II. Kr 5:7; Job 5:18; Iz 45:7; Jer 1:10; 24:6; 31:28; Hoš 6:1; Am 3:6) prouzročili su suvremenicima pitanje Božje milosrdne naravi. Ovo su sve idiomski načini potvrđivanja monoteizma (tj. jedna i samo jedna uzročnost). Suvremeni zapadnjački ljudi pretpostavljaju kako postoje mnoge uzročnosti u njihovim iskustvima i njihovim povijestima. Biblija potvrđuje Božju suverenost u svim područjima stvarnosti. On je prisutan i djelatan!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 30:27-33

- ²⁷Gle, ime GOSPODINA dolazi iz udaljenog mjesta;
Gorući je Njegov bijes i gust je *Njegov dim*;
Njegove usne ispunjene su sa srdžbom
I Njegov je jezik kao proždiruća vatra;
- ²⁸Njegov dah je kao preplavljajuća bujica,
Koja dosiže do šije,
Kako bi prodrmla narode prema natrag i prema naprijed u situ,
I da stavi u čeljusti ljudi uzdu koja vodi do razvaline.
- ²⁹Vi ćete imati pjesme kao u noći kad održavate svetkovinu,
I radost srca kao kad netko stupa na *zvuk od frule*,
Kako bi išli na planinu GOSPODINOVU, Stijeni Izraela.
- ³⁰I GOSPODIN će izazvati da Njegov glas vlasti bude čujen,
I spuštanje Njegove ruke bude vidljivo u razjarenome bijesu,
I u ognju proždiruće vatre
U prolomu oblaka, pljusku i tučama.
- ³¹Jer na glas GOSPODINA Asirija će biti prestravljena,
Kad On udari sa šibom.
- ³²I svaki udarac šibe kažnjavanja,
Kojeg će GOSPODIN zadati na nju,
Bit će s *glazbom* tamburina i lira;
I u bitkama, vitlajućim oružjem, On će se boriti s njima.
- ³³Jer Tofet je dugo bio pripravan,
Uistinu, on je bio pripravljen za kralja.
On je napravio duboku i veliku,
Lomaču vatre s obiljem drva;
Dah GOSPODINOV, kao bujica sumpora, zapalit će ju.

30:27-33 Ova kitica odražava Božju osudu nad Asirijom u idiomu teofanije [vidno očitovanje Božanstva – op.prev.] kao nadolazeće oluje (usp. Izl 19:16 i dalje; Suci 5:4-5; Ps 18:7 i dalje; 50:3-5; Hab 3:3-4):

1. elementi teofanije – stihovi 27.30a-c.33e
2. elementi oluje – stihovi 28.30d
3. elementi obnove – stih 29
4. elementi osude – Asirija, stihovi 31-33.

30:27

NASB

NKJV

NRSV

NJB

“gust je *Njegov dim*”

“*Njegovo bremen je teško*”

“u gustome podižućem dimu”

“žestina njegove prijetnje”

MT ima כרך, BDB 457, KB 451, GRAĐA BDB 673, “podizujući dim”. Prva riječ može značiti:

1. biti žestok
2. težak
3. tegoban
4. počašćen.

Drugi pojam (מַשְׁמָח, BDB 673, KB 640) nađen je jedino ovdje u SZ-u. BDB kaže da znači “podignut” (oblak). KB kaže da znači “dizati, uzvišenje”, ali popisuje i Knjigu o Sucima 20:38-40 kao usporednicu gdje מַשְׁמָח, stih 38, obilježava podizujući dim iz gorećeg grada. Okvir od 30:27 jedan je od teofanije i osude, dakle oboje pothranjuje:

1. uzvišenje, označavajući oblak (tj. *Šekina*)
2. žestok dim.

30:28 “Koja dosiže do šije” Ovaj isti idiom bio je upotrijebljen o asirskoj najezdi u 8:8. Ovdje je idiom okrenut i YHWH se bori na strani Jude protiv Asirije.

30:29 “planinu GOSPODINOVU, Stijeni Izraela” Ovo su idiomi za Hram u Jeruzalemu zbog paralelizma. Često “stijena” upućuje na YHWH-u Osobno (usp. 17:10; Pnz 32:4.18.30; I. Sam 2:2; Ps 18:2.31.46; 28:1; 31:3; 42:9).

30:30 “Njegov glas” Doslovno, “veličanstvo (BDB 217) Njegova glasa”. Božja volja u potpunosti je ostvarena kroz govorenje (tj. stvaranje, Post 1). Njegov glas je učinkovit (usp. Iz 45:23; 55:11; Mt 24:35). Slika Isusa s mačem s dvije oštrice (usp. Heb 4:12) što izlazi iz Njegovih usta (usp. Iz 49:2; Otk 1:16; 2:12.16; 19:15) teološki je usporedna, kao što je “šibom Svojih usta” u Knjizi proroka Izaije 11:4.

▣ **“tučama”** Bog ih koristi u Knjizi o Jošui 10:11 kao način poraza Kanaanaca i davanje pobjede Izraelu (usp. Jš 10:14.42; 23:3.10).

30:31

NASB, TEV, NJB	“će biti prestravljena”
NKJV	“će biti zgažena”
NRSV	“će biti strašno udarena”
JB	“će biti izmučena”
LXX, Pešita	“će biti poražena”

GLAGOL (BDB 369, KB 365, *Qal* IMPERFEKT) doslovno znači “biti razbijen”, označavajući potpuni poraz u bitci kojoj je prethodilo obamrlost, paralizirajući strah skorašnjeg poraza (usp. 7:8; 8:9[tri puta]; 9:4; 20:5; 30:31; 31:4.9; 37:27; 51:6.7). YHWH se bori na strani Svoga naroda protiv Asirije. Strah i pomutnja i gubitak iskušeno od Izraela i Jude sad je osjetila Asirija (šiba YHWH-ina bijesa, usp. 10:5).

▣ **“On udari sa šibom”** U Knjizi proroka Izaije 10:5, Asirija je nazvana “šibom Božjega bijesa”, ali ovdje uloge su okrenute i Bog je opet na strani Svoga naroda. Šiba sad osjeća šibu!

30:32 Osuda Gospodinova izražena je idiomom udaranja šibom. Moguće da naredna dva retka (stih 32c.d) prikazuju:

1. taktove koji se daju kod veseloga glazbenog udaranja
2. da radost Jude slijedi asirski poraz od YHWH (usp. stih 32d).

30:33 “Tofet” Ovo je hebrejska riječ za “mjesto gorenja” (BDB 1075). Često je korištena u vezi sa štovanjem boga *Moleka*. Ovdje u okviru može podrazumijevati:

1. mjesto žrtvovanja YHWH-i pripravljeno od kralja Njegova obnovljenog naroda
2. pogrebnu lomaču za asirskoga kralja pripravljenu od YHWH Sâmoga (usp. 31:9)
3. “(za) kralja” što upućuje na *Moleka*, feničkoga boga vatre (usp. Lev 18:21).

U okviru #2 odgovara najbolje.

IZAIJA 31

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
pomoć ne u Egiptu nego u Bogu	ludost nepouzdanja u Boga	protiv Egipta	Bog će zaštititi Jeruzalem	protiv egipatskoga saveza
31:1-3 (1-3)	31:1-3 (1-3)	31:1-3 (1-3)	31:1-3	31:1-3 (1-3)
	Bog će osloboditi Jeruzalem	protiv Sanheriba		protiv Asirije
31:4-5 (4-5)	31:4-5 (4-5)	31:4-9 (4-5)	31:4-5	31:4-9 (4-9)
31:6-9 (6-9)	31:6-9 (6-9)	(6-9)	31:6-9	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

A. Poglavlja 31 – 32 književna su jedinica koja se bavi istim povijesnim događajem kao 29:15 - 30:33. Ezekija je nastojao tražiti savez s Egiptom kako bi zaštitio njih same od neočekivanoga napada Asirije, ali godine 701. pr.Kr. Sanherib je upao u Judu i uništio četrdeset-šest obzidanih gradova, iako je sâm Jeruzalem bio pošteđen.

B. *The Anchor Bible* ima zanimljivu kartu što pokazuje osobite proročke zamahe između osude i nade (str. 426):

<u>prijetnja</u>	<u>jamstvo</u>
28:14-15	28:16-17
29:1-4	29:5-8
29:15-16	29:17-21
30:1-17	30:29-33
31:1-3	31:4-5.8-9.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 31:1-3

¹Jao onima koji silaze u Egipat za pomoć

I oslanjaju se na konje,
I pouzdaju se u kočije jer ih je mnogo
I u konjanike jer su oni vrlo jaki,
Ali oni ne gledaju na Sveca Izraela, niti traže GOSPODINA!

²Ipak On je također mudar i donijet će propast

I neće se odreći Svojih riječi,
Nego će se dignuti protiv kuće zlotvora
I protiv pomoći radnika nepravdnosti.

³Sad Egipćani su ljudi a ne Bog,

I njihovi konji su meso a ne duh;
Tako GOSPODIN će ispružiti Svoju ruku,
I onaj tko pomogne spotaknut će se
I onaj kome je pomognuto past će,
I svi od njih doći će kraju zajedno.

31:1 “Jao” Ovo je peti u nizu “jao” što je započelo u 28:1; 29:1.15; 30:1; 31:1; 33:1. Pojam uvodi poetsku stopu pogrebne naricaljke. Vidi bilješku u 5:8.

▣ **“koji silaze u Egipat za pomoć”** Božji narod nakanio je pouzdati se (BDB 105, KB 120, vidi Posebnu temu u 22:23) u političke saveze umjesto u YHWH-inu silu, prisutnost, i obećanja za svoju pomoć (usp. poglavlja 28 - 34).

▣ **“konje...**

kočije...

konjanike” Asirci su bili poznati po svojoj vrlo velikoj konjici. Egipat je bio poznat po svome vrlo velikome kontingentu kočija. Juda se bojala Asiraca i pouzdala se u Egipat umjesto u Boga. Ljudi svih doba moraju biti pozorni što se tiče pouzdanja u trenutačni stupanj tehnologije ili brojne nadmoćnosti umjesto u Boga stvaranja i milosrđa.

▣ **“kočije”** Egipat je izvezio kočije svim okolnim državama (usp. I. Kr 10:29), ali one su mogle biti učinkovite samo na ravnoj zemlji, ne u brdovitoj zemlji Jude.

▣ **“Sveca Izraela... GOSPODINA”** Ova dva pojma odnose se na Boga Saveza (usp. 1:4). Prvi upućuje na Njegovu narav kao pravednog, ipak na Boga što poziva grješne ljude da budu Njegova djeca.

Drugi pojam je zavjetno Ime za Boga, “YHWH” (usp. Izl 3:14). Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

▣ **“gledaju... traže”** Oba od ovih GLAGOLA su NIJEČNI *Qal* PERFEKTI, koji obilježavaju postavljen uvjet:

1. gledaju (doslovno “zuriti napeto”), BDB 1043, KB 1609, usp. 17:7.8
2. traže, BDB 205, KB 233, usp. 9:13; 55:6; 58:2; 65:10.

Ovi GLAGOLI označavaju jak osobni element (usp. Dn 9:13).

31:2 “On je također mudar i donijet će propast” NET Biblija vidi ovo kao sarkastički osvrt o savjetnicima Jude koji su tražili pomoć od Egipta. Međutim, čitav stih, ne samo zadnja dva retka, govori o YHWH-i.

▣ **“I neće se odreći Svojih riječi”** Kad Bog govori, Njegova riječ je ona na koju se može osloniti (usp. Iz 45:23; 55:11; Jer 44:29).

▣ **“će se podignuti”** Ovaj GLAGOL (BDB 877, KB 1086, *Qal* PERFEKT) upotrijebljen je antropomorfistički o YHWH-i koji diže sa Svoga prijestolja kako bi zametnuo bitku u korist Svoga naroda (usp. 14:22) ili protiv Svoga naroda (usp. Am 7:9). Vidi Posebnu temu: Bog opisan kao čovjek (jezik antropomorfizama) u 6:1.

▣ “kuće zlotvora...

radnika nepravednosti” Ova dva izričaja upućuju na Judu (tj. “onaj kome je pomognuto”, stih 3e) i njene političke saveze (tj. Egipat, “onaj koji pomogne”, stih 3d).

31:3 Ovo je poredba između krhkosti ljudskih bića i Božje vječnosti (*El*). Posebice ovdje to može upućivati na Knjigu Izlaska 14:26-31a.

Ovaj stih također jasno suprotstavlja Boga (*El*) s mesom. Bog je “duh” (usp. Iv 4:24). On može uzeti ljudsko obličje (teofanija), ali On je duh i obitava u svemu Svome Stvorenju (usp. I. Kr 8:27; Jer 23:24). On je odabrao biti u zajedništvu s poniznim, pokajanim vjernicima (tj. Iz 66:1-2).

▣ “**GOSPODIN će ispružiti Svoju ruku**” Ovo je antropomorfistički idiom Božjih djelovanja. Vidi Posebnu temu u 6:1.

▣ “**svi od njih doći će kraju zajedno**” Ovaj GLAGOL (BDB 477, KB 476, *Qal* IMPERFEKT) označava potpuno uništenje i kraj (usp. 1:28; 16:4; 29:20). Ono što izgleda silno i dugovječno to nije! To je slično uobičajenoj mudroj izreci o prolaznosti ljudi kao trave (usp. Iz 40:6-8; Ps 90:5-6; 103:15; 104:14; Jak 1:10-11; I. Pt 1:24).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 31:4-5

⁴Jer ovako reče GOSPODIN meni:

“Kao što lav ili mladi lav reži nad svojim plijenom,

Protiv kojeg je četa pastira dozvana,

I on neće biti prestrašen njihovim glasom niti uznemiren njihovom bukom,

Tako će GOSPODIN nebeskih vojska sići zametnuti rat na planini Sion i na njegovu brdu.”

⁵Kao leteće ptice tako će GOSPODIN nebeskih vojska zaštititi Jeruzalem.

On će zaštititi i osloboditi ga;

On će prijeći i izbaviti ga.

31:4 “lav” Ova metafora izgleda opisuje Boga kao silnog i čvrsto privrženog Svome vlastitome posebnom mjestu (tj. Hram). Ako je tako, to je obrat prve kitice (31:1-3).

▣ “**GOSPODIN nebeskih vojska (će) sići**” Ovaj GLAGOL (BDB 432, KB 434, *Qal* IMPERFEKT) znači “sići”, “ići dolje”, “spustiti se”. Upotrijebljen je nekoliko puta za YHWH-ino ostavljanje Njegova prebivališta u Nebesima i dolaženja na Zemlju:

1. kako bi vidio i odazvao se ljudskim djelovanjima, Knjiga Postanka 11:5.7; 18:21
2. kako bi otkrio Sebe ljudima, Knjiga Izlaska 3:8; 19:11.18.20; Brojevi 11:17.25; 12:5 (dva osobita mjesta gdje su Njegove osobine popisane su Izl 34:5.6-7; Neh 9:13.17)
3. kako bi prikazao bitne oznake YWWH u nekoliko Psalama, II. Knjiga o Samuelu 22:10; Psalam 18:9; 144:5
4. zbog osude, Knjiga proroka Miheja 1:3 (kao #1).

Ovaj GLAGOL je prostoran (tj. dolje), ali on je metaforički kad upućuje na odnos između Neba i Zemlje (usp. Djela 1:2.9).

Juda je otišla dolje Egiptu (stih 1, isti GLAGOL), YHWH silazi da obrani Jeruzalem čak usred njihove nevjere. Izaija jedinstveno tvrdi nepovredivost Jeruzalema! Međutim, kasniji proroci ne dijele njegov optimizam o sposobnosti Jude da se pokaje i pouzda u YHWH-u (usp. Jer 26:18; Mih 3:11-12; 5:5b-6.7-8).

31:5 “Kao leteće ptice” Ovo je upućivanje na Boga kao nježnog i odanog kao majka ptica (“će ... zaštititi”, BDB 170, KB 199, oba *Hiphil* IMPERFEKT i *Qal* INFINITIVNI APSOLUT istoga korijena za označavanje žestine). Često u Bibliji, Bog je opisan ženskim metaforama (usp. Post 1:2; Pnz 32:11; Iz 40:31; Hoš 11:4; Mt 23:37; Lk 13:24).

Zabilježite stvari što će YHWH učiniti za Svoj narod u stihu 5:

1. zaštitit će, BDB 170, KB 199 *Hiphil* IMPERFEKT
2. zaštitit će, BDB 170, KB 199, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT
3. oslobodit će, BDB 664, KB 717, *Hiphil* PERFEKT
4. prijeći će, BDB 820, KB 947, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT
5. izbavit će, BDB 572, KB 589, *Hiphil* PERFEKT.

▣ **“On će prijeći”** Ovaj GLAGOL (BDB 820, KB 947, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT, usp. Izl 12:11-27) upućuje na Božju zaštitu protiv ljudskih snaga. Postoji izgleda smjerenje na događaj Pashe iz Knjige Izlaska gdje je Bog, protiv svih ljudskih vjerojatnosti, zaštitio i oslobodio Svoj narod.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 31:6-9

⁶Okrenite se Njemu od kojeg ste duboko otpali, o sinovi Izraela. ⁷Jer u onaj dan svaki čovjek odbacit će svoje srebrne idole i svoje zlatne idole, koje su vaše grješne ruke napravile za vas kao grijeh.

⁸A Asirci će pasti od mača ne od čovjeka,

I mač ne od čovjeka proždrijet će ga.

Tako on neće izbjeći mač,

I njegovi mladići postat će prisilni radnici.

⁹Njegov kamen proći će zbog pomutnje,

A njegovi knezovi bit će prestravljeni kod stijega",

Objavljuje GOSPODIN, čija je vatra na Sionu i čije je ložište u Jeruzalemu.

31:6 “Okrenite se Njemu” GLAGOL je *shub* (BDB 996, KB 1427, *Qal* IMPERATIV), koji u osnovi znači “okrenuti se” ili “vratiti se”. Može biti korišten za:

1. okretanje od Boga, Knjiga Brojeva 14:43; Jošua 22:16.18.23.29; Suci 2:19; 8:33; I. Samuelova 15:11; I. Kraljevima 9:6; Knjiga proroka Jeremije 3:19; 8:4
2. okretanje Bogu, I. Knjiga o Kraljevima 8:33.48; II. Ljetopisa 15:4; 30:9; Psalm 51:13; 116:7; Knjiga proroka Izaije 6:10; 10:21.22; 31:6; Jeremija 3:7.12.14.22; 4:1; 5:3; Hošea 3:5; 5:4; 6:1; 7:10.16; 11:5; 14:1.2; Amos 4:6.8.9.10.11 (zabilježite posebno Jer 7 i Am 4)
3. YHWH je prvotno govorio Izaiji da se Juda neće/ne može pokajati (usp. 6:10), ali ne po prvi puta u Knjizi On ih poziva neka se vrate Njemu.

Pokajanje nije toliko neki osjećaj kao što je to stav prema Bogu. To je preusmjeravanje života od sebe k Njemu. To obilježava voljnost da se mijenja i bude promijenjen. To nije potpun prestanak grijeha, nego dnevni prestanak znane pobune! To je obrat od usredištenja-prema-sebi ishoda Pada Knjige Postanka 3. To označava da su slika i sličnost Božja (Post 1:26-27), iako oštećeni, bili obnovljeni! Zajedništvo s Bogom od paloga ljudstva moguće je ponovno.

Pokajanje u SZ-u prvenstveno znači “promjena djelovanja”, dok “pokajanje” u NZ-u prvenstveno znači “promjena uma”. Oboje od ovoga je neophodno za istinsko biblijsko pokajanje. Također je neophodno shvatiti da je pokajanje oboje i početno djelo i neprekidni tijek. Početno djelo može biti vidljivo u Evanđelju po Marku 1:15; Djelima apostolskim 3:16 i 19; 20:21, dok neprekidni tijek može biti vidljiv u I. Ivanovoj poslanici 1:9; Knjizi Otkrivenja 2 i 3. Pokajanje nije neka mogućnost (usp. Lk 13:3)! Vidi Posebnu temu: Pokajanje u Starome zavjetu u 6:10.

▣ **“duboko otpali”** Ovo govori o pobuni Jude protiv YHWH-e:

1. “duboko”, BDB 770, KB 847, *Hiphil* PERFECT, ova je riječ bila upotrijebljena u 30:33 za opis pogrebne lomače kralja Asirije. To može isto tako opisati grijeh, kao što je to ovdje i u Knjizi proroka Hošee 5:2; 9:9. Može posebice upućivati na “tajni” naum Jude da potraži pomoć od Egipta (usp. 29:15)
2. “otpali”, BDB 694, ovdje upućuje na apostaziju [otpad – op.prev.], usp. Ponovljeni zakon 13:5; Knjigu proroka Izaije 1:5; 31:6; Jeremija 28:16; 29:32.

▣ **“o sinovi Izraela”** U Bibliji pojam “Izrael” može uputiti na nekoliko stvari: (1) može uputiti na patrijarha Jakova i njegovu djecu, (2) može uputiti na sjevernih deset plemena—također nazvanih Samarija i Efrajim, ili (3) može uputiti na Judu. U ovome okviru to je #3.

31:7 Izrael je postao eklektički [spajanje proturječnih nazora bez ikakvih načela; spajanje nespojivih nazora – op.prev.], u svojoj vjeri i pokušao je sjediniti kanaanske obrede plodnosti (vidi Posebnu temu u 17:8) zajedno sa svojim štovanjem YHWH. To je uvijek propast. YHWH će biti Bog ili On neće biti ništa uopće.

31:8 “Asirci će pasti” Asirija je bila oruđe koje je Bog upotrijebio kako bi osudio sjevernih deset plemena (usp. Iz 10:5), ali Bog će se baviti pravedno i s bezbožnim narodom Asirije (usp. 10:12; 14:15; 30:31-33; 37:7). Niniva, glavni grad Asirije, pao je pod Neo-Babilon 612. g.pr.Kr.

▣ **“mač ne od čovjeka proždrijet će ga”** Pročitajte poglavlja 36 i 37 Knjige proroka Izaije, koja opisuju najezdu i opsadu Jeruzalema pod Sanheribom. Zabilježite Božje čudesno oslobođenje (ne ljudskim mačem) u 37:36.

▣ **“prisilni radnici”** Poražene vojske koje su preživjele bitku mogu biti:

1. novačene kao plaćenici u pobjedničku vojsku
2. prodane kao robovi
3. pretvorene u prisilne radnike kako bi služili vojsci.

Svi ostali žitelji bili su prisiljeni u ropstvo (usp. Tuž 1:1). Ropstvo je bilo uobičajeno u drevnome svijetu za dužnike ili one koji su bili poraženi.

31:9 “njegov kamen...

njegovi knezovi” Ovo su u hebrejskome usporedni odnosi, prema tome, pojam “kamen” upućuje na kralja Asirije (ili jednoga od njegovih bogova, usp. Pnz 32:31.37) i njegove vojne zapovjednike (tj. “knezovi”) prestravljene zbog YHWH-ina “stijega” (BDB 651, usp. Iz 13:2; Jer 50:2; 51:12.27) nad Jeruzalemom.

▣ **“čija... vatra... ložište”** Ovo upućuje, ne na vatru osude (iako je smjernje na 30:33 moguće), niti na vatru prosvjetljenja, nego na Božje ognjište, kućno ognjište/dom (usp. “Ariel”, 29:1.2.7, što je upućivalo na Jeruzalem).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako se poglavlje 31 odnosi na naše suvremeno stanje vojne rase?
2. Hoće li vrhunska tehnologija i vrhunska sila osigurati zaštitu naroda?
3. Zašto bi YHWH trebao biti opisan u ženskim pojmovima?
4. Opišite pokajanje. Je li to jednom-i-zauvijek-djelo ili neprekidno iskustvo? Je li to u osnovi stav ili je to promjena djelovanja?
5. Opišite kako je Asirija bila poražena ne-ljudskim sredstvima.

IZAIJA 32

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
slavna budućnost	Kraljevina pravednosti	dolazeće Doba pravde	Kralj čistosti	dobar Kralj
32:1-8 (1-8)	32:1-8 (1-4) (5-8) posljedice samodopadnosti	32:1-8 (1-8)	32:1-8	32:1-5 (1-5) škrt i plemenit
32:9-20 (9-20)	32:9-15 (9-11) (12-15) mir Božje Kraljevine 32:16-20 (16-19) (20)	32:9-14 (9-14) Doba Duha vidjet će preobrazbu svega Stvorenja 32:15-20 (15-20)	32:9-14 osuda i obnova 32:9-14 32:15-20	32:6-8 (6-8) protiv žena Jeruzalema 32:9-14 (9) (10) (11) (12-13) (14) izlijevanje Duha 32:15-20 (15-17) (18-20)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Poglavlja 31 – 32 su peti od šest jao (28:1; 29:1.15; 30:1; 31:1; 33:1) koja se bave nakanom Ezekije da napravi politički vojni savez s nubijskim faraonom dvadeset-pete egipatske dinastije.
- B. Juda se pouzdala u Egipat, a ne u YHWH-u, za zaštitu. Izaija je vidio to kao prekršaj pouzdanja/vjere u Njegova obećanja temeljem Saveza i prisutnost.
- C. Ovo poglavlje usredotočuje se na buduću vladavinu Pravednoga Kralja u Jeruzalemu (usp. stih 1; 9:6-7; 11:1-5; Mih 5:2-5a). To je ono što je Ezekija morao biti. On je došao blizu u svojoj vjeri, vidljivo u 37:14-20.30.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 32:1-8

¹Gle, kralj će kraljevati pravedno
I knezovi će vladati pravično.
²Svaki će biti kao sklonište od vjetra
I zaklon od oluje,
Kao bujice vode u suhoj zemlji,
Kao hladovina goleme stijene u sprženome zemljištu.
³Onda oči onih koji vide neće biti slijepe,
I uši onih koji čuju slušat će.
⁴Um nepromišljenih razabrat će istinu,
I jezik mucavaca žurit će govoriti jasno.
⁵Neće zadugo luđak biti zvan plemenitim,
Ili o nitkovu govoreno *kao* o velikodušnome.
⁶Jer luđak govori gluposti,
I njegovo srce naginje prema pokvarenosti:
Provoditi bezbožnost i govoriti zabludu protiv GOSPODINA,
Držati gladnu osobu nezadovoljenom
I uskratiti piće od žednoga.
⁷Što se tiče nitkova, njegova oružja su zlo;
On smišlja pokvarene spletke
Kako bi uništio *one* nemoćne s klevetom,
Čak iako *onaj* jadni govori što je pravo.
⁸Ali plemenit čovjek smišlja plemenite naume;
I pomoću plemenitih nauma on stoji.

32:1 “kralj...

knezovi” Stihovi 1-8 odražavaju kraljevinu pobožnoga kralja i njegovu/Njegovu vladavinu (usp. 9:6-7; 11:1-5; 16:5; Mih 5:2-5a). Postoji izgleda namjeravana višeznačnost tako što su Ezekija (moguće trenutačno ispunjenje 7:14-15) i dolazeći Mesija (konačno ispunjenje, usp. 7:14; Mt 1:23) obojica odraženi u ovome odlomku.

32:2 Ovaj stih opisuje u metaforama “pustare” kraljevinu toga pobožnoga vođe i njegovih pomoćnika:

1. sklonište (BDB 285, doslovno “mjesto za skrivanje”, ovaj oblik nađen je jedino ovdje) od vjetra
2. zaklon (BDB 712) od oluje (usporedno s #1)
3. bujice vode u suhoj zemlji
4. hladovina (BDB 853) goleme stijene u sprženome zemljištu.

Slične metafore korištene su o YHWH-i u 25:4. Sad one opisuju sve od Božjega naroda ili u najmanju ruku vodstvo (tj. “vladari će vladati”, GLAGOL, BDB 979, KB 1362, *Qal* IMPERFEKT).

GLAGOL “svaki će biti” (BDB 224, KB 243 *Qal* PERFECT) može uputiti na “knezovi” iz stiha 1 ili na narod “Novoga saveza” opisanog u Knjizi proroka Jeremije 31:31-34.

32:3-4 Ovo odražava duhovno stanje obnovljenoga naroda Saveza kao suprotstavljeno sa 6:9-10 (usp. Pnz 29:4):

1. oni će vidjeti
2. oni će čuti
3. oni će razabrati istinu
4. oni će govoriti istinu (“mucavci”, BDB 748, pojavljuje se jedino ovdje).

32:5-8 “**luđak** . . .

nitkov(a/u)” Ove dvije skupine bit će ipak prisutne u društvu, ali one će biti viđene onakvima kakve jesu (stihovi 6-7). Stihovi 6-7 izgleda opisuju dvije pokvarene osobe, dok stih 8 opisuje “istinsku” plemenitu osobu:

1. “luđak” (BDB 614) opisan u stihu 6:
 - a. govori gluposti
 - b. naginje srce prema pokvarenosti:
 - (1) provodi bezbožnost
 - (2) govori zabludu protiv GOSPODINA
 - c. ne nahanjuje gladnog
 - d. ne daje piti žednome
2. “nitkov(a)” (BDB 647, nađeno jedino ovdje, dva puta) opisan u stihu 7:
 - a. ima zla oružja
 - b. smišlja pokvarene spletke
 - c. uništava nemoćne s klevetom
 - d. ne poštuje istinito svjedočanstvo jasnoga
3. plemenit čovjek (BDB 622), stih 8:
 - a. smišlja plemenite (ili “velikodušne”) naume u suprotivosti s onima spomenutima u stihovima 6 i 7
 - b. njegovi naumi stoje, ostaju.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 32:9-20

- ⁹Ustanite, vi žene kojima je ugodno,
I čujte moj glas;
Prignite uho mojoj riječi,
Vi samodopadne kćeri.
- ¹⁰Unutar godine i *nekoliko* dana
Vi ćete biti zabrinute, o samodopadne kćeri;
Jer berba je završena,
I plod skupljanja neće doći.
- ¹¹Drhtite, vi žene kojima je ugodno;
Budite zabrinute, vi samodopadne kćeri;
Svucite se, skinite haljine i stavite pokajničku halju oko vašega struka,
- ¹²Udarajte svoja prsa za ljupka polja, za plodnu vinovu lozu,
¹³Za zemlju moga naroda u kojoj će se trnje i trnjaci pojaviti;
Da, za sve kuće pune radosti i za slavljenički grad.
- ¹⁴Jer palača je bila ostavljena, naseljen grad napušten.
Brdo i promatračnica postali su pećine zauvijek,
Užitak za divlje magarce, paša za stada;
- ¹⁵Sve dok je Duh izliven nad nama s visine,
I pustara postaje plodno polje,
I plodno polje je smatrano kao šuma.
- ¹⁶Onda će pravda boraviti u pustari
I pravednost će obitavati u plodnome polju.
- ¹⁷I djelo pravednosti bit će mir,

A služba pravednosti, tišina i pouzdanje zauvijek.

¹⁸Onda će moj narod živjeti u mirnoj nastambi,

I u sigurnim prebivalištima i u spokojnim odmaralištima;

¹⁹I padat će tuča kad se šuma ruši,

I grad će biti posve uništen.

²⁰Kako blagoslovljeni ćete vi biti, vi koji sijete oko svih voda,

Koji puštate van slobodno vola i magarca.

32:9-12 Ova kitica govori o imućnome, bogatome društvu žena Jeruzalema (usp 3:16 - 4:1). Zabilježite kako su one naslovljene:

1. ustanite vi žene kojima je ugodno, stih 9, BDB 877, KB 1086, *Qal* IMPERATIVE. Isti GLAGOL bio je korišten u prethodnome stihu u smislu “stajati” ili “ostati”, ali ovdje on znači “ustanite” kad vas Ja Gospodin (ili Njegov prorok) naslovljavam
2. čujte moj glas, stih 9, BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV
3. prignite uho mojoj riječi, stih 9, BDB 24, KB 27, *Hiphil* IMPERATIV (usp. 28:23). Zabilježite kako su drugi i treći GLAGOLI usporedni, kao što su opisni izričaji “žene kojima je ugodno” (usp. stih 11), i “vi samodopadne kćeri” te ponovno u stihovima 10.11
4. vi ćete biti zabrinute, stih 10, BDB 919, KB 1182, *Qal* IMPERFEKT. Ovaj pojam označava “uzbuđenost”, “drhtanje”, “bivanje uznemirenim”. Zabilježite elemente “vremena” u stihu 10:
 - a. unutar godine i nekoliko dana
 - b. vrijeme berbe je završeno
 - c. plod skupljanja neće doći
5. drhtite, stih 11, BDB 353, KB 350, *Qal* IMPERATIV, usp. 10:29; 19:16; 41:5. Ovo je usporedno sa “zabrinute” u stihu 10 (iznenađujuće svi IMPERATIVI stiha 11 su MUŠKOGA RODA, ali naslovljeni na žene)
6. budite zabrinute, stih 11, BDB 919, KB 1182, *Qal* IMPERATIV, isti GLAGOL kao stih 10
7. svucite se, stih 11, BDB 832 II, KB 980, *Qal* IMPERATIV. Ovo može biti znak: (1) žalovanja (usp. Ez 26:16) ili (2) poniženja (usp. Hoš 2:5)
8. skinite haljine, stih 11, BDB 792, KB 889, *Qal* IMPERATIV
9. stavite pokajničku halju oko vašega struka, stih 11, BDB 291, KB 291, *Qal* IMPERATIV, također znak žalovanja. Vidi Posebnu temu u 15:2-3
10. udarajte svoja prsa, stih 12, BDB 704, KB 763, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, još jedan znak žalovanja, Evanđelje po Luki 18:13; 23:48.

Sve od ovoga odnosi se na razdoblje opsade Jeruzalema od Sanheriba godine 701. pr.Kr. Opsada su bila strašna iskustva oskudice i bolesti.

32:9.10.11

NASB, NKJV, NRSV “samodopadne kćeri”

NJB “previše-samosvjesne kćeri”

REB “bezbrižne kćeri”

LXX “kćeri nade”

JPSOA “samosvjesne gospođe”

Hebrejski pojam (BDB 105, KB 120) obično znači “sigurnost” ili “samosvijest”, iako neki znanstvenici vide drugi korijen (BDB 105 II, KB 121) u značenju “pasti na tlo” (NIDOTTE, tom 1, str. 649).

Ovaj se pojam također pojavljuje u 32:17 i preveden je “samosvijest” ili “sigurnost” (NASB na margini). Ove bogate, elitne žene bile su previše-samosvjesne (NJB).

32:10 “Unutar godine i nekoliko dana” Ovo je vrlo određeno upućivanje na vrijeme (moguće povezana s dobom žetve) i izgleda kako se odnosi na najezdu Sanheriba godine 701. pr.Kr.

32:12 “Udarajte svoja prsa” Postoje dva načina bavljenja s ovim izričajem:

1. staviti ga u odnos sa skinutim ženama i ženama otkrivenih grudi iz stiha 11

2. promjena hebrejskog “grudi” (rijedak poetski pojam, BDB 994, רש) na “polja” (BDB 961, רי, usp. 56:9), kao što JPSOA popisuje u opasci. Ako je mogućnost #2 slijeđena, onda “polja”, “ljupka polja”, i “plodnu vinovu lozu” postaju usporedna za gubitak ratarskoga obilja
3. vidjeti ga kao idiom za žalovanje ili muškog ili ženskoga (Pešita).

32:13 “kuće pune radosti” Isti pojam “pune radosti” (BDB 965) upotrijebljen je u stihu 14 za “užitak za divlje magarce”. Izaija koristi:

1. dvostrukost
2. igre riječi
3. ponavljane metafore

kako bi navijestio svoje poruke. Hebrejski tekst Knjige proroka Izaije daleko je dinamičniji i više umjetnički negoli u prijevodu. On je bio vješt lirik. Neki se pita ako je YHWH navijestio poruke u poeziji ili ih je Izaija vješto sastavio. Budući da sva YHWH-ina otkrivenja nisu u umjetničkoj poeziji, izgleda kako je to bila Izaijina vještina. Mnogi odabiri riječi u Knjizi Izaije imaju mnogo više toga s igrama zvuka negoli leksičkim značenjem. Korištene su rijetke riječi, kao što su jedinstvena značenja za uobičajene riječi. Ovo je gdje višeznačnost za suvremene tumače izaziva ogorčenost!

▣ **“slavljenički grad”** Vidi bilješku u 24:10 i kartu u Uvodu u poglavlje 26, D. Bog je želio jedinstveno blagosloviti narod Saveza kako bi privukao pozornost “naroda”, ali zbog Izraelove i Judine pobune, umjesto obilja i mira došli su trnje i trnjaci (usp. 5:6; 7:23-25; 9:18; 10:17; 27:4; Post 3:18).

32:14 Ovaj stih opisuje uništenje Jeruzalema (usp. 6:11; 64:10), što je neobično za Izaiju koji uobičajeno vidi njegovo oslobođenje (usp. 1:8-9; 8:8; 29:1-8; 37:36-37). Izaija potvrđuje svetost Jeruzalema zbog YHWH-ine prisutnosti tamo (tj. Hram), ali kasnije Jeremija jasno dopunjava ovo teološko pitanje usredotočenjem na uvjetovanu narav YHWH-inih obećanja Njegovu narodu Saveza (tj. Pnz 27 - 28). Izaija se pouzdaje u Božju riječ, ali Njegova obećanja moraju biti usklađena primjerenom ljudskom vjerom i poslušnošću. Savez je dvosmjerna ulica!

Zabilježite kako je označeno uništenje:

1. palača je bila ostavljena (tj. Davidovsko sjeme napušteno)
2. naseljen grad bio je napušten (tj. Abrahamsko sjeme napušteno)
3. **NASB**, “brdo”
NJB “Ofel” (BDB 779), dio jugoistočnoga grebena drevnoga Jeruzalema (ili metafora za čitav grad, slično “Sionu”). Spomenut je u II. Knjizi Ljetopisa 27:3; 33:14; Nehemija 3:26-27; 11:21
4. #3 usporedna je s “promatračnica”; obje obilježavaju utvrđivanja Jeruzalema kako ne bi bio uništen
5. užitak za divlje magarce
6. paša za stada, obje #5 i #6 obilježavaju opustošen, uništen grad, nastanjen samo životinjama (usp. 13:21; 34:13).

Postoje dva usporedna GLAGOLA:

1. bila je ostavljena, BDB 643, KB 695, *Pual* PERFEKT, *Pual* se pojavljuje jedino ovdje
2. napušten, BDB 736, KB 806, *Qal* PASIVNI (ili *Pual*) PERFEKT, usp. Knjiga proroka Jeremije 49:25.

▣

NASB
NKJV
NRSV
NJB

“pećine”
“jazbine”
“brlozi”
“Tamnica”

Pojam (BDB 792) znači “pećina”, ali u ovome okviru, “životinjski brlog”. Moguće da Izaija odabire ovaj pojam zbog njegove zvukovne sličnosti s:

1. “grobница” (arapski korijen), ערר (okvir smrti i uništenja)
2. “skinuti sam sebe”, ערר, rijedak GLAGOL upotrijebljen u stihu 11
3. “prazno polje”, מעערה, iz arapskoga korijena (NIDOTTE, tom 2, str. 1034).

▣ **“zauvijek”** Ovo je odnosna uporaba hebrejskoga pojma ’*olam*. Taj pojam ima široku semantičku uporabu i mora biti tumačen u okviru.

POSEBNA TEMA: ZAUVIJEK (*ʿolam*)

Etimologija hebrejskoga pojma *ʿolam*, אולם (BDB 761) je neizvjesna (NIDOTTE, tom 3, str. 345). Korišten je u nekoliko značenja (uobičajeno određenih zamišljju). Sljedeće su samo izdvojeni primjeri:

1. drevno
 - a. ljudi, Knjiga Postanka 6:4; I. Samuelova 27:8; Knjiga proroka Jeremije 5:15; 28:8
 - b. mjesta, Knjiga proroka Izaije 58:12; 61:4
 - c. Bog, Psalam 93:2; Izreke 8:23; Knjiga proroka Izaije 63:16
 - d. stvari, Knjiga Postanka 49:26; Job 22:15; Psalam 24:7.9; Knjiga proroka Izaije 46:9
 - e. vrijeme, Ponovljeni zakon 32:7; Knjiga proroka Izaije 51:9; 63:9.11
2. buduće vrijeme
 - a. nečiji život, Knjiga Izlaska 21:6; Ponovljeni zakon 15:17; I. Samuelova 1:22; 27:12
 - b. hiperbola [pretjerivanje – op.prev.] za kralja, I. Knjiga o Kraljevima 1:31; Psalam 61:7; Nehemija 2:3
 - c. neprekidno postojanje
 - (1) Zemlja, Psalam 78:69; 104:5; Propovjednik 1:4
 - (2) nebesa, Psalam 148:6
 - d. postojanje Boga:
 - (1) Knjiga Postanka 21:33
 - (2) Knjiga Izlaska 15:18
 - (3) Ponovljeni zakon 32:40
 - (4) Psalam 93:2
 - (5) Knjiga proroka Izaije 40:28
 - (6) Knjiga proroka Jeremije 10:10
 - (7) Knjiga proroka Daniela 12:7
 - e. Savez
 - (1) Knjiga Postanka 9:12.16; 17:7.13.19
 - (2) Knjiga Izlaska 31:16
 - (3) Levitski zakonik 24:8
 - (4) Knjiga Brojeva 18:19
 - (5) II. Knjiga o Samuelu 23:5
 - (6) Psalam 105:10
 - (7) Knjiga proroka Izaije 24:5; 55:3; 61:8
 - (8) Knjiga proroka Jeremije 32:40; 50:5
 - f. poseban Savez s Davidom
 - (1) II. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25.29; 22:51; 23:5
 - (2) I. Knjiga o Kraljevima 2:33.45; 9:5
 - (3) II. Knjiga Ljetopisi 13:5
 - (4) Psalam 18:50; 89:4.28.36.37
 - (5) Knjiga proroka Izaije 9:7; 16:5; 37:35; 55:3
 - g. Božji Mesija
 - (1) Psalam 45:2; 72:17; 89:35-36; 110:4
 - (2) Knjiga proroka Izaije 9:6
 - h. Božji zakoni
 - (1) Knjiga Izlaska 29:28; 30:21
 - (2) Levitski zakonik 6:18.22; 7:34; 10:15; 24:9
 - (3) Knjiga Brojeva 18:8.11.19
 - (4) Psalam 119:89.160
 - (5) Knjiga proroka Izaije 59:21
 - i. Božja obećanja
 - (1) II. Knjiga o Samuelu 7:13.16.25; 22:51
 - (2) I. Knjiga o Kraljevima 9:5

- (3) Psalam 18:50
- (4) Knjiga proroka Izaije 40:8
- j. Abrahamovo potomstvo i Obećana zemlja
 - (1) Knjiga Postanka 13:15; 17:19; 48:4
 - (2) Knjiga Izlaska 32:13
 - (3) I. Knjiga Ljetopisa 16:17
- k. blagdani prema Savezu
 - (1) Knjiga Izlaska 12:14; 17:24
 - (2) Levitski zakonik 23:14; 21:41
 - (3) Knjiga Brojeva 10:8
- l. vječna vječnost
 - (1) I. Knjiga o Kraljevima 8:13
 - (2) Psalam 61:7-8; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13
 - (3) Knjiga proroka Izaije 26:4; 45:17
 - (4) Knjiga proroka Daniela 9:24
- m. ono što je rečeno u Psalmima činit će se zauvijek
 - (1) zahvaljivanje, Psalam 30:12; 79:13
 - (2) prebivanje u Njegovoj prisutnosti, Psalam 41:12; 61:4.7
 - (3) pouzdanje u Njegovo milosrđe, Psalam 52:8
 - (4) slavljenje GOSPODINA, Psalam 52:9
 - (5) pjevanje hvala, Psalam 61:7; 89:1
 - (6) izricanje Njegove pravde, Psalam 75:9
 - (7) slavljenje Njegovog Imena, Psalam 86:12; 145:2
 - (8) blagoslivljanje Njegovog Imena, Psalam 145:1
- 3. unatrag i unaprijed u vremenu (“od vječnosti do vječnosti”)
 - a. Psalam 41:13 (slavljenje Boga)
 - b. Psalam 90:2 (Sâm Bog)
 - c. Psalam 103:17 (dobrota GOSPODINOVA)

Upamtite, zamisao određuje opseg značenja pojma. Vječni Savezi i obećanja su uvjetovani (tj. Jer 7). Kod svake uporabe SZ-a o ovoj veoma tečnoj riječi budite pozorni kod čitanja vaših suvremenih gledišta o vremenu ili vašoj NZ-noj sustavnoj teologiji. NZ su opće primjenjiva SZ-na obećanja.

32:15-20 Ova kitica opisuje novi dan, pravedan dan za Jeruzalem:

1. Duh je izliven iz Boga. Točan odnos između YHWH i “Duha” u SZ-u teško je dovesti u odnos s punim osobnim otkrivenjem NZ-a, Duh je često povezan sa Stvorenjem (usp. Post 1:2; Job 26:13; Ps 104:29-30; 147:14-18). S novim Stvorenjem! Za vašu obavijest, uključio sam u ovaj stih moju NZ-nu Posebnu temu “Osobnost Duha”.

POSEBNA TEMA: OSOBNOST DUHA

U SZ-u je “Božji Duh” (tj. *ruah*) bio sila koja ostvaruje YHWH-inu svrhu, ali tamo nema nagovještaja da je to bilo osobno (tj. SZ-ni monoteizam). Međutim, u NZ-u je potpuna Osoba i osobnost Duha potkrijepljena spisima:

1. On može biti vrijeđan/huljen (usp. Mt 12:31; Mk 3:29)
2. On poučava (usp. Lk 12:12; Iv 14:26)
3. On donosi svjedočanstvo (usp. Iv 15:26)
4. On obraća, vodi (usp. Iv 16:7-15)
5. On je nazvan “tko” (tj. *hos*) (usp. Ef 1:14)
6. On može biti ožalošćen (usp. Ef 4:30)
7. On može biti ugašen (usp. I. Sol 5:19).

Trojstveni tekstovi također govore o tri Osobe (vidi Posebnu temu: Trojstvo u 6:8):

1. Evanđelje po Mateju 28:19
2. II. Poslanica Korinćanima 13:14
3. I. Petrova poslanica 1:2.

Duh je povezan s ljudskom djelatnošću:

1. Djela apostolska 15:28
2. Poslanica Rimljanima 8:26
3. I. Poslanica Korinćanima 12:11
4. Poslanica Efežanima 4:30.

Na samome početku Djela apostolskih naglašena je uloga Duha. Pedesetnica nije bila početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Isus je uvijek imao Duha. Njegovo krštenje nije bio početak djelovanja Duha, nego novo poglavlje. Luka priprema Crkvu za novo poglavlje učinkovite službe. Isus je uvijek žarište, Duh je uvijek učinkovito sredstvo a cilj je Očeva ljubav, oprost, i obnova svega ljudstva stvorenog na Njegovu sliku!

2. pustara postaje plodno polje... šuma, stih 15. Ovo je obrat stihova 12-13. Vidi istu metaforu plodnosti u 29:17.
3. pravda... pravednost će obitavati, stih 16.
4. mir, tišina, i pouzdanje zauvijek, stih 17. Ovo znači da nema najezda (usp. stih 18).
5. stih 19 može uputiti na uništenje Asirije.
6. stih 20 još je jedan blagoslov, ali nekako je višeznačan.

32:15

NASB, NKJV, NIV "Sve dok je Duh izliven nad nama s visine"
NRSV, JPSOA "sve dok je duh s visine izliven na nas"
TEV "Bog će nam poslati svoga duha"
NJB "sve dok je duh izliven na nas od gore"
REB "sve dok je duh s visine izdašan nad nama"

Hebrejski tekst nema ČLAN, ZAMJENICU, ili opisni izričaj (tj. "GOSPODINOV", kao u 11:2 ili "Moj", 44:3; 59:21; Joel 2:28) povezan s IMENICOM "duh" (BDB 924). Pitanje je na koga to upućuje:

1. duh Novoga doba
2. Sveti Duh
3. duh pokajanja i pouzdanja od Boga.

Gramatika predlaže #1 ili #3, ali okvir predlaže #2.

Ovo je oštar prekid u okviru. Slični odlomci što govore o Božjemu Duhu jesu: Knjiga proroka Izaije 44:3; Ezekiel 39:29; Joel 2:28-29; Zaharija 12:10; Djela apostolska 2:1-21. Isti GLAGOL upotrijebljen je u žrtvenome smislu Mesije u Izaiji 53:12. Postoje nizovi sedam blagoslova što će ishoditi zbog prisutnosti Duha: (1) plodnost, (2) pravda, (3) pravednost, (4) mir, (5) tišina, (6) pouzdanje, i (7) sigurno prebivanje.

▣ "s visine" Ovo je idiom za "Nebo", mjesto YHWH-ina prebivanja (usp. Job 16:19; 31:2; Iz 33:5).

32:16 "pravda..."

pravednost" Ovo je uobičajeni par u SZ-u (usp. II. Sam 8:15; I. Kr 10:9; I. Ljet 18:14; II. Ljet 9:8; Ps 99:4; Iz 9:7; 32:16; 33:5; 59:14; Jer 4:2; 9:24; 22:3.15; 23:5; 33:15; Ez 18:5.19.21.27; 33:14.16.19; 45:9; Am 5:7.24). Oni obilježavaju vrstu društva (usp. stihove 17-18) gdje su svi ljudi poštovani i pošteno se s njima postupa kao s ortacima Saveza. Oni onda označavaju jedinstvenu prisutnost Boga među Njegovim narodom.

32:17 "mir" Vidi Posebnu temu što slijedi.

POSEBNA TEMA: MIR (*SHALOM*)

Hebrejski pojam (BDB 1022, KB 1532) uobičajen je u semitskim srodnim jezicima.

- A. Akadski:
1. biti neozlijeđen
 2. biti dobro
 3. biti u dobrome stanju.
- B. Ugaritski (kanaanski):
1. biti neozlijeđen
 2. zdrav.

- C. Arapski:
 1. biti zdrav
 2. biti u sretnome stanju.
- D. Aramejski:
 1. biti potpun
 2. doći do kraja/dovršenje
 3. zaključiti mir
 4. ostati neozlijeđen.
- E. Hebrejska suzvučja:
 1. cjelovitost
 2. jakost
 3. blagostanje
 4. mir.

Danas je pojam *shalom* hebrejski pozdrav kao i oprostajna izjava. On ipak označava nepostojanje zla i prisutnost dobra (tj. zadovoljstva, zadovoljstvo sa životom). On obilježava mentalno stanje sigurnosti i zadovoljstva.

▣ **“tišina i pouzdanje”** Ova dva pojma (BDB 1052 i BDB 105) također se pojavljuju u 30:15, što obilježava Novo doba pravde, pravednosti, i mira (usp. stihove 1.16).

32:19 Ovo je vrlo težak stih koji izgleda da mu tu nije mjesto. On može upućivati na Asiriju. Izričaj “šuma” upotrijebljen je za Asiriju u 10:18-19.33.34. Izričaj “grad” upotrijebljen je za Asirce u 24:10; 25:2.3; 26:5.

▣	
NASB	“padat će tuča”
NKJV	“premda pada tuča”
NRSV	“potpuno će nestati”
TEV	“(ali tuča će pasti...)”
NJB	“biti posve uništen”
LXX	“ako tuča pada”
Pešita	“tuča će sići”
REB	“bit će hladno na padinama”
JPSOA	“potonut će i nestati”

Drevne verzije vide MT tekst וברד (nepoznati oblik) kao ברד, BDB 135, “tuča”, usp. IMENICA u 28:2.17.

REB to vidi kao dolaženje iz istoga korijena u arapskome u značenju “postati hladan” (BDB 135).

NJB i JPSOA vide prve dvije riječi MT-a kao bivanje iz istoga GLAGOLSKOGA korijena, יר:

1. *Qal* PERFECT
2. *Qal* INFINITIVNA GRAĐA

označavajući potpuno i posvemašnje uništenje (“padati”).

32:20 Ovaj je stih isto tako vrlo teško uklopiti u okvir. Međutim, suglasnost izgleda kako je ta da u danima Božjih blagoslova, ljetine će biti tako obilne da će stoka moći slobodno obilaziti i jesti bez stvarnoga štetnog djelovanja na ishod ljetine.

IZAIJA 33

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božja osuda	moliva duboke nevolje	proročka liturgija	molitva za pomoć	očekivano oslobođenje
33:1-12 (1-12)	33:1-4 (1) (2-4) 33:5-9 (5-6) (7-9) skorašnja osuda nad Sionom 33:10-13 (10-13)	33:1-24 (1) (2-6) (7-12)	33:1 33:2-4 33:5-6 33:7-9 GOSPODIN upozorava Svoje neprijatelje 33:10-13	33:1-16 (1-5) (6) (7-16)
33:13-16 (13-16)	33:14-16 (14-16) zemlja veličanstvenoga Kralja	(13-16)	33:14-16 slavna budućnost	povratak Jeruzalemu
33:17-24 (17-24)	33:17-24 (17-19) (20-23a) (23b-24)	(17-22) (23a) (23b-24)	33:17-24	33:17-24 (17-20) (21-24)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepuštiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Podjela na odlomke je višeznačna (zbog prirode sastavljanja ovih spjevova) u ovome poglavlju. Naslovljeno je nekoliko različitih skupina:
1. Asirija, stih 1
 2. narod Saveza, stih 2
 3. hrabri ljudi koji viču po ulicama, stih 7
 4. izaslanici mira koji plaču, stih 7
 5. putnik, stih 8
 6. narod, stih 12
 7. vi koji ste daleko, stih 13
 8. vi koji ste blizu, stih 13
 9. grješnici na Sionu, stih 14
 10. on koji hoda pravedno, stih 15
 11. On... Njegov, stih 16
 12. tvoje srce, stihovi 18-20
 13. tvoj konop, stih 23
 14. stanovnik... narod, stih 24.
- Teško je odrediti skupine na koje se svako od ovoga odnosi.
- B. Zabilježite koliko je mnogo imena/naslova i osobina Božanstva spomenuto u ovome poglavlju:
1. YHWH, stih 2
 2. YHWH je uzvišen, stihovi 5.10
 3. On će biti postojanost (doslovno "vjernost"), stih 6
 4. bogatstvo spasenja, mudrosti, i znanja, stih 6
 5. YHWH-in strah, stih 6
 6. Kralj u Svojoj ljepoti, stih 17
 7. *Veličanstven*, stih 21
 8. nekoliko, "GOSPODIN je...", stih 22.
- C. Moguće je da prvi dio Knjige proroka Izaije završava nakon ovoga poglavlja zato jer se u svicima s Mrtvoga mora pojavljuje dvostruki razmak nakon ovoga poglavlja, ali ne nakon poglavlja 39.
- D. "Mogući" kratki pregled redoslijeda spjeva/uređivanja:
1. Bog sudi Asiriji koju je On koristio kako bi osudio Judu, stih 1
 2. molitve Jude za pomoć, stih 2
 3. Božji odgovori, stihovi 3-6.10-12
 4. trenutačno stanje Jude, stihovi 7-9
 5. pobožni pošteđeni, stihovi 13-16
 6. sažeti pregled razdoblja Asirije, stihovi 17-20
 7. kraljevina pravednoga Kralja, stihovi 21-24.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 33:1-12

¹Jao tebi, o uništavatelju,

Sve dok ti nisi uništen;

I on tko je izdajnički, dok se *drugi* nisu bavili izdajnički s njim.

Prije negoli ćeš dovršiti uništavanje, ti ćeš biti uništen;

Prije negoli ćeš prestati dijeliti izdajnički, *drugi* će se baviti izdajnički s tobom.

²O GOSPODINE, budi milostiv prema nama; mi smo čekali na Tebe.

Budi naša snaga svakoga jutra,

Naše spasenje isto tako u vrijeme nevolje.

³Na zvuk buke ljudi bježe;

Pri dizanju Tebe narodi se raspršuju.

⁴Tvoj plijen skupljen je kao gusjeničini nabori;

Kao skakavci nasrću oko čovjeka da nasrnu na njega.

⁵GOSPODIN je uzvišen, jer On obitava na visini;

On je ispunio Sion s pravdom i pravednošću.

⁶I On će biti postojanost vaših vremena,

Bogatstvo spasenja, mudrost i znanje;

Strah GOSPODNI je njegovo blago.

⁷Gle, njihovi hrabri ljudi grcaju po ulicama,

Izslanici mira plaču gorko.

⁸Glavni putovi su opustošeni, putnik je odustao,

On je slomio savez, on je prezreo gradove,

On nema obzira za čovjeka.

⁹Zemlja žaluje i gine,

Libanon je posramljen i vene;

Šaron je kao opustošena ravnica,

I Bašan i Karmel gube svoje lišće.

¹⁰"Sad Ja ću ustati", kaže GOSPODIN,

"Sad Ja ću biti uzvišen, sad Ja ću biti podignut.

¹¹Vi ste naumili pljevu, vi ćete roditi strnjiku;

Moj dah proždrijet će vas kao vatra.

¹²Ljudi će biti spaljeni do kreča,

Kao odrezano trnje što je izgorjelo u vatri."

33:1 "Jao" Poglavlja 28 – 33 oblikuju jedinicu često nazvanu "Jedinica zle kobi" zbog ponavljajuće uporabe pojma "jao" (usp. 28:1; 29:1.15; 30:1; 31:1; 33:1). Vidi bilješku o "jao" u 5:8.

▣ "o uništavatelju" Stih 1 govori o Asiriji, kao što čine stihovi 3.4.7-9.11-12.17-19.23; čak stih 21 može uputiti na gradove smještene na Tigrisu i Eufratu. Ovo poglavlje slijedi uobičajeni tematski uzorak Knjige proroka Izaije:

1. tadašnje pobunjeničko stanje Božjega naroda
2. Božja osuda od tuđinskih sila
3. Božja osuda tih tuđinskih sila (ovdje Asirija)
4. buduća slavna stanja Njegova naroda kroz pravednoga Kralja (usp. 32:1).

Oboje "uništen" (BDB 994, KB 1418 dva puta, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, NEGATIVAN *Qal* PASIVNI PARTICIP) i "izdajnički" (doslovno "djelovati bezvjerano", BDB 93, KB 108 dva puta, *Qal* AKTIVNI PARTICIP, NEGATIVAN *Qal* PERFEKT) također su upotrijebljeni u 21:2 o padu staroga Babilona. U teološkome smislu Izaijina je višeznačnost namjeravana. On namjerno stvara identitet Izraelova/Judina napadača nejasnim tako da ovaj spjev može djelovati kao "višestruko-ispunjenje" proročanstava. Neprijatelji dolaze i odlaze YHWH-inom rukom i svrhom, ali YHWH Osobno i Njegova vječna iskupiteljska svrha, koristeći Abrahamovo sjeme, ne!

33:2 Popisan je sadržaj molitve Jude:

1. budi milostiv prema nama, BDB 335, KB 334, *Qal* IMPERATIV, usp. 30:18.19
2. mi smo čekali na Tebe, BDB 875 I, KB 1082, *Piel* PERFEKT, usp. 8:17; 25:9; 26:8; 40:31; 49:23; 51:5; 60:9
3. budi naša snaga (doslovno "ruka") svakoga jutra, BDB 224, KB 243, *Qal* IMPERATIV
4. budi naše spasenje u vremenu nevolje ("budi" GLAGOL pretpostavljen).

YHWH je jedina nada Jude (usp. 59:16; 63:1.5), ne Asirije (savez) i ne Egipta (savez), jedino YHWH. Ljudi streme pomutnji i gube pouzdanje u vremenima krize i neizvjesnosti. Oni pokušavaju spasiti sami sebe koristeći svoja sredstva ili sredstva drugih ljudi, bez koristi!

▣ **“snaga”** To je doslovno “ruka” (BDB 283). Ovo je biblijska antropomorfistička metafora za opis Božje prisutnosti i snage na dnevnoj osnovi.

▣ **“spasenje”** Ovaj pojam (BDB 447) korišten je u SZ-u za fizičko oslobođenje (usp. 12:2[dva puta].3; 25:9; 26:1.18; 33:6).

POSEBNA TEMA: SPASENJE (ישועה)

Ovaj pojam (BDB 447) ima nekoliko suzvučja:

1. blagostanje, napredak, Knjiga o Jobu 30:15
2. Božansko spasenje koje obuhvaća oba i fizički i duhovni vid:
 - a. Knjiga Postanka 49:18
 - b. Ponovljeni zakon 32:15
 - c. Psalam 3:2.8; 22:1; 35:3; 62:2; 69:29; 70:5; 78:22; 80:3; 89:26; 91:16; 106:4; 140:7
 - d. Knjiga proroka Izaije 12:2; 33:2; 51:6.8; 52:7.10; 56:1; 59:11; 60:18; 62:1
3. zamisao fizičkoga i duhovnog oslobođenja jasno je predstavljena u Knjizi o Joni 2:9-10
4. često je “radovanje” povezano s YHWH-inim spasenjem, I. Knjiga o Samuemu 2:1; Izaija 25:9; 26:1; Psalam 9:14; 13:5; 35:9.

Spasenje uključuje provedbu YHWH-ina izvornoga namjeravanog zajedništva i društva s Njegovim ljudskim stvorenjima. Ono uključuje pojedinačnu i društvenu cjelovitost!

33:4 U ovome stihu “plijen”(BDB 1021) je metafora koja označava uništenje YHWH-inih neprijatelja.

GLAGOL “skupljen” (BDB 62, KB 74, *Pual* PERFEKT) također je upotrijebljen u 32:10 za opis osude Jeruzalema. Također je korišten u 24:22 (ista osnova) za obilježavanje eshatološke osude diljem svijeta. Ljudi “skupljaju” za sebe, pohlepu, i snagu, ali Bog prikuplja za osudu. NZ opisuje skupljanje na kraju vremena:

1. iskupljenih, Evanđelje po Mateju 13:48; 24:31
2. bezbožnih, Evanđelje po Mateju 13:40-41.

▣ **“skakavci”** Najezde skakavaca bile su uobičajene u drevnome Bliskom Istoku. One su često bile uspoređivane s upadačkom vojskom (usp. Pnz 28:38.42; Joel 1:4; 2:25; Am 7:1-2). Bog usmjerava vojske kao što usmjerava sve stvari! Ovi skakavci skupljaju plijen kojeg je Asirija dobila na nepošten način.

Postoje mnoge semitske riječi za ovog insekta koje izgleda označavaju: (1) različite vrste ili (2) različite stupnjeve razvoja.

33:5 “On obitava na visini” Ovaj izričaj je metafora za Nebo (usp. 32:15; Job 16:19; 31:2). Drevni Bliski Istok vidio je Nebo kao ono što je iznad. Za Izraelce dim od njihovih žrtava dizao se Bogu, prema tome, On mora biti gore. Postoji i teološka suprotivost s “dolje” kao metafora za smrt. Šeol je bio dolje, ali Nebo je bilo gore. U našem suvremenom dobu ove su metafore prostora netočne, ali zapamtite drevne metafore nikad nisu imale nakanu držati se doslovnosti. Jezik SZ-a je fenomenološki, što znači opisni jezik koji koristi pet ljudskih osjetila. Biblija nije protu-znanstvena, ona je pred-znanstvena! Uzimanje drevnih metafora doslovno nije znak biblijskoga konzervatizma, nego nedostatak namjeravanog značenja izvorne povijesne okolnosti nadahnutih autora.

▣ **“pravdom i pravednosću”** Vidi bilješku u 32:16.

33:6

NASB, NKJV, NRSV “On će biti postojanost vaših vremena”

NJB “Vi možete računati na ovo sve vaše dane”

Pešita “Vjera će biti postojanost vaših vremena”

REB “njena snaga bit će u vašoj nepromjenljivoj postojanosti”

YHWH donosi “postojanost”, doslovno “vjernost”, BDB 53, usp. 25:1. Nada i postojanost Jude jeste vjerna narav njenog Boga (usp. Pnz 32:4; Ps 36:5; 89:1-2.5.24.33.49; 88:11; 92:2; 143:1). Ovo je odgovor na molitvu stiha 2. Zbog Svoje vjerne naravi On daje Svome tvrdoglavome narodu:

1. bogatstvo (BDB 340):
 - a. spasenja (BDB 447)

- b. mudrosti (BDB 315 s promjenom završnoga suzvuka od ה na ח, usp. 11:2)
 - c. znanje (BDB 395, usp. 11:2)
2. strah (BDB 432, u smislu strah iz strahopoštovanja, usp. 11:2; Izr 1:7.29; 2:5) YHWH-in njegovo je blago (BDB 69, u smislu punog spremišta, usp. I. Ljet 27:27-28; II. Ljet 11:11).

33:7-9 Ovo odražava tužno stanje neminovne opsade jer su pregovori neuspjeli (usp. II. Kr 18:13-16).

33:7 Ova dva poetska retka nisu istoznačnica. Biblijski znanstvenici bili su pod utjecajem Roberta Lowtha, koji je pokušao sav hebrejski paralelizam svesti u tri ili četiri skupine. Danas znanstvenici razumiju mnogostrukost poetskoga paralelizma. Trenutačno je bolje reći da drugi redak “dodaje nešto” ili “ide izvan” (Adele Berlin, *The Dynamics of Biblical Parallelism: Revised and Expanded*, str. 64).

Naslovljene su dvije različite skupine:

- 1. redak jedan – vojnici Jeruzalema
- 2. redak dva – izaslanici mira poslani u Egipat od Ezekije (usp. stih 8).

Oni čine slične/usporedne stvari:

- “grcaju”, BDB 858
- “plaču”, BDB 113.

Paralelizam je jedan od glavnih ključeva u tumačenju hebrejske poezije, ali moramo prepoznati kako je on upotrijebljen u mnogim oblicima i na mnogim književnim stupnjevima.

33:7 “hrabri ljudi” Ovo se možda odnosi na korijen *ariel*, (NJB, usp. 29:1.2.7; 31:9).

33:8

NASB, NKJV, Pešita	“gradove”
NRSV, DSS	“prisege”
NJB, RSV	“svjedoke”
REB	“ugovore”
TEV	“sporazume”

MT ima “gradove” (ערים, BDB 746), ali zbog paralelizma, “svjedoke” (עדים, BDB 729) odgovara bolje. Ovo može biti još jedna “R” – “D” pomutnja. *The UBS Hebrew Text Project* daje “svjedok” ocjenu “C” (tj. poprilična sumnja).

33:9 Ovaj stih koristi poljoprivredne metafore za poteškoće uključene u asirsku opsadu Jeruzalema godine 701. pr.Kr. Ove vrste poljoprivrednih metafora uobičajene su u Knjizi proroka Izaije (usp. 16:8; 24:4.7). YHWH nadzire vremenske uvjete za Svoje svrhe (usp. Pnz 27 - 28). Ne postoji razlikovanje “prirodno” i “natprirodno” u Bibliji, kao u drevnome Bliskom Istoku. Božanstvo je prisno uključeno u Svoje Stvorenje. Budite pozorni kod vašega suvremenog, znanstvenog pogleda na svijet stavljanjem teološke rešetke iznad Pisma!

33:10-12 Ovi se možda odnose na Asiriju kao u stihu 1.

33:11-12 Slike “pljeve” i “vatre” uobičajene su u Knjizi proroka Izaije (usp. 1:7; 5:24; 9:18-19; 10:16-19; 26:11; 29:6; 30:27-28; 33:11-14; 47:14, također Joel 2:3). Vidi Posebnu temu: Vatra u 1:31.

Izaija koristi sliku iz ljudskoga razmnožavanja:

- 1. ovdje, predodžba, BDB 247 I, KB 255, *Qal* IMPERFEKT, 8:3; 26:18; 59:4.13
- 2. roditi, 9:6; 13:8; 21:3; 23:4; 26:17.18; 39:7; 51:18; 54:1; 59:4; 66:7.9.

▣ **“Moj dah”** Ovo je pojam *ruah* (BDB 924) upotrijebljen kao antropomorfistička metafora za vjetar osude iz YHWH-inih nosnica (vidi Posebnu temu u 6:1). To je očito metafora YHWH-ina osobnoga sudjelovanja (usp. Izl 15:18; II. Sam 22:16; Ps 18:15) u osudi (usp. 11:4; 30:28; 40:7).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 33:13-16

¹³“Vi koji ste daleko, čujte što sam Ja učinio;

I vi koji ste blizu, spoznajte Moju moć.”

¹⁴Grješnici na Sionu su prestravljeni;

Drhtanje je obuzelo bezbožnika.

"Tko među nama može živjeti s proždirućom vatrom?

Tko među nama može živjeti s neprestanim gorenjem?"

¹⁵On tko hoda pravednički i govori s iskrenošću,

On tko odbacuje nepravedni dobitak

I stiska svoje ruke tako da one ne zadrže mito;

On tko zaustavlja svoje uši od slušanja o krvoproliću

I zatvara svoje oči od gledanja zla;

¹⁶On će obitavati na visinama,

Njegov zaklon bit će neosvojiva stijena;

Njegov kruh bit će dat *njemu*,

Njegova voda bit će sigurna.

33:13 "Vi koji ste daleko..."

vi koji ste blizu" U okviru, ovo upućuje na Božji narod u izgnanstvu u Asiriji i Božji narod koji je još uvijek u Judi (usp. Dn 9:7). Međutim, gledajući širi okvir Novoga doba, to može biti povezano s poganima i židovskim narodom (usp. 49:1; to je idiom za sve, usp. Jer 25:26).

33:14 "Grješnici na Sionu su prestravljeni" Ponovno je stvarnost mješavine vjernoga i nevjernoga unutar Božjega naroda potvrđena. Grješnici:

1. su prestravljeni, BDB 808, KB 922, *Qal* PERFEKT, usp. IMENICA - 2:10.19.21; 24:17.18; GLAGOL - 12:2; 19:16.17; 44:8.11; 51:13

2. drhtanje je obuzelo bezbožnika, BDB 28, KB 31, *Qal* PERFEKT, usp. 13:8; 21:3.

Ovi "bezbožnici" (BDB 338) opisani su u 32:6 kao oni koji provode bezbožnost i govore obmanu protiv GOSPODINA (usp. 9:17; 10:6).

▣ "Tko među nama može živjeti s proždirućom vatrom?"

Tko među nama može živjeti s neprestanim gorenjem" Ovo upućuje na Božju svetost vidljivu kroz metaforu vatre povezanu s Njegovom pravednošću i Njegovom osudom (usp. Pnz 4:24; 5:24; Iz 30:27.30).

Za "neprestanim" (doslovno "zauvijek") vidi Posebnu temu u 32:14.

33:15 Ovo odražava YHWH-inu narav vidljivu u Njegovu narodu:

1. hoda pravednički
2. govori s iskrenošću
3. odbacuje nepravedni dobitak
4. ne uzima mito
5. ne sluša zle naume (tj. krvoproliće)
6. ne gleda na zlo.

33:16 Osoba koja živi život opisan u stihu 15:

1. obitavat će na visinama
2. uzet će zaklon u neosvojivoj stijeni
3. imat će obilje hrane
4. imat će sigurnu opskrbu vodom.

Ovo opisuje osobu Novoga doba. Uzor Ponovljenoga zakona je ostvaren!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 33:17-24

¹⁷Tvoje oči vidjet će Kralja u Njegovoj ljepoti;

Oni će gledati zemlju izdaleka.

¹⁸Tvoje srce promišljat će o stravi:

"Gdje je on koji broji?

Gdje je on koji važe?

Gdje je onaj koji broji utvrde?"

- ¹⁹Ti nećeš više vidjeti okrutan narod,
Narod nerazumljiva govora kojeg nitko ne shvaća,
Mucajući jezik kojeg nitko ne razumije.
- ²⁰Pogledaj na Sion, grad naših propisanih blagdana;
Tvoje oči vidjet će Jeruzalem, neuznemiravanu nastambu,
Šator koji neće biti naboran;
Njegovi kolci nikad neće biti podignuti,
Niti ijedan od njegovih konopa biti razderan.
- ²¹Ali tamo će *Veličanstveni*, GOSPODIN, biti za nas
Mjesto rijeka i širokih prokopa
Po kojem ni jedna lađa s veslima neće ići,
I po kojem ni jedan silan brod neće proći –
- ²²Jer GOSPODIN je naš sudac,
GOSPODIN je naš zakonodavac,
GOSPODIN je naš kralj;
On će nas spasiti –
- ²³Tvoj konop visi mlitavo;
Ono ne može držati podnožje njegova jarbola čvrsto,
Niti raširiti jedro.
Onda će grabež bogatoga plijena biti razdijeljen;
Hrom će uzeti harač.
- ²⁴I nijedan stanovnik neće reći: "Ja sam bolestan";
Narodu koji obitava tamo bit će oproštena *njihova* nepravda.

33:17 "Tvoje oči vidjet će" Ovaj GLAGOL (BDB 302, KB 301) često je korišten kao upućivanje na duhovni unutarnji pogled (usp. 26:11; 33:17.20; 48:6; Job 23:8-9; Ps 46:8; 63:2). Ljudi su bili stvoreni kako bi djelovali u dvije kraljevine:

1. fizičkoj (tj. *nephesh* [nefeš; nefes; nefez], ova planeta)
2. duhovnoj (tj. *ruah*, zajedništvo s Bogom).

Pad Knjige Postanka 3 razorio je oboje!

▣ **"Kralja u Njegovoj ljepoti"** Ovo je namjeravana višeznačnost, više kao 32:1, gdje okvir odgovara i Ezekiji u njegovom vremenu i dolazećem Mesiji iz 7:14.

33:18 "Gdje je on koji broji" Ovo upućuje na asirske izvidnice koje istražuju Jeruzalem za dolazeću opsadu.

33:19 "nerazumljiva govora" Ovo upućuje na asirski jezik (usp. 28:11).

33:20 Ovo je Izaijina teologija kako Jeruzalem neće nikad pasti (usp. Iz 36 - 37). Za punu raspru o "gradu" vidi bilješke u 24:10 i kartu u Uvodu u poglavlje 26, D. Ovo proročanstvo mora se razumjeti u okviru jer u Jeremijino vrijeme, Bog je dao posve oprečno proročanstvo.

Slika "šatora" je anakronističko smjerenje unatrag na Knjigu Izlaska. To može također označavati "svetište" izgrađeno kao prijenosni šator. Isto smjerenje (tj. šator) upotrijebljeno je u 54:2 za širenje diljem svijeta.

33:21 Metafora "rijeka i plovećih brodova" izgleda da je igra o njihovim savezima s Egiptom (usp. stih 23). Umjesto Egipta, YHWH (Veličanstveni) bit će njihov dobavljač i zaštitnik (usp. stih 22).

33:22 Jeruzalem (usp. stih 20) je ponovno grad Velikoga Kralja (Sâmoga YHWH) kao predstavljenog u Njegovu pravednome zastupniku (Davidovski Mesija).

33:23 Poezija je višeznačna. Ovo može uputiti na:

1. uništenje Asirije

2. ojačavanje Jeruzalema
3. ili oboje.

U stihu 17, oboje i “tvoje oči” i “oni će gledati” imaju neizvjesne prednje članove. Stih 18 izgleda upućuje na Asiriju koja istražuje Jeruzalem za najezdu i opsadu. Stih 19 izgleda smjera na jezik asirskih upadača koji zvuči strano. Ipak u stihu 20 pozornica se mijenja u neuznemiren Jeruzalem. Prema tome, stihovi 21 i 22 mogu uputiti na Jeruzalem, očito to čini stih 24.

Neki vide “harač” (BDB 1021) u stihu 23 kao povezan s predmetima koje je asirska vojska ostavila pred zidinama Jeruzalema 701. g.pr.Kr. a ne pljačku same Ninive, koja je bila 612. g.pr.Kr.

33:24 YHWH je opisan kao iscjelitelj. Ovo je smjeranje na poglavlje 1 gdje je Božji narod opisan kao bolestan (usp. 1:5-6). Bolest je metafora za “grijech” i “pobunu” (usp. Ps 41:4; 103:3; Iz 53:5). NZ nastavlja židovsku zamisao bolesti povezane s grijehom (usp. Iv 5:14; Jak 5:14-15). Pojam “spasiti” u SZ-u obilježava fizičko oslobođenje (vidi Posebnu temu u 33:2).

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate preputiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako su poglavlja 32 i 33 povezana s 28 - 31?
2. Jesu li ova dva poglavlja mesijanska ili povijesna?
3. Popišite blagoslove Duha opisane u 32:15-18.
4. Napravite povijesni okvir za 33:7-9.

IZAIJA 34

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Božji gnjev protiv naroda	osuda nad narodima	strašan kraj Božjih neprijatelja	Bog će kazniti Svoje neprijatelje	kazna nad Edomom
34:1-15 (1-15)	34:1-4 (1-4)	34:1-17 (1-4)	34:1-4	34:1-17 (1-4)
	34:5-7 (5-7)	(5-7)	34:5-8	(5-8)
	34:8-15 (8-12)	(8-17)		
	(13-15)		34:9-15	(9-11) (12-17)
34:16-17 (16a-17)	34:16-17 (16-17)		34:16-17	

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Knjiga proroka Izaije 34 i 35 vrlo je slično poglavljima 24 - 27. Oba od ovih su složenice dijelova osude i blagoslova što su zaključci mnogo veće književne jedinice:
 1. Knjiga Izaija 34 govori o sveopćoj osudi u slikovitim pojmovima
 2. Knjiga Izaija 35 govori o sveopćoj obnovi u predivnim pojmovima, pojmovima savršenosti.
- B. Zbog postojanja dvostrukoga razmaka između poglavlja 33 i poglavlja 34 u prijepisu svitaka s Mrtvoga mora Knjige proroka Izaije, moguće bi ova književna jedinica (poglavljima 34 – 35 i 38 – 39) mogla ići s 40 – 66 (sve do književne okolnosti). Poglavlje 35 jeste raspra Novoga doba, dani obnove. Oni opisuju što je YHWH želio učiniti s čovječanstvom prije Pada iz Knjige Postanka 3 i neposlušnosti Abrahamova sjemena.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 34:1-15

¹Primaknite se, o narodi, da čujete; i slušajte, o ljudi!

Pustite zemlji i svemu što ona sadrži čuti, i svijetu i svemu što izvire iz nje.

²Jer GOSPODINOVA je srdžba protiv svih naroda,

I *Njegov* gnjev protiv svih njihovih vojska;

On ih je posve uništio

On ih je izručio klanju.

³Tako njihovi zaklani bit će izbačeni,

I njihova trupla ispuštat će svoj smrad,

I njihove planine bit će prokisle njihovom krvlju.

⁴I sva vojska nebeska bit će zbrisana,

I nebo bit će smotano kao svitak;

Sve njihove vojske isto će tako odumirati,

Kao što lišće pada s vinove loze,

Ili kao što *neko* pada sa smokvina stabla.

⁵Jer Moj mač je prezasićen u nebu,

Gledajte on će pasti za osudu nad Edomom

I nad narodom kojeg sam Ja predao uništenju.

⁶Mač GOSPODINOV ispunjen je s krvlju,

On je zasićen od sala, s krvlju janjaca i koza,

Sa salom bubrega ovnova.

Jer GOSPODIN ima žrtvu u Bosri

I veliko klanje u zemlji Edoma.

⁷Divlji volovi isto će tako pasti s njima

I mladi bikovi s jakima;

Odatle će njihova zemlja biti natopljena s krvlju,

I njihov prah postat će mastan sa salom.

⁸Jer GOSPODIN ima dan odmazde,

Godinu odštete za parnicu Siona.

⁹Njegove bujice bit će pretvorene u smolu,

I njegova prostrana zemlja u sumpor,

I njegovo tlo postat će goruća smola.

¹⁰Ona neće biti ugašena noću ili danju;

Njezin dim dizat će se zauvijek.

Iz naraštaja do naraštaja ona će biti opustošena;

Nitko neće prolaziti kroz nju zauvijek i ikad.

¹¹Ali nesit i jež posjedovat će je,

I sova i gavran obitavat će u njoj;

I On će razapeti nad njom uže opustošenja

I konop za mjerenje praznine.

¹²Njeni plemenitaši – nema tamo nikoga

Kojeg oni mogu proglasiti kraljem –

I svi njeni knezovi bit će ništa.

¹³Trnje će se dići u njenim utvrđenim tvrđama,

Koprive i čičkovi u njenim utvrđenim gradovima;

To će također biti stanište šakala

I prebivalište nojeva.

¹⁴Pustinjska bića skupljat će se s vukovima,

Dlakava koza isto će tako vapiti za svojom vrstom;

Da, noćno čudovište nastanit će se tamo

I naći sebi počivalište.

¹⁵Zmija na stablu napraviti će svoje gnijezdo i snijeti jaja tamo,

I ona će izleći i skupiti ih pod svoju zaštitu.

Da, sokolovi bit će skupljeni tamo,

Svaki sa svojom vrstom.

34:1 Postoji nekoliko zapovijedi u ovome stihu:

1. primaknite se, BDB 897 I, KB 1132, *Qal* IMPERATIV
2. da čujete, BDB 904, KB 1151, *Hiphil* IMPERATIV
3. slušajte, BDB 1033, KB 1570, *Qal* ZAPOVJEDNI.

Suveren svemira naslovljava Svoje Stvorenje i obznanjuje njegovu osudu:

1. “o narodi”, BDB 156, usp. stih 2; 43:9
2. “o ljudi”, BDB 522, usp. 17:12; 43:9
3. Zemlji, BDB 75, usp. 37:16.20; Knjiga Postanka 18:18; 22:18; Knjiga proroka Miheja 1:2
4. svemu što ona sadrži, BDB 571, usp. 6:3
5. svijetu, BDB 385, usp. 13:11; 24:4
6. sve što izvire iz nje, BDB 481 GRAĐA BDB 425.

Očito ovo upućuje na poznati svijet Izajinih dana, ali jezik je sveopći.

34:2 “Jer GOSPODINOVA je srdžba protiv svih naroda...”

On ih je posve uništio” Zamisao “posve uništio” (BDB 355 I, KB 353, *Hiphil* PERFEKT) upućuje na zamisao “Svetoga rata”. U Knjizi o Jošui ova zamisao povezana s Jerihonom prevedena je “pod prokletstvom” (tj. posvećeni YHWH-i za uništenje, usp. Jš 6:17.18 [tri puta]; 7:1 [dva puta].12 [dva puta].13 [dva puta].15).

34:3 Ovaj stih širi misao stiha 2, sa slikovitim metaforama ratovanja:

1. njihovi zaklani izbačeni, BDB 1020, KB 1527, *Hophal* IMPERFEKT
2. njihova trupla ispuštat će (doslovno “dizati”) svoj smrad, BDB 748, KB 828, *Qal* IMPERFEKT, usp. Knjiga proroka Amosa 4:10
3. planine će biti prokisle (doslovno “rastopljene”) s njihovom krvlju, BDB 587, KB 606, *Niphal* PERFEKT.

Ovo odražava pozornicu bitke gdje su ostavljena tijela mrtvih za dulje vremensko razdoblje. U drevnome Bliskom Istoku neprimjeren ukop bio je užas i sramota i moglo je utjecati na život nakon smrti. To je predstavljalo potpuni poraz, fizički i duhovni.

34:4 Ovaj hiperbolički jezik povezan s prirodnim ciklusima Sunca i Mjeseca ponavljajuća je tema u Bibliji:

1. Knjiga proroka Izaije 13:13; 34:4; 51:6
2. Knjiga proroka Ezekielja 32:7.8
3. Knjiga proroka Joela 2:31
4. Evanđelje po Mateju 24:29
5. II. Petrova poslanica 3:10
6. Knjiga Otkrivenja 6:12-14; 20:11.

Izričaj “vojska nebeska” može uputiti na:

1. astralna božanstva (Sunce, Mjesec, zvijezde, planete, komete, itd.) obično povezanih s Babilonom
2. anđeosku vojsku (usp. 24:21-22; Jš 5:14-15, temeljeno na Pnz 32:8 u LXX-i i slikovito prikazano u Dn 10).

U ovome okviru to upućuje na predmete svjetla na nebu. Ovi su predmeti pogođeni i bačeni u nered dolaženjem njihova Stvoritelja! Ovi fizički predmeti, često viđeni kao božanstva, podložni su YHWH-i!

▣ **“smotano kao svitak”** Ova je slika upotrijebljena od Ivana u Knjizi Otkrivenja 6:14. Nebo u drevnome Bliskom Istoku bilo je zamišljeno da bude: (1) čvrsto rastegnuta koža nad Zemljom kao kugla (usp. Iz 40:22) ili (2) postavljen šator (usp. Ps 104:2). Stari poredak bit će zamijenjen novim (usp. Otk 21:1).

NASB, NRSV

“odumirati”

NKJV, TEV

“pasti”

Ovaj GLAGOL (BDB 615, KB 663) pojavljuje se tri puta u ovome stihu:

1. *Qal* IMPERFEKT
2. *Qal* INFINITIVNA GRAĐA
3. *Qal* AKTIVNI PARTICIP.

On se također pojavljuje u usporednoj književnoj jedinici poglavlja 24 - 27 (usp. 24:4 [dva puta]). Ratarstvo se isto tako tresu pri dolasku Stvoritelja! Mogli bismo reći da su i nebo i Zemlja pali odvojeno pri dolaženju Stvoritelja/Suca jer su oni, također, bili pogođeni grijehom čovječanstva (usp. Post 3:17-19; Rim 8:19-22).

34:5 “za osudu nad Edomom” Edom je izdvojen za osudu u ovoj književnoj jedinici kao što je Moab bio izdvojen u Knjizi proroka Izaije 25:10-12. Ovdje Edom (kao ranije Moab) jeste simbolički za sve ohole narode koji se bune protiv Boga.

34:6-7 Ovi stihovi koriste metaforu žrtvovanja (usp. BDB 830.f; Jer 50:27; 51:40; Ez 39:17-20) za opis YHWH-ine osude:

1. krv janjadi i koza, stih 6
2. salo bubrega ovnova, stih 6
3. mladi bikovi, stih 7.

Ne samo da će domaće životinje biti žrtvovane, nego i divlji volovi (BDB 910).

Slika YHWH-ina mača također je nađena u Ponovljenome zakonu 32:41-42 i Knjizi proroka Ezekielu 21:28-32.

NASB

“je zasićen od sala”

NKJV

“učini preobilno s pretiilošću”

NRSV, REB, LXX

“je prežderan salom”

NJB

“je mastan od sala”

Ovaj GLAGOL (BDB 206, KB 234, *Hothpael* PERFEKT) nađen je jedino ovdje u ovoj rijetkoj osnovi. On označava povratnu zamisao: “YHWH-in mač sâm se osalio”. *Pual* IMPERFEKT istoga GLAGOLA nađen je u stihu 7: “postade mastan od sala”. Oba govore o ogromnome broju zaklanih žrtvenih stradalnika (metafora za mrtve od neprijateljske vojske). Salo nižih organa bilo je dijelom životinje stavljeno na žrtvenik.

34:8 Mi kao suvremeni tumači moramo zapamtiti da je srž hebrejske poezije:

1. njen skraćeni oblik
2. njena igra zvukova
3. njen paralelizam.

Zapadnjaci streme grčkome-razmišljanju, logičkim doslovnim shvaćanjima! Međutim, ovo je književnost drevne istočne poezije. Vidi G. B. Caird, *The Language and Imagery of the Bible*, poglavlje 5, “Hebrejski idiom i hebrejska misao”, str. 107-117. Ovo je također istina Knjige Postanka 1 – 2. Vidi John L. Walton, *The Lost World of Genesis 1*.

Ovaj je stih dobar primjer, “dan”, redak 1 usporedan je s “godinu” retka 2. To ne znači kako je to vremenski, povijesni osvrt, nego prepoznavanje kako je vrijeme osude i odgovornosti Bogu dolazeće! Kako dugo će to trajati nije pitanje.

34:9 “smolu...

sumpor...

goruća smola” Ovo (BDB 278, 172, 278/128) su smjeranja na uništenje Sodome i Gomore u Knjizi Postanka 19:24.

Također, vidite znakovitu usporednicu Knjige proroka Jeremije 49:17-18. Sodoma i Gomora su u sjevernome području Edoma (tj. južni kraj Mrtvog mora).

34:10 Ovo je hiperbolički jezik koji označava potpuno uništenje što traje u neodređenoj budućnosti (usp. 1:31; 13:20; 66:24).

Postoje upotrijebljena dva pojma za “zauvijek”:

1. redak 2, עולם (BDB 761, vidi Posebnu temu u 32:14)
2. redak 4, נצח (BDB 664, usp. II. Sam 2:26; Iz 13:20; 25:8; 28:28; 33:20; 57:16).

Izričaj “njezin dim dizat će se zauvijek” korišten je u Knjizi Otkrivenja 14:11 i 19:3. Izgleda vjerojatno da: (1) “Moab” u 25:10-12; (2) Edom u ovome okviru; i (3) “Babilon” u Otkrivenju svi stoje za “ljudsko društvo uređeno i djelotvorno odvojeno od Boga ili čak pobunjeno protiv Boga”.

Za dobru raspru biblijskih uporaba za “zauvijek” vidi D. Brent Sandy, *Plowshares and Pruning Hooks*, str. 98-101.

34:11-15 Postoje mnoge životinje (uglavnom ptice) spomenute u ovome dijelu. Sve su od njih nečiste sukladno Levitskome zakoniku 11. Ove iste nečiste životinje viđene su u ruševinama grada Babilona (usp. 13:19-22). Za ovo postoje dva moguća tumačenja: (1) ove su ruševine simboličke za napore paloga ljudstva osuđenog i uništenog od Boga tako da ništa osim životinja ne živi tamo ili (2) ovi su gradovi sada nastanjeni demonskim (usp. Mt 12:43). Suvremeni su prijevodi kao NEB pokazali jasan arheološki dokaz kako ove životinje mogu uputiti na demonsko (usp. posebice stih 14).

1. **NASB** “dlakava koza”
NKJV “divlja koza”
NRSV “koza-demoni”
TEV “demoni”
NJB “satir”
REB “jarci”

Ovaj pojam (BDB 972 III) upućuje na:

- a. idole (usp. II. Ljet 11:15)
 - b. demone (usp. Lev 17:7)
 - c. divlje životinje (usp. Iz 13:21)
2. **NASB, TEV** “noćno čudovište”
NKJV “noćno biće”
NRSV, NJB “Lilit”
REB “mračnjak”

Ovaj pojam (BDB 535) u kasnijemu je judaizmu postao ime za ženskoga noćnog zavodnika. Podrijetlo pojma i zamisao mogu biti tri noćna demona akademske mitologije (KB 528). Pešita ga određuje kao “zlokobnu sovu”. Noć sa svima svojim “prirodnim-zvukovima” bila je zastrašujuća drevnim ljudima.

POSEBNA TEMA: DEMON (NEČISTI DUH)

- A. Drevni ljudi bili su animisti. Oni su pripisivali ljudske osobine silama prirode, životinjama, i predmetima prirode. Život je bio objašnjen uzajamnim djelovanjem tih duhovnih bića s čovječanstvom.
- B. Ova personifikacija postala je politeizam (mnogoboštvo). Uobičajeno su demoni (*genii*) bili niži bogovi ili polubogovi (dobro ili zlo) koji su utjecali na pojedinačne ljudske živote:
 1. Mezopotamija, kaos i sukob
 2. Egipat, red i djelovanje
 3. Kanaan, vidi od W. F. Albrighta *Archaeology and the Religion of Israel*, peto izdanje, str. 67-92.
- C. SZ ne raspravlja niti razvija predmet nižih bogova, anđela, ili demona, vjerojatno zbog njegova strogog monoteizma (usp. Izl 8:10; 9:14; 15:11; Pnz 4:35.39; 6:4; 33:26; Ps 35:10; 71:19; 86:6; Iz 46:9; Jer 10:6-7; Mih 7:18). Spominje lažne bogove poganskih naroda (*Shedim*, BDB 993, usp. Pnz 32:17; Ps 106:37), i neke od njih imenuje ili personificira:
 1. *Se'im* (satiri ili dlakavi demoni, BDB 972 III; usp. Lev 17:7; II. Ljet 11:15; Iz 13:21.34.14)
 2. *Lilith* (ženski, zavodnički demon, BDB 539; usp. Iz 34:14)
 3. *Mavet* (hebrejski pojam za smrt korišten za kanaanskog boga podzemlja, *Mot*, BDB 560; usp. Iz 28:15.18; Jer 9:21; i moguće Pnz 28:22)
 4. *Resheph* (vatra ili tuča, BDB 958; usp. Pnz 32:24; Ps 78:48; Hab 3:5)
 5. *Dever* (kuga, BDB 184; usp. Ps 91:5-6; Hab 3:5)
 6. *Az'azel* (ime neizvjesno, ali moguće pustinjski demon ili ime mjesta, BDB 736; usp. Lev 16:8.10.26).(Ovi primjeri uzeti su iz *Encyclopaedia Judaica*, tom 5, str. 1523.)
Doduše, u SZ-u ne postoji dualizam ili anđeoska neovisnost od YHWH-e. Sotona je YHWH-in sluga (usp. Job 1 - 3; Zah 3), ne neprijatelj (usp. A. B. Davidson, *A Theology of the Old Testament*, str. 300-306).
- D. Judaizam se razvio tijekom babilonskog progonstva (586.-538. g.pr.Kr.). Teološki je bio pod utjecajem perzijskoga personificiranog dualizma Zoroastrizma, dobar velik bog nazvan *Mazda* ili *Ormuzd* i zli protivnik nazvan *Ahriman*. To je unutar judaizma poslije progonstva omogućilo personificirani

dualizam između YHWH-e i Njegovih anđela te Sotone i njegovih anđela ili demona.

Teologija judaizma personificiranog zla objašnjena je i dobro potkrijepljena u *The Life and Times of Jesus the Messiah* od Alfreda Edersheima, tom 2, Dodatak XIII. (str. 749-863) i XVI. (str. 770-776). Judaizam je personificirao zlo na tri načina:

1. Sotona ili Sammael
2. zla namjera (*yetzer hara*) unutar čovječanstva
3. Anđeo smrti.

Edersheim označuje ovo kao: (1) Tužitelja; (2) Zavodnika; i (3) Kažnjavatelja (tom 2, str 756).

Postoji naznačena teološka razlika između judaizma nakon progonstva i NZ-nog predstavljanja i objašnjenja zla.

- E. NZ, posebno Evanđelja, potvrđuju postojanje i protivljenje zlih duhovnih bića prema ljudima i YHWH-i (u judaizmu Sotona je bio neprijatelj čovječanstva, ali ne Boga). Oni se suprote Božjoj volji, vladavini, i Kraljevstvu.

Isus se suočio i istjerao ova demonska bića, također nazvana: (1) nečisti duhovi (usp. Lk 4:36, 6:18) ili (2) zli duhovi (usp. Lk 7:21; 8:2), iz ljudskih bića. Isus je jasno učinio razliku između bolesti (fizičke i mentalne) i opsjednutosti. On je pokazao Svoju moć i duhovni uvid prepoznavanjem i istjerivanjem tih zlih duhova. Oni su često prepoznali Njega i pokušali Ga osloviti, ali Isus je odbio njihovo svjedočenje, zahtijevao njihovu šutnju, i istjerao ih. Egzorcizmi su znak poraza kraljevstva Sotone.

U NZ-nim apostolskim pismima postoji iznenađujući manjak obavijesti o ovom predmetu. Egzorcizam nikad nije naveden kao duhovni dar, niti je metodologija ili postupak za to dan za buduće naraštaje službenika ili vjernika.

- F. Zlo je stvarno; zlo je osobno; zlo je prisutno. Ni njegovo podrijetlo niti njegova svrha nisu otkriveni. Biblija potvrđuje njegovu stvarnost i oštro se protivi njegovom utjecaju. Ne postoji krajnji dualizam u stvarnosti. Bog je u potpunome nadzoru; zlo je poraženo i osuđeno i bit će uklonjeno iz Stvorenja.
- G. Božji se ljudi moraju oduprijeti zlu (usp. Jak 4:7). Oni ne mogu biti nadzirani njime (usp. I. Iv 5:18), ali mogu biti kušani i nanijeta šteta njihovom svjedočanstvu i utjecaju (usp. Ef 6:10-18). Zlo je otkriven dio kršćanskoga pogleda na svijet. Suvremeni kršćani nemaju pravo ponovo dati odredbu zla (demitologija Rudolfa Baltmanna); neutjeloviti zlo (društvene građe Pavla Tillicha), niti ga pokušati objasniti u potpunosti u psihološkim pojmovima (Sigmund Freud). Njegov utjecaj se širi, ali ono je poraženo. Vjernici moraju hodati u Kristovoj pobjedi!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 34:16-17

¹⁶Tražite iz knjige GOSPODINOVE, i čitajte:

Ništa od ovoga neće biti propušteno;

Nitko neće izgubiti svoga druga.

Jer Njegova su usta zapovjedila,

I Njegov Duh skupio ih je.

¹⁷On je bacio ždrijeb za njih,

I Njegova ju je ruka razdijelila njima mjernim užetom.

Oni će je posjedovati zauvijek;

Iz naraštaja u naraštaj oni će obitavati u njoj.

34:16 “Tražite iz knjige GOSPODINOVE, i čitajte” Osim za stih 1, ne postoje IMPERATIVI u ovome poglavlju prije ovoga stiha. YHWH-ino pozivanje njih neka se približe i slušaju u stihu 1 (dva IMPERATIVA) poklapa se s dva IMPERATIVA koja završavaju poglavlje (uobičajena tehnika semitske književnosti):

1. tražite, BDB 205, KB 233, *Qal* IMPERATIV
2. čitajte, BDB 894, KB 1128, *Qal* IMPERATIV.

Narodi su ukinuli vlast datu čovječanstvu u Knjizi Postanka 2, tako je životinjama Božanski dodijeljena zemlja!

Postojale su mnoge mogućnosti o ovoj knjizi (BDB 706). Neki je vide kao svitak osude (usp. 29:11.12; 30:8). Drugi

je vide kao smjerenje na dvije knjige spomenute u Knjizi proroka Daniela 7:10; 12:1 i Otkrivenju 20:4-15, koje su metaforičke za Božje sjećanje:

1. "knjiga života":
 - a. Knjiga Izlaska 32:32
 - b. Psalam 69:28
 - c. Knjiga proroka Izaije 4:3
 - d. Knjiga proroka Daniela 7:10; 12:1
 - e. Evanđelje po Luki 10:20
 - f. Poslanica Filipljanima 4:3
 - g. Poslanica Hebrejima 12:23
 - h. Otkrivenje 3:5; 13:8; 17:8; 20:12.15; 21:27
2. knjiga djela/sjećanja:
 - a. Psalam 56:8; 139:16
 - b. Knjiga proroka Izaije 65:6
 - c. Knjiga proroka Daniela 7:10
 - d. Knjiga proroka Malahije 3:16
 - e. Otkrivenje 20:12-13.

▣ **"Ništa od ovoga neće biti propušteno;**

Nitko neće izgubiti svoga druga.

Jer Njegova su usta zapovjedila" Ovdje imamo dvije metafore koje upućuju na snagu Božje riječi. Prva je vojna metafora, dok je druga obiteljska. Kad Bog govori, može se osloniti na to (usp. 24:3; 25:8; 55:10-11).

▣ **"Njegov Duh skupio ih je"** Vidi bilješke i Posebnu temu u 11:2; 32:15-20.

Bog skuplja životinje/demone popisane u stihovima 11-15.

34:17 Ovo je smjerenje na podjelu zemlje ždrijebom (tj. Urim i Tumim) u Knjizi o Jošui 12 - 19. To je prastari način potvrđivanja da je Savez obnovljen i nepromjenjiv!

IZAIJA 35

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
sretna budućnost Siona	buduća slava Siona	Sion obnovljen	Put Svetosti	slavlje Jeruzalema
35:1-10 (1-10)	35:1-7 (1-2) (3-4) (5-7) 35:8-10 (8-10)	35:1-10 (1-2) (3-4) (5-7) (8-10)	35:1-10 (1-2) (3-4) (5-7) (8-10)	35:1-10 (1-7) (8-10)

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Ovo poglavlje očit je obrat poglavlja 34.
- B. Pitanje je kome je ono naslovljeno i kada:
 1. upućuje li ono na poljoprivrednu raskoš Obećane zemlje u eshatologiji (tj. vjerujućih odanih Židova i pogana)?
 2. upućuje li ono na asirsko osvajanje Palestine (tj. Izrael)?
 3. upućuje li ono na povratak babilonskih izgnanika temeljem Kirova proglašenja (tj. Juda)?
 4. upućuje li ovo na pustinju između Mezopotamije i Palestine koja se bila promijenjena u bujan glavni put za Božji narod koji se vraća u Palestinu?

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 35:1-10

- ¹Pustinja i pustoš bit će radosne,
I Araba će se radovati i cvasti;
Kao šafran
- ²Ona će cvasti bogato
I radovati se s radošću i usklikom veselja.
Slava Libanona bit će mu dana,
Veličanstvo Karmela i Šarona.
Oni će vidjeti slavu GOSPODINOVU,
Veličanstvo našega Boga.
- ³Ohrabrite malaksale, i ojačajte nejake.
- ⁴Recite onima sa zabrinutim srcem:
"Budite hrabri, ne bojte se.
Gledajte, vaš Bog doći će s odmazdom;
Odšteta Božja doći će,
Ali On će vas spasiti."
- ⁵Onda će oči slijepih biti otvorene
I uši gluhih bit će odčepljene.
- ⁶Onda će hrom skakati kao jelen,
I jezik nijemog klicat će od veselja.
Jer vode će izbiti u pustinji
I bujice u Arabi.
- ⁷Spržena zemlja postat će jezerce
I žedno tlo bujice vode;
U skrovištu šakala, njegovu počivalištu,
Trava *postaje* trske i rogozi.
- ⁸Glavni put bit će tamo, cesta,
I bit će nazvan Glavni put Svetosti.
Nečisti neće putovati njime,
Nego to će biti za onoga tko hoda *tim* putem,
I budale neće tumarati *po njemu*.
- ⁹Neće biti lava tamo,
Niti će se ikoja opaka zvijer popeti na njega;
Ove neće biti nadene tamo.
Nego će iskupljeni hodati *tamo*,
- ¹⁰I otkupljeni od GOSPODINA vratit će se
I doći s radošću kličući u Sion,
S trajnom radošću nad svojim glavama.
Oni će naći veselje i radost,
A tuga i uzdisanje pobjeći će.

35:1 "Pustinja" Ova riječ upućuje na nenastanjenu ispašu (BDB 184, usp. Joel 1:19-20).

▣ **"pustoš"** Ova riječ (BDB 851) upućuje na jalovu, neplodnu zemlju (usp. 41:18; 53:2; Joel 2:20). Zabilježite da je "pustinja" povezana s "pustoš" i usporedna s "Araba".

▣ **"Araba"** Ova riječ (BDB 787) upućuje na Jordansku strmovitu dolinu južno od Mrtvoga mora (usp. 33:9).

▣ “će se radovati i cvasti” Prva dva GLAGOLA stiha 1 također je usporedna personifikacija biljaka:

1. bit će radosne, BDB 965, KB 1314, *Qal* IMPERFEKT (moguće ZAPOVJEDNI u značenju), ovaj GLAGOL je upotrijebljen osam puta u poglavljima 61 - 66
2. radovat će se, BDB 162, KB 189, *Qal* ZAPOVJEDNI, usp. stih 2; 25:9; ovaj GLAGOL upotrijebljen je četiri puta u poglavljima 61 - 66, usp. Knjiga proroka Joela 2:21.23.

Treći GLAGOL “pupati” (BDB 897, KB 965, *Qal* IMPERFEKT) pokazuje kako se biljke (tj. personifikacija) raduju. Izaija često koristi personifikaciju prirodnih stvari (usp. 33:9; 44:23; 55:12; *NASB Study Bible*, str. 1004). Uvjeti Vrta Edena (Post 1 - 2) su ponovno uspostavljeni; Novo doba je došlo!

Stih 10 je ponovljen u 51:11. Ovo je znak Novoga doba obnove (usp. 7:21-25; 27:6; 32:15; 41:8-19; 55:12-13).

▣

NASB, NRSV, Pešita	“šafra”
NKJV, JPSOA	“ruža”
NJB, REB	“sunovrat”
JB	“narcis”
LXX	“ljiljan”

Gotovo je nemoguće točno odrediti (TEV “cvijeće”) floru i faunu Biblije. Rabini kažu kako ovo (BDB 287) upućuje na ružu, dok Luther i Calvin kažu kako to upućuje na ljiljan. Bilo čije nagađanje ipak je nagađanje! Dobar izvor za ova pitanja su nizovi “Pomoći za prevoditelje”, *Fauna and Flora of the Bible*, UBS.

35:2 “Libanona...”

Karmela i Šarona [**Libanon; Karmel; Šaron**] Ova su tri područja bila poznata zbog njihova obilja lišća. Izričaj “cvasti bogato” je *Qal* INFINITIVNI APSOLUT i *Qal* IMPERFEKT GLAGOL istoga korijena (BDB 827, KB 965) koji obilježava jačinu ili ovdje, bujan rast.

▣ “Oni će vidjeti” Ovo je izgleda nastavljanje personifikacije biljaka.

35:3-6 Ovi stihovi spominju nekoliko vrsta ljudi:

1. malaksale (doslovno “slabe ruke”)
2. nejake (doslovno “slaba koljena”)
3. oni s lupajućim srcima (doslovno “užurbani”)
4. slijepi (BDB 734)
5. gluhi (BDB 361)
6. hrome (BDB 820)
7. nijeme (BDB 48).

To također opisuje što će Bog učiniti za njih u ovome Novome danu obnove:

1. za #1 “ohrabrite” (BDB 304, KB 302, *Piel* IMPERATIV)
2. za #2 “ojačajte” (BDB 54, KB 65, *Piel* IMPERATIV)
3. za #3:
 - a. budite hrabri, BDB 304, KB 302, *Qal* IMPERATIV
 - b. ne bojte se, BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT ali ZAPOVJEDNI u značenju
4. za #4 “otvorite oči” [“oči slijepih (će) biti otvorene”, BDB 824, KB 959, *Niphal* IMPERFEKT
5. za #5 “otvorite uši” [“uši gluhih bit će odčepjene”], isti GLAGOL kao #4
6. za #6 “skakati kao jelen”, BDB 194, KB 222, *Piel* IMPERFEKT
7. za #7 “jezik nijemog klicat će od veselja”, BDB 943, KB 1247, *Qal* IMPERFEKT.

Ovo je poruka koju je Isus poslao Ivanu Krstitelju dok je [Ivan Krstitelj] bio u zavoru (usp. Mt 11:4-5; Lk 7:20-22). Novo doba bilo je odraženo u Isusovoj službi!

35:4 Zabilježite što YHWH obećava učiniti za Svoj narod Saveza:

1. On dolazi s odmazdom, BDB 668, usp. 34:8; 59:17; 61:2; 63:4; Ponovljeni zakon 32:25; Knjiga proroka Jeremije 50:28
2. On dolazi i s odštetom, BDB 168, usp. 59:18 (dva puta); 66:6, također zabilježite 65:6
3. On će ih spasiti, BDB 446, KB 448, *Hiphil* ZAPOVJEDNI, usp. 25:9; 33:22; 38:20; 45:17; 49:25; 59:1; 63:1.5.9; 64:5.

35:6 “Jer vode će izbiti u pustinji” Procvat prirode vraća se unatrag na stihove 1.2. Vanjski znak Božje duhovne prisutnosti i blagoslova jeste predivan prikaz ljepote i rasta prirode (usp. stih 7).

35:7 “U skrovištu šakala” Pešita i KJV prevode ovu riječ (BDB 1072) “zmajeva”. Mi smo iz svitaka s Mrtvoga mora našli da životinje popisane u SZ-u često upućuju na idole okolnih naroda, stoga, ovo upućuje ili na: (1) opustošeno mjesto ili (2) nastambu demonskoga (usp. 34:11-15).

Književni razlog ovoga poetskoga retka je taj što su suhe jazbine šakala sada ispunjene vodom i mogu uzdržavati močvarne trave.

NASB	“njegovu počivalištu”
NKJV	“gdje svaki leži”
NRSV	“močvara”
REB	“njihove jazbine”

MT ima רבצה, BDB 918, “njegovu počivalištu”. NRSV to mijenja u לבצה, (vidi NIDOTTE, tom 1, str. 692-693). DSS svitak Knjige proroka Izaije ima “leži dolje”.

▣ **“Trava postaje trske i rogozi”** Trava će rasti visoko kao trske i rogozi kako bi se pokazao bogat rast Božjega blagoslova simboliziranog u prirodi.

35:8 “Glavni put Svetosti” Ovo je uobičajena tema u Knjizi proroka Izaije (usp. 26:7; 40:3-4; 42:13). Ova ista metafora kraljevske posjete korištena je za opis dolazećeg Mesije. Ivan Krstitelj tvrdi kako je on ispunio proročanstvo Knjige proroka Malahije 4:5 u pripremi puta za Gospodina. Ovo je metafora za pripremu fizičke ceste, ali to ima duhovna suzvučja upućivanja na pokajanje.

35:9 “Neće biti lava tamo” Činjenica da će opake životinje biti odsutne ili promijenjene u krotke pratitelje znak je Božjega blagoslova (usp. Iz 11:6-9). To je također obrat ugroze Levitskoga zakonika 26:22.

▣ **“iskupljeni”** Ovaj pojam bio je prvo upotrijebljen u vezi s posvećenjem prvorođenoga djeteta Bogu (usp. Izl 13:13.15). Prvenstvena zamisao ovdje je o oslobođenju iz ropstva kao raspisana nagrada. Odnos između “iskupljeni” (BDB 145 I, KB 169, *Qal* PASIVNI PARTICIP) u stihu 9 i “otkupljeni” (BDB 804, KB 911, *Qal* PASIVNI PARTICIP) u stihu 10 ponovljeno je u 40:1-3. Vidi Posebnu temu u 29:22.

35:10 “vratit će se” Ovaj GLAGOL (BDB 996, KB 1427, *Qal* IMPERFEKT) znači “okrenuti se” (tj. pokajanje ili promjena smjera). Mnogi komentatori vide ovo (i stih 8) kao upućivanje na povratak iz babilonskoga sužanjstva (tj. zato je povezano s poglavljima 40 - 66). To je zasigurno moguće jer Izaijini spjevovi nisu uvijek poredani po kronološkome redu. To može izraziti “pokajanje” kao način života (tj. put ceste svetosti).

▣ **“Sion”** Ovo poslije postaje oznaka za čitav grad Jeruzalem (građen na sedam brežuljaka), napose Hram, iako je Hram zemljopisno smješten na brdu Morija, ne na brdu Sion.

▣ Povratak je obilježen kao:

1. otkupljeni od GOSPODINA
2. dolazak s radošću
3. dolazak s trajnom radošću
4. imanje krune na njihovim glavama:
 - a. radost
 - b. veselje
5. neće biti tuge
6. neće biti uzdisanja.

▣ **“S trajnom radošću nad svojim glavama”** Pojam “trajnom” je *‘olam* (BDB 761). Vidi Posebnu temu u 32:14.

▣ “A tuga i uzdisanje pobjeći će” Vidi Knjigu proroka Izaije 25:8 i Otkrivenje 21:4.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Ova vrsta radosti i fizičkoga blagoslova izgleda kako nikad nije pratila povratak iz Izgnanstva, i ako je tako, na što upućuje ovo poglavlje?
2. Objasnite znakovitost i razliku između dva pojma: “iskupljeni” i “otkupljeni”.
3. Zašto je priroda korištena za simboliziranje Božje prisutnosti i blagoslova?

IZAIJA 36

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Sanherib upada u Judu	Sanheribova hvastanja protiv Gospodina	Sanheribov napad	Asirci prijete Jeruzalemu	Sanheribova najezda
36:1-3	36:1-3	36:1-3	36:1-6	36:1-10
36:4-10	36:4-10	36:4-10	36:7-10	
36:11-12	36:11-12	36:11-12	36:11 36:12	36:11-12
36:13-20	36:13-20	36:13-20	36:13-20	36:13-20
36:21-22	36:21-22	36:21-22	36:21-22	36:21-22

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

PROUČAVANJE POZADINE (36 – 39)

- A. Ova poglavlja oblikuju povijesni književni prijelaz (ili dodatak, *Jewish Study Bible*, str. 853) između života proroka Izaije u poglavljima 1 – 39 (razdoblje Asirije) i dijela Knjige proroka Izaije koji se bavi budućnošću, poglavlja 40 - 66 (razdoblje Babilona i eshatologije). Sličan povijesni dodatak pojavljuje se u Knjizi proroka Jeremije 52, što je ponovljeno u II. Knjizi o Kraljevima 24:18 - 25:30.
- B. Ovaj dio Knjige proroka Izaije usporedan je s II. Knjigom o Kraljevima 18:13 - 20:19, osim 38:9-20; također zabilježite II. Knjigu Ljetopisa 32.
- C. Ovaj dio izgleda oblikuje potreban povezni prijelaz od naglaska na Asiriji (poglavlja 36 i 37) do Babilona (poglavlja 38 i 39).

- D. Postojala je neka raspra o odnosu Ezekijina odbijanja da podlegne zahtjevima i prijetnjama asirskoga Sanheriba i Ezekijina plaćanja danka njemu u II. Knjizi o Kraljevima 18:14-16. Ovo je u području mogućnosti kako je Ezekija prvotno platio danak i onda poslije odbio to učiniti. Točan odnos između ova dva odlomka samo je nagađanje.
- E. Ovo poglavlje i usporednice imaju više usredotočenu uporabu “pouzdanja” (BDB 105, KB 120) negoli ikoji drugi okvir u SZ-u:
1. Knjiga proroka Izaije 36:4.5.6(dva puta).7.9.15
 2. II. Knjiga o Kraljevima 18:19.20.21(dva puta).22.24.30; 19:10
 3. II. Knjiga Ljetopisa 32:10.
- “Pouzdanje” (בטח) i “povjerenje” (אמון, vidi Posebnu temu u 22:23) ključni su za razumijevanje prikladnoga djelovanja osobnoga odnosa uključenog u Savez. To je više od poslušnosti!

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 36:1-3

¹Sad u četrnaestoj godini kralja Ezekije, Sanherib kralj Asirije ustade protiv svih utvrđenih gradova Jude i osvoji ih. ²I kralj Asirije posla Peharnika iz Lakiša u Jeruzalem kralju Ezekiji s velikom vojskom. I on stajaše kod vodovoda gornjega ribnjaka na glavnome putu valjareva polja. ³Onda Elijakim sin Hilkija, koji bijaše nad kućanstvom, i Šebna pisar, i Joah sin Asafa, zapisničar, izadu k njemu.

36:1 “u četrnaestoj godini kralja Ezekije” Iz datiranja kraljevanja ovih judejskih kraljeva i njihova odnosa sa svjetovnom poviješću izgleda kako postoji tekstualna pogriješka u riječi “četrnaestoj”. Zbog II. Knjige o Kraljevima 18:1 koja kaže da je Ezekija bio su-vladar sa svojim ocem između 729. i 715. g.pr.Kr. i potom postao sâm kralj od 715. do 686. g.pr.Kr., vjerojatno je kako se ovo mora čitati “dvadeset-četvrta godina kralja Ezekije” (usp. Gleason L. Archer, *Encyclopedia of Bible Difficulties*, str. 207,211; E. J. Young, *Book of Isaiah*, str. 540-542; *The Expositor’s Bible Commentary*, tom 6, str. 234; J. A. Motyer, *Tyndale OT Commentaries*, tom 18, str. 222).

Na karti Dodatka četiri, #3 ovoga sadržaja postoji popis tri različita nadnevka za Ezekijino kraljevanje:

1.	John Bright	–	715.-687. g.pr.Kr.
2.	E. J. Young	–	727.-699. g.pr.Kr.
3.	R. K. Harrison:		
	a. su-vladar	–	729.-716./715. g.pr.Kr.
	b. vladar	–	716./715.-687./686. g.pr.Kr.

Ovo su tri vrlo ugledna znanstvenika, ipak zabilježite raznolikost. Budite pozorni kod krutih datiranja ovih kraljevanja i su-kraljevanja. Znanstvenici se jednostavno ne slažu na ovoj točki vremena. Nadamo se novim izvješćima iz arheologije koja mogu pomoći razjasniti nadnevak!

▣ **“Sanherib kralj Asirije ustade protiv svih utvrđenih gradova Jude i osvoji ih”** Iz asirskih spisa učimo kako je Sanherib (kraljevaio od 705.-681. g.pr.Kr.) tvrdio kako je osvojio 46 obzidanih gradova. Zbog asirskih pismohrana Sanheribova kraljevanja najezda Jude 701. g.pr.Kr. pothranjuje ovaj odlomak.

36:2 “I kralj Asirije posla Peharnika” Postoji nekoliko razumijevanja ove riječi (BDB 913):

1. prikladno ime (NASB, NKJV)
2. “glavni upravitelj”
3. “zapovjednik bojišta” (Pešita, NIV)
4. “ravnatelj” ili “zapovjednik štaba” (NKJV opaska)
5. “glavni-peharnik” (NJB).

Koji god da on jeste on je bio visoko rangirani dužnosnik (JPSOA opaska) iz asirskoga tabora (usp. II. Kr 18:17).

NIDOTTE, tom 3, str. 1029, popisuje nekoliko od ovih asirskih naslova:

1. Tartān – vrhovni zapovjednik, usp. II. Knjiga o Kraljevima 18:17
2. Rab sārīs – glavni časnik, usp. II. Knjiga o Kraljevima 18:17

3. Rab sāqēh – zapovjednik bojišta, usp. II. Knjiga o Kraljevima 18:17
4. Rab Kisri – zapovjednik vojske
5. Rab hanse – pedesetnik
6. Rab saqu – kraljev glavni peharnik
7. akadski:
 - a. tartan – usp. #1 gore
 - b. rabu sa rēsi – glavni eunuh ili vojni zapovjednik
 - c. rab sāqēh – usp. #3 gore
 - d. rab saqu – #6 gore
8. aramejski – rb swq – vođa marša.

▣ **“(iz) Lakiša” [Lakiš]** Ovo je bio jedan od obzidanih gradova na obalnoj ravnici koji je bio osvojen od asirske vojske. Bio je oko trideset milja [1 milja = 1.609,34 m – op.prev.] jugozapadno od Jeruzalema u Šefeli.

▣ **“I on stajaše kod vodovoda gornjega ribnjaka na glavnome putu valjareva polja”** Ovo je isto mjesto gdje je Izaija suočio Ahaza u 7:3 sa zahtjevom neka se ne pouzdaje u Asiriju. Možda postoji namjeravano povezivanje zemljopisne strane s Ezekijinim odazivom (povjerenje, usp. 37:14-20.30) nasuprot Ahazovu odazivu (nepovjerenje).

36:3 “Elijakim... Šebna... Joah” Kad netko usporedi Knjigu Izaije 22:15 i 22:20-24 izgleda kako su ova tri čovjeka imali dužnosti koje su mijenjali.

Ako možemo upotrijebiti egipatske usporednice izgleda kako su ova tri čovjeka predstavljali različite stupnjeve upravne vlasti u drevnome Bliskom Istoku:

1. Elijakim:
 - a. **NASB, NKJV,** “nad kućanstvom”
 - b. **NRSV, TEV, JPSOA,** “odgovoran za palaču”
 - c. **REB,** “nadzornik kućanstva”
 - d. **NJB,** “gospodar palače”
2. Šebna:
 - a. **NASB, NKJV, JPSOA,** “pisar”
 - b. **NRSV, NJB,** “tajnik”
 - c. **REB,** “prvi pomoćnik zapovjednika”
 - d. **TEV,** “sudski tajnik”
3. Joah:
 - a. **NASB, NKJV, NRSV, TEV, JPSOA,** “zapisničar”
 - b. **REB,** “državni tajnik”
 - c. **NJB,** “glasnik”.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 36:4-10

⁴Pisar im reče: "Recite sad Ezekiji: 'Ovako kaže veliki kralj, kralj Asirije: "Kakvo je to pouzdanje koje ti imaš?"' ⁵Ja kažem: 'Tvoj savjet i snaga za rat samo su prazne riječi.' Sad u koga se ti uzdaš, da si se pobunio protiv mene? ⁶Gle, ti se uzdaš u štap slomljene trske, *čak* na Egipat, na koji ako se osloni čovjek, on će ući u njegovu ruku i probosti je. Takav je faraon kralj Egipta prema svima koji se uzdaju u njega. ⁷Ali ako mi ti kažeš: 'Mi se pouzdajemo u GOSPODINA našeg Boga', nije li to On čije je uzvisine i čije je oltare Ezekija uklonio i rekao Judi i Jeruzalemu: 'Vi ćete štovati pred ovim oltarom?' ⁸Sada stoga, dodi napraviti pogodbu s mojim gospodarom kraljem Asirije, i ja ću ti dati dvije tisuće konja, ako si ti sposoban od svoje strane postaviti jahače na njih. ⁹Kako onda ti možeš odbiti jednoga dužnosnika najmanjega od slugu moga gospodara i uzdati se u Egipat za kočije i za konjanike? ¹⁰Jesam li ja uzašao bez GOSPODINOVE privole protiv ove zemlje uništiti je? GOSPODIN mi reče: 'Uzidi protiv ove zemlje i uništi je.''"

36:4 Sanheribova poruka bila je čitana glasno pred zidinama Jeruzalema tako da je svatko mogao čuti i bojati se (usp. stihove 11-12)!

Ovaj stih ima tri uporabe GLAGOLA “reći” (BDB 55, KB 65):

1. *Qal* IMPERFEKT
2. *Qal* IMPERATIV
3. *Qal* PERFEKT.

▣ **“Kakvo je to pouzdanje koje ti imaš”** Ovo je vrlo značajna izjava za ostatak poglavlja 36 i 37 jer je to igra hebrejske riječi “pouzdanje” (BDB 105, KB 120, *Qal* PERFEKT, usp. 12:2; 26:3.4; 31:1; 32:9-11; 36:4.5.6 [dva puta].7.9.15; 37:10) ili pitanje “u što se pouzdaješ?”. Zabilježite kako je asirska logika temeljena na njihovim vojnim pobjedama nad brojnim drugim narodnim bogovima. Redak psihološkoga napada izgleda opovrgava Ezekijina djelovanja u korist YHWH zato da opovrgne Njegovu snagu i opovrgne pouzdanje naroda u Njega (usp. 36:4.5.7.10.15.18; 37:4.6.10.17.20. posebice 23.29). Ovo postavlja pozornicu, više kao Knjiga proroka Daniela 3, za YHWH-ino sukobljavanje s asirskim bogovima sa svrhom da svi od svijeta mogu znati kako je YHWH Bog (usp. 37:20; 45:6; II. Ljet 32:7-8).

Ovo je pitanje teološka svrha književne jedinice!

36:5

NASB, NJB	“prazne riječi”
NKJV	“jalove riječi”
NRSV	“puke riječi”
LXX	“riječi usana”

LXX je doslovni prijevod MT-a (BDB 182 GRAĐA BDB 973). Ovo je idiom za nekoga tko govori bez razmišljanja (usp. Izr 14:23).

▣ **“pobunio protiv mene”** Ovo upućuje na činjenicu da je Ezekija početno zaustavio plaćanje danka Asiriji (usp. II. Kr 18:7), ali potom je očito započeo opet kad je Sanherib upao (usp. II. Kr 18:14-16) i onda odbio drugi puta platiti danak.

36:6 “Gle, ti se uzdaš u štap slomljene trske, čak na Egipat” Očito, Asirci su imali izvješća iznutra o Ezekijinoj lošoj zamisli osmišljenoj za vojni savez s Egiptom. Izaija je prije osudio ovaj savez (usp. 30:1-5; 31:1-3).

36:7 “čije je uzvisine i čije je oltare Ezekija uklonio” Ovo je pokušaj opovrgavanja Ezekijina odnosa s YHWH-om (usp. II. Kr 18:5). Udarac dokaza jeste taj da je YHWH ljutit na Ezekiju zbog zatvaranja mjesnih uzvišica (usp. II. Kr 18:7). Međutim, ovo je bilo nerazumijevanje od Asiraca jer je Ezekija napravio upravo ono što je zapovjedbno u Ponovljenome zakonu što jeste središnje štovanje u mjestu koje će YHWH odabrati (usp. Pnz 12:2-5). Uzvišice su postale mjesta štovanja *Baala* i *Ašere* (usp. II. Kr 18:4).

36:8 “dodi napraviti pogodbu s mojim gospodarom” GLAGOL (BDB 786, KB 876) je *Hithpael* IMPERATIV koji označava ponudu političkoga zaloga (usp. II. Kr 18:23; Job 17:3; Ps 119:122). Smisao je: “ostavi svoj zalog s YHWH-om i uzdaj se u Asiriju” (i prešutno, u njene bogove). Ovo zvuči protivno zdravome razumu, ali zapamtite, Juda je već pokušala sklopiti savez s Egiptom (usp. stihove 6.9), koji je isto tako uključivao egipatska božanstva! Monoteizam Jude bio je na ispitu!

▣ **“ja ću ti dati dvije tisuće konja”** Ovo je podrugljiva izjava temeljena na slabosti vojske Jude. Postoji neka povijesna sumnja o prisutnosti konjice u Judi ili Asiriji u tome ranom vremenu, prema tome, mnogi komentatori kažu kako je to referenca na kočije čak premda očit jezik upućuje na konjicu.

36:9

NASB, TEV	“dužnosnika”
NKJV, NRSV	“zapovjednika”
NJB	“vojnike”
REB, Pešita	“sluge”
LXX	“upravitelja”

Pojam (BDB 808, usp. II. Kr 18:24; vidi NIDOTTE, tom 3, str. 603) može uputiti na nedavno imenovanog upravitelja poraženih judejskih obzidanih gradova. Svaki od ovih mjesnih upraviteljskih dužnosnika imao je malu vojnu mogućnost. Očito je Lakiš postao glavni štab ovoga asirskoga upravitelja.

Prema tome, sarkastička tvrdnja Peharnika bila je ta da Jeruzalem ne može obraniti sam sebe protiv područne, mjesne policije, a kamoli od asirske vojske.

36:10 “Jesam li ja uzašao bez GOSPODINOVE privole” Ovaj je stih izjava od Asiraca da: (1) oni nisu savjetovali Boga Jude i (2) da je Bog bio čak na njihovoj strani! Kako su oni znali o proročanstvima o Božjem odabiranju Asirije kako bi osudio Izraela, 10:5-7, nepoznato je. Neki vjeruju kako je to polu-istina povezana s 37:26.

Ovaj se stih izgleda suproti sam sebi:

1. "bez ... privole" ["nije savjetovao"], doslovno "odvojeno od" (BDB 116)
2. "GOSPODIN mi reče".

Očito Asirija (tj. Sanherib) gizdavi sama sebe protiv volje YHWH i Njegova naroda!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 36:11-12

¹¹Onda Elijakim i Šebna i Joah rekoše Peharniku: "Recite sada svojim slugama na aramejskome, jer mi razumijemo to; i ne govorite s nama na judejskome da slušaju ljudi koji su na zidu." ¹²Ali Peharnik reče: "Je li moj gospodar poslao samo mene k vašem gospodaru i k vama govoriti ove riječi, a ne k ljudima koji sjede na zidu, osuđenih da jedu svoj vlastiti izmet i piju svoju vlastitu mokraću s vama?"

36:11 "aramejskome... judejskome" Aramejski (BDB 74) bio je jezik diplomacije drevnoga Bliskog Istoka a "judejski" bi trebalo biti prevedeno "hebrejski" (BDB 397, usp. II. Kr 18:26.28; II. Ljet 32:18). Udarac ovoga stiha jeste taj da su Ezekijini dužnosnici molili asirske predstavnike neka govore na diplomatskome jeziku kako ljudi grada ne bi mogli razumjeti prijetnje.

36:12 Ovo je bila prijetnja o poteškoćama povezanim s opsadom (tj. nestašica hrane i vode, usp. II. Kr 18:27) kako bi se prouzročili strah i pomutnja unutar Jeruzalema. Čak iako se Ezekija mogao pouzdati u YHWH-u, možda se građani nisu.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 36:13-20

¹³Onda Peharnik stade i vikne bučnim glasom na judejskome i reče: "Slušajte riječi velikoga kralja, kralja Asirije. ¹⁴Ovako kaže kralj: 'Ne dopustite Ezekiji varati vas, jer on neće biti kadar osloboditi vas; ¹⁵niti dopustite Ezekiji staviti vaše pouzdanje u GOSPODINA, govoreći: "GOSPODIN će nas jamačno osloboditi, ovaj grad neće biti predan u ruke kralja Asirije.'" ¹⁶Ne slušajte Ezekiju', jer ovako kaže kralj Asirije: 'Sklopite mir sa mnom i istupite k meni, i jedite svaki od svoga trsa i jedite svaki od svoga smokvina stabla i pijte svaki od voda svoga vlastitog spremišta, ¹⁷sve dok ja dođem i odvedem vas u zemlju nalik vašoj vlastitoj zemlji, zemlju žita i novoga vina, zemlju kruha i vinograda. ¹⁸Pazite da vas Ezekija ne zavede, govoreći: "GOSPODIN će nas osloboditi." Je li ijedan od bogova naroda oslobodio svoju zemlju iz ruke kralja Asirije? ¹⁹Gdje su bogovi Hamata i Arpada? Gdje su bogovi Sefarvajima? I kad su oni oslobodili Samariju iz moje ruke? ²⁰Koji je među svim bogovima ovih zemalja oslobodio njihovu zemlju iz moje ruke, da bi GOSPODIN oslobodio Jeruzalem iz moje ruke?'"

36:13-16 Postoji nekoliko IMPERATIVA i ZAPOVJEDNIH načina korištenih u ovoj poruci od Sanheriba preko Peharnika (prijetnje i obećanja):

1. slušajte, stih 13 – BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV
2. ne dopustite Ezekiji varati vas, stih 14 – BDB 674, KB 728, NEGATIVNI *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu, usp. 37:10; ovo je isti GLAGOL upotrijebljen u Knjizi Postanka 3:13!
3. niti dopustite Ezekiji staviti vaše pouzdanje u GOSPODINA, stih 15 – BDB 105, KB 120, *Hiphil* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
4. ne slušajte Ezekiju, stih 16 – BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
5. sklopite mir sa mnom, stih 16 – BDB 793, KB 889, *Qal* IMPERATIV
6. istupite k meni, stih 16 – BDB 422, KB 425, *Qal* IMPERATIV
7. jedite, stih 16 – BDB 37, KB 46, *Qal* IMPERATIV
8. pijte, stih 16 – BDB 1059, KB 1667, *Qal* IMPERATIV.

36:17 Zabilježite kako su Sanheribova dva obećanja usmjerena narodu iz pokrajine koja je bježala u obzidani grad Jeruzalem za zaštitu. On bi dopustio njima ostati u njihovoj vlastitoj zemlji, ali kao što stih 17 objašnjava, samo za kratko vrijeme. On bi poštedio njihove živote, ali ipak oni bi bili izgnani. Čak ako se oni predaju u ovo vrijeme, oni će ipak biti istjerani iz zemlje Jude. Međutim, Asirija je ubila stare i mlade na licu mjesta!

36:18 "Je li ijedan od bogova naroda oslobodio svoju zemlju iz ruke kralja Asirije" Ovdje je teološki izazov. Obrana je bila oborena i YHWH će je podići!

GLAGOL "oslobodio" (BDB 664, KB 717) upotrijebljen je pet puta u stihovima 18-20. Prvi i zadnji su *Hiphil* IMPERFEKTI a ostala tri su *Hiphil* PERFEKTI.

36:19 “bogovi Hamata i Arpada”

1. Hamat je bio grad u središnjoj Siriji čiji je kralj sudjelovao u pobuni protiv Asirije i bio zgažen od Sargona II. godine 720. pr.Kr. a njegovo stanovništvo bilo prognano u Samariju (usp. II. Kr 17:24).
2. Arpad je bio grad u sjevernoj Siriji čiji je kralj sudjelovao u pobuni protiv Asirije i bio zgažen od Tiglat-Pilesera III. godine 720. pr.Kr.

Točna imena njihovih božanstava su neizvjesna.

▣ **“bogovi Sefarvajima”** Ovo je mogao biti grad sjevernoga Babilona. To je bilo mjesto s kojega je Sargon II. (722.-705. g.pr.Kr.) poslao izgnanike da se nasele u Samariju (usp. II. Kr 17:24). Neki znanstvenici pretpostavljaju kako to upućuje na Samariju (osvojeni glavni grad Izraela, 722. g.pr.Kr.).

Iz II. Knjige o Kraljevima 17:31 znamo da su bogovi plodnosti koje su oni štovali žrtvovanjem djece bili “Adramelek” i “Anamelek”. Prvo ime je također ime jednoga od Sanheribovih sinova koji ga je ubio iz potaje (usp. 37:38). Kako su oni povezani neizvjesno je.

▣ **“oslobodili Samariju iz moje ruke”** Ovo je zanimljivo jer su bogovi Samarije popisani odvojeno od Judinih. One su obje štovale YHWH-u, ali očito je idolatrija na sjeveru postala tako loša ili asirsko izvješće tako jedno da oni nisu prepoznali kako one obje štiju YHWH-u (usp. II. Kr 17:5.6.24).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 36:21-22

²¹Ali oni bijahu tiho i ne odgovoriše mu ni riječ; jer kraljeva zapovijed bijaše: "Ne odgovarajte mu." ²²Onda Elijakim sin Hilkiya, koji bijaše nad kućanstvom, i Šebna pisar i Joah sin Asafa, zapisničara, dođu Ezekiji sa svojima poderanim haljinama i rekoše mu riječi Peharnika.

36:22 “sa svojima poderanim haljinama” Vidi Posebnu temu: Obredi žalovanja u 15:1.

IZAIJA 37

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Ezekija traži Izaijinu pomoć	Izaija jamči oslobođenje	Ezekija traži savjet od Izaije	kralj moli Izaijin savjet	prorok Izaija je savjetovao
37:1-4	37:1-7	37:1-4	37:1-4	37:1-4
37:5-7		37:5-7	37:5-7	37:5-7
	Sanheribova prijetnja i Ezekijina molitva		Asirci šalju još jednu prijetnju	Peharnik se vraća svome gospodaru
37:8-13	37:8-13	37:8-13	37:8-13	37:8-9a
				drugo izvješće o Sanheribovim djelovanjima
Ezekijina molitva u Hramu				37:9b-13
37:14-20	37:14-20	37:14-20	37:14-20	37:14-20
Bog odgovara kroz Izaiju	Riječ GOSPODINOVA glede Sanheriba		Izaijina poruka kralju	Izaija posreduje
37:21-29 (22b-29)	37:21-29 (22b) (23-25)	37:21-29 (22b) (23-25)	37:21-25	37:21-29 (22b-25)
	(26-27)	(26-27)	37:26-27	(26-29)
	(28-29)	(28-29)	37:28-29	znak za Ezekiju
37:30-32	37:30-32	37:30-32	37:30-32	37:30-32
				proročanstvo o Asiriji
37:33-35	37:33-35 (33b-35)	37:33-35	37:33-35	37:33-35 (33b-35)
Asirci uništeni	Sanheribov poraz i smrt			Sanherib je kažnjen
37:36-38	37:36-38	37:36-38	37:36-38	37:36
				37:37-38

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak

3. Treći odlomak

4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

A. Stihovi 1-7 Ezekijini su odazivi na poruku Asiraca u poglavlju 36.

B. Neizvjesno je jesu li stihovi 1-7 i 14-20 dva odvojena odaziva. Okvirno izgleda kako je nakon stihova 8-9 Sanherib poslao drugu poruku da bude predana Jeruzalemu i kako su stihovi 14-20 Ezekijin odaziv na ovu drugu poruku, koja je slična prvoj.

Moguće se Ezekija pouzdao u YHWH-u i Egipat u stihovima 1-7, ali nakon stiha 9 on se morao pouzdati u YHWH-u Sâmog (usp. stihove 14-20.30).

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:1-4

¹I kad kralj Ezekija ču *to*, on podere svoje haljine, pokrije se s pokajničkom kostrijeti i uđe u kuću GOSPODINOVU. ²Onda on pošalje Elijakima koji bijaše nad kućanstvom sa Šebnom pisarom i svećeničkim starješinama, pokrivenih s pokajničkom kostrijeti, Izaiji proroku, sinu Amosovu. ³Oni mu rekoše: "Ovako govori Ezekija: 'Ovaj dan je dan nevolje, ukora i odbacivanja; jer djeca se moraju roditi, a nema snage za porodaj.' ⁴Možda će GOSPODIN tvoj Bog čuti riječi Peharnika, kojeg je njegov gospodar kralj Asirije poslao pristupiti živućem Bogu, i ukoriti riječi koje je GOSPODIN tvoj Bog čuo. Stoga, prinesi molitvu za ostatak koji je ostavljen.'"

37:1 "on podere svoje haljine, pokrije se s pokajničkom kostrijeti" Ovo su znakovi žalovanja. Vidi Posebnu temu u 15:2-3.

▣ "kuću GOSPODINOVU" Ovo upućuje na Hram u Jeruzalemu. Točno mjesto gdje je on ušao u Hram neizvjesno je. Samo su svećenici i leviti imali pristup svetim građevinama. Međutim, postojalo je posebno područje postavljeno sa strane za kralja da bude što je moguće bliže i gleda djelatnost blagdanskih obreda.

37:2 "Elijakima... Šebnom" [Elijakim; Šebna] Vidi bilješku u 36:3.22.

37:3 Ezekija živopisno opisuje stanje (usp. II. Kr 19:3):

1.	NASB, NRSV,	"dan nevolje" (BDB 865 I)
	NKJV,	"dan jada"
	NJB,	"dan patnje"
	LXX,	"dan bola"
2.	NASB, NKJV, NRSV,	"dan ukora" (BDB 407)
	NJB,	"dan kazne"
	LXX,	"dan pristupa"
3.	NASB,	"dan odbacivanja" (BDB 611)
	NKJV,	"dan bogohulja"
	NRSV, NJB,	"dan nemilosti"
	LXX,	"dan ukora"
4.	LXX, Pešita,	"dan bijesa"
5.		"vrijeme za rođenje, ali nema snage za porodaj".

Svi ovi izričaji upućuju na YHWH-ine djelatnosti, ne Asirije. Ezekija je znao da je poteškoća bila neposlušnost i nevjernost Savezu. Asirija nije bila stvarna poteškoća, nego YHWH-ino oruđe osude protiv neposlušnoga naroda Saveza.

37:4 Ezekija se nada da kao što je YHWH čuo bogohulje (tj. "pristupiti", BDB 357, KB 355, *Piel* INFINITIVNA GRABA, usp. stihove 17.23.24) ohologao hvastanja Asirije (usp. 36:15.18.20), On će obraniti Svoje Ime (tj. Ez 36:22-23).

▣ “ostatak” Ovaj pojam može biti upotrijebljen u nekoliko značenja ovisno o okviru. Vidi Posebnu temu u 1:9.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:5-7

⁵Tako sluge kralja Ezekije dođu Izaiji. ⁶Izaija im reče: "Ovako ćete reći svome gospodararu: 'Ovako kaže GOSPODIN: "Nemoj se bojati zbog riječi koje si čuo, s kojima sluge kralja Asirije bogohuliše Mene. ⁷Gle, Ja ću staviti duha u njega tako da će on čuti glasinu i vratiti se svojoj vlastitoj zemlji. I Ja ću učiniti da on padne od mača u svojoj vlastitoj zemlji.'"

37:6 Zabilježite kako se Izaija odaziva na Ezekijine glasnike sa sâmim YHWH-inim riječima (usp. stih 21)!

▣ “Nemoj se bojati” Ova izjava (BDB 431, KB 432, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljena u ZAPOVJEDNOME smislu) ponavljajuća je poruka od Boga Njegovim vođama (usp. 7:4; 8:12; 10:24; 35:4; 40:9; 41:10.13.14; 43:1.5; 44:2; 51:7; 54:4; Post 15:1; 21:17; 26:24; 46:3; Izl 20:20; Br 14:9; Pnz 1:21.29; 3:2.22; 7:18; 20:1.3; 31:6.8; Jš 8:1; 10:8.25; 11:6; Suci 6:23, itd.).

37:7

NASB, NJB, LXX	“Ja ću staviti duha u njega”
NKJV	“Ja ću poslati duha nad njim”
NRSV	“Ja ću sâm staviti duha u njega”
TEV	“GOSPODIN će prouzročiti caru da čuje”
REB	“Ja ću potkopati njegov moral”
Pešita	“Ja ću poslati zamah vjetra protiv njega”

MT ima *ruah* (BDB 924), koji, u ovome okviru, upućuje na unutarnji osjećaj ili osjet zle kobi i zle slutnje. “Veliki kralj” Asirije (usp. 36:4) nadziran je od Boga Izraelova!

▣ “čuti glasinu i vratiti se svojoj vlastitoj zemlji” Ovo je YHWH-in odaziv jer se Ezekija okrenuo k Njemu za pomoć (kao što Ahaz nije). On će zbuniti vojsku i poslati ih doma (usp. stih 37). Neki su se pitali nije li stih 9 ispunjenje ove glasine, ali izgleda, u okviru, da upućuje na glasinu koja će ga prisiliti na povratak u Asiriju a ne jednostavno sresti Egipat u bitci.

▣ “Ja ću učiniti da on padne od mača u svojoj vlastitoj zemlji” Vidi stih 38 za povijesno ispunjenje ovoga proročanstva.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:8-13

⁸Potom se Peharnik vrati i nađe kralja Asirije boriti se protiv Libne, jer je on čuo da je kralj ostavio Lakiš. ⁹Kad on ču *njih* govoriti glede Tirhake kralja Kuša: "On je izašao boriti se protiv tebe", i kad on ču *to* on posla glasonoše Ezekiji, kazujući: ¹⁰"Ovako ćeš reći Ezekiji kralju Jude: 'Ne dopusti svome Bogu u koga se uzdaješ da te prevari, govoreći: "Jeruzalem neće biti dat u ruku kralja Asirije.'" ¹¹Gle, ti si čuo što su kraljevi Asirije učinili svim zemljama, uništivši ih potpuno. Tako hoćeš li biti pošteđen? ¹²Jesu li bogovi onih naroda koje su moji očevi uništili oslobodili ih, *čak* Gozan i Haran i Resef i sinove Edena koji *bijahu* u Tel Basaru? ¹³Gdje je kralj Hamata, kralj Arpada, kralj grada Sefarvajima, *i od* Hene i Ive?'"

37:9-11 Ovo ponavlja 36:13-20.

37:9 “Tirhake kralja Kuša” [Tirhaka] Postojale su neke povijesne poteškoće povezane s ovim stihom jer ovaj čovjek, iako mlađi brat tadašnjega faraona Egipta (tj. dvadeset-peta nubijska dinastija), Šebteka [Šebteko ili Šebitku – op.prev.], nećak Šabaka [Šabako ili Šabaku- op.prev.], kraljevao je od 696./695-685./684. g.pr.Kr., Tirhaka je postao faraon i kraljevao je od 685./684.-664., 690. – 664. g.pr.Kr. [vidi Dodatak tri, Kratki povijesni pregled, D - #9: XXV. dinastija etiopska/nubijska – op.prev.]. On je također bio poznat kao kralj Etiopije (usp. II. Kr 19:9). Međutim, ovo može biti vojni naslov ili anakronizam (što znači da netko čita kasniji događaj ili osobu u ranijem spisu). Odatle, u ovome okviru, Tirhaka je bio jedini faraonov predstavnik poslan s vojskom.

37:12-13 Postoji nekoliko spomenutih zemljopisnih mjesta koje je Asirija prethodno osvojila:

1. Gozan – u II. Knjizi o Kraljevima 17:6; 18:11; I. Ljetopisa 5:26 ovo je nazvano rijeka (tj. područje) Mezopotamije gdje je Tiglat-Pileser III. izгнаo ljude iz plemenskih područja Rubena, Gada, i Manašea, i kasnije, većinu od sjevernih deset plemena koje je izгнаo Sargon II.
2. Haran – ovo je bio grad u Asiriji (usp. Post 12:4; 24:4) koji se pobunio i bio uništen od Ašur-Dana III. godine 763. pr.Kr.
3. Resef – ovo je još jedan značajan grad u Asiriji, osvojen od Salmanasara III. (858.-824. g.pr.Kr.). Možda je bio osvojen nekoliko puta, ali izvješće je minimalno
4. Tel Basar – ovo je grad ili kraljevstvo Edena koje je bilo osvojeno od Tiglat-Pilesara III. Bilo je blizu granice Edoma
5. Hamat – ovo je grad u Siriji na granici s Izraelom. Neki od njegovih građana bili su izgnani u Izrael
6. Arpad – ovo je grad u sjevernoj Siriji, glavni grad provincije ili maloga kraljevstva (Bit-Agusi). Bio je poražen od Tiglat-Pilesara III. godine 740. pr.Kr.
7. Lair – ovo je grad istočnoga Babilona čije je slovanje blisko riječi “grad” (BDB 746, עיר, NJB, NET Biblija)
8. Sefarvajim – vidi bilješku u 36:19
9. Hena – ovo je grad moguće u gornjoj Mezopotamiji (usp. ABD, tom 3, str. 137)
10. Iva – ovo je nepoznat položaj. Neki znanstvenici povezuju #8 i #9 s imenom mjesnih bogova.

Svrha spominjanja ovih posebnih gradova (koje je Ezekija morao znati ili koji su bili na putu od Asirije do Palestine koju je Sanherib osvojio) bila je pokazati da se nitko ne može oduprijeti asirskoj vojsci!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:14-20

¹⁴Onda Ezekije uze pismo iz ruke glasnika i pročitao ga, te uzide u kuću GOSPODINOVU i prostrije ga pred GOSPODINOM. ¹⁵Ezekija moljaše GOSPODINA govoreći: ¹⁶“O GOSPODINE nebeskih vojska, Bože Izraela, koji si ustoličen iznad kerubina, Ti si Bog, Ti sâm, svih kraljevstava zemlje. Ti si stvorio nebo i zemlju. ¹⁷Prigni Svoje uho, o GOSPODINE, i čuj; otvori Svoje oči, o GOSPODINE, i vidi; i poslušaj sve riječi Sanheriba, koji ih posla da pristupe živućem Bogu. ¹⁸Uistinu, o GOSPODINE, kraljevi Asirije opustošili su sve narode i njihove zemlje, ¹⁹i bacili su njihove bogove u vatru, jer oni ne bijahu bogovi nego djelo ljudskih ruku, drvo i kamen. Tako ih oni uništiše. ²⁰Sad, o GOSPODINE naš Bože, oslobodi nas iz njegove ruke kako bi sva kraljevstva zemlje mogla znati da Ti jedini, GOSPODINE, jesi Bog!”

37:14 Ovo je očito pripovijetka iz prve ruke s povijesnim pojedinostima. Vrlo je slikovita i posebna. Čitatelji mogu vidjeti u svojim umovima Ezekijino pristupanje YHWH-i, smještenog negdje u Hramu (usp. I. Kr 8:33), kako razmatra ove asirske poruke pred Njim tako da ih On može čitati. Ezekija spominje u stihu 4 kako je YHWH čuo Peharnika da čita poruku kralja Asirije. Ezekija sad želi podsjetiti Ga na njihovu oholu i bogohulnu narav!

37:16 Zabilježite kako Ezekija označava YHWH-ine naslove i načine:

1. o GOSPODINE nebeskih vojska
2. Bože (*Elohim*) Izraela, usp. Knjiga o Jošui 7:13.19.20
3. koji si ustoličen *iznad* kerubina, usp. Knjiga Izlaska 25:22; I. Samuelova 4:4; II. Samuelova 6:2; II. Kraljevima 19:15; I. Ljetopisa 13:6; Psalam 80:1; 99:1
4. Ti si Bog (*Elohim*), usp. Ponovljeni zakon 10:17
5. Ti jedini, ovaj pojam (BDB 94) označava monoteizam ovdje i YHWH-in odabir Izraela kao Njegova oruđa iskupljenja za sav svijet
6. Ti si stvorio Nebo i Zemlju, 42:5; 45:18; Knjiga Postanka 1:1.

Vidi Posebnu temu: Imena za Božanstvo u 1:1.

37:17 Postoje nizovi IMPERATIVA u Ezekijinoj molitvi korištenih kao zahtjevi puni poštovanja:

1. prigni Svoje uho, BDB 639, KB 692, *Hiphil* IMPERATIV, usp. Knjiga proroka Daniela 9:18
2. čuj, BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV
3. otvori Svoje oči, BDB 824, KB 959, *Qal* IMPERATIV, usp. Knjiga proroka Daniela 9:18
4. vidi, BDB 906, KB 1157, *Qal* IMPERATIV
5. poslušaj, isto kao #2.

Ezekija koristi antropomorfistički jezik (vidi Posebnu temu u 6:1) za usrdno moljenje Boga da čuje, vidi, i odazove se na oholu, bogohulnu Sanheribovu poruku.

Ovi isti GLAGOLI korišteni su u Salomonovoj posveti Hrama u I. Knjizi o Kraljevima 8:29.52; II. Ljetopisa 6:39-40; 7:15.

▣ **“živućem Bogu”** Ovaj stih vrlo je antropomorfistički (vidi Posebnu temu u 6:1), pripisujući YHWH-i dijelove ljudskoga tijela kao da je On čovjek. SZ predstavlja Boga kao vječnoga, uvijek-prisutnoga duha. Pojam “živućem Bogu” jeste igra YHWH-ina Imena iz Knjige Izlaska 3:14, što znači “Ja Jesam to što Jesam”.

37:18 Postojala je zasigurno mjera istine u Sanheribovim tvrdnjama.

37:19 Istina stiha 18 viđena je kao pretjerivanje zbog spomenutih bogova gradova koji su bili idoli, ne istinski i jedini Bog! Idoli su bili napravljeni ljudskim rukama. Oni ne mogu vidjeti i čuti i odazvati se (tj. stih 17) kao što YHWH može, želi, i hoće!

37:20 Ovaj stih ima dva GLAGOLA:

1. oslobodi, BDB 446, KB 448, *Hiphil* IMPERATIV, usp. 25:9; 33:22; 35:4. Upotrijebljen je četrnaest puta u poglavljima 40 - 66
2. znati, BDB 393, KB 390, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu. Vidi Posebnu temu: Znati/poznati (korišteno uglavnom u Ponovljenom zakonu kao obrazac) u19:21.

Ovo je vrlo značajan stih i pokazuje konačnu svrhu Božjih djelovanja. Izrael je morao djelovati kao kraljevstvo svećenika (usp. Izl 19:5-6). Od prvotnoga poziva Abrahamu (usp. Post 12:3), Božji naum bio je baviti se s čitavim svijetom (usp. 45:8.22). Vidi Posebnu temu u 1:3.

▣ **“da Ti jedini, GOSPODINE, jesi Bog”** Ovo je zasigurno potvrda jedinstvenosti Izraelova Boga u drevnome svijetu. On je bio jedini Bog. Nije postojao drugi (usp. 43:11; 45:5.18.21-22). Ovo je teološka potvrda monoteizma!

Izričaj “jesi Bog” nije u MT-u, ali je u DSS, LXX-i, i usporednici u II. Knjizi o Kraljevima 19:19.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:21-29

²¹Onda Izaija sin Amosov posla riječ Ezekiji, kazujući: "Ovako govori GOSPODIN, Bog Izraela: 'Zato jer si se molio Meni o Sanheribu kralju Asirije,

²²ovo je riječ koju je GOSPODIN rekao protiv njega:

"Ona je prezrela tebe i ismijala te,
Djevičanska kćer Siona;
Ona je tresla *svoju* glavu iza tebe,
Kćer Jeruzalema!

²³Koga si ti klevetala i bogohulila?
I protiv koga si ti podigla *svoj* glas
I uznosito podigla svoje oči?
Protiv Sveca Izraelova!

²⁴Iako su tvoje sluge klevetale GOSPODINA,
I ti si rekla: 'S mojim mnogim kočijama ja se popeh na visine planina,
K najjudaljenijim dijelovima Libanona;
I ja obaram njegove visoke cedrove i njegove birane čemprese.
I ja ću ići na njegov najviši vrh, najgušću šumu.

²⁵Ja iskopah zdence i pih vode,
I s tabanom svoje noge isuših
Sve rijeke Egipta.'

²⁶Nisi li čuo?
Odavno Ja učinih to,
Od drevnim vremena Ja naumih to.
Sad Ja sam uzrokovao to da se dogodi,

Da ćeš ti pretvoriti utvrđene gradove u porušene gomile.

²⁷Zato njihovi žitelji bijahu bez snage,

Oni bijahu zastrašeni i posramljeni;

Oni bijahu kao poljsko raslinje i kao zelena biljka,

Kao što je trava na krovovima kuća spržena prije negoli je izrasla.

²⁸Ali Ja znam tvoje sjedanje

I tvoje izlaženje i tvoje ulaženje

I tvoje goropadenje protiv Mene.

²⁹Zbog tvoga goropadenja protiv Mene

I zato jer se tvoja oholost digla do Mojih ušiju,

Zato ću Ja staviti Svoju kuku u tvoj nos

I Svoju uzdu u tvoje usne,

I Ja ću te vratiti natrag putem kojim ti dođe.

37:21-24 Ovo je YHWH-in odaziv na Ezekijinu vjeru i proizašla poruka Asiriji, koja je otišla izvan YHWH-ine svrhe (usp. 10:5) i postala ohola i bogohulna:

1. stih 22, ona je prezrela (BDB 100, KB 114, *Qal* PERFEKT), ismijala (BDB 541, KB 532, *Qal* PERFEKT), i tresla svojom glavom na (BDB 631, KB 681, *Hiphil* PERFEKT) Judu, ovdje nazvana:
 - a. djevičanska kćer Siona
 - b. kćer Jeruzalema.
Pešita, TEV, i REB vide ovaj stih kao upućivanje na Judina djelovanja prema Sanheribovu povlačenju, ali ja mislim da to upućuje na oholost Asirije protiv Jude na što se YHWH odaziva. Pitanje je na koga “ona” upućuje. Sanherib je “njega” u stihu 22a, ali “ona” može upućivati na:
 - a. Asiriju
 - b. Judu
2. stih 23, ona je napala Judinog Boga (tj. Sveca Izraelova):
 - a. klevetala, BDB 357, KB 355, *Piel* PERFEKT
 - b. bogohulila, BDB 154, KB 180, *Piel* PERFEKT
 - c. podigla svoj glas, BDB 926, KB 1202, *Hiphil* PERFEKT
 - d. uznosito podigla svoje oči, BDB 669, KB 724, *Qal* IMPERFEKT, usp. 10:12
3. stih 24, hvali njene djelatnosti:
 - a. s mnogim kočijama ja se popeh na visine planina, k najudaljenijim dijelovima Libanona
 - b. obaram njegove visoke cedrove i birane čemprese (Izaija koristi mnoga smjeranja na stabla)
 - c. ja ću ići na njegov najviši vrh, najgušću šumu.

Stih 24 sličan je oholosti kralja Babilona (što ja mislim da upućuje na Merodak-Baladana, usp. 39:1), spomenutog u 14:13. Ako je tako, onda moguće jezik ovdje također upućuje na sjevernu planinu bogova kanaanske mitologije, vidi bilješku u 14:13-14.

37:21 “Zato jer si se molio Meni” Ezekija se odaziva u vjeri i pouzdanju u YHWH-u, tako različito od njegova oca, Ahaza. Ovo pokazuje teološku važnost zastupničke molitve. Ja vjerujem da je Bog ograničio Sâm Sebe kako bi djelovao odazivom na molitve Svoje djece. Prema tome, mi nemamo zato jer ne molimo.

POSEBNA TEMA: ZASTUPNIČKA MOLITVA

I. Uvod

A. Molitva je značajna zbog Isusova primjera:

1. osobna molitva, Evanđelje po Marku 1:35; Luka 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46
2. čišćenje Hrama, Evanđelje po Mateju 21:13; Marko 11:17; Luka 19:46
3. uzorak molitve, Evanđelje po Mateju 6:5-13; Luka 11:2-4.

B. Molitva je stavljanje u opipljivo djelo našeg povjerenja u osobnoga, brižnog Boga koji je prisutan, voljan i sposoban djelovati na našu i dobrobit drugih, kroz naše molitve.

C. Bog je osobno ograničio Sebe da djeluje na molitve Svoje djece u mnogo područja (usp. Jak 4:2).

- D. Najvažnija svrha molitve je naše zajedništvo i vrijeme s Trojedinim Bogom.
- E. Doseg molitve je bilo što ili bilo tko što se odnosi na vjernike. Možemo moliti jednom, vjerujući, ili opet i opet ponovo kao razmišljanje ili promišljeno vraćanje.
- F. Molitva može uključiti nekoliko dijelova:
 - 1. slavljenje i obožavanje Trojedinoga Boga
 - 2. zahvaljivanje Bogu za Njegovu prisutnost, zajedništvo, i zaštite
 - 3. ispovijedanje naše grješnosti, oboje i prošle i sadašnje
 - 4. molba za naše osjetljive potrebe ili čežnje
 - 5. zastupanje kad donosimo potrebe drugih pred Oca.
- G. Zastupnička molitva je tajnovitost. Bog ljubi one za koje molimo više nego što ih mi ljubimo, ali naše molitve često utječu na promjene, odaziv, ili potrebu, ne samo u nama samima, nego u njima.

II. Biblijska građa

A. Stari zavjet

- 1. neki primjeri zastupničke molitve:
 - a. Abrahamovo zauzimanje za Sodomu, Knjiga Postanka 18:22 i dalje
 - b. Mojsijeve molitve za Izrael:
 - (1) Knjiga Izlaska 5:22-23
 - (2) Knjiga Izlaska 32:31 i dalje
 - (3) Ponovljeni zakon 5:5
 - (4) Ponovljeni zakon 9:18.25 i dalje
 - c. Samuel moli za Izrael:
 - (1) I. Knjiga o Samuelu 7:5-6.8-9
 - (2) I. Knjiga o Samuelu 12:16-23
 - (3) I. Knjiga o Samuelu 15:11
 - d. David za svoje dijete, II. Knjiga o Samuelu 12:16-18
- 2. Bog traži zastupnike, Knjiga proroka Izaije 59:16
- 3. poznati, neispovjeđeni grijeh ili stav nepokajivosti štetno djeluje na naše molitve:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2; 64:7

B. Novi zavjet

- 1. zastupnička služba Sina i Duha
 - a. Isus:
 - (1) Poslanica Rimljanima 8:34
 - (2) Poslanica Hebrejima 7:25
 - (3) I. Ivanova poslanica 2:1
 - b. Sveti Duh, Poslanica Rimljanima 8:26-27
- 2. Pavlova zastupnička služba
 - a. molitve za Židove:
 - (1) Poslanica Rimljanima 9:1 i dalje
 - (2) Poslanica Rimljanima 10:1
 - b. molitve za crkve:
 - (1) Poslanica Rimljanima 1:9
 - (2) Poslanica Efežanima 1:16
 - (3) Poslanica Filipljanima 1:3-4.9
 - (4) Poslanica Kološanima 1:3.9
 - (5) I. Solunjanima poslanica 1:2-3
 - (6) II. Solunjanima poslanica 1:11
 - (7) II. Timoteju poslanica 1:3
 - (8) Poslanica Filemonu, stih 4

- c. Pavao je molio crkve neka mole za njega:
 - (1) Poslanica Rimljanima 15:30
 - (2) II. Poslanica Korinćanima 1:11
 - (3) Poslanica Efežanima 6:19
 - (4) Poslanica Kološanima 4:3
 - (5) I. Solunjanima poslanica 5:25
 - (6) II. Solunjanima poslanica 3:1
- 3. zastupnička služba crkve
 - a. molitva jedan za drugoga:
 - (1) Poslanica Efežanima 6:18
 - (2) I. Timoteju poslanica 2:1
 - (3) Jakovljeva poslanica 5:16
 - b. molitva zahtijevana za posebne skupine:
 - (1) naše neprijatelje, Evanđelje po Mateju 5:44
 - (2) kršćanske radnike, Poslanica Hebrejima 13:18
 - (3) vladare, I. Timoteju poslanica 2:2
 - (4) bolesne, Jakovljeva poslanica 5:13-16
 - (5) otpadnike, I. Ivanova poslanica 5:16
 - c. molitva za sve ljude: I. Timoteju poslanica 2:1
- III. Uvjeti za odgovorenu molitvu
 - A. Naš odnos prema Kristu i Duhu:
 - 1. prebivati u Njemu, Evanđelje po Ivanu 15:7
 - 2. u Njegovu imenu, Evanđelje po Ivanu 14:13.14; 15:16; 16:23-24
 - 3. u Duhu, Poslanica Efežanima 6:18; Judina poslanica 20
 - 4. prema Božjoj volji, Evanđelje po Mateju 6:10; I. Ivanova poslanica 3:22; 5:14-15.
 - B. Pobude:
 - 1. ne kolebljive, Evanđelje po Mateju 21:22; Jakovljeva poslanica 1:6-7
 - 2. poniznost i pokajanje, Evanđelje po Luki 18:9-14
 - 3. moljenje s pogrešnom nakanom, Jakovljeva poslanica 4:3
 - 4. sebičnost, Jakovljeva poslanica 4:2-3.
 - C. Ostali vidovi
 - 1. ustrajnost:
 - a. Evanđelje po Luki 18:1-8
 - b. Poslanica Kološanima 4:2
 - c. Jakovljeva poslanica 5:16
 - 2. zadržati se na moljenju:
 - a. Evanđelje po Mateju 7:7-8
 - b. Evanđelje po Luki 11:5-13
 - c. Jakovljeva poslanica 1:5
 - 3. nesloga u kući, I. Petrova poslanica 3:7
 - 4. oslobođenost od znanog grijeha:
 - a. Psalam 66:18
 - b. Izreke 28:9
 - c. Knjiga proroka Izaije 59:1-2
 - d. Knjiga proroka Izaije 64:7.
- IV. Teološki zaključak
 - A. Kakva povlastica. Kakva prilika. Kakva dužnost i odgovornost.
 - B. Isus je naš primjer. Duh je naš vodič. Otac nestrpljivo čeka.
 - C. Mogla bi promijeniti vas, vašu obitelj, vaše prijatelje, i svijet.

37:22 “Ona je tresla svoju glavu iza tebe” Ovaj GLAGOL (BDB 631, KB 681, *Hiphil* PERFEKT) obilježava hebrejski idiom trešnje nečije glave kao znak prijezira (usp. II. Kr 19:21; Job 16:4; Ps 22:7; 109:25; Tuž 2:15; Mt 27:39; Mk 15:29).

37:25-29 Na ovoj točki žarište se vraća od dostignuća Asirije (iako je moguće da stih 25 upućuje na Sanheribove ohole tvrdnje, ali stih 26 ne može) na YHWH-ina dostignuća:

1. stih 25, YHWH-in nadzor vode (tj. života, usp. 11:15; 44:27)
2. stihovi 26-27, YHWH-ini drevni naumi da upotrijebi Asiriju kako bi kaznio Svoj narod (usp. 10:5). Stih 27 upućuje na Izraelovo i Judino poniženje i poraz
3. stih 28, YHWH-ino predznanje (vrlo slično Psalmu 139)
4. stih 29, posljedice oholosti protiv YHWH:
 - a. staviti kuku u tvoj nos
 - b. staviti uzdu u tvoje usne (ovo su metafore za izgnanstvo)
 - c. vratiti te natrag putem kojim ti dođe (usp. 37:37).

37:26 “Nisi li čuo?”

Odavno Ja učinih to,

Od drevnim vremena Ja naumih to” Ovo pokazuje da je Bog uvijek imao naum za postupanje, ne samo s Asirijom (10:5; Jer 18:11), nego isto tako s čitavim svijetom (usp. 14:24.26; 22:11; 25:1; 46:10-11; vidi punu bilješku u 12:5). Povijest nije kretanje na nasumičan način, nego je na teleološkoj pruži prema suočavanju s krajem-vremena i obnovom.

Riječ prevedena “odavno” (BDB 935) može uputiti na vrijeme ili prostor. Isto tako može uputiti na:

1. davno prošlo vrijeme, ovdje
2. buduće vrijeme, usp. II. Knjiga o Samuelu 7:19; I. Ljetopisa 17:17.

37:28 “**tvoje goropadenje protiv Mene**” Ovaj GLAGOL (BDB 919, KB 1182, *Hithpael* INFINITIVNA GRAĐA) ponovljen je u stihu 29. Zabilježite osobni dio!

Ovaj GLAGOL u *Hiphil* osnovi često je korišten za strah i drhtanje (usp. 14:16; 23:11) ili eshatološke događaje (usp. 13:13). Upotrijebljen je za Sâmoga YHWH-u u Knjizi proroka Ezekielu 16:43.

37:29 “**Ja (ću) staviti Svoju kuku u tvoj nos**” Ovo je točno ono što je Asirija činila drugima. Ona ih je pokušavala zastrašiti hvastanjem okrutnosti što je napravila drugim narodima. Ona je vezala pokorene ljude zajedno korištenjem kuka u njihovim nosovima, usnama, ili jezicima i odvela ih u izgnanstvo (usp. II. Kr 19:28). Bog će sada učiniti istu stvar njima.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:30-32

³⁰“Onda ovo će biti znak za tebe: ti ćeš jesti ove godine što raste samo od sebe, u drugoj godini što iznikne iz istoga, a u trećoj godini sijati, žeti, saditi vinograde i jesti njihov plod. ³¹Preživjeli ostatak kuće Judine opet će se ukorijeniti dolje i dobro roditi plod uvis. ³²Jer iz Jeruzalema izaći će ostatak i iz planine Sion preživjeli. Gorljivost GOSPODINA nebeskih vojska izvest će to.”

37:30 “**ovo će biti znak za tebe**” Ovo je važno jer je Ezekija mesijanski predstavnik (tj. 7:14-16) kao što je bio Ahaz (tj. 8:8c.10c). Bog će mu pokazati znak (BDB 16) ovdje i u 38:7 (kao što je On pokazao Ahazu u 7:14). Ovaj određeni znak povezan je s obećanjem o punoj obnovi zemlje Jude u tri godine. Ja mislim da bi 37:30-32 morao biti odvojeni odlomak, kao što bi trebali biti 37:33-35 i 36-38.

Stih 30 ima nizove IMPERATIVA kao YHWH-ina obećanja trogodišnje obnove (tj. obećanja Saveza Pnz-a 27 - 28):

1. jesti – BDB 37, KB 46, *Qal* INFINITIVNI APSOLUT. Ovaj oblik ponovljen je u ovome stihu (*ketib*), ali MT znanstvenici predložili su promjenu (*qere*) na *Qal* IMPERATIV, koja se podudara s ostalim IMPERATIVIMA u ovome stihu. Razlika je vrlo mala:
 - a. ואכול, MT
 - b. ואכלו, predložena promjena
2. sijati – BDB 281, KB 282, *Qal* IMPERATIV
3. žeti – BDB 894, KB 1126, *Qal* IMPERATIV
4. saditi – BDB 642, KB 694, *Qal* IMPERATIV
5. jesti, *qere*, vidi bilješku u #1.

Samo jedna dodatna misao, moguće je ova obećana obnova povezana s “Jubilarnom godinom”, Levitski zakonik 25:10, vidi James M. Freeman, *Manners and Customs of the Bible*, str. 96.

37:31 “**Preživjeli ostatak**” Vidi Posebnu temu u 1:9.

▣ Ratarske metafore nastavljaju se. Juda je opisana kao:

1. čvrsto se ukorijeniti
2. roditi plod.

37:32 Oni koji prežive asirski napad učinit će tako, ne svojim vlastitim naumima ili pripremama, nego gorljivošću (usp. 9:7; 59:17) GOSPODINA nebeskih vojska! Ahaz je imao naume, ali Ezekija je imao pouzdanje!

▣ **“Gorljivost GOSPODINA”** Ovo (BDB 888) upućuje na YHWH-inu posebnu ljubav i brigu za Njegov narod Saveza (nevjerna žena iz Hoš 1 - 3). YHWH djeluje gorljivo za Svoje svrhe u iskupljenju (usp. 63:15-19, koje uključuje djecu Abrahama, usp. Post 12:1-3). Izričaj ima mesijanska suzvučja u 9:7 i 59:17. Okvir određuje ili: (1) gorljivost ili (2) ljubomornost što je bolji prijevod. Pojam može imati ili pozitivan ili negativan suzvuk ovisno o okviru. Ovdje je sigurno pozitivan i iskupiteljski!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:33-35

³³“Stoga, ovako kaže GOSPODIN glede kralja Asirije: ‘On neće doći u ovaj grad ili odapeti strelicu tamo; i on neće doći pred njega sa štitom, ili podići opsadni nasip protiv njega. ³⁴Putem kojim on dođe, istim će se on vratiti, i on neće doći u ovaj grad’, objavljuje GOSPODIN. ³⁵‘Jer Ja ću obraniti ovaj grad da ga spasim zbog Sebe Sâmog i zbog Moga sluga Davida.’”

37:33-34 Ovo je obećanje da se neće dogoditi opsada protiv Jeruzalema. Na ovoj točki asirska vojska nije bila pred vratima Jeruzalema, ali ipak kod obzidanih gradova Šefele ne tako udaljenih, kao što je Lakiš.

Postoji nekoliko stvari što će YHWH dozvoliti i što neće dozvoliti u odnosu na asirski napad na Jeruzalem:

1. vojska Asirije neće doći u Jeruzalem i opkoliti ga
2. vojska neće odapeti strelicu tamo
3. vojska neće doći sa štitom
4. vojska neće podići opsadni nasip
5. Asirija će se povući putom kojim je došla.

37:35 Razlog dat za asirska ograničenja i povlačenje je:

1. YHWH Osobno će obraniti (BDB 170, KB 199, *Qal* PERFEKT) grad (tj. slika Svetoga rata)
2. YHWH će ga osloboditi/spasiti (BDB 446, KB 448, *Hiphil* INFINITIVNA GRADA)
3. YHWH to čini:
 - a. zbog Sebe (tj. Svoga vječnoga iskupiteljskog nauma i Njegova osobnog ugleda, usp. Ez 36:22-38)
 - b. zbog Njegovog sluga Davida (usp. 9:7; 11:1; 16:5; 22:9.22; 29:1; 38:5; 55:3; II. Sam 7).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 37:36-38

³⁶Onda anđeo GOSPODNJI izađe i udari 185.000 u taboru Asiraca; i kad se ljudi digoše rano ujutro, gle, svi od ovih bijahu mrtvi. ³⁷Tako Sanherib kralj Asirije ode i vrati se kući i življaše u Ninivi. ³⁸Dogodi se kad se klanjao u kući Nimroda svoga boga, da ga Adramelek i Sareser njegovi sinovi ubiše s mačem; i oni pobjegoše u zemlju Ararat. I Asar-Hadon njegov sin postade kralj na njegovu mjestu.

37:36 “anđeo GOSPODNJI izađe” Ovo je slično pojavku anđela smrti koji je predstavljao YHWH-inu prisutnost u zadnjoj pošasti nad Egiptom u Knjizi Izlaska 11 i 12:23.29 (također zabilježite II. Sam 24:16).

Ne postoji “strašni žetelac”. YHWH nadzire život i smrt. Teško je odvojiti Božju suverenost od stanja paloga svijeta. Ovo nije svijet kakav je Bog želio da bude. Smrt je ishod pobune ljudi. Bog zna, dozvoljava, i provodi Svoju volju. Sporedni uzroci, tako važni za nas, nisu bili dijelom drevnoga pogleda na svijet (tj. Mt 6:25-27; 10:28-31), gdje nije bilo razlike između nadnaravnoga i naravnoga.

POSEBNA TEMA: ANĐEO GOSPODNJI

Očito da Božanstvo u SZ-u objavljuje Sâmo Sebe fizički u ljudskom obliku. Pitanje do kojeg trinitarijanci dolaze jeste koja Osoba Trojstva ispunjava ovu ulogu. Budući da su Bog Otac (YHWH) i Njegov Duh dosljedno netjelesni, čini se

moćuim predložiti kako su ova ljudska očitovanja zapravo pred-utjelovljeni Mesija.

Kako bi prikazali poteškoće na koje pojedinac nailazi u pokušaju poistovjećivanja teofanije s anđelima sastavljena je sljedeća lista objašnjenja:

1. Anđeo Gospodnji kao anđeo
 - a. Knjiga Postanka 24:7-40
 - b. Knjiga Izlaska 23:20-23; 32:34
 - c. Knjiga Brojeva 22:22
 - d. Knjiga o Sucima 5:23
 - e. II. Knjiga o Samuelu 24:16
 - f. I. Knjiga Ljetopisa 21:15-30
 - g. Knjiga proroka Zaharije 1:12-13
2. Anđeo Gospodnji kao teofanija:
 - a. Knjiga Postanka 16:7-13; 18:1 - 19:1; 22:11-15; 31:11.13; 48:15-16
 - b. Knjiga Izlaska 3:2.4; 14:19 (13:21)
 - c. Knjiga o Sucima 2:15; 6:22-24; 13:3-23
 - d. Knjiga proroka Hošee 12:3-4
 - e. Knjiga proroka Zaharije 3:1-5.

▣ **“udari 185.000 u taboru Asiraca”** Ovo nije bilo pred zidinama Jeruzalema, nego oćito na nekoj udaljenosti u asirskome taboru (usp. II. Kr 19:35). Herodot, drevni povjesničar, bilježi ovu pošast i pretpostavlja kako je to bilo povezano s glodavcima, moguće žljezdana kuga. Ova osuda nije pobila ćitavu vojsku. Ovaj poseban događaj pretkazan je u 31:8, gdje je opisan kao smrt maćem GOSPODNJIM. Međutim, ovdje je to izgleda pošast. Zapamtite ovo je hiperbolićka poezija, ne povijesna pripovijetka. Suvremeni zapadnjaćki ćitatelji neopravdano su pod utjecajem svojih vlastitih pogleda na svijet i ćitaju Bibliju (drevnu istoćnjaćku Knjigu) kroz sito svoga sadašnjega razumijevanja povijesti i književnosti, što uvijek uzrokuje zbrku i nerazumijevanje!

37:37 “Ninivi” [Niniva] Ovo je bio glavni grad Asirije i bio je smješten na rijeci Tigris.

37:38 “Nimroda svoga boga” [Nimrod ili Nisrok ili Ninurta ili Nusku] Ovo je nepoznato ime:

1. LXX-in prijevod ovoga je slovkanje vrlo slićno bogu grada Ašura, koji je bio na ćelu asirskoga panteona
2. također je moguće da je to pogrešno napisan “Nusku” (BDB 652), babilonski i asirski bog svjetla i vatre koji je bio štovan u Haranu i povezan s bogom Mjeseca (tj. njegov sin)
3. E. J. Young misli kako je to bilo namjeravano iskrivljavanje imena Marduk. Vidi James M. Freeman, *Manners and Customs of the Bible*, str. 182.

Iz povijesnoga spisa znamo kako postoji praznina od dvadeset godina između stihova 37 i 38. Ovo je proroćanstvo bilo doslovno ispunjeno 681. g.pr.Kr. kad su Sanheriba ubila iz potaje dva njegova sina a treći je sin zauzeo prijestolje.

▣ **“Asar-Hadon”** Ovo je jedan od kraljevih sinova koji je kraljevao u Asiriji od 681.-669. g.pr.Kr.

IZAIJA 38

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Ezekija iscijeljen	Ezekijin život produljen	Ezekijina bolest i oporavak	bolest i oporavak kralja Ezekije	Ezekijina bolest i izlječenje
38:1-3	38:1-3	38:1-3	38:1 38:2-3	38:1-3
38:4-6	38:4-8	38:4-6	38:4-6 [38:21-22]	38:4-6 [38:21-22 i 7-8]
38:7-8		38:7-8	38:7-8	Ezekijin hvalospjev
38:9-14 (10-14)	38:9-14 (10-14)	38:9-20 (10-15)	38:9-20 (10-15)	38:9-20 (10-15)
38:15-20 (15-20)	38:15-20 (15-19) (20)	(16-20)	(16-20)	(16-20)
38:21-22	38:21-22	38:21-22		

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

- A. Kao što su se poglavlja 36 - 37 odnosila na razdoblje Asirije, poglavlja 38 – 39 skreću pozornost prema razdoblju babilonskoga utjecaja na Božji narod.
- B. Mora bitki zapamćeno kako postoje dva različita “Babilona”:
 1. Merodak-Baladan II. (721.-710., 703.-702. g.pr.Kr., usp. II. Kr 20:12; Iz 39:11) Ezekijina vremena (na kojeg se ja mislim upućuje u Iz 13 - 14)

2. Neo-Babilon pod Nabopolasarom (626.-605. g.pr.Kr.) i njegov sin, Nebukadnezar II. (605.-562. g.pr.Kr.), koji je prouzročio razaranje Jeruzalema i Hrama 586. g.pr.Kr. On je naredio nekoliko izgnanstava Judejaca (605., 597., 586., 582. g.pr.Kr.).
- C. *The Jewish Study Bible* (str. 858) kaže: “dogadjaji opisani u poglavljima 38 - 39 prethodili su događajima opisanim u poglavljima 36 – 37 najmanje deset godina. To je zbog asirskoga poraza Merodak-Baladana II.”
- D. Ezekijina bolest i iscjeljenje također su zabilježeni u II. Knjizi o Kraljevima 20:1-11. Njegov psalam sličan je Psalmu 6 i 118 ili čak Knjizi proroka Jone 2. Ezekijin psalam ne pojavljuje se u II. Knjizi o Kraljevima 20.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:1-3

¹U onim danima Ezekija postade smrtno bolestan. I Izaija prorok sin Amosov dođe k njemu i reče mu: "Ovako govori GOSPODIN: 'Postavi svoju kuću u red, jer ti ćeš umrijeti i nećeš živjeti.'" ²Onda Ezekija okrene svoje lice prema zidu i pomoli se GOSPODINU, ³i reče: "Sjeti se sad, o GOSPODINE, usrdno Te molim, kako sam hodao pred Tobom u istini i s čitavim srcem, i činio što je dobro u Tvojim očima." I Ezekija zaplakaše gorko.

38:1-8 Ovo je dobar primjer činjenice da je Bog u nadzoru povijesti, ipak povijest je također pod utjecajem naših molitava (usp. 37:21). Ali također zapamtite kako je to bilo za vrijeme “posebnoga vremena” Ezekijina života kad je njegov zli sin i nasljednik, Manaše, bio rođen. Na neke načine Božji odgovor donio je osudu nad Judom. Mi moramo moliti prema Božjoj volji, jer mi nikad ne vidimo veliku sliku.

38:3 “Sjeti se” GLAGOL (BDB 269, KB 269, *Qal* IMPERATIV) IMPERATIV zahtjeva. Ezekija, kao Nehemija (usp. Neh 13:14,22), moli Boga da se sjeti njegova načina života vjere. Zanimljivo je da u Bibliji ljudi mole Boga da im oprostí njihove grijeh, dok ih On moli neka se sjetite Njegove riječi.

Božje sjećanje je način da Ga se moli neka bude vjeran Svojoj riječi i obećanjima kako bi se izdržalo u životu pojedinca.

Zabilježite što Ezekija tvrdi:

1. hodao sam (BDB 229, KB 246, *Hithpael* PERFEKT) pred Tobom u istini (doslovno “vjernosti”, BDB 54). “Hodao” je biblijska metafora za način života vjere (tj. Ps 26:3; 86:11)
2. ovo sam činio sa svim srcem, to je biblijska metafora potpunoga posvećenja
3. činio sam što je dobro u Tvojim očima.

▣ **“s čitavim srcem”** Ovo je izjava koja se uobičajeno odnosi na Davidovo kraljevanje i život (usp. I. Kr 3:6; 9:4; 11:4; I. Ljet 28:9); narod (I. Ljet 29:9); ili Asu (usp. I. Kr 15:14). Ezekija je smatran jednim od bogobožasnih kraljeva Jude (usp. II. Kr 18:5-6).

▣ **“zaplache gorko”** Postoji neko pitanje kao zašto je Ezekija bio tako uzrujan pri pomisli na svoju smrt: (1) njegov strah od umiranja u srednjoj dobi, temeljeno na stihu 10 ili (2) činjenici da nije imao nasljednika (usp. stih 19; 39:7; II. Kr 21:1). Neizvjesno je što, ili ako, od ovoga je istinito jer mi nemamo nikakav psihološki način raščlaniti izjave ljudi u povijesti. Tragedija je to što se tijekom ovoga produljenog časka života od dvadeset-pet godina dogodilo rođenje Manašea i što je on bio najgori kralj kojeg je imala Juda i bio uvelike odgovoran za babilonsko izgnanstvo.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:4-6

⁴Onda riječ GOSPODINOVA dođe Izaiji, govoreći: ⁵"Idi i reci Ezekiji: 'Ovako govori GOSPODIN, Bog tvoga oca Davida: "Ja sam čuo tvoju molitvu, vidio sam tvoje suze; gle, Ja ću dodati petnaest godina tvome životu. ⁶Ja ću osloboditi tebe i ovaj grad iz ruke kralja Asirije; i Ja ću obraniti ovaj grad.'"

38:4-6 Nadahnuće je teška zamisao za opisati. Nauk je presudan za našu vjeru, ali kako on djeluje neodređeno je:

1. viđenjima
2. snovima
3. simboličkim djelima
4. usmenim izjavama
5. radom urednika
6. čak prijevodom (tj. LXX korištena u ranoj Crkvi, tj. Iz 7:14).

Ja vjerujem da je Biblija jedinstvena Knjiga. Knjiga Božanskoga otkrivenja. U ovome stihu, kao tako često u Prorocima, poruka je posebno usmena izjava od YHWH. Vječni Bog otkrio je Sâm Sebe Svome najvišemu Stvorenju, čovječanstvu.

38:5 “Bog tvoga oca Davida” Ova izjava povezuje se unatrag na 37:35 i naprijed na 55:3. David je predstavljao savršenoga kralja i YHWH je dao posebna obećanja njemu i njegovoj obitelji, II. Knjiga o Samuelu 7; I. Knjiga o Kraljevima 8:24-26. Budući savršeni Davidovski kralj spomenut je u 9:7; 16:5; 55:3.

38:6 Ne samo da će Bog poštediti Ezekijin život, nego će poštediti isto tako život Jeruzalema! Izričaj “Ja ću obraniti” jeste terminologija Svetoga rata. Bog Saveza djeluje u korist Svoga naroda Saveza!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:7-8

⁷“Ovo će biti znak tebi od GOSPODINA, što će GOSPODIN učiniti ovu stvar o kojoj je On govorio: ⁸Gle, Ja ću prouzročiti sjenu na stubama, koja se spustila na stubama Ahazovim, da se vrati natrag deset koraka.” Tako sunčeva sjena vrati se unatrag deset koraka na stubama na kojima se morala spustiti.

38:7-8 “biti znak tebi od GOSPODINA” Ovdje ponovno, ovo je bio fizički znak za ohrabrenje Ezekiji kako će Bog poštediti njegov život (II. Kr 20:9 je potpunije izvješće). Izgleda kako je to povezano s:

1. sunčani sat osmišljen za korištenje stuba koje su vodile u kraljevu privatnu odaju
2. pojam “koraka” znači “stupnjeva” sunčanoga sata (usp. II. Kr 20:9-11, JPSOA prijevod, vidi James Freeman, *Manners and Customs of the Bible*, str. 183)
3. neka vrsta astronomskega fenomena.

Moramo biti vrlo pozorni u bivanju dogmatskih o onome kako je Bog točno izveo ovo. Nadnaravni Bog može učiniti išta što On želi unutar prirodnih zakona. Međutim, ovo je moglo biti jednako tako učinjeno nekim prirodnim fenomenom kao visoka vlaga u sloju oblaka. Očito je da je drugo čudo što se odnosi na Sunce u Knjizi o Jošui 10:12-13 prvenstveno više poetski negoli fizički. Mi koji vjerujemo u čudesa moramo biti pozorni da ne pripisujemo sve što ne razumijemo čudesima. Bog je često koristio prirodna sredstva za izvođenje nadnaravnih stvari (tj. egipatske pošasti). U drevnome svijetu nije bilo razlike između prirodnoga i natprirodnoga (vidi John L. Walton, *The Lost World of Genesis 1*).

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:9-14

⁹Pisanje Ezekije kralja Jude nakon njegova ozdravljenja i oporavka:

¹⁰Ja rekoh: “U srednjem dobu moga života

Ja moram ući kroz vrata Šeola;

Ja moram biti uskraćen od ostatka mojih godina.”

¹¹Ja rekoh: “Ja neću vidjeti GOSPODINA,

GOSPODINA u zemlji živih;

Ja neću gledati čovjeka više među žiteljima svijeta.

¹²Kao pastirski šator moje je prebivalište podignuto i uklonjeno od mene;

Kao tkalac ja smotah svoj život.

On me odsijeca od razboja;

Od dana do noći Ti činiš moj kraj.

¹³Ja umirivah svoju dušu sve do jutra,

Kao lav – tako On lomi sve moje kosti,

Od dana do noći Ti činiš moj kraj.

¹⁴Kao lastavica, kao ždral, tako ja pijučem;

**Kukam kao golubica;
Moje oči gledaju sjetno prema visinama;
O GOSPODINE, tjeskoban sam, budi moja sigurnost.**

38:10-20 Ovo je psalam pisan od Ezekije. On je dobro znao mudrosnu književnost i promicao je uporabu Psalama (usp. II. Ljet 29:25-30). Međutim, ovo se ne pojavljuje u usporednici II. Knjige o Kraljevima 20:1-11.

38:10

NASB	“U srednjem dobu moga života”
NKJV, TEV, REB	“u najboljem vremenu moga života”
NRSV	“u zenitu mojih dana”
NJB	“u podne moga života”
LXX	“u visini mojih dana”
Pešita	“usred mojih dana”

MT ima מָדָד (BDB 198, KB 226 II), što znači “prestanak”, “stanka”, “odmor”, ili “tišina”. Neki znanstvenici vide ovo kao upućivanje na vrijeme odmora usred dana. KB 226 I tvrdi kako postoji drugi oblik istoga korijena što znači “pola/polovica” (NIDOTTE, tom 1, str. 972). LXX prevodi to kao “visini mojih dana” što podrazumijeva slično čitanje.

▣ **“vrata Šeola”** Vidi Posebnu temu: Gdje su mrtvi? u 5:14.

“Vrata smrti” spomenuta su u Knjizi o Jobu 38:17; Psalmu 9:13; 107:18; i Evanđelju po Mateju 16:18 (gdje je “Šeol” nazvan “Had”). Ovo je metaforička smrt kao zatvor.

▣ **“uskraćen od ostatka mojih godina”** Doba nečijega života bilo je viđeno kao znak Božje privole (tj. Mojsije, usp. Pnz 34:7; Jošua, usp. Jš 24:29). Za nekoga tko je morao umrijeti prije negoli je imao dijete bilo je viđeno kao Božja osuda (usp. Ps. 55:23; 89:45.46-48; Izr 10:27).

38:11 Drevni Hebreji nisu smrt vidjeli kao ponovni susret i zajedništvo s Bogom, nego kao odvojenje od života i Boga života. SZ ima malo svjetla za obasjavanje života poslije smrti. Čak je i NZ nekako zastrt u ovome području, iako on daje više obavijesti.

▣ **“GOSPODINA...”**

GOSPODINA MT ima *Yah* (יה, usp. 12:2; 26:4) dva puta, što bi vjerojatno trebalo biti samo jedan YHWH (יהוה). Izaijin svitak u svicima s Mrtvoga mora imaju jedan *Yah*.

▣ **“među žiteljima svijeta”** Prijevod je nađen u većini engleskih prijevoda. MT ima riječ “prestanak” (tj. “zemlja mrtvih”, BDB 293 I, הָדָל); promjena na “svijeta” (BDB 317, הָדָל, dolazi iz nekog hebrejskoga MSS i aramejskoga Targuma). *USB Hebrew Text Project* misli kako je to namjeravana igra pojmova (str. 93), ne tekstualna zbrka. Izričaj “žiteljima svijeta”, također se pojavljuje u Psalmu 49:1.

38:12 Ezekija koristi dvije metafore za opis kraja njegova zemaljskoga života:

1. rušenje šatora (usp. II. Kor 5:1; II. Pt 1:13.14)
2. tkanina odsječena s razboja.

Postoji pitanje o tome kako prevesti prvu riječ u MT-u, דָּוָר (BDB 189, KB 217):

1. prebivalište, oblik nađen jedino ovdje (BDB 190, #4, KB 217 I), NASB, NRSV, NJB, JPSOA, REB
2. naraštaj, vijek života, uobičajeno značenje korijena (BDB 189, KB 217 II), LXX, Pešita, NKJV, TEV.

Postoji isto tako pitanje o GLAGOLU (גָּלָה, BDB 162, KB 191). On je mogao značiti:

1. “smotah” od גָּלָה, BDB 164 II, *Niphal* PERFEKT, usp. 34:4 (upotrijebljen u ovome smislu jedino ovdje)
2. “uklonjeno” od גָּלָה, *Niphal* PERFEKT, jedinstveno značenje ovdje, uobičajeno to znači ili:
 - a. nepokriven, otkriven
 - b. otići, otposlati.

Većina engleskih prijevoda koristi mogućnost #2, slijedeći MT, ali #1 odgovara okviru dobro.

▣ **“Od dana do noći Ti činiš moj kraj”** Ovo je idiomski jezik (usp. Job 4:20; Ps 73:14) potpunoga djelovanja.

38:13	
NASB	“Ja umirivah svoju dušu”
NKJV	“promatrah”
NRSV, NJB	“plačem za pomoć”
TEV	“vikah s boli”
REB	“bijah mučen s boli”

MT ima “smirio sam” (tj. “utišah svoju dušu”), שָׁמַט, BDB 1000, KB 1436, *Piel* PERFECT, ali mnogi prevoditelji podrazumijevaju promjenu na שָׁעַר, BDB 1002, KB 1443 I, što znači “prizvati za pomoć”, usp. 58:9, što izgleda odgovara bolje.

▣ “Kao lav – tako On lomi sve moje kosti” Ezekijina smrt viđena je kao djelo suverenoga GOSPODINA. SZ-ni monoteizam pripisuje sve uzroke jednome Bogu. Drevni ljudi nisu prepoznavali drugotne uzroke.

Hebrejski koristi jake metafore za opis Božjih djelovanja, ovdje metaforu lava.

38:14 Kao što stih 13 opisuje GOSPODINOVU snagu, stih 14 opisuje Ezekijinu slabost:

1.	NASB, NJB, REB	–	“pijučem”
	NKJV	–	“klepečem”
	NRSV	–	“galamim”
	TEV	–	“moj glas bijaše tih i slab”

Ovaj GLAGOL (BDB 861, KB 1050, *Pilpel* IMPERFEKT) znači “cvrkutati”, “pijukati”. Upotrijebljen je za ptice ovdje i u 10:14, ali na drugim mjestima, za medije (usp. 8:19; 29:4)

2.	“kukam” – BDB 211, KB 237, <i>Qal</i> IMPERFEKT, usp. 16:7; 59:11; Knjiga proroka Ezekielia 7:16; Nahuma 2:7. Označava žalost zbog sadašnjeg stanja				
3.	oči gledaju sjetno prema visinama: <table> <tr> <td>a.</td> <td>“gledaju sjetno” – BDB 195, KB 223, <i>Qal</i> PERFECT, upotrijebljen za molitvu Bogu u Psalmu 79:8; 116:6; 142:6 (usp. NIDOTTE, tom 1, str. 951)</td> </tr> <tr> <td>b.</td> <td>“visinama” – BDB 928, trebala bi biti metafora za Nebo (usp. 32:15; 57:15; 58:4)</td> </tr> </table>	a.	“gledaju sjetno” – BDB 195, KB 223, <i>Qal</i> PERFECT, upotrijebljen za molitvu Bogu u Psalmu 79:8; 116:6; 142:6 (usp. NIDOTTE, tom 1, str. 951)	b.	“visinama” – BDB 928, trebala bi biti metafora za Nebo (usp. 32:15; 57:15; 58:4)
a.	“gledaju sjetno” – BDB 195, KB 223, <i>Qal</i> PERFECT, upotrijebljen za molitvu Bogu u Psalmu 79:8; 116:6; 142:6 (usp. NIDOTTE, tom 1, str. 951)				
b.	“visinama” – BDB 928, trebala bi biti metafora za Nebo (usp. 32:15; 57:15; 58:4)				
4.	tjeskoban – BDB 799, ovaj je oblik nađen jedino ovdje. <i>Pual</i> GLAGOLSKI oblik u 23:12 znači “skršen”. Možda je Ezekija mislio o Psalmu 103:6 ili 146:7.				

▣ “O GOSPODINE” MT ima *adon* (BDB 10), kao u stihu 16, ne YHWH, kao u stihovima 3.4.5.7.11.20 (dva puta).22.

▣ “budi moja sigurnost” Ovaj IMPERATIV (BDB 786, KB 876, *Qal* IMPERATIV) izražava Ezekijin zahtjev temeljem njegove slabosti. GLAGOL znači zalog (usp. Job 17:3; Ps 119:122). YHWH Sâam bio je Ezekijina nada i jamac!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:15-20

¹⁵Što ću reći?

Jer On mi je govorio, i On Sâam je učinio to;

Ja ću lutati svima svojim godinama zbog gorčine moje duše.

¹⁶O GOSPODINE, od ovih stvari ljudi žive,

I u svemu ovome je život moga duha;

O vrati mi zdravlje i pusti me živjeti!

¹⁷Evo, za moje vlastito dobro ja imah veliku ogorčenost;

To si Ti koji si štitio moju dušu od jame ništavila,

Jer Ti si bacio sve moje grijeha iza Svojih leđa.

¹⁸Jer Šeol Te ne može hvaliti,

Smrt Te ne može slaviti;

Oni koji silaze dolje k jami ne mogu se nadati Tvojim vjernosti.

¹⁹Živuci je onaj tko daje hvale Tebi, kao što ja činim danas;

Otac kazuje svojim sinovima o Tvojim vjernosti.

²⁰GOSPODIN će me sigurno spasiti;

Tako ćemo mi svirati moje pjesme na gudačim instrumentima

Svih ovih dana našega života u domu GOSPODINOVU."

38:15-20 Ova kitica otkriva SZ-nu teologiju Šeola. Život nakon smrti nije bilo poželjno mjesto.

38:15 “On... je govorio... On Sâm je učinio to” Ovo odražava suverenost monoteističkoga Boga Izraela. On kaže, događa se (usp. 55:11)!

38:16 Drugi redak težak je u MT-u. LXX ga prevodi kao “i ti si vratio moj dah”; JPSOA to prevodi kao “moj je životni-dah vraćen”.

38:17

NASB

“Ti koji si štitio moju dušu”

NKJV

“Ti si pun ljubavi oslobodio moju dušu”

NRSV

“Ti si zadržao moj život”

NJB

“ti si čuvao moj život”

REB, Pešita

“ti si me spasio”

MT ima GLAGOL “ljubljaše” (לָחַם, BDB 365 I, KB 362, *Qal* PERFEKT), ali ne izgleda kako to dobro odgovara u ovome retku poezije, tako neki znanstvenici podrazumijevaju “zadržao”, נָחַם, BDB 362, usp. 14:6; 54:2; 58:1.

▣ “Jer Ti si bacio sve moje grijeha iza Svojih leđa” Ovaj je psalam povezan s Ezekijinim olakšanjem što je bio oslobođen iz Šeola. Ipak, nekako u židovskome mentalitetu, nepogoda je uvijek povezana s grijehom. Nije izvjesno kako su ikoja Ezekijina djelovanja bila viđena od YHWH da zaslužuju zemaljsku smrt. Međutim, to je predivna izjava da Bog oprašta i zaboravlja. Molim vas usporedite Psalam 103:11-14; Knjigu proroka Izaije 1:18; 43:2-5; 44:22; Jeremije 31:34; i Miheja 7:19.

Ovo je tako važna istina—kad Bog oprost, Bog oprost! Mnogi vjernici tvrde Božji oprost na temelju biblijskih obećanja, ali još nisu iskusili potpunu radost Božje oprostivosti!

POSEBNA TEMA: RIJEČI ZA OPROST

Ovdje je većina hebrejskih riječi ili idioma koji izražavaju Božanski oprost ljudskoga grijeha i pobune:

1. “oprostiti”, “otпустiti”, סָלַח – BDB 699, KB 757, tj. Knjiga Izlaska 34:9; Levitski zakonik 4:20.26.31.35; 5:10.13.16.18; 6:7; 19:22; Brojevi 14:20; 15:25-28; 30:5.8.12; I. Kraljevima 8:30.34.36.39.50; Psalam 25:11; 103:3; Knjiga proroka Izaije 55:7; Daniel 9:19; Amos 7:2 (ovaj je pojam uvijek korišten za Boga, nikad za ljude)
2. “obrisati”, “izbrisati”, נָשָׂא (vrlo uobičajen GLAGOL s mnogo značenja) – BDB 669, KB 724, tj. Knjiga Izlaska 23:21; 32:32; 34:7; Brojevi 14:18; Jošua 24:19; Psalam 25:18; 32:1.5; 85:2; 99:8; Knjiga proroka Miheja 7:18
3. “pokriti”, “popraviti”, כָּפַר – BDB 497, KB 493, tj. vrlo uobičajeno u Levitskome zakoniku; Psalam 65:3; 78:38; 79:9; Knjiga proroka Izaije 6:7; 22:14; Jeremija 18:23; Ezekiel 16:63; Daniel 9:24
4. “obrisati”, “izbrisati”, מָחָה – BDB 562, KB 567, tj. Knjiga Nehemije 4:5; Psalam 51:1.9; Knjiga proroka Izaije 43:25; 44:22; Jeremija 18:23
5. “ozdraviti”, רָפָא – BDB 950, KB 1272, tj. II. Knjiga Ljetopisa 7:14; Psalam 41:4; 103:3; Knjiga proroka Izaije 6:10; 57:18; Jeremija 3:22; 17:14; 30:17; Hošea 5:13; 14:4
6. “umirati”, עָבַר – BDB 716, KB 778, tj. Izreke 19:11; Knjiga proroka Amosa 7:8; 8:2; Mihej 7:18
7. “prati”, כָּבַס – BDB 460, KB 459, tj. Psalam 51:2.7; Knjiga proroka Jeremije 2:22; 4:14
8. “čistiti”, טָהַר – BDB 372, KB 369, tj. Levitski zakonik 16:30; Psalam 51:7; Izreke 20:9; Knjiga proroka Ezekiel 24:13; 36:25
9. “baciti iza leđa”, שָׁלַךְ – BDB 1020, KB 1527, tj. Knjiga proroka Izaije 38:17; Miheja 7:19
10. “pročistiti”, חָטָא – BDB 306, KB 305, tj. Psalam 51:7 (ovaj suzvuk Božanskoga čišćenja ovoga uobičajenoga GLAGOLA, nađen je jedino ovdje)
11. “skriti Svoje lice od”, סָתַר – BDB 711, KB 771, tj. Psalam 51:9
12. “sjeti se” (negativno), זָכַר – BDB 269, KB 269, tj. Knjiga proroka Izaije 43:25
13. “zdobiti”, (doslovno “podjarmiti”), כָּבַשׁ – BDB 461, KB 460, tj. Knjiga proroka Miheja 7:19.

38:20 “GOSPODIN će me sigurno spasiti” Vidi Posebnu temu: Spasenje u (שׁוּעָה) 33:2.

Zabilježite “spasenje” ovdje uključuje fizičko oslobođenje od smrti dopuštajući buduće štovanje u Hramu, usp. stih 22; II. Knjiga o Kraljevima 20:5, više kao Psalam 23:6.

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 38:21-22

²¹Sad Izaija je rekao: "Dajte mu da uzme kolač od smokava i metne ih na čir, da se može oporaviti." ²²Onda je Ezekija rekao: "Koji je znak da ću ja uzići k domu GOSPODNJEMU?"

38:21-22 Ovi stihovi nedostaju u Izajjinim DSS, ali oni su u LXX-i. Njihov oblik nađen je ranije u izvješću u II. Knjizi o Kraljevima 20:7. NJB ih stavlja u svoj prijevod nakon stiha 6.

38:21 “Dajte mu da uzme kolač od smokava i metne ih na čir, da se može oporaviti” Mi znamo iz drugih drevnih izraelskih spisa da su smokve bile korištene kao lijek (također u Ugaritu). Ovdje imamo jasnu prirodu Ezekijine bolesti (tj. čir). Je li to bila neka vrsta kancerogene tvari ili čir na ranjenome mjestu neizvjesno je.

Zabilježite to je YHWH koji iscjeljuje, ali dvorski liječnici su oni koji daju lijekove (tj. smokve). Ponovno drevni ljudi nisu radili razlike između Božanskoga uzroka i prirodnoga uzroka. Sva uzročnost pripisana je Bogu. On je prisno uključen u Svoj svijet, Svoj zavjetni narod, i pojedince!

Ovaj stih ima tri ZAPOVJEDNA načina:

1. dajte mu da uzme – BDB 669, KB 724, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
2. dajte mu da ih primijeni (doslovno utre) – BDB 598, KB 634, *Qal* IMPERFEKT upotrijebljen u ZAPOVJEDNOME smislu
3. pustite mu neka živi – BDB 310, KB 309, *Qal* ZAPOVJEDNI.

IZAIJA 39

PODJELA NA ODLOMKE U SUVREMENIM PRIJEVODIMA

NASB	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Ezekija pokazuje svoje riznice	babilonski poslanici	poslanstvo Merodak-Baladana	glasnici iz Babilonije	babilonsko poslanstvo
39:1-4	39:1-2 39:3-8	39:1-4	39:1-3a 39:3b 39:4	39:1-2 39:3-4
39:5-8		39:5-8	39:5-7 39:8	39:5-8

ČITANJE KRUG TRI (vidi str. xiv. u uvodnome dijelu)

SLIJEĐENJE IZVORNE AUTOROVE NAKANE NA RAZINI ODLOMKA

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Pročitajte odlomak odjednom. Odredite subjekte (čitanje kruga #3, str. xiv.). Usporedite vašu podjelu subjekta s pet suvremenih prijevoda navedenih gore. Podjela na odlomke nije nadahnuta, ali ona je ključ za slijeđenje izvorne autorove nakane, što je srce tumačenja. Svaki odlomak ima jedan i samo jedan subjekt.

1. Prvi odlomak
2. Drugi odlomak
3. Treći odlomak
4. I tako dalje.

OKVIRNI UVIDI

Za dobru raspru o mogućim nadnevcima kad su ovi poslanici došli vidi od Gleasona Archera, *Encyclopedia of Bible Difficulties*, str. 212-213.

PROUČAVANJE RIJEČI I IZRIČAJA

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 39:1-4

¹U vrijeme Merodak-Baladana sin Baladana, kralj Babilona, pošalje pisma i predstavnika Ezekiji, jer je čuo da je on bio bolestan i da se oporavio. ²Ezekija bijaše zadovoljan, i pokaza im svu svoju riznicu, srebro i zlato i mirodije i skupocjeno ulje i svu svoju oružarnicu i sve što bijaše nađeno u riznicama. Ne postojahu išta u njegovoj kući

ni u svu njegovu posjedu što Ezekija nije pokazao njima. ³Onda Izaija prorok dođe kralju Ezekiji i reče mu: "Što su rekli ovi ljudi, i odakle su oni došli k tebi?" A Ezekija reče: "Oni dođoše k meni iz daleke zemlje, iz Babilona." ⁴On reče: "Što su oni vidjeli u tvojoj kući?" Tako Ezekija odgovori: "Oni su vidjeli sve što je u mojoj kući; ne postoji išta među mojim riznicama što im nisam pokazao."

39:1 "Merodak-Baladan" [Merodak-Baladan] Ovo je bio knez Bit-Yakina, koji je nadzirao južni Babilon (721.-710., 703.-702. g.pr.Kr.) i koji se pobunio protiv Asirije, dva puta. Vidi Okvirne uvide u poglavlje 38.

▣ **"kralj Babilona, pošalje pisma"** Očito ovaj je kralj Babilona tražio saveznike protiv Asirije i, nažalost, Ezekijin ponos uzrokovao mu je napraviti ludu stvar (usp. stih 2) u otkrivanju svoga bogatstva i sredstava ovim babilonskim poslanicima. On je moguće tražio novi politički savez.

39:2

NASB, NKJV "bijaše zadovoljan"

NRSV, TEV, REB "radostan"

NJB "bijaše obradovan"

LXX "radostan"

MT ima "radostan" (BDB 970, KB 1333, *Qal* IMPERFEKT), što je često korišteno u smislu oholosti (usp. Job 31:29; Ps 35:15.19.24; 38:16; Izr 24:17; Ez 25:6; Mih 7:8).

▣ **"Ne postojашe išta u njegovoj kući ni u svu njegovu posjedu što Ezekija nije pokazao njima"** GLAGOL "pokazao" (BDB 906, KB 1157) je *Hiphil* PERFEKT. Kralj se uistinu trudio istaći se. Mora da ih je on osobno pratio u sva građanska i sveta mjesta (usp. stih 4).

39:3-4 Je li Izaija tražio izvješće? Ja mislim kako je to bilo retoričko pitanje da prodrma kralja!

NASB (AŽURIRANI) TEKST: 39:5-8

⁵Onda Izaija reče Ezekiji: "Čuj riječ GOSPODINA nebeskih vojska: ⁶'Gle, dani dolaze kad će sve što je u tvojoj kući i sve što tvoji očevi pohraniše u spremište do ovoga dana biti odneseno u Babilon; ništa neće ostati', govori GOSPODIN. ⁷I neki od tvojih sinova koji će proizaći od tebe, koji će ti se roditi, bit će odvedeni, i oni će postati dužnosnici u palači babilonskoga kralja.'" ⁸Potom Ezekija reče Izaiji: "Riječ GOSPODINA koju si mi rekao dobra je." Jer on mišljaše: "Jer postojat će mir i istina u mojim danima."

39:5 Ovo je književna oznaka ("čuj", BDB 1033, KB 1570, *Qal* IMPERATIV) za Božansku poruku, očito povezanu s Ezekijinim nesmotrenim djelom.

39:6 Ovaj je stih proročanstvo o dolazećem babilonskome izgnanstvu pod Nebukadnezarom II. (tj. 605., 597., 586., 582. g.pr.Kr.). Izgleda kako biblijski udarac nije samo: (1) Ezekijina oholost; nego isto tako (2) idolatrija njegova sina, Manaše (usp. II. Kr 21:1-18); i (3) nastavljaјуća nevjera i idolatrija naroda. Stvarna poteškoća bila je ta što je Ezekija bio kušan ponovno se pouzdati u politički savez, kao što se u Egipt ranije. Netko bi mogao pomisliti kako ga je odgovor na molitvu u poglavlju 38 morao odvojiti od ovakve vrste djelatnosti.

39:7 Ovaj je stih iznenađujući, ne zato što je to istinito proročanstvo, nego zato što je Izaija uvijek vjerovao u nepovredivost Jeruzalema i Davidovske obitelji (usp. II. Sam 7).

Također zabilježite da Babilon Ezekijinih posjetitelja nije isti Babilon koji je prouzročio četiri izgnanstva. Većina Izaijine poezije je višeznačna dovoljno da se odnosi na:

1. Asiriju
2. Babilon
3. Neo-Babilon
4. događaje na kraju vremena.

▣ **"bit će odvedeni"** Ovo se dogodilo kralju Jojakinu (usp. II. Kr 24:15).

▣ **“dužnosnici”** Pojam (BDB 710) doslovno znači “eunusi”, ali to je moralo upućivati na visoke dvorske dužnosnike (usp. Potifar je bio oženjen, Post 39:1). U ovome okviru pojam mora uputiti na:

1. dokaz simbola babilonske snage
2. obranu države.

39:8 “Riječ GOSPODINA koju si mi rekao dobra je” Ovo je zaprepašujuća izjava. Ona znači ili da je Ezekija shvatio kako je njegov ponos bio izvor Božje pravedne osude i, stoga, poštena je, ili može podrazumijevati, kao u stihu 8b, kako je on baš radostan što se osuda neće dogoditi u njegovo vrijeme. Neki su znanstvenici tvrdili kako je razlog kraljeve sreće bio taj da ovo znači kako će on imati sina.

PITANJA ZA RASPRAVU

Ovaj komentar je vodič za proučavanje, što znači da ste odgovorni za vaše vlastito tumačenje Biblije. Svaki od nas mora hodati u svjetlu kojeg imamo. Prvenstvo u tumačenju imate vi, Biblija, i Sveti Duh. Sad to ne morate prepustiti komentatoru.

Ova pitanja za raspravu predviđena su da vam pomognu promišljati kroz glavne teme ovoga odjeljka Knjige. Ona su napravljena da budu misaono-nametljiva, ne konačna.

1. Kako je ova zamisao pouzdanja povezana s opetovanom porukom asirskog dužnosnika u Knjizi proroka Izaije 36 i 37?
2. Je li Ezekija plaćao danak Asiriji i je li imao vojni savez s Egiptom?
3. Zašto je Knjiga proroka Izaije 37:20 tako značajna?
4. Zašto je Bog dao dva znaka Ezekiji?
5. Zašto je Ezekija bio tako strogo osuđen za pokazivanje svoga blaga babilonskim dužnosnicima?

DODATAK JEDAN

UVOD U HEBREJSKU POEZIJU

I. UVOD

- A. Ova vrsta književnosti čini 1/3 Staroga zavjeta. Ona je posebice uobičajena u dijelovima Hebrejskoga kanona "Proroci" (svi osim Hagaja i Malahije sadržavaju poeziju) i u "Spisima".
- B. Vrlo je različita od engleske poezije. Engleska se poezija razvila iz grčke i latinske poezije, koja je prvenstveno temeljena na zvuku. Hebrejska poezija ima mnogo zajedničkoga s poezijom Kanaana. U poeziji Bliskoga Istoka ne postoje naglašeni redovi ili rima (nego postoji ritam).
- C. Arheološko otkriće sjeverno od Izraela u Ugaritu (Ras Šamra) pomoglo je znanstvenicima razumjeti SZ-nu poeziju. Ova poezija iz XV. st.pr.Kr. ima očigledne književne veze s biblijskom književnošću.

II. OPĆE OSOBINE POEZIJE

- A. Vrlo je zbijena.
- B. Pokušava izraziti istinu, osjećaje ili iskustva u slikovitome prikazu.
- C. Ona je prvenstveno pisana ne usmena. Visoko je ustrojena. Ovaj je ustroj izražen u:
 - 1. uravnoteženim redovima (paralelizam)
 - 2. igrama riječi
 - 3. igrama zvuka.

III. GRAĐA (R. K. Harrison, *Introduction To The Old Testament*, str.965-975)

- A. Biskup Robert Lowth u svojoj knjizi, *Lectures on the Sacred Poetry of the Hebrews* (1753.) bio je prvi koji je obilježio biblijsku poeziju kao uravnotežene redove misli. Većina suvremenih engleskih prijevoda napravljena je tako da pokažu redove poezije:
 - 1. istoznačni – redovi izražavaju istu misao u različitim riječima:
 - a. Psalam 3:1; 49:1; 83:14; 103:13
 - b. Izreke 19:5; 20:1
 - c. Knjiga proroka Izaije 1:3.10
 - d. Knjiga proroka Amosa 5:24; 8:10
 - 2. proturječni – redovi izražavaju oprečne misli putem suprotivosti ili izricanjem pozitivnoga i negativnoga:
 - a. Psalam 1:6; 90:6
 - b. Izreke 1:29; 10:1.12; 15:1; 19:4
 - 3. umjetni – naredna dva ili tri retka razvijaju misao - Psalam 1:1-2; 19:7-9; 29:1-2
 - 4. chiasic građa [ili građa prstena – op.prev.] – uzorak poezije izražava poruku u silaznome i uzlaznome redu. Glavna točka nalazi se u sredini uzorka.
- B. A. Briggs u svojoj knjizi, *General Introduction to the Study of Holy Scripture* (1899.) razvio je naredni stupanj raščlambe hebrejske poezije:
 - 1. simbolički – jedna kratka rečenica doslovna a druga metaforička, Psalam 42:1; 103:3
 - 2. klimatski ili kao stube – kratke rečenice otkrivaju istinu u uzlaznome načinu, Psalam 19:7-14; 29:1-2; 103:20-22
 - 3. introvertan – nizovi kratkih rečenica, uobičajeno ih je najmanje četiri povezano s unutarnjom građom retka 1 s 4 i 2 s 3 - Psalam 30:8-10a

- C. G. B. Gray u svojoj knjizi, *The Forms of Hebrew Poetry* (1915.) razvio je zamisao uravnoteženih kratkih rečenica dodatno s:
1. potpunom ravnotežom – gdje je svaka riječ u retku jedan ponovljena ili uravnotežena riječju u retku dva - Psalam 83:14 i Knjiga proroka Izaije 1:3
 2. nepotpunom ravnotežom gdje kratke rečenice nisu iste duljine - Psalam 59:16; 75:6.
- D. Danas postoji rastuće prepoznavanje književnoga uzorka građe u hebrejskome nazvanog chiazam, koji obilježava čudan broj usporednih redova oblikujući lik pješčanoga sata čime je naglašen središnji redak.
- E. Vrsta uzoraka zvuka nađenih u poeziji općenito, ali ne često u istočnjačkoj poeziji:
1. igra alfabela (akrostih [niz stihova ili redova u pjesmi u kojoj njihova početna slova čine neku smislenu riječ, ime ili rečenicu – op.prev.], usp. Ps 9; 34; 37; 119; Izr 31:10 i dalje; Tuž 1 - 4)
 2. igra suglasnika (aliteracija [upotrebljavanje riječi koje počinju s istim glasom – op.prev.], usp. Ps 6:8; 27:7; 122:6; Iz 1:18-26)
 3. igra samoglasnika (asonancija [glasovna figura koja nastaje ponavljanjem istih samoglasnika radi postizanja zvukovnog ugođaja, ritma ili glasovnih učinaka – op.prev.], usp. Post 49:17; Izl 14:14; Ez 27:27)
 4. igra ponavljanja sličnih zvučnih riječi s različitim značenjima (paronomasija [dosjetka – op.prev.]
 5. igra riječima koje, kad su izražene, zvuče kao stvar koju imenuju (onomatopeja)
 6. posebno uvođenje i završavanje (zaključno).
- F. Postoji nekoliko vrsta poezije u Starome zavjetu. Neke su tematski povezane a neke su oblikovno povezane:
1. posvećena pjesma [nekome ili nečemu – op.prev.] – Knjiga Brojeva 21:17-18
 2. pjesme rada - (smjeraju ali nisu navedene u Sucima 9:27); Knjiga proroka Izaije 16:10; Jeremija 25:30; 48:33
 3. balade – Knjiga Brojeva 21:27-30; Knjiga proroka Izaije 23:16
 4. pjesme o piću ili napitnice - negativne, Knjiga proroka Izaije 5:11-13; Amos 6:4-7 i pozitivne, Izaija 22:13
 5. ljubavni spjevovi – Pjesma nad pjesmama, svadbeni govor u zagonetkama – Knjiga o Sucima 14:10-18, svadbena pjesma - Psalam 45
 6. tužaljke/naricaljka - (smjera na ali nije navedeno u II. Sam 1:17 i II. Ljet 35:25) – II. Knjiga o Samuelu 3:33; Psalam 27; 28; Knjiga proroka Jeremije 9:17-22; Tužaljke; Knjiga proroka Ezekiel 19:1-14; 26:17-18; Nahum 3:15-19
 7. ratne pjesme – Knjiga Postanka 4:23-24; Izlazak 15:1-18.20; Brojevi 10:35-36; 21:14-15; Jošua 10:13; Suci 5:1-31; 11:34; I. Samuelova 18:6; II. Samuelova 1:18; Knjiga proroka Izaije 47:1-15; 37:21
 8. posebno blagoslivljanje ili blagoslov vođe – Knjiga Postanka 49; Brojevi 6:24-26; Ponovljeni zakon 32; II. Samuelova 23:1-7
 9. magični tekstovi - Balaam, Knjiga Brojeva 24:3-9
 10. sveti spjevovi - Psalmi
 11. akrostih spjevovi - Psalam 9; 34; 37; 119; Izreke 31:10 i dalje te Tužaljke 1 - 4
 12. prokletstva - Knjiga Brojeva 21:22-30
 13. podrugljivi spjevovi- Knjiga proroka Izaije 14:1-22; 47:1-15; Ezekiel 28:1-23
 14. knjiga ratnih spjevova (Jašar) - Knjiga Brojeva 21:14-15; Jošua 10:12-13; II. Samuelova 1:18.

IV. VODIČ ZA TUMAČENJE HEBREJSKE POEZIJE

- A. Potražite središnju istinu kitice ili strofe (to je kao odlomak u prozi). RSV je bio prvi suvremeni prijevod za određivanje poezije kiticama. Usporedite suvremene prijevode za korisne uvide.
- B. Odredite slikovni jezik i izrazite ga u prozi. Upamtite ova vrsta književnosti vrlo je zbijena, više je ostavljeno čitatelju da je popuni.
- C. Budite sigurni da povezujete dulji predmet usmjerenih spjevova s njihovim književnim okvirom (često čitavu Knjigu) i povijesnom okolnošću.

- D. Knjige o Suci 4 i 5 vrlo su korisne u viđenju kako poezija izražava povijest. Suci 4 su proza a Suci 5 poezija istoga događaja (također usporedite Izl 14 i 15).
- E. Pokušajte odrediti vrstu uključenog paralelizma, ili istoznačnog, proturječnog, ili umjetnoga. Ovo je vrlo važno.

DODATAK DVA

UVOD U PROROČANSTVO STAROGA ZAVJETA

I. UVOD

A. Uvodne izjave

1. Vjerujuća zajednica ne slaže se o tome kako tumačiti proročanstvo. Druge istine bile su postavljene kao ortodoksno [pravovjerno – op.prev.] stajalište kroz stoljeća, ali ne i ova.
2. Postoji nekoliko dobro određenih stupnjeva SZ-noga proročanstva:
 - a. predmonarhijsko (prije kralja Šaula)
 - 1) pojedinci zvani proroci:
 - (a) Abraham – Knjiga Postanka 20:7
 - (b) Mojsije – Knjiga Brojeva 12:6-8; Ponovljeni zakon 18:15; 34:10
 - (c) Aron – Knjiga Izlaska 7:1 (govornik za Mojsija)
 - (d) Mirjam – Knjiga Izlaska 15:20
 - (e) Medad i Eldad - Knjiga Brojeva 11:24-30
 - (f) Debora – Knjiga o Sucima 4:4
 - (g) neimenovan - Knjiga o Sucima 6:7-10
 - (h) Samuel – I. Knjiga o Samuelu 3:20
 - 2) upućivanja na proroke kao skupinu - Ponovljeni zakon 13:1-5; 18:20-22
 - 3) proročke skupine ili cehovi - I. Knjiga o Samuelu 10:5-13; 19:20; I. Kraljevima 20:35.41; 22:6.10-13; II. Kraljevima 2:3.7; 4:1.38; 5:22; 6:1. itd.
 - 4) Mesija nazvan prorok – Ponovljeni zakon 18:15-18
 - b. monarhijski proroci koji nisu pisali (oni naslovljavaju kralja)
 - 1) Gad – I. Knjiga o Samuelu 7:2; 12:25; II. Samuelova 24:11; I. Ljetopisa 29:29
 - 2) Natan – II. Knjiga o Samuelu 7:2; 12:25; I. Kraljevima 1:22
 - 3) Ahija – I. Knjiga o Kraljevima 11:29
 - 4) Jehu – I. Knjiga o Kraljevima 16:1.7.12
 - 5) neimenovan – I. Knjiga o Kraljevima 18:4.13; 20:13.22
 - 6) Elija – I. Knjiga o Kraljevima 18; II. Knjiga o Kraljevima 2
 - 7) Mihej – I. Knjiga o Kraljevima 22
 - 8) Ilija – II. Knjiga o Kraljevima 2:8.13
 - c. klasična pisanja proroka (oni naslovljavaju narod kao i kralja): Izaija – Malahija (osim Daniela).

B. Biblijski pojmovi

1. *ro'eh* = vidjelac, I. Knjiga o Samuelu 9:9. Ovo upućivanje pokazuje prijelaz na pojam *Nabi*, što znači “prorok” i dolazi iz korijena, “pozvati”. *Ro'eh* je oblik općega hebrejskog pojma “vidjeti”. Ta osoba razumije Božje načine i naume i bila je pitana za savjet da potvrdi Božju volju u nekome pitanju.
2. *hozeh* = vidjelac, II. Knjiga o Samuelu 24:11. U osnovi to je istoznačnica za *ro'eh*. Pojam je od rijetkoga hebrejskog pojma “vidjeti u viđenju”. Participni oblik najčešće je bio upotrijebljen za upućivanje na proroke.
3. *nabi* = prorok, srodan akadskome glagolu *nabu* = “pozvati” te arapskome *naba'a* = “najaviti”. Ovo je najuobičajeniji SZ-ni pojam za označavanje proroka. Bio je uporabljen više od 300 puta. Točna etimologija je neizvjesna, ali “pozvati” sad izgleda najbolja mogućnost. Moguće najbolje razumijevanje dolazi iz YHWH-inog opisa Mojsijeve odnosa prema faraonu posredstvom Arona (usp. Izl 4:10-16; 7:1; Pnz 5:5). Prorok je netko tko govori za Boga Njegovu narodu (usp. Am 3:8; Jer 1:7.17; Ez 3:4).

4. Sva tri pojma korištena su za proročku službu u I. Knjizi Ljetopisa 29:29; Samuel - *Ro'eh*; Natan - *Nabi*; i Gad - *Hozeh*.
5. Izričaj '*ish ha* - '*elohim*, "čovjek od Boga", također je šira oznaka za Božjega govornika. Korišten je oko 76 puta u SZ-u u smislu "prorok".
6. Riječ "prorok" grčkoga je podrijetla. Dolazi od: (1) *pro* = "pred" ili "za"; (2) *phemi* = "govoriti".

II. ODREDBA PROROČANSTVA

- A. Pojam "proročanstvo" ima šire semantičko polje u hebrejskome negoli u engleskome. Židovi su označili povijesne knjige od Jošue do Knjige o Kraljevima (osim Knjige o Ruti) kao "rani proroci". Obojica i Abraham (Post 20:7; Ps 105:5) i Mojsije (Pnz 18:18) označeni su kao proroci (isto tako i Mirjam, Izl 15:20). Prema tome, budite na oprezu glede pretpostavljenih engleskih odredbi!
- B. "Prorokovanje može biti valjano određeno kao takvo razumijevanje povijesti koje prihvaća značenje jedino u pojmovima božanske brige, božanske svrhe, božanskoga sudjelovanja" (*Interpreter's Dictionary of the Bible*, tom 3, str. 896).
- C. "Prorok nije niti filozof ni sustavni teolog, nego zavjetni posrednik koji prenosi Božju riječ Njegovu narodu kako bi oblikovao njihovu budućnost preinakom njihove sadašnjosti" ("Proroci i proročanstvo", *Encyclopedia Judaica*, tom 13, str. 1152).

III. SVRHA PROROČANSTVA

- A. Proročanstvo je način za Boga da govori Svome narodu, osiguravajući vodstvo u njihovoj sadašnjoj okolnosti i nadi u Njegov nadzor njihovih života i svjetskih događaja. Njihova je poruka u osnovi bila skupna. Značila je ukor, ohrabrenje, izazivanje vjere i pokajanja, te izvješćivanje Božjeg naroda o Njemu Sámome te Njegovim naumima. Oni su držali Božji narod u odanosti Božjim Savezima. Često je bilo korišteno za jasno otkrivenje Božjega odabira govornika (Pnz 13:1-3; 18:20-22). Ovo je, u konačnici, moralo upućivati na Mesiju.
- B. Često, proroci su uzimali povijesne ili teološke krize svoga vremena i prenosili ih u eshatološku okolnost. Ovaj pogled na kraj-vremena povijesti (teološki) jedinstven je za Izraela te njegov osjećaj Božanskoga izbora i obećanja temeljem Saveza.
- C. Izgleda da služba proroka uravnotežuje (Jer 18:18) i nadomješćuje službu velikoga svećenika kao način spoznaje Božje volje. Urim i Tumim prelaze u govornu poruku od Božjega govornika. Služba proroka izgleda da je isto tako nestala u Izraelu nakon Malahije (ili pisanja Knjige Ljetopisa). Ne pojavljuje se sve do 400 godina kasnije s Ivanom Krstiteljem. Neizvjesno je kako se novozavjetni dar "proročanstva" odnosi prema SZ-u. Novozavjetni proroci (Djela 11:27-28; 13:1; 14:29.32.37; 15:32; I. Kor 12:10.28-29; Ef 4:11) nisu objavitelji novoga otkrivenja, nego pred-pripovjedači i pred-kazivači Božje volje u ponavljajućim okolnostima.
- D. Proročanstvo nije isključivo ili prvenstveno po prirodi ono koje predviđa. Predviđanje je jedan način potvrde njegove službe i njegove poruke, ali mora biti zabilježeno da "... manje od 2% SZ-noga proročanstva je mesijansko. Manje od 5% posebice opisuje doba Novoga saveza. Manje od 1% odnosi se na događaje koji se tek moraju dogoditi" (Fee i Stuart, *How to Read the Bible For All Its Worth*, str. 166).
- E. Proroci predstavljaju Boga narodu, dok svećenici predstavljaju narod Bogu. Ovo je općenita izjava. Postoje iznimke kao Habakuk, koji upućuje pitanja Bogu.
- F. Jedan od razloga zašto je teško razumjeti proroke je taj da ne znamo kako su njihove Knjige bile ustrojene. Nisu kronološke. Izgleda da su tematske, ali ne uvijek na način koji bi bio očekivan. Često ne postoji očita povijesna okolnost, vremenski okvir, ili jasna podjela između proroštava. Teško je: (1) pročitati Knjige

odjednom; (2) napraviti njihov kratki pregled po temama; i (3) utvrditi središnju istinu ili autorovu nakanu u svakome proroštvu.

IV. ZNAČAJKE PROROČANSTVA

- A. Izgleda da u Starome zavjetu postoji razvitak zamisli “prorok” i “proročanstvo”. U ranome Izraelu razvijalo se zajedništvo proroka, vođenih snažnim karizmatičkim vođom kao Ilija ili Elizej. Ponekad je izričaj “sinovi proroka” bio korišten za označavanje ove skupine (II. Kr 2). Proroci toga vremena bili su obilježeni oblicima zanosa (I. Sam 10:10-13; 19:18-24).
- B. Međutim, ovo je razdoblje vrlo brzo prešlo u vrijeme pojedinačnih proroka. Bilo je onih proroka (oboju i pravih i krivih) koji su se poistovjećivali s kraljem, te živjeli u palači (Gad, Natan). Isto tako, bilo je onih koji su bili neovisni, ponekad potpuno nepovezani sa stvarnim stanjem izraelskoga društva (Amos, Mihej). Postojali su i muški i ženski (II. Kr 22:14).
- C. Prorok je često bio objavitelj budućnosti, uvjetovan trenutačnim odazivom osobe ili naroda. Često je prorokov zadatak bio razotkrivanje Božjega sveopćeg nauma za Njegovo Stvorenje koji nije bio pod utjecajem odaziva ljudi. Ovaj je sveopći eshatološki naum jedinstven među prorocima Izraela u drevnome Bliskom Istoku. Proricanje i odanost Savezu bila su dva žarišta proročkih poruka (usp. Fee i Stuart, str. 150). Ovo podrazumijeva da su proroci prvenstveno bili jedinstveni u žarištu. Uobičajeno, ali ne isključivo, oni naslovljuju narod Izraela.
- D. Većina proročke građe bila je predstavljena usmeno. Poslije je bilo usklađeno značenjem tema ili kronologijom, ili drugim uzorcima bliskoistočne književnosti, koje su nam izgubljene. Zato jer je bilo usmeno, ono nema građu kao pisana proza. Ovo čini Knjige teškima za glatko čitanje i teškima za razumijevanje bez posebne povijesne okolnosti.
- E. Proroci koriste nekoliko uzoraka za prijenos svojih poruka:
1. sudska pozornica – Bog dovodi Svoj narod na sud; često je to slučaj razvoda gdje YHWH odbacuje Svoju ženu (Izraela) zbog njene nevjernosti (Hoš 4; Mih 6)
 2. žalobna naricaljka – posebna nakana ove vrste poruke i njene osobine “jao” odvaja je kao poseban oblik (Iz 5; Hab 2)
 3. izricanje blagoslova Saveza – naglašena je uvjetovana narav Saveza i posljedice su, i pozitivne i negativne, izrijekom navedene za budućnost (Pnz 27 – 29).

V. BIBLIJSKA SVOJSTVA ZA OVJERU ISTINSKOGA PROROKA

- A. Ponovljeni zakon 13:1-5 (predviđanja/znakovi povezani su s monoteističkom čistoćom).
- B. Ponovljeni zakon 18:9-22 (krivi proroci/pravi proroci).
- C. I muškarci i žene bili su pozvani i označeni kao proroci ili proročice:
1. Mirjam - Knjiga Izlaska 15
 2. Debora – Knjiga o Sucima 4:4-6
 3. Hulda – II. Knjiga o Kraljevima 22:14-20; II. Ljetopisa 34:22-28.
- D. U okolnim kulturama proroci su bili ovjereni sredstvima vraćanja. U Izraelu oni su bili ovjereni:
1. teološkim ispitom – uporaba imena YHWH
 2. povijesnim ispitom – točna predviđanja.

KORISNI VODIČI ZA TUMAČENJE PROROČANSTVA

- A. Naći nakanu izvornoga proroka (uređivač teksta) bilježenjem povijesne okolnosti i književnoga okvira svakog proročanstva. Uobičajeno će to uključiti Izraelovo kidanje Mojsijeva Saveza na neki način.

- B. Pročitati i tumačiti čitavo proročanstvo, ne samo dio; napraviti kratki pregled kao sadržaj. Vidjeti kako se to odnosi na obližnja proročanstva. Pokušati napraviti kratki pregled čitave Knjige (po književnim jedinicama i stupnju odlomka).
- C. Uzeti doslovno tumačenje odlomka sve dok vas nešto u sâmom tekstu ne potakne na simboličku uporabu; potom nastojati staviti simbolički jezik u prozu.
- D. Raščlaniti simboličko djelovanje u svjetlu povijesne okolnosti i usporednih odlomaka. Budite sigurni da ste upamtili kako je to drevna bliskoistočna književnost, a ne zapadnjačka ili suvremena književnost.
- E. Pomno razmotrite predviđanja:
 1. Jesu li ona isključivo za autorovo vrijeme?
 2. Jesu li ona poslije bila ispunjena u povijesti Izraela?
 3. Jesu li ona ipak budući događaji?
 4. Imaju li ona tadašnje ispunjenje a ipak buduće ispunjenje?
 5. Dozvolite autorima Biblije, ne suvremenim autorima, voditi vaše odgovore.
- F. Posebne pozornosti:
 1. Je li predviđanje poblize određeno uvjetovanim odazivom?
 2. Je li izvjesno kome je naslovljeno proročanstvo (i zašto)?
 3. Postoji li i biblijska i/ili povijesna mogućnost za višestruka ispunjenja?
 4. NZ-ni autori bili su sposobni pod nadahnućem vidjeti Mesiju na mnogim mjestima u SZ-u koja nama nisu očita. Izgleda da su koristili doktrinu ili igru riječi. Budući mi nismo nadahnuti, bolje da taj pristup ostavimo njima.

VII. KORISNE KNJIGE

- A. *A Guide to Biblical Prophecy* od Carla E. Armerdinga i W. Warda Gasquea
- B. *How to Read the Bible for All Its Worth* od Gordona Feeja i Douglasa Stuarta
- C. *My Servants the Prophets* od Edwarda J. Younga
- D. *Plowshares and Pruning Hooks: Rethinking the Language of Biblical Prophecy and Apocalyptic* od D. Brenta Sandyja
- E. *Cracking the Old Testament Code*, D. Brent Sandy i Ronald L. Giese, Jr.

DODATAK TRI

KRATKI POVIJESNI PREGLED

Kratki povijesni pregled sila Mezopotamije (korištenje nadnevaka prvenstveno temeljeno na *A History of Israel*, str. 462 i dalje, od Johna Brighta):

A. Asirsko Carstvo (Post 10:11):

1. religija i kultura bile su pod velikim utjecajem Sumersko/Babilonskoga Carstva
2. provizorni popis vladara i približni nadnevc:

[g.pr.Kr.]

a.	1354.-1318.	-	Asshur-Uballit I. [Aššur-uballit I.]:
(1) osvojio hetitski grad Karkemiš
(2) započeo je odstranjivati utjecaj Hetita i dozvolio razvitak Asirije
b.	1297.-1266.	-	Adad-Nirari I. (moćni kralj)
c.	1265.-1235.	-	Salmanasar I. (moćni kralj)
d.	1234.-1197.	-	Tukulti-Ninurta I.
- prvi osvajač Babilonskoga Carstva na jugu
e.	1118.-1078.	-	Tiglat-Pileser I.
- Asirija postaje najveća sila u Mezopotamiji
f.	1012.- 972.	-	Ashur-Rabi II.
g.	972.- 967.	-	Ashur-Resh-Isui II. [Ashur-Reš-Isui II.]
h.	966.- 934.	-	Tiglat-Pileser II.
i.	934.- 912.	-	Ashur-Dan II.
j.	912.- 890.	-	Adad-Nirari II.
k.	890.- 884.	-	Tukulti-Ninurta II.
l.	883.- 859.	-	Ashur-Nasir-Apal II. [Ašur-Nasir II.-Apal]
m.	859.- 824.	-	Salmanasar III.
- bitka kod Karkara 853. g.pr.Kr.
n.	824.-811.	-	Shamashi-Adad V.
o.	811.-783.	-	Adad-Nirari III.
p.	781.-772.	-	Salmanasar IV.
q.	772.-754.	-	Ashur-Dan III.
r.	754.-745.	-	Ashur-Nirari V.
s.	745.-727.	-	Tiglat-Pileser III.:
(1) u II. Knjizi o Kraljevima 15:19 nazvan njegovim babilonskim kraljevskim imenom Pul
(2) vrlo moćan kralj
(3) započeo politiku izgnanstva osvojenog naroda
(4) 735. g.pr.Kr. postojala je postrojba “siro-efrajimske legije” čija je nakana bila ujediniti sve dostupne vojne izvore transjordanijskih naroda od gornjih voda Eufrata do Egipta u svrhu neutraliziranja rastuće vojne sile Asirije. Kralj Ahaz Judejski odbio je pridružiti se te bio napadnut od Izraela i Sirije. Pisao je Tiglat-Pileseru III. za pomoć protivno savjetu Izaije (usp. Iz 7-12)
(5) 732. g.pr.Kr. Tiglat-Pileser III. napada i osvaja Siriju i Izrael te postavlja vazalnog kralja na prijestolje Izraela, Hošeu (732.-722.). Tisuće Židova iz Sjevernoga Kraljevstva bilo je prognano u Mediju (usp. II. Kr 15; 16).

t.	727.-722.	-	Salmanasar V. - Hošea sklapa savez s Egiptom i biva napadnut od Asirije (usp. II. Kr 17)
u.	722.-705.	-	Sargon II.: (1) nakon tri godine opsade započete od Salmanasara V., njegov vojskovođa i nasljednik Sargon II. osvaja glavni grad Izraela, Samariju. Više od 27.000 bilo je prognano u Mediju (2) Hetitsko Carstvo također je bilo osvojeno (3) 714.-711. g.pr.Kr. pobunio se drugi savez transjordanijjskih naroda i Egipta protiv Asirije. Taj je savez poznato kao "Ašdodska pobuna". Čak je Ezekija Judejski prvotno bi uključen. Asirija je napala i uništila nekoliko filistejskih gradova.
v.	705.-681.	-	Sanherib: (1) 705. g.pr.Kr. pobunio se još jedan savez transjordanijjskih naroda i Egipta nakon smrti njegova oca, Sargona II. Ezekije je u potpunosti podupro ovu pobunu. Sanherib je 701. g.pr.Kr. napao. Pobuna je bila ugušena ali Jeruzalem je bio pošteđen Božjim djelovanjem (usp. Iz 36 - 39 i II. Kr 18 - 19) (2) Sanherib je isto tako ugušio pobunu u Elamu i Babilonu.
w.	681.-669.	-	Asar-Hadon: (1) prvi vladar Asirije napao je i zauzeo Egipat (2) imao je veliku podršku od Babilona i ponovo izgradio njegov glavni grad.
x.	669.-633.	-	Asurbanipal: (1) bio je zvan i Osnapar u Knjizi Ezre 4:10 (2) njegov brat Samas-sum-ukin [Šamaš-Shum-ukin] bio je postavljen za kralja Babilona. Ovo je donijelo nekoliko godina mira između Asirije i Babilona, ali postojala je tajna struja za neovisnošću koja je buknuła 652. g.pr.Kr. vođena njegovim bratom (3) pad Tebe, 663. g.pr.Kr. (4) poražen Elam, 653., 645. g.pr.Kr.
y.	633.-629.	-	Asur-Etil-Ilani [Ashur-etil-ilani]
z.	629.-612.	-	Sin-Sar-Iskun [Sin-shar-ishkun]
a,a.	612.-609.	-	Asshur-Uballit II. [Aššur-uballit II.]: - ustoličeni kralj u izgnanstvu u Haranu nakon pada Ašura 614. g.pr.Kr. i Ninive 612. g.pr.Kr.

B. Neo-Babilonsko Carstvo:

- [g.pr.Kr.]
1. 703. - ? Merodak-Baladan
- započeo nekoliko ustanaka protiv asirske vladavine.
 2. 652. Samas-sum-ukin [Šamaš-Shum-ukin]:
(a) sin Asar-Hadona i brat Asurbanipala
(b) započeo je ustanak protiv Asirije ali bio je poražen.
 3. 626.-605. Nabopalsar:
a. bio je prvi monarh Neo-Babilonskoga Carstva
b. napao je Asiriju s juga dok je Kijaksar Medijski napao sa sjeveroistoka
c. stari asirski glavni grad Ašura pao je 614. g.pr.Kr. a snažan novi glavni grad Niniva pao je 612. g.pr.Kr.
d. ostatak asirske vojske povukao se u Haran. Oni su čak postavili kralja
e. 608. g.pr.Kr. faraon Neko II. (usp. II. Kr 23:29) prodro je sjeverno kako bi pomogao ostatku asirske vojske sa svrhom uspostave tampon zone protiv jačajuće sile Babilona.

Jošija, bogobožni kralj Jude (usp. II. Kr 23), suprotstavio se pokretu egipatske vojske kroz Palestinu. Tamo se dogodio neznatan okršaj kod Megida. Jošija je bio ranjen i umro (II. Kr 23:29-30). Njegov je sin, Joahaz, bio postavljen za kralja. Faraon Neko II. došao je prekasno kako bi zaustavio uništenje asirskih vojnih snaga u Haranu. On je uključio babilonske vojne snage pod vodstvom prijestolonasljednika Nebukadnezara II. i bio teško poražen 605. g.pr.Kr. kod Karkemiša na rijeci Eufratu

Na njegovu povratku u Egipat on se zaustavio kod Jeruzalema i opljačkao grad.

w Smijenio je i prognao Joahaza nakon samo tri mjeseca. Postavio je drugoga

Jošijina sina, Jojakima, na prijestolje (usp. II. Kr 23:31-35)

f. Nebukadnezar II. progonio je egipatsku vojsku južno kroz Palestinu ali primio je obavijest o smrti svoga oca te se vratio u Babilon. Poslije, iste godine, vratio se u Palestinu. Ostavio je Jojakima na prijestolju Jude ali je izgnao nekoliko tisuća vodećih građana i nekoliko članova kraljevske obitelji. Daniel i njegovi prijatelji bili su dio toga izgnanstva.

4. 605.-562. Nebukadnezar II.:

a. od 597.-538. g.pr.Kr. Babilon je bio u potpunome nadzoru Palestine

b. 597. g.pr.Kr. dogodilo se još jedno izgnanstvo iz Jeruzalema zbog Jojakimova saveza s Egiptom (II. Kr 24). On je umro prije dolaska Nebukadnezara II. Njegov sin Jojakim bio je kralj samo tri mjeseca dok nije bio prognan u Babilon. Deset tisuća građana, uključujući Ezekiela, bili su ponovno naseljeni blizu grada Babilona kod prokopa Kebara

c. 586. g.pr.Kr., nakon nastavljenog koketiranja s Egiptom, grad Jeruzalem bio je potpuno uništen (II. Kr 25) i dogodilo se masovno izgnanstvo. Sidkija, koji je zamijenio Jojakima, bio je izgnan te postavljen Gedalija za upravitelja

d. Gedalija je bio ubijen od židovskih odmetnutih vojnih snaga. Te su snage pobjegle u Egipat i prisilile Jeremiju da ide s njima. Nebukadnezar je upadao četiri puta (605., 596., 586., 582. g.pr.Kr.) te prognao sav ostatak Židova koje je mogao naći

5. 562.-560. - Evil-merodak, također poznat kao Amel-Marduk [“Amil-Marduk” ili “Avel-Marduk” – op.prev.]

- on je oslobodio Jojakima iz zatvora ali morao je ostati u Babilonu (usp. II. Kr 25:27-30; Jer 52:31).

6. 560.-556. – Neriglissar [Nergal-sharezer ili Neriglissar; u akadskome: Nergal-šar-ušur – op.prev.]

- on je bio Nebukadnezarov vojskovođa koji je razorio Jeruzalem.

7. 556. - Labaski-Marduk

- on je bio Neriglissarov sin, ali je ubijen iz potaje nakon samo devet mjeseci.

8. 556.-539. - Nabonid:

(a) Nabonid nije povezan s kraljevskom kućom pa se oženio s kćerkom Nebukadnezara II.

(b) većinu vremena potrošio je na gradnju hrama bogu Mjeseca *Sinu* u Temi. On je bio sin velike svećenice ove boginje. To mu je donijelo neprijateljstvo svećenika Marduka, glavnoga boga Babilona

(c) većinu svoga vremena pokušavao je suzbiti pobune te ustaliti kraljevstvo

(d) povukao se u Temu te ostavio državne poslove svome sinu, Baltazaru, u glavnome gradu, Babilonu (usp. Dn 5).

9. ? – 539. - Baltazar (suvladar)

- grad Babilon bio je vrlo brzo zauzet od perzijske vojske pod Gobryasom od Gutiuma [Gobryas (Gaubaruva) Arstibarus (upravitelj Gutiuma) – op.prev.] preusmjeravanjem voda Eufrata i nesmetanim ulaskom u grad. Svećenici i žitelji grada vidjeli su Perzijance kao osloboditelje i obnovitelje Marduka. Gobryas je bio postavljen upraviteljem Babilona od Kira II. ili Kir II. ili Gobryas mogli bi biti “Darije Medijac” iz Knjige Daniela 5:31 i 6:1. “Darije” znači “kraljevski” [dinastički naziv sa značenjem: Krotitelj – op.prev.].

C. Medo-Perzijsko Carstvo: pregled napredovanja Kira II. (Iz 44:28; 45:1-7):

[g.pr.Kr.]

1. 625.-585. – Kijaksar je bio kralj Medije koji je pomogao Babilonu poraziti Asiriju.
2. 585.-550. – Astijag je bio kralj Medije. Kir je bio unuk Mandane.

3. 550.-530. – Kir II. od Anašana bio je kralj vazal koji se pobunio
 - (a) Nabonid, babilonski kralj, podupro je Kira
 - (b) Kir II. svrgnuo je s prijestolja Astijaga
 - (c) Nabonid, zbog obnove ravnoteže sila, napravio je savez s:
 - (1) Egiptom
 - (2) Krezom, kraljem Lidije (Mala Azija).
4. 547. Kir II. marširao je protiv Sarda (glavnoga grada Lidije).
5. 539. 2. studenoga, Gobryas iz Gutiuma, s Kirovom vojskom, zauzeli su Babilon bez otpora. Gobryas je bio postavljen za upravitelja Babilona.
6. 539. listopad, Kir II. "Veliki" osobno je ušao kao osloboditelj. Njegova politika dobrostivosti prema narodnim skupinama preokrenula je godine izgnanstva kao narodnu politiku.
7. 538. Židovima i ostalima bio je dozvoljen povratak doma i ponovna gradnja njihovih hramova u domovini.
8. 530. Kirov sin, Kambiz II., naslijedio ga je.
9. 530.-522. vladao je Kambiza II.
 - Egipatsko Carstvo pripojio je 525. Medo-Perzijskome Carstvu
 - moguće je počinio samoubojstvo.
10. 522.-486. Darije I. došao je na vlast:
 - (a) nije bio iz kraljevske loze nego vojni general
 - (b) uredio je Perzijsko Carstvo koristeći Kirove naume za satrapije (usp. Ezra 1 - 6; Hag; Zah)
 - (c) uspostavio je kovanje novca kao Lidija.
11. 486.-465. vladao je Kserkso I.:
 - (a) ugušio je ustanak Egipta
 - (b) namjeravao je napasti Grčku i ispuniti perzijski san ali bio je poražen u bitci kod Termopila 480. i Salamine 479.
 - (c) Esterin suprug nazvan Ahasver u Bibliji bio je ubijen iz potaje 465.
12. 465.-424. vladao je Artakserkso I. (usp. Ezra 7 - 10; Neh; Mal):
 - (a) Grci nastavljaju napredovati dok su suočeni s građanskim ratovima na Peloponezu
 - (b) Grčka se dijeli (Atenska - Peloponeska)
 - (c) grčki građanski ratovi trajali su oko 20 godina
 - (d) tijekom toga razdoblja židovska je zajednica ojačala.
13. 423.-404. vladao je Darije II.
14. 404.-358. vladao je Artakserkso II.
15. 358.-338. vladao je Artakserkso III.
16. 338.-336. vladao je Arso.
17. 336.-331. vladao je Darije III.

D. Pregled Egipta: [g.pr.Kr.]

1. Hiksos (vodeći kraljevi – semitski vladari) – 1720./1710. – 1550.
2. XVIII. dinastija (1570.-1310.):
 - a. 1570.-1546. Amasis [Ahmes, ili Ahmose I. – op.prev.]:
 - b. 1546.-1525. Amenofis I. (Amenhotep I.)
 - c. 1525.-1494. Tutmosis I.
 - d. ? Tutmosis II.
 - e. ? Hatšepsut
 - f. 1490.-1435. Tutmosis III.
 - g. 1435.-1414. Amenofis II.
 - h. 1414.-1406. Tutmosis IV.
 - i. 1406.-1370. Amenofis III.
 - j. 1370.-1353. Amenofis IV. (Ahnaton [ili Ehnaton – op.prev.])

k.	?	Smenkar
l.	?	Tutankamun
m.	?	Ay
n.	1340.-1310.	Haremhab [ili: Horembab – op.prev.]
3.	XIX. dinastija (1310.-1200.):	
a.	?	Ramezes I. [Ramzes I.]
b.	1309.-1290.	Seti I.
c.	1290.-1224.	Ramezes II. (Ramzes II.)
d.	1224.-1216.	Marniptah (Merenptah [Merneptah ili Meneptah – op.prev.]
e.	?	Amenmesses
f.	?	Seti II.
g.	?	Siptah
h.	?	Tewosret
4.	XX. dinastija (1180.-1065.):	
a.	1175.-1144.	Ramzes III.
b.	1144.-1065.	Ramzes IV. – XI.
5.	XXI. dinastija (1065.-935.):	
a.	?	Smendes
b.	?	Herihor
6.	XXII. dinastija (935.-725. - libijska):	
a.	935.-914.	Šišak (Šošek I. ili Šešong I. [Šešonik I. – op.prev.]
b.	914.-874.	Osorkon I.
c.	?	Osorkon II.
d.	?	Šošnek II.
7.	XXIII. dinastija (759.-715. - libijska)	
8.	XXIV. dinastija (725.-709.)	
9.	XXV. dinastija (716./715.-663. - etiopska/nubijska):	
a.	710./709.-696./695.	Šabako (Šabaku) [Shabaka: kraljevsko ime: Nefer-ka-re: Lijepa je duša Raa – op.prev.]
b.	696./695.-685./684.	Šebteko (Šebitku) [Shebitku: kraljevsko ime: Djed-ka-re: Vječna je duša Raa – op.prev.]
c.	690./689., 685./684.-664.	Tirhaka (Taharka)
d.	?	Tantamun
10.	XXVI. dinastija (663.-525. – saiska [Sais: drevni egipatski grad – op.prev]):	
a.	663.-609.	Psametik I. (Psamtik)
b.	609.-593.	Neko II. (Nekao)
c.	593.-588.	Psametik II. (Psamtik)
d.	588.-569.	Apries (Hofra)
e.	569.-525.	Amasis
f.	?	Psametik III. (Psamtik)
11.	XXVII. dinastija (525.-401. - perzijska):	
a.	530.-522.	Kambiz II. (sina Kira II.)
b.	522.-486.	Darije I.
c.	486.-465.	Kserkso I.
d.	465.-424.	Artakserkso I.
e.	423.-404.	Darije II.

* za drukčiju kronologiju vidi *Pictorial Bible Encyclopedia*, tom 2, str. 231., Zondervan

E. Pregled Grčke: [g.pr.Kr.]

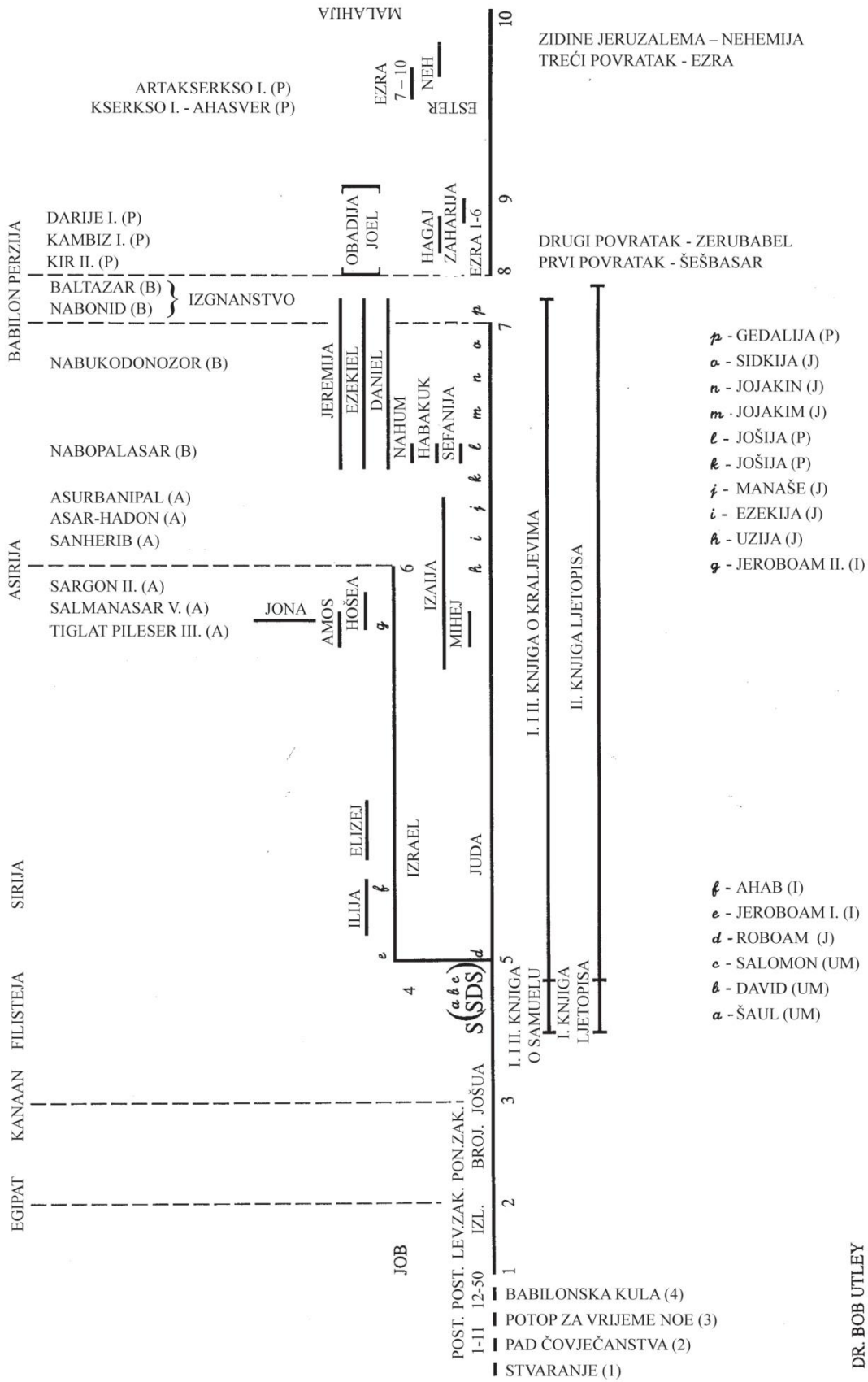
1.	359.-336.	Filip II. Makedonski:
a.	izgradio Grčku	
b.	ubijen 336. g.pr.Kr.	

2. 336.-323. Aleksandar II. "Veliki" (Filipov sin):
 - a. potpuno uništio Darija II., perzijskoga kralja, u bitci kod Isa
 - b. umro 323. g.pr.Kr. u Babilonu od vrućice u starosti od 32/33 godine
 - c. Aleksandrovi generali podijelili su Carstvo nakon njegove smrti:
 - (1) Kasandar - Makedonija i Grčka
 - (2) Lizimah - Trakija
 - (3) Seleuković I. - Sirija i Babilon
 - (4) Ptolemej - Egipat i Palestina
 - (5) Antigon - Mala Azija (nije se dugo održao)
3. Seleukovići nasuprot Ptolemejevića borili su se za nadzor nad Palestinom:
 - a. Sirija (vladari Seleukovići):
 - (1) 312.-280. Seleuković I.
 - (2) 280.-261. Antioh I. Soter
 - (3) 261.-246. Antioh II. Theos [Božanstveni – op.prev.]
 - (4) 246.-226. Seleuković II. Kalinik
 - (5) 226.-223. Seleuković III. Keraun
 - (6) 223.-187. Antioh III. Veliki
 - (7) 187.-175. Seleuković IV. Filopator
 - (8) 175.-163. Antioh IV. Epifan
 - (9) 163.-162. Antioh V. [Eupator – op.prev.]
 - (10) 162.-150. Demetrije I.
 - b. Egipatski (Ptolemejevići) vladari:
 - (1) 327.-285. Ptolemej I. Soter
 - (2) 285.-246. Ptolemej II. Filadelf
 - (3) 246.-221. Ptolemej III. Evergeta
 - (4) 221.-203. Ptolemej IV. Filopator
 - (5) 203.-181. Ptolemej V. Epifan
 - (6) 181.-146. Ptolemej VI. Filometor
 - c. Kratki pregled:
 - (1) 301. Palestina godinama pod vladavinom Ptolemejevića
 - (2) 175.-163. Antioh IV. Epifan, osmi vladar Seleukovića, želio je helenizirati Židove silom, ako je potrebno:
 - (a) izgradio je vježbaonice
 - (b) izgradio je poganske oltare Zeusu s Olimpa u [jeruzalemskome – op.prev.] Hramu

DODATAK ČETIRI

KARTE

VREMENSKA SKALA STAROGA ZAVJETA
(na narednoj stranici)

KRALJEVI I DOGAĐAJI BABILONSKIH, PERZIJSKIH, I GRČKIH DINASTIJA

[g.pr.Kr.g]

612. Niniva pada pod neo-babilonskom vojskom (Nebukadnezar [Nebukodonozor – op.prev.]).
608. Faraon Neko II. marširao je prema Karkemišu kako bi zaustavio širenje neo-babilonske moći. Jošija, kralj Jude, pokušava ga zaustaviti. Smrt Jošije i preuzimanje prijestolja od njegova sina, Joahaza [Joahaz ili Johanan – op.prev.]. Jojakim, drugi Jošijin sin, zamijenio je Joahaza temeljem faraonova autoriteta. Neko II. unutar 3 mjeseca. Palestina i Sirija pod egipatskom vlašću. Jošijine su se reforme raspršile.
605. Nabopalar šalje trupe da se bore s preostalom asirskom i egipatskom vojskom kod Karkemiša. Nebukadnezar ih je progonio čitavim putem do ravnica Palestine. Nebukadnezar je dobio vijest o smrti svoga oca (Nabopalasa) tako da se vratio u Babilon kako bi primio krunu. Na putu natrag uzima Daniela i druge članove kraljevske obitelji u izgnanstvo.
- 605 – 538. Babilon nadzire Palestinu, 597. g.pr.Kr.; 10.000 izgnanih u Babilon.
586. Jeruzalem i Hram uništeni i veliko progonstvo.
582. Zbog toga što su židovski gerilski borci ubili Gedaliju dogodilo se drugo veliko progonstvo.

NASLJEDNICI NEBUKADNEZARA

[g.pr.Kr.]

562. – 560. Evil Merodak oslobađa Jojakima (prava mesijanska loza) od zatvora.
560. – 556. Neriglisar.
556. vladao je Labaski Marduk.
556. – 539. Nabonid:
Većinu je vremena potrošio na izgradnju hrama bogu Mjeseca, *Sinu*. To je donijelo neprijateljstvo Mardukovih svećenika.
Ostatak svoga vremena potrošio je na pokušaj ugušivanja pobuna i ustaljenje kraljevstva.
Preselio se u Temu i ostavio državne poslove svome sinu, Baltazaru.
Baltazar:
Većinu vremena potrošio je na pokušaj obnove reda.
Velika prijetnja Babilonu bila je Medija.
- uspon Kira**
585. – 550. Astijag je bio kralj Medije (Kir II. bio je unuk Mandane).
550. Kir II., kralj vazal, pobunio se.
Nabonid, kako bi obnovio ravnotežu moći, sklopio je saveze s:
1. Egiptom

2. Krezom, kraljem Lidije.
 547. Kir je marširao protiv Sarda (glavnoga grada Lidije) i zauzeo čitavu Malu Aziju.
 539. Gobryas zauzima Babilon bez otpora (Dn 5; Baltazar Nabonidov su-vladar; isto tako Gobryas je moguće Darije Medijac, Dn 5:31).
 539. 11. listopada, Kir ulazi kao osloboditelj od Nabonidove boginje Mjeseca, *Sin*.

Kirovi nasljednici

530. naslijedio ga je Kirov sin (Kambiz II.).
 530. – 522. Vladavina Kambiza (papirus s Elefantine).
 Egipat pripaja 525. Medo-Perzijskome Carstvu.
 522. – 486. Darije I. dolazi na vlast.
 Uredio je Perzijsko Carstvo prema Kirovom naumu o satrapijama.
 Osnovao je kovanje novca kao Lidija.
 486. – 465. Kserkso I. (Knjiga o Esteri).
 Ugušio je pobunu Egipta.
 Namjeravao je napasti Grčku, ali bio je poražen u bitci kod Termopila 480.
 Kserkso I. bio je potajno ubijen 465.
 480. Bitka kod Termopila.
 465. – 424. Artakserkso I. Dugoruki (Ezra 7 - 10, Neh, i Mal).
 Grci nastavljaju napredovati dok se suočavaju s ratovima na Peloponezu.
 Ratovi su trajali oko 20 godina.
 Tijekom ovoga razdoblja židovska je zajednica bila preuređena.
 423. – 404. Darije II.
 Dopustio je Blagdan beskvasnoga kruha u hramu u Elefantini.
 404. – 358. Artakserkso II.
 358. – 338. Artakserkso III.
 338. – 336. Arso.
 336. – 331. Darije III.

GRČKA

[g.pr.Kr.]

359. – 336.

Filip II. Makedonski izgrađuje Grčku.

Bio je potajice ubijen 336.

336. – 323.

Aleksandar Veliki (Filipov sin).

Potpuno je uništio Darija II. u bitci kod ISA.

Umro je 323. u Babilonu od vrućice nakon osvajanja istočnoga Mediterana i Bliskoga Istoka.

Aleksandrovi generali podijelili su Carstvo po njegovoj smrti:

1. Kasandar - Makedonija i Grčka
2. Lizimah - Trakija
3. Seleuković I. - Sirija i Babilon
4. Ptolemej - Egipat i Palestina
5. Antigon - mali dio Male Azije

Seleukovići nasuprot Ptolemejevića

301.

Palestina je bila pod vlašću Ptolemejevića 100 godina.

175. – 163.

Antioh Epifan [IV. – op.prev.].

Želio je helenizirati Židove, izgradio je vježbaonicu.

Izgradio je poganske oltare; svećenici su bili obeščašćeni.

168.

13. prosinca, Antioh Epifan zaklao je svinju na oltaru. Neki smatraju da je to bila grozota pustoši.

167.

Matatija i sinovi se bune. Matatija je ubijen. Juda preuzima nadzor.

Juda Makabejac vodi uspješan gerilski rat.

165.

25. prosinca, Hram ponovno posvećen.

VLADARI

Babilon

[g.pr.Kr.]
626. – 605.

605. – 562.

562. – 560.

556.

556. – 539.

539. -

Medija

[g.pr.Kr.]
Nabopalasar umire (“Nabu, štiti Sunce”)
625. – 585.
Kijaksar

Nebukadnezar II.
 (“Nebo, štiti granicu”)
585. – 550.
Astijag

Evil Merodak 550.
Kir II.

Labaski Marduk

Nabonid
Baltazar

Gobryas

MEDO-PERZIJA

[g.pr.Kr.]
550. – 530. Kir II. (538. Medo-Perzijska prevladavajuća sila nazvana Ahemenijsko Carstvo)
530. – 522. Kambiz II. (pripojio Egipat i Cipar)
522. Gaumata ili Pseudo, Smerdis (vladao 6 mjeseci)
522. – 486. Darije I. (Histasp)
486. – 465. Kserkso I. (Esterin suprug)
465. – 424. Artakserkso I. (Ezra i Nehemija u Palestini)
423. - Kserkso II.
424. – 404. Darije II. Notos [Perzijanac – op.prev.]
404. – 359. Artakserkso II. Mnemon
359. – 338. Artakserkso III. Ohos
338. – 336. Arso
336. – 331. Darije III. Kodoman

GRČKA

[g.pr.Kr.]

359. – 336. Filip II. Makedonski

336. – 323. Aleksandar Veliki

323. - generali dijele Carstvo:

1.	Kasandar	-	Makedonija
2.	Lizimah	-	Sirija
3.	Seleuković I.	-	Sirija i Babilon
4.	Ptolemej	-	Egipat
5.	Antigon	-	Mala Azija (ubijen 301. g.pr.Kr.)

Ptolemejevići nadziru Palestinu, ali 175. – 163. g.pr.Kr. nadzor prelazi na Seleukoviće

175. – 163. Antioh IV. Epifan, osmi vladar Seleukovića

*Nadnevci i imena uglavnom su uzeti iz *A History of Israel* od Johna Brighta, str. 461-471.

KRALJEVI PODIJELJENOGA KRALJEVSTVA

Kraljevi Jude (I.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11)					kraljevi Izraela				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Roboam	922.-915.	933.-917.	931./930-913.	I. Kr 11:43-12:27; 14:21-31; II. Ljet 9:31-12:16	Jeroboam I.	922.-901.	933.-912.	931./930-910./909.	I. Kr 11:26-40; 12:12-14:20
Abija (Abijam)	915.-914.	916.-914.	913.-911./910.	I. Kr. 14:31-15:8; II. Ljet 11:20.22					
Asa	913.-873.	913.-873.	911./910.-870./969.	I. Kr 15:8-30; 16:8.10.23.29; 22:41.43.46; Jer 41:9	Nadab Baša	901.-900. 900.-877.	912.-911. 911.-888.	910./909-909./908. 909./908.-886./885.	I. Kr 14:20; 15:25-31 I. Kr 15:16-16:7; II. Kr 9:9; II. Ljet 16:1-6; Jer 41:9
Jošafat	873.-849.	873.-849.	870./869.-848.	I. Kr 15:24; 22:1-51; II. Kr 3:1-12; 8:16-19; I. Ljet 3:10; II. Ljet 17:1-21:1	Ela Zimri (vojni general) Omri (vojni general)	877.-876. 876. 876.-869.	888.-887. 887. 887.-877.	886./885.-885./884. 885./884. 885./884.-874./873.	I. Kr 16:8-14; I. Kr 16:9-20; II. Kr 9:31 I. Kr 16:15-28; II. Kr 8:26; Mih 6:16
(Joram suvladar)	----- ----	----- ----	853.-848.	I. Kr 22:50; II. Kr 1:17; 8:16; 12:18					
Joram	849.-842.	849.-842.	848.-841.	I. Ljet 21:1-20; Mt 1:8					
Ahazja	842.	842.	----- ----	II. Kr 8:24-9:29; II. Ljet 22:1-9	Ahab Ahazja	869.-850. 850.-849.	876.-854. 854.-853.	874./873.-853. 853.-852.	I. Kr 16:29-22:40; I. Kr 22:40.41.49.51-53; II. Ljet 18:1-3.19
Atalija (kraljica)	842.-837.	842.-836.	841.-835.	II. Kr 8:26; 11:1-20; II. Ljet 22:2-23:21	Joram	849.-842.	853.-842.	852.-841.	II. Kr 1:17; 3:1-27; 8:16-9:29
Joaš	837.-800.	836.-797.	835.-796.	II. Kr 11:2-3; 12:1-21; II. Ljet 22:11-12; 24:1-27	Jehu (vojni general)	842.-815.	842.-815.	841.-814./813.	I. Kr 19:16-17; II. Kr 9:1-10:36; 15:12; II. Ljet 22:7-9; Hoš 1:4

Kraljevi Jude (I.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11) [NAST.]					kraljevi Izraela [NAST.]				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Amasja	800.-783.	797.-779.	796.-767.	II. Kr 12:21; 14:1-22; II. Ljet 25:1-28					
(Uzija suvladar)	----- ----	----- ----	791./790-767.	II. Kr 14:21; 15:1-7	Joahaz	815.-801.	814.-798.	814./813.-798.	II. Kr 10:35; 13:1-9
Uzija (Azarja)	783.-742.	779.-740.	767.-740./739.	II. Ljet 26:1-23; Hoš 1:1; Am 1:1; Zah 14:5	Joaš	801.-786.	798.-783.	798.-782./781.	II. Kr 13:9-13.25; II. Ljet 25:17-25; Hoš 1:1; Am 1:1
(Jotam suvladar)	750.-742.	----- ----	750.-740./739.	II. Kr 15:7. 32-38;	(Jeroboam II. suvladar)	----- ----	----- ----	793./792-782./781.	II. Kr 13:13; 14:16.23-29; Hoš 1:1
Jotam	742.-735.	740.-736.	740./739.-732./731.	I. Ljet 5:17; II. Ljet 26:23-27:9; Iz 1:1; 7:1; Hoš 1:1; Mih 1:1	Jeroboam II.	786.-746.	783.-743.	782./781.-753.	Am 1:1; 7:9-11
(Ahaz suvladar)	----- ----	----- ----	744./743.-732./731.	II. Kr 15:30-16:20; II. Ljet 27:9-28:27	Zaharija	746.-745.		753.-752.	II. Kr 15:8-12
Ahaz	735.-715.	736.-728.	732./731.-716./715.	Iz 1:1; 7:1 i dalje; 14:28; 38:8; Hoš 1:1; Mih 1:1	Šalum	745.	743.	752.	II. Kr 15:10.13-15
(Ezekija suvladar)	----- ----	----- ----	729.-716./715.	II. Kr 16:20; 18:1-20.21; II. Ljet 28:27-32;33; Izr 25:1	Menahem	745.-738.	743.-737.	752.-742./741.	II. Kr 15:14.16-22
Ezekija	715.-687.	727.-699.	716./715.-687./686.	Iz 1:1; 36:1-39:8; Hoš 1:1; Mih 1:1; Mt 1:9-10	Pekahja	738.-737.	737.-736.	742./741.-740./739.	II. Kr 15:23-26
(Manaše suvladar)	----- ----	----- ----	696./695.-687./686.	II. Kr 20:21-21:18; 23:12.26; 24:2	Pekah	737.-732.	736.-730.	740./739.-732./731.	II. Kr 15:27-31; 16:5; II. Ljet 28:6; Iz 7:1
Manaše	687./686.-642.	698.-643.	687./686.-642./641.	II. Ljet 32:33-33:20; Jer 15:4 i dalje; II. Kr 21:18-26	Hošea	732.-724.	730.-722.	732./731.-723./722.	II. Kr 17:1-18
Amon	642.-640.	643.-641.	642./641.-640./639.	II. Ljet 33:20-25; Jer 1:2; Sef 1:1; I. Kr 13:2-3	pad Samarije pod Asiriju	724.g.pr.Kr.	722.g.pr.Kr.	722.g.pr.Kr.	

Kraljevi Jude (I.Ljet 3:1-16; Mt 1:6-11) [NAST.]					kraljevi Izraela [NAST.]				
IMENA I NADNEVCI	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS	IMENA I IMENA	BRIGHT	YOUNG	HARRISON	BIBLE TEXTS
Jošija	610.-609.	640.-609.	640./639.-609.	II. Kr 21:24; 22:1-23:30; II. Ljet 33:25-35:27; Jer 1:2; Sef 1:1; Mt 1:10-11					
Joahaz [Johanah -op.prev.]	609. (3 mjeseca)	609.	609.	II. Kr 23:30-34; II. Ljet 36:1-4					
Jojakim	609.-598.	609.-598.	609.-597.	II. Kr 23:34-24:6,19; II. Ljet 36:4-8; Jer 1:3; 22:18-23; 25:1 i dalje; 26:1 i dalje; 27:1 i dalje; 35:1 i dalje; 36:1 i dalje; Dn 1:1-2					
Jojakin	598./597. (3 mjeseca)	598.	597.	II. Kr 24:6,8-17; 25:27-30; II. Ljet 36:8-9; Jer 52:31; Ez 1:2					
Sidkija	597.-586.	598.-587.	597.-587.	II. Kr 24:17-25:7; II. Ljet 36:10-11; Jer 1:3; 21:1-7; 24:8-10; 27:1 i dalje; 32:4-5; 34:1-22; 37:1-39:7; 52:1-11					
pad Jeruzalema pod Babilon	586.g.pr.Kr.	587.g.pr.Kr.	587.g.pr.Kr.	Tužaljke					

Za dobru raspru o poteškoćama datiranja vidi E. R. Thiele, *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings*.

DODATAK PET

DOKTRINARNA IZJAVA

Ne brinem se posebno za izjave vjere ili vjeroispovijedi. Dajem prednost potvrdi same Biblije. Međutim, uviđam da će izjava vjere onima koji me ne poznaju osigurati način procjene moga doktrinarnog gledišta. U našim vremenima tako punima teološke pogriješke i obmane, ponuđen je kratki sažetak moje teologije.

1. Biblija, oba i Stari i Novi zavjet, nadahnuti je, nepogrješiva, autoritativna, vječna Riječ Božja. Ona je Božje samo-otkrivenje zapisano od čovjeka pod nadnaravnim vodstvom. Ona je naš jedini izvor jasne istine o Bogu i Njegovim svrhama. Također je i jedini izvor vjere i primjene za Njegovu Crkvu.

2. Postoji samo jedan vječni, Stvoritelj, Iskupitelj Bog. On je Stvoritelj svega, vidljivoga i nevidljivoga. On je objavio Sâm Sebe kao ljubećeg i brižnog dok je istovremeno On i pravičan i pravedan. On je Sâm Sebe objavio u tri zasebne Osobe: Otac, Sin i Duh, istinski odvojene ali ipak iste u biti.

3. Bog je djelatno u nadzoru Svojem svijeta. Postoje oba i vječni naum za Njegovo Stvorenje koji je nepromjenljiv i pojedinačni koji je usredotočen na omogućavanje slobodne volje čovjeka. Ništa se ne događa bez Božjega znanja i dopuštenja, ali ipak On dozvoljava pojedincima izbore i među anđelima i među ljudima. Isus je Očev Izabrani Čovjek i svi su pretpostavljeno izabrani u Njemu. Božje predznanje o događajima ne ograničava ljude na konačan pred-pisani spis. Svaki je od nas odgovoran za svoje misli i djela.

4. Čovječanstvo, iako stvoreno prema Božjoj slici i oslobođeno od grijeha, izabralo je pobuniti se protiv Boga. Iako iskušavani od nadnaravnog posrednika, Adam i Eva bili su odgovorni za svoju voljnu okrenutost samima sebi. Njihova je pobuna pogodila čovječanstvo i Stvorenje. Mi smo svi potrebni Božjeg milosrđa i milosti za oboje i za naše zajedničko stanje u Adamu i za našu pojedinačnu voljnu pobunu.

5. Bog je osigurao sredstvo oprostjenja i obnove za palo čovječanstvo. Isus Krist, Božji jedinstveni Sin, postao je čovjek, živio je bezgrišnim životom, i posredstvom Njegove zamjenske smrti, platio kaznu za grijeh čovječanstva. On je jedini način za obnovu i zajedništvo s Bogom. Ne postoji nijedno drugo sredstvo spasenja osim kroz vjeru u Njegovo dovršeno djelo.

6. Svaki od nas mora osobno primiti Božju ponudu oprostjenja i obnove u Isusu. To je postignuto posredstvom voljnoga pouzdanja u Božja obećanja kroz Isusa i voljnim okretanjem od poznatoga grijeha.

7. Svakome je od nas potpuno oprošteno i obnovljeni smo temeljem našeg pouzdanja u Krista i pokajanja zbog grijeha. Međutim, dokaz za taj novi odnos vidljiv je u promijenjenome, te mijenjajućem, životu. Božji cilj za čovječanstvo nije jedino Nebo jednoga dana nego Kristo-sličnost sada. Oni koji su stvarno iskupljeni, bez obzira na povremeno grijehenje, bit će stalno u vjeri i pokajanju kroz svoje živote.

8. Sveti Duh jeste "drugi Isus". On je prisutan u svijetu kako bi vodio izgubljene Kristu i razvijao Kristo-sličnost u spašenima. Darovi Duha dati su prilikom spasenja. To su život i služba Isusa podijeljeni između Njegova Tijela, Crkve. Darovi koji su u osnovi stavovi i pobude Isusa moraju biti potaknuti plodom Duha. Duh je djelatno u našem vremenu kao što je On bio u biblijska vremena.

9. Otac je učinio uskrsga Isusa Krista Suce m svega. On će se vratiti na Zemlju kako bi sudio svemu čovječanstvu. Oni koji su se pouzdali u Isusa i oni čija su imena zapisana u Janjetovoj Knjizi života primit će kod Njegova povratka svoja vječna proslavljena tijela. Oni će biti s Njim zauvijek. Međutim, oni koji su odbili odazvati se Božjoj istini bit će vječno odvojeni od radosti zajedništva s Trojedinim Bogom. Oni će biti osuđeni zajedno sa Sotonom i njegovim anđelima.

Ovo zasigurno nije potpuno ili cjelokupno ali nadam se da će vam dati teološki okus moga srca. Želim izjaviti:

“U biti—jedinstvo, prema van—sloboda, u svemu—ljubav.”